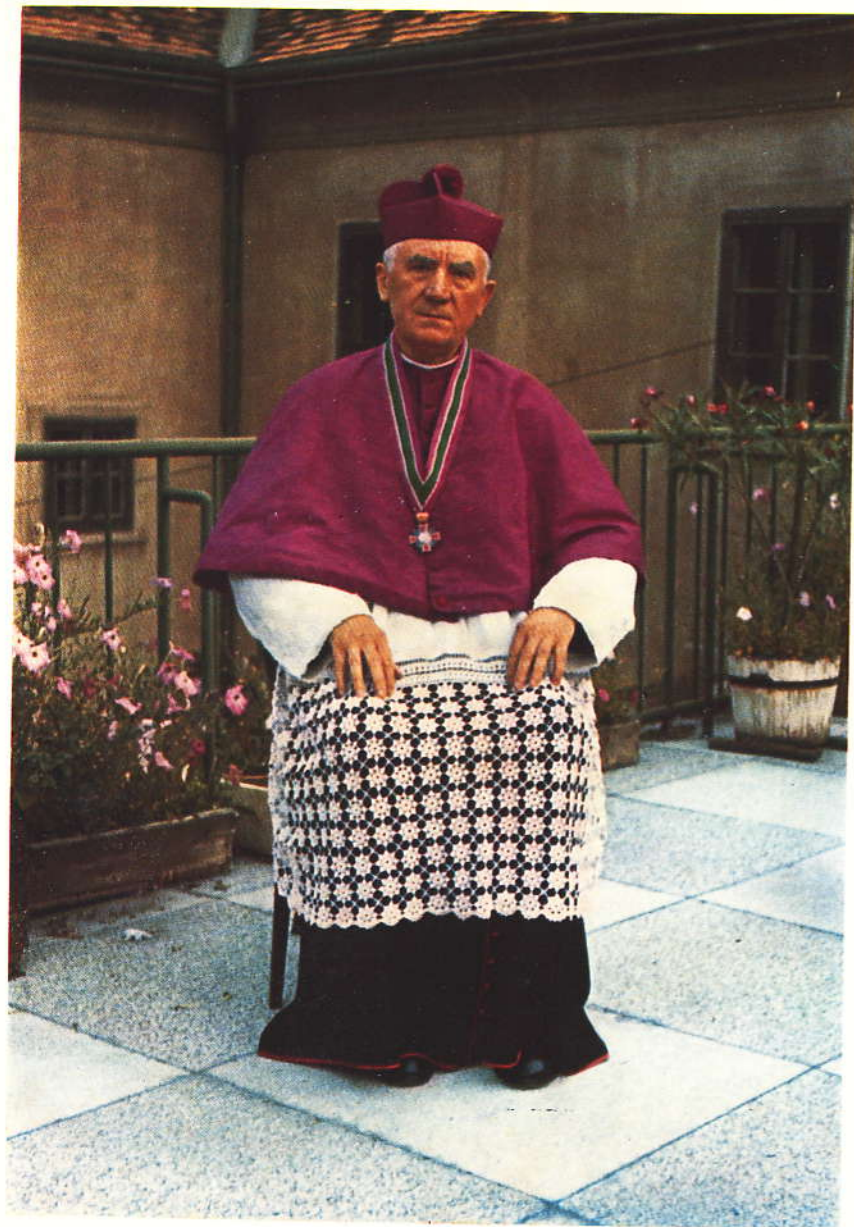

Dr Janko Penić

SABRANA DJELA, I.

(PRILOG KULTURNOJ POVIJESTI
ZAGREBAČKE NADBISKUPIJE I
HRVATSKOGA NARODA).

Msgr. dr Janko Penić
zagrebački kanonik-pojac, hrvatski pisac.

Dr Janko Penić

SABRANA DJELA, I.

(PRILOG KULTURNOJ POVIJESTI
ZAGREBAČKE NADBISKUPIJE I
HRVATSKOGA NARODA).

ZAGREB, 1976.

P R E D G O V O R

U V O D

Zahvaljujući Božjoj Providnosti, uz svoju svećeničku i kanoničku službu, napisao sam lijepi broj članaka i recenzija ili ocjena. Posebno sam izdao nekoliko djela.

God. 1940. objelodanio sam u »Katoličkom listu« **Soliloquia Mocricensia** (razgovore sa samim sobom u Mokricama god. 1939. i 1940).

God. 1941. izdao sam raspravu: **Važnost auktoriteta u odgoju naroda.**

God. 1942. tiskana je moja knjiga: **Propovijedajte Evanđelje.**

Uz pomoć Božju izdao sam tiskom, u novije vrijeme, 4 knjige:

1. **Razum i objava o Bogu** (apologetika i dogmatika);
2. **Putovi k Bogu** (čudoredna načela i kreposti);
3. **Što Bog traži od čovjeka?** (O zapovijedima);
4. **Kako će čovjek omiljeti Bogu** (O milosti, sakramentima i molitvi).

Uz pomoć Božju i naklonost mojih dragih čitalaca te uz dobrano samoodricanje izdao sam evo i knjigu

5. Sabrana djela, I. (Prilog kulturnoj povijesti Zagrebačke nadbiskupije i hrvatskoga naroda).

U »Sabranim djelima, I.« građa je raspoređena u 6 dijelova:

- I. Propovijedajte Evanđelje ...
- II. Clanci Msgra. dra Janka Penića
- III. Prikazi i ocjene Msgra. dra Janka Penića
- IV. Soliloquia Mocricensia ili razgovori sa samim sobom u Mokricama god. 1939. i 1940.
- V. Recenzije (ocjene) i prikazi o djelima Msgra. dra Janka Penića te bilješke uz njegova »Soliloquia Mocricensia« ili razgovore sa samim sobom u Mokricama god. 1939. i 1940.
- VI. Dr Janko Penić, Autobiografija ili opis vlastitog života (1900—1970).

O svakom dijelu knjige »Sabrana djela, I.« korisno je reći nekoliko rečenica.

Zagreb, 1976.

Izdao: Msgr dr Janko Penić, kanonik;

Kaptol 19; 41000 Zagreb.

Tisak: Stamparija »ORBIS«, Zagreb.

I. PROPOVIJETAJE EVANĐELJE...

Propovijedi za sve nedjelje i blagdane u godini

Prvo izdanje tiskano je u Zagrebu 1942. kao knjiga. Drugo izdanje — koje se objelodanjuje ovdje u »Sabranim djelima I.« (str. 7—130) — ostalo je uglavnom nepromijenjeno.

U svemu ima 71 propovijed.

Propovijed je govor što ga narodu u crkvi drži svećenik (kanonik, biskup, ...) o duhovnim stvarima.

Svoje propovijedi želio sam prilagoditi građanskoj godini. Podijeljene su u 2 odsjeka.

U prvom odsjeku (A. Nedjelje) nalaze se propovijedi za sve nedjelje, dane Gospodnje, u godini.

U drugom odsjeku (B. Blagdani) nalaze se propovijedi za blagdane. Blagdani su spomen-dani velikih događaja i tajna našeg spasenja.

Moje propovijedi u nedjelje mogle bi se prema crkvenoj godini poredati ovako:

Božićno vrijeme: Nedjelja presvetog Imena Isusova (str. 11—12).

Vrijeme kroz godinu: 6 nedjelja po Bogojavljenju; 3 nedjelje prije Korizme: sedamdesetnica, šezdesetnica i pedesetnica (str. 13—28).

Korizmeno vrijeme: 6 nedjelja u Korizmi ili Četrdesetnici (str. 29—39).

Vazmeno vrijeme: Uskrsna nedjelja, Uskrsni ponedjeljak; 6 nedjelja po Uskrsu; Duhovska nedjelja (str. 40—54).

Vrijeme kroz godinu: Duhovski ponedjeljak; 24 nedjelje po Duhovima (str. 54—95).

Vrijeme Došašća: 4 nedjelje Došašća ili Adventa (4 nedjelje prije Božića), (str. 96—102).

Božićno vrijeme: Nedjelja u osmini Božića (str. 103—104).

Moje propovijedi na blagdane (Obrezanje Gospodinovo, Bogojavljenje, ...) nalaze se na str. 104—130. Popis je njihov na str. 467.

Prikaz kako su nastale moje propovijedi nalazi se na str. 9, a ocjena o njima na str. 351—352.

II. ČLANCI MSGRA. DRA JANKA PENICA

Članak je samostalan sastavak, koji obrađuje određenu temu (pitanje, zadatak, pojavu, savjet, želju, doživljaj, predmet, osobu...). Članak izlazi u nekom časopisu, zborniku, enciklopediji.

Moji su članci podijeljeni u 2 odsjeka.

U prvom odsjeku (ili dijelu) nalaze se članci, koje sam objelodanjivao u časopisu *Sacerdos Christi* (Kristov svećenik), god. 1936—1937.

Pisao sam o skrbi za siromahe (str. 134—138), o promašaju svećeničkih deputacija ili izaslanstava k duhovnoj vlasti (str. 138—144). Nadalje, obrađivao sam razna suvremena pitanja.

Članci se nalaze na str. 133—166. Njihov je popis na str. 467—468.

U drugom odsjeku (ili dijelu) nalaze se moji članci objelodanjeni u *Katoličkom listu*, god. 1940—1944.

Pisao sam o slozi (str. 167—176), o milosrđu Božjem (str. 176—183), o papi Piju XII (str. 194—202, 209—212), o zagrebačkom kanoniku Franji Vojakoviću (str. 207—209). Nadalje, obrađivao sam razne aktualne teme.

Članci se nalaze na str. 167—226. Njihov je popis na str. 468.

III. PRIKAZI I OCJENE MSGRA. DRA JANKA PENICA

»Recenzija«, pohrvaćena imenica, dolazi od latinskog glagola »recensere«; recensere — brižljivo razgledati.

Recenzija ili ocjena je pismeni prikaz ili sud o knjizi, raspravi, kazališnoj predstavi, koncertu, filmu.

Prikaz o knjizi ili raspravi jest opis te knjige ili rasprave bez suda o vrijednosti te knjige ili rasprave.

Svoje prikaze i ocjene podijelio sam u 2 odsjeka.

U prvom odsjeku (ili dijelu) nalaze se ocjene o knjigama, što sam ih objelodanjivao (1936—1937) u časopisu *Sacerdos Christi* (Kristov svećenik).

Ocijenio sam 2 kalendara (Runolist, ...) i 16 knjiga (Crkveni himni, ...).

Naslovi kalendara i knjiga te ocjene o njima nalaze se na str. 229—241. Popis je njihov na str. 468—469.

U drugom odsjeku (ili dijelu) nalaze se ocjene i prikazi, što sam ih objelodanjivao (1940—1943) u *Katoličkom listu*.

Ocijenio sam 4 knjige (Presveto Trojstvo, ...) i prikazao 9 poslanica pojedinih hrvatskih biskupa (Msgr. Mišića, ...).

Naslovi knjiga i ocjene o njima te prikazi poslanica nalaze se na str. 242—264. Popis je njihov na str. 469.

IV. »SOLILOQUIA MOCRICENSIA« ILI RAZGOVORI SA SAMIM SOBOM U MOKRICAMA GOD. 1939. I 1940.

U IV. dijelu ove knjige (str. 265—344) nalazi se esej (14 crtica, razmišljanja, pouka), što sam ga pisao (1939—1940) u Mokricama, na dobru Bogoslovskog sjemeništa Zagrebačke nadbiskupije.

Mokrice se nalaze oko 30 km zapadno od Zagreba.

Bilješke uz moja »Soliloquia Mocricensia« napisao je Milko Predović, urednik »Žumberačkog kalendara«. Bilješke se nalaze na str. 379—413.

V. RECENZIJE (OCJENE) I PRIKAZI O DJELIMA MSGRA. DRA JANKA PENICA TE BILJEŠKE UZ NJEGOVA »SOLILOQUIA MOCRICENSIA« ILI RAZGOVORE SA SAMIM SOBOM U MOKRICAMA GOD. 1939. I 1940.

U uvodu (str. 3) spomenuo sam 7 svojih djela, o kojima su napisane ili recenzije (ocjene) ili prikazi ili bilješke. Popis je njihov i na str. 347—348.

Abecedni popis plemenitih osoba i uglednih ustanova, koje su napisale ili ocjenu ili prikaz ili bilješke o mojim djelima, nalazi se na str. 348—349. I na ovom mjestu velika im i srdačna hvala!

Recenzije (ocjene) i prikazi o mojim djelima nalaze se na str. 350—378.

Bilješke uz moja »Soliloquia Mocricensia« nalaze se na str. 379—413.

VI. DR JANKO PENIĆ, AUTOBIOGRAFIJA ILI OPIS VLASTITOG ŽIVOTA (1900—1970).

Autobiografija je književno djelo u kojem je sâm pisac prikazao svoj vlastiti život.

Moja se autobiografija nalazi na str. 415—462.

Povjesničari se vesele autobiografijama. Dobre autobiografije dobar su izvor povijesti.

* * *

Rečeno je da su moja »Sabrana djela, I.« koristan prilog kulturnoj povijesti Zagrebačke nadbiskupije i hrvatskoga naroda.

Dr Janko Penić, kanonik; Kaptol 19; 41000 Zagreb.

PROPOVIJETAJTE EVANĐELJE...

**P R O P O V I J E D I
ZA SVE NEDJELJE I BLAGDANE U GODINI**

**Sastavio
DR JANKO PENIĆ
kanonik zagrebački**

ZAGREB 1976

ORDINARIATUS ARCHIDIOECESIS ZAGRABIENSIS

Nr. 11.724

Nihil obstat

Dr. Carolus Hren,
censor.

Imprimatur.

Zagrebiae, die 30. octobris 1942.

Dr. Franciscus Salis,
Episcopus consecratus,
Vicarius generalis.

P R E D G O V O R

Ovo su propovijedi, što sam ih održao u prvostolnoj crkvi zagrebačkoj 1940/41. kod sv. Mise u 11.30 sati. Preuzv. Ordinarij je odredio, da se u prvostolnoj crkvi propovijeda i kod sv. Mise u 11.30 sati, kojoj prisustvuje najvećim dijelom zagrebačka inteligencija. Propovijedi treba da su kratke, a traju između 5—10 časaka. Propovijeda se na sve nedjelje i blagdane, pa i na nezapovijedane, od 1. rujna do 30. lipnja. Obveza je počela s 1. rujnom 1940. Kroz srpanj i kolovoz je stanka, jer inteligencija u to vrijeme boravi na praznicima izvan Zagreba. Međutim sam izradio propovijedi i za ovo vrijeme.

U početku je sv. Misa bila pjevana, pa je radio prenosio sv. Misu i propovijed. Kasnije se nastavilo s tihom sv. Misom, pa je tako prestalo i prenošenje propovijedi putem radija.

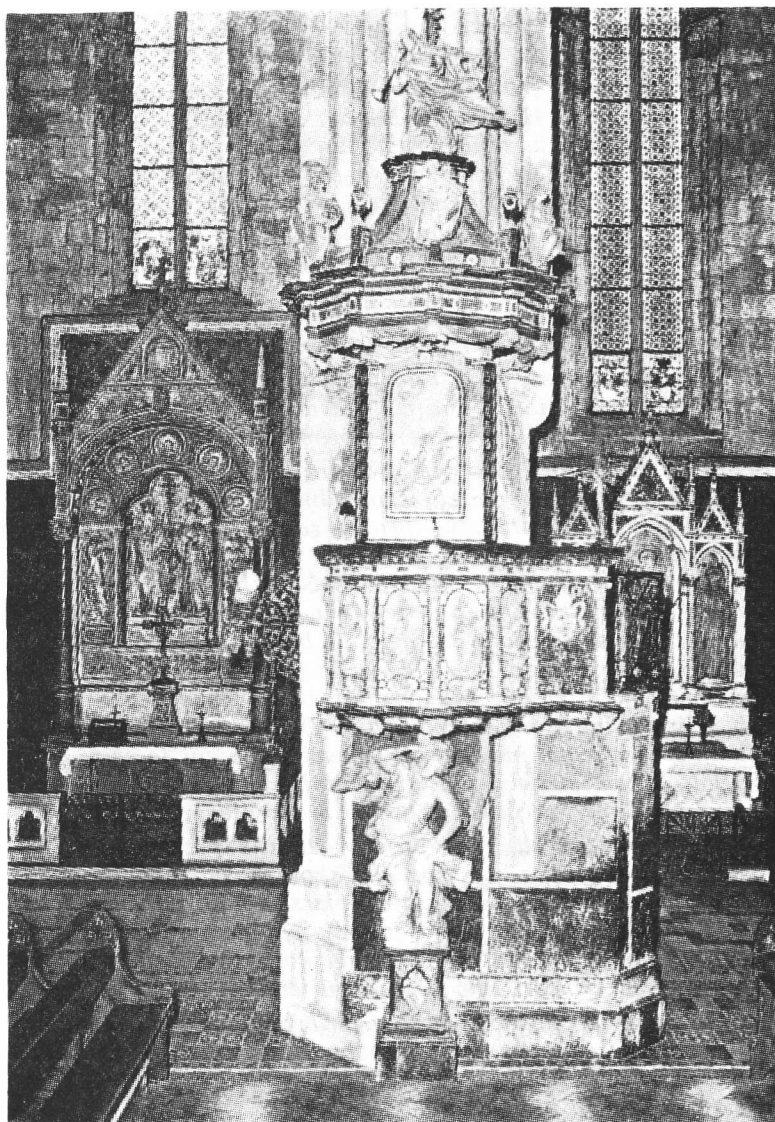
Prve sam godine kao predmet propovijedi uzeo misno sv. Evandjelje. Kod propovijedi sam odmah ušao u samu stvar. Nastojao sam slušateljstvu pružiti zdravu, sigurnu i zajamčenu nauku sv. Crkve. Klonio sam se velikih uvoda, preopširnoga dokazivanja, koje umara slušače, a naročito sam pazio da izbjegnem stranim, slušateljstvu, nejasnim izrazima. Životnom sam si zadaćom postavio, da budem jasan u poukama i govoru uopće. Zato sam gledao da i ove moje propovijedi, makar su namijenjene inteligenciji, budu jasne i lako shvatljive, pregledne i logički povezane. Da li sam u tome uspio i kol'ko sam uspio, nisam mjerodavan u ocjeni ja sâm, nego će bolji i nepristraniji sud izreći moje ugledno slušateljstvo, a još više braća svećenici, koji će propovijedi čitati.

Bez primjene na život propovijed nije propovijed, nego naučno razglabanje, koje spada u školu ili na sastanke katoličkih društava odnosno na javna vjersko-čudoredna predavanja. Radi toga sam kod svake propovijedi gledao istaknuti bar koju misao za svagdašnji život, na koju će se slušateljstvo kroz tjedan osvrnuti i na sebe primijeniti.

Jedno je od najtežih pitanja našega vremena, naći način kako kod suvremenoga svijeta pobuditi zanimanje za vjerske istine. Ako sam u tome smjeru i malo uspio, to će mi biti najveća nagrada za moj trud.

U Zagrebu, na blagdan sv. Augustina, 28. VIII 1942.

Pisac

Zagreb. Katedrala, propovjedaonica, Mihael Kussa g. 1696.

A) N E D J E L J E

NEDJELJA PRESVETOG IMENA ISUSOVA

MOC IMENA ISUSOVA

Riječ »Isus« znači spasitelj ili otkupitelj. Ovo je sv. ime dano Isusu s neba. Kad je anđeo Gabrijel došao k Mariji, reče joj: »Evo začet ćeš i roditi ćeš sina, i nadjeni mu ime Isus« (Lk 1, 31). Ime Isus nije dano Isusu samo zato, da se njime razlikuje od drugih ljudi, kako to biva s imenima kod nas običnih ljudi. Ono mu je dano, da označi ujedno službu Njegovu. A služba je Njegova na zemlji, štoviše i sva životna svrha, bila u tome, da spasava i otkupljuje ljudski rod.

Sv. Pavao daje veliki razlog, zašto je Otac nebeski odredio Isusu baš ovo ime. »Ponizio je sam sebe postavši poslušan do smrti, do smrti na križu. A za to Ga i Bog uzvisi i darova mu ime, koje je nad svako ime, da se u ime Isusovo pokloni svako koljeno onih, koji su na nebu i na zemlji i pod zemljom« (Fil 2, 8-10). Ime je Isusovo uzvišeno nad svako dostojanstvo i veličanstvo, koje postoji izvan Boga. Svi treba da mu iskazujemo božansku čast. I anđeli na nebu. I mi ljudi na zemlji. I oni, koji se između nas preseliše u vječnost.

U Pjesmi nad pjesmama (1, 2) ispoređuje zaručnica ime svoga zaručnika s uljem. »Ime je tvoje ulje razliveno«. Sv. Bernardo tumači ovo mjesto (Sermo 15 super Cant. circa medium), pa veli: »Ulje svijetli, hrani i blaži boli«. Ono je »svijetlo, hrana i lijek«. Ulijemo ga u svjetiljku, ono lijepo svijetli. Začinimo jelo njime, jelo postaje tečnim. Opekli smo tijelo, opeklina polijemo uljem, odmah se ublažuju boli. Slično djeluje i ime zaručnikovo na zaručnicu. Kad ga čuje, ono joj daje svijetlo. Kad pomisli na nj, ono ju hrani. Kad je neraspoložena i ogorčena »ime je zaručnikovo smiruje.«

Tako djeluje — veli sv. Bernardo — i ime Isusovo na nas kršćane. Kršćanstvo je svijetlo, i to silno svijetlo. Kršćansko svijetlo dolazi na svijet propovijedanjem nauke u ime Isusovo. Sv. Pavao veli kršćanima: »Bijaste nekada tama, a sad

ste svijetlo u Gospodinu« (Ef 5, 8). Ime je Isusovo hrana našim dušama. Ono daje dušama takvu snagu, da bezbrojni pojedinci, i muški i ženski, ostavljaju svijet i polaze u samostan, gdje će živjeti samo za ime Isusovo. Radi imena Isusova tolike duše kroz sva vremena ostavljaju lagodnosti roditeljske kuće i žrtvuju se za najbiježnije po bolnicama i ubožnicama. Okrijepljeni snagom imena Isusova, bezbrojni su već članovi ljudske zajednice ostavili i rod i kraj, i pošli u daleke zapuštene krajeve, da predobivaju u misijama nove članove za ime Isusovo. U imenu je Isusovu tolika snaga, da su ljudi pripravnici i najteže u životu podnijeti, kad to traži čast imena Isusova. Ime je Isusovo melem ojađenoj duši. Koliki su već, pod udarcima raznih životnih nedaća, uhvatili oružje u samoubilačkoj nakani i htjeli sami učiniti kraj svomu životu. U zadnji čas je došla pomisao na Isusa i nauku Njegovu: »Nisam došao da zovem pravednike, nego grešnike« (Mk 2, 17) i oduvali su od zle nakane!

Bogoljubni vjernici! Što je osoba plemenitija, to je i njezino ime časnije. Osoba je Isusova nad svim stvorenim osobama. Zato je presv. Ime Njegovo nad svim drugim imenima. »Gospode, Gospode naš, kako je veličanstveno ime tvoje po svoj zemlji!« (Ps 8, 2). »Od istoka sunčanoga do zapada da se slavi ime Gospodnje.« (Ps 112, 3). »Svi narodi, koje si stvorio, doći će i pokloniti se pred tobom, Gospode, i slaviti ime tvoje« (Ps 85, 9). Nastojmo često i pobožno zazivati sv. ime Isusovo. Isus neka bude prvi i najveći naš prijatelj, a ime Njegovo među onim riječima, koje ćemo najradije izgovarati i kroz život i na času smrti naše.

NEDJELJA U OSMINI BOGOJAVLJENJA I 1. PO BOGOJAVLJENJU

SVETA OBITELJ — UZOR SVIMA OBITELJIMA

U sv. Obitelj spadaju Isus, Majka Njegova — Blažena Djeвица Marija i sv. Josip.

U Isusu je jedna osoba, a dvije naravi. On je druga božanska osoba. Narav ima božansku i ljudsku. Božansku narav ima od vijeka zajedno s Ocem i Svetim Duhom. Ljudsku je primio u vremenu od Bl. Dj. Marije. Isus je svet, jer su u Njemu sve savršenosti bez mjere i broja. On hoće i ljubi samo dobro, a mrzi na zlo. Još više! Isus je sâm izvor svetosti, jer je zaslužio sve milosti, po kojima mi ljudi postajemo svetima. On je »pun milosti i istine« (Iv 1, 14). »I od ponoći njegove svi mi primismo« (Iv 1, 16).

Bl. Dj. Marija je jedina žena u povijesti čovječanstva, koja začinje po Duhu Svetom, a ne po čovjeku. Ona je jedina među ženama, koja je postala majkom i ujedno ostala djevicom. Djeвица je bila prije poroda. Djevicom je ostala u porodu. Djevicom je ostala i nakon poroda u sve dane svoga života. Milosti je puna. Gospodin je bio s njom. Blagoslovljena je među ženama kroz sve vjekove.

Sv. Josipa zove Sv. Pismo pravednim mužem (Mt 1, 15). Pravednost je čudoredna krepost, koja daje svakome njegovo. Pravedan čovjek daje Bogu što je Božje. Bližnjemu što je njegovo. A i sebi, što si je po naravnom i postavljenom zakonu dužan dati. No, pravednost je i pojam za sve kreposti i sve vrline, što ih može čovjek steći u svome životu. Kad je, dakle, sv. Josip pravedan muž, to znači, da je posjedovao sve kreposti i sve vrline, da je svet u punini riječi »svetost«.

Sveta je glava obitelji — Josip. Sveta je majka u obitelji — Marija. Presveto je dijete u obitelji — Isus. Svet je svaki pojedini član obitelji. Zato je i čitava obitelj sveta.

Papa Leon XIII. (Breve: »Neminem fugit« od 14. VI 1892.) stavlja sv. Obitelj za uzor svima našima obiteljima na zemlji. Očevi se obitelji neka ugledaju u sv. Josipa. Neka bdiju i

neka se skrbe za svoje obitelji kako se sv. Josip skrbio za sv. Obitelj. Majke se neka ugledaju u Bl. Dj. Mariju. Od Nje neka uče, kako treba ljubiti svoju obitelj i kako se treba žrtvovati za obitelj. Majka je Božja uzor ženama u čednosti. Uzor u poslušnosti. Nadasve uzor nepokolebive vjere. Isus je uzor svoj djeci, svim sinovima i kćerima svih vremena. Sv. Pismo posebno ističe djetinju poslušnost Isusovu Mariji i sv. Josipu. »I bio im je poslušan« (Lk 2, 51). Poslušnost se Isusova ne može nikada dosta preporučiti djeci. Uvijek je treba iznova naglašavati, da je djeca što bolje upamte. Pogotovo to vrijedi danas, kad je pao svaki autoritet, pa i roditeljski.

Sv. Obitelj je kraljevska obitelj, jer vuče lozu od kraljevske obitelji Davidove. A ipak živi ubogo. U tom je pogledu sv. Obitelj lijep primjer uglednim i bogatim obiteljima, koje su bilo s koga razloga osiromašile, pak moraju kasnije živjeti u skromnim imovinskim prilikama. Takve obitelji neka ne klonu duhom, nego neka poput sv. Obitelji strpljivo snose svoj teški udarac i svoju neimaštinu.

Sv. je Obitelj utjeha osobito radničkim i drugim siromašnim obiteljima. Bl. Dj. Marija je obična kućanica. Nema druge ženske osobe za pomoć. Sve u kući radi sama. Od jutra do mraka zaposlena sitnim kućnim poslovima. Sv. Josip je obični radnik. Priprosti zanatlija. Drvodjelja ili tesar. Težak je to zanat i naporan rad, a zaslužba vrlo skromna. Toliko da obitelj preživi. Isus pomaže Majci i hranitelju. Majci u kućanstvu, a hranitelju u obrtu. Do 30-sete godine boravi u roditeljskoj kući i bavi se ručnim radom. Svojim ručnim radom posvećuje svaki poštenu ručni rad.

Bogoljubni vjernici! Želja je sviju nas, da naše obitelji budu što sličnije sv. Obitelji. Da to postignu, neka nastoje oko mira i ljubavi. Neka gledaju, da zahtjevi budu što skromniji. Naročito pak neka gledaju da savjesno vrše svoje vjerske dužnosti.

2. NEDJELJA PO BOGOJAVLJENJU

ZENIDBA USTANOVA BOŽJA

Sv. Pismo prikazuje svadbu u Kani Galilejskoj. Na svadbi su bili: Majka Božja, Isus i Njegovi učenici.

Najedanput ponestane vina. Vina je nestalo, jer je mladenac bio siromašan, a i gostiju je oko stola bio oveći broj. Majka je Isusova kao dobra domaćica, prva od gostiju primijetila, da u kući nema više vina. Neugodno je bilo gostima, a još neugodnije siromašnoj obitelji. Bl. Dj. Marija, puna razumijevanja i toplih osjećaja sućuti za nepriliku u obitelji, pođe neopaženo k Isusu i reče mu: »Nemaju vina« (Iv 2, 35). Marijino upozorenje znači: sinko, gledaj kakva se neugodnost dogodila! Gosti su oko stola, a u kući više nema vina. Nemaju goste čime ponuditi. Ja te molim: pomozim im, izbavi ih iz neprilike. Isus odgovori majci: »Još nije došao moj čas« (Iv 2, 4). Drugim riječima: majko, ja ću te uslišati. Ja ću im pomoći kad dođe zato najzgodniji čas.

Nakon toga pođe Majka Božja k slugama i reče im: »Što god vam reče (moj sin), učinite!« (Iv 2, 5). Na dvorištu je bilo 6 kamenitih posuda za vodu, koje su zajedno obuhvatale 5—6 hektolitara. Voda je u većoj mjeri bila potrebna Židovima radi češćega pranja, koje je propisivao njihov vjerski zakon. Za čas dođe Isus i reče slugama: »Napunite vrčeve vodom! I napuniše ih do vrha.« Opet reče Isus: »Zagrabite sad i nosite nadziratelju stola« (Iv 2, 7-8).

Kad je nadziratelj stola okusio vino, koje je čudom Isusovim postalo od vode, reče mladoženji: »Svaki čovjek iznosi najprije dobro vino, a kad se gosti ponapiju, onda slabije, a ti si čuvao dobro vino dosada« (Iv 2, 10). Običaj je kod nas, da se pred goste stavlja najprije dobro vino, a kad su se ponapili, pak već ne razlikuju vina, onda im se daje i slabije. Kod tebe je obratno. Ti si dao najprije slabo, a nakon slaboga tek dobro. Kako to? Mladenac i družina protumače nadziratelju stola, da to nije njihovo domaće vino, nego je Isus, da ih izbavi iz neprilike, pretvorio vodu u vino.

Sv. nas Evanđelje upozoruje, da je ovo prvo čudo Isusovo. Ovom je zgodom Isus objavio prviput javno svoju božansku slavu. Odsada su učenici Njegovi vjerovali u božanstvo Njegovo.

Bogoljubni vjernici! Time što je mladenac pozvao Isusa na svadbu, iskazao je Isusu povjerenje i ljubav. Isus vraća ljubav ljubavlju. Daruje mladencu 5—6 hektolitara prvorazrednoga vina. Uistinu kneževski dar! Velikodušnost je Božja tolika, da se ni od koga i ničim neda nadvisiti!

Zašto je Isus došao na svadbu? Da pokaže, kako je ženidba velika i važna ustanova za čovječanstvo. Postojala je filozof-

ska i vjerska zabluda: dualizam. Dualiste su, a među njima u prvom redu gnostici i manihejci, učili, da postoje dva vrhovna bića: dobri bog, od koga je naša duša i sve što je duhovno; i zli bog, od koga je tvar i sve što je tvarno. Prema toj nauci bi i naše tijelo bilo zlo. Jednako bi i ženidba bila zla ustanova.

Dualizam je kriva nauka. I razum i Objava nas uče, da je samo jedan Bog. Dobri Bog. Naš predobri Otac. Od Boga je i duša i tijelo naše. I tijelo naše ima časnu zadaću: pomagati duši u radu oko dobra. I ono će časno svršiti; bit će proslavljeno u prekogrobnom životu. Zato je i ženidba časna ustanova. Ne samo časna, nego i sveta ustanova. Sam Bog je ustanovio ženidbu. Bilo je to u raju zemaljskom, kad je rekao Adamu i Evi: »Rastite i množite se, i napunite zemlju« (Post 1, 28). Isus svojom prisutnošću na svadbi potvrđuje, da je ženidba Božja ustanova. Isus posvećuje ženidbu i diže je na čast svetoga sakramenta.

3. NEDJELJA PO BOGOJAVLJENJU

SATNIKOVA ŽIVA VJERA

Rimski časnik, po činu satnik, ima bolesnoga slugu. Sluga je već na umoru. Sluga je bio gospodar »vrlo drag« (Lk 7, 2). Zato je gospodar zabrinut za slugin život.

Satnik je cijenio Židove, jer je znao, da ispovijedaju vjeru u jednoga, pravoga Boga. Od Židova je doznao i to, da je Bog židovskom narodu iskazao nebrojena dobročinstva u njegovoj povijesti. To ga je ponukalo, da je Židovima sagradio i zbornicu i bogomolju.

Da spasi slugu, obratio se na Isusa. K Isusu nije pošao sâm, nego je poslao izaslanstvo od uglednih Židova, nadajući se, da će Isus radi uglednih svojih zemljaka prije pomoći umirućemu slugi. Preko poslanstva moli Isusa, neka dođe, da mu spasi slugu, govoreći: »Gospodine, sluga moj leži uzet kod kuće i muči se silno« (Mt 8, 6). Čestiti židovski izaslanici, zahvalni satniku, što im je sagradio zbornicu, toplo preporučuju satnikovu molbu. »Vrijedan je, da mu to učiniš, jer ljubi narod naš i sagradio nam je zbornicu« (Lk 7, 4-5).

Isus se uputi s izaslanstvom prema satnikovoj kući. Kad je bio već blizu, pošalje mu satnik ususret svoje prijatelje s molbom: »Gospodine, nisam vrijedan, da uđeš pod krov moj, nego samo reci riječ i ozdravit će sluga moj« (Mt 8, 8). »Jer

i ja sam čovjek pod vlašću, i imam pod sobom vojnike, pa rečem ovome: Idi, i ide, i drugome: Dođi! i dođe; i služi svome: Učini to! i učini« (Lk 7, 8). Satnik hoće i kaže: Ja imam nad sobom mnoge, koje moram slušati, a vlasti malo. No i s ovo malo vlasti mogu mnogo. Zapovijedam vojnicima, naređujem slugi; i svi me slušaju. Kud i kamo će više slušati priroda tebe, koji si apsolutni gospodar bolesti, života i smrti.

Ovo je divna poredba i prekrasna ispovijed satnikove vjere! Satnikove su riječi pune velikih misli. To su riječi žive i jake vjere. To su riječi iskrene poniznosti. To su besmrtnije riječi! Radi toga ih je i sv. Crkva stavila u sv. Misu. Svećenik ih izgovara svaki dan prije nego pričešćuje sebe, i svaki put, kad pričešćuje vjernike. Satnikove će se riječi spominjati u službi Božjoj dok bude Crkve, a Crkva ima trajati do svršetka svijeta.

Isus je bio duboko ganut satnikovim riječima. »Zaista vam kažem, ne nađoh u Izraelu ni u koga tolike vjere« (Mt 8, 10). Ovdje poređuje Isus satnikovu vjeru s vjerom prosječnih Izraelaca. Satnikova je vjera nad vjerom prosječnih Izraelaca, ali zaostaje za vjerom Majke Božje, sv. Josipa, sv. Ivana Krstitelja i drugih velikih ličnosti Staroga Zavjeta. Udivljenja je vrijedna pojava, da je satnik, čovjek stranac, rođen i odgojen izvan prave vjere, nadvisio tolike u izraelskom narodu u spoznanji božanstva Kristova i u pouzdanju u moć i dobrotu Kristovu.

Za nagradu reče Isus satniku: »Pođi, i kako si vjerovao, neka ti bude! I ozdravi sluga u taj čas!« (Mt 8, 13).

Bogoljubni vjernici! Satnik je svijetli primjer svima vama, gospodarima i gospodaricama, u postupku i skrbi za slugu i sluškinje. Izvršite prema slugama i sluškinjama sve obveze, na koje ste dužni po zakonu. Sjetite se upozorenja Sv. Pisma: »Poslanik je dostojan plaće svoje« (Lk 10, 7). Dajte družini i štogod povrh zakona. »Zaista vam kažem, što ste god učinili jednomu od ove moje najmanje braće, meni ste učinili« (Mt 25, 40).

Još je ljepši satnikov naputak za vladanje naše prema Bogu. Bog je neizmjerni Stvoritelj, Gospodar čitavoga svemira, a mi smo tek maleni, sitni i neznatni stvorovi. Radi toga, kad govorimo s Bogom, jedini je ispravan način govora govor satnikov: »Gospodine, nisam vrijedan, da uđeš pod krov moj, nego samo reci riječ i ozdravit će duša moja.«

4. NEDJELJA PO BOGOJAVLJENJU

OLUJA NA MORU

Isus i učenici borave na moru. Nastaje oluja. Valovi pokrivaju lađu, a Isus u lađi spava. Učenici dolaze k Isusu. Bude ga govoreći: »Gospodine, izbavi nas, propadosmo!« (Mt 8, 25). Isus ustaje i kara učenike: »Što ste bojažljivi, malovjerni?« (Mt 8, 26). Tada Isus »zapovijedi vjetru i moru, i postade velika tišina« (Mt 8, 26). A ljudi se začudiše govoreći: »Tko je ovaj, da ga slušaju i vjetrovi i more?« (Mt 8, 27).

Ovdje pokazuju učenici slabost svoje vjere. Misle, da je kod Isusa, kad spava, kao i kod nas običnih ljudi: spriječena uporaba razuma. Da Isus, kad spava, ne zna, što se zbiva oko njega, kao što ne znamo mi ljudi. Zato Isusa bude iz sna i budna zovu u pomoć. Međutim, što je na stvari? Isus je Bog i čovjek. Iako kao čovjek radi umornosti spava, kao Bog je neprestano budan i sve zna. Kao Bog zna, da je oluja. Kao Bog i može i hoće pomoći, makar kao čovjek spava. Učenici su trebali tvrdo vjerovati, da im Isus može pomoći jednako kad spava, kao i kad je budan. U životu je puno puta pomogao ljudskoj bijedi iz daljine kao i kad je bio nazočan. Tako bi i ovom zgodom pomogao jednako u snu kao i budan.

Sv. Oci gledaju u oluji sliku teških napasti i žestokih borba, koje u ovom zemnom životu navaljuju na našu dušu. U oluji gledaju i sve one progone, kojima su ljudi nekada progonili Krista, a kasnije progone djelo Njegovo — Crkvu Kristovu. Lađa je slika naše duše, koja se čitav život bori s napastima. Slika Krista i Crkve, koji su neprestano progonjeni. Uzburkano je more slika ovoga života na svijetu, gdje nema nikada mira, nego se neprestano ratuje. Ovaj je zemaljski život pun jada. Pun čemera. Pun boli i nepravilika. Pun borba i neprestanih životnih opasnosti — sad za tijelo, sad opet za dušu. Isus, koji spava, slika je Božje Providnosti, koja izgleda kao da se od vremena do vremena drži po strani od svijeta i prepušta svijet samomu sebi.

Isus se budi iz sna na žarku molitvu svojih učenika. Pomaže u životnoj opasnosti čudom. Jednom riječju stišava vjetrove i more. Bog pomaže svakome od nas, makar u kakvim životnim neprilikama bio, čim se zaufanom molitvom obratimo k Njemu. »Zaista vam kažem: Sve što ištete u molitvi, vjerujte, da ćete primiti, i bit će vam« (Mk 11, 24).

Kad su na Veliki petak neprijatelji pokopali Isusa, nastalo je zlorado veselje. Mislili su, da su s Isusom pokopali i nauku Njegovu i Njegov vjerski pokret. Međutim je Isus za kratko vrijeme — treći dan oživio. Uskrsnuo. Probudio se na novi život. Život sjajan. Život besmrtn. Život slavan. Život vječan. Život božanski. »Krist uskrsnuvši od mrtvih više ne umire, smrt više ne vlada njime« (Rim 6, 9).

I Crkva je Kristova u svojoj povijesti često progonjena. Jedan je progon bio teži i gori od drugoga. Ne biraju se ni sredstva ni metode, samo da pokopaju Crkvu. I danas izgleda kao da Krist spava. Kao da je prepustio Crkvu na milost i nemilost neprijateljima. No Krist će se probuditi. A probudit će Ga žarke i zaufane molitve Crkve Njegove. Ustat će. Pohitjeti će u pomoć. A pomoć je njegova moćna i silna. Krist i Crkva uvijek pobjeđuju. I iz svake borbe izlaze pobjednici!

»Što ste bojažljivi, malovjerni?« — poručuje Krist i nama. Gore srca! K nebu pogled! Sve pouzdanje i sve nade u pomoć stavimo u Providnost Božju. »Bog nije daleko ni od jednoga od nas, jer u njemu živimo i mičemo se i jesmo« (Dj 17, 27-28). »Jer nijedan od nas ne živi samome sebi, i nijedan ne umire samome sebi. Jer ako i živimo, Gospodinu živimo, i ako umiremo, Gospodinu umiremo. Ako dakle živimo, ili ako umiremo, Gospodnji smo« (Rim 14, 7-8).

5. NEDJELJA PO BOGOJAVLJENJU

SIJAJI DOBROGA SJEMENA

»Kraljevstvo je nebesko kao čovjek, koji posija dobro sjeme na njivi svojoj. A kad ljudi pospaše, dođe njegov neprijatelj i posija kukolj sred pšenice, pa ode. Kad usjev uzraste i rod donese, tada se pokaza i kukolj« (Mt 13, 24-26). Sluge su htjeli iščupati kukolj. A gospodar im kaže: »Ostavite, neka raste oboje do žetve, i u vrijeme žetve reći ću žeteocima: Saberite najprije kukolj i svežite ga u snoplje, da se spali, a pšenicu sakupite u moju žitnicu« (Mt 13, 30).

Ovo je priča — slika — poredba. Na molbu učenika Isus sâm tumači priču. Čovjek, koji sije dobro sjeme, to je Isus Krist — Sin Božji. Njiva je ovaj svijet. Dobro sjeme — to su dobri ljudi, dobri kršćani, koji rado slušaju nauku Božju i po njoj dosljedno žive. Kukolj — to su opaki ljudi, koji ne slušaju Boga. Sami zlo žive, i druge svojim zlim primjerom na zlo navode. Neprijatelj, koji sije kukolj — to je u prvom redu

đavao ili nečisti duh. Žetva je svršetak svijeta. A žeteoci su anđeli. Kao što žeteoci prigodom žetve odabiru kukolj od pšenice i bacaju ga u vatru, da se spali, tako će na svršetku svijeta Krist poslati anđele, da saberu zavoditelje i zlikovce i da ih izluče od dobrih ljudi. Tada će zavoditelje i zlikovce baciti »u peć ognjenu (u pakao). Ondje će biti plač i škrgut zuba. Tada će pravednici sjati kao sunce u kraljevstvu Oca svoga« — u nebu (Mt 13, 41-43).

Bogoljubni vjernici! I mi smo ljudi sijači dobroga sjemena kadgod druge poučavamo u istini i dobroti. Muž sije dobro sjeme, kad blago, pametno i razborito nastupa prema svojoj ženi. Žena sije dobro sjeme, kad rado sluša svoga muža. Kad je strpljiva sa slabostima svoga muža. Kad je vjerna čuvarica doma svoga i imovine njegove. Otac i majka siju dobro sjeme, kad poučavaju djecu, da poštuju Boga i starije. Da savjesno vrše svoje vjerske dužnosti. Učitelji, nastavnici i odgojitelji siju dobro sjeme, kad budno paze, da nauka što je iznose pred djecu, bude nauka istinita. A istinita je nauka samo onda kad je u skladu s naukom Božjom. Stoga je dužnost i teška obveza za sve nastavnike i odgojitelje, da samo s istinom pune dječje glave i da samo za istinu oduševljavaju mladež. Nastavnici će i odgojitelji to prije oduševiti mladež za istinu, što će sami istinu više ljubiti i sami po istini dosljednije živjeti. Nastavnik i odgojitelj ne može dati mladeži ono čega sam nema. A kad daje nešto, daje samo ono, što sam posjeduje. Samo onaj će nastavnik i odgojitelj moći izgraditi u mladiću i djevojci veliki i plemeniti značaj, ako je i sam takav. Samo onda će nastavnik i odgojitelj načiniti od mladeži velike i zaslužne ljude pred Bogom i pred domovinom, ako budu sami prednjačili i dobar primjer davali u požrtvovnom i nesebičnom radu za Boga i domovinu. Konačno je sijač dobroga sjemena i svaki pojedini čovjek, kad se trsi, da drugoga na dobro uputi i da drugome pomogne gdje i koliko može.

Bogoljubni vjernici! Na svijetu će se uz dobre ljude uvijek naći i kukolja — opakih pojedinaca. Broj je njihov čas veći, čas manji. Zašto Bog trpi taj kukolj — zašto odmah ne uklanja sa svijeta opake ljude? Sv. Augustin umno odgovara: »Ne mislite, da su zli ljudi zabadava na svijetu, i da Bog ne čini ništa dobra po njima. Svaki zao čovjek živi ili zato, da se popravi, ili živi zato, da se po njemu vježba dobar čovjek.« (Enarrat. in Ps. 54, n. 4.). Dobar se čovjek vježba u dobru i

napreduje u zaslugama tim više, što strpljivije podnosi opaka čovjeka.

Glasoviti asketski pisac, sv. Toma Kempenac, duhovito primjećuje: »Da su svi savršeni, što bismo onda Boga radi imali od drugih trpjeti? Ali Bog je tako naredio, da se učimo jedan drugomu nositi breme, jer nitko nije bez nedostataka, nitko bez bremena, nitko nije sebi dovoljan, nitko za sebe dosta mudar; nego treba da se među sobom snosimo, među sobom tješimo« (Nasljeduj Krista, knjiga I., glava 16).

6. NEDJELJA PO BOGOJAVLJENJU

ZRNO GORUŠIČNO I KVASAC

Isus iznosi pred slušateljstvo dvije slike.

»Kraljevstvo je nebesko kao zrno gorušično, koje uzme čovjek i posije na njivi svojoj. Ono je istina najmanje od svih sjemena, ali kad uzraste, veće je od svega povrća i bude drvo, tako da ptice nebeske dolaze i gnijezde se na granama njegovim« (Mt 13, 31-32).

»Kraljevstvo je nebesko kao kvasac, koji uzme žena i pomiješa u tri mjere brašna, dok se sve ne uskisne« (Mt 13, 33).

Gorušično zrno znači evanđeosku nauku. Kristovu nauku. Kršćansku vjeru. Kršćanska je vjera u poredbi s raznim poganskim, a naročito s grčkim, filozofskim sustavima izgledala kao najmanja nauka. Kao nauka bez posebnoga značenja. Izraelci su zazirali od kršćanstva kao od sablazni, a pogani su prezirali kršćanstvo kao ludost. O tome svjedoči sv. Pavao, apostol: »Mi propovijedamo Krista raspetoga, Židovima sablazan, a poganima ludost« (1 Kor 1, 23). Međutim je Kristova nauka i svojim uzvišenim sadržajem i svojim neprocjenjivim blagodatima za naš svagdanji život brzo nadvisila sve druge nauke. Raširila se po svijetu, i danas se širi, kao ni jedna druga. Kristova nauka krije u sebi neodoljivu prodornu moć. Ona obogaćuje ljudski um puninom istina naravnoga reda. Ona otkriva našem razumu toliko i takvih istina vrhunaravnoga reda, do kojih naš razum sam po sebi ne bi nikada došao. Kršćanstvo promiče i oplemenjuje čuvstva i osjeća je naše. Ono prodiere i u najskrovitije pretince uma našega. Evanđeoska nauka razara zablude. Potiče na obraćenje i pokornička djela. Ona je plodni rasadnik svih kreposti: i bogoslovskih i čudorednih. Kršćanstvo je osvojilo i preporučilo, i još uvijek i osvaja i

preporađa čitavoga čovjeka. Čitavo društvo. Sve krajeve i sve narode. Čitavu kuglu zemaljsku!

Gorušično je zrno slika Kristove Crkve, toga nadnaravnoga društva na zemlji. U početku je Crkva Kristova maleno društvo. U njoj su uz Krista u početku samo apostoli, ti priprosti i neuki galilejski ribari. Druge je publike malo, i to je gotovo samo neuk svijet i sama sirotinja. Kad je Krist Gospodin počeo javno naučavati, pošalje k njemu sv. Ivan Krstitelj svoje učenike, neka pitaju Isusa: »Jesi li ti onaj, koji ima doći ili drugoga da čekamo?« Među oznakama svoga pokreta, po kojima će ga i Ivan lako prepoznati, naglašuje Isus i ovu: »Siromašnima se propovijeda evanđelje; i blago onomu, koji se ne sablazni o mene« (Mt 11, 3-6). A danas? Kristova je Crkva najuglednije i najmoćnije društvo na svijetu. Dok zemaljska kraljevstva nestaju bez traga i glasa, Crkva neprestano stoji. Gdje je na zemlji i jedan kutić, kamo još nije doprla vijest o Kristu i njegovoj Crkvi!

Gorušično je zrno slika i dobrih misli i plemenitih čuvstava, što se rađaju u ljudskim srcima. Te su misli u početku malene. Neznatne. I skromne. Milošću Božjom i radom našim razvijaju se misli naše u velike i zrele osnove. A osnove opet prelaze vremenom u veličanstvena djela, kako to neprestano dokazuju bezbrojni sveci u krilu Kristove Crkve.

Kvasac ima jednako značenje kao i gorušično zrno. Kao što malo kvasca proniče i na neki način u sebe obraća i veliku količinu brašna, tako u duhovnom pogledu djeluje evanđeoska nauka.

Bogoljubni vjernici! Otvorimo oči! Pozorno gledajmo! Među nama je Isus Krist. Među nama je njegova nauka. Ne činimo zapreke ni Kristu ni njegovoj nauci. Štaviše, pokažimo dobru volju za suradnju. Učinimo što možemo. Drugo prepuštimo Bogu. Bog će obilno blagosloviti našu dobru volju. Nauka je sv. Crkve: Onomu, koji čini što može, Bog ne uskraćuje milosti.

NEDJELJA SEDAMDESETNICA SURADNJA S MILOŠĆU

Spasitelj se služi slikom iz prirode.

Kraljevstvo je nebesko kao domaćin, koji zove radnike u svoj vinograd. Jedne je pozvao rano u jutro. Druge oko treće ure. Treće oko šeste ure. Četvrte oko devete ure. Najzad jedne oko jedanaeste ure. »Kad bi uveče, reče gospodar vinograda svomu upravitelju: Dozovi radnike i podaj im plaću počevši od posljednjih do prvih« (Mt 20, 8). Svi su dobili jednaku plaću. Radnici, koji su došli prvi na rad, mrmljahu na domaćina govoreći: »Ovi posljednji radili su jednu uru, pa si ih izjednačio s nama, koji smo podnosili tegobu dnevnu i žegu« (Mt 20, 12). Na to će domaćin jednomu od njih: »Prijetelju, ne činim ti krivo. Nisi li se pogodio sa mnom po dinar? Uzmi svoje pa idi, a ja hoću i ovomu posljednjemu da dam kao i tebi. Ili zar ja nisam vlastan činiti što hoću? Zar je oko tvoje zlo, što sam ja dobar?« (Mt 20, 13-15).

Domaćin je Bog. Vinograd je kršćanstvo — Crkva Kristova. Radnici smo mi ljudi. Plaća za trud je sretni prekgrobni život. Ure, u koje Bog zove radnike, jesu različni vremenski razmaci kod ljudi, koje su sprovedi u službi Božjoj. Isplata navečer je sudnji dan na svršetku svijeta, kad će konačno biti suđeno svakomu čovjeku za njegova djela.

Naše spasenje ovisi o dva čimbenika: jedan je Božja pomoć ili milost Božja, a drugi je naše sudjelovanje. Milost Božja je uvijek na prvom mjestu, a naše sudjelovanje dolazi tek na drugo mjesto. Bog daje svakomu čovjeku dovoljno milosti za spasenje, jer Bog »hoće, da se svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine« (1 Tim 2, 4). A ako ipak netko propadne i bude izgubljen, propao je svojom vlastitom krivnjom. Naše se sudjelovanje sastoji u radu našega razuma i naše volje. Razumom smo dužni nauku Božju upoznati, a voljom je u životu i radu ostvarivati. Tko u svome životu i radu više sudjeluje s milošću Božjom, imat će pred Bogom više zasluga i prema tome viši stupanj blaženoga života. Isto tako tko je

Bogu dulje služio i savjesnije živio, taj je više dobra učinio i većma Boga proslavio; zato je i njegova nagrada veća.

Ali Crkva Kristova imade u svojoj povijesti i takvih primjera, i to veliki broj, da se pojedinac obratio tek u poodmakloj dobi, pa ipak je učinio velika djela i postigao veliku svestost. Sjetimo se samo sv. Augustina! Za njega je općenito poznato, i sam priznaje u svojim »Ispovijestima«, da je mladost svoju proživio ne najljepše. Sam se otvoreno i iskreno tuži, da je u mladosti bilo svašta, čime je vrijeđao Boga. Obratio se tek u muževnoj dobi. Tada je postao svećenik i biskup. Kao biskup je učinio silnih usluga stvari Božjoj i spada među najveće genije, što ih je odgojilo kršćanstvo.

Sv. Pavao, apostol je bio prije obraćenja ljuti neprijatelj i progonitelj kršćanstva. Upravo je rečao na sve, što nosi kršćansko ime. Nakon obraćenja piše ponizno sam o sebi: »Ja sam najmanji među apostolima, koji nisam dostojan zvati se apostol, jer sam progonio Crkvu Božju. Ali milošću Božjom jesam što jesam, i milost njegova nije bila bez ploda u meni, nego sam radio više od sviju njih, ali ne ja, nego milost Božja, koja je sa mnom« (1 Kor 15, 9-10). Milost Božja ga je, dakle, obratila i posvetila; milost je Božja učinila, da je uz sv. Petra prvi među apostolima.

Bogoljubni vjernici! Nije sve u vremenu, što smo ga proveli u službi Božjoj. Može se netko obratiti tek pod kraj života, ali tada radi s najplemenitijom nakanom i žarkom ljubavlju, i postigao je u duhovnom pogledu više od onih, koji su i čitav život kršćani, ali su u duhu kršćanstva učinili malo ili ništa.

Milost je Božja nezasluženi dar Božji. Bog je u diobi milosti potpuno slobodan. Daje komu hoće, koliko hoće i kada hoće. Zašto Bog daje jednomu više, a drugomu manje milosti, to je za nas ljude nedokučiva tajna Božje providnosti. Svi ma nam je Bog daje toliko da se možemo spasiti. Zato budimo zahvalni Bogu za svaku i najmanju milost.

Suradujmo s milošću Božjom. Iskoristimo vrijeme. »Zato, dakle, dok imamo vremena činimo dobro svima«.

NEDJELJA ŠEZDESETNICA

PLODOVI DOBROGA SJEMENJA — ZASLUŽNA DJELA

Tvarno sjeme, što ga mi ljudi bacamo u zemlju, imade mnogo sličnosti s duhovnim sjemenjem — istinitom naukom,

pogotovo s naukom Božjom. Tvarno sjeme donosi plod, od koga živi naše tijelo. A duhovno sjeme — nauka Božja donosi duhovne plodove, dobra djela, od kojih živi naša duša i ovdje i u prekogrobnom životu. Zato se je i Isus, kod tumačenja nauke Božje, poslužio slikom o sijanju i sjemenju.

Sijač sije sjeme svoje. »I kad je sijao, jedno pade kraj puta, i pogazi se i ptice ga nebeske pozobaše. A drugo pade na kamen, i iznikavši osuši se, jer nije imalo vlage. I drugo pade u trnje, i trnje, što zajedno uzraste, udavi ga. A drugo pade na dobru zemlju, i iznikavši doneše stotruki rod« (Lk 8, 5-8).

Učenicima je bila nejasna ova slika. Zato su molili Isusa, neka je protumači. Isus im reče: »Sjeme je riječ Božja«. Sijač Isus Krist, koji je čovjekom postao, da nas može poučiti o svemu, što se odnosi na naše spasenje. Sijači su apostoli, pape, biskupi i svećenici. Sijač je svaki plemenit čovjek, koji drugoga na dobro upućuje. Zemlja kraj puta, to su ljudi tašti i nestalni. U njima nečisti duh pobuđuje neuredne misli, želje i osjećaje; dovodi ih u nezgodno društvo i brzo zaboravljaju na vječne istine, što su ih čuli. Kamen — to su ljudi tvrda srca. Oni »slušaju i s radošću primaju riječ« Božju. Ali, jer je srce njihovo oholo i tvrdo, riječ Božja ne prodire dublje u njihovu dušu. Čim dođe prva napast, odmah klonu duhom i otpadnu od Boga. To je ona vrsta ljudi, koji, dok su među dobrima, ostaju dobri. Kad pak dođu u zlu okolinu, i sami postanu brzo zli. Takvi nemaju otporne snage protiv zla. Trnje — to su oni, koji su previše zaokupljeni brigama za svagdanji život. Njih muči briga za bogatstvom. Njima ne daju mira težnje za uživanjem. Njih razapinju neukroćene požude. Sve je to trnje, koje guši evanđeosku nauku u njihovim dušama i ne da joj da donese plod. Dobra zemlja — to su ljudi dobroga srca. Oni, koji s najboljim raspoloženjem primaju Božju nauku i u srcu je pomno čuvaju. Takvi neumorno suraduju s milošću Božjom i donose obilan plod. Taj plod su dobra djela, radi kojih postaju veliki i ugodni pred ljudima, a Bog ih nagrađuje i u zemnom i u vječnom životu.

Bogoljubni vjernici! Svuda u prirodi od svakoga sjemena, što ga sijemo, očekujemo plod i to što obilniji i što bolji plod. Radi toga kod sijanja i odabiremo upravo ono sjeme, koje će donijeti više i boljega ploda. Prirodni zakon traži i od ljudi plodove. Roditelji očekuju od djece plodove: da djece budu dobra i poslušna; da marljivo uče i donesu kući što povoljnije ocjene. Od posluge se traže plodovi: da bude po-

štena, vjerna i radina. Od privrednika: pošten rad i čisti računi. Od činovnika savjesnost i točnost u službi. Od nastavnika i odgojitelja odgovarajuće znanje i dobar primjer. Roditeljski su plodovi: strpljivost, požrtvornost i ljubav prema djeci. Riječju, svaki je od nas u svome zvanju dužan po prirodnom zakonu živjeti i raditi tako, da život i rad njegov donese što korisnijih i što bogatijih plodova. Kad mi hoćemo znati, kakav je koji čovjek, koliko on vrijedi, tada gledamo i prosuđujemo djela njegova — plodove njegove. Tko s plemenitim nakanama radi i mnogo radi — dobre plodove rodi; znak je čestita čovjeka. Obratno: tko ne radi uopće ili zlo radi — rodovi su nikakvi ili loši; dokaz je to slaba ili nikakva značaja.

I u vrhunaravnom se redu traže plodovi. Bez plodova nema vrhunaravnoga života. Ni vrijednosti pred Bogom. Ni spasenja. »Ne će svaki, koji mi govori: Gospodine, Gospodine, ući u kraljevstvo nebesko, nego onaj, koji čini volju Oca mogega, koji je na nebesima« (Mt 7, 21). A volja je Oca nebeskoga, da vršimo zapovijedi Božje i crkvene, da obdržavamo sve pravedne građanske zakone i da zdušno ispunjavamo svoje staleške dužnosti. Riječi same nisu dosta. Treba se iskazati dobrim djelima. Treba roditi duhovne rodove.

Plodovi pak Duha — prema svjedočanstvu sv. Pavla — jesu: »Ljubav, radost, mir, strpljivost, blagost, dobrotu, vjera, krotkost, uzdržljivost« (Gal 5, 22).

NEDJELJA PEDESETNICA

VJERA SE TEMELJI NA UGLEDU BOŽJEM

Isus se približuje Jerihonu. Prati ga silan narod. Jedni ga prate, da čuju mudrost Njegovu. Drugi, da vide koje čudo. Treći, da čuju riječi utjehe i pobude. A bilo je i takvih, koji su išli za Njim iz zavisti i mržnje, ne bi li što našli, radi čega bi ga mogli napasti i ugled mu smanjiti.

Kraj puta je sjedio slijepac i molio milostinju. Kad je čuo vrevu naroda, upita, što je to? Rekoše mu, da prolazi Isus Nazarećanin. Slijepac je već čuo za Isusa, da je dobar i plemenit, da je mnogima već pomogao. U vjeri i nadi, da će i njemu pomoći, povikao iza glasa: »Isuse, sine Davidov, smiluj mi se« (Lk 18, 38). Svijet, koji je pratio Isusa, karao je slijepca, neka ne više — neka šuti. A slijepac stade još jače vikati: »Sine Davidov, smiluj mi se« (Lk 18, 39).

Isus stade i zapovijedi, da mu ga dovedu. I kad mu se približi, zapita ga: »Što hoćeš, da ti učinim?« On (slijepac) reče: »Gospodine, da progledam!« A Isus mu reče: »Progledaj! tvoja ti je vjera pomogla« (Lk 18, 40-42). Slijepac odmah progleda. Iza toga je pošao za Isusom i slavio Boga. I sva je pratnja Isusova, vidjevši čudo, hvalila Boga.

Bogoljubni vjernici! Ovdje je Spasitelj jednom riječju »progledaj« vratio slijepome čovjeku vid — izliječio ga tjelesno. Krist je to učinio, da nagradi vjeru slijepčevu. Drugom je zgodom nagradio vjeru Marije Magdalene time što joj je oprostio grijeh. »Oprošteni su ti grijesi. Vjera ti je tvoja pomogla, idi u miru!« (Lk 7, 48, 50). Njoj je izliječio dušu. A svima ljudima, bez razlike, radi vjere obećaje i daje spasenja. »Koji uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se« (Mk 16, 16).

Vjerovati znači: tvrdo i nepokolebivo za istinu držati sve ono, što je Bog objavio i što nam po svojoj Crkvi predlaže vjerovati. Vjera je čin našega razuma. Razumom prijamamo uz svu nauku, što nam je Bog objavio i što nas Crkva uči. Razumom prihvaćamo sve to kao istinu radi Božjega ugleda. Bog sve zna i objavljuje samo istinu. On ne može niti pogriješiti, niti lagati. To je razlog zašto Bogu vjerujemo.

Ali ima ljudi u modernom društvu, koji kažu: Vjera više nije suvremena stvar. Mi držimo za istinu samo ono, što smo sami spoznali, do čega smo sami svojim vlastitim umom došli.

Bogoljubni vjernici! Gledajte i prosuđujte naše, obično ljudsko znanje! Mi ljudi na svijetu mnogo toga znamo. Jedan više, drugi manje. Odakle to naše znanje — bilo kod djece, bilo kod odraslih ljudi? Mi znamo, koliko je koja gora visoka, koliko je gdje more duboko, koja je biljka otrovna, a koja zdrava. Kada je koji vladar u povijesti živio i što je radio. Je li svaki od nas gore mjerio ili more ispitivao? Jesmo li mi sami sve biljke kušali, da možemo reći: ova je korisna, a ona otrovna? Jesmo li mi možda sami na svoje oči vidjeli kralja Tomislava, Petra Krešimira, Trpimira, Domagoja i tolike druge ugledne ličnosti iz naše narodne povijesti? Nipošto! A ipak mi sve to znamo, sve to držimo za istinu! Odakle to znamo? Čuli smo na predavanjima i čitamo u knjigama, pa sudimo ovako: Oni, koji drže predavanja i pišu knjige, te stvari znadu i hoće kazati istinu, zato im vjerujemo. Dakle radi tuđega ugleda držimo to istinom: vjerujemo to, jer nam drugi jamče, da je tako. Najveći dio našega znanja počiva na

vjeri. Mi znamo, da je tako, jer nam drugi kažu, da je tako. Mi vjerujemo, da je tako!

Sad ustaje naš razum i kaže: Kad mi toliko toga u našem životu držimo istinom, jer su nam to rekli ljudi, koji mogu i sami krivo spoznati i nas prevariti, zar nije onda kud i kamo opravdanije vjerovati Bogu, koji sve zna i objavljuje samo istinu! Bog je nepogrešiv; zato je i vjera naša u Boga nepogrešiva. Ljudi mogu i nehotice prevariti i sebe i druge; zato je i znanje ljudsko nesigurno. A Bog ne može prevariti ni sebe, ni drugoga, jer je sveznajući i istinit; radi toga je i nauka Božja i vjera naša posve sigurna. »Istina Božja ostaje uvijek« (Ps 116, 2).

1. KORIZMENA NEDJELJA

POST I NEMRS

Isus boravi u pustinji i posti 40 dana i 40 noći.

U pustinju je pošao, da nam svojim primjerom preporuči samotani život, da čini pokornička djela za naše grijehе.

Po Isusovu primjeru preporučuje Crkva Katolička pustinjački život kroz sva vremena. I danas se svećenici, redovnici i redovnice, po uzoru Isusovu, uklanjaju iz svijeta u samoću, da u miru i tišini mole Boga, da u tihim samostanskim zidinama čine pokornička djela ne samo za svoju dušu, nego i za druge; za sve žive i mrtve.

U pustinji je Isus uslijed strogoga posta ogladnio. Tu je okolnost upotrijebio nečisti duh, da ga napastuje. »Ako si sin Božji, kaži da ovo kamenje postane hljebom« (Mt 4, 3). Mislio je nečisti duh, da će u Isusu pobuditi neurednu težnju za jelom i tako ga navesti na grijeh. Isus pobija đavla Sv. Pismom: »Pisano je, ne živi čovjek samo o kruhu, nego o svakoj riječi, što izlazi iz usta Božjih« (Pnz 8, 3). Za dostojan ljudski život nije dosta samo tvarna hrana: jelo i pilo. I duša ljudska treba hrane. A duševna je hrana istinito znanje i plemenito umijeće, a u prvom redu nauka Božja.

Đavao nastavlja napastovanje. Uze Isusa i postavi ga na vrh hrama i reče mu: »Ako si Sin Božji, baci se dolje, jer je pisano: anđelima svojim zapovijedit će za tebe i na rukama će te nositi, da gdje ne zapneš za kamen nogom svojom« (Mt 4, 6 i Ps 90, 11). Sotona hoće da zavede Spasitelja na preuzetno uzdanje u pomoć Božju kao da Bog štiti tašta i pustolovna poduzeća. Isus odgovara: »Ali je i pisano: »Ne kušaj Gospodina Boga svoga« (Pnz 6, 16). Drugim riječima: zašto da se bacam s krova i stavljam život u smrtnu pogibelj, kad to nije potrebno? Kojim pravom smijem očekivati pomoć Božju u životnoj opasnosti, kojoj bi se izložio bez ikakva razloga?

Konačno povede đavao Isusa na goru vrlo visoku i pokaza mu sva kraljevstva svijeta i slavu njihovu i reče: »Sve ovo dat ću tebi, ako padneš ničice, te mi se pokloniš« (Mt 4, 8-9).

Davao hoće Spasitelja zavesti na bolesnu ambiciju i lakomost. Isus prezire i odbija napasnika: »Odlazi sotono, jer je pisano: »Gospodinu se Bogu svomu klanjaj i njemu jedinom služi« (Mt 4, 10). Najsvetija je dužnost i temelj svake prave sreće i blaženstva: klanjati se i služiti pravom Bogu. I Kristova je najsvetija i najslađa dužnost, Njegova je hrana, da ispuni sve-tu volju Božju.

Bogoljubni vjernici! Isus posti u pustinji. Po njegovu je uzoru sv. Crkva uvela korizmeni post, koji traje 40 dana, i to od čiste srijede do Velike subote u podne. Jedino u korizmene nedjelje nije post. Crkva, što se hrane tiče, propisuje nemrs i post. Nemrs znači: nije dopušteno jesti meso. Taj zakon veže sve one, koji su navršili 7 godina i dalje, osim ako je netko bolestan ili ima drugi opravdani razlog. A post znači: dopušten je samo jedan potpuni obrok. Taj je redovito u podne, a ujutro i navečer samo malo hrane. Post veže osobe, koje su navršile 21 godinu, pak dok nisu stupile u 60-desetu, osim ako je tko bolestan ili ima drugi koji opravdani razlog.

Svrha je postu — kako nas lijepo uči sv. Crkva — obuzdava-ti požude, koje su to jače što se tijelo obilnije hrani. Dizati duh k Bogu. Razvijati kreposti. Po krepostima se pak stiču zaslu-ga, a po zaslugama blagoslov i nagrada od Boga.

Bogoljubni vjernici! Nalazimo se u svetom korizmenom vremenu. To je ozbiljno — pokorničko vrijeme. To je vrijeme molitve, posta i pokorničkih djela. Zato neka otpadnu u ovo vrijeme sve zabave i svako tašto veselje. Činimo pokoru, da poravnamo pred Bogom krivice i slabosti svoje. Sv. Pavao upozoruje: »Evo sad je vrijeme najprijatnije; evo sad je vri-jeme spasenja« (2 Kor 6, 2).

2. KORIZMENA NEDJELJA

SVETA ISPOVIJED

Isus se uspeo na goru Tabor. Sa sobom je poveo trojicu apostola: Petra, Ivana i Jakoba, da budu svjedoci njegova preobraženja. Na gori se Isus u prisutnosti apostola preobrazio. Kod preobraženja je zasja božanski sjaj na licu Isusa. »Lice se njegovo zasja kao sunce, a haljine njegove postadoše bi-jele kao snijeg« (Mt 17, 2). Tom su se zgodom ukazali Mojsije i Ilija, dva velikana Staroga Zavjeta, i razgovarali s Isusom. A Petar, vidjevši na Isusu božanski sjaj, sav ushićen reče

Isusu: »Gospodine, dobro nam je ovdje biti; ako hoćeš, učinit ćemo ovdje tri sjenice, tebi jednu, Mojsiju jednu i Iliji jednu« (Mt 17, 4). Dok je još Petar govorio, čuo se s neba glas Oca nebeskoga: »Ovo je Sin moj ljubezni, koji je po mojoj volji, njega slušajte!« (Mt 17, 5). I ovom zgodom svjedoči Otac nebeski, da je Isus Krist pravi, naravni Sin Božji.

Spasitelj je apostolima mnogo puta govorio unaprijed ka-ko će ga neprijatelji progoniti. Uхватiti. Mučiti. Konačno će umrijeti sramotnom smrću na križu. Htio ih je pripremiti, da se ne smute, kad sve to dođe. A najbolje će ih pripremiti, ako im pokaže svoj božanski sjaj i veličinu. Tada će im biti ja-sno, da trpi, jer sam hoće trpjeti, a nakon trpljenja ga čeka božanska slava, koju im je već za života na Taboru pokazao.

Bogoljubni vjernici! I našem je životu zadnja i najviša svrha uskrsnuće i preobraženje, po kojem postajemo dionici božanskoga života. Da to postignemo, treba se još za života na zemlji duhovno preporoditi. Treba još na zemlji postati od nevjernika vjernik. Od neprijatelja Božjega prijatelj Božji. Od rasipnoga sina dijete Božje. Od grešnika pravednik. Du-hovni se preporod zbiva najprije na sv. krštenju. Tu se s duše briše istočni grijeh i sve druge mrlje, što ih je čovjek počinio prije krštenja. Tko je pak nakon krsta teško Boga uvrijedio, duhovno se može preporoditi samo u sakramentu sv. pokore ili ispovijedi. Sv. ispovijed je sakrament, u kome svećenik mjesto Boga oprašta grijehe.

Mnogi u životu, i katolici, a još više nekatolici, stavljaju poteškoću: zašto se ja ne bih mogao izravno ispovijediti sa-mome Bogu? Čemu svoje nezgodne čine kazivati svećeniku?

Bogoljubni vjernici! Sigurno je, da je Bog mogao odrediti, da se ispovijedamo njemu izravno. Ali pitanje nije u tome, što je Bog mogao učiniti, nego u tome što je Bog stvarno od-redio. Sv. Pismo jasno govori, da je Isus rekao apostolima: »Primite Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, oprostit će im se, a kojima zadržite, zadržat će im se« (Iv 20, 22-23). Lju-dima je, dakle, apostolima i njihovim nasljednicima, biskupi-ma i svećenicima, povjerio Isus da opraštaju grijehe. A da znadu, kome će grijehe oprostiti, a kome zadržati, treba da vjernici sami iskreno kažu što imaju na duši.

Time, što je Isus naložio obvezu sv. ispovijedi, radio je u potpunom skladu sa zahtjevima naše naravi. Iskustvo je svje-dokom, da čovjek, kad je nešto bolna doživio, nema tako dugo

mira, dok to nije nekome saopćio, dok nije u drugoga potražio utjehe. Čim smo svoje jade nekome kazali, čim smo se, dakle, izjadali, odmah nam je lakše. Onaj, kome smo se potužili, kao da je jedan dio naših boli uzeo na sebe, pak dvojica no-simo teret lakše, nego ga je prije nosio jedan sam. Prema to-me su Isus i Crkva, određivši sv. ispovijed, samo uzakonili ono, što narav sama po sebi traži. U sv. ispovijedi dobivamo ne samo utjehu nego su grijesi naši sasvim oprosteni, pot-puno uništeni, mi smo čisti i pravedni pred Bogom. Bili pre-kršaji makar koliki, i makar kako teški, ako se čovjek za njih skrušeno kaje i iskreno ih ispovijedi, sve će mu Bog u ispovijedi preko svećenika oprostiti. Radi toga nitko nema razloga, da zdvaja nad sobom i da se boji sv. ispovijedi.

Bogoljubni vjernici! U duhu Kristove nauke izdala je Crkva zapovijed: »Svake se godine najmanje jedanput zato određe-nomu svećeniku ispovijedi i o Uskrsu pričesti«. Rok uskrsne sv. ispovijedi i pričesti traje od I. korizmene nedjelje pak do nedjelje presv. Trojstva. Iskoristimo vrijeme. Očistimo dušu. Preporodimo se duhovno. Pomirimo se s Bogom.

3. KORIZMENA NEDJELJA GRIJESI JEZIKOM

K Spasitelju su doveli čovjeka koji je bio od đavla opsjed-nut i nijem. Ovaj čovjek nije bio nijem od prirode. To mu je zlo učinio đavao. Kad naime đavao opsjedne čovjeka, onda se čovječjim tijelom služi kao da bi bilo njegovo vlastito. Đavao može učiniti, da čovjek govori nešto i protiv svoje volje. Đavao može polučiti i to, da čovjek govori i strane, tuđe riječi, kojih nije nikada učio. Konačno đavao može zapriječiti kod čovjeka svaki govor tako, da čovjek naprosto sasvim zanižem.

Isus je jednim činom svoje volje, bez ikakvih vanjskih znakova, izveo dva veličanstvena učinka. Izagnao je iz čovjeka đavla i vratio mu dar govora. Plemeniti su se ljudi divili do-broti Isusovoj i blagoslivljali ga. No bilo je i zlobnih pojedina-ca, koji su u zlobi išli tako daleko, da su govorili, da je Isus izagnao đavla pomoću Belzebuba, kneza đavolskoga. Opak, do u kosti pokvaren čovjek, vidi i u najplemenitijem tuđem činu samo zlo. Tako je bilo nekada, tako je i danas.

Dar govora je veliki dar Božji. Govor nam je dan, da nji-me saopćujemo drugima misli, težnje, želje i osjećaje svoje; da očitujemo drugima što nam je na srcu i duši. Govor je

sredstvo za međusobno razumijevanje. Kad su riječi naše u skladu s onim što mislimo i osjećamo, onda govorimo istinu. Naprotiv, kad drukčije govorimo nego mislimo, onda je govor naš neistinit. Po prirodnom i objavljenom zakonu dužni smo uvijek govoriti istinu. Nismo dužni drugome reći i otkriti sve, što imamo u duši. Ali kad nešto saopćujemo, treba da to bude samo istina. Kad bi bila dopuštena i najmanja laž, gubi se povjerenje u tuđi govor, a bez povjerenja u tuđu zadanu riječ život je ljudski strahovito težak; upravo nemoguć. Svaki bi se opravdano bojao: nije li ovo što sad slušam laž, ne će li me i sada prevariti.

Bogoljubni vjernici! Ljudi ne paze dovoljno na jezik. Jed-ni lažu: hotimice govore, što nije istina. Ima ih, koji bez po-trebe otkrivaju i naokolo raznose tuđe pogreške. To je ogo-vor. Ima i takvih koji izmišljaju pogreške o bližnjemu, ili pak stvarne pogreške uvećavaju. To je kleveta. Kleveta je po svo-joj naravi još teža nego ogovor. Nađe se i takvih, koji bez dovoljna razloga misle zlo o drugomu. To je krivi sud. I na-ravni i Božji zakon traže: sve što je čovjek krivo rekao, treba poreći, opozvati. Svaku učinjenu štetu treba nadoknaditi. A oduzeto tuđe poštenje i dobar glas treba popraviti.

Sv. Jakob, apostol, imade duhovitu poredbu za jezik. »Gle mala vatra koliko šumu sažee. I jezik je vatra, svijet neprav-de« (Jak 3, 5-6). Jezik je malo udo u ljudskom tijelu, a koliko zla potječe od njega! Od jezika dolaze proste riječi i kletve. Jezikom najviše ljudi vrijeđaju jedan drugoga. Nakon uvreda nastaju svađe, tučnjave, razbojstva i neprijateljstva najgore vrste. Dolazi do sudova i parničnih troškova. Troši se vrijeme i novac; troši se dragocjena životna snaga, koju bismo i te kako korisno mogli upotrijebiti za Boga i dobro ljudske zajednice. Zla su u svakom pogledu od jezika tolika, da je sv. Jakob rekao: »Ako tko u riječi ne pogriješi, onaj je savršen čovjek. Jer sav rod zvijeri i ptica i gmazova i riba kroti se, i ukrotila je čovječja narav; a jezika nitko od ljudi ne može ukrotiti« (Jak 3, 2 i 7-8).

Bogoljubni vjernici! U govoru se držimo načela: Ako ne znamo o bližnjemu ništa dobra, nemojmo ni zlo govoriti. Nas boli kad nam opaki jezici ne daju mira. Tako boli i dru-goga. Narodna poslovice duhovito kaže: »Zlato je šutjeti, a tek srebro govoriti.« Život nas uči, da smo se rijetko pokajali, što smo šutjeli, a bezbroj smo puta požalili, što smo govorili, jer nam je u govoru izmaklo mnogo toga, što nije smjelo u

javnost. Zato pazimo na govor. Budimo oprezni u govoru. Opres je u govoru od tolikoga značaja, da se nikada ne može dosta preporučiti.

Svrha je govora, da njime hvalimo i slavimo Boga. Da su braću poučavamo i upućujemo na dobro. Da tužne tješimo, a nemirne smirujemo. »Vaša riječ neka bude: da, da; ne, ne! a što je više od toga, od zla je« (Mt 5, 37). »Nijedna zla riječ da ne izlazi iz usta vaših, nego samo dobra, koja pobuđuje na dobro prema potrebi, da dođe milost onima, koji slušaju« (Ef 4, 29).

4. KORIZMENA NEDJELJA

ČUDESNO UMNAŽANJE KRUHA

Oko Spasitelja se u pustinji skupilo mnogo naroda. Samih je muškaraca bilo oko 5.000. Ako se pribroje još žene i djeca, tada je bilo svega i preko 10.000 osoba. Isus je iskreno volio i rado primao narod. Zato je i narod cijenio Isusa i u silnim skupinama hrlio k Isusu.

Isus se brinuo za duhovno i za vremenito dobro naroda. »I izišavši vidje mnogo svijeta i ražali mu se, jer bijahu kao ovce bez pastira, i poče ih učiti mnogo« (Mk 6, 34). »I primivši ih govorio im je o kraljevstvu Božjem i iscjelivao je one, koji su trebali iscjelivanje« (Lk 5, 11).

Apostoli su upozoravali Isusa: »Pusto je ovo mjesto, a već je kasno; otpusti ih, neka idu u susjedne zaselke i sela, da kupe sebi hrane, što će jesti« (Mk 6, 35-36). Mjesto da otpusti ljude, Spasitelj pita apostola Filipa: »Odakle ćemo kupiti kruha, da ovi jedu?« (Iv 6, 5). Ovo je Isus pitao samo zato, da čuje sud svoje okoline. Filip odgovori: »Za dvjesto dinara kruha nije dosta, da svaki samo malo dobije« (Iv 6, 7). Iza toga se javi Andrija, brat Petrov: »Ovdje je jedan dječak, koji ima pet ječmenih hljebova i dvije ribe; ali što je to za tolike?« Na to Isus zapovijedi, neka posade (posjedaju) ljude. »Tada Isus uze hljebove, zahvali Bogu i razdijeli onima, koji se posadiše. Jednako i od riba, koliko su htjeli« (Iv 6, 11). Isus zahvaljuje Bogu, da nam dade primjer, da i mi za svako dobro u životu zahvaljujemo Bogu, jer sve dobro dolazi od Boga. Svi su se ljudi nahranili do sita i još je preostalo kruha i riba. Kad se ljudi nasitiše, reče Isus učenicima: »Saberite komade, što pretekoše, da nijedan ne propadne« (Iv 6, 12). I napuniše 12 košara ostataka.

Bogoljubni vjernici! Ovo je čudesno umnažanje kruha i riba. Počelo je u rukama Isusovim, kad je lomio hljebove, a nastavilo se u rukama apostola, dok nijesu nadijelili sve ljude. Sv. Ivan Hrizostom veli: »Onih se pet hljebova množilo u rukama apostolskim poput izvora« (Homil. 49 in S. Matth., n. 3). U izvoru se voda neprestano množi. Dok se jedan dio vode grabi, već druga nova dotječe. Ovom su se činu Isusovu divili ne samo suvremenici Isusovi, nego se divimo i svi mi nakon Isusa. I divit će mu se sva pokoljenja dok bude svijeta i vjeka, jer je ovo nadnaravni učinak, koji poput sunca jasno dokazuje i svemoć i dobrotu Božju.

Umni sv. Augustin tumači ovaj događaj i stavlja opaske (Tractatus 24 in Ioan.). Još je veće čudo — veli sv. Augustin — upravljanje Božje svijetom. No tome se nitko od nas ne čudi, jer je to svagdanja pojava. Zar nije jednako, i veće, čudo, kad Bog po prirodnom zakonu čini, da jedno zrno, što smo ga posijali, donese prigodom žetve 50 i više novih zrna? Kolika se bezbrojna zrna svake godine siju u zemlju, a svako od njih kako se bogato množi! Svaka je žetva čudesno umnažanje kruha, svaka je žetva veličanstven dokaz svemoći i dobrote Božje. Sve se živo u prirodi množi, sve donosi plodove, svuda se zbiva čudesno umnažanje. Jer se to zbiva neprestano i redovito, mi mislimo, da tako mora biti, pa se više i ne čudimo. Međutim, Bog, koji sve to daje, može to i uskratiti. A kad ipak neprestano daje, znak je samo očinske njegove ljubavi.

Bogoljubni vjernici! Mi se tužimo na svjetsku gospodarsku bijedu, koja nas muči. Da je bijeda po svijetu velika, to stoji. Ali bijedi su krivi samo ljudi. I danas zemlja rodi. I obilno rodi. I danas se zbiva na zemlji nedokučivo umnažanje žitarica i prema tome čudesno umnažanje kruha. A to, da toliki ipak oskudjevaju, krivi su nesavjesni ljudi.

Bog je dobar, a ljudi su zli. Bog obilno daje, a ljudi ne znaju upravljati. Bog očinski skrbi, a ljudi rasipaju i uništavaju mjesto da štede i bratski dijele.

GLUHA NEDJELJA

BOLI ISUSOVE

Između Isusa i njegovih neprijatelja postaje sve napetije. Neprijatelji hoće Isusa kamenovati, a on se sakrio. Na uspo-

menu toga odsada pa do Velikoga petka Crkva prekriva ljubicastim velom slike i križeve na oltarima.

Neprijatelji dobacuju Isusu strašne uvrede. Objeduju ga, da je Samarjanin i da ima đavla u sebi. Kad se nekomе kazalo, da je Samarjanin, to je značilo, da samo djelomično vrši zakon Božji. Prema tome bi Spasitelj bio krivovjerac ili hereetik. Da ima đavla u sebi, to je tolika uvreda za Sina Božjega, da se već veća ne može zamisliti. Đavao je sav zao, sav u grijehu i zakleti neprijatelj Božji. Između Boga i đavla nema pomirenja, kao što nema pomirenja između dobra i zla, i između svijetla i tame. Protiv prve objede, da je Samarjanin, Isus se uopće ne brani, jer je svima bilo dobro poznato, da je Izraelac. Protiv objede da ima đavla u sebi, brani se Isus kratko i odrješito: »Ja nemam đavla, nego poštujem Oca, svoga, a vi mene sramotite« (Iv 8, 49). Time što poštuje Oca na nebu i vrši volju njegovu, najbolje dokazuje Isus, da nema nikakve veze s đavlom.

Nevinost je svoju Isus još jače dokazao, kad je javno pozvao neprijatelje svoje: »Tko će mi od vas dokazati kakav grijeh?« (Iv 8, 46). Sami protivnici moraju priznati, da je bezgrešan i svet, jer se nitko nije usudio da mu dokazuje bilo kakav grijeh. Dosljedno tome, kad je Isus trpio, nije trpio za svoje grijehe, jer ih uopće nije imao, nego je trpio za druge. Ti drugi smo svi mi ljudi na zemlji od prvoga čovjeka Adama do zadnjega čovjeka, koji će se još pojaviti na zemlji. »Radi nas ljudi i radi našega spasenja siđe s nebesa i postade čovjek. Za nas je raspet, mučen i pokopan« (Credo u sv. Misi). »Isus Krist je dao sam sebe za nas, da nas otkupi od svakoga bezakonja« (Tit 2, 14).

A trpio je Isus mnogo. Sama pomisao u vrtu Getseman-skom na buduće muke bila je tako strašna, da ga je oblio krvavi znoj. Sv. evanđelist Luka, koji je bio po zanimanju liječnik veli: »I njegov je znoj bio kao kaplje krvi, što su tekle na zemlju« (Lk 22, 44). Tijelo mu je bilo bičevima isječeno. Glava trnjem izbodena. Lice išćušcano i popljuvano. Ruke i noge čavlima na križ pribijene. Srce kopljem probodeno. Čitavo tijelo jedna strašna rana. »Od pete do glave nema ništa zdrava na njemu«, veli prorok Izaija (Iz 1, 6). »O svi vi, koji prolazite putem, motrite i gledajte, ima li boli kao što je bol moja« (Tužaljke 1, 2). Jednako je trpio i na duši. Juda ga je izdao, Petar zatajio, a ostali ga apostoli napustili. Za dobročinstva je primio ruglo i prezir; a mjesto hvale grubu

nezahvalnost. U duši je gorko trpio kad je pomislio, da će se još naći ljudi, koji ne će shvatiti njegovih muka, pa se ne će okoristiti zaslugama njegovim, nego će zauvijek propasti.

Trpi Isus Krist, Bog i čovjek. Trpi Stvoritelj za stvorove. Gospodar za slugе. Trpi onaj, koji je stvorio anđele i ljude, nebo i zemlju, od koga potječe sve, što postoji u svemiru. Boli su Kristove tolike, da nad njima tuži i sama priroda. Kad je Krist umro, sunce je pomračilo, zemlja se potresla, i stijene se raspukle, i grobovi se otvoriše i uskrsnuše mnoga tjelesa svetih, koji su usnuli. A satnik, i koji su s njim čuvali Isusa, vidjevši da se zemlja trese, prepadoše se vrlo, govoreći: Zaista, ovaj bijaše Sin Božji! (Lk 23, 45; Mt 27, 51-52 i 54).

Bogoljubni vjernici! »Krist nas je ljubio i predao sebe za nas kao prinos i žrtvu Bogu na slatki miris« (Ef 5, 2). Krist je mukom i smrću svojom dao obilnu zadovoljštinu Bogu za sve uvrede svih ljudi i svih vremena. Ali zasluge će Kristove koristiti čovjeku pojedincu samo onda, ako si ih prisvoji i koliko si ih prisvoji. Da postanemo dionicima zasluga Kristovih, treba najprije da uklonimo iz života našega svako zlo i radimo prema nauci i primjeru Kristovu, »da odrekavši se bezbožnosti i svjetskih želja, triježno i pravedno i pobožno, živimo na ovome svijetu« (Tit 2, 12). Nakon toga si zasluge Kristove prisvajamo po sv. sakramentima i po pobožnoj molitvi. Ovaj pak čas, u sv. korizm, najvažnije je pitanje za našu dušu sv. uskrsna ispovijed i pričest.

NEDJELJA CVJETNICA

ISUS SVEČANO ULAZI U JERUZALEM

Nedjelja Cvjetnica nas uvodi u tajne Velikog tjedna. Na spomen svečanoga Isusova ulaska u Jeruzalem čini Crkva svečani ophod s blagoslovljenim palmama i maslinovim graničama. Palma nas sjeća pobjede Isusove nad grijehom i smrću, i slave Isusove, kojom je užašao na nebo. Sv. Ivan u Otkrivenju gleda s palmama u ruci kao znakom pobjede ne samo mučenike nego i sve ugodnike Božje na nebu. »Potom sam vidio, i gle, mnoštvo veliko, kojega nije mogao nitko izbrojiti, od svakoga naroda i plemena i puka i jezika, gdje stoje pred prijestoljem i pred Janjetom, obučeni u bijele haljine, i palme u rukama njihovim. Ovo su, koji dođoše u nevolje

velike i opraše haljine svoje i očistiše ih u krvi Janjetovoj» (7, 9 i 14).

Maslina je znak mira, što nam ga pribavi Isus mukom i smrću na križu.

Isus ulazi svečano u Jeruzalem. Jaši na magaretu i kreće u pratnji svojih učenika prema Jeruzalemu, a u susret mu dolazi velika povorka svijeta s palmama u ruci. To su ljudi, koji su s raznih krajeva svijeta došli u Jeruzalem na proslavu vazma. Svijet veselo pozdravlja Isusa i zanosno kliče: »Hosana, blagoslovljen, koji dolazi u ime Gospodnje!« Bog neka udijeli pobjedu Mesiji, kralju židovskomu. Slava Mesiji, živio Mesija!

Zašto Isus ovako svečano ulazi u Jeruzalem? Isus potječe iz kraljevske kuće Davidove. Na zemlji je osnovao duhovno kraljevstvo — Crkvu svoju, u kojoj je On duhovni kralj. Kraljevstvo Njegovo — Crkva ne svršava na zemlji, nego se nastavlja na nebu. Tako i kraljevska vlast Kristova ne svršava na zemlji nego se nastavlja i traje kroz sve vijekove u nebu. On je kralj vjekova, čijemu kraljevstvu nema kraja; kralj komu sve živi i sve mu se pokorava. Pred Njegovim imenom ima da se »pokloni svako koljeno onih, koji su na nebu i na zemlji i pod zemljom« (Filip 2, 10). Isus podsjeća narod ovom zgodom na svoje kraljevsko dostojanstvo, i ako se ono krije u poniznom i krotkom obliku smrtno ljudske naravi. Svečani ulazak u Jeruzalem ima podsjetiti farizeje, zaklete neprijatelje Isusove, da je Isus pravi Mesija, koga su proroci toliko i tako revno navijestili, a kraljevstvo Njegovo izdizali nad sva zemaljska kraljevstva.

Sad mu razdragana svjetina više hosana, a za par dana će ta ista svjetina kao bjesomučna vikati: raspni ga, raspni! Eto, kako je isprazna i ništetna slava ovoga svijeta! »A ljudi smo i nijesmo drugo nego slabašni ljudi, premda nas mnogi drže za anđele i tako zovu.« (N. K. III. 45).

S Velikim tjednom nastupaju najveći i najvažniji događaji u Isusovu životu. Na Veliki će četvrtak Isus ustanoviti presv. olt. sakrament, nedokučivu tajnu Božje ljubavi. Tom će zgodom pričestiti svoje apostole. Smrtni će ljudi prvi put okusiti nebesku hranu, zalag vječnoga života. U ovom se uzvišenom sakramentu najtjesnije združuje čovjek s Bogom, zemaljsko biće s nebeskim kraljem, smrtni stvor s besmrtnim Stvoriteljem, vremeniti učinak s neograničenim i neizmjenim

uzrokom. Kod večere će reći apostolima: »To činite na moj spomen«. Prvo ređenje. Od toga će se časa neprestano po svemu svijetu obnavljati uspomena na Zadnju večeru. Svaka je sv. Misa prava Zadnja večera. Žrtva — Isus Krist, koji se pod prilikama kruha i vina prikazuje nebeskomu Ocu — je isti. Riječi, koje prate prinošenje žrtve, su iste Kristove riječi. Razlika je samo u darovatelju žrtve: tamo je žrtvu darovao sam Spasitelj, a ovdje je daruje zamjenik Spasitelj — svećenik, ali vlašću i u ime Isusovo.

Iza Večere će Isusa neprijatelji uhvatiti, a na Veliki petak će ga bičevati, trnjem okruniti i popljuvati. Na smrt će ga osuditi i na križ raspeti — tko? Njegov vlastiti, nezahvalni izraelski narod. »Puče moj, što učinih tebi? Ili čime ražalih tebe? Odgovori meni. Žeđ moju napoji octom, kopljem probode rebra Spasitelju svojemu.« Na križu će Isus dokrajčiti boli i muke svoje. Na križu će dogotoviti izmirenje naše s Bogom. A Crkva će Kristova odsada s dubokim pietetom pokazivati na križ Kristov: »Evo drvo križa, na kojem je visio spas svijeta.« Na nama je, da s proćućenom pobožnošću pratimo obrede Velikoga tjedna, da se rado odazivamo pozivu Crkve, kad nas zove: »Dođite, poklonimo se!«

USKRSNA NEDJELJA

KRIST USKRSNUVŠI OD MRTVIH VIŠE NE UMIRE

Isus Krist je umro na križu na Veliki petak oko 3 sata poslije podne. Pokopan je još isti dan pod večer u grobnici Josipa Arimatejca. Kamen je na ulazu grobnice zapečaćen službenim židovskim pečatom, a na grob je postavljena rimska straža, koja se izmjenjivala svaka 3 sata.

Mrtvo je tijelo Isusovo ležalo u grobu od petka pod večer, cijelu subotu i jedan dio nedjelje. U nedjelju rano ujutro uskrsnuo je Isus iz groba. Duša se njegova vratila iz predpakla, oživjela tijelo; tako je Isus sam vlastitom snagom izašao živ iz groba.

Isus je uskrsnuo u onom istom tijelu, u kojem je hodao po zemlji 33 godine. Ali uskrsnulo tijelo ima posebna svojstva, kojih prije smrti nije imalo. Uskrsnulo tijelo više ne osjeća boli i ne može umrijeti. Ono je besmrtno ili neumrlo. Uskrsnulo je tijelo lijepo i poput sunca sjajno. Ono je lagano i kreće se brzo kao što se kreću misli naše. Nakon uskrsnuća je tijelo duhovno. Nema više zahtjeva za jelom i pilom, ni ostalih težnja, koje posjeduje smrtno tijelo.

Uskrsnuće je Kristovo najveće čudo u čitavoj povijesti Kristovoj. Zato je i Uskrs najveći blagdan u crkvenoj godini. Uskrsnućem potvrđuje Krist istinitost svega naučavanja svoga i svih djela svojih. Zato s punim pravom sv. Pavao upire prstom na uskrsnuće Kristovo kao na središte, oko kojega se okreće sve propovijedanje apostolsko i sva vjera vjernika. »Ako Krist nije uskrsnuo — veli sv. Pavao — bez temelja je dakle propovijedanje naše, a bez temelja i vjera naša« (1 Kor 15, 14).

Kad su pitali sv. Pavla: »Kako će ustati mrtvi? I u kakvom će tijelu doći?« — on odgovara: »Bezumniče! Što siješ, ne će oživjeti, ako ne umre. I što siješ, ne siješ tijelo, koje će biti, nego golo zrno, bilo pšenično ili drugo kakvo. A Bog mu daje tijelo kakvo hoće, i svakom sjemenu svoje tijelo« (1 Kor 15, 35-38). Za mogućnost uskrsnuća tijela, eto, slika iz prirode. Smrt je uvjet za novi život. Zrno, što ga posijemo, mora najprije umrijeti. Nakon smrti se tek, po odredbi nedokučive pro-

vidnosti Božje, rađa novi život. Novi je život ljepši, obilniji i bogatiji. Zrno je kod smrti bilo samo, a u novom životu posjeduje bujnu stabljiku, pun klas i dragocjeno zrnje. »Tako je i uskrsnuće mrtvih. Sije se u raspadljivosti, ustaje u neraspadljivosti. Sije se u sramoti, ustaje u slavi. Sije se u slabosti, ustaje u sili. Sije se tijelo tjelesno, ustaje tijelo duhovno« (1 Kor 15, 42-45).

Bogoljubni vjernici! Kristovo je uskrsnuće jamstvo našem uskrsnuću. »Ako se propovijeda, da je Krist uskrsnuo od mrtvih, kako govore neki među vama, da nema uskrsnuća od mrtvih? Jer kako u Adamu svi umiru, tako će i u Kristu svi oživjeti« (1 Kor 15, 12 i 22). A strpljivi Job po nadahnuću Božjem unaprijed gleda uskrsnuloga Spasitelja, pa reče: »Znam da Otkupitelj moj živi i ja ću u posljednji dan uskrsnuti sa zemlje; ova je nada moja položena u krilo moje« (Job 19, 25).

Bogoljubni vjernici! Sve misli naše. Sve težnje i osjećaji naši. Svi kucaji srca našega. Sve je to upravljeno k uskrsnuću. I doći će uskrsnuće. Ali svojim putem i na svoj način. Put do uskrsnuća vodi preko Golgote. U novi se život ulazi samo iz smrti. Treba najprije umrijeti, da se može nanovo živjeti. Svaki od nas treba da svuče sa sebe staroga, grešnoga čovjeka, a obuče novoga čovjeka, čovjeka, koji će živjeti po nauci i primjeru Kristovu. Svaki od nas treba da najprije umre grijehu, onda će tek moći uskrsnuti i živjeti vječno u Bogu.

USKRSNI PONEDJELJAK

OSTANI S NAMA, JER JE BLIZU VEČER

Isus je tri puta apostolima prorekao svoju muku i smrt. Prvi put kod grada Cezareje, kad Mu je Petar pred svima rekao, da je Sin Boga živoga. Drugi put poslije preobraženja na gori Taboru. Treći put, kad je krenuo na posljednje putovanje u Jeruzalem. Uza sve to je smrt Isusova iznenadila apostole i ostale učenike. Svi su bili potišteni i duboko ožalošćeni. Smrt je Isusova uništila sve njihove nade, da će osnovati zemaljsko kraljevstvo.

Učenici se počeli razilaziti svojim domovima. Dvojica od njih pođoše na sam dan uskrsnuća iz Jeruzalema u Emaus, mjesto udaljeno 11 i pol km od Jeruzalema. Putem su razgovarali o zadnjim danima Isusovim. Sramotni križ na komu je Isus umro, i prazan grob, iz koga je nestalo tijelo Isusovo,

to su neobični događaji, koji su ispunjavali svu dušu njihovu. Isus je Mesija. To dokazuju život, nauka i čudesa Njegova. Pa kako je onda mogao poginuti tako sramotnom smrću?

Dok su oni ovako među sobom raspravljali, priključili im se na putu neki stranac. Bio je to uskrsnuli Isus, ali ga oni nijesu prepoznali. I Isus je htio s njima razgovarati, pa ih upita: »Kakvi su to razgovori, što ih vodite među sobom na putu« (Lk 24, 17). A oni će mu začuđeni: »Zar si ti jedini stranac u Jeruzalemu, i ne znaš, što se u njemu dogodilo ovih dana« (Lk 24, 18). I sad počnu pripovijedati, kako je Isus lijepo naučavao i kolika je čudesa činio. Sav ga je narod držao prorokom, koga je Bog poslao. Pa ipak su se poglavice židovski digli protiv njega i natjerali Pilata, da ga osudi i na križ razapne. Mnoge smo nade stavljali u njega. Sad vidimo, da smo se prevarili, jer je jadno završio na križu. Međutim su rano ujutro neke žene bile na grobu Isusovu i ne nađoše tijela Isusova. One su kazale, da im se ukazao anđeo i rekao, da Isus živi.

Kad su svršili svoje jadovanje, ukori ih Isus: »O bezumni i sporoga srca za vjerovanje svega, što su govorili proroci! Nije li trebalo, da to Krist pretrpi i tako uđe u svoju slavu?« (Lk 24, 25-26). I sad im je Isus redom tumačio sv. Pismo, kako je volja Oca nebeskoga, da Isus trpi i umre za ljude, a nakon smrti će slavno uskrsnuti. Kad su došli do sela, Isus se držao kao da ide dalje, a oni ga vruće molili: »Ostani s nama, jer je blizu večer, i dan je već na izmaku« (Lk 24, 29). Isus se odazvao molbi i pošao s njima. Kad su bili za stolom, Isus »uze kruh, blagoslovi ga, prelomi i da im« (Lk 24, 30). Tada su tek prepoznali Isusa, a Isusa nestane ispred njihovih očiju. Sad će oni jedan drugome: »Nije li gorjelo srce naše u nama, kad nam je govorio putem i kad nam je tumačio Pisma« (Lk 24, 32).

Bogoljubni vjernici! Katolička se Crkva mnogo trudi, da što više i što jasnije propovijeda Božju nauku. U nauci je Kat. Crkve sve jasno, sigurno i točno određeno. Tu nema sumnja ni nagađanja. To joj rado priznaju i protivnici. Međutim je vjera ipak u opadanju, a pogotovo život po vjeri. U spoznajama smo na čistu, a u životu daleko od spoznaja. Kolika nedosljednost! Kako da opravdamo tu nedosljednost! Kristov objavljeni zakon nije drugo nego nadopuna prirodnoga zakona. Zato, tko ne vrši objavljeni Božji zakon, taj ne može pravilno vršiti ni prirodni zakon. Kad pak čovjek ne vrši pri-

rodnih zakona, nastaje nered u prirodi, u društvu, ali i u samom čovjeku, jer je svaki pojedini čovjek član prirode i podvrgnut prirodnim zakonima.

Odluka će naša biti: natrag k prirodi i vjernom vršenju prirodnih zakona. Natrag k Bogu i vjernom vršenju objavljenih Božjih zakona. Tada će nastati mir i sklad u prirodi, mir i sklad u samom čovjeku; konačno mir i sklad između Boga i čovjeka. U miru pak između Boga i čovjeka je prvi i glavni izvor svake sreće i zadovoljstva.

1. NEDJELJA PO USKRSU — BIJELA NEDJELJA TOMINA NEVJERA

Na Uskrs uveče bili su na okupu svi apostoli. Odsutan je bio samo Toma. Vrata su u sobi bila zatvorena, jer su se bojali Židova. Isus dođe k njima kroz zatvorena vrata i reče im: »Mir vam«. I pokazao im je probodene ruke i rebro, da se uvjere, da je uistinu On. Učenici se obradovali, kad su vidjeli svoga Učitelja opet živa. Isus dahne u njih i kaže im: »Primate Duha Svetoga! Kojima oprostite grijehe, bit će im oprosteni, a kojima zadržite, bit će im zadržani« (Iv 20, 22-23).

Po prirodnom zakonu ne mogu biti dva tijela u isto vrijeme na istom mjestu. Po prirodnom zakonu ne bi ni Isus mogao proći kroz zatvorena vrata. A da je ipak došao kroz zatvorena vrata, to je čudo, to je izvanredni učinak svemoći Božje mimo naravnih zakona. Kad Isus pokazuje učenicima probodene ruke i rebro, to je dokaz, da ima isto tijelo, koje je imao i prije smrti. A kad dolazi kroz zatvorena vrata, to je dokaz, da uskrsnulo tijelo ima druga svojstva nego smrtno. Sv. Grgur papa veli, da je Isus ovom zgodom dokazao, da je uskrsnulo tijelo »iste naravi, ali druge slave« (S. Gregorius Papa: Homilia 26 in Evangelia).

Kad se Toma vratio, pričali su mu drugovi: »Vidjeli smo Gospodina«. A Toma će na to: »Dok ne vidim na rukama njegovim znaka od čavala, i ne metnem prsta svoga u mjesto od čavala i ne metnem ruke svoje u rebro njegovo, ne ću vjerovati« (Iv 20, 25). Toma je skeptik, slika svih suvremenih vjerskih skeptika. Slika svih onih, koji teško priznaju vjerske istine, ili u njih sumnjaju, ili ih niječu, ili su uopće bez vjere. Deset apostola, deset njegovih drugova, deset odraslih zrelih, mirnih i staloženih muškaraca svjedoči za istinu, koju su svojim očima vidjeli i svojim rukama opipali, a on ipak neće da vjeruje! Je li moguće na svijetu sigurnije svjedočanstvo od ovoga, a Toma ostaje i dalje tvrd i ne će vjerovati. Kako se je teško zaboravio! Koliku je silnu nerazboritost pokazao!

Nakon osam dana, tj. na današnji dan — na Bijelu nedjelju dođe opet Isus kroz zatvorena vrata k apostolima. Sad je bio nazočan i Toma. Isus stane u sredinu i pozdravi ih: »Mir vam.« Okrene se ravno prema Tomi i zove ga: »Metni prst svoj ovamo, i vidi ruke moje, i pruži ruku svoju i metni u rebro moje, i ne budi nevjeran nego vjeran« (Iv 20, 27). Toma sav tronut reče: »Gospodin moj i Bog moj«. A Isus će mu ozbiljno, ali i blago: »Pošto si me vidio, vjeruješ. Blaženi oni, koji ne vidješe, a vjeruju« (Iv 20, 28-29).

Bogoljubni vjernici! Nevjera je Tomina nama, kasnijim pokoljenjima, od veće koristi, nego vjera desetorice drugih apostola. Toma je svojom nevjerom izliječio našu nevjeru. Tko će od nas, nakon ovako opreznoga i kritičnoga postupka Tomina, moći još posumnjati u uskrsnuloga Spasitelja! Tomin je postupak ujedno i odlučan udarac svima onima, koji prigovaraju, da su apostoli na laku ruku vjerovali. Je li uopće moguća veća, brižnija, opreznija i objektivnija kritika, nego je bila ova Tomina? Bog je dopustio nevjeru Tominu da ojača vjeru našu!

Nakon ovako jakih, sigurnih i zajamčenih dokaza o uskrsnuću Isusovu i mi ćemo poput vjernoga Tome reći Isusu puni žive vjere: »Gospodin moj i Bog moj.«

2. NEDJELJA PO USKRSU DOBRI PASTIR

U povijesti čovječanstva nema nijedne osobe, kojoj bi slikarsko umijeće posvetilo toliko pažnje, koliko osobi Boga-čovjeka Isusa Krista. Bezbrojni su događaji iz života Isusova, kojima se bavio, i neprestano se bavi, slikarski kist. Ljupke su slike, koje prikazuju Isusa kao dijete u naručju Majke Božje. Dražestan je Isus kao 12-godišnji dječak u hramu jeruzalemskom, kad raspravlja s učenim svećenicima. Dostojanstven je kad stišava vjetar i valove na moru. Veličanstven je kad u pustinji čudesnim načinom hrani više tisuća ljudi. Pun je nebeskoga sjaja kad prigodom uskrsnuća izlazi živ iz groba.

Ali je sigurno jedna od najmilijih slika nama ljudima ona, koja prikazuje Isusa kao dobroga pastira. A zašto? Jer nam je pastirski život lako shvatljiv. Jer je pastirski život u velikoj cijeni kod svih naroda. Konačno, jer je u prirodi teško naći drugu sliku, koja bi mogla jače izraziti idealnu ljubav pogla-

vara prema podanicima od ove dobrog pastira. Pastirski je život vrlo zanimljiv. Pastiri neprestano borave uz stado. Izvrgnuti su svim nepogodama vremena. Često i životom strdaju u obrani stada. A za sav svoj trud i životnu opasnost dobivaju tako malu plaću kao nijedan drugi stalež na svijetu. Uza sve to su uvijek zadovoljni, veseli i sretni, jer ih vodi ljubav prema stadu.

Radi idealnih odnošaja, što vladaju između dobrog pastira i njegova stada, zvali su se i vladari nekada pastirima svojih naroda. Radi istih se razloga prozvaao i Isus pastirom, i to dobrim pastirom. Po uzoru Isusovu zovu se kasnije u Crkvi svi svećenici duhovnim pastirima.

Isus veli za sebe: »Ja sam pastir dobri. Dobri pastir daje život svoj za ovce svoje« (Iv 10, 11). Dobri pastir pozna svoje ovce, i one poznaju njega. Dobri se pastir brine za svoje ovce i brani ih od neprijatelja. Ako treba, i život je pripravan dati za njih. Isus je položio život svoj za ovce svoje kad je za nas umro na križu. Tim nam je zasjeđao svoju pastirsku ljubav od koje veće nema. »Od ove ljubavi nitko veće nema, da tako položi život svoj za prijatelje svoje« (Iv 15, 13). Svećenici se Kristove Crkve ugledaju u svoj uzor — Krista. Po primjeru Kristovu i oni polažu živote svoje za vjernike svoje. Nema na svijetu društva, u kome bi vođe toliko pogibali za svoje podanike, koliko u Kristovoj Crkvi svećeni pogibaju za dobro svojih vjernika.

Najamnik nije dobar pastir, jer ne osjeća za ovce i ne ljubi ovaca. On pase ovce samo za plaću. Zato, kad dođe neprijatelj, bježi i pušta ovce na milost i nemilost neprijatelju. Najamnik je svaki poglavar, koji gleda samo svoju korist i ne mari za narod kad ga snađe kakva bijeda. Vukovi su i razbojnici svi oni koji smućuju narod: koji lošom upravom, krivom naukom i opakim primjerom vode narod u zlo, pa mu tako i moralno i materijalno škode.

Bogoljubni vjernici! Mnogo je osoba u ljudskome društvu, koje su nosioci vlasti: bilo obiteljske, bilo državne, bilo crkvene, bilo opet vlasti u kojem slobodnom društvu. Svaki je nosilac vlasti pastir. A svaki pastir treba da bude dobar pastir. Dobri su pastiri čestiti roditelji. Dobri su pastiri plemeniti državnici. Dobri su pastiri požrtvovni svećenici. Dobri su pastiri svi činovnici i svi poglavari, kad se iskreno brinu za dobro svojih podložnika. Na visini je pak dobar pastir, kad daje život svoj za ovce svoje.

3. NEDJELJA PO USKRSU

BORBA JE LJUDSKI ŽIVOT NA ZEMLJI

Prije svoje gorke muke upozorio je Isus apostole: »Malo i više me ne ćete vidjeti, i opet malo, pa ćete me vidjeti, jer idem k Ocu« (Iv 16, 16).

Učenici se pitali zabrinuto: »Što je to, što kaže: malo?« (Iv 16, 18). Kratko će biti vrijeme, što će Isus trpjeti i u grobu mrtav ležati. Kroz to malo vremena ne će ga apostoli vidjeti. Isus će brzo uskrsnuti, pa će ga opet učenici vidjeti. A četrdeseti će dan nakon uskrsnuća uzaći na nebo k Ocu.

Kad su neprijatelji Isusa uhvatili i mučili, učenici su njegovi »plakali i jaukali«. A kad je Isus uskrsnuo, radovalo se srce učenika i radosti njihove nitko više ne može uzeti od njih.

Isus ispoređuje boli svojih učenika prigodom svoje smrti, i radosti njihove kod svoga uskrsnuća sa bolima i radostima žene prigodom poroda. Boli su apostolske, kad je Isus trpio, bile gorke, ali kratke kao i boli žene kod poroda. Kao što je žena kod poroda izvrnuta smrtnoj opasnosti, tako su bili i apostoli kod muke Isusove, jer su se bojali, da će neprijatelji Isusovi i njih uhvatiti. Jednako, kako se žena raduje, nakon sretna poroda, djetetu, tako su se apostoli veselili nakon Kristova uskrsnuća. Majka je iza poroda u trajnoj radosti, jer je nestalo porođajnih opasnosti i predmet je radosti — dijete — neprestano pred očima. I apostoli su nakon uskrsnuća u radosti, jer imaju pred očima samo uskrsnuloga Spasitelja. Isto je dijete, koje zadaje majci gorke boli dok se rađa, a neopisivo veselje kad se sretno rodi. Isti je Isus, koji dok trpi, zadaje apostolima nečuvane boli, a kad je uskrsnuo, neizrecivu radost.

Bogoljubni vjernici! Svako je rađanje u prirodi spojeno s bolima i mukama. Sve novo u nama i izvan nas traži žrtve, traži trud i napor. Koliko vremena i muke traži rađanje našega znanja — dok svršimo nauke i postanemo gotovi ljudi! Ali je nakon toga kroz čitav život kasnije neopisivo zadovoljstvo u čovjeku i trajna korist od znanja. Kolika je borba — i duga i teška — sa samim sobom, kad se čovjek bori sa slabostima svojim! Koliko se namuči prije nego izgradi iz sebe plemeniti značaj, duhovnoga čovjeka! A kad je čovjek uspio u toj borbi sa samim sobom i postao novi, duhovni, Božji

čovjek, u duši uživa nebeski mir, pred ljudima ima čast i priznanje, a pred Bogom si je stekao toliko zasluga, da će od njih živjeti svu vječnost. Gledajmo seljaka kod obrađivanja polja. Koliko se muči i pati! Kako se teško rađaju plodovi njegove muke! Konačno ipak dođe jesen, dođe berba. Seljakovo je lice vedro i nasmiješeno, a oči mu se kriješe od milja. Kod berbe su misli i osjećaji njegovi samo kod plodova, a na prijašnje je patnje i boli već i zaboravio. Tako je po prilici u svim staležima, kod svih ljudi i u svakom radu. Najprije dolazi rađanje i žalost, iza toga tek plodovi rađanja, a s njima radost i veselje.

Bogoljubni vjernici! Isus Krist je najprije radio, žalostio se, trpio, pregarao i umro. Nakon toga je uslijedilo slavno uskrsnuće, svečano uzašašće na nebo, i trajna radost na nebu. Apostoli, i svi drugi sveci Božji, najprije su na zemlji iskusili svu životnu gorčinu, a onda se tek blaženo smirili u Bogu. To je jedini ispravan put, kojim se hoda po ovoj zemlji, to je jedini način, kako se časno svršava naš život. Bez porođajnih muka nema djeteta na svijet. Bez rada nema zarade. Bez truda i muke nema plodova. Bez patnja i smrti nema uskrsnuća. Bez tuge i žalosti, koje trpimo Bogu za ljubav, nema pravoga zadovoljstva ni trajne sreće.

4. NEDJELJA PO USKRSU

ISUS ĆE POSLATI DUHA SVETOGA

Isus naviješta apostolima, da će uzaći k Ocu na nebo. Zato naglašuje: »Dobro je za vas, da ja odem; jer ako ne odem, tješitelj ne će doći k vama, ako li odem, poslat ću ga k vama« (Iv 16, 7). Tješitelj je treća božanska osoba — Duh Sveti. Njega će Isus poslati s neba, kad dođe k Bogu Ocu na nebo.

Zašto Duh Sveti nije prije sašao na zemlju, nego što je Isus uzašao na nebo? Ima tomu više razloga. Dok je Isus boravio na zemlji, apostoli su bili tako tijesno povezani s Isusom, da je Isus ispunjavao svu dušu njihovu. Isus je, radi vanrednih svojih naravnih i nadnaravnih svojstava, bio jedini predmet svih misli, težnja i osjećaja svojih učenika. Isus je bio, što se tijela tiče, najljepši čovjek na svijetu. Posjedovao je sva plemenita tjelesna svojstva, što ih je uopće kadra posjedovati ljudska narav. Bio je govornik nedokučive snage. Kad je jednom zgodom govorio narodu, tako je zanio slušateljstvo, da mu je neka žena iz naroda javno doviknula: »Blago

utrobi, koja te nosila i grudima, koje si sisao« (Lk 11, 27). Kao 12-godišnji dječak bio je Isus u hramu. Tamo je sjedio među učiteljima i pitao ih. »A svi, koji su ga slušali, divili su se njegovu razumu i odgovorima« (Lk 2, 47). Kad su glavari svećenički i farizeji poslali ljude da uhode Isusa, slugе se vrate bez Isusa i rekoše: »Nikad čovjek nije govorio, kao ovaj čovjek« (Iv 7, 46). U nastupu je bio veličanstven. Kad su došli slugе glavara svećeničkih i farizeja u vrt getsemanski da uhvate Isusa, Isus stupi pred njih i upita ih: »Koga tražite?« Oni mu rekoše: »Isusa Nazarećanina.« A kad im je rekao: »Ja sam, uzmakosе natrag i popadosе na zemlju« (Iv 18, 4-6). U postupku s grešnicima milosrdan i velikodušan. Našla se u Jeruzalemu žena preljubnica. Uхватili je i odveli k Isusu na sud. Isus se obraća k tužiteljima i pita ih: »Koji je među vama bez grijeha, neka prvi baci kamen na nju« (Iv 8, 7). Tužitelji su, postidjeni, jedan za drugim izlazili van. Konačno pita Isus ženu: »Ženo, gdje su tvoji tužitelji? Nitko te ne osudi? Ona reče: Nitko, Gospodine! A Isus reče: Ni ja te ne ću osuditi. Idi, i odsad ne griješі više« (Iv 8, 10-11). Prema apostolima se je vladao kao otac prema djeci i nazivao bi ih: Djeco moja! Kraj ovakva učitelja i tješitelja, apostoli niti su pravo shvaćali, a niti su težili za drugim tješiteljem — Duhom Svetim. Treba da najprije otiđe Isus, onda će tek apostoli osjećati potrebu tješitelja Duha Svetoga.

Sv. Oci spominju i to: po nacrtu je providnosti Božje trebalo da Isus najprije mukom i smrću izmiri ljude s uvrijedanim Bogom. Nakon izmirenja će tek doći Duh Sveti i donijeti na zemlju puninu darova Božjih. Trebalo je, da se Isus vrati u svoju pravu domovinu — nebo. S neba će kao kralj s prijestolja poslati darove, u prvom pak redu poslati djelitelja darova — Duha Svetoga. Konačno nije bilo u skladu s voljom Božjom, da mi ljudi primimo prije Duha Svetoga, nego što bude glava naša, Isus Krist proslavljen. Kad, dakle, glava naša, Isus, uskrsne i bude u nebu proslavljen, tada će i nas naređiti darovima Duha Svetoga, da i mi, udovi mističnoga tijela Kristova, budemo što sličniji glavi svojoj — Isusu.

Bogoljubni vjernici! Duh Sveti nastavlja na zemlji djelo Kristovo. Posvećuje ljude i privodi ih k Bogu. Isus ga je prozvao tješiteljem. I Crkva ga tako zove. Tješio je apostole nakon Isusova uzašašća na nebo. On tješi neprestano Crkvu i vjernike njezine, jer je na zemlji uvijek bilo i bude tuge, pa treba i nebeske utjehe Duha Svetoga. Molimo ga, da tješi i

nas. Rijetko je na svijetu bilo toliko meteža, toliko svakovrsnih poteškoća i nepravilika, prema tome i toliko tuge — kao danas. Radi toga je utjeha Duha Svetoga potrebnija današnjem svijetu, nego je možda ikada u povijesti bila.

5. NEDJELJA PO USKRSU SVOJSTVA USPJEŠNE MOLITVE

Isus govori apostolima o važnosti molitve. »Zaista, zaista vam kažem, ako što zamolite od Oca u moje ime, dat će vam« (Iv 16, 23).

Kad nešto molimo od Boga, treba uvijek moliti u ime Isusovo. Moliti u ime Isusovo znači: u molitvi spominjati ime Isusovo, jer nas je Isus pomirio s Bogom. On je prvi i najuzvišeniji posrednik između Boga i ljudi. Moliti u ime Isusovo znači: u molitvi spominjati zasluge Isusove, što ih je stekao mukom i smrću na križu. Zaslugama nam je svojim ishodio oprostjenje grijeha i sve milosti, koje su potrebne za spasenje. U ime Isusovo molimo, kad molimo ono, što nam je potrebno za spasenje. Umno tumači sv. Augustin: Ne moli se u ime Isusovo, kad se traži nešto protiv spasenja. Ni onaj ne moli u ime Kristovo, koji misli o Kristu nešto, što se o jednorodnom Sinu Božjemu ne smije misliti. Molitelj prima ono, što traži, ako to nije na štetu njegova vječnoga spasenja. Prima kad treba primiti. Nekoje se molbe ne otklanjaju, nego se samo odgađaju, da budu uslišane u pravo vrijeme (Tract. CII. in Io., n. 1).

Naša molitva treba da bude pobožna. Pobožno molimo, kad mislimo na ono, što molimo, a čuvamo se drugih misli.

Naša molitva treba da je ponizna. Ponizno molimo, kad spoznajemo, da smo sami po sebi slabi, i da nijesmo vrijedni onoga što od Boga tražimo. Isus daje prekrasan primjer ponizne molitve, kad upozoruje na molitvu carinikovu, ali i primjer ohole molitve, kad odurava molitvu farizejevu. Oholi se farizej molio ovako: »Hvala ti, Bože, što nisam kao ostali ljudi: razbojnici, nepravедnici, preljubnici ili kao ovaj carinik. Postim dva puta u tjednu, dajem desetinu od svega što imam. A carinik je stajao izdaleka i nije htio ni očiju podignuti prema nebu, nego je bio svoje grudi govoreći: Bože, milostiv budi meni grešniku« (Lk 18, 11-13). Nakon njihove molitve rekao je Isus: carinik je otišao opravdan kući svojoj, a fari-

zej ne. Isus navodi i razlog: »Jer svaki, koji se povisi, ponizit će se; a koji se ponizi, povisit će se« (Lk 18, 14).

Moliti treba pouzdano. Tako molimo, kada se tvrdo ufamo, da će nas Bog uslišati, ako je ono, što molimo, njemu na slavu, a nama na spasenje.

Bogu odano molimo, kad ostavljamo Bogu na volju, da nas usliša, kad i kako je to njegova sveta volja. Isus je sam najljepši primjer Bogu odane molitve, kad u smrtnoj mucu u getsemanskom vrtu moli Oca nebeskoga: »Oče! ne moja nego tvoja neka bude volja« (Lk 22, 42).

Moliti moramo i postojano. Postojano molimo, kad ne prestajemo moliti ni onda, ako nam se čini, da nas Bog nije uslišao. Kristove su riječi »da se treba svagda moliti i nikad ne klonuti duhom« (Lk 18, 1). Sv. Pavao spominje: »Molite se bez prestanka« (1 Sol 5, 17).

Bogoljubni vjernici! Da je molitva dragocjeno sredstvo za predobivanje dobrote i milosrđa Božjega, svjedoči sam Isus Krist, kad kaže: »Ištite i dat će vam se; tražite i naći ćete; kucajte i otvorit će vam se« (Lk 11, 9).

NEDJELJA U OSMINI SPASOVA DUH JE SVETI UČITELJ ISTINE I TJEŠITELJ

Spasitelj obećaje apostolima, da će im poslati Duha Svetoga. Duh Sveti je Duh istine i tješitelj. Njegova je zadaća poučavati ljude u istini i tješiti kad nastupe progoni.

Čovjek spoznaje istinu, kad spoznaje predmete onako, kakvi su u sebi. Naše je znanje istinito, kad je u skladu sa stvarima, kakve su one u sebi. Sama narav nuka čovjeka, da teži za istinom, da spozna sebe i sve oko sebe točno onako, kakav je on u sebi i kakva su u sebi bića oko njega. Istina je velika u sebi. Zato je bila u velikoj cijeni kod svih ljudi i kroz sva vremena. Gospodin Bog osobito ljubi istinu. Psalmista veli: »Uzvišena je istina tvoja do oblaka, Gospode« (Ps 56, 11). »Istina će Gospodnja ostati do vijeka« (Ps 116, 2). A Isus veli za sebe: »Ja sam put, istina i život« (Iv 14, 6).

Ljudi općenito teško spoznaju istinu, jer je nakon istočnoga grijeha potamnio ljudski razum. Povrh toga ima nehajnih ljudi, kojima nije ni stalo do istine. Ima i takvih, koji su po naravi ograničeni za svako znanje uopće. A ima i zlobnih ljudi, koji hotimice ne će spoznati istinu, da ne moraju

po njoj živjeti. Koji imaju krive spoznaje, ne trpe onih, koji imaju istinite spoznaje. Između neistine i istine nema pomi-
renja. Neistina uvijek i posvuda progoni istinu. Tako i ljudi
krive nauke progone ljude s istinitom naukom.

Čovjek ima slobodnu volju, po kojoj se može odlučiti za
dobro ili zlo. Jedni se odlučuju za dobro, a drugi za zlo. To
nam svjedoči iskustvo. Oni koji su se odlučili za zlo, ne trpe
onih, koji ljube dobro. Zlo je izvor rata i progona.

Progoni imaju i drugi izvor. Nakon istočnoga grijeha tijelo
ne će da sluša dušu, nego se neprestano buni protiv duše.
Svaki pojedini čovjek ima trajni rat u sebi: tijelo ratuje
protiv duha. Ovo, što se zbiva u čovjeku pojedincu, događa
se i u cijelom ljudskom društvu: ljudi, koji popuštaju tijelu,
ratuju protiv onih, koji se više brinu za duh.

Katolička Crkva propovijeda čistu istinu, ljubi samo do-
bro i brine se u prvom redu za duh, a onda tek za tijelo.
Radi toga je i progone svi, koji su u zabludi; svi koji ljube
zlo i svi oni, koji više cijene tijelo, nego duh. Jer je Katolička
Crkva najjači pobornik istine, dobrote i kulture duha, zato
je i najviše progonjena od svih neprijatelja istine, dobrote
i duha.

Duh Sveti boravi na zemlji, da uči ljude istinu. Što je
više istine na svijetu, to je manje progona. A kad dođe do
progona istine i dobrote, Duh Sveti tješi progonjene, neka ne
klonu duhom, jer takvi progoni časno svršavaju. »Blaženi,
koji su progonjeni radi pravednosti, jer je njihovo kraljevstvo
nebesko. Blago vama, kad vas pogrde i usprogone i uzgovore
na vas sve zlo, lažući mene radi. Veselite se i klikujte, jer
je plaća vaša velika na nebesima« (Mt 5, 11-12). »A i svi, koji
pobožno hoće da žive u Kristu Isusu, trpjet će progonstvo«
(2 Tim 3, 12).

DUHOVSKA NEDJELJA DOLAZAK DUHA SVETOGA

Deseti dan iza Uzašašća dogodilo se ono, što je Isus obe-
ćao apostolima: »Molit ću Oca i poslat će vam drugog utje-
šitelja, Duha istine, koji će ostati s vama do vijeka« (Iv 14,
16).

Bilo je poslije osam sati ujutro, kad najedanput postade
šum s neba kao da puše silan vjetar, i napuni svu kuću, gdje
su sjedjeli apostoli. Time je Duh Sveti najavio svoj dolazak.
Duh je sveti mogao doći tiho i potajno, ali je zgodno bilo,
da se poslužio vjetrom. Kako vjetar diže i nosi prašinu, i
čisti zrak, tako i Duh Sveti budi dušu iz mrtvila, potiče je
na dobra djela, vuče je i diže k Bogu.

Duh je Sveti došao ovaj put vidljivim načinom: nad gla-
vom svakoga vjernika ukazao se plameni jezik. Jezici su
označili glavnu svrhu, radi koje je Duh Sveti sišao na apo-
stole; trebao je naime apostole oduševiti za propovijedanje
nauke Božje. I oganj, u kome su se pojavili jezici, ima svoje
značenje. Oganj svijetli, grije i čisti od taloga. Tako će i milost
Duha Svetoga očistiti vjernike od grijeha, prosvijetliti ih ne-
beskim svijetlom i ugrijati ih Božjom ljubavlju.

Kad je Duh Sveti sišao na apostole, nadario ih je mnogim
darovima, a među njima se ističe dar jezika. Taj je dan bilo
u Jeruzalemu mnogo svijeta iz raznih krajeva. Apostoli se
razišli među svjetinu, i svaki je govorio jezikom one skupine,
koja se oko njega sabrala. A ljudi se »stanu diviti i čuditi
govoreći: Nisu li svi ovi, što govore, Galilejci, pa kako mi
čujemo svaki svoj jezik, u kome smo se rodili?« (Dj Ap 2,
7-8). Jedni su se od publike pitali: »Šta će ovo biti? A drugi
se podrugivali govoreći: Napili se slatkoga mošta« (Dj Ap
2, 12-13).

Petar, prvak apostolski, diže se na obranu svojih drugova
i reče: »Židovi i vi svi, koji stanujete u Jeruzalemu! Nisu ovi
pijani, kako vi mislite, jer je istom treća ura dana« (po na-
šem vremenu deveta prije podne) (Dj Ap 2, 14-15). U to su
se vrijeme vršile molitve u hramu. Prije toga se nije smjelo

ništa jesti, a kamo li vina piti. Ovo je dar Duha Svetoga, kako je već davno prije prorokao prorok Joel. Petar protumači slušateljstvu značenje boravka Kristova na zemlji i težinu židovskoga zločina, što su Ga raspeli na križ.

Slušajući Petra, razalilo se ljudima u srcu i rekoše Petru i ostalim apostolima: »Šta ćemo činiti, ljudi, braćo? A Petar im reče: Pokoru činite, i neka se krsti svaki od vas u ime Isusa Krista za oproštenje grijeha svojih, i primit ćete dar Duha Svetoga« (Dj Ap 2, 37-38). Onih, koji su se na Petrovu propovijed obratili i pokrstili, bilo je oko tri tisuće. Na svetom su im krštenju oprošteni svi grijesi i sve kazne, i primili su bogati dar Duha Svetoga — milost posvećujuću. Po ovom su daru postali pravednici pred Bogom, djeca Božja i dobili pravo na nebo.

Bogoljubni vjernici! Ove tri tisuće obraćenika — to su prvi kršćani, prvo kršćansko društvo, prva Crkva Kristova na zemlji. Tako, dakle, današnji blagdan ili Duhovi nije samo uspomena na dan, kada je došao Duh Sveti, nego je to ujedno i rođendan Crkve Kristove.

Duh je Sveti oplemenio prve kršćane tako, da su bili »jedno srce i jedna duša« (Dj Ap 4, 32). Tu istu ljubav neka se udostoji udijeliti i mama.

DUHOVSKI PONEDJELJAK

DAROVİ DUHA SVETOĢA

Prorok Izaija veli o Kristu: »I počivat će na Njemu Duh mudrosti i razuma, Duh savjeta i jakosti, Duh znanja i pobožnosti, i napunit će ga Duh strahom Gospodnjim« (Iz 11, 2). Ovo je sedam darova Duha Svetoga, koji su dani Kristu kao glavi Crkve, a po Kristu silaze na vjernike Njegove, koji su pravedni pred Bogom.

Četiri dara: dar razuma, znanja, mudrosti i savjeta pomažu našu spoznajnu moć. Tri dara: dar straha, pobožnosti i jakosti usavršuju našu volju. Po daru razuma čovjek lako shvaća objavljene istine. Razumije lako ne samo značenje njihovo u sebi, nego i važnost njihovu u svakidašnjem životu. Darom razuma stiče čovjek sve istine, koje su mu od koristi za dobro njegove duše.

I dar znanja se kreće oko objavljenih istina. Ovim darom spozna je čovjek, da su u divnom skladu s našim razumom i

prema tome, da je časno za čovjeka, da ih vjerom prihvati. Dar znanja upućuje čovjeka, kako će prirodnim znanjem što bolje i korisnije protumačiti objavljenu nauku Božju.

Dar mudrosti je osobiti dar Božji. On nas diže od tijela k duhu. Sa zemlje na nebo. Iz vremena u vječnost. Njime promatramo sve pojave u sebi i izvan sebe u duhu vječnosti, prekogrobnoga života i savršenosti duše naše. Mudrost nas Božja uči, da je »taština željeti dugi život, a malo se brinuti za čestit život. Taština je paziti samo na ovaj život, a ne predvidjeti budući. Taština je ljubiti ovo, što strahovito brzo prolazi, a ne žuriti se tamo, gdje traje vječno veselje« (Nasljeduj Krista I., 1).

Kao što čovjek daje čovjeku savjet, što da učini ovom ili onom zgodom, tako i Duh Sveti daje svima nama savjet, što nam je činiti na putu našega spasenja. A koliko je um Božji nad umom ljudskim, toliko je i savjet Duha Svetoga nad savjetom ljudskim. Dok ljudi mogu u savjetima pogriješiti, savjet je Duha Svetoga nepogrešiv, kao što je nepogrešiv i sam Duh Sveti.

Dar jakosti pomaže čovjeku, da podnese i najveće poteškoće, koje su mu na putu njegova spasenja. Darom se jakosti pouzdaje čovjek u moć Duha Svetoga i zato je sposoban podnijeti i one muke, što ih sam svojim prirodnim silama ne bi podnio.

Strah, kao dar Duha Svetoga, nije ropski strah, što ga ima sluga pred gospodarom, da ne bi službu izgubio, nego je to sinovski strah, što ga osjeća plemeniti sin pred plemenitim ocem. Plemeniti se sin boji oca ne radi kazne, nego jer ljubi oca. To je strah, koji izvire iz ljubavi, a ne iz kazne.

Pijetet ili djetinja ljubav je krepost, koja uređuje vladanje naše prema našim zemaljskim roditeljima. Ona nuka čovjeka, da sve prema roditeljima bude časno i priznanja dostojno. Dar pobožnosti, što nam ga daje Duh Sveti, pomaže čovjeku, da uredi vladanje svoje prema Bogu, najboljemu Ocu, onako kako je Isus učio i svojim primjerom pokazao.

Bogoljubni vjernici! Preporučimo se Duhu Svetomu za sedam Njegovih darova. Neka prosvijetli um naš, da spozna dobro, i ojača volju našu, da čini dobro u sve dane do svršetka života našega.

1. NEDJELJA PO DUHOVIMA

VELIČINA KRŠĆANSKOGA MILOSRĐA

Sv. Evanđelje iznosi načela za uređenje naših odnošaja prema bližnjemu. Narav nas sili da živimo zajedno s drugima. Da zajednički život bude na visini, treba da se ravna po društvenim načelima. Jedna propisuje prirodni razum, a sakupljena su u etici. Druga spominje Objava, a sadržana su u Sv. Pismu i Usmenoj predaji.

Objava mnogo preporučuje krepost milosrđa. »Budite dakle milosrdni, kao što je i Otac vaš milosrdan.« (Lk 6, 36). Milosrđe je čin ljubavi prema bližnjemu, kad se on nalazi u bijedi. Prirodno je, da nas tuđa bijeda dira. Mi suosjećamo tuđu bijedu. Suosjećanje tuđe bijede nuka čovjeka, da bližnjemu pomogne. Pomoć se iskazana drugomu u bijedi zove čin milosrđa. Drugiput je bijeda duševna, a pomoć se pružena u duševnoj bijedi zove duhovno djelo milosrđa. Sva djela tjelesnoga i duhovnoga milosrđa običavamo svrstavati u 7 tjelesnih i 7 duhovnih djela milosrđa. Tjelesna su djela milosrđa: gladnoga nahraniti, žednoga napojiti, gola obući, putnika na stan primiti, bolesnika pohoditi, sužnja otkupiti i mrtvaca pokopati. Duhovna su djela milosrđa: neuka poučiti, dvoumna dobro savjetovati, žalosnoga utješiti, grešnika pokarati, uvreditelju oprostiti, uvrede strpljivo snositi, te za žive i mrtve Boga moliti. Sva djela kršćanskoga milosrđa što smo ih učinili bližnjemu, imaju vrijednost pred Bogom kao da smo ih samomu Bogu učinili. »Zaista vam kažem, što ste god učinili jednomu od ove moje najmanje braće, meni ste učinili« (Mt 25, 40).

»Ne sudite, i ne će vam se suditi« (Lk 6, 37). Ovo je načelo od vanredne koristi za čuvanje dobrih odnošaja s okolinom, u kojoj živimo. Čemu se plesti u tuđe poslove i čeprkati po tuđem smetištu kad to na nas ne spada? Sebe prosuđujemo, svoje pogreške uklanjamo, a drugoga pustimo na miru. Ako mi puštamo druge na miru, i drugi će nama dati mir. Kad čovjek prosuđuje drugoga, radije vidi kod njega ono, što je zlo, nego ono, što je dobro. Štoviše, ljudi kod drugoga gledaju

samo zlo, a rijetko kada dobro. Posljedica je, da su i sudovi o drugome zli, pa bližnje osuđujemo i ondje, gdje nisu krivi. Za kaznu onda drugi prosuđuju i osuđuju nas. Pa i onda, kad je čovjek po dužnosti zvan, da drugoga prosuđuje, treba da bude oprezan, a sud njegov da bude radije blag, nego strog. »Blaženi milosrdni, jer će milosrđe postići« (Mt 5, 7).

»Opraštajte i bit će vam oprošteno« (Lk 6, 37). Velikodušno oproštenje uvrede i nanesene krivice je značajka kršćanska. Prije Krista je vrijedilo načelo: Oko za oko, zub za zub. Osveta je isticana kao nešto veliko i junačko djelo. Krist nastupa obratno. »Ako te tko udari po tvom desnom obrazu, pruži mu i drugi« (Mt 5, 39). Životno iskustvo pokazuje, da je to načelo daleko bolje za poravnanje uvreda i nepravda, nego osveta. Ako se ti osvetiš neprijatelju, on će se opet osvetiti tebi, i tako svađama, zlu i nepravdama nikada kraja. Naprotiv, ako si neprijatelju velikodušno oprostio, time si ga razoružao i više ti — ako je iole pošten — ne će činiti zla. To naglašuje Sv. Pismo i drugom zgodom kad kaže: »Ne osvećujte se sami«, nego »ako je gladan neprijatelj tvoj, nahrani ga, ako je žedan, napoj ga; jer čineći to, ugljevlje ognjeno skupit ćeš na glavu njegovu« (Rim 12, 19-20). Tako ćeš dobrotom svojom svladati neprijateljevu zloću.

Bogoljubni vjernici! Mi molimo u Očenašu Boga, neka nam oprostí duge naše kako i mi opraštamo dužnicima našima. Kad usporedimo uvrede naše, kojima neprestano vrijeđamo Boga, s uvredama, što ih bližnji nanese nama, onda su ove malo ili ništa prema uvredama, što ih samj nanosimo Bogu. A Bog će ipak i te teške uvrede rado oprostiti nama pod uvjetom, da i mi rado i od srca opraštamo malene uvrede, kojima bližnji vrijeđaju nas. Opraštajmo, dakle, ovo malo, što nam duguju i čime nas vrijeđaju ljudi, pak će i Otac naš nebeski oprostiti mnoge i velike grijeha nama.

BLAGDAN PRESVETOG TROJSTVA

U BOGU SU TRI OSOBE

Razum nas uči, da je samo jedan Bog. I vjera nas uči, da je samo jedan Bog. Ali vjera nas uči još i više: da su u Bogu tri osobe. Prva je Otac, druga Sin, treća Duh Sveti. Sve tri osobe u Bogu zovemo jednim imenom presveto Trojstvo.

Da su u Bogu tri osobe, to jasno uči Sv. Pismo. Kad je Isusu bilo 30 godina, pođe na rijeku Jordan k sv. Ivanu Krsti-

telju, da ga Ivan krsti. Nakon krštenja izađe Isus odmah iz vode. »I gle, otvoriše mu se nebesa, i vidje Duha Božjega, gdje silazi kao golub i dođe na njega.« S neba se čuo i glas, koji je govorio: »Ovo je Sin moj ljubezni, koji je po mojoj volji« (Mt 3, 16-17). Kod krštenja se Isusova, eto, objavljuju sve tri božanske osobe. Prva božanska osoba: Otac — govori riječi: »Ovo je Sin moj ljubezni, koji je po mojoj volji.« Druga božanska osoba: Isus — se krsti. Treća božanska osoba: Duh Sveti — silazi u prilici sjajnoga goluba nad glavu Isusovu.

Prije nego je Isus uzašao na nebo, reče apostolima: »Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji. Idite dakle i naučavajte sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga« (Mt 28, 18-19). Apostoli i njihovi zamjenici — kad će krstiti ljude — neka ih krste u ime presv. Trojstva: u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. I opet, poput sunca jasan dokaz, da su u Bogu tri osobe.

Nauka je o presv. Trojstvu tajna ili misterij. Tajne su takve vjerske istine, kojih mi sami ne možemo iznaći. I nakon toga, što su nam objavljene, ne možemo ih potpuno shvatiti. Ali, iako ih ne možemo shvatiti, jer nadilaze um naš, znamo o njima bar toliko, da nisu protiv razuma. Štaviše, slikama i poredbama iz prirode možemo i tajne pojasniti toliko, te je očito, da su u skladu s ljudskim umovanjem; prema tome je potpuno opravdano, da ih vjerujemo. Za tajnu presv. Trojstva, koja je jedna od najdubljih, ima čovjek neku blijeđu sliku i u samome sebi. Kad čovjek nešto spozna, rodi misao. Nakon lijepe misli nastaje u čovjeku radost ili veselje. Čovjek, njegova misao i radost u njemu — trojica su, a opet su jedno. Prva osoba — Otac odvijeka spoznaje bit Božju i time rađa Misao svoju, koja se zove Riječ Božja — Logos, Verbum; to je druga božanska osoba, Sin Božji. Otac i Sin se odvijeka ljube. Ljubav njihova — to je treća božanska osoba — Duh Sveti.

Svaka je osoba pravi Bog, a ipak su sve tri osobe samo jedan Bog, jer sve tri imaju jednu istu božansku narav. Sve su tri osobe odvijeka. Sve su jednako moguće, dobre i savršene. Sva djela izvan Boga zajednička su svim trim osobama. No posebice se pripisuje Ocu stvaranje, Sinu otkupljenje, a Duhu Svetomu posvećenje.

Bogoljubni vjernici. Nauka o presv. Trojstvu je temeljna kršćanska nauka. Sve što Kat. Crkva radi, radi u ime presv.

Trojstva. Zato pobuđujemo često vjeru u presv. Trojstvo. Napose posvećujemo pažnju znaku sv. križa, da se propisno i pobožno križamo. Znak je sv. križa najčešći i najobičniji vanjski znak, kojim ispovijedamo svoju vjeru u presv. Trojstvo. Po tomu, kako se križamo, prosuđuju inovjerci, kolika je i kakva je vjera naša. Propisno i pobožno križanje je siguran znak iskrene i duboke vjere naše.

Rado završujemo svoje molitve s uzvišenim hvalospjevom u čast presv. Trojstva: Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu. »Blagoslivljajmo Oca i Sina sa Svetim Duhom. Hvalimo i uzvisujemo ga u vijeke.«

NEDJELJA U OSMINI TIJELOVA I 2. PO DUHOVIMA ZAPREKE SPASENJU

Govor je u sv. Evangelju o večeri. Neki je čovjek priredio veliku večeru i pozvao mnogo uzvanika. Kad je bilo vrijeme večeri, pošalje svoga slugu da kaže uzvanicima: »Dođite, jer je već sve gotovo« Uzvanici se počeli izgovarati. Prvi reče: »Kupio sam zaselak, i valja mi ići da ga vidim; molim te, ispričaj me!« Drugi reče: »Kupio sam pet jarama volova i idem da ih ogledam; molim te, ispričaj me!« Treći reče: »Oženio sam se, i zato ne mogu doći.« (Lk 14, 16-20).

Gospodar, koji je priredio večeru, jest Gospod Bog. Velika večera je blaženi prekogrobni život. Uzvanici smo svi mi ljudi na zemlji. Sve nas Bog zove u blaženi život iza groba. »Sin čovječji nije došao da pogubi duše, nego da ih spasi« (Lk 9, 56). »Sin je čovječji došao da potraži i spasi, što je izgubljeno« (Lk 19, 10). Sv. Pavao veli: »Pouzdana je riječ i vrijedna da bude potpuno primljena: Krist Isus dođe na svijet, da spasi grešnike, od kojih sam prvi ja« (1 Tim, 1, 15). »Bog hoće, da se svi ljudi spasu i dođu u poznanje istine« (1 Tim 2, 4).

Uzvanici se izgovaraju i ne dolaze na večeru. Onaj, kome je zaselak zaprekom da ne može doći na večeru, slika je oholih i ambicioznih ljudi. Takvi teže samo za zemaljskim častima. Brinu se za visoke položaje i udoban život na zemlji. Radi toga zanemaruju Boga i vršenje dužnosti prema Bogu. Hoće imati veličinu, slavu i raj na zemlji, pa se lako dogodi, da izgube milost Božju, a s milošću i blaženu vječnost. Uzvanik, koji se ispričava od večere, jer mora ogledati kupljene

volove, slika je ljudi — lakomaca. Lakomcima je novac Bog. Radi novca će izdati Boga kao što je i Juda izdao Isusa. Zatajit će i svoje vjersko uvjerenje. Propustit će pohod crkve i primanje sv. sakramenata. Pogazit će zadanu riječ. Odreći će se poštenja i časti. Riječju: lakomac živi samo za novac; za duhovno i nebesko je slijep i gluhi. Onaj uzvanik, koji veli, da se oženio, pa zato ne može doći na večeru, predstavnik je putenih ljudi. Mnogo je ljudi na svijetu, koji ženidbu — tu uzvišenu ustanovu Božju, smatraju samo sredstvom za putene naslade. Daleko su gori oni, koji traže putene naslade izvan braka. Takve naslade zabrajuje i prirodni i Božji zakon.

Kad sv. Pavao nabraja, koji sve ne će ući u kraljevstvo Božje, onda spominje i mekoputne i lakomce. »Ne varajte se: ni mekoputni, ni lakomci, ne će baštiniti kraljevstva Božjega« (1 Kor 6, 9-10). »A bludnost i svaka nečistoća ili lakomost neka se i ne spominje među vama, kao što se pristoji svetima« (Efež 5, 3). Iste zapreke spominje i sv. Ivan apostol, kad piše: »Sve, što je na svijetu, požuda je tijela i požuda očiju i oholost života« (1 Iv 2, 16).

Bogoljubni vjernici! Prirodni naš razum i vjera nas uče, da iza groba postoji život: sretan ili nesretan. Kakav će biti naš? Sretan? Ili nesretan? Izbor je u našim rukama. Kojigod nas zapadne, znajmo, da smo si ga sami izabrali. Bacimo na čas pogled u svoj dosadašnji život i ogledajmo slabosti svoje, koje su nas smetale u duhovnom životu. Nisu li možda tolike i takve, da bi nas mogle lišiti i vječnoga života? Nijedno zlo pred Bogom nije toliko, da se ne bi moglo popraviti. Nitko nije tako opak ni toliko grešnik, a da se ne bi mogao obratiti i spasiti.

3. NEDJELJA PO DUHOVIMA

IZGUBLJENA OVCA

U glasovitom govoru na Gori rekao je Isus i ovu veliku misao: »Blaženi milosrdni, jer će oni milosrđe postići« (Mt 5, 7). Svijet je velika bolnica. Zato su blaženi, koji otiru duševne i tjelesne suze bijednoga čovječanstva. Bog će im nagraditi milosrđe, jer će i On prema milosrdnima biti milosrdan.

Nauku je o milosrđu Božjem vrlo slikovito razvio Isus u priči o izgubljenom ovci. Isus je rado boravio među carinicima i grešnicima. To je bilo zazorno farizejima i književnicima, pa su mrmljali protiv Isusa. Tada im Isus reče priču o pastiru

sa sto ovaca. Ako pastir izgubi jednu ovcu, drugih devedeset i devet ostavlja u pustinji, i ide za izgubljenom dok je ne nađe. Kad je nađe, digne je veselo na ramena i nosi kući. Došavši kući, sazove prijatelje i susjede govoreći im: »Radujte se sa mnom, jer našoh svoju ovcu izgubljenju.« Sad dodaje Isus: »Kažem vam, da će tako biti veća radost na nebu za jednoga grešnika, koji čini pokoru, nego li za devedeset i devet pravednika, kojima ne treba pokore« (Lk 15, 2).

Izgubljena je ovca ljudski rod, koji se po Adamovu grijehu odmetnuo od Boga i tražio svoju sreću u stvorovima mjesto u Stvoritelju. Dobri pastir je Isus Krist, koji ostavlja nebo s anđelima nebeskim i postaje čovjekom, da traži, nađe i spasi ljudski rod. Isus boravi na zemlji 33 godine. Neumorno propovijeda. Bolesne liječi. Gladne hrani. Tužne tješi. Mrtve oživljuje. Za svaku potrebu ljudsku pokazuje srca. Svakoj boli pruža lijek. Kolika je ljubav Božja prema grešnicima, dokazom je liturgija Velike subote, koja naglašuje: »Da sužnja otkupiš, Sina si predao« (Exultet). Da otkupi sužnja-čovjeka, Bog je na muke predao Sina Isusa Krista.

Velika je radost na nebu, kad se obrati jedan grešnik. A zašto? Otac se nebeski raduje, jer se izgubljeni sin vratio u očinsku kuću. Duša je takva čovjeka opet lijepa i čista; opet je vjerna slika Božja. Raduje se Sin Božji, jer je obraćenje svakoga pojedinoga čovjeka novi dokaz, da Sin Božji nije uzalud trpio, nego da trpljenje Njegovo kod svakoga obraćenja rađa obilni plod. Raduje se Duh Sveti, jer je raskajani grešnik vidljivi učinak nevidljivoga djelovanja tajanstvene milosti Božje, koju dijeli ljudima Duh Sveti. Raduje se Majka Božja, jer se svakim obraćenikom umnaža broj njezine duhovne djece. Raduju se anđeli nebeski, čuvari naši. Bog ih je stvorio, da budu ljudima vjesnici volje Božje i da čuvaju ljude. I kadgod se koji grešnik obrati, daje novo priznanje vjernoj čuvarskoj anđeoskoj službi. Raduju se sveci i svetice Božje, jer će spašeni čovjek biti u nebu drug njihov i pomoćnik njihov u veličanju dobrote i milosrđa Božjega.

Obraćenju se grešnika raduje i sv. Crkva ovdje na zemlji. Kad je jedno udo u čovječjem tijelu bolesno, tada trpi i strada cijelo tijelo. Kad umre u obitelji jedno dijete, žalost obuzima cijelu obitelj. I obratno: kad je izliječeno bolesno udo, zdravlje se vraća čitavome tijelu. Kad je izbavljeno od smrti jedno dijete, radost nastaje u čitavoj obitelji. Crkva je Kristova velika duhovna obitelj. Svaka nesreća jednoga člana, ne-

sreća je cijele Crkve. Ali i svaka plemenita radost svakoga pojedinoga člana, radost je i cijele Crkve.

Bogoljubni vjernici! Svi mi vjerujemo u Boga. Svi mi ljubimo Boga. Budimo i velikodušni prema Bogu. Razveselimo Boga i nebo. A obradovat ćemo Boga i nebo to više, što se prije sami obratimo k Bogu i što više braće privedemo k Bogu.

4. NEDJELJA PO DUHOVIMA

ODSADA ČEŠ LOVITI LJUDE

Isus reče Šimunu: »Hajde na dubinu, te bacite svoje mreže na lov.« Šimun Petar se ispričava: »Učitelju, svu noć smo se trudili i ništa nismo uhvatili, ali na tvoju riječ bacit ću mrežu. I učinivši to uhvatiše veliku množinu riba« (Lk 5, 4-6).

Šimun i drugovi su izabrali najzgodnije vrijeme za lov: noć. Uložili su sve sile, jer su ribarili cijelu noć. Pa ipak? Trud je ostao bez ploda, a napor bez uspjeha. Nije dakle sve u radu. Nije rad i napor ljudski apsolutna i jedina vrijednost u ljudskom društvu. Dosljedno: nije čovjek tako samostalan, da bi bio posve neovisan bilo o komu izvan ljudske zajednice. Dva su uzroka, o kojima ovisi uspjeh ljudskoga rada: Bog i čovjek. Bog je prvi i glavni uzrok, a čovjek je tek drugotni i ovisni uzrok. Štoviše, i ono, što čovjek smatra svojim sudjelovanjem, nije njegovo, nego Božje. I tjelesno zdravlje, i bistra pamet, i volja za rad i sam rad — sve to je dar Božji. Kako ga je Bog dao, tako ga može i oduzeti. Koliki su ljudi na zemlji, kojima nedostaju bilo tjelesne, bilo duševne sposobnosti, pa uopće ne mogu raditi. Ne samo uspjeh rada, nego i sam rad ljudski je u rukama Božjim tako, da smo u svemu i svaki čas ovisni o djelovanju Božjem. Zato s pravom pita sv. Pavao apostol sve ljude zajedno i svakoga pojedinca napose: »Šta imaš, što nisi primio? Ako si primio, što se hvališ kao da nisi primio?« (1 Kor 4, 7). Ovisnost je naša o Bogu tolika, da ni ime Isus ne možemo izreći kako treba — da nam izgovor bude zaslužan pred Bogom — bez milosti Božje. »I nitko ne može reći: »Gospodin Isus, nego u Duhu Svetom« — veli sv. Pavao (1 Kor 12, 3).

Petar je poslušao Isusa i ponovno bacio mreže, i ulovio veliku množinu riba. Naš je ljudski rad uspješan i plodonosan samo onda i onoliko, kada i koliko je u skladu s prvim uzrokom — voljom Božjom. Što smo Bogu poslušniji i vjerniji, i svoj rad više ravnamo po zapovijedima i savjetima

Božjim, to će nam on donijeti više i trajnijih plodova. Svaki pak rad, koji bi čovjek razvio mimo volje Božje, ili — što je još gore — protiv volje Božje, ne samo da ne će donijeti blagoslova Božjega, nego će izazvati kaznu Božju.

Doživjevši obilan ribolov Šimun pada na koljena pred Isusom i reče: »Udalji se od mene, Gospodine, jer sam čovjek grešnik« (Lk 5, 8). Kad promatramo na jednoj strani neizmerno veličanstvo Božje i svetost Božju, a na drugoj strani svoje ljudske slabosti, onda je jedini ispravan postupak: poniziti se pred Bogom, priznati grijehe i slabosti svoje, i moliti za oprostjenje. Takvu je jedinu ispravnu spoznaju o odnošaju između Boga i čovjeka imao i poganski rimski satnik, kad je rekao Isusu: »Gospodine, nisam dostojan, da uđeš pod krov moj, nego samo reci riječ i ozdravit će sluga moj« (Mt 8, 8).

Gospodin tješi Šimuna Petra: »Ne boj se. Odsada ćeš loviti ljude« (Lk 5, 10). Lađa je Petrova slika Crkve Kristove. Kako je kao ribar hvatao ribe, tako će kasnije kao vrhovni poglavar Crkve Kristove zajedno s drugim apostolima hvatati — predobivati ljude za Boga. Mučan je posao i težak život hvatati ribe i od ribarenja živjeti. Još je mučniji i naporniji posao propovijedati nauku Božju i ljude trgati od tijela i zemlje pa ih dizati k duhu i nebu. Radi sličnosti ribarskog i misionarskog rada vrlo je zgodno, što je Isus izabrao za prve misionare u svojoj Crkvi baš siromašne ribare, jer su oni najlakše shvatili i najbolje se prilagodili misionarskoj službi. Ribari su često u borbi s morskim valovima i u borbi izvršeni smrtnoj opasnosti; tako su i propovjednici riječi Božje radi slabosti ljudske naravi, koja je više sklona na zlo nego na dobro, neprestano izloženi progonima, a često i samoj smrtnoj opasnosti. Jer je Petar bio dobar ribar, bit će i dobar misionar. Kako je bio poslušan kao ribar, bit će još poslušniji i vjerniji kao misionar.

5. NEDJELJA PO DUHOVIMA

PRAVEDNOST FARIZEJSKA I EVANĐEOSKA

Pravednost je krepost, koja traži, da se svakomu dade ono, što mu pripada. Čovjek je pravedan, kad postojano, svuda i svagdje, svakomu daje njegovo pravo. Pravednost nas veže prema Bogu, bližnjemu i prema samomu sebi. Što smo po pravednosti dužni Bogu, a što opet bližnjemu i samomu sebi, propisuju nam zakoni: naravni, postavljeni Božji i ljudski.

Isus je naglasio krepost pravednosti kad je rekao: »Podajte dakle caru carevo i Bogu Božje« (Mt 22, 21). Pravedni moramo biti, jer nam Bog to nalaže. Na svakom koraku u Sv. Pismu nalazimo da Bog hvali, preporučuje i zapovijeda pravednost. Onima koji će trpjeti radi pravednosti, obećaje kao nagradu samo nebo. »Blaženi, koji su progonjeni radi pravednosti, jer je njihovo kraljevstvo nebesko« (Mt 5, 10). Kao uzor pravednosti stavlja nam Sv. Pismo Gospoda Boga, za koga veli: »Bog će dati svakomu po djelima njegovim« (Rim 2, 6). Bog naplaćuje dobro, a kazni zlo, kako je tko zaslužio, ako ne uvijek na ovom svijetu, a ono svakako na drugom.

Pravedan treba biti ne samo u djelima, nego i u mislima i riječima. Netko se sprema kako će ukrasti tuđi novac. Već je svu osnovu pomno izradio. Slučajno se desi, da je gospodar bio kod kuće, pak krađa nije uspjela. Makar krađa nije činom izvedena, dotičnik je pred Bogom ipak tat i krivac, jer je u duši, u mislima, već izveo krađu. Netko je htio ubiti čovjeka, ali mu bilo s kojega razloga nije uspjelo ubojstvo izvršiti. On je ipak pred Bogom ubojica, jer je u duši privolio na ubojstvo. Tako je preljubnik onaj, koji je htio učiniti preljub, iako ga činom nije učinio. »A ja vam kažem, veli Isus, da svaki, koji promatra s požudom ženu, već je učinio s njome preljub u srcu svojem« (Mt 5, 28).

Farizeji i književnici su pazili samo na izvanjsku pravednost, da udovolje slovu zakona. Po njihovu tumačenju zle misli, osvetne težnje, unutrašnja svojevoljna zla nagnuća nisu smatrali grijehom, pa ih se nisu ni čuvali. Radi toga ih je Isus korio. Nazvao ih je pobijeljenim grobovima, koji su izvana lijepo bojadisani, a unutra su puni najgorega smrada. »Teško vama, književnici i farizeji, licemjeri! što ste kao okrećeni grobovi, koji se spolja ljudima vide lijepi, a unutra su puni mrtvačkih kostiju i svake nečistoće. Tako i vi spolja se pokazujete ljudima pravedni, a iznutra ste puni licemjerja i bezakonja« (Mt 23, 27-28). Radi toga opominje Isus svoje učenike: »Ako ne bude pravednost vaša mnogo veća nego li književnika i farizeja, ne ćete ući u kraljevstvo nebesko« (Mt 5, 20).

Farizeji su učili: ako si nekoga uvrijedio, ili mu nepravdu učinio, dosta je da doneseš dar u crkvu, pa je sve u redu. A Isus veli, ne tako, nego: »Ako prineseš dar svoj na oltar i ondje se sjetiš, da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi ondje svoj dar pred oltarom i idi prije te se pomiri s bra-

tom svojim, pa onda dođi i prinesi svoj dar« (Mt 5, 23-24). To znači: ako si nekomu neko zlo ili nepravdu učinio, najprije poravnaj zlo i izmiri se s tim čovjekom, jer to traži naravni zakon, koji je prvi i najsvetiji, a onda tek dođi u crkvu, da se pomoliš i dar da na oltar doneseš.

Bogoljubni vjernici! Budimo pravedni prema svakomu, pa i prema neprijatelju. Poštujmo svačije pravo. Svakomu dajmo, što ga pripada. Bogu Božje, a caru carevo. Na zemlji nema ljepše svjedodžbe za čovjeka nego kad se može reći: To je pošten i pravedan čovjek.

6. NEDJELJA PO DUHOVIMA

ŽAO MI JE NARODA

Isus je u dva maha čudesnim načinom umnožio kruh i ribe. Prvput je imao pri ruci 5 hljebova ječmenih i 2 ribe. Ovu je hranu umnožio toliko, da se nasitilo 5 tisuća muškaraca, koje spominje Sv. Pismo. Ako se pribroje još žene i djeca, koja su također jela i nasitila se, to je Isus čudesno nahranio preko 10.000 ljudi. Sav se ovaj svijet do sita nahranio. Štoviše, još je i preostalo toliko hrane, da su apostoli nakupili 12 punih košara ostataka.

Drugi put je Isus umnožio 7 hljebova pšeničnih i nekoliko ribica. O ovom čudu govori današnje sv. Evanđelje. Kad su se ljudi nasitili, dade Isus pokupiti ostatke, pa učenici nakupiše 7 košara ostataka.

Zašto Isus umnaža hranu? On sam navodi razlog: Žao mi je naroda, jer eto već tri dana stoje kod mene, i nemaju šta jesti i ako ih otpustim gladne njihovoj kući, klonut će na putu. Kako je velika i plemenita ljubav Isusova prema narodu! Na svoje je potrebe zaboravio, a misli samo na potrebe naroda! Isus je imao samilost s narodom, jer ga je narod rado slušao i vjerno slijedio. Ljudi su bili toliko željni nauke, da su, slušajući Isusa, tri dana ustrajali kod njega. Razlog je bio i taj, što su ljudi bili siromašni, pa si sami nijesu mogli pribaviti hrane. Konačno je Isusa potaklo na milosrđe i to, što bi ljudi vraćajući se iz pustinje gladni, mogli od glada i slabosti stradati na putu.

Spasitelj je došao na zemlju u prvom redu zato, da nas uči, da se brine za dobro naših duša. »Tražite najprije kraljevstvo Božje i pravednost njegovu, i sve će vam se ovo dodati« (Mt 6, 33). Kad je neki čovjek iz naroda molio Isusa: »Učitelju, reci bratu momu, da podijeli sa mnom baštinu« (Lk

12, 13), odgovori mu Isus: »Čovječe, tko je mene postavio su-
cem ili djeliteljem nad vama?« (Lk 12, 14).

Međutim se, eto, Isus brine i za tijelo. Bog se brine za
hranu ne samo ljudima, nego i svim drugim živim bićima na
zemlji. »Pogledajte ljiljane kako rastu, ne trude se, niti predu;
a ja vam kažem: Ni Salamon se u svoj slavi svojoj ne obuče
kao jedan od njih. A kad travu koja je danas na polju, a su-
tra se u peć baca, Bog tako odijeva, koliko više vas malo-
vjerni?« (Lk 12, 27-28). »Pogledajte gavrane, kako ne siju
niti ne žanju, kako nemaju podruma ni žitnice, i Bog ih hrani«
(Lk 12, 24). Kad se dakle providnost Božja brine za travu i
neznatne životinje kao što su gavrani, kud i kamo će se više
brinuti za hranu ljudima, koji su slika i prilika Božja i otkup-
ljeni predragocjenom krvlju Kristovom!

A kako se Bog brine za našu hranu? Daje nam sunce, koje
grije zemlju, i kišu, koja ju natapa. To su dva bitna uvjeta
za plodnost zemlje, bez kojih je nemoguć bilo kakav život na
zemlji. Dobrota Božja ide tako daleko, da sunce i kišu daje
nesamo dobrima i pravednima, koji Boga štiju i ljube, i po
zakonu Božjem vjerno žive, nego ove darove daje i onima,
koji su opak. Otac nebeski »čini, da sunce njegovo izlazi nad
zlima i dobrima, i daje kišu pravednima i nepravednima« (Mt
5, 45).

A da ljudi ipak trpe oskudicu i nemaju dovoljno hrane,
nije krivnja na Bogu, nego na ljudima. I danas ima na zemlji
krajeva, gdje je toliko živežnih namirnica, da ih ljudi uništa-
vaju, samo da načine mjesta novima, koje će zemlja donijeti.
A da toliki drugi trpe, krivi su ljudi, koji ratuju, i narodi,
koji jedan drugom onemogućuju kupovanje i dovoz hrane.

Bogoljubni vjernici! Hrana je veliki dar Božji. Zato treba
da ponizno molimo Boga: »Kruh naš svagdanji daj nam da-
nas«. Osobito pobožno treba moliti za ovaj dar u sadašnje
vrijeme, kad je oskudica po svijetu velika. A dobri Isus, koji
je rekao: »Žao mi je naroda«, pokazat će milosrđe svoje i
nama, kad se čistim srcem i djetinjim pouzdanjem obratimo
k Njemu.

7. NEDJELJA PO DUHOVIMA

PO NJIHOVIM ČETE IH RODOVIMA UPOZNATI

Lažni su proroci širitelji krivih vjera i svi, koji drugoga na-
vode na zlo. Ovakvi dolaze kao tobožnji čuvari i obnovitelji

čistoga Evanđelja, a govori iz njih oholost, prkos i niski se-
bični ciljevi. Znađu biti na riječima vrlo slatki, da lakše pre-
dobiju ljude za svoju otrovnu nauku. Izgledaju izvana umiljati
kao janjci, a u duši su opaki kao grabežljivi vuci.

Bog je dao prirodni zakon, po kome sve živo donosi rodove.
Biljke donose sjemenje, životinje imaju mlade, a ljudi kao
rodove donose djecu te svoja dobra i zla djela. Kad hoćemo
znati, kakva je koja biljka, gledamo njezino sjeme ili plod.
Plemenita jabuka je dokazom, da je i stablo, na kom je rasla,
plemenito. Slatko grožđe dokazuje, da je i trs biran. Korist,
što je koja životinja daje čovjeku, pokazuje na vrijednost te
životinje. Zdravo i bistro dijete pokazuje, da ima zdrave i bi-
stre roditelje.

Kakav je koji čovjek u duši svojoj, to najbolje pokazuju
djela njegova. Može se netko za neko vrijeme pretvarati, pak
se izvana pokazivati boljim nego je u duši. Pretvaranje može
trajati samo neko vrijeme. Prava, opaka ćud izbije napolje
prije ili kasnije. Prirodni zakon traži, da se duša očituje pre-
ko tijela, a duševna dobra i zla svojstva preko vanjskih tjele-
snih kretnja. Ono, dakle, što je u duši — bilo dobro ili zlo
— dolazi na površinu, pokazuje se u djelima ljudskim. Zato
je sasvim opravdano, da ljudi sude čovjeka po vanjskim dje-
lima. Čestit i pošten rad daje ispravan zaključak, da je taj
čovjek i u duši dobar, da ima plemenito srce. Opak život
i nepoštena djela neoborivi su dokaz, da je taj čovjek i u
duši svojoj — u cijeloj nutринi svojoj opak i zao. »Tako svako
dobro drvo rodi dobre rodove, a zlo drvo rodi zle rodove.«
(Mt 7, 17). Jednako i svaki čovjek, koji je u duši dobar, živi
i radi časno i pošteno, a opak čovjek živi i radi opako i ne-
pošteno. »Ne može dobro drvo roditi zlih rodova, ni zlo drvo
roditi dobrih rodova« (Mt 7, 18). Tako ni dobar i pošten čo-
vjek ne može trajno raditi zlo, a niti zao čovjek može trajno
raditi dobro. Po plodovima, dakle, poznajemo drveće, a po
djelima ljude.

Duhovito opaža narodna poslovice: »Kakva mati, takva
kći; kakav otac, takav sin«. Hoćeš li znati, kakva je koja maj-
ka, pogledaj joj djecu, osobito kćeri. Lijepo odgojena — po-
slušna, čedna, skromna i radina kći siguran je znak, da joj
je i majka takva. Ohola, umišljena, raspuštena i lijena kći
pokazuje, da ni majka nije bolja. »Jabuka ne pada daleko od
stabla«, ni kći daleko od matere. Hoćeš li znati, kakav je koji
otac? Promatraj obitelj njegovu — u prvom redu sinove. Kad

u obitelji vlada mir, sloga, ljubav, a sinovi poštuju roditelje i savjesno vrše svoje dužnosti, to je dobra svjedodžba za oca. Svađe u obitelji, a sinovi buntovni, skitnice i propalice — očití dokaz, da je otac slab i nesposoban. Zanima te, kakvi su u kojoj školi učitelji i odgojitelji? Promatraj učenike. Temeljito obrazovana i kreposno odgojena djeca svjedoče najjače da su i učitelji vrsni i kreposni.

Bogoljubni vjernici! Za spasenje nisu dosta samo lijepe riječi. »Ne će svaki, koji mi govori: Gospodine, Gospodine, ući u kraljevstvo nebesko, nego onaj, koji čini volju Oca mogega, koji je na nebesima« (Mt 7, 21). I Bog i ljudi u svakoj službi i u svakom poslu traže dobra djela. Naša su djela dobra, kad su u skladu s voljom Božjom. Po volji su Božjoj, kad radimo po zapovijedima Božjim, crkvenim i po pravednim ljudskim zakonima. Što je u skladu sa zakonima Božjim i ljudskim to je dobro i Bogu milo, a duši našoj korisno za spasenje. Što je pak učinjeno protiv Božjih i ljudskih zakona, to je zlo i Bogu odurno, a duši našoj na propast.

8. NEDJELJA PO DUHOVIMA

NEPRAVEDNI UPRAVITELJ

Neki je bogati čovjek imao upravitelja. Upravitelj je slabo upravljao imovinom, pa ga optužili kod gospodara, da propisipa dobra njegova. Gospodar ga pozove na red i reče mu: »Što to čujem za tebe? Daj račun, kako si upravljao, jer više ne možeš biti upravitelj.« Vidjevši upravitelj, da će izgubiti službu, dozove redom sve dužnike svoga gospodara i svakomu otpusti dio duga. Učinio je to zato, da ga ovi kasnije, kad izgubi službu, prime k sebi, da ne bude prinuđen ni kopati ni prosjačiti.

»I pohvali gospodar nepravednoga upravitelja, da je lukavo postupao« (Lk 16, 8). Gospodar nije pohvalio nepošteno djelo upraviteljevo; to što je upravitelj otpustio dužnicima dio duga te ga prevario, nego domišljatost i lukavost upraviteljevu, kojom se upravitelj pobrinuo za svoju budućnost, kad izgubi službu. Upravitelj je, otpustivši dužnicima dio gospodareva duga, učinio zlo, koje se mora osuditi. Ali je time, što je dužnicima otpustio dio duga, obvezao dužnike da pomognu njemu — upravitelju, kad bude u bijedi. Tako je pokazao svoju lukavost i spretnost, kako se zna snaći u svakoj životnoj poteškoći i kako zna sve iskoristiti, da si osigura život na

zemlji. Ovom nas pričom uči Spasitelj, neka promatramo ljude u svijetu, s kolikom se brigom i požrtvovnošću brinu za zemaljski život. Kako znadu sve iskoristiti da si osiguraju zemaljski život. Koliko truda i napora ulažu za vremenita dobra. Još više se treba brinuti za duhovna dobra, kreposna djela, kojima si stičemo nebo. Nijedan trud, nijedna briga nam ne smije biti teška, kad se radi o spasenju duše naše. Ljudi, dakle, u svijetu u svom nastojanju za prolazni zemaljski probitak neka nam budu uzorom, s kolikom se brigom i marom treba skrbiti za duhovna dobra, koja ostaju kroz svu vječnost. Jer je duša vrijednija od tijela, i skrb za spasenje duše treba da je veća od skrbi za uzdržavanje tijela.

»Načinite sebi prijatelje ništetnim bogatstvom, da vas, kad umrete, prime u vječne stanove« (Lk 16, 9). Bogatstvo samo po sebi nije zlo. Ima bogataša koji su poštenim radom stekli bogatstvo i rado dijele siromasima. Takvo je bogatstvo pošteno i bit će bogatašu na spasenje. Ali, jer se bogatstvo ponajčešće nepravedno stiče: bilo prevaram ili ustezanjem zaslužene plaće; jer su bogataši škrci; ne poznaju siromaha ni dobrotvornih ustanova, kojima bi pomogli, nego troše bogatstvo u nedopuštene svrhe; zato Sv. Pismo osuđuje bogatstvo i zove ga nepravednim bogatstvom. Tko je nepravedno stekao bogatstvo, treba ga podijeliti među one, koje je prevario. Tko je pak bogatstvo stekao pošteno, neka rado Bogu za ljubav dijeli u dobrotvorne svrhe, a u prvom redu siromasima. Tako će, služeći se mudro i časno vremenitim dobrima, postići i obilje duhovnih dobara.

Bogoljubni vjernici! Svi smo mi upravitelji Božji, svi upravljamo darovima Božjim. Svakomu je Bog dao život: dušu i tijelo, i bar nešto imovine. Bogu ćemo račun polagati, kako smo se služili duševnim i tjelesnim sposobnostima? Da li su misli naše, a još više riječi i djela naša pravedna i poštena? Da li smo popuštali tjelesnim težnjama, pa im zadovoljavali i tamo, gdje nije dopušteno? Kako ćemo se opravdati pred Bogom? Spasitelj je rekao »da će za svaku praznu riječ, koju kažu ljudi, dati račun na sudnji dan« (Mt 12, 36). A koliko će teža odgovornost biti za opake riječi i nepoštena djela? Roditelji će polagati Bogu račun, kako su upravljali s djecom. Učitelji i staratelji, kako su poučavali i odgajali povjerenu im mladež? Gospodari i poslovođe, kako su postupali s namještenicima, radnicima i služinčadi. Svuda treba da vlada pravednost, koja kaže: svakomu njegovo.

Svi će poglavari, i svjetovni i duhovni, odgovarati pred Bogom, kako su postupali i vladali s podanicima svojim. Blago svakom gospodaru, koji je podanicima bio ljubezni otac i dobri pastir, jer će na sudu Božjem čuti utješne riječi: »Dobro, slugo dobri i vjerni, budući da si bio u malome vjerran, nad mnogim ću te postaviti, uđi u veselje gospodara svojega« (Mt 25, 21).

9. NEDJELJA PO DUHOVIMA

ISUS PRORIČE PROPAST JERUZALEMA

Isus je rijetko plakao. Sv. Pismo spominje samo tri zgrade. Prvi put je plakao kad je uskrisio mrtva Lazara, koji je bio već 4 dana u grobu. S Lazarom je bio prijatelj. Kad je došao k Lazaru, sestre su ga Lazarove lijepo podvorile. Radi toga mu se ražalilo, kad je vidio tužne sestre kako jadikuju za mrtvim bratom. Tuzi je svojoj dao oduška u suzama tako, da su to i svi nazočni Židovi opazili, te govorili: »Gle, kako ga je ljubio« (Iv 11, 36). Drugiput se rasplakao, kad je u duhu gledao propast Jeruzalema, toga najljepšega grada svoga vremena. Treći put je plakao za vrijeme svoje gorke muke. Svaki put je bio uzrokom plaču velik i važan događaj; samo su potresni prizori mogli izazvati suze u očima Isusovim.

Bilo je to na Cvjetnicu, kad je Isus svečano ulazio u Jeruzalem. Kad se približio gradu i vidio građevine njegove, tada je prorokao, kako će grad biti razoren, a narod židovski po svemu svijetu raspršen. Kako je Isus prorokao, tako se točno sve ispunilo. 40 godina nakon smrti Isusove došli su Rimljani pod vodstvom svojih vojskovođa Tita i Vespazijana i opkolili grad. Nitko nije mogao ni unići ni izaći iz grada. U gradu je nastala takva glad, da su majke vlastitu djecu jele. Jedni su od opkoljenih Židova umrli od gladi, drugi su poubijani, a treći kao roblje rasprodani po svemu svijetu. Od toga su vremena Židovi rasijani po svim narodima i po svim državama po čitavoj zemlji.

Zašto ih je Bog ovako oštro kaznio? Židovi su bili izabrani narod Božji. Bog ih je posebnim načinom poučavao i odgajao. Iz njihova se roda rodio Spasitelj Isus Krist. A oni, mjesto da priznaju Isusa kao Sina Božjega i da listom prionu uz Njega i nauku Njegovu, dugoše ruke na Nj i ubiše ga. Znali su vrlo dobro, da je Isus nevin. I Pilat ih je kod istrage na to

upozorio. A oni traže smrt Isusovu pod svaku cijenu. »Krv njegova na nas i na djecu našu« (Mt 27, 25).

Bog nagrađuje i pojedince i narode za dobro, što ga čine. Ali i kažnjava i pojedince i narode za zlo što ga čine. Samo je razlika u tome, što pojedinca čovjeka može Bog nagraditi i kazniti i na drugom svijetu, a narodi dobivaju svu nagradu i svu kaznu na ovom svijetu, jer na drugom svijetu narodi kao narodne skupine ne postoje. Radi toga se može dogoditi, da opak čovjek prođe kroz ovaj zemaljski život bez kazne, jer ga kazna čeka preko groba. Narodi pak svu nagradu i svu kaznu dobivaju na zemlji »jer o uskrснуću niti će se ženiti, niti udavati, nego će biti kao anđeli Božji na nebu« (Mt 22, 30). Prema tome preko groba nema ni brakova ni rođenja, dosljedno ni obiteljskoga ni narodnoga života.

Bogoljubni vjernici! Kako je Bog kaznio židovski narod radi njegovih opočina, tako kažnjava i svaki drugi narod kad nešto zla učini. Iz toga slijedi: nije dosta pred Bogom, da je svaki od nas sam za sebe dobar. Mi moramo nastojati, da i čitav narod kao cjelina bude dobar i plemenit. Zato poučavajmo i bodrimo jedan drugoga na dobro ne samo na skrovitim mjestima, nego i javno: u uredu, na trgu, na ulici, putem novina, knjiga, radija, zborova, sjednica, u kazalištu, kinu — svuda, gdje god se pruži prilika. Osobito pak molimo rado i često za nosioce državne vlasti, da svi redom budu vrijedni i čestiti ljudi, da upravljaju narodom tako te naš hrvatski narod postane uistinu Božji narod. »Blago narodu, komu je gospodarom Bog njegov« (Ps 32, 12).

10. NEDJELJA PO DUHOVIMA

MOLITVA ZA ŽIVE I MRTVE

Isus govori farizejima i svima onima, koji su zaraženi farizejskim duhom. Farizeji su se smatrali pravednima i krepovima, a stvarno su bili opaki. Tu su svoju umišljenu pravednost pripisivali svojim vlastitim zaslugama. Prema tome su griješili i taštinom, jer su si bili svijesni zasluga, koje uistinu nisu postojale. Sve su druge ljude prezirali kao grešnike, i zato ih smatrali nižima od sebe. Imajući pred očima farizeje iz Sv. Pisma, i danas zovemo farizejem svakoga čovjeka, koji se gradi boljim nego što je.

Da pokaže farizejima kako je oholost u sebi odurna mana, a pogotovo ako se uvuče i u samu molitvu, pripovijedao im

je Isus događaj, kako su dva čovjeka došla u hram na molitvu. Jedan je bio farizej, a drugi carinik. Farizej se zapravo i nije molio, nego je isticao pred Bogom svoje zasluge i ujedno vrijeđao druge ljude. »Hvalim ti, Bože, što nisam kao ostali ljudi: razbojnici, nepravednici, preljubnici ili kao ovaj carinik. Postim dva puta u tjednu, dajem desetinu od svega, što imam« (Lk 18, 11-12). Kolika oholost! Farizej je jedini pravednik, a svi su drugi ljudi bilo razbojnici, bilo nepravednici ili pak preljubnici! »A carinik je stajao izdaleka i nije htio ni očiju podignuti prema nebu, nego se udario u prsa govoreći: »Bože, milostiv budi meni grešniku.« Carinikovu je molbu Bog uslišao, pa je carinik otišao opravdan kući, a farizeju je odbio, jer nije bila prava molitva, nego naduto hvalisanje. Isus spominje i razlog, zašto je Bog jednoga uslišao, a drugoga odbio: »Jer svaki koji se povisi, ponizit će se, a koji se ponizi, povisit će se« (Lk 18, 14). Sve dobro, što ga čovjek čini, čini s milošću Božjom, a zlo, što čini, to je njegovo vlastito djelo. Zato treba za svako dobro hvaliti Bogu, a za zlo se treba kajati i moliti oprostjenje od Boga. Ponizan čovjek i čini tako, pa je Bogu mio. Oholica čini obratno: ne će da prizna grijehe i slabosti svoje, pa se ni ne kaje, a dobro, što učini, mjesto Bogu pripisuje sebi, pa je Bogu mrzak i oduran.

Molitva je svakomu, koji je došao k razumu, za spasenje potrebna. Spasitelj je sam često molio i u molitvi proboravio cijele noći. On je sam naučio apostole moliti divnu molitvu »Očenaš«, kojom se svi kršćani, bez razlike, najradije služe. Spasitelj je naložio molitvu, kad je rekao: »Molite, i dat će vam se; tražite i naći ćete; kucajte i otvorit će vam se« (Lk 11, 9). Bog zapovijeda molitvu, jer bez molitve ne bismo mogli zadobiti milosti, koje trebamo da možemo ustrajati u dobru do svršetka.

Mogao bi netko prigovoriti: Bog zna, što nam treba, čemu onda naša molitva? Bog doista zna bez naše molitve, što nama treba. No mi ne molimo zato, da Bogu kažemo, što nam treba, već da Boga priznamo kao darovatelja svega dobra, te da molitvom zasnjeđimo, kako smo mi u svemu o Njemu ovisni, pa da tako budemo vrijedniji njegovih dobara. Molitva nas združuje s Bogom. Jača nas protiv zla i krijepi za dobro. Ona nas teši u tuzi, pomaže u nevolji i pribavlja nam milosti, da možemo u dobru ustrajati do smrti.

Treba da molimo za sve ljude: za žive i mrtve. Kad molimo za žive, bilo za sebe ili za druge, molimo najprije za dušu i

duhovna dobra, za milost spasenja. Kad pak molimo vremena ili tjelesna dobra živima, tada treba da molimo samo ona dobra i onoliko vremenitih dobara, koja i koliko pomažu duši za spasenje. To je pravi red, koga se treba držati kod molitve, inače je Bog ne će uslišati. Taj je redosljed propisao Isus Krist, kad je rekao: »Tražite najprije kraljevstvo Božje i pravdu njegovu«. Kada molimo za mrtve, treba da molimo samo za duše u čistilištu, da im Bog skрати muke i pusti ih što prije u nebo. »Sveta je dakle i spasonosna misao moliti za pokojne, da se izbave od grijeha« (2 Mak 12, 46). Napose treba da molimo za sve pokojne, kojima smo možda mi krivi da se nalaze u čistilištu, ili smo kojom drugom posebnom vezom bili povezani s njima, pak oni s pravom očekuju pomoć od nas. Za one, koji su u paklu niti se moli niti se smije moliti. Oni su neprijatelji Božji, zauvijek su osuđeni u pakao, iz njega ne mogu izaći, njima nema pomoći. Zato Crkva nalaže, da s prokletnicima u paklu prekinemo svaku vezu, da ih uopće ne spominjemo, pa ni u molitvi.

Osobito treba da molimo za roditelje, jer su nam oni iza Boga najveći dobročinitelji. Za braću, jer nas veže krvna veza, koja je po naravnom zakonu vrlo velika i jaka. Za prijatelje i dobročinitelje, da ih Bog nagradi i ovdje i u vječnosti za dobročinstva što su nam ih učinili. Dužni su moliti: muž za ženu i žena za muža, a obojica za djecu, da im Bog blagoslovi obiteljski život, da bude u kući mir, sloga i ljubav, da obitelj napreduje u krepostima i vremenitom blagostanju. Svi treba da molimo za duhovne i svjetovne poglavare, da uzmognu mudro upravljati s nama. Štoviše, dužni smo moliti za krivovjernike i nevjernike, pa i za same neprijatelje, jer nam je Isus Krist tako naložio i primjerom svojim pokazao.

11. NEDJELJA PO DUHOVIMA SLUH I GOVOR

K Isusu dovedu gluha i nijema čovjeka, neka Isus stavi na nj ruku, da ga izliječi. Isus uze čovjeka nasamo, stavi prste svoje u uši njegove i dotače se jezika njegova. »I pogledavši na nebo uzdahnu i reče mu: Efeta, to znači: otvori se. I odmah mu se otvoriše uši, i razriješi se sveza njegova jezika i govoraše pravilno.« Nazočan se narod izvanredno divio ovom čudu, znaku dirljive dobrote i ljubavi Isusove, i

govorio: »Sve je dobro učinio: i gluhe čini da čuju i nijeme da govore« (Mk 7, 32-37).

Sluh je vrlo važno i opasno osjetilo u ljudskom tijelu. Po sluhu je nastao istočni grijeh. Adam je u raji zemaljskom poslušao ženu Evu, uzeo od nje zabranjeno voće, jeo i tako načinio grijeh, koji je naravnim rođenjem prešao na sve ljude, Adamove potomke, a zove se istočni ili praroditeljski grijeh. Kad čitamo životopise svetih, nailazimo na bezbroj svetaca, koji su se obratili k Bogu i postali svetima slušajući riječ Božju. Ali nalazimo i bezbroj ljudi, koji su slušali proste, zle i bezbožne razgovore, izgubili vjeru i zauvijek propali.

Sv. Bonaventura razlikuje 4 vrste slušača. Jedni slušaju, ali pametnih riječi ne zadrže, nego ih odmah zaboravljaju. To su zaboravljivci. Drugi slušaju i zadrže riječi, ali ne čine i ne žive po njima. To su lijenčine. Treći slušaju, zadrže riječi i rade po njima, žive po čuvenoj nauci, ali ne ustraju. To su onakvi ljudi, koji su previše zaokupljeni vremenitim brigama, pa se konačno u njima i izgube. Četvrti slušaju, zadrže lijepu nauku, žive po njoj i ustraju. To su plemeniti značajevi i kreporni ljudi.

Sv. Oci nam daju mudre savjete glede slušanja: izbjegavaj ljude, koji vode krivovjerne i bezbožne razgovore. Tko hoda po prašnoj cesti, nemoguće je, da se ne zapraši. Tko po blatu hoda, nemoguće je, da i sam ne postane prljav. Tko se s krivovjericima i bezbožnicima mnogo druži, nemoguće je, a da ne bi i sam bezbožan postao ili barem oslabio u svojoj vjeri. Čuvaj se ljudi, koji nisu ničim zadovoljni, nego svemu prigovaraju, uvijek ogovaraju i kleveću. Ima ptica, koje najradije čeprkaju po blatu. Tako ima i ljudi, koji, kadgod se sastanu, najradije kopaju po tuđem smetištu, pa ogovaraju i kleveću, da je upravo odurno. Čemu se družiti s takvim ljudima i slušati njihove razgovore? Nakon slušanja takvih razgovora, duša je svakiput opterećena novim grijesima, a savjest uznemirena. Naše načelo neka bude: ako ne znam o čovjeku ništa dobra reći, ne ću ni zlo reći. Čuvajmo se slušanja dvoličnih dosjetaka, prostih izraza, kleveta, pa i ispraznih i taštih razgovora. Sve to opterećuje savjest i ne da mira duši. Zalazimo samo u onakva društva i slušajmo samo one razgovore, koji nas mogu oplemeniti te boljima i kreposnijima učiniti.

O jeziku i značenju govora za naš duhovni život osobito je lijepo pisao sv. Jakob apostol. »Gle, mala vatra koliku šumu

sažeže. I jezik je vatra, svijet nepravde. Jer sav rod zvijeri i ptica i gmazova i riba kroti se, i ukrotila je čovječja narav, a jezika nitko od ljudi ne može ukrotiti. Njim blagoslivljamo Boga i Oca i njim kunemo ljude, koji su stvoreni na sliku Božju. Iz istih usta izlazi blagoslov i kletva. Ne valja, braćo moja, da ovo tako biva« (Jakob 3).

Bogoljubni vjernici! Ako promatramo grijehe, što opažamo? Da ih najveći postotak čine ljudi baš jezikom. Kletve se, koje su kod našega naroda česte i teške, sve redom čine jezikom. Svađe, iz kojih se razvijaju tučnjave, ubojstva, parnice, globe, tamnice i slično, nastaju radi neopreznog jezika. Uvrede poštenja, radi kojih su i pojedinci i obitelji godinama u neprijateljstvu, odakle dolaze? I opet od jezika. Ogovori, klevete, ocrnjivanja i oduzimanje tuđega poštenja, sve to redom čini jezik. Grijesi su, što se počinjaju jezikom toliki i tako teški, da je punim pravom rekao sv. Jakob: »Ako tko u riječi ne pogriješi, onaj je savršen čovjek, koji može obuzdati i sve tijelo.«

Bogoljubni vjernici! Rijetko se čovjek pokajao, što je šutio, a bezbroj se puta kaje, što je govorio, jer mu u govoru izmakne mnogo toga, što nije smio reći. Rado šutimo, a kad govorimo, dobro promislimo sadržaj, o komu ćemo govoriti, a jednako i na riječi, u koje ćemo sadržaj zaodjenuti.

12. NEDJELJA PO DUHOVIMA LJUBAV

Prva je i najveća zapovijed u objavljenoj nauci ljubav Boga nadasve. »Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svom snagom svojom, i svom misli svojom.« Čovjek je dužan ljubiti Boga svim moćima duševnim i tjelesnim i to tako, da ljubi Boga više nego znanca i prijatelje; više nego roditelje i braću; više nego ženu i djecu, više nego samoga sebe. Dužni smo biti pripravnici i vlastiti život prije izgubiti nego li se Boga odreći. Boga treba ljubiti najviše, jer je Bog najveće i apsolutno dobro.

Iza ljubavi prema Bogu dolazi ljubav prema samomu sebi. Sama sebe smijemo i možemo ljubiti više nego bližnjega, jer Isus Krist zapovijeda da ljubimo bližnjega kao samoga sebe. Ljubav prema samom sebi je mjerilo ljubavi prema bližnjemu; radi toga je ljubav prema sebi prije od ljubavi prema bližnjemu. Osim toga, u naravi je ljudskoj duboko usađena

prednost ljubavi prema sebi. Međutim imade vanrednih primjera, gdje su pojedini ljudi više ljubili bližnjega nego sebe. Takvi su primjeri česti kod svetaca, koji su dragovoljno pošli u smrt, da spase drugoga, izložili vlastiti život, da pomognu u životnoj pogibelji drugima. Takvih slučajeva ima i u običnom građanskom životu, kad se ljudi izlažu smrti, da drugoga spase kod utapljanja, požara i slično. Posebno se pak to dešava u ratu, kad rodoljubni vojnik svjesno i svojevolutno polazi u smrt da pomogne svom narodu i spasi domovinu.

Iza ljubavi prema samomu sebi dolazi ljubav prema bližnjemu: »Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe.« Naš je bližnji svaki čovjek, prijatelj i neprijatelj. Da je naš bližnji svaki čovjek, pa i neprijatelj, poučio nas Isus, kad je govorio o milosrdnom Samaritancu, koji je pomogao svomu neprijatelju Židovu, kako to dirljivo opisuje današnje sv. Evanđelje (Lk 10, 30-37). I drugim je zgodama Isus naglasio ljubav prema neprijatelju, a naročito u besjedi na Gori: »Ljubite neprijatelje svoje i molite se za one, koji vas progone« (Mt 5, 44).

Razlog je, zašto smo dužni ljubiti sve ljude, pa i neprijatelje, što su svi ljudi stvorovi Božji, stvoreni na sliku i priliku Božju. Svi su Kristovom krvlju otkupljeni i pozvani na vječno blaženstvo. Osim toga, čitavi rod ljudski potječe od istih praroditelja Adama i Eve. Te se veze ne mogu ničim raskinuti, ni razlikom u jeziku, narodnosti, državnoj pripadnosti ni vjeroispovjednim razlikama.

Ljubav prema bližnjemu mora biti djelotvorna. »Ne ljubimo (samo) riječju i jezikom nego djelom i istinom« (1 Iv 3, 10). Ljubav će naša prema bližnjemu biti djelotvorna, ako nastojimo živjeti u miru i snošljivosti s bližnjima. Kad strpljivo podnosimo njihove slabosti, te ih pomažemo i činimo im dobro koliko možemo. Način je, kako ćemo djelom provoditi ljubav prema bližnjemu, označio Isus Krist riječima: »Sve što hoćete da ljudi čine vama, činite i vi njima« (Mt 7, 11).

Sve bližnje ne možemo jednako ljubiti. Jedne ljubimo više, a druge manje, već prema tomu u kakvom su odnosu prema Bogu i nama samima. Osobe, koje su bliže Bogu, više cijenimo. Prva je Majka Božja. Iza nje dolaze anđeli, sveci, duhovni i svjetovni poglavari, roditelji, muž ili žena, djeca, rođaci, dobročinitelji, prijatelji, nepoznate osobe i neprijatelji.

Po osjećaju ili ljubavnom afektu, ako je pravilno razvijen, dolazi na prvo mjesto ženidbeni drug, onda djeca, roditelji,

braća i sestre, ostali rođaci, dobročinitelji — duhovni i svjetovni poglavari i ostali dobročinitelji — prijatelji, nepoznati ljudi i neprijatelji.

Sv. Evanđelje ističe ljubav prema Bogu i bližnjemu. Za ljubav prema Bogu znadu svi narodi; svi znadu za obvezu ljubiti Boga kao najviše biće. Ljubav je prema bližnjemu prije Krista bila manje poznata. Ukoliko je i bila poznata, bila je egoistična, a svršavala bi na granici naroda ili plemena. Isus proširuje ljubav prema bližnjemu i čini je općenitom tako, da nikoga ne izuzima. Prema tome je nauka o ljubavi prema bližnjemu kršćanska nauka i u svagdanjem životu jedan od bitnih znakova, po kojima se pozna pravi kršćanin. »Novu vam zapovijed dajem: da ljubite jedan drugoga, kao što sam ja vas ljubio da se i vi ljubite među sobom. Po tom će svi poznati, da ste moji učenici, ako imate ljubav među sobom« (Iv 13, 34).

Bogoljubni vjernici! Ljubav je za društvo ono, što je sunce za prirodu. U suncu je izvor svega života, što postoji u prirodi. U suncu je izvor svega prirodnoga napretka, radosti i veselja. U ljubavi je izvor svega društvenoga života. U ljubavi je radost i veselje. Ljubav nuka na velika djela, ljubav se žrtvuje, ljubav polazi i u samu smrt za dobro bližnjega i napredak društva.

13. NEDJELJA PO DUHOVIMA ZAHVALNOST

Isus je izlizečio 10 gubavaca. Samo se jedan vratio i zahvalio Isusu za primljeno dobročinstvo; i taj je bio tuđinac — Samaritanac. Tada Isus s bolju u duši upita: »Zar se nisu očistila deseterica, a deveterica gdje su? Zar se ni jedan ne nađe, koji bi se vratio i dao slavu Bogu, nego ovaj tuđinac«. A Samaritancu reče: »Ustani, idi, tvoja ti je vjera pomogla« (Lk 17, 17-19).

Pravednost traži, kad smo od nekoga primili dobročinstvo, da mu se zahvalimo. Zahvalan je onaj, tko primljeno dobročinstvo priznaje i cijeni. Ne samo u duši, nego i vanjskim znakovima treba dobročiniteljima iskazati zahvalnost. Najobičniji je vanjski znak, kojim se očituje zahvalnost, izražaj zahvalnosti riječima ili pismom. Zahvalnost treba da ide i dalje. I djelom se treba zahvaliti. Dužni smo se dobročinitelju

za učinjenu uslugu stvarnom uslugom odužiti i dobročinstvo dobročinstvom uzvratiti.

Zahvalni moramo biti, jer to Bog traži. »Na svemu zahvaljujte, jer to hoće Bog od vas u Kristu Isusu« (1 Sol 5, 18). Prava, iskrena zahvalnost je na svijetu vrlo rijetka. Često biva, da je nezahvalnost nagrada svijeta. Zahvalnost nas veže najprije prema Bogu, jer je Bog naš najveći dobročinitelj. Bog nas je stvorio. Brine se za nas i uzdržava nas. Poslao nam je Sina svoga Isusa Krista, koji je donio svijetu divnu nauku. Konačno je za nas trpio i na križu umro, te nas tako s Bogom izmirio.

Iza Boga dugujemo našu zahvalnost roditeljima, jer su nam oni iza Boga najveći dobročinitelji. Sjetimo se na čas muka i boli majčinskih kod rađanja djece. Briga roditeljskih oko uzgoja djece. Borba i zabrinutosti za svagdašnji kruh. Briga za stan i odijelo. Koliko su, neprospavanih noći sprovedli roditelji uz maleno dijete. Pa i kasnije kad dijete oboli ili ga snađe koje drugo zlo. Koliko su puta roditelji i od usta otkidali, samo da dijete nahrane, obuku i na noge postave!

Možda će tko među vama reći: pa to je dužnost roditeljima. To stoji. Ali isti prirodni i Božji zakon, koji nalaže roditeljima dužnost da se brinu za djecu, nalaže i djeci zahvalnost prema roditeljima. Božja je zapovijed: »Poštuj oca i mater, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji.« Sv. Pismo se grozi djeci, koja ne slušaju svojih roditelja: »Proklet, koji ne poštuje oca svoga i matere, a sav narod da kaže: tako neka bude« (Pnz 27, 16). Starac Tobija prije smrti daje naputak svome sinu: »Kad Bog uzme dušu moju, tijelo moje sahrani, a majku svoju poštuj kroz sve dane života njezina. Sjeti se, koje je i kolike boli pretrpjela radi tebe u utrobi svojoj« (Tob 4, 3-4). Zahvalnost dugujemo učiteljima i odgojiteljima, hraniteljima i skrbnicima, svima i svakome, koji nam je igdje u životu učinio kakvo dobročinstvo, bilo ono veliko ili maleno.

Zahvalnost dugujemo dobročiniteljima, jer to dobročinitelji očekuju. Eto, Isusu je draga zahvalnost izliječenoga Samaritanca, a boli ga nezahvalnost druge devetorice izliječenih. Tako je i kod nas ljudi. Draga nam je zahvalnost, a boli nas nezahvalnost. Što je dar, usluga ili dobročinstvo veće, to treba da bude i zahvalnost veća i srdačnija. Ništa u životu ne boli čovjeka toliko kao nezahvalnost, a osobito tamo, gdje je dobročinstvo bilo velikodušno i nesebično!

Zahvalni treba da budemo i zato, što zahvalnošću postajemo vrijedni novih dobročinstava. Kad nam se netko uljudno zahvali za primljeno dobročinstvo, mi smo pripravnici, da mu dobročinstvo učinimo i drugi put. Tada kažemo: plemenit čovjek, pomoći ću mu i drugom zgodom. A tko je nezahvalan, gubi pravo, da mu se bilo koje dobro učini u buduće. Nezahvalnik ne smije dobročinitelju više ni na oči.

Bogoljubni vjernici! Budimo zahvalni Bogu i ljudima, jer to traže Bog i ljudi; pravednost i naš osobni probitak.

14. NEDJELJA PO DUHOVIMA

BOGATSTVO

»Nitko ne može služiti dva gospodara, jer ili će na jednoga mrziti, a drugoga ljubiti, ili će uz jednoga prijanjati, a drugoga prezirati. Ne možete služiti Bogu i mamoni tj. bogatstvu ili novcu« (Mt 6, 24).

Nitko ne može u isto vrijeme služiti dva gospodara, koji protivno nalažu. Bog i nepravedno bogatstvo su u opreci, protivno traže od čovjeka. Radi toga ne može čovjek biti vjeran Bogu i u isto vrijeme svom dušom i svim, pa i nedopuštenim, sredstvima raditi, kako će postati bogat.

Niti je Bog protiv bogatstva, niti je Crkva ikada ustala protiv pravednoga i poštenoga bogatstva, a niti ikoji razuman čovjek može što opravdano reći protiv zakonitim putem stečenoga bogatstva. Ima ljudi, koji su po naravi vrlo sposobni. K tomu radini, štedljivi, pak je razumljivo, da će s vremenom steći veliku imovinu i postati bogati. To je pošteno bogatstvo. Kad takvi bogataši Bogu zahvaljuju što im je dao bogatstvo, pak od svoga bogatstva Bogu za ljubav rado daju siromasima, tad je to bogatstvo hvale vrijedno i pred Bogom zaslužno. Takvi su bogataši gospodari svoga bogatstva, a ne robovi, oni dijele i dobro čine sa svojim bogatstvima, oni zajedno sa svojim bogatstvom vjerno služe Bogu.

No često se događa, da ljudi u sticanju bogatstva ne biraju ni način ni sredstva. Mnogi je već, da postane bogat, ukrao. Drugoga prevario. Razbojstvo načinio. Zadanu riječ pogazio. Krivo prisegao. Izdao prijatelja, domovinu. Tko da izbroji sve nedopuštene načine, kako ljudi dolaze do bogatstva? Za takvo bogatstvo veli narodna poslovice: Krivo stečeno, nije blagoslovljeno. Oteto, proketo.

Škrtica bogataš niti šta priušti sebi, a niti drugomu. Što ima od svega svoga bogatstva? Samo brigu, kako će ga povećati. Nemir, da ne dođu tatovi, koji bi ga mogli ukrasti. I vječni strah, da bilo kako ne propadne. A svršetak nepoštenoga bogatstva? U grob ga bogataš sa sobom ne će i ne može ponijeti. To bogataši znadu vrlo dobro, i zato teško umiru. Umrijeti konačno ipak moraju, a bogatstvo grabe i raznose drugi. »I ostavit će bogatstvo svoje drugima« (Ps 48, 11). Ti drugi ne će biti zahvalni. Još će ih u grobu proklinjati, što nisu ostavili više.

A duša škrtice bogataša, koji je nepravedno stekao bogatstvo? Teško će joj biti na sudu Božjem. »Kako je teško onima, koji se uzdaju u bogatstvo, ući u kraljevstvo Božje. Lakše je devi proći kroz uši iglene, nego li bogatašima ući u kraljevstvo Božje« (Mk 10, 24-25). To je istočna slika. Uši iglene — to su mala pokrajnja vrata, kroz koja se ulazilo u dvorište, kad su glavna vrata bila zatvorena od straha pred neprijateljem. Kao što se deva teško provukla kroz ova malena vratašca, tako će i bogati teško ući u nebo.

Bogoljubni vjernici! Što nam je učiniti? Narodna poslovice daje mudar savjet: Radi i skrbi se za što veću imovinu kao da ćeš sto godina živjeti, a Bogu se moli te na smrt i vječnost misli kao da ćeš sutra umrijeti. Radimo i skrbimo se poštenim i časnim načinom, da steknemo što više imovine, da imamo za sebe i da možemo drugima pomoći. Ali kraj toga pazimo, da ne zaboravimo na Boga i svoju vlastitu dušu. Sv. Pismo veli: »Mnogo je blaženije davati, nego li primiti« (Dj Ap 20, 35). Bolji je položaj onoga, koji ima pa može i drugima dati, nego onoga, koji je siromah, o drugomu ovisan, pa mora moliti za pomoć. Da čovjek može drugomu dati, treba sam imati, a da može imati, treba ozbiljno raditi i mnogo se truditi, da se poštenim načinom što više priradi. Kad pak čovjek dođe do bogatstva, neka uza nj ne priljepi srce svoje. »Ako ste bogati, ne priljepite srce svoje uz bogatstvo« (Ps 61, 11). Budite gospodari bogatstva i dijelite bogatstvo u dobrotvorne svrhe. Imajte osjećaj prema onima, koji su u bijedi; dajte i drugima živjeti. »Dajte i dat će vam se«. Kako vi ljudima, tako će i Bog vama.

15. NEDJELJA PO DUHOVIMA

CRKVA OPLAKUJE GREŠNIKE

Isus je uskrisio samoga sebe. To je najveće čudo Isusovo i najjači dokaz za njegovo božanstvo. Uskrisio je mladu djevojku — kćer Jairovu. Jedinca sina udovice iz Naima. I Lazara, koji je već četiri dana mrtav ležao u grobu. Ovu trojicu izrijeком spominje Sv. Pismo. Oživio je i mnoge druge mrtvace, kojih Sv. Pismo ne spominje. Sv. Ivan naglašuje: »A ima i mnogo drugo, što je učinio Isus, no kad bi se sve to redom zabilježilo, mislim, da ni sâm svijet ne bi mogao obuhvatiti knjiga, koje bi se imale napisati« (Iv 21, 25).

Udovica je majka gorko oplakivala mrtvoga jedinca. Kako i ne bi. S njime su joj propale sve nade. Bojala se crne budućnosti. Pogotovo starosti i bolesti. Tko će je dohraniti? Časno pokopa'?

Spasitelj shvaća bo i materine. Ima i samilosti za njih. Zauzima pogrebnu povorku i reče: »Mladiću, tebi govorim: ustani. Sjede onaj, koji je bio mrtav, i stade govoriti i dade ga materi njegovoj« (Lk 7, 14-15). Majku obuze neopisivo veselje. Opet su oživile nade njezine.

Sv. Augustin iznosi veliku misao. Kako je udovica majka oplakivala mrtva jedinca, tako sv. Crkva oplakuje bezbrojne mladiće i djevojke, duhovnu djecu svoju, koja su, uslijed opakoga života, duhovno mrtva. Kako je udovicu majku boljela tjelesna smrt njezina jedinca, tako sv. Crkvu boli duhovna smrt tolikih mladih djevojaka i mladića, koji su za sv. Crkvu zauvijek izgubljeni. Kod svakoga su čovjeka »osjetila i misao srca ljudskog na zlo skloni od mladosti njegove« (Post 8, 21). Kod mladeži naročito. Mladeži manjka naobrazba i odgoj. Još više zrelo životno iskustvo. Tijelo je u razvitku. Dolaze nemirne godine previranja. Mladost je nestalna i nemirna poput nestalnoga proljetnoga vremena. Burna je baš kao i proljetne oluje. Teško prima savjete. Teži za nečim velikim, a ne zna, da je to nedostiživo. Htjela bi i život i prirodu preokrenuti, a ne zna, da priroda ne pozna sile ni skokova, već radi mirno i lagano po stalnim i nepromjenljivim prirodnim zakonima.

Sv. Crkva pozna milosrđe Božje. Ona zna, da je milosrđe Božje beskrajno. Kako su nekada molitve roditelja uskrisile kćer Jairovu, a suze udovice iz Naima ganule Isusa, da joj je oživio jedinca, tako će i molitve sv. Crkve djelovati na milo-

srđe Božje, da obrati našu mladež, da mladež živi čestitim kršćanskim životom.

16. NEDJELJA PO DUHOVIMA

BOLESNE AMBICIJE

Isus promatra uzvanike na svadbi kako se otimaju za prva mjesta kod stola. Uzvanici su zaraženi bolesnim ambicijama.

Bolesno je ambiciozan svaki čovjek, koji teži za nečim za što nema sposobnosti. Ili očekuje nagradu, koju nije zaslužio. Ili traži priznanje, koje mu ne pripada.

Od bolesnih ambicija trpe pojedinci. Trpe obitelji. Trpi društvo. Trpe narodi i države. Sve je okruženo tom pogubnom duševnom bolešću.

A posljedice bolesnih ambicija? Pojedinaac je nesnosan. Obitelji dolaze na slab glas. U društvu nastaju sukobi. A između naroda i država dolazi do rata. Rat, koji stubokom obara sve tečevine uma i srca, duha i materije, posljedica je odurnih bolesnih ambicija.

Bolesne su ambicije odvratne i Bogu i ljudima. Kažnjavaju ih i Bog i ljudi. Bog-čovjek Isus Krist osuđuje bolesne ambicije za sve vjekove u sv. Evanđelju kad kaže, da će domaćin reći ambicioznu gostu: podaj mjesto časnijemu. Ljudi ih opet kažnjavaju tako, da ih omalovaže, ruglu izvrgnu i one-moguće gdjegod mogu. Tako se neprestano opetuje uzvišena evanđeoska istina: »Svaki koji se podiže, ponizit će se« (Lk 14, 11).

Spasitelj nam preporučuje poniznost. »Kad te tko pozove, došavši sjedni na posljednje mjesto« (Lk 14, 10). Sv. Pavao daje duboki razlog za poniznost. »Što imaš, što nisi primio? Ako si primio, što se hvališ kao da nisi primio?« (1 Kor 4, 7). Naš život, naše zdravlje, naša naobrazba i odgoj, naša imovina: sve smo to primili. Sve je to dar predobroga Boga, plemenitih roditelja, mnogih dobročinitelja i susretljive okoline. Koliko ima ljudi na svijetu, koji žive bijedno i zapušteno, a koji bi nas u svakom pogledu daleko nadvisili, da su imali životne prilike ovako povoljne kako ih imamo mi! Zato za sve naše dobro najprije hvala Bogu i dobrim ljudima, a onda tek priznanje našim sposobnostima i našem radu.

Domaćin nagrađuje ponizna gosta — kako to lijepo svjedoči Isus — time što ga ljubezno poziva: »Prijatelju, pomakni

se više!« (Lk 14, 10). I mi ljudi s poniznima radimo tako. Ponizan je čovjek uvijek i svakome drag. Iskreno poniznomu čovjeku ljudi rado daju priznanje. Životno je iskustvo nepobjednim dokazom, da se neprestano obistinjava evanđeoska: »Koji se ponizuje, povisit će se« (Lk 14, 11).

Isus Krist je naš uzor u svim krepostima. Jednako i u poniznosti. Milo nas upozoruje: »Učite se od mene, jer sam krotak i ponizan srcem, i naći ćete pokoj dušama svojima« (Mt 11, 29). »Bog se protivi oholima, a poniznima daje milost« (Jak 4, 6). A časni Toma Kempenac dodaje: »Poniznoga Bog brani i oslobađa. Poniznoga ljubi i tješi. Poniznomu se priklanja. Poniznomu daruje obilje milosti. I bude li ponižen, diže ga na slavu« (Nasljeduj Krista, II, 2, 9).

17. NEDJELJA PO DUHOVIMA

NAJVEĆA ZAPOVIJED

Neki zakonodavac dođe k Isusu da ga kuša, pak ga upita: »Učitelju, koja je najveća zapovijed u zakonu?« Isus mu odgovori: »Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim i dušom svojom i svom misli svojom. Ovo je najveća i prva zapovijed. A druga je ovoj jednaka: Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe. O ovim dvjema zapovijedima ovisi sav zakon i proroci« (Mt 22, 36-40).

Svrha je našega života doći k Bogu, ujediniti se s Bogom. Sjedinjenje s Bogom biva po ljubavi. Ljubiti znači plemenito misliti o ljubljenoj osobi, dobro govoriti o njoj i na svakom koraku vršiti volju njezinu. Takvo značenje ima i ljubav prema Bogu. Ljubav je najveće i najmoćnije sredstvo, koje nas dovodi k sjedinjenju s Bogom. Ljubav je tako važna, da bez nje sve znanje i sve kreposti pred Bogom ne vrijede ništa. Sv. Pavao apostol, koji je svojim pronicavim duhom zadržao u samu bit ljubavi, kaže ovako: »Kad bih jezike ljudske i anđeoske govorio, a ljubavi ne bih imao, bio bih kao mjed, koja ječi, ili praporac, koji zveči.« »I kad bih razdijelio sve imanje svoje, i kad bih predao tijelo svoje, da se sažee, a ljubavi ne bih imao, ništa mi ne bi koristilo« (1 Kor 13, 1 i 3). Zato, eto, Isus uči, da je zapovijed o ljubavi Boga najveća i prva.

U zapovijedi je o ljubavi Boga sadržana i zapovijed o ljubavi bližnjega. Tko ljubi Boga, taj će ljubiti i sve ono što je u vezi s Bogom. A na zemlji je čovjek najplemenitiji stvor

Božji i u najtjesnijim vezama s Bogom. Međutim je Bog — da bude svakomu jasna zapovijed o ljubavi bližnjega — izdao posebnu zapovijed. Naš je bližnji svaki čovjek — bio prijatelj ili neprijatelj. Bližnjega zove Sv. Pismo još i bratom i prijateljem. Dužni smo ljubiti bližnjega, jer je naravna slika Božja kao i mi, i jer je sposoban postići vječnu slavu kao i mi.

Kad nam Isus zapovijeda, da ljubimo bližnjega kao samoga sebe, time nam ne zapovijeda, da ljubimo bližnjega jednako kao i sebe, jer je po naravnom zakonu ljubav prema sebi veća od ljubavi prema bližnjemu. »Kao samoga sebe« znači: ljubav prema nama samima treba da bude primjer, pravilo ili uzor, po kojemu ćemo razvijati ljubav prema bližnjemu.

Ljubav je prema bližnjemu u našem životu od tolikoga značenja, da se po njoj prosuđuje i sama ljubav prema Bogu. Tko ne ljubi bližnjega, taj ne ljubi ni Boga. Ovu tvrdnju vanredno umno obrazlaže sv. Ivan, apostol i evanđelista: »Ako tko reče: ljubim Boga, a mrzi na brata svojega, lažac je; jer tko ne ljubi brata svojega, koga vidi, kako može ljubiti Boga, koga ne vidi:« (1 Iv 4, 20).

Kršćansko je savršenstvo u ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Što imamo više ljubavi k Bogu i bližnjemu, to smo savršeni, to smo veći pred Bogom i pred ljudima.

18. NEDJELJA PO DUHOVIMA

UZETI ČOVJEK

Pred Isusa su donijeli uzeta čovjeka na postelji.

Bolest uzetosti oduzima čovjeku naravnu tjelesnu toplinu i moć kretanja. Po uzetosti postaje čovjek negibljivim tako, da se bez tuđe pomoći ne može kretati iz jednoga mjesta u drugo. Zato je uzetost teška bolest i za samoga uzetoga, a jednako i za sve one, u čijoj sredini uzeti živi.

Ovaj je bolesnik vjerovao u Isusa. Vjerovao je u dobrotu i moć Isusovu. Imao je pouzdanje u Isusa, da će ga izliječiti. Još više, vjerovao je, da je Isus Krist pravi Bog i pravi čovjek. Vjerovao je: ova je uzvišena osoba, koju vlastitim očima gledam, obećani Mesija — moj Spasitelj.

Ovako treba vjerovati o Isusu Kristu. Takvu je vjeru učio i propovijedao sam Isus Krist. Takvu vjeru o Isusu Kristu

neprestano tumači i propovijeda katolička Crkva. Takva je vjera jedina spasonosna vjera.

Prema tome ne bi istinito vjerovao o Isusu Kristu onaj, tko bi ga držao samo čovjekom. Ni onaj, tko bi ga držao najučenijim čovjekom. Ni onaj, tko bi ga držao najkreposnijim čovjekom. Pa ni onaj, tko bi mu priznao sve najbolje, najljepše i najuzvišenije, što je kadar um ljudski zamisliti, ako mu ne bi priznao božanstvo. Nije, dakle, dosta za pravu vjeru u Krista da ispovijedamo u Kristu samo čovjeka. Treba da ispovijedamo i Boga. Po božanskoj je naravi Krist Bog. Po božanskoj Kristovoj naravi dolazimo u najužu i najnježniju vezu s Bogom i mi: i ovdje na zemlji i u prekogrobnom životu.

Kad je Isus vidio kod uzetoga ovu istinu — vrhunaravnu vjeru, reče mu: »Uzdaj se, sinko, oprošteni su ti tvoji grijesi« (Mt 9, 2). Malo iza toga reče uzetomu: »Ustani, uzmi svoju postelju i pođi kući svojoj.« Uzeti poslušao: I ustane i ode kući svojoj (Mt 9, 6-7). — Isus je nagradio pravu vjeru uzetoga bolesnika time, što ga je izliječio duševno, jer mu je oprostio grijehe. Izliječio ga je i tjelesno, i dao mu toliko snage, da je i krevet sam mogao odnijeti kući. Kako je velikodušan naš Spasitelj! Uzeti moli samo zdravlje tijela, a dobiva od Spasitelja ne samo zdravlje tijela nego i zdravlje duše!

Uzeti je bolesnik svojom tjelesnom bolešću slika duševne bolesti našega suvremenoga čovjeka. Uzetomu manjka tjelesna toplina i tjelesna snaga. Našemu, modernom čovjeku, manjka duševna toplina i žar srca za Boga i za dužnosti prema Bogu, što ih propisuje sv. vjera. Suvremeni čovjek nije prekinuo sve veze s Bogom. Nipošto! Suvremeno društvo zna, da Bog postoji. Ono osjeća i obvezu u duši, da treba vršiti dužnosti prema Bogu. Ali u svagdašnjem životu ne pokazuje dosta truda, da u djelo provede sve ono, što propisuje zakon Božji.

I suvremenoga čovjeka potiče blagi dobri Isus: Uzda se, sinko! Ne kloni duhom! Pokaži dobru volju. Probudi u sebi vjeru u Boga. Načini odluku: odsada ću živjeti po volji Božjoj. Ta sv. vjera ne propisuje ništa, što bi bilo nemoguće. Štaviše, s milošću je Božjom i lako vršiti vjerske dužnosti. Na to nas upozoruje sam Isus Krist kad kaže: »Jaram je moj sladak i breme je moje lako« (Mt 11, 30).

19. NEDJELJA PO DUHOVIMA

SVADBENO RUHO

Sveto nam Evanđelje priča priču o svadbi.

Neki je kralj spremio svadbu svomu sinu. I poslao je slugu, da pozovu goste na svadbu. Jedni od gostiju uopće nisu htjeli doći. Drugi su otišli u svoje polje. Treći k svojoj trgovini. A bilo je i takvih, koji su hvatali slugu. Izručili ih. I konačno ubili.

Kad je kralj došao da pregleda goste, koji su se odazvali pozivu, nađe jednoga bez svadbenog ruha. Kralj ga upita: »Priatelju, kako si došao amo nemajući svadbenoga ruha?« (Mt 22, 12). A gost zanijem.

Kralj je Bog Otac. Sin, o čijoj je svadbi govor, je Sin Božji Isus Krist. Sin Božji slavi na zemlji trostruke duhovne zaruke. Kad je došao na zemlju, uzeo je ljudsku narav od Bl. Dj. Marije i tako postao čovjekom. Uzimanje ljudske naravi, ili Utjelovljenje Sina Božjega, to su prve zaruke Sina Božjega na zemlji. Kasnije, za vrijeme svoga javnoga djelovanja, osnovao je Isus Krist duhovno društvo — Crkvu svoju. U Kristovu crkvu spadamo svi mi, koji smo kršteni. Koji vjerujemo u pravu nauku Kristovu. Koji primamo sv. sakramente kako ih je Krist naredio. I koji priznajemo utemeljiteljem i prvom vidljivom glavom Crkve Kristove samoga Krista, a kasnijim vidljivim poglavarom sv. Oca Papu. Isus Krist se odnosi prema svojoj Kat. Crkvi kao zaručnik prema zaručnici. To su druge Kristove zaruke na zemlji. Povrh toga je i svaka pojedina kršćanska duša, koja u Krista vjeruje i po nauci Njegovoj živi, pojedinačno zaručena s Kristom. Ove nježne duhovne veze Kristove sa svakom pojedinom dušom, koja živi u milosti posvećujućoj, to su treće Kristove zaruke na zemlji.

Sluge, što ih kralj šalje, da pozivaju uzvanike, to su duhovna lica i svi oni svjetovnjaci, koji šire Božju nauku i tako rade na spasavanju duša. Prije Isusa su propovijedali nauku Božju patrijarhe i proroci, a u vrijeme Isusovo i dalje to čine: sam Isus, apostoli, pape, biskupi, svećenici i bezbroj drugih duhovnih i svjetovnih osoba. Isus je za spasenje naših duša utemeljio Crkvu svoju. Po njoj se u prvom redu duše spavaju. Zato je zadaća svih vjerovjesnika kršćanskih ljude dovesti u Crkvu Kristovu. U Crkvi će ljudi čuti pravu nauku

Kristovu. U njoj će po sv. sakramentima primati milost Božju, a po milosti božanski život, i tako polučiti svoju konačnu svrhu — svoje spasenje.

A kako se drže ljudi prema Kristovoj Crkvi i njezinim vjerovjesnicima? Ima ih — hvala Bogu — veliki broj, koji se rado odazivaju. No ima i nehajnih. Ima i takvih, koji su previše zaokupljeni vremenitim brigama. Ima i takvih, koji vjerovjesnike Božje ruže — pa i ubijaju. Tako vjerovjesnici mjesto odaziva za priznanje često i često gube i vlastite živote.

Kralj pregledava goste. Tako će Bog na sudnjem danu suditi sve nas. Bit će na sudnjem danu i takvih, koji ne će imati svadbenoga ruha. Svadbeno ruho, to su dobra djela. Što više dobrih djela, to je više zasluga pred Bogom, to će nam biti lakše na Božjem sudu.

Zato ćemo nastojati, da sve — i najmanje čine naše preko dana — činimo s nakanom: Bogu na slavu. Sv. Pavao nas uči: »Ako dakle jedete, ili pijete, ili drugo što činite, sve činite na slavu Božju« (1 Kor 10, 31).

20. NEDJELJA PO DUHOVIMA

SVRHA ČUDESA

Kraljevski činovnik dolazi k Isusu i moli ga, neka dođe k njemu, da mu izliječi sina, koji je bio na umoru. Isus odgovori činovniku: »Ako ne vidite znakova i čudesa, ne vjerujete« (Iv 4, 48). Na to će činovnik: »Gospodine! siđi, dok nije umro sin moj!« (Iv 4, 49). Reče mu Isus: »Idi, sin tvoj živi« (Iv 4, 50). Kraljevski je činovnik povjerovao Isusovim riječima i pošao kući. Kad je kretao prema kući, izađe mu u susret sluga i javiše, da sin njegov živi — da je ozdravio. Kad su mu sluge označili vrijeme ozdravljenja, bilo je ocu jasno, da je to točno ona ura, u koju mu reče Isus: Sin tvoj živi. Sv. Evanđelje izvješćuje, da je vjerovao u Isusa ne samo kraljevski činovnik, nego i sva njegova kuća.

Kraljevski je činovnik imao već na početku vjeru u Isusa. Ali je ta vjera bila slaba i nepotpuna. Mislio je, da Isus mora tjelesno biti nazočan kod bolesnika, a da bi ga mogao čudesno izliječiti. Zato Isus prigovara slabosti vjere.

Prava i potpuna vjera ovom zgodom glasi ovako: Isus je Bog i čovjek. Kao Bog je svuda: na nebu, na zemlji i na svakom mjestu. Prema tome je kao Bog nazočan i kod boles-

nika, makar je tjelesno kao čovjek daleko od njega. Jednako može Isus čudom izliječiti bolesnika iz daljine kao i onda kad je tjelesno kraj njega. Isus je ovom zgodom iz daljine čudom potpuno ozdravio bolesna sina na umoru, i tako ujedno izliječio i usavršio i očevu vjeru.

Bogoljubni vjernici! Naš vijek zazire od čudesa kao da ih se boji. Nerado i teško vjeruje u mogućnost čudesa. A zašto? Jer je naše doba materijalističko. Ljudi su se toliko prikljubili stvari — svemu onomu, što se daje rukama pipati i osjetilima zamjećivati, da izgleda kao da ne vjeruju, da postoji duša. Ljudi su toliko zaokupljeni prirodnim zakonima, da izgleda kao da su zaboravili, da postoji Gospodin Bog i njegova moć, koja nadilazi prirodne zakone.

A što je na stvari? Gospodin Bog je stvorio ovaj svijet svojom potpuno slobodnom voljom. Kako je Bog mogao stvoriti ovaj svijet, tako je mogao stvoriti i drugi svijet u drugom obliku. Štoviše, mogao je stvoriti i bezbroj svjetova, od kojih bi svaki imao drugačiji oblik. Kako je ovom postojećem svijetu dao ove prirodne zakone, tako bi i drugom svijetu mogao dati druge prirodne zakone. Time što je Bog stvorio ovaj svijet i dao mu ove prirodne zakone, nije nipošto iscrpljena moć Božja. Bog ostaje i dalje svemoguć. To znači: može činiti djela mimo postojećih prirodnih zakona, protiv prirodnih zakona i iznad prirodnih zakona. Takva se djela zovu čudesa. Čudo je, dakle, osjetni učinak, koji Bog čini mimo prirodnoga reda u potvrdu koje vrhunaravne istine.

Isus Krist je činio čudesa, da njima dokaže, da je pravi Sin Božji i da je nauka njegova istinita i od Boga. Bog je činio čudesa kroz sva vremena. Čini ih i danas. A svrhu imaju čudesa: dokazati ljudima da postoji Gospodin Bog. Da je Isus Sin Božji. Da je Crkva Katolička djelo Božje. Da je nauka Katoličke Crkve istinita i od Boga.

Isus se sâm poziva na čudesa kao na nepobjedne dokaze svoga božanstva i istinitosti svoje nauke kad kaže: »Ako meni ne ćete vjerovati, djelima vjerujte, da upoznate i da se uvjerite, da je Otac u meni i ja u Ocu« (Iv 10, 38).

21. NEDJELJA PO DUHOVIMA

MILOSRĐE BOŽJE

Sv. Evanđelje govori o kralju »koji odluči da uredi račune sa svojim slugama. I kad započne obračun, dovedoše mu

jednoga, koji je bio dužan deset tisuća talenata. A jer nije mogao da plati, zapovijedi gospodar njegov, da ga prodadu« (Mt 18, 23-25). Da prodadu »i njegovu ženu i djecu i sve što je imao, i da se (dug) plati«. »Tada sluga taj pade ničice i molio je: Ustrpljenje imaj sa mnom, i sve ću ti platiti. A gospodar se smilova tomu sluzi, pusti ga i dug mu oprostio« (Mt 18, 26-27).

Nakon toga nađe sluga »jednoga od svojih drugova, koji mu je bio dužan sto dinara.« Sluga stade daviti svoga druga govoreći: »Plati, što si dužan!« Drug ga je molio: »Ustrpljenje imaj sa mnom, i platit ću ti« (Mt 18, 28-29). Nemilosrdni sluga nije imao smilovanja, nego baci druga u tamnicu, dok ne plati dug. Sad su drugi sluge javili gospodaru postupak nemilosrdnoga sluge. Tada gospodar dozove nemilosrdnoga slugu i reče mu: »Zli slugo, sav sam dug oprostio tebi, jer si me molio. Nije li dakle trebalo, da se i ti smiluješ svomu drugu, kako sam se i ja tebi smilovao« (Mt 18, 32-33).

Kralj je, koji uređuje račune, Gospodin Bog. Sluga sa silnim dugom — to smo mi ljudi. Veliki dug, što ga dugujemo, to su naše uvrede, kojima smo toliko puta u životu uvrijedili Boga. Gospodin Bog je velikodušan i rado prašta. Sveto nam Pismo spominje upravo dirljive primjere Božjega milosrđa.

U Starom je Zavjetu živio izraelski kralj David. Bog ga je od pastira učinio kraljem. Kroz čitav ga je život Bog pratio obiljem milosti. David je načinio preljub s Urijinom ženom, a Uriju dao ubiti. Bio je dakle preljubnik i ubojica. Kad ga je prorok Natan upozorio na grozna djela, skrušio se kralj David. Pokoru je činio u kostrijeti i pepelu (2. Samuelova, glava 11. i 12.). Tom je zgodom ispjevao David potresni pokornički psalam: »Smiluj mi se, Bože, po velikom milosrđu svojem. I po prevelikoj dobroti svojoj uništi krivicu moju« (Ps 50, 1-2). To je onaj isti psalam, koji danas moli Crkva kod sprovoda i zaziva milosrđe Božje na pokojnikova djela. Bog je ne samo oprostio Davidu grijehe, nego ga je kasnije radi pokorničkih djela i kreposna života i svecem učinio.

Kad su Isusa na Veliki petak raspeli, s njim su raspeli i 2 razbojnika. Jednoga zdesne, a drugoga slijeve strane Isusu. Jedan se od razbojnika u zadnji čas pokajao za svoje zločine i molio Isusa: »Isuse, sjeti se mene, kad dođeš u kraljevstvo svoje!« A Isus mu reče: »Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raju.« (Lk 23, 42-43). To su samo dva primjera od bezbroj drugih, koje nam spominje Sv. Pismo.

Kad Bog nama ljudima tako velikodušno oprašta naše teške uvrede, treba da i mi rado i spremno opraštamo uvrede jedan drugome. Što su uvrede, pa makar i najveće, što ih bližnji nama čine, prema uvredama, što ih mi često nanosimo Bogu? Metnimo ruku na srce i ispitajmo si savjest. Kakve su naše misli? Želje, težnje i osjećaji naši? Koliko smo se puta zaboravili u govoru, pak je iz ustiju izletjela nepristojna riječ. Bogumrska kletva. Ogovor i kleveta. Teška povreda tuđega poštenja. A čini naši? Koja je Božja zapovijed dosada ostala nepovrijeđena?

Bogoljubni vjernici! Tješimo se. Sve, što smo nezgodna u životu učinili. Sve, čime smo ikada Boga uvrijedili. Sve će to Bog velikodušno oprostiti pod jednim i to malenim uvjetom: ako i mi spremno oprostimo bližnjemu. Spasitelj nam poručuje: »Jer kakvim sudom sudite, bit ćete suđeni; i kakvom mjerom mjerite, vama će se mjeriti« (Mt 7, 2).

22. NEDJELJA PO DUHOVIMA

VLAST U DRUŠTVU

Farizeji su htjeli Isusa uhvatiti u govoru. Zato šalju k Isusu svoje učenike s Herodovcima. Izaslanstvo pita Isusa: »Kaži nam dakle, što misliš, da li je dopušteno dati porez caru ili nije?« (Mt 22, 27). Postavljena je zamka. Ako Isus odgovori: treba dati porez, optužit će ga kod naroda, pa će izgubiti ugled. Ako pak odgovori: nije dopušteno dati porez, optužit će ga kod rimske vlasti, koja je tada gospodovala u Palestini. A rimska će vlast s njime postupati kao s buntovnikom. Isus će biti u očima vlasti veleizdajnik, i radi toga kažnjen smrću.

Isus je prozreo farizejsku zlobu, pa odgovara: »Podajte dakle caru carevo i Bogu Božje« (Mt 22, 21). Isus ovom zgomom proglašuje kratko i jezgrovito načelo: Dvije su vlasti — državna i crkvena. Svaka je u svom području nezavisna. Državna ili svjetovna vlast treba da se brine za tjelesne potrebe — za vremenita dobra svojih podanika. Crkvena ili duhovna vlast treba da se brine za duševne potrebe — za duhovna dobra svojih vjernika. Mi smo kao kršćani katolici podanici jedne i druge vlasti. Zato imamo i dužnosti prema jednoj i drugoj vlasti.

Bogoljubni vjernici! Naš je vijek — vijek bunâ. Revolucijâ. Neposluha prema svakoj vlasti, a naročito prema držav-

noj vlasti. To nije dobro. Ne valja tako. Bune protiv zakonite vlasti nisu u skladu ni s razumom ni s Objavom. A zašto ne?

Nijedno živo biće ne dolazi na svijet tako nemoćno i tako potrebno tuđe pomoći kao dijete. Bog je dao životinjama takvu narav, da si već u najranijoj mladosti same znadu tražiti hranu. Protiv zime im je dao toplije krzno ili perje. Za obranu im je dao brzinu u bijegu, pandže ili jake zube. Kod čovjeka svega toga nema. Dijete si samo ne može pomoći. Ono treba toliko tuđu pomoć, da bi bez nje izgubilo i sam život. Prema tome čovjek mora nužno živjeti u društvu. Povrh toga, čovjek imade mnogo neprijatelja. Jedni su mu neprijatelji vremenske nepogode. Drugi bolesti. Treći opasne životinje. Četvrti su neprijatelji čovjeku sami ljudi. Da se čovjek može braniti od neprijatelja treba mu pomoći od društva. Društvo mu treba i zato, da se naobrazi i da se razvije u raznovrsnom umijeću. Najzad i sam dar govora traži društveni život. Govor je čovjeku dan, da njime saopćuje svoje misli i osjećaje drugome. Sve to dokazuje, da je čovjek po naravi svojoj društveno biće, da ga sama narav sili na život u društvu. To je primijetio već i mudri Salamon, pa je rekao: »Bolje je dvojici nego jednomu, jer imaju korist od međusobnog društva« (Propovjednik 4, 9).

Gdjegod je na svijetu kakvo društvo, tu postoji i vlast u društvu. Tako je u obitelji, koja je prvo naravno društvo. Tako je i u državi, koja i nije drugo, nego skup, zbroj, društvo od mnogih obitelji. U svakoj državi postoji vlast. Vlast ima pravo obvezivati članove, što će i kako će raditi za zajedničko dobro. Kao što je od Boga naša društvena narav, koja može živjeti samo u društvu, tako je i od Boga i vlast u društvu, bez koje nema života u društvu. Kao što nas naša od Boga dana narav upućuje da živimo u državi, tako nas ta ista od Boga dana narav upućuje i na to, da se pokoravamo vlasti u državi. Tako, eto, naš prirodni, zdravi razum opravdava postanak i države i vlasti u državi, a jednako i pokoravanje vlasti.

Sv. Pismo veli: »Svaka duša neka se pokorava višim vlastima, jer nema vlasti, da nije od Boga. A što su, od Boga su postavljene. Dakle tko se protivi vlasti, protivi se naredbi Božjoj« (Rim 13, 1-2). Samo se onda ne smijemo pokoravati državnoj vlasti, ako bi ona zapovijedala nešto, što se protivi zakonu Božjem. Tada treba postupati po načelu: »Više se treba pokoravati Bogu, nego li ljudima« (Djela Ap 5, 29).

I nama, dakle, stavlja Isus na srce: »Podajte caru carevo, a Bogu Božje.«

23. NEDJELJA PO DUHOVIMA

VELIČINA USKRSNUĆA

Sv. Evanđelje govori o uglednom čovjeku Jairu. Bio je predstojnik zbornice. Imao je kćerku — jedinicu. Umrkla je u 12. godini. Kćerka je bila ocu posebno draga s 2 razloga. Zato što je bila jedinica. I zato, što je umrla u cvijetu mladosti — tako reći pred udajom. Djevojke se naime i danas na Istoku udaju tako mlade.

Otac Jair dođe k Isusu »i pade ničice pred njim govoreći: Moja kći sada umrije, nego dođi, metni na nju ruku svoju, i oživjet će« (Mt 9, 18). »I ustavši Isus pođe za njim sa svojim učenicima« (Mt 9, 19).

Već su se u domu Jairovu skupili svirači i žene narikače, da po tadašnjem običaju uz svirku i naricanje pokopaju mrtvu kćer. Dođe i Isus. »I vidjevši svirače i svijet gdje buči, reče: »Odstupite, jer djevojka nije umrla, nego spava« (Mt 9, 23-24). A skupljeni se svijet, jer je znao, da je djevojka umrla, smijao na Isusove riječi, da samo spava.

Što je učinio Isus? Uzeo je sobom djevojčina oca i majku, i trojicu svojih najmilijih učenika: Petra, Ivana i Jakoba. S njima uđe u prostorije, gdje je ležala mrtva djevojka. »I uzevši djevojku za ruku, reče joj: Djevojko, tebi govorim, ustani! I odmah je ustala djevojka i hodala, a bilo joj je 12 godina, i prepali su se od straha velikoga« (Mk 5, 41-42). Sveti je Luka zabilježio i ovu okolnost: »I zapovijedi Isus, da joj dadu jesti. I diviše se njezini roditelji« (Lk 8, 55-56). Roditelji su se divili, jer je kćeri vraćen ne samo život nego i potpuno zdravlje. A da je bila i potpuno zdrava, vidi se iz toga što je odmah hodala i jela.

Bogoljubni vjernici! U Sv. Pismu čitamo, da je Isus uskrisio trojicu mrtvih. To je Jairova kći, o kojoj je danas govor. Drugi je bio jedinac udovice iz Naima. A treći je Lazar, brat sestara Marte i Marije. Jedinca su udovice iz Naima upravo nosili na groblje, a Lazar je bio već 4 dana u grobu.

Isus je mogao i ovu trojicu mrtvih uskrisiti iz daljine, kao što je iz daljine izliječio i sina kraljevskoga činovnika i stotnikova slugu. A Isus ipak dolazi osobno k svakom mrtvacu i ima brojne svjedoke. Da je Isus iz daljine uskrisio

ove mrtvace, mogla bi se kasnije poroditi sumnja i prigovor: Tko je vidio mrtvace? Pa jesu li zbilja umrli? Da li je to bilo pravo uskrsnuće? A ovako: kod Jairove su kćeri svjedoci smrti i uskrsnuća roditelji, trojica apostola i sva ona brojna svjetina, koja je došla da prati mrtvu djevojku na ukop. Jedinca udovice iz Naima susreće Isus na putu, kad ga nose na groblje. Isus zaustavlja povorku i veli: »Mladiću, tebi govorim: ustani. I sjede onaj koji je bio mrtav i stade govoriti i dade ga materi njegovoj« (Lk 7, 14-15). Tu su svjedoci smrti i uskrsnuća: majka, pogrebna povorka i Isusova pratnja. Kad je Spasitelj došao na Lazarov grob i tražio, da odvale grobni kamen, reče mu Marta, sestra pokojnikova: »Gospodine, već zaudara, jer su četiri dana, kako je umro« (Iv 11, 39). A Isus reče: »Lazare, iziđi napolje! I odmah iziđe pokojnik obaviv platnom po rukama i nogama, i njegovo je lice bilo ručnikom povezano. Reče im Isus: Razvežite ga i pustite da ide« (Iv 11, 43-44). Ovdje su svjedoci smrti i uskrsnuća Lazarova: sestre Marta i Marija, brojni Židovi, koji su došli k Marti i Mariji da ih tješe za njihovim bratom (Iv 11, 19) i pratnja Isusova.

Uskrsnuća su najveća čudesa Kristova. Prema tome i najjači dokazi za njegovo božanstvo. Zato je Isus kod svakog uskrsnuća osobno nazočan i ima brojne svjedoke, da onemoguću svaku razboritu sumnju i u sama čudesa i u svoje božanstvo.

24. NEDJELJA PO DUHOVIMA

SVRŠETAK SVIJETA — SUDNJI DAN

Ova je nedjelja zadnja u crkvenoj godini.

Sv. Evanđelje govori o sudnjem danu. Sudnji će dan ili općeniti sud biti na svršetku svijeta. Kad će biti svršetak svijeta, to Isus nije htio nama ljudima objaviti, da budemo uvijek pripravnici. Isus je samo rekao: »O danu onom i času nitko ne zna, ni anđeli nebeski, nego samo otac moj« (Mt 24, 36). Zato je bespredmetno i neozbiljno svako tumačenje, kada bi mogao nastupiti svršetak svijeta i sudnji dan.

Prije sudnjega dana će nebeska tijela: sunce, mjesec i zvijezde pomračiti. U svemiru će nastati poremećaj i radi toga će se svemirska tjelesa strahovito sukobiti. »Tada će se pokazati na nebu znak Sina čovječjega« (Mt 24, 30). Pod

znakom »Sina čovječjega« tumače sv. Oci sliku križa, na kom je Isus za nas trpio i umro.

Iza toga će se pojaviti Isus Krist »gdje dolazi na oblacima nebeskim s velikom silom i slavom« (Mt 24, 30). Prvput je Isus došao na svijet kad se rodio. Tada je došao kao slabo i nejaklo dijete — u obliku slabosti i poniznosti. Drugi će njegov dolazak na svijet, na sudnji dan, biti u moći i slavi. Kad je uzlazio sa zemlje na nebo, uzlazio je na oblaku. I na svršetku će se svijeta opet pojaviti na oblacima.

Isus će doći u svečanoj — anđeoskoj pratnji. Anđele će razaslati po svemu svijetu, da sve mrtve probude na život. Duše će se iz drugoga svijeta vratiti svaka u svoje tijelo. Tako će mrtvi oživjeti. A oživljenje mrtvih zovemo uskrsnuće. Kad mrtvi ožive, sakupit će ih anđeli i dovesti pred Isusa na sud. Na sudnjem će danu anđeli biti sluge Božji i vršioći volje Božje, jednako kao i sada. Sada su vjesnici volje Božje i brinu se za naše spasenje, a na sudnjem će danu biti izvršioći suda Božjega.

Na sudnjem će danu »proplakati sva plemena na zemlji« (Mt 24, 30). Osuđeni će proplakati, jer će jasno spoznati, da su svojom krivnjom prezreli Kristovu ljubav i uzrokovali svoju propast. Proplakat će i dobri, makar se pouzdano nadaju, da će se spasiti po vjeri u Krista i po dobrim djelima po vjeri. Bez posebne objave nitko nije siguran za svoje spasenje. Tako ni dobri na sudnjem danu, dok im Isus tu radostnu vijest ne saopći.

Isus će sjesti »na prijestolje slave svoje« (Mt 25, 31) i razlučiti će dobre od zlih, kao što »pastir razlučuje ovce od jaraca.« Dobre će postaviti s desne strane sebi, a zle s lijeve. »Tada će reći onima, što će mu biti s desne strane: Hodite blagoslovljeni Oca moga i naslijedite kraljevstvo, koje vam je pripravljeno od postanka svijeta« (Mt 25, 34). »Tada će reći i onima, koji će biti s lijeve strane: Idite od mene, prokleti, u oganj vječni, koji je pripravljen đavlu i anđelima njegovim« (Mt 25, 41).

Bogoljubni vjernici! Da je sve ovo, što nas uči sv. vjera o svršetku svijeta i sudnjem danu, živa istina, svjedoči nam sam Isus Krist: »Nebo će i zemlja proći, ali moje riječi ne će proći« (Mt 24, 35). I mi ćemo na svršetku svijeta uskrsnuti. I na sudu pred Kristom osvanuti. Da li ćemo osvanuti na desnoj ili lijevoj strani? Da li ćemo ugledati milo i blago

Spasiteljevo lice, kako nas ljubezno poziva k sebi na vječnu slavu, ili ćemo promatrati lice strogoga suca, koji nas tjera od sebe? To ovisi o nama samima. U našim je rukama život i osuda naša! Slijedimo vjerno Isusa i sveti nauk Njegov u životu, pa ćemo s Njime zajedno biti i u vječnosti.

1. NEDJELJA DOŠAŠĆA

DOĐI DA NAS SPASIŠ, GOSPODINE BOŽE NAŠ

Prvom adventskom nedjeljom počinje u Crkvi novi vremenski razmak — nova crkvena godina.

Advent ili došašće je vrijeme priprave za Božić — za blagdan rođenja Spasitelja našega Isusa Krista. Adventsko nas vrijeme sjeća na ono vrijeme prije Krista, kad su Izraelci i pogani vapili k nebu, da im pošalje Mesiju ili obećanoga Spasitelja. Narodili su si bili svjesni svoga velikoga neznanja u vjerskim i čudorednim pitanjima. Još su im jasnija bila opaka djela u svakidašnjem životu. Bolji su i umniji ljudi uviđali i javno izricali kako je potrebno, da sam Bog dođe i čovjeka iz bijede spasi.

Tako je sve življe bivalo očekivanje, i sve se jače množila nada, da će Spasitelj doći. A to je Providnost Božja i htjela. Spasitelj nije odmah došao iza istočnoga grijeha, da ljudi prije spoznaju, u kakvu su nevolju pali po grijehu, i da uvide, kako ih iz te bijede ne može nitko izbaviti nego jedini Bog.

Kako su nekada narodi željno očekivali dolazak Sina Božjega na svijet i brižno se pripremali za taj veliki događaj, tako treba da činimo i mi za Božić. Božić je rođendan Isusov. Spomen na rođenje Njegovo. Sjećanje na Njegov prvi dolazak na svijet. Božić će nam biti to veseliji i duši našoj to korisniji, što se bolje pripravimo za nj. Advent ili došašće je vrijeme pouzdane nade i radosnog očekivanja dolaska Gospodinova. Ali i vrijeme tihe pokore i ozbiljne samozataje. Crkva nas upozoruje: »Za dolazak najvišega kralja treba da se očiste ljudska srca, da dostojno pođemo u njegov susret, jer eto dolazi, i neće zakasniti« (Ant. 3. III. Noct. Dominicae temp. Adv.). Sv. Pismo nam veli »da je već čas, te se mi probudimo od sna«. »Odbacimo dakle djela tamna, a obucimo se u oružje svjetla« (Rim 13, 11-12).

Prvi put dolazi Isus na svijet, da bude Učitelj i Otkupitelj. Naukom će nas svojom prosvijetliti, a mukom i smrću od grijeha otkupiti i s Bogom izmiriti. Crkva ga zove: »Dođi, da nas poučiš putu razboritosti. Dođi, da nas otkupiš rukom

ispruženom. Dođi, da nas oslobodiš. Dođi, i izvedi sužnja iz zatvora, iz tame i iz smrtno sjene. Dođi, i rasvijetli one, koji sjede u tami i sjeni smrtnoj. Dođi, i spasi čovjeka, koga si načinio iz gliba zemaljskoga. Dođi, da nas spasiš, Gospodine Bože naš!« (Antiphonae maiores).

Sv. Evanđelje govori i o drugom dolasku Spasiteljevom na svijet. Taj će biti na svršetku svijeta. Tada će doći kao sudac. Bit će i nagraditelj i osvjetnik. Osvjetnik zlima za zlo, a nagraditelj dobrima za učinjeno dobro. No i Krista nam Suca prikazuje Crkva kao Spasitelja. »Radujte se svi i veselite: evo će doći Gospodin osveće. Donijet će plaću. On će doći i spasiti nas« (Ant. 3. I. Noct. Dominicae Adv.).

Bogoljubni vjernici! Pismo nam dovikuje: »Podignite glave svoje, jer se približuje otkup vaš« (Lk 21, 28). Otkup će naš biti to sigurniji, što će biti bolja priprava naša za dolazak Gospodnji. Ispitajmo si savjest. Ona će nam točno kazati i dobre i zle naše strane. Zlo što prije popravimo, i ubuduće ga se čuvajmo. U dobru pak idimo naprijed koliko više možemo. Dvije su dužnosti čovjeka kršćanina. Prva: kloni se zla duhovnoga ili grijeha. Druga: čini dobro, ili: drži zapovijedi Božje i živi kreposno.

2. NEDJELJA DOŠAŠĆA

IVANOVI UČENICI KOD ISUSA

Sv. Ivan Krstitelj šalje dvojicu svojih učenika k Isusu, neka pitaju Isusa: »Jesi li ti onaj, koji ima doći ili drugoga da čekamo?« To Ivan čini, da mu Isus pouči učenike, a plod će pouke biti, da će učenici vjerovati i ljubiti Isusa; konačno će i poći za Isusom kao učenici Isusovi. Šalje dvojicu, da imade on sam i drugi učenici vjerodostojno svjedočanstvo o Isusovim izjavama.

Isus odgovara na upit: »Idite i javite Ivanu, što čujete i vidite: Slijepi gledaju, hromi hodaju, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromašnima se propovijeda evanđelje; i blago onomu, koji se ne sablazni o mene« (Mt 11, 3-6). Isus se poziva na svoja djela. Ona će najsigurnije posvjedočiti za Njega, da je obećani Spasitelj. »Ako ne činim djela Oca svoga, ne vjerujte mi! Ako li činim, i ako meni ne ćete vjerovati, djelima vjerujte, da upoznate i da se uvjerite, da je Otac u meni i ja u Ocu« (Iv 10, 37-38).

Djela su ova redom čudesa — izvanredni učinci svemoći Božje, koje Isus čini s tom svrhom, da potvrde nauku Njegovu o božanskom porijeklu Njegovu i nauke Njegove. Isus vraća slijepima vid. To je dokaz za božanstvo Kristovo i za samoga slijepca od rođenja. »Otkako je svijeta, nije se čulo, da je tko otvorio oči rođenome slijepcu. Kad on (Isus) ne bi bio od Boga, ne bi mogao ništa učiniti« (Iv 9, 32-33). Kad je hromi kod vrata krasnih ozdravio i prohodao, ljudi »se napuniše čuda i udivljenja za ovo, što mu se dogodilo«. Tada Petar progovori narodu: »Izraelci! Što se čudite ovomu, ili šta gledate na nas — na mene i Ivana — kao da smo mi svojom silom ili pobožnošću učinili, da ovaj hoda?« (Dj Ap 3, 10 i 12). Ne mi ni ljudska sila, nego Isus sa svojom božanskom moću učini da ovaj hoda. Gubavi su kao neizlječivi uklanjani iz ljudske zajednice. Kad je Isus izliječio 10 gubavaca, reče im: »Idite, pokažite se svećenicima« (Lk 17, 14). Svećenici su po službi svojoj proglašivali bolesnike gubavima i uklanjali ih iz društva. Oni neka službeno utvrde i ozdravljenje, te dopuste izliječenima opet boravak u društvu. Kad je izliječio gluha i nijema, narod se izvanredno divio i govorio: »Sve je dobro učinio: i gluhe čini da čuju i nijeme da govore« (Mk 7, 37). A kad je uskrisio mrtva jedincu udovice iz Na-ima, »strah obuze sve i slavili su Boga, govoreći: Veliki prorok ustade među nama i Bog pohodi narod svoj« (Lk 7, 16). Da će Spasitelj posebnu pažnju posvetiti baš siromasima, to je preorekao već Izaija prorok (61, 1).

Nauka, i život i djela Isusova — sve je veliko, uzvišeno i nadzemaljsko, sve to opravdava čvrstu i nepokolebivu vjeru u božansko poslanje Kristovo. Međutim su se mnogi već u Kristovo vrijeme smučivali, kad su vidjeli kako Židovi progone Krista i nauku Njegovu. Kad je Isus umro sramotnom smrću na križu, svi su se pristaše razbježali, sve Ga je ostavilo. Tek nakon uskrснуća Kristova oživljuje vjera u Nj i vraćaju se pristaše. Dolaskom Duha Svetoga dobiva Crkva snagu i osvaja svijet za Krista. No i kraj velebnoga djelovanja Duha Svetoga ipak se događaju slabosti u Crkvi. Udovi su mističnoga tijela Kristova ljudi. A kod ljudi se, radi slabosti ljudske naravi, ispoljuju nedostaci sad veći sad manji, koji smućuju i sablažnjavaju neuke i slabe. Povrh neukosti i slabosti pun je svijet i zlobe, koja se sablažnjuje i tamo, gdje nema mjesta sablazni, jer namjerno vidi zlo i tamo gdje zla nema.

U životu kršćanstva i Kat. Crkve surađuju dva čimbenika: božanski i ljudski. Nauka kršćanska, milost Božja, sv. Sakramenti i molitva, po kojima dolazi milost ljudima — to je božanski čimbenik koji oduševljava i osvaja. Narav ljudska sa svojim slabostima i nastranostima, koje su česte i velike, opak život bilo kod svjetovnjaka, bilo kod duhovnih osoba, to je ljudski čimbenik, koji smeta i sablažnjava. Krist želi, da se oduševljavamo i težimo samo za onim što je božansko u Crkvi. Vjera naša u Boga i u božansko djelovanje u Crkvi treba da je tako jaka, da nas ni najveće slabosti naravi ljudske ni najpokvareniji ljudi svojim sablažnjivim životom ne mogu pokolebati u vjeri. »Blago onomu, koji se ne sablazni o mene« (Mt 11, 6).

3. NEDJELJA DOŠAŠĆA ZNAČAJ SV. IVANA KRSTITELJA

Iz Jeruzalema dolaze židovski svećenici i levite k sv. Ivanu Krstitelju, pa ga pitaju: »Tko si ti?« Sv. Ivan je sveto živio i velika djela činio. Radi toga je svijet mislio, nije li možda ovo obećani Mesija ili Spasitelj. Ivan izjavi otvoreno i iskreno: »Ja nisam Krist« (Iv 1, 20).

Iza toga mu postave pitanje: »Što dakle? Jesi li ti Ilija?« (Iv 1, 21). S Ilijom je imao mnogo sličnosti. Živio je samotno — u pustinji kao i Ilija. Nosio je jednostavno i grubo odijelo kao i Ilija. Puno je u životu vojevao za krepost i pravednost kao i Ilija. Iako je po duhu bio Ilija, kao osoba se razlikovao od Ilije. Zato odgovara: nisam Ilija.

Konačno ga upitaju: »Tko si ti? — da odgovorimo onima, koji nas poslaše, što kažeš za sebe?« (Iv 1, 22). Sad će Ivan svečano: »Ja sam glas onoga, što viče u pustinji: Poravnajte put Gospodnji, kao što kaza prorok Izaija.« »Ja krstim vodom, a među vama stoji, koga vi ne znate. On je onaj, što će doći za mnom, kome ja nisam dostojan odvezati remen na obuću« (Iv 1, 23; 26-27). Sveti je Ivan Krstitelj bio preteča Isusov. Pripremao je ljude za dolazak Isusov. Između njega i Isusa je tolika razlika, da on nije dostojan ni obući razvezati na nogama Isusovim. Divna poniznost! Slična samo sv. Ivanu Krstitelju.

Ivan je dobio za svoju poniznost vanredno priznanje od samoga Isusa. Pred silnim je svijetom Isus govorio za Ivana: »Što ste izišli u pustinju da vidite, trsku, koju vjetar ljulja?

Ili što ste izišli da vidite, čovjeka u meke haljine obučena? Eto, koji nose meke haljine u kraljevskim su dvorovima. Ili što ste izišli da vidite, proroka? Da, kažem vam, još više nego proroka» (Mt 11, 7-9). »Zaista vam kažem: nije ustao između rođenih od žena veći od Ivana Krstitelja« (Mt 11, 11).

U čemu je veličina Ivanova? Ivanova je veličina u tome, što je Bogu za ljubav strogo i isposnički živio. »Ivan je bio obučen u dlaku devinu i imao je kožnati pojas oko svojih bedara, i jeo skakavce i divlji med« (Mk 1, 6). Velik je Ivan, jer je svečano i javno svjedočio za Isusa. On je nazvao Isusa Janjetom Božjim. »Evo, Janje Božje, što oduzima grijeh svijeta. Ovo je onaj, za koga sam rekao: Za mnom dolazi čovjek, koji me je pretekao, jer bijaše prije mene« (Iv 1, 29-30). Veličina Ivanova duha odsijeva naročito onom zgodom, kad u lice kaže kralju Herodu: »Ne smiješ imati ženu svoga brata« (Mk 6, 18). Radi ovoga je ukora bačen u tamnicu. Radi njega mu je i glava odsječena!

Bogoljubni vjernici! Ivan Krstitelj je muževan značaj. Neustrašivo je ispovijedao svoja načela. Po njima je dosljedno živio. Za njih je i život dao. Značajan je svaki čovjek, koji ispovijeda istinita načela i po njima u životu dosljedno živi. Što su načela ljepša i uzvišenija, i život po njima dosljedniji, to je čovjek veći i plemenitiji značaj.

Značajni su ljudi bili uvijek u velikoj cijeni u ljudskome društvu. I danas su. I danas je veliko priznanje za čovjeka, kad mu se kaže da je plemenit značaj. Nastojmo, da naša načela budu istinita. Da naša načela budu ona načela, koja ispovijeda naša Kat. Crkva. Nastojmo, da život naš bude što vjerniji prema našim načelima. Tada ćemo i mi biti plemeniti značajevi a ne trska, koju vjetar ljulja. Bit ćemo ljudi velike cijene u vremenu i u vječnosti.

4. NEDJELJA DOŠAŠĆA

PUTOVI KOJI VODE K BOGU

Sv. Ivan Krstitelj propovijeda: »Pripravite put Gospodnji, poravnite staze njegove! Sve doline neka se ispune i svaka gora i brežuljak neka se slegne; i sve što je krivo neka bude ravno, i hrapavi putovi neka budu glatki. I svako će tijelo vidjeti spasenje Božje« (Lk 3, 4-5).

Četiri su vrste teških putova na zemlji, po kojima hodamo. Jedni su puni uvala. Treba se svaki čas spuštati, a onda je

teško dizati se. Drugi su putovi goroviti. Protežu se po brežuljcima i bregovima. Treći obiluju zavojima. Radi toga su dugi. Četvrti su vrlo strmi — traže silan napor.

Gledajmo te putove u prenesenom značenju, u duhovnom pogledu. U duhovnom pogledu teško idu naprijed oni, koji su malodušni. Malodušan je svaki čovjek, koji iz nemara ili svojevoljne duševne mlakosti bježi od svega, što je teže i napornije, makar mu savjest kaže, da to ima izvršiti. Malodušni se boje rada. Boje se napora. Zato nikad ništa plemenitijega ne učine ni za Boga ni za ljudsko društvo. Naprijed ne mogu ni oholi. To su oni ljudi, koji sami sebe precjenjuju. Izdižu se nad druge. Prisvajaju si neku veličinu, koja im ne pripada. A to dolazi odatle, što ne poznaju same sebe i što boluju od tašte težnje za slavom. Ni neiskreni ne idu pred Bogom naprijed. Neiskren je, tko bližnjemu prikriva svoje pravo mišljenje, da ga može prevariti. Neiskrenost je ili himbenost teška ljaga u društvu. Takav se gradi svomu bližnjemu izvana prijateljem, a u srcu mu je neprijatelj. U lice ga hvali, a iza leđa ogovara i kleveće. Nastoji izmamiti tajne, kojima će se kasnije poslužiti na štetu vlasnika tajna. Teško u krepostima napreduju i oni, koji su tvrda srca. Tvrdo srce teško prihvaća nauku Božju. Još teže čudoredne propise Božje. A najteže ili nikako opomene Božje. Tvrdo srce u praksi ne poznaje tuđe bijede. Nema smilovanja. Ono živi samo za sebe i svoje interese.

Koji su putovi, koji sigurno i ravno k Bogu vode? Jedan je velikodušnost. Velikodušan se čovjek Bogu za ljubav prihvaća i teških i napornih posala. On ne poznaje zapreke u radu za plemenitu stvar. On ne mrzi svojih protivnika, nego im zlo uzvraća dobrim. Velikodušan čovjek i u najvećim poteškoćama sačuva duševni mir.

K Bogu vodi poniznost. Ponizan čovjek rado misli na neizmjeru veličinu Božju i zato malo do sebe drži. Ponizni su ljudi ljubimci Božji. Kao što je oholost izvorom svim drugim slabostima, tako je poniznost izvorom svim drugim krepostima. »Bog se protivi oholima, a poniznima daje milost« (Jakob 4, 6). »Učite se od mene, jer sam krotak i ponizan srcem« (Mt 11, 29) — veli Spasitelj.

Bogu je mila iskrenost. Iskren je čovjek, kada se izvana pokazuje onakvim, kakav je u duši. Među ljudima nastupa bez himbe. Bez pretvaranja. I bez laskanja. S iskrenošću je u vezi sveta prostodušnost, koju Isus mnogo cijeni. »Ako ne

budete kao djeca, ne ćete ući u kraljevstvo nebesko« (Mt 18, 3).

K Bogu sigurnim putem dolazi milosrdno srce. »Blaženi milosrdni, jer će milosrđe postići« (Mt 5, 7). Svijet je velika bolnica. Zato su blaženi, koji rado otiru duševne i tjelesne suze bijednoga čovječanstva. Takvi će naći milosrđe u milosrdnoga Boga. »Budite jedan drugomu blagi, milosrdni, praštajući jedan drugomu, kao što je i Bog u Kristu oprostio vama« (Ef 4, 32).

Bogoljubni vjernici! Svaki čovjek ima bar nešto na duši, što nije u redu, što treba poravnati. Sve što je dosada bilo u našem životu krivo, neka bude odsada ravno. A hrapavi putovi da postanu glatki. Na taj ćemo način i mi o Božiću vidjeti spasenje Božje.

NEDJELJA U OSMINI BOŽICA

OVAJ JE POSTAVLJEN NA PROPAST I USKRSNUĆE MNOGIMA

Bl. Djevica Marija i sv. Josip donijeli su dijete Isusa u Jeruzalem da Ga po tadašnjim vjerskim propisima prikažu Bogu u hramu.

U Jeruzalemu je živio čovjek po imenu Šimun. Bio je »pravedan i bogobojazan, i Duh Sveti je bio u njemu. I objavio mu je Duh Sveti, da ne će vidjeti smrti, dok ne vidi Krista Gospodnjega« (Lk 2, 25-26). Kad su donijeli Isusa u hram, reče Šimun Mariji za Isusa: »Gle, ovaj je postavljen na propast i uskrsnuće mnogima u Izraelu, i za znak, kome će se protiviti, i tebi će samoj mač probosti dušu, da se otkriju misli mnogih srdaca« (Lk 2, 34-35).

Isus je došao na zemlju, da spasi sve ljude. »Bog hoće, da se svi ljudi spase i dođu u poznanje istine« (1 Tim 2, 4). No Bog ne čini nikomu sile. Niti je komu činio silu prije nas, niti je čini u naše doba. Prema tome spasenje ovisi i o nama, o našoj slobodnoj i dobroj volji. Jedni se od ljudi svojom slobodnom voljom odlučuju za Isusa. Vjerno ga slijede. Rado polaze i u samu smrt za Nj. Tima je Isus postavljen na uskrsnuće. Ali je bilo i takvih, a ima ih i danas, koji napadaju i vrijeđaju Isusa. Njima je Krist znak, komu se protive. Oni ustaju protiv nauke Kristove. Niječu život i djela Kristova; napose čudesa Njegova. Ili su pak neprijatelji križa Kristova, koji je simbol Kristovih muka i našega otkupljenja. Već se sv. Pavao gorko tužio: »Mnogi žive, za koje sam vam mnogo puta govorio, a sad i plaćući govorim, kao neprijatelji križa Kristova« (Filip 3, 18). Ovakvima će, dakako, Krist biti na propast, jer su ga sami svojom slobodnom voljom odbacili. I njih je htio spasiti, ali su ga prezreli. Mjesto da pođu u tabor Kristov, oni su pošli u tabor protiv Krista. Radije su odabrali zlo nego dobro. Više vole smrt i propast, nego uskrsnuće i život.

Krist ima od početka kršćanstva pa sve do dana današnjega neprestano i prijatelja i neprijatelja. Na jednoj su stra-

ni vjerni prijatelji. Oni su — hvala milosti Božjoj — uvijek u većini. Krista čuvaju u mislima. Krista nose u srcu. Oko Krista se kreće govor njihov. Kristu je posvećen sav rad njihov. Ali ni neprijatelji ne miruju. I oni se služe svim sredstvima ljudskoga znanja i umijeća, da obore Krista. Tako se sveudilj otkrivaju misli mnogih srdaca i sva vremena dokazuju, da je proročanstvo starca Šimuna bilo istinito.

Majka je Božja imala naravno znanje o svetosti svoga Sina. Još je veće i dublje bilo njezino vrhunaravno znanje o svetosti Isusovoj. Zato ju je strašno boljelo, kad je vidjela, kako ljudi bez ikakva razloga vrijeđaju i ponizuju Isusa. Mač joj je boli probadao nježno majčino srce, kad je promatrala muke i boli Isusove od betlehemske štalice pa sve do golgotškoga križa. Boli su Majke Božje bile tolike, da ju je sv. Crkva prozvala kraljicom mučenika.

Dobre naše kršćanske majke! I vi trpите radi djece. Još ćete možda u životu i više trpjeti. I vaše nježno, majčinsko srce probada mač boli radi djece. Možda će kojoj od vas taj mač u životu biti još i bolniji. Možda će taj mač biti i tako oštar, da ćete požaliti čas kad ste postale majke! Sjetite se: najveća je majka na zemlji bila Marija. Najplemenitiji sin je bio Isus. I najveća je majka uz najplemenitijega Sina postala mučenicom. Ne samo mučenicom, nego kraljicom mučenika. Majčinstvo donosi sa sobom mučeništvo. Mučeništvo je vrhunac ljubavi. A ljubav je jedina krepost, koja ostaje i preko groba.

Pogled na baziliku Majke Božje Bistričke

B) B L A G D A N I

BLAGDAN OBREZANJA GOSPODINOVA NOVA GODINA — NOVO PREGARANJE ZA BOGA I BLIŽNJEGA

Današnji se blagdan u Katoličkoj Crkvi zove Obrežanje Gospodinovo. Osmi su dan nakon rođenja obrezali dijete Isusa. To je vjerski obred sličan našem sv. krstu. Tom je zгодom mali Isus dobio svoje ime Isus.

Isus je naravni Sin Božji. Prema tome zakonodavac, koji je nad zakonom. Zato Njega zakon obrežanja nije vezao. No Isus se ipak podvrgao ovome zakonu. Zašto? Dao se obrezati, da dokaže, da ima pravo ljudsko tijelo kao i drugi ljudi. Time je pobio sve krivovjerce kasnijeg vremena, koji su učili, da je Isus imao samo prividno tijelo. Dao se obrezati, da nam dade primjer divne poniznosti. Obrežanjem je uzeo na sebe obveze Staroga Zavjeta, od kojih će kasnije osloboditi ljude. Oslobodit će ljude Staroga Zakona trpljenjem svojim, koje počinje kod obrežanja, a svršava na križu. Dao se obrezati i zato, da ne bude na sablazan Židovima. Da je ostao neobrežan, bili bi ga Židovi izbjegavali. Smatrali bi ga kršiteljem svoga zakona. Ne bi mu dopustili da propovijeda u hramu. Tako bi njegova spasiteljska i otkupiteljska služba na zemlji samo stradala.

Obred je obrežanja redovito izvršen u roditeljskoj kući, a obavio bi ga otac obitelji. Nad Isusom je obred obrežanja izvršio sv. Josip, poočim ili hranitelj Isusov. Eto: tako je Isus već u najnježnijoj dobi prolijevao svoju sv. krv za naše spasenje.

U građanskom pogledu slavimo danas Novu godinu. Sva komu je od nas, kad se danas probudio, bila prva pomisao: kakva će biti i što će mi donijeti Nova godina? Da li ću je proživjeti? Ili ću možda baš ove godine umrijeti i ovaj svijet zamijeniti s drugim boljim? Koliki su prošle godine na ovaj dan bili ovdje ili u drugim crkvama, a danas ih više nema među živima? I spomena im već nestaje. Po grobnom

im humku raste već mahovina! Hoću li biti sretan? Ili nesretan? Hoće li se čemerne boli množiti i dalje bez ikakva obzira? Ili će se možda gdje pokazati sunce nade, radosti i veselja? Hoćemo li uspjeti u našim nacrtima i oživotvoriti slatke sanje mladosti naše? Ili će možda nade naše tonuti jedna za drugom kao što u ratno vrijeme tonu lađe na moru jedna za drugom, a da im ni otkle pomoći nema? Kod svih ovih pitanja stoji veliki i nepomični upitnik. Sigurna odgovora na njih nema!

Ali nam dosadašnje životno iskustvo može mnogo toga riješiti. Što nam kaže iskustvo? Da nas u Novoj godini čeka rad. Trud. Napor. »O mucu grozdovi vise« — veli narod. Sve što smo dosada u životu postigli, postigli smo napornim radom. U znoju lica svoga hranili smo se svagdanjim kruhom. Tako će biti i u Novoj godini. Iskustvo je svjedokom, da smo u prijašnjim godinama doživljavali više bolnih nego radosnih doživljaja. Da smo primali više udaraca, nego priznanja. Da smo doživjeli mnogo bolnih razočaranja. Na to se treba praviti. To je realan život. Slično će biti i u Novoj godini.

Strpljivi Job je rekao veliku misao: »Borba je ljudski život na zemlji« (7, 1). Dok smo živi, nikada pravoga mira, ni trajnoga počinka! Sv. Toma Kempenac priznaje iskreno: »Jer kako god uredim o miru svome, ne može biti bez rata i bola život moj« (Nasljeduj Krista III, 12). »Tko umije više trpjeti, uživati će veći mir« (Naslj. Krista II, 3).

Bogoljubni vjernici! Bogu i bližnjemu za ljubav raditi, trpjeti i pregarati — to je smisao čitavoga našega života, to nas čeka i u Novoj godini. S tim mislima pođimo u Novu godinu, pa će nam Nova godina sigurno biti i sretna i blagoslovljena.

BOGOJAVLJENJE

ZNACENJE DAROVA SV. TRIJU KRALJA

Spasitelju našem Isusu Kristu dolaze na poklon mudraci iz istoka. Sveto ih Pismo zove »mudraci«, jer su bili visoko obrazovani. Bavili su se prirodnim naukama, a napose zvjezdokazanstvom. Pobožna ih predaja zove »kraljevima« radi ugleda porijekla i boljega gospodarskoga položaja. Sva im kršćanska predaja daje časn timer naziv sveti radi posebno velike njihove pobožnosti. Povijest im je sačuvala imena: Gašpar, Melkior i Baltazar.

Mudraci dolaze u Jeruzalem i pitaju židovskoga kralja Heroda: »Gdje je kralj židovski, što se rodio, jer vidjesmo njeovu zvijezdu na istoku i dođosmo da mu se poklonimo« (Mt 2, 2). Mudraci su po zvijezdi doznali, da se rodio Isus. Sv. Leon veli (Serm. 1 de Epiphan. c. 1) da je ova zvijezda bila sjajnija i ljepša od drugih. Radi toga je lako svraćala na sebe pozornost i očiju i umova promatrača. Da je ona u vezi s novim kraljem, bilo je jasno mudracima po tome, što se je iznenada pojavila. I po tome, što je bila neobično sjajna. A naročito po posebnom nadahnuću i rasvjetljenju Božjem. Bog je dao spoznaju znaka. Bog je potaknuo volje njihove da traže i da konačno nađu Spasitelja.

Svojim pitanjem mudraci ispovijedaju vjeru u Isusa. »Gdje je, koji se rodio?« To je jasan dokaz vjere njihove, da je Isus pravi čovjek. Da je došao na svijet putem rođenja, kako dolaze na svijet i svi drugi ljudi osim praroditelja Adama i Eve. Da ima pravo ljudsko tijelo, koje će kasnije iskusiti svu gorčinu života još više i teže nego ikoje drugo tijelo na zemlji. Kad Isusa nazivaju kraljem, vjeruju u kraljevsku njegovu moć. Kraljevstvo je Isusovo duhovno, a traje i nakon zemaljskoga života. Mudraci naglašuju u svome pitanju i to, da su se došli pokloniti. Poklonom priznaju vjeru u božanstvo Kristovo, jer se poklon ili adoracija iskazuje samo Bogu.

Herod je sabrao na vijećanje sve glavare svećeničke i književnike, i pitao ih, gdje bi se imao roditi Isus. Oni mu rekoše: U Betlehemu, u Judeji. To je Herod saopćio mudracima, a mudraci pošli u Betlehem. Došavši u Betlehem »nađoše dijete s Marijom, materom Njegovom, padoše ničice i pokloniše mu se, pa otvoriše blago svoje i izniješe mu darove: zlato i tamjan i smirnu. Darovima ispovijedaju svoju vjeru u Isusa jednako kao i pitanjem. Zlatom su očitovali vjeru u kraljevsko dostojanstvo Kristovo. Tamjanom u božanstvo Kristovo. Miomirisnom mašću opet, da je Krist pravi čovjek, čije će mrtvo tijelo kasnije kod ukopa biti pomazano dragocjenim mirisnim mastima, da se sačuva od raspadanja.

Ovi darovi imaju — po tumačenju sv. Otaca — i lijepo mističko značenje. Tamjan označuje naše pobožne molitve. Kako se dim tamjana diže ravno prema nebu, tako će se i naše molitve, kad budu srdačne i žarke, ravno dizati k Bogu i sigurno biti uslišane. Zlato je simbol naše vjere, prve bogoslovske kreposti. Miomirisna mast je simbol svih onih odricanja, što

ćemo ih Bogu za ljubav i za spas duše svoje pretrpjeti na zemlji.

Bogoljubni vjernici! Sveta su tri kralja prvi predstavnici pogana kod Isusa. To su ljudi dobre volje. Ljudi plemenitih i iskrenih nakana. Ljudi vruće želje, da nađu Boga. Ljudi, koji ne pitaju za žrtve kad se radi o duhovnom dobru duše njihove. To su ljudi, koji poduzimaju dugo i teško putovanje, samo da upoznaju Spasitelja svijeta. I vlastiti život stavljaju u opasnost radi Boga!

Mudraci su svijetli primjer budnoga vjerskoga života ne samo poganima, nego i nama kršćanima katolicima. Kad se usporede naše žrtve što ih doprinosimo za Boga i vjeru sa žrtvama mudraca, zar ne, da mnogo puta zaostajemo za mudracima? »Taština nad taštinama i sve je taština osim ljubiti Boga i Njemu jedinom služiti« (Nasljeduj Krista I, 1).

SVIJEĆNICA

BROJNA SU DJECA BLAGOSLOV BOŽJI

Danas slavimo blagdan Očišćenja Bl. Dj. Marije ili pučki Svijećnicu.

U Starom je Zavjetu postojao propis, da žena 7 dana nakon poroda ne zalazi ni u društvo ni u hram. 40-ti je dan trebala majka prikazati Bogu muško dijete u hramu i tom zgodom darovati dar hramu za sebe i za dijete. Bogatiji su roditelji dali kao dar janje, a siromašniji dvije grlice, ili dva mlada goluba. I Majka se Božja iz poniznosti podvrgla ovom zakonu. 40-deseti je dan nakon poroda prikazala Isusa Bogu u hramu i darovala dar kao siromašniji roditelji.

Na uspomenu ovoga Marijina događaja mi danas u crkvi vršimo ophod sa zapaljenim svijećama. Ophod nas sjeća Marijina puta s Isusom i sv. Josipom u hram, a zapaljene svijeće znače živu vjeru, povezanu s ljubavlju i dobrim djelima, kojom je Majka Božja prikazala Isusa u hramu.

U Starom su Zavjetu majke mnogo zahvaljivale Bogu za porod — za djecu. Dobre majke čine to i danas. Što je obitelj imala brojniju djecu, to je bio znak većega blagoslova Božjega i zato je obitelj uživala veći ugled u društvu. Kad je patrijarha Abraham bio pripravan Bogu za ljubav žrtvovati Izaka, sina jedinca, reče mu Bog: »Zaista ću te blagosloviti i sjeme tvoje veoma umnožiti, da ga bude kao zvijezda na nebu i kao pijeska na obali morskoj. I blagoslovit će se u

sjemenu tvojem svi narodi na zemlji, kad si poslušao glas moj» (Post 22, 17-18).

Mi se veselimo rodnoj jabuci. Kako nam je draga kad joj se grane savijaju od obilnoga ploda! Mi se radujemo trsu, punu zreloga, sočnoga grožđa. Nama se oči sjaju od miline, kad gledamo zrelu i poput zlata žutu pšenicu, kako se ljupko talasa na polju. Svemu se, što je rodno u prirodi, veselimo. Na sve, što može plod donositi, zazivamo blagoslov Božji i molimo za što veći rod. I za čovječju rodnost vrijedi isti prirodni zakon. I ona je dragocjena. Štaviše, i dragocjenija od drugih rodnosti. Što je vočka plemenitija, to su i plodovi njezini vredniji. Od svih je stvorova Božjih na zemlji čovjek najplemenitiji stvor. Zato je i plod čovječji od svih plodova na zemlji najvredniji i najčasniji.

U čemu je veličina čovječje plodnosti? Roditelji rađajući djecu sudjeluju sa stvaralačkom moću Božjom. Roditelji postavljaju uvjete za tijelo, a Bog neposredno stvara dušu i spaja je s tijelom. Ljudski je plod — dijete radi besmrtnе duše slika i prilika Božja. Ono će upoznati i slaviti Boga. Bit će članom božanske ustanove na zemlji — Crkve Kristove. Nakon groba će nastaviti drugi, novi, bolji život; život u blaženom gledanju Boga. Ono će raditi za Boga i za ljude. Bit će dragi član domovine na zemlji kao i domovine na nebu.

Djeca su, ako ne prije, a ono bar pod stare dane, radost i utjeha roditelja. Djeca su radost roditeljska, jer u djeci gledaju roditelji nastavak svoga života, sebe pomlađene. Djeca iz zahvalnosti posjećuju roditelje. Pišu utješna pisma. Sjete se darom roditelja prigodom imendana i u drugim zgodama. Kad pak roditelji ostare i obnemognu, nitko nema za njih toliko osjećaja kao vlastita djeca. Posluga, jer radi samo za plaću, ima hladne ruke. Ostavit će starca i staricu i gladne i žedne kraj svega njihova bogatstva. Jedino će vlastito dijete imati tople ruke za oca i majku. Dječje su ruke tople, jer je dječje srce toplo, a srce je toplo, jer je svjesno, da njime struji ista krv — očeva i majčina krv.

Zahvalna će djeca olakšati roditeljima zadnje — smrtne boli. Zahvalna će djeca otpratiti roditelje s punim pijetetom do zadnjega počivališta. Ona će roditeljima podići spomenik i na grobnom humku zasaditi cvijeće. Kostići će roditeljske već davno istrunuti u grobu, a na humku će neprestano biti svježega cvijeća, jer mu ne će dati uvenuti zahvalna dječja ljubav. Zahvalna će djeca moliti Boga za roditelje, neka ih

Bog obilno nagradi za roditeljski trud i muku i ovdje i u vječnosti.

BLAGDAN SV. JOSIPA DJEVIČANSTVO JE NAD ŽENIDBOM

Majka je Božja, Bl. Dj. Marija, bila zaručena sa sv. Josipom. Sv. Josip joj je bio pomoć u životu, napose kad je bježala s malim Isusom u Egipat. Isusu je sv. Josip bio hranitelj.

Bl. Djeвица Marija je začela Isusa po Duhu Svetom. Postala je Majkom i ostala Djevicom. Jedinstveni slučaj otkada postoje ljudi na zemlji. Sv. Josip je vrlo dobro poznao svetost i veličinu Marijinu. Svjestan si je bio i svoga djevičanskoga života. Uz sve to je vidio, da je Marija trudna. To ga je silno mučilo. Kako da riješi tu tajnu? Nije se usudio pitati samu Mariju, jer bi to značilo povrijediti njezinu nedužnost, u koju on nije nikada ni u mislima mogao posumnjati. Konačno je prepustio rješenje te tajne Providnosti Božjoj. Držao se naputka Sv. Pisma: »Predaj Gospodu brigu svoju, i on će ti je riješiti« (Ps 54, 23). Majka je Božja vidjela zabrinutost sv. Josipa. Ipak mu tajnu nije htjela otkriti nego je pustila, neka Bog odredi vrijeme i način, kako će sv. Josip doznati za njezino majčinstvo.

I riješio je Bog tajnu sv. Josipu. U snu mu se javio anđeo i poučio ga. U snu miruju ljudska osjetila. Radi toga miruje i duša, jer je po prirodnom zakonu u najvećem dijelu svojih radnja vezana uz tijelo. Zato je san zgodno vrijeme za objavu tajna Božjih, jer duša nije ničim drugim zaokupljena, pak je tako sposobnija za primanje Božjih objava. Anđeo je rekao sv. Josipu: »Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Mariju, jer ono, što je u njoj začeto, od Duha je Svetoga. Rodit će sina i nadjeni mu ime Isus, jer će on izbaviti narod svoj od grijeha njegovih« (Mt 1, 20-21).

Već su sv. Oci postavili pitanje, zašto se Isus htio roditi od Djevice? Na postavljeno pitanje daju odmah i odgovor? Da se rodio od muža i žene kao i druga ljudska djeca, bio bi došao na svijet s istočnim grijehom, kao i svi drugi ljudi, a to bi bilo nezgodno za njegovu službu. Njegova je služba na zemlji borba protiv grijeha, uništenje svakoga grijeha. To će tim lakše postići, što će sam biti slobodniji od grijeha. Sam će pak biti slobodan od grijeha, ako ne bude imao ni istočnoga grijeha. A ni istočnoga grijeha ne će imati, kad

dođe na svijet nadnaravnim putem, kad bude začet i rođen od djevice.

Sv. Oci daju i drugi razlog. Ženidba je Božja ustanova. Bog je u raju stvorio prve ljude Adama i Evu i povezao ih u ženidbu. Kasnije je Isus ženidbu posvetio i digao na čast sv. Sakramenta. To je bilo na svadbi u Kani Galilejskoj. Djevičanstvo je još svetije i uzvišenije. Zašto? Čovjek, koji živi samotno, čisto, bez tjelesnih odnošaja s drugim spolom, taj se odrekao tijela i tjelesnih zahtjeva u jednoj od najosjetljivijih točaka. Takav se duhom diže nad tijelo i zato je viši, nego oženjen čovjek, sličan Bogu, koji je duh i nema tijela. Jer je djevičanstvo uzvišenije od ženidbe, Isus je sam za sebe odabrao djevičanski život i postao kraljem svih djevice svih vjekova. Radi toga je htio da se i rodi od djevice.

Isus se rodio od djevice radi časti i dostojanstva svoje Majke. Majka je Božja bila čista od svake ljage svakoga grijeha. Na njezinoj duši nije nikada bilo nikakve mrlje niti ikakva nedostataka. Isus je htio da i tijelo njezino bude netaknuto. A sačuvao joj je tijelo netaknutim time, što je začet i rođen ne po čovjeku-mužu kao druga, ljudska djeca, nego od same žene, djevice.

Isus se rodio od djevice i zato, da njegovo drugo rođenje, a to je od Bl. Dj. Marije u vremenu, bude što sličnije njegovom prvom rođenju, koje je od Oca odvijeka. Bog otac odvijeka spoznaje svoju božansku narav. Time što spoznaje svoju narav, rađa On Misao svoju. Ta Misao je druga božanska osoba ili Riječ Božja, koja je u vremenu čovjekom postala i dobila ime Isus Krist. Ovo je rađanje od Oca odvijeka čisto, duhovno rađanje, djevičansko rađanje. Da i drugo rađanje, a to je od Majke Božje u vremenu, bude što sličnije prvomu, odredio je, da Njegova Majka bude i ostane uvijek djevicom.

Bogoljubni vjernici! Djevičansko dijete Isus i Djevičanska Majka Marija bili su povjereni zemaljskoj, vremenitoj skrbi djevičanskoga muža, današnjega svečara, sv. Josipa.

BLAGOVIJEST

MARIJA — DJEVICA I MAJKA

Danas slavimo blagdan Majke Božje, koji se zove Blagovijest. Zove se Blagovijest, jer je na ovaj dan došla s neba blaga, utješna i radosna vijest, da će doći na svijet Spasitelj Isus Krist i to po Majci Božjoj, Bl. Dj. Mariji.

Bog je poslao arkandela Gabrijela u Nazaret k Bl. Dj. Mariji, da joj najavi, da će postati Majkom Božjom. Marija se taj čas molila Bogu. Anđeo je pozdravio Mariju: »Zdravo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovljena ti među ženama!« (Lk 1, 28). Milosti je puna, jer je primila od Boga sve milosti, koje čovjek uopće može primiti. Milošću nadvisuje ne samo ostale žene nego i sve anđeoske zborove. Gospodin je s Marijom — veli sv. Augustin — da bude u srcu njezinu, u krilu njezinu, da ispuni dušu njezinu i tijelo njezino. Blagoslovljena je među ženama, jer nema istočnoga grijeha. Blagoslovljena je, jer će začeti Onoga, koji je Bog blagoslovljen do vijeka.

Marija se uplašila na anđelove riječi i razmišljala, kakav bi to bio pozdrav. To pokazuje zamjernu poniznost Marijinu. Anđeo je smiruje: »Ne boj se, Marijo, jer si našla milost u Boga. Evo začet ćeš i roditi ćeš sina, i nadjeni mu ime Isus. On će biti velik i zvat će se Sin Svevišnjega« (Lk 1, 30-32). Marija je ispravno shvatila anđela, da bi imala postati Majkom Sina Božjega. Ali se ona zavjetovala zavjetom vječnoga djevičanstva, pak ju je mučila misao: kako ide zajedno, kako je spojivo majčinstvo s djevičanstvom? Zato pita anđela: »Kako će to biti, kad ja ne znam muža?« (Lk 1, 34). Anđeo joj otkriva tu tajnu riječima: »Duh će Sveti doći na tebe, i sila će te Svevišnjega osjeniti; zato će se i sveto, što će se roditi od tebe, zvati Sin Božji« (Lk 1, 35). Anđeo je ovim riječima tješi i javlja, da će biti djevičanska mati. Sam Bog će sazdati u njezinom djevičanskom krilu tijelo Sinu svomu. Sad je Marija, puna strahopočitanja prema svetoj volji Božjoj, izjavila ponizno: »Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj« (Lk 1, 38). U taj sveti čas začne Sina Božjega i postade Majka Božja.

Bogoljubni vjernici! Dvije su žene od presudnoga značenja u povijesti ljudskoga roda: Eva i Marija. Eva je bila neposlušna Bogu. Jela je u raju zemaljskom zabranjeno voće i zavela Adama, da je i on jeo. Time je počinjen istočni grijeh, koji od Adama i Eve prelazi rađanjem na sve njihove naravne potomke. Po istočnom grijehu svi mi ljudi postajemo neprijatelji Božji i gubimo pravo na nebo. Eva je, dakle, unesrećila ljudski rod. Po njoj je došla duhovna smrt na svijet. Marija je bila poslušna Bogu. Spremno se odazvala odredbi Božjoj, da postane Majkom Božjom. Rodila je Sina Božjega, koji je za nas trpio i umro i tako nas izmirio s Bogom. Po Kristovim zaslugama mi postajemo opet prijatelji Božji, i djeca Božja;

po Kristu smo opet dobili pravo na nebo. Radi toga, što je Marija rodila Sina Božjega i s Njime surađivala na našem spasenju, Ona je usrećiteljica naša i suspasiteljica naša.

Bogoljubni vjernici! Prođimo duhom kroz povijest čovječanstva. Što ćemo u njoj naći? Naći ćemo, da je Marija kroz sve vjekove kršćanske između svih ljudi najčasnija i najuzvišenija osoba. Njoj u čast posvećuje ljudski duh neprestano sve što najljepše znade i ima. Mariji su na čast već podignute bezbrojne crkve i kapele. Nju su pjesnici opjevali tako nježno i plemenito kao nikoga drugoga pod suncem. A kipovi i slike na čast Majci Božjoj? Kolike su i kolika je njihova umjetnička vrijednost! Sve se grane ljudskoga znanja i umijeća natječu, koja će bolje izraziti veličinu Marijinu i više je proslaviti.

Po Mariji dobivaju u kršćanstvu vrijednost sve žene, ženski spol uopće. Dok je u poganskom svijetu žena i danas robinja, u kršćanstvu je žena radi Marije časna osoba i jednako-pravna mužu. Što ljudi više poštuju Mariju, to će više poštivati i ženu uopće. To potvrđuje povijest. A što će biti više u cijeni žena i majka u ljudskom društvu, to će biti veće blagostanje na zemlji.

SPASOVO

ISUS UZAŠAO NA NEBO

Zemlja nije za čovjeka trajno boravište. Ljudi borave na zemlji samo neko vrijeme. Nakon toga putuju u drugi, prekgrobni život.

Isus je sašao s neba te poučio ljude u pravoj vjeri. Otkupio ih je svojim životom i smrću na križu. Osnovao je Crkvu, kraljevstvo svoje. Naložio je apostolima, da je prošire po svemu svijetu. Petra je postavio svojim namjesnikom. Zadaću je svoju izvršio na ovom svijetu. Sad će slavno uzaći na nebo.

Četrdeseti dan poslije Uskrsnuća pozove Isus apostole, da pođu s Njime na Maslinsku goru. Na podnožju su te gore apostoli vidjeli početak muke Isusove, a na vrhu će iste gore vidjeti i početak slave Njegove — uzašašće Njegovo. Kad su došli na vrh gore, reče Isus apostolima: »Idite po svemu svijetu i propovijedajte evanđelje svakomu stvorenju! Koji uzvjeruje i pokrsti se, spasit će se; a koji ne uzvjeruje, osudit će se« (Mk 16, 15-16). Nakon toga podigne Isus ruke i blagoslovi apostole, kao što otac blagoslivlje svoju djecu, kad se

od njih dijeli. Isus se počeo dizati sa zemlje i dizao se sve više i više. Nije iznenada isčeznuo, već se pomalo udaljavao sa zemlje, da apostoli jasno vide, kako se vraća k Ocu svome na nebo. Učenici su raširenim očima pratili Spasitelja, dok Ga nije zasjenio oblak, koji Ga ote ispred pogleda njihova.

I ovom je zgodom pokazao svemir, da priznaje Isusa svojim Spasiteljem. Kad se Isus rodio, navijestila Ga je zvijezda. Kad je umirao, rastužilo se nad Njim sunce. Kad je uzlazio na nebo, zagriše Ga oblaci, koji će Ga opet dopratiti na ovaj svijet na sudnji dan.

Već je Isus bio u nebu, a apostoli su jednako gledali u nebo, dok ih nije lecnuo nepoznat glas. Najedanput opaze kraj sebe dva čovjeka, koji im rekoše: »Ljudi Galilejci! Što stojite gledajući na nebo? Ovaj Isus, koji se od vas uznio na nebo, tako će doći, kao što ste gledali, gdje ide na nebo« (Dj Ap 1, 11). Anđeli tumače učenicima, da će Isus opet doći na zemlju, a to će biti na svršetku svijeta, kada će suditi svima živima i mrtvima.

Uzašavši na nebo, sjede Isus na desno Bogu Ocu. To znači: zajedno s Ocem vlada na nebu i na zemlji. Isusu kao drugoj božanskoj osobi pripada jednaka čast kao i Ocu odvijeka. Istu je čast dobio Isus nakon Uzašašća i za svoju ljudsku narav. Nakon Uzašašća treba da se svi stvorovi klanjaju Isusu i kao čovjeku jednako kako se klanjaju i Bogu Ocu.

Bogoljubni vjernici! Kako je časnio Isus svršio svoj život na zemlji! Za trnovu je krunu dobio slavnu krunu na nebu. Za društvo razbojnika okružiše ga zborovi anđeoski. Za pogrde i psovke židovske pjevaju mu anđeli u čast i hvalu pjesme nebeske. Za kratko vrijeme, što je trpio na zemlji, uživa vječni mir, vječno veselje i vječnu slavu.

U slavi svojoj nije Isus zaboravio ni ovaj svijet. Moli se za nas Ocu svome i posređuje prikazujući Gospodinu Bogu naše molitve i svoje zasluge.

Sljedimo Isusa u Njegovoj nauci, radu i žrtvama, pa ćemo poput Njega slavno svršiti i s njime kraljevati.

TIJELOVO

PRESVETI OLTARSKI SAKRAMENAT

Presveti oltarski sakramenat je pravo tijelo i prava krv Gospodina našega Isusa Krista, koji je pod prilikama kruha

i vina za hranu duši našoj zbilja i bivstveno nazočan. Presveti je oltarski sakrament naredio Isus Krist na Veliki četvrtak na Zadnjoj večeri uoči svoje gorke muke. Ugotovio ga je ovako: uze hljeb, blagoslovi ga, prelomi i dade učenicima svojim govoreći: »Uzmite i jedite, ovo je tijelo moje«. Zatim uze kalež s vinom, blagoslovi ga i dade učenicima svojim govoreći: »Pijte iz njega svi, jer je ovo krv moja. To činite na moj spomen«.

Riječima: To činite na moj spomen, dao je Isus vlast apostolima i njihovim zakonitim nasljednicima, da pretvaraju kruh i vino u tijelo i krv Kristovu. Ovom se vlašću služi sv. Otac papa, biskupi i mi svećenici pod sv. Misom. Tada pretvaramo s vlašću i riječima Kristovim kruh i vino u tijelo i krv Kristovu. Tako se ugotavlja presveti oltarski sakrament od vremena Kristovih do danas; tako će se ugotavljati i u buduću dok će biti svijeta i vijeka.

Vi si, bogoljubni vjernici, sigurno u duši postavljate pitanje: kako je to moguće, da od kruha i vina postane tijelo i krv Kristova? Da se kruh i vino pretvara u tijelo i krv Kristovu, to je činjenica, za koju jamče: sam Isus Krist, apostoli, sv. oci i jednoglasna nauka sv. Crkve neprekidno kroz sva vremena. A način kako to biva, to je tajna, koju mi svojim umom ne možemo potpuno shvatiti. I u prirodi biva nešto slično. Čovjek uzima hranu i pilo. Hrana i pilo pretvaraju se u tijelo i krv čovječju. To je činjenica, koju svi znamo iz vlastitoga iskustva. Način ili proces, kojim se to zbiva, ne vidi čovjek ni u sebi ni u drugome, niti ga može potpuno shvatiti! Trs vuče hranu iz zemlje, blata. Vremenom se ta hrana, ta zemlja ili blato, pretvara u lijepo i slatko grožđe, a grožđe opet u krasno vino. Da je tako, to je činjenica, koju — hvala dragom Bogu — doživljujemo svake godine. A način, kako to biva, da iz zemlje postaje grožđe, a od grožđa vino, to ostaje za nas prirodna tajna.

Spasitelj je naredio presveti oltarski sakrament, da se u sv. Misi za nas žrtvuje i da se u sv. pričesti daje nama za hranu. Kao što tijelo treba tjelesne hrane, da može živjeti i napredovati, tako i duša treba duhovne hrane. A hrana za dušu našu je sv. pričest — tijelo i krv Kristova pod prilikama kruha i vina. »Tijelo je moje doista jelo, i krv moja doista pilo« (Iv 6, 55). »Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ostaje u meni i ja u njemu« (Iv 6, 56). »Tko jede tijelo moje

i pije krv moju, ima život vječni, i ja ću ga uskrsnuti na sudnji dan«. (Iv 6, 54).

Naša je sveta dužnost, da se klanjamo Kristu u presvetom oltarskom sakramentu, jer je u njemu Krist kao Bog i čovjek doista nazočan. Crkva nas majčinski zove, neka se često poklonimo Kristu u presvetom oltarskom sakramentu. To činimo, kad se pojedince ili u skupini navratimo u crkvu, gdje se čuva presveti oltarski sakrament. Svečanija je zgoda, kad se drži blagoslov sa presvetim sakramentom. Još je svečanija zgoda, kad je u kojoj crkvi klečanje. Tada je Krist u presvetom sakramentu preko cijeloga dana izložen baš u svrhu klanjanja. A najsvečanija je zgoda današnji blagdan — Tijelovo. Tijelovo je blagdan tijela i krvi Gospodnje. Sveta je Crkva odredila, da se presveti oltarski sakrament nosi javno po ulicama, da što više svijeta ima priliku javno i svečano pokloniti se svetotajstvenomu Isusu Kristu. Poklonimo se i mi Isusu u presvetom oltarskom sakramentu sa živom vjerom i žarkom ljubavlju.

BLAGDAN SV. APOSTOLA PETRA I PAVLA PETROVA VRHOVNA VLAST U CRKVI

Sv. Petar u ime svoje i u ime svojih drugova ispovijeda svečano o Isusu: »Ti si Krist, Sin Boga živoga« (Mt 16, 16). Petar ispovijeda o Isusu, da je pravi, naravni Sin Božji. Isusu je draga Petrova ispovijest. Zato ga nagrađuje obećanjem, da će biti prvak apostolski i glava u Crkvi. Isus reče Petru: »Blago tebi, Šimune, sine Jonin! Jer tijelo i krv nije to tebi objavila, nego Otac moj, koji je na nebesima! I ja tebi kažem: Ti si Petar, i na toj stijeni sagrađit ću Crkvu svoju, i vrata je paklena ne će nadvladati. I tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskoga. Pa što god svežeš na zemlji, bit će svезano i na nebesima; i što god razriješiš na zemlji bit će razriješeno i na nebesima« (Mt 16, 17-19).

Do ove spoznaje, da je Isus naravni Sin Božji, nije Petar sam došao, nego mu je to objavio Bog od koga je »svaki dobar dar i svaki savršeni poklon« (Jak 1, 17). Blažen je Petar, što je u tolikoj milosti Božjoj, da je zavrijedio ovako uzvišenu spoznaju.

Isus obećaje Petru vrhovnu vlast u Crkvi. U tu se svrhu služi trima poredbama. Petar će biti u Crkvi ono, što je u

kući kameniti temelj. Kuća, koja počiva na kamenitoj pećini kao temelju, odolijeva svim vremenskim nepogodama. Tako će i Crkva Kristova biti jaka i odolijevat će svim životnim poteškoćama, jer počiva na nepogrešivom temelju Petru i njegovim nasljednicima. Crkva, kojoj će Petar biti glava, bit će tako moćna, da je ni sva paklenska sila ne će moći svladati. Nečisti se duh u borbi protiv Crkve služi raznovrsnim sredstvima. On diže u Crkvi krivovjerja i raskole, koji su Crkvi nanijeli mnogo zla. Nečisti duh diže na zemlji od vremena do vremena vladare — silnike, koji progone i muče Crkvu. Nečisti se duh služi i svakojakim vremenitim bijedama i neprilikama samo da naškodi Crkvi. Međutim đavao ostaje bez uspjeha, jer je Crkva božansko djelo.

Petar će dobiti od Krista ključeve — duhovnu vlast. Tko imade ključeve od kuće, taj je gospodar kuće. Ulazi u kuću i izlazi kad hoće. Raspolaze s imovinom kako hoće. I Petar će, vlašću dobivenom od Krista, upravljati Crkvom. On će biti vrhovni upravitelj u Crkvi, a nad sobom će imati samo nevidljivoga Gospodara Isusa Krista.

Petar će moći vezati i razvezivati u Crkvi. To znači: dobit će vlast da može donositi zakone. On će biti u Crkvi vrhovni zakonodavac. Zakonima će svojim jedno dopuštati, a drugo braniti, već prema tome, da li je neki ljudski čin u skladu s voljom Božjom i dovodi do Boga, ili je pak protiv volje Božje i od Boga odvodi. Njegovi će zakoni imati toliki ugled, da će ih usvajati i potvrđivati i samo nebo — sam Bog. Protiv Petrove presude nema priziva.

Bogoljubni vjernici! Isus je točno znao, da će ga Petar zatajiti, pa mu je ipak obećao, i kasnije dao vrhovnu vlast u Crkvi. Zašto je Isus dopustio, da Petar tako duboko padne? Padom je Isus poučio Petra, neka se ne pouzdaje u sebe, nego u milost Božju. Preuzetno pouzdanje u vlastite sile dovodi do pada, a na visini drži čovjeka samo milost Božja. Čovjek treba da govori s apostolom Pavlom: »Po milosti Božjoj jesam, što jesam«. »Ne ja, nego milost Božja, koja je sa mnom« (1 Kor 15, 10). Pad je poučio Petra i to, da bude blag u prosuđivanju vjernika i njihovih slabosti. Kud god ljudi hoda ju, tud nose sa sobom i slabosti svoje. Nema mjesta tako sveta, ni položaja tako visoka, koji zauzimaju ljudi, a da se ne bi kad tad ispoljila i koja njihova slabost. Kad je Isus oprostio Petru njegov pad, i Petar treba da spremno oprašta i rado zaboravlja slabosti svojih vjernika.

VELIKA GOSPA

UZNESENJE BLAŽENE DJEVICE MARIJE NA NEBO

Velika Gospa, ili blagdan uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo, izražava vjeru Katoličke Crkve, da je Bl. Dj. Marija nakon smrti dušom i tijelom uznesena na nebo. »Uzvišena je sveta Bogorodica nad korove anđeoske na nebu«. »Uznesena je Marija na nebo, raduju se anđeli, hvaleći blagoslivlju Gospoda.« »Danas je Marija Djeвица uzašla na nebo, veselite se, jer s Kristom vlada uvijeke.« (Brev. Rim.). »Radujmo se svi u Gospodu, svetkujući blagdan u čast Blažene Marije Djevice, radi njezina se uznesenja raduju anđeli i slave Sina Božjega« (Misal).

Isus je, umirući na križu, ostavio svoju Majku najmilijem učeniku, sv. Ivanu, da je dohrani do smrti. S križa je, pogledavši na Ivana, rekao Majci: »Ženo, evo ti Sina! Potom reče učeniku: Evo ti matere. I od onoga časa uze je učenik k sebi« (Iv 19, 26-27). Divan primjer sinovima i kćerima svih vjekova, kako se trebaju skrbiti za stare i nemoćne roditelje!

Ivan je nakon smrti Isusove uzeo Majku Isusovu k sebi i brinuo se za Nju kao za svoju vlastitu majku. Mnogi sveti Oci kažu, da je Marija umrla u 72. godini. Umrla je bez boli. Umrla je ne shrvana bolešću i staračkom nemoći, nego jer je Bog tako htio, da nakon smrti uđe u slavu.

Smrt je posljedica i kazna istočnoga grijeha. Marija, koju je njezin Božanski Sin izuzeo i oslobodio od zakona grijeha, nije bila podložna ni zakonu smrti. Ona je ipak poput Sina i Spasitelja svoga umrla, ali je poput Njega i uskrsnula i uzašla na nebo, gdje sa Sinom svojim vlada kao kraljica neba i zemlje.

Sv. Ivan Damašćanin, u svojoj propovijedi o smrti Majke Božje, veli, da je njeno mrtvo tijelo pokopano u vrtu Getsemanskom. Kod ukopa su bili nazočni svi apostoli osim Tome. Treći dan, kad je i Toma bio s apostolima, otvore apostoli grob Majke Božje, da se i Toma pokloni tijelu njezinu. Kad otvore grob, svetoga tijela Marijina više nije bilo u grobu, našli su samo povoje, u koje je bilo zamotano. Po nadahnuću Božjem bilo im je jasno, da ju je Sin Božji, koji je od nje uzeo ljudsku narav i po njoj postao čovjekom, uzeo na nebo prije općeg uskrsnuća, da joj iskaže počast i da je nagradi.

Kad bogoslovi Kat. Crkve raspravljaju o uznesenju Majke Božje na nebo, oni navode i razloge, zašto je to tako tre-

balo biti. Kristovo je tijelo uzeto od Marijina tijela, pa je na neki način s Marijinim tijelom jedno tijelo. Kao što je dolikovalo, da Kristovo tijelo, jer je Božje tijelo, ostane neraspadljivo, tako je trebalo da i Marijino tijelo ostane neraspadljivo. Protivi se naime časti i dostojanstvu Božjem, da bi Bog dopustio, da tijelo Marijino, koje je dalo tijelo Sinu Božjemu i kroz 9 mjeseci bilo stan Sina Božjega, rastaču crvi, pa da se rastvori u zemlju, kako to biva s običnim ljudskim tjelesima. Povrh toga, Majka Božja je bila čista djeвица. Nikada nije počinila nikakvoga, pa ni najmanjega grijeha. Zato je sasvim razumljivo, da nije trebala snositi ni posljedice grijeha kao što je rastvaranje mrtvoga tijela u zemlji. Najzad, kad je Bog Mariju sačuvao od istočnoga i svakoga osobnoga grijeha, kad ju je podigao na čast materinstva Božjega, dakle je odlikovao povlasticama kao nikoga drugoga na zemlji, zašto je ne bi nakon smrti uzeo i s tijelom na nebo, kad je ta povlastica manja od onih, kojima ju je odlikovao za života. Mogao je Bog to učiniti, dolikovalo je da Bog to učini, pa je Bog to uistinu i učinio.

Bogoljubni vjernici! Stupanj slave na nebu odgovara stupnju milosti, na kome se čovjek nalazio na zemlji. Bl. Dj. Marija je u milosti nadvisivala sve ljude i anđele zajedno. Zato je i u slavi na nebu nad svima svecima i anđelima. S pravom dakle pjeva sv. Crkva: »Uzvišena je sveta Bogorodica nad korove anđeoske u nebu.« Radi toga je sv. Crkva i vjernici slave više nego svece i anđele i zovu je kraljicom neba i zemlje. Zdravo kraljice, majko milosrđa, živote, slasti i ufanje naše! Odvjetnice naša, svrni svoje milostive oči na nas te nam poslije ovoga zemaljskoga progona pokaži Isusa i sebe u vječnoj slavi na nebu.

MALA GOSPA

OD TEBE JE ROĐENO SUNCE PRAVDE KRIST BOG

Kod svetaca — ugodnika Božjih slavimo njihov smrtni dan. Danom smrti su časno završili svoj život na zemlji i rodili se nebu. Dan smrti je dan njihova trijumfa. Nakon smrti prelaze iz zemaljskoga života borbe i napasti, tuge i plača u vječni život, gdje vlada mir bez straha i napasti, gdje vlada trajno veselje i svestrano zadovoljstvo.

Dan rođenja na ovaj svijet kod svetaca ne slavimo. Dijete dolazi na svijet okaljano istočnim grijehom. Ono je u nemilo-

sti Božjoj. Nema prava na nebo. Jer nema prijateljske veze s Bogom, ne živi duhovnim životom; zato ni u duhovnom pogledu ne znači ništa. Kad se dijete pojavi na ovaj svijet, treba ga najprije pokrstiti, duhovno preporoditi. Krštenjem ili duhovnim preporodom tek postaje dijete djetetom Božjim i počne živjeti duhovnim, nadnaravnim životom. Što čovjek dulje živi i radi u milosti posvetnoj, to je pred Bogom veći. A svecem postane, kad u milosti Božjoj čini izvanredna ili herojska djela. Treba se dakle mnogo u životu boriti za Boga, da se steče svetačka pobjednička palma, da čovjek bude proglašen svetim i time stavljen živim za uzor.

Samo su tri ugodnika Božja, kod kojih slavimo i rođenje njihovo na zemlji. To je Spasitelj Isus Krist, sv. Ivan Krstitelj i Majka Božja. Isus Krist je Bog i čovjek. I kao čovjek je dionik slave i moći Božje, jer je nerazdruživo povezan sa božanskom naravi. Radi toga, jer je Bog i čovjek zajedno kroz čitav svoj život na zemlji, slavimo svečanim načinom i rođenje Njegovo, prvi nastup Njegov na zemlji. To činimo na Božić.

Sv. Ivan Krstitelj je začat u istočnom grijehu kao i sva druga djeca. Ali je očišćen od istočnoga grijeha, još u utrobi majke svoje, dakle prije rođenja. Kad je Marija, Majka Isusova, došla u pohode trudnoj Elizabeti, majci Ivanovoj, veli Sv. Pismo, da je zaigralo dijete u utrobi Elizabetinoj i Elizabetina se napuni Duha Svetoga. Tada reče Mariji: »Jer gle, kad dođe glas pozdrava tvoga u moje uši, zaigra dijete od radosti u mojoj utrobi« (Lk 1, 44). Tako je sv. Ivan već rođen bez istočnoga grijeha. Već kod rođenja je bio u milosti Božjoj. Zato slavimo i njegov rođendan. Biva to 24. lipnja.

Majka Božja je ne samo rođena, nego je i začeta bez istočnoga grijeha. Već je u samom začecu bila narešena milošću posvetnom. Zato još opravdanije slavimo njezin rođendan nego kod sv. Ivana Krstitelja. Kod rođenja je došla na svijet kao malo dijete. S tim u vezi zovemo blagdan rođenja njezina Mala Gospa. Čitav je život u milosti Božjoj živjela i radila. Razvijala se tjelesno i duhovno. Umrla je u odrasloj dobi. Nakon smrti je dušom i tijelom uznesena na nebo. Uznesenjem je u nebo doživjela vrhunac slave duševne i tjelesne. Zato i zovemo blagdan njezina uznesenja Velika Gospa.

Bogoljubni vjernici! Marija je sveto proživjela svoje djetinjstvo. Sveto je odgojila i svoje dijete Isusa. Uzor je dječji

u svim krepostima dječjega života. Uzor je i majkama u odgoju djece.

BLAGDAN KRISTA KRALJA

KRALJEVSTVO KRISTOVO NIJE OD OVOGA SVIJETA

Katolička Crkva slavi blagdan Krista Kralja.

Poncije Pilat pita Isusa: »Ti si kralj židovski?« (Iv 18, 33). Isus odgovara: »Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta« (Iv 18, 36). Na to će Pilat: »Dakle si ti kralj?« Isus odgovori: »Ti govoriš pravo: ja sam kralj. Ja sam se zato rodio i došao na svijet, da svjedočim istinu; svaki, koji je od istine, sluša glas moj« (Iv 18, 39).

Isus naglašuje dvije istine. Prva je, da je On kralj. Druga označuje bitnu vlastitost njegova kraljevstva; da ono nije »od ovoga svijeta«.

Isus Krist je, kao druga božanska osoba, kralj odvijeka, kralj čitavoga svemira. On je kralj, o kome govori Sv. Pismo: »Kralju vjekova, besmrtnomu, nevidljivomu, jedinomu Bogu, čast i slava u vijeke vjekova« (1 Tim 1, 17).

Isus Krist je kralj i kao čovjek, a kraljevstvo je njegovo Crkva Njegova, koju je osnovao na zemlji, dok je boravio u ljudskom smrtnom tijelu na zemlji. Jer je Kristova ljudska narav nerazdruživo sjedinjena s drugom Božanskom osobom, to je On i kao čovjek kralj svemu, što je stvoreno. Pred kraljevskim se Kristovim imenom ima da »pokloni svako koljeno onih, koji su na nebu i na zemlji i pod zemljom« (Fil 2, 10).

Isusu Kristu pripada kraljevska vlast u svemiru, jer je On Riječ Božja, po kojoj je »sve postalo, i bez nje ništa nije postalo, što je postalo« (Iv 1, 3). A u Crkvi mu pripada kraljevska vlast i iz toga naslova, što je svojom mukom i smrću otкупio sav svijet. »Ponizio je sam sebe postavši poslušan do smrti, do smrti na križu. A zato ga i Bog uzvisi i darova mu ime, koje je nad svako ime« (Fil 2, 8-9).

Kraljevstvo Kristovo nije »od ovoga svijeta« — nije kao druga, zemaljska kraljevstva. Zemaljska se kraljevstva brinu za potrebe tijela, a Kristovo je kraljevstvo, Crkva Njegova duhovno kraljevstvo i brine se za potrebe duše. Zemaljska kraljevstva počinju i svršavaju na zemlji. Crkva, duhovno kraljevstvo, počinje i razvija se na zemlji, a svršava i savršen-

stvo svoje postizava na nebu. Zemaljski kraljevi vladaju vojском i silom, a Krist vlada ljubavlju. Nitko ne mora u Kristovo kraljevstvo doći, niti u njemu boraviti. U Kristovo se kraljevstvo dolazi i u njemu se boravi slobodnom voljom. »Ako tko hoće za mnom da ide, neka se odreče samoga sebe, neka uzme križ svoj i neka slijedi mene« (Mt 16, 24). »Ako hoćeš biti savršen, idi prodaj svoju imovinu i podaj siromasima, i imat ćeš blago na nebu, i dođi i idi za mnom« (Mt 19, 21).

U Kristovo kraljevstvo ulazi čovjek po sv. krštenju. Napreduje to više, što više čini dobra, a čuva se zla. Postaje to bolji, što pobožnije prima sv. sakramente. Po sv. sakramentima primamo milost Božju, a po milosti dolazimo do sjedinjenja s Bogom.

Dok je Isus boravio na zemlji, On je sam u Crkvi donosio zakone i po njima sudio. Danas to čine u Crkvi zamjenici Kristovi: sv. Oci Pape i biskupi. Konačni će sud nad svima živima i mrtvima na svršetku svijeta — na sudnjem danu i opet izreći sam Isus Krist.

Bogoljubni vjernici! I mi smo podanici duhovnoga Kristova kraljevstva — Crkve Kristove. Podanici smo od svoje dobre i slobodne volje. Nastojmo da budemo što vredniji i što časniji podanici. Predajmo život svoj sasvim na raspolaganje kralju našem Isusu Kristu. On neka nadahnjuje misli naše. On neka bdije nad riječima našima. On neka upravlja djelima našima. On neka vlada i kraljuje čitavim životom našim tako, da živimo samo za njega, da vršimo samo njegovu sv. volju. Život naš neka bude tako proniknut mislima i osjećajima Kristovim, da možemo i mi reći sa sv. Pavlom apostolom: »A ja više ne živim, nego živi u meni Krist« (Gal 2, 20).

BLAGDAN SVIJU SVETIH

POSTUJTE GOSPODA SVI SVETI NJEGOVI

Na blagdan Sviju Svetih slavi Katolička Crkva sve nebeske stanovnike zajedno.

U nebu su anđeli. Anđeli su čisti duhovi. Imaju razum i slobodnu volju, a nemaju tijela. Oni su vjesnici volje Božje. Njih šalje Gospod Bog k nama ljudima na zemlju, kad nam hoće nešto poručiti. Bog je često objavljivao svoju volju ljudima preko anđela. O tome na nebrojeno mjesta svjedoči Sv.

Pismo Staroga i Novoga Zavjeta. Nauka je Crkve, da svaki čovjek ima svoga anđela čuvara. Anđeo nas čuvar odvraća od zla i puti na dobro. Anđeli su — kako svjedoči Objava — podijeljeni u 9 zborova, a broj im je silan.

U nebu su patrijarhe i proroci. To su ugledni muževi Staroga Zavjeta — iz doba prije Krista, koji su svijetu tumačili Božji nauk i naviještali po nadahnuću Božjem istinito i sa sigurnošću buduće događaje.

Među nebeskim stanovnicima vidno mjesto zauzimaju apostoli. Oni su bili prvi i najbliži suradnici Isusovi na zemlji. Oni su stupovi Crkve. Svi su osim sv. Ivana poginuli mučeničkom smrću. Jedini je sv. Ivan umro prirodnom smrću.

Gore su mučenici. Oni su ukras neba poput biserja što krasí kraljevsku krunu. Nebeski mučenici potječu iz oba spola. Iz svakoga staleža. I iz svake dobi. Veličina je njihova u tome, što su toliko ljubili Boga, da su i sam život dali za Boga. »Od ove ljubavi nitko veće nema, da tko položi život svoj za svoje prijatelje« (Iv 15, 13).

Tamo su sv. ispovjednici. To su one časne osobe, koje su nekada na zemlji ispovijedale Boga riječima i djelima — čitavim svojim životom. Među njima se ističu osobito oni ispovjednici, koji su nekada u Crkvi vršili veliku svećeničku službu: pape i biskupi.

Na nebu se posebno ističu i djevice. To su oni vanredni muževi i žene, koji su se dragovoljno, Bogu za ljubav, odrekli ženidbe i svakoga ljubavnoga uživanja. Što čovjek čistije živi, to je sličniji Bogu. A što je čovjek u životu sličniji Bogu, to će i na nebu imati veću nagradu.

Tamo su gore bezbrojne osobe, koje nisu bile ni djevice ni mučenice, nego su živjele u bračnom staležu. U bračnom su zvanju vršile spremno, rado i veselo prirodni i Božji zakon i tako postigle svetost. Nebeski su stanovnici mnogobrojna djeca, koja su pomrla u cvijetu mladosti »da zloba ne pokvari um njihov« (Mudr 4, 11).

Među nebrojenim ugodnicima Božjim ima ih veliki broj, koje je Crkva i službeno proglasila svetima. Tima svetima smijemo u čast podizati crkve i kapele. Te smijemo javno štovati i javno ih u pomoć zazivati.

Ne svi su sveci bez razlike prijatelji Božji i prijatelji naši, pa nas svojim zagovorom pomažu kod Boga.

Sveci su nekada boravili na zemlji kao i mi. I slabosti imali kao i mi. Svetima su postali, jer su se borili protiv zlih sklonosti svoje vlastite naravi. Jer su odbijali zao utjecaj svijeta. Jer su se postojano borili s đavlom i sa svom njegovom zlobom. Jer su svuda rado i veselo vršili zakon Božji, a osobito gajili ljubav, koja je kraljica svih kreposti.

Reći ćete — bogoljubni vjernici — to je teško. To stoji. Ali se sjetite, da se ni u našem običnom životu ništa ne postizava bez borbe, bez napora i bez žrtava. Tako je u gospodarstvu. Tako u nauci. Tako u umjetnosti. Tako u odgoju. Što je neko dobro veće, to ono traži i više truda i žrtava.

Kad vam bude borba za spas duše teška, pomislite i na to, da samo Sv. Pismo svjedoči »da stradanja sadašnjega vremena nisu ništa prema slavi, koja se ima otkriti na nama« (Rim 8, 18). Imajmo pred očima opomenu sv. Augustina samomu sebi: Kad su mogli toliki, zašto ne bi mogao i ti, Augustine?

No nadasve je jasno upozorenje sv. Pavla apostola: »Što oko ne vidje, i uho ne ču, i u srce čovječje ne uđe, ono pripravi Bog onima, koji ga ljube« (1 Kor 2, 9). Drugim riječima: čovjek nije kadar sa svim svojim sposobnostima ovdje na zemlji ni zamisliti veličinu slave, kojom će ga Bog nagraditi na nebu.

BEZGREŠNO ZAČEĆE BLAŽENE DJEVICE MARIJE

SVA SI LIJEPA, O MARIJO, I LJAGE ISTOČNE NEMA NA TEBI

Bezgrešno je Začće Majke Božje jedna od najljepših njezinih svetkovina. Blažena je Djevica Marija od prvoga časa života svoga po posebnoj povlastici Božjoj radi zasluga Isusa Krista Otkupitelja sačuvana čista od istočnoga grijeha. Što to znači?

Bog je stvorio prve ljude izravno. Povrh naravnih darova duše i tijela, dao im je milost posvećujuću. Ona je nadnaravni dar. Po njoj su postali prvi ljudi prijatelji Božji. Posinjena djeca Božja. I dobili su pravo na nebo. S milošću su posvećujućom dobili i taj dar, da su bili čisti od putene požude. Nisu trebali umrijeti, nego bi ih Bog nakon određene dobi žive uzeo k sebi na nebo. Imali su veliko znanje. I druge im je Bog prilike uredio tako, da su živjeli na zemlji sretno.

I milost posvećujuću i sve druge nadnaravne darove, koji su povezani s milošću posvećujućom, dao je Gospod Bog Adamu kao predstavniku i glavi cijeloga ljudskoga roda. Ali pod uvjetom: »Od drveta znanja dobra i zla, koje je u sredini raja, da nisi jeo. I u koji god dan budeš jeo, smrću ćeš umrijeti« (Post 2, 17; 3, 3). Da se Adam čuvao zabranjenoga drveta, bio bi naravnim rađanjem prenosio na sve svoje potomke narav ukrašenu milošću posvećujućom i ostalim nadnaravnim darovima, koje je primio kao glava ljudskoga roda. Međutim je Adam, zaveden od žene, jeo zabranjeno voće. Time je sagriješio i izgubio milost posvećujuću, i druge nadnaravne darove i za sebe i za cijelo svoje potomstvo. Prema tome je bit ili narav istočnoga grijeha u lišenju milosti posvećujuće, koju je Adam izgubio za sebe i za cijelo potomstvo. Svi se mi, naravni Adamovi potomci, rađamo u istočnom grijehu, znači: Svi mi primamo od Adama narav lišenu milosti posvećujuće i ostalih nadnaravnih darova.

I na Blaženu je Djevicu Mariju trebao prijeći istočni grijeh, jer je i ona naravni potomak Adamov. No kod nje je Bog učinio izuzetak. Ona je već u prvom času svoga začeca ukrašena milošću posvećujućom. To je Bog učinio radi njezinoga majčinskoga dostojanstva. Ne dolikuje naime svetosti Božjoj, da Majka Sina Božjega bude ma i samo jedan čas okaljana bilo kakvim grijehom, pa ni istočnim. Zato je Bog posebnom povlasticom očuvao Mariju od istočnoga grijeha!

Odakle to znademo? Iz Svetoga Pisma, koje sv. Oci jednostavno tako tumače. Kad su prvi ljudi sagriješili, Bog ih je istjerao iz raja zemaljskoga. A zmiji je, u kojoj je bio davao rekao: »Neprijateljstvo ću metnuti između tebe i žene, i sjemena tvoga i sjemena njezina; ona će satrti glavu tvoju, a ti ćeš vrebati na petu njezinu« (Post 3, 15). Ova je uzvišena žena, po tumačenju svetih Otaca, Blažena Djevica Marija. Između nje i đavla traje neprestano neprijateljstvo. Ona će satrti đavlu glavu, jer ne će ni jedan čas biti u njegovoj vlasti, bilo po kakvom grijehu. Satrti će glavu đavlu, jer će uvijek, pa i u samom času začeca, biti u posvećujućoj milosti.

Andeo Gabriel pozdravlja Mariju: »Zdravo, milosti puna, Gospodin s tobom, blagoslovljena ti među ženama!« (Lk 1, 28). Kad bi Marija bila i samo jedan čas u bilo kakvom grijehu, već ne bi bila milosti puna. Zato »milosti puna« isključuje svaki grijeh, i kroz cijeli život, a uključuje sve milosti i kroz cijeli život, pa i u samom začecu.

Bogoljubni vjernici! Čestitajmo Mariji na ovom visokom odlikovanju! Jedina je od svih ljudi sačuvana od istočnoga grijeha. Crkva primjenjuje na Mariju riječ iz Pjesme nad pjesmama: »Kao ljiljan među trnjem, tako je prijateljica moja među kćerima« (2, 2). Crkva joj pjeva divan hvalospjev: »Sva si lijepa, o Marijo, i ljage istočne nema na Tebi« (Brev. Rom., Ant. 1 ad Laudes).

BOŽIĆ SLAVA BOGU I MIR LJUDIMA

Božić je radostan blagdan, jer slavimo rođendan Sina Božjega, Spasitelja i Otkupitelja našega Isusa Krista.

Rimski je car August izdao nalog, da se prebroji sav svijet u rimskom carstvu. I Palestina u to vrijeme spada pod rimsko carstvo. I tamo se imao obaviti popis pučanstva. U Palestini se popis vršio na taj način, da je svaki građanin morao ići u mjesto, odakle su potjecali predi njegovi.

Blažena Djevica Marija i sv. Josip su po predima potjecali iz kraljevske obitelji Davidove, a David je živio u Betlehemu. Radi toga su i oni morali u Betlehem. I pošli su u Betlehem da izvrše nalog zakonite vlasti. U Betlehemu je već bilo sve puno stranaca. U ljudskim prostorijama nigdje nije bilo mjesta. Da ne ostanu bez krova nad glavom, sklonu se izvan grada i to u jednu štalu, kamo se sklanjalo blago ispred zime i vremena. I dođe vrijeme Majci Božjoj da rodi.

Majka Božja je rodila Isusa bez porođajnih trudova i bolova. Ova je pojava, da se majke muče kod poroda, posljedica istočnoga grijeha. Bl. Dj. Marija je začeta i rođena bez istočnoga grijeha. Zato, kao što nije snosila tolikih drugih posljedica istočnoga grijeha, nije poznala ni porođajnih trudova. Rastala se u porodu s malim Isusom lako, kao što se lako i bez poteškoće zrela jabuka otkida od svoga stabla. Sama ga povila u pelenice. Nakupila malo slame po štali. Slamu stavila u jasje. A povita Isusa položila na slamu u jasje. Jasle su i slama prvi ležaj Sina neizmjernoga Boga!

Marija se prva poklonila svome porodu. Poklonila mu se s dubokim poštanjem. Znala je iz Objave, da je njezino drago dijete pravi naravni Sin Božji, s Ocem i Duhovim Svetim iste naravi — s Ocem i Duhom Svetim jedan Bog. Iza Marije se poklonio božanskom Djetetu sv. Josip, poočim i hranitelj Isu-

sov, koga naziva sv. Pismo radi kreposna, a naročito radi čista života, pravednim mužem.

U blizini su Betlehema siromašni pastiri čuvali svoja stada. Najednom se pojavi među njima anđeo. Pastiri su se prepali od straha. Anđeo ih je mirio govoreći: »Ne bojte se, jer gle javljam vam veliku radost, koja će biti svemu narodu; jer vam se danas rodi Spasitelj, koji je Krist Gospodin, u gradu Davidovu. I evo vam znaka: Naći ćete djetesce povito u peletnice gdje leži u jaslama« (Lk 2, 10-12).

K ovomu se anđelu pridružilo toliko drugova, te se činilo, da je na zemlju pala sva vojska nebeska. Sav je taj divni anđeoski zbor pjevao zanosno: »Slava Bogu na visini, i na zemlji mir ljudima dobre volje« (Lk 2, 14). U anđeoskoj je pjesmi označen program života i rada Isusova. Isus je došao na zemlju da proslavi Boga. A proslavit će Boga time, što će spasiti ljudski rod. I mir je donio na svijet. Mir će posjedovati svi, koji su dobre volje i vjeruju u Isusa. Svi će ti imati mirnu savjest. Mir s ljudima oko sebe. I mir s Bogom. A mir je na zemlji najveće dobro.

Bogoljubni vjernici! Sretan Božić vama, koji ste se potrudili ovamo, u ovaj veličanstveni hram Božji, da ovdje, na svetom mjestu, iskažete čast i poštovanje dobromu malomu Isusu. Sretan Božić vama, dragi radio-slušaći, koji ste u duhu s nama ovdje u crkvi i veselite se radosnom doživljaju — rođenju Novoga Kralja Isusa Krista. Sretan Božić svima ljudima dobre volje diljem domovine i diljem čitavoga svijeta, koji umom ispovijedaju vjeru u Isusa i srcem osjećaju za Isusa. Sretan Božić naročito maloj i nedužnoj djeci, koja su radi nevinosti svoje Isusu najbliža. Svima nam neka dobri Isus udijeli svoj nebeski mir, koji je bio uvijek predragocjeni dar.

BLAGDAN SV. STJEPANA

LJUBAV PREMA NEPRIJATELJU

Katolička je Crkva kroz svu svoju povijest pokazivala mnogo brige i skrbi za uboge i bijedne. To je jedna od bitnih njezinih značajaka. Tako je bilo već u samim počecima kršćanstva — već u samo apostolsko doba.

No javljale su se i poteškoće kod diobe pomoći. U apostolsko su doba mrmljali Grci na Židove, da židovske udovice dobivaju više kod dijeljenja milostinje. »Tada apostoli do-

zvaše mnoštvo učenika i rekoše: Nije pravo, da mi ostavimo riječ Božju, pa da služimo oko stolova. Ogledajte se, dakle, braćo, među sobom za sedam prokušanih muževa, punih Duha Svetoga i mudrosti, koje ćemo postaviti nad ovim poslom. A mi ćemo se starati za molitvu i službu propovijedanja« (Dj Ap 6, 2-3). Na poticaj je apostolski prva kršćanska općina izabrala sedam vrijednih muževa i postavila ih pred apostole. Apostoli su molili nad njima i stavili na njih ruke. Tako su ih zaredili. To su prvi đakoni. Jedan je od njih i današnji svećar, sv. Stjepan.

Prvotna je đakonska služba bila u tome, da poslužuju siromahe kod stola i da pravedno dijele sabranu milostinju. Sv. Stjepan nije ostao samo kod ove službe. On je i propovijedao. A propovijedao je zanosno i s velikim uspjehom. Sv. Pismo veli za nj: »A Stjepan je pun milosti i jakosti činio velika čudesa i znake u narodu« (Dj Ap 6, 8). Događalo se da su i iz samih židovskih zbornica dolazili neki članovi »i prepirahu se sa Stjepanom, ali nisu mogli odoljeti mudrosti i Duhu, kojim je govorio« (Dj Ap 6, 9-10). Stjepan je korio Židove radi nevjere. »Tvrđovati i neobrezanih srdaca i ušiju! Vi se jednako protivite Duhu Svetomu, kako očevi vaši, tako i vi« (Dj Ap 7, 51).

Između sv. Stjepana i njegovih neprijatelja bývalo je sve napetije. Oni su već i zubima škripali na sv. Stjepana. Sv. Stjepan pogleda na nebo i reče: »Evo vidim nebesa otvorena i Sina čovječjega gdje stoji s desne Bogu« (Dj Ap 7, 56). Neprijatelji jednodušno navale na njega, izvuku ga izvan grada i kamenuju. Sv. Stjepan je kod kamenovanja zazivao pomoć Božju govoreći: »Gospodine Isuse, primi duh moj!« Za one, koji su ga kamenovali, molio je Boga: »Gospodine, ne primi im ovo za grijeh« (Dj Ap 7, 59 i 60). S tim riječima je umro.

Bogoljubni vjernici! Sveti je Stjepan prvi crveni cvijet u perivoju kršćanske vjere, prvi mučenički plod, kojim je urodilo kršćanstvo. On je uzor vjerna učenika i dosljedna pristaše Isusova. Isusa slijedi u ljubavi prema siromasima. Isusa slijedi u oduševljenom i neumornom provovijedanju nauke Božje. Za Isusom ide i u ljubavi prema neprijatelju. Isus Krist je učio: »Ljubite neprijatelje svoje, činite dobro onima, koji na vas mrze, i molite se za one, koji vas progone i kleveću, da budete sinovi oca svoga nebeskoga, koji čini, da sunce njegovo izlazi nad zlima i dobrima, i daje kišu pravednima i nepravednima« (Mt 5, 44-45). Isus je molio za svoje neprijatelje:

»Oče, oprosti im, jer ne znaju, što čine« (Lk 23, 34). I sv. Stjepan moli za svoje: »Gospodine, ne primi im ovo za grijeh.«

Ljubav postoji na zemlji otkada postoje i ljudi. Ali ljubav prema neprijatelju postoji tek od Isusa Krista. Kršćanstvo je rodilo ljubav prema neprijatelju. Kršćanstvo je razvilo ljubav prema neprijatelju do vrhunca. Kršćanstvo je dalo nenatkriljive uzore ljubavi prema neprijatelju, a to su: Isus i kršćanski sveci.

Sadržaj djela — Dr Janko Penić, Propovijedajte Evanđelje — nalazi se na str. 465—467.

II.

ČLANCI MSGRA. DRA JANKA PENIĆA

Stara župna crkva u Krašiću (godine 1912)

PRVI DIO

ČLANCI MSGRA DRA JANKA PENIĆA OBJELODANJENI U ČASOPISU »SACERDOS CHRISTI« (KRISTOV SVEĆENIK), GOD. 1936—1937.

SVIMA PRIJATELJIMA »SACERDOS CHRISTI« (KRISTOV SVEĆENIK)

Dosadašnji je urednik prečasní gospodin Krešimir Pećnjak imenovan ravnateljem Nadbiskupskog bogoslovskog sjemeništa i kanonikom prvostolne crkve. Kao ravnatelj i kanonik imade mnogo posla. Zbog toga nije mu ni uz najbolju volju više moguće da i dalje bude urednikom. Zato se zahvalio na uredništvu. Vijeće je »Svećeničke Marijine kongregacije« primilo njegovu zahvalu na znanje i izrazilo mu priznanje za njegov veliki i požrtvovni trud, a uredništvo povjerilo meni.

Naš list izlazi već 15 godina. Kroz to je vrijeme u više navrata primio lijepih priznanja. Želja je svih kongreganista, da list pođe i dalje te se usavrši koliko je više moguće. Zato molim sve prijatelje lista, a napose suradnike, da jave uredništvu:

1) Svoje želje. Kojim pitanjima da se posveti osobita pažnja.

2) Da šalju što više pobudnih duhovnih doživljaja bilo iz svoje dušobrižničke službe, bilo pak iz života druge braće svećenika. Takvi se članci vrlo rado čitaju i mnogo doprinose, da se digne duh i raspoloženje za rad. Kad je mogao i ovaj i onaj postići tako lijepe uspjehe, zašto ne bih i ja — reći će mnogi u sebi. Osobito je to potrebno danas, kad je malo svećenika, a puno posla i prilike životne u svakom pogledu tako teške. Na taj će način naš list uz teoretske rasprave moći donositi i dosta uputa iz svakidašnjeg realnoga života, pa će se svi čitatelji moći njime korisno poslužiti.

3) Kako je danas malo klera, lako se može dogoditi da pojedinci naiđu na poteškoće — objekcije, ali ih zbog pomanjkanja vremena ne dopiju sami riješiti. Neka ih pošalju uredništvu. Ono će ih rješavati, a ujedno će dobiti i uvid u potrebe čitatelja.

4) Želja je naše »Svećeničke Marijine kongregacije« da Sacerdos Christi bude u svakom pogledu na visini — da bude što ljepše i što idealnije ogledalo našega svećeničkoga života. To će on postati samo onda, ako budemo svi mi ujedinenim silama i požrtvovno radili oko njegova napretka. U tu ćemo svrhu svi toplo moliti prvoga i najvećega svećenika Isusa Krista, uzor naš, vrelo jakosti i snage naše, da blagoslovi list kako bi mogao biti vjernim tumačem uzvišenih istina nauke Njegove i toplih osjećaja nježne svećeničke duše Njegove. Povrh toga neka bude briga naša usmjerena na to, da se list marljivo širi, rado čita i dobije što više vrsnih suradnika.

Urednik

Dr Janko Penić. Svima prijateljima »Sacerdos Christi«. Sacerdos Christi, XV/1936, br. 10, str. 113.

»MNOGO JE BLAŽENIJE DAVATI, NEGO LI PRIMATI« (Dj Ap, 20, 35)

Sv. Pavao preporučuje vjernicima skrb za siromahe. Da vjernici budu što milosrdnijega srca prema siromasima, upozoruje ih na Spasitelja Isusa Krista, koji da je rekao: »Mnogo je blaženije davati, nego li primati«.

U svetim se Evanđeljima nigdje ne spominje, da je Isus ove riječi doslovno ovako izrekao. Ali se ponavlja smisao ovih riječi na više mjesta. »A svakomu, koji ište u tebe, podaj« (Lk 6, 30). »Ali od onoga, što je unutra, dajte milostinju, i gle, sve vam je čisto« (Lk 11, 41). »Prođaj sve što imaš i razdijeli siromasima, a imat ćeš blago na nebu, i dođi, pođi za mnom!« (Lk 18, 22). Jasno je, da Isus upozoruje na davanje milostinje. Samo je pitanje, zašto je blaženiji onaj koji daje, nego onaj koji prima.

Sv. Toma Akvinac obrazlaže tu tvrdnju ovako: dare et accipere se habent sicut agere et pati. Davati i primati se odnose međusobno kao raditi i trpjeti. Onaj ko radi, radom pre-

nosi na drugoga nešto od svojih vlastitosti — dakle vlastitosti već ima; izvodi na drugome nešto, što drugi prije nije imao. Onaj ko trpi, dobiva nešto, što prije nije posjedovao. Ko radi, imade neko savršenstvo, što ga onaj ko trpi nema. I kao što je bolje biti, nego ne biti, tako je bolje imati neko savršenstvo, nego to isto savršenstvo ne imati — dosljedno bolje je djelovati, raditi, nešto izvoditi, nego trpjeti, primati i tekar tuđim djelovanjem nešto postići. Prema tome ko daje, već posjeduje, imade dobara, a onaj ko prima, tih dobara nema, nego ih tek dobrotom tuđom polučuje. Sad nadodaje sv. Toma: »Si quis in hoc mundo multis vult gratus haberi, det plurima, capiat pauca, quaerat nihil, id est, nihil petat.« (S. Th., Summa Theol., 22, qu. 117, a. 4 ad 3.). Ko dakle hoće da bude ugodan u ljudskom društvu, neka mnogo daje, a malo prima i ništa ne traži.

I. Milostinju zapovijeda naravni i pozitivni zakon Božji

Milostinja je stvarno dobro, koje se daje bijednome iz samilosti da ga se u bijedi pomogne. Kad se radi o davanju milostinje od suviška, tada je milostinja zapovijedena. Zapovijeda je naravni zakon koji naglašuje: što ti hoćeš, da tebi drugi učini, to učini i ti njemu. Ti hoćeš, da tebi drugi u bijedi pomogne, zato si dužan i ti njemu pomoći. Obveza o dijeljenju milostinje od suviška izlazi i iz prirodnoga zakona o privatnom vlasništvu. Vremenita su dobra dana svima ljudima za uzdržavanje. Jedan od prirodnih načina, kojim se dolazi do vremenitih dobara, koja su potrebna za uzdržavanje, je rad. Što je pak čovjek privrijedio svojim radom bilo tjelesnim, bilo duševnim, to je njegovo privatno vlasništvo, s time raspolaže po svojoj volji. Prema tome je privatno vlasništvo naravni zakon. Ako je netko privrijedio više nego što mu je potrebno za uzdržavanje, ili je do viška došao bilo kojim drugim poštenim načinom, sve je to njegovo privatno vlasništvo. No od suviška privatnoga vlasništva treba da dade onome, koji nije mogao privrijediti ni toliko koliko mu je nužno za život. Zašto treba da dade bijednome? Zato, jer je to naravni zakon. Vremenita su dobra za uzdržavanje svih ljudi, i ontološki i vremenski i logički prije od naravnoga zakona o privatnom vlasništvu. Prema tome kada dođu u sukob naravni zakoni: svi ljudi imadu pravo na život, i zakon: ovo je privatno vlasništvo; onda je zakon o pravu na život jači od za-

kona o privatnom vlasništvu. Drugim riječima: Petar je privrijedio više nego mu treba za život, a Pavao nije privrijedio ni toliko koliko je nužno za život. Petar je po naravnom zakonu dužan dati od suviška Pavlu, jer je naravni zakon, po kojem imade Pavao pravo na život prije od naravnoga zakona, po kojem Petar imade pravo vlasništva na stečeni suvišak imetka. Pavao imade jednako pravo na život kao i Petar. Time što je Petar bio u boljim prilikama i stekao više nego što mu treba, nipošto nije oborio Pavlovo pravo na život i zato je od svoga suviška dužan dati Pavlu da si spasi život.

Davanje milostinje nalažu pozitivne zapovijedi Božje, proglašene na mnogo mjesta u Sv. Pismu. »Ego praecipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno et pauperi, qui tecum versatur in terra«. (Deut. 15, 11). Zapovijedam ti: Sirom otvaraj svoju ruku svome bratu, svome siromahu i potrebitu u zemlji svojoj (Pnz 15, 11). »Frange esurienti panem tuum, et egenos vagosque induc in domum tuam: Cum videris nudum, operi eum et carnem tuam ne despexeris« (Isai. 58, 7). Riječ je Jahve Gospoda: . . . podijeliti kruh svoj s gladnima, uvesti pod krov svoj beskućnike, odjenuti onog koga vidiš gola, i ne kriti se od onog tko je tvoje krvi (Iz 58, 7). »Ko dakle ima blago svijeta, i vidi brata svoga u nevolji i zatvori mu srce svoje, kako ostaje ljubav Božja u njemu?« (1 Iv 3, 17). Povrh ovih izričitih zapovijedi Božjih o davanju milostinje, sadržana je zapovijed Božja o davanju milostinje i u samoj zapovijedi o ljubavi bližnjega. Kršćanin je dužan ljubiti bližnjega kao samoga sebe. Ljubi onaj ko nesamo da želi bližnjemu dobro, nego mu dobro i čini. Ko bi samo želio bližnjemu dobro, a ne bi i činio, ne bi bio pravi bližnji. Veli naime sv. Ivan: »Djeco! ne ljubimo riječju ni jezikom, nego djelom i istinom« (1 Iv 3, 18). Treba dakle ljubiti djelom; a to znači davati bližnjemu od onoga što nam je suvišno ili dijeliti milostinju.

II. Milostinja od suviška u skrajnjoj i velikoj bijedi zapovijedena je pod teški grijeh

Milostinja pada pod zapovijed samo onda, kad netko ima de više nego je potrebno za uzdržavanje njemu i onima koji su mu na brizi. Po prirodnom redu najprije treba da čovjek namiri potrebe svoje i onih osoba za koje je dužan da se skrbi, a onda od preostalog imetka da pomogne drugima. I kod biljaka i kod životinja biva tako, da najprije nahrane

sebe — namire svoje životne potrebe, a onda tek donose plod — daju od svoga suviška drugome. Gdjegod je u prirodi živo biće, traži ono da najprije sebe nahrani, svoj život uzdrži, a tada tek donosi plodove koji su superfluum (suvišno), od kojih imadu pomoć i korist drugi individui (bića). I biljka i životinja najprije uzdržavaju sebe, a nakon toga donose plod, od koga nastaju novi životi i tako svoj suvišak daruju drugome.

Kad je bližnji u skrajnjoj bijedi i kad je u velikoj bijedi, obveza je dati milostinju teška. Na sudnjem će danu Isus reći onima na lijevoj strani: »Idite od mene, prokleti, u oganj vječni, koji je pripravljen đavlu i anđelima njegovim« (Mt 25, 41). A kao razlog osude navodi Isus: »jer sam ogladnio, i niste mi dali jesti, ožednio, i niste me napojili; bio sam gost, i niste me primili na konak; gol, i niste me obukli; bolestan, i u tamnici, i niste me pohodili« (Mt 25, 42-43). Uzrok su dakle teške vječne osude propuštena djela milosrđa — izostavljeno dijeljenje milostinje. Budući da je kazna teška, znak je i dokaz, da je i zapovijed o dijeljenju milostinje teška, jer se samo za prekršaj teških ili velikih zapovijedi daje velika ili teška kazna.

III. Duhovne koristi od milostinje

Knjiga Tobijina vrlo lijepo opisuje djelovanje milostinje. »Quoniam eleemosyna ab omni peccato, et a morte liberat, et non patietur animam ire in tenebras« (Tob. 4, 11). Milostinja oslobađa od svakoga grijeha i smrti i neće dopustiti da duša propadne. »Ex substantia tua fac eleemosynam, et noli avertere faciem tuam ab ullo paupere: ita enim fiet ut nec a te avertatur facies Domini« (Tob. 4, 7). Nemoj okrenuti lica svoga ni od jednoga siromaha, pa se niti lice Gospodnje neće okrenuti od tebe. »Fiducia magna erit coram summo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam« (Tob. 4, 12). Radi milostinje će imati veliko pouzdanje u Boga svi koji milostinju daju. »Quoniam eleemosyna a morte liberat, et ipsa est, quae purgat peccata, et facit invenire misericordiam et vitam aeternam« (Tob. 12, 9). Milostinja oslobađa od smrti, čisti grijehe; po njoj se stiče milosrđe i vječni život.

Knjiga Crkvenica (Sirahova) nastavlja pohvalama o milostinji. »Eleemosyna patris non erit in oblivione« (Eccli. 3, 15). Milostinju, što ju je otac dijelio, sa ponosom će spominjati

sinovi i sirotinja koja ju je primala. »Non est enim ei bene qui assiduus est in malis, et eleemosynas non danti« (Eccli. 12, 3). Nije dobro onome ko je otvrdnuo u zlu, a jednako tako ni onome ko ne daje milostinje. »Et eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorum« (Eccli. 31, 11). Blažen je čovjek koji se nađe bez ljage, a o milostinjama će njegovim govoriti sva Crkva svetih.

Prorok Danijel savjetuje kralju Nabukodonozoru: »Et peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas misericordiis pauperum« (Dan. 4, 24). Neka grijehe otkupi milostinjom i nepravde milosrđem prema ubogima.

Sv. Matej upozoruje, neka se milostinja dijeli u tajnosti — radi Boga, a ne radi ljudi — jer takvu milostinju Bog naplaćuje. »A ti kad dijeliš milostinju, neka ne zna tvoja lijeva, što čini tvoja desnica, da bude tvoja milostinja u tajnosti i Otac tvoj, koji gleda u tajnosti, naplatit će ti« (Mt 6, 3-4). »Dajte milostinju, i gle, sve vam je čisto« (Lk 11, 41). Po milostinji se dakle duša čisti. Po molitvi i milostinji satnik Kornelije izmoli od Boga obraćenje. »Molitve tvoje i milostinje tvoje uziđoše na spomen pred Boga« (Dj. Ap. 10, 4).

Dr Janko Penić. »Mnogo je blaženije davati nego li primati« (Dj. Ap., 20, 35). Sacerdos Christi, 15/1936, br. 10, str. 114—116.

DEPUTACIJE ILI IZASLANSTVA

Poslije I. svjetskog rata zahvatio je ljudsko društvo val demokratizma, priznanja i ostvarenja vlade naroda. Svi se slojevi natječu u ljubavi prema siromahu seljaku — barem riječima — svi hoće da postanu seljaci. Govori se o seljaku kao izvoru kulture, o autohtonoj seljačkoj kulturi, o pravu seljaka da upliva i odlučuje u svim pitanjima privatnoga i javnoga života. Prirodna je posljedica, da su se seljaci osvijestili, digli svoj ponos i da uistinu odlučuju u mnogim pitanjima. Dosljedno tome, više se interesiraju i više upliva hoće imati i u crkvenoj upravi. Rijetko je nakon rata popunjena koja župa, a da prije nije bila kod duhovne vlasti barem jedna deputacija!

Realne pojave

Što je sve skopčano s deputacijama i kakvim plodovima rađaju? Redovito biva da svećenik, koji hoće dobiti župu, nađe nekoliko ljudi u toj župi i pošalje ih kao izaslanstvo k duhovnoj vlasti. Da budu kod duhovne vlasti jači i da sigurnije nastupe za svoga kandidata, ponesu izaslanici sa sobom i popis glasova. Ne pita se svaki put, da li su ti glasovi dobiveni dragovoljno, ili su iznuđeni pod pritiskom. Glavno je da ih deputacija imade na papiru i da može njima argumentirati kod duhovne vlasti. A duhovna vlast? Ako je svećenik zaslužan i nema protukandidata, stvar je laka. Deputaciju se lijepo primi, izvještaj se rado sasluša; kandidat će biti župnik. Deputacija od veselja tare ruke, pobjedonosno se vraća kući i na sva usta hvali duhovnu vlast. — To je prava duhovna vlast, to su suvremeni ljudi, to su svećenici širokih pogleda, visoke kulture i civilizacije, ti shvaćaju narod, prijatelji su naroda; baš smo ponosni, da ih imademo!

A kad se nađe više kandidata za župu? Razviju se stranke. Svaka sprema svoju deputaciju, pouči je točno što će i kako će govoriti. Da lakše uspiju, počnu se deputacije groziti duhovnoj vlasti. — Ako ne bude ovaj župnikom, mi nećemo ići u crkvu, ili još gore — mi ćemo na »drugu vjeru«. Tako jedna, pa druga i sve redom. A duhovna vlast? U sto neprilika. Makar nastupi najobjektivnije i najpravednije; makar imenuje župnikom najsposobnijega, ipak će se naći uvrijeđenima sve protustranke. Kad dođe novi župnik u župu, koliko uvreda doživi, kolika poniženja mora da podnese, koliko gorkih pilula mora da proguta od naroda! Godine treba da prođu, dok se župa smiri da se može pozitivno raditi! No to nije još najgore. Jedna stranka uspije sa svojim kandidatom, a druga — jer nije uspjela — da se osveti duhovnoj vlasti, prijeđe na »drugu vjeru«. Sad nastaje pakao u župi. Ogovori, klevete, svađe, osvete, natezanja po sudovima — nikada kraja! A novi župnik u takovim prilikama? Patnik, da gorega nema! Sve se svaljuje na njegovu glavu, svemu je — po sudu mase — on kriv. Život mu je pun gorčine. I smrt si zaželi prema onoj: »Melior est mors quam vita amara« (Eccli. 30, 17). Bolja je smrt nego gorak život (Sir 30, 17).

Naš svećenički postupak

Ljudi smo. Vremenitih dobara trebamo. Bez njih se živjeti ne da. Zato je prirodno, da se i svećenik ogleda, kako će

smoći što mu za život treba. Prema tome je razumljivo i to, da će se radati želje kad je ispražnjena koja nadarbina, i što je nadarbina bolja, to će i želje odnosno težnje da se je postigne, biti veće. Uza sve to klonimo se deputacija. Zašto?

Vjera i pouzdanje u providnost Božju treba da su kod svećenika toliki, da će se Bog i crkveni poglavari pobrinuti za nj i bez deputacije. »Ne prodaju li se dva vrapca za novčić? pa nijedan od njih neće pasti na zemlju bez Oca vašega. A vama je i kosa na glavi izbrojena. Ne bojte se dakle! vi ste daleko vrijedniji od mnogo vrabaca« (Mt 10, 29-31). Providnost se Božja brine i za neznatne životinje: koliko više za ljude, a još više za svećenika! Kad je dakle natječaj raspisan, podnesi molbu i mirno čekaj. Ako si nadarbinu dobio, reci: hvala Bogu i poglavarima. A ako nijesi dobio? Ili ju je dobio bolji od tebe — tada budi junak i priznaj, da je bolji, pa reci: hvala Bogu, zavrijedio ju je. Ili ju je dobio jednak tebi, opet reci: hvala Bogu. Za nj se Bog pobrinuo sada, a za mene će se pobrinuti drugom zgodom. Ili ju je dobio gori od tebe pomoću pritiska naroda, deputacija, i tu reci: Bog mu blagoslovio. Tebe će Bog za tvoju velikodušnost sigurno nagraditi, a on će uz prividnu sreću oćutjeti već ruku Božju radi načina kojima se služio.

Mogao bi tkogod reći: u praksi je drukčije. Svuda po svijetu i u svim staležima kao da vlada načelo: tko je bezobzirniji, imade jače lakte i više se gura, taj ide naprijed, makar i nesposoban. To stoji u mnogo slučajeva. Hoćemo li iz toga povući zaključak: budimo dakle svi bezobzirni, imajmo jake lakte i nastojmo da se guramo što više, pa ćemo ići naprijed? Nipošto. Ako je netko opak, nećeš zato i ti biti. Ako je netko nepoštenim načinom došao do nekoga dobra, nećeš zato i ti takvo sredstvo upotrebljavati da dođeš do dobra. Zašto ne? Naprosto zato, jer »non sunt facienda mala ut eveniant bona«. Ne smiješ činiti zlo (služiti se zlim sredstvima) da postigneš dobro. Ne smije se krasti (činiti zlo), da se dade milostinja (činiti dobro).

Deputacijama si svećenici uvijek vežu ruke. Ljudi posve ispravno sude: mi smo za nj radili da postane župnikom, iskazali smo mu milost; zato treba da nam je zahvalan. Dok im takav svećenik po volji radi, zadovoljni su s njime. A kad ih kara (što se uostalom događa i u najboljoj župi, jer su ljudi još uvijek samo ljudi i radi slabosti ljudskih se događa nedostataka i kod dobrih župljana, čega radi ih mora dušo-

brižnik pokarati), tada mu o nos vješaju i deputaciju i razne druge milosti. Sad dušobrižnik vidi, da je vezan i ni izdaleka ne može nastupiti, kako bi nastupio, kad bi nadarbinu dobio bez sudjelovanja župljana. Događa se nerijetko, da su baš izaslanici kasnije najveći neprijatelji župnikovi, jer im župnik ne čini odnosno ne daje ono, što su oni kao nagradu za deputaciju od njega, očekivali.

Više kandidata: Svaki agitira za sebe. Mnogo puta i nezgodno. Iznose se slabosti i pogreške protukandidata pred narod. Posljedica? Narod se smućuje. Svećenički stalež gubi ugled. Konačno strada i Crkva i stvar Božja.

Jedan je dobio župu i nastupa mjesto. Doček? Pristaše vesele, a sve stranke bivših protukandidata naravski u opoziciji. Dogodilo se već i to da je opozicija vikala: »Nećemo da ovaj vlada nad nama« (Lk 19, 14). Položaj je novoga župnika težak. Mjesto da nešto pozitivno gradi, sav napor ulaže oko smirenja župe. I savjest mu je nemirna. Agitirao je nezgodnim sredstvima; sad osjeća da su patnje, što ih trpi, kazna Božja. Ni protukandidati nijesu mirni. I njih peče savjest. Teško je naime pojmiti — kad se raspale strasti prigodom agitacije — da nijedna riječ i nijedan čin na račun protivnika ne bi prešao moralnih međa i povrijedio sad lakše, a sad opet teže dužnu bratsku svećeničku ljubav.

Strasti su se prigodom izbora rasplamsale. Jedna je stranka pobijedila. Njezin je kandidat postao župnikom. Druga je stranka prešla na »drugu vjeru«. Tko je sada krivac? Kandidati ruku na srce: Ispitujte savjest! Svećenici i narod, koji nije sudjelovao kod izbora, sigurno nisu krivi. Gdje nema uzroka, nema niti posljedice. Ko u borbi nije sudjelovao, ne mogu mu se imputirati (upisati u grijeh) niti zle posljedice te borbe. Duhovna vlast? Ni ona nije kriva. Imenovala je jednoga od kandidata kako je propis. Da je imenovala drugoga, onda bi prva stranka otpala. Dakle ista posljedica. Krivi su dakle sami svećenici, koji su sudjelovali kod popunjenja župe. Zaboravili su se, raspirivali su strasti, strasti su postigle vrhunac — došlo je do otpada. Eto im sad tužnih posljedica nezgodne agitacije! A otpale duše? Teško se vraćaju natrag. Ne koje će možda i zauvijek propasti. Ko će njihovu propast kao nesnosni teret nositi na svojoj duši? I opet svećenici — nečasni agitatori, nečasni pokretači.

Uvidavnost prema duhovnoj vlasti. Povijesna je činjenica, da su crkvene vlasti i u najnormalnijim vremenima imale

pune ruke posla s duhovnom upravom. Pogotovo im je teška uprava u abnormalnim vremenima. S jedne strane vlade ni-
jesu sklone Crkvi u mnogo slučajeva. S druge strane navalju-
je narod na Crkvu. Među opravdanim željama imade narod
i neopravdanih, kojima Crkva nikako ne može izaći u susret.
Ne može Crkva dopustiti, da narod po miloj volji skida i po-
stavlja dušobrižnike. S treće strane dolaze mnogobrojni po-
kreti u društvu, koji su neprijatelji Crkve. S četvrte strane
dolaze svećenici, kojih je malo, pa im je teško u službi; i sve
druge poteškoće, s kojima muku muči crkvena vlast. I sad
još dolaze svećenici, pa radi jedne nadarbine čine neprilike i
uzrokuju crkvenoj vlasti gorke časove. Što da se kaže takvim
svećenicima? Zar se ne sjećaju, da je Crkva božanska usta-
nova, a vlast u Crkvi božanskoga porijekla? »Tko vas sluša,
mene sluša, i tko vas prezire, mene prezire. A tko mene pre-
zire, prezire Onoga, koji je mene poslao« (Lk 20, 16). — »Po-
koravajte se predstojnicima svojim i slušajte ih, jer oni bdi-
ju nad dušama vašim kao oni, koji će dati račun« (Hebr. 13,
17) — poručuje sv. Pavao vjernicima. Istu misao naglašuje
Crkveni Zakonik: Svi vjernici duguju poštovanje duhovnim
licima i to prema časti i službi (kan. 119). Kad su već vjer-
nici obvezani iskazivati dužno poštovanje i poslušnost crkve-
noj vlasti, koliko su to više dužni činiti svećenici, pomoćnici
biskupski, koji su se posebnim zavjetom na to obvezali. Na
ređenju pita biskup svoga budućega svećenika: »Obećaješ li
meni i mojim nasljednicima poštovanje i poslušnost?« On od-
govara: »Obećajem«! (Pontificale Romanum, de ordinatione
presbyteri). Zavjet je, dakle, poštovanja i poslušnosti prema
biskupu svaki svećenik kod ređenja položio; zavjeta treba
da se i drži te ne čini poteškoća biskupu tamo, gdje one
mogu izostati. Uviđavnost, dakle, i zavjetovano poštovanje i
poslušnost treba da imade svećenik pred očima, pa se neće
služiti deputacijama i drugim nezgodnim sredstvima da ote-
žava crkvenoj vlasti i onako već tešku upravničku službu.

Postupak s narodom

Sigurno je, da narod imade pravo kod popunjavanja župe
izraziti svoju želju crkvenoj vlasti. Što više, imade pravo i
podnijeti molbu, da mu se dade baš ovaj, a ne drugi sveće-
nik. Može svećenika i predložiti. Ali konačnu i zakonitu od-
luku donijeti, tko će dobiti nadarbinu ili drugo kakovo mje-
sto, može samo crkvena vlast. A što ćemo s narodom?

Uputiti ga, neka izbor novoga dušobrižnika sasvim prepu-
sti crkvenoj vlasti. Crkvu je osnovao Bog — Čovjek Isus Krist.
Crkvom i njezinim poglavarstvom upravlja Duh Sveti. Crkve-
ni poglavari najbolje poznaju potrebe pojedinih krajeva i lju-
di, oni će znati najbolje izabrati zgodnoga svećenika za ovo
ili ono mjesto. Narod neka moli Boga, da Duh Sveti pomogne
crkvenoj vlasti, da izbor bude što sretniji. Savjetovat ćemo
narodu, neka ne šalje deputacije, jer time troši i vrijeme i
novac. Crkvena vlast pozna sve svećenike u biskupiji i znade
bolje koji je za koje mjesto, nego narod, koji pozna samo
ovoga ili onoga svećenika. Narod lako podliježe prvim ugod-
nim utiscima, što ih je stekao o nekom svećeniku, a kasnije,
kad ga bolje upozna, vidi, da taj svećenik nije ono, što se od
njega očekivalo. Narod bira svećenika čestoput sa stanovišta
momentane (trenutne) svoje ekonomske koristi, a kasnije,
kad bi trebalo udovoljiti i duhovnim potrebama, doživi razo-
čaranje. Duhovna vlast naprotiv pozna dobro sve sposobnosti
kod svećenika i uočuje sve okolnosti kod naroda i prema to-
me imenuje svećenika za neko mjesto. Sasvim je dakle oprav-
dano prepustiti izbor duhovnoj vlasti.

Treba upozoriti narod na postupak državne uprave. Držav-
na vlast ne pita narod, koga će poslati za bilježnika, odnosno
učitelja, kotarskog ili kakvog drugog činovnika. Država sma-
tra nekoga sposobnim za bilježnika, učitelja, ili za koju drugu
službu, dade mu dekret i on nastupa mjesto. Narod je dužan
pokoriti se, dotičnoga činovnika primiti i dužno mu poštova-
nje iskazivati. I nitko se protiv toga ne buni. Ako je dakle u
državi, koja je čista ljudska ustanova, za javno dobro korisno,
da se narod što manje miješa u upravu odnosno u postavlja-
nje činovnika, onda je pogotovo za opće dobro korisno, da se
narod što manje miješa u crkvenu upravu, jer je Crkva Božja
ustanova, a crkvenu vlast rukovodi Duh Sveti. Kad bi na-
rod odlučivao kod imenovanja svakoga činovnika u držav-
noj upravi, ili kad bi se mnogo uplitao u državnu administra-
ciju, nastala bi u državi zbrka i zastoj. Još više bi nastala
zbrka i zastoj u Crkvi, kad bi narod odlučivao o imenovanju
svećenika, jer narod kudikamo manje pozna strukturu (sa-
stav) i duhovne potrebe Crkve, nego što pozna strukturu i
vremenite potrebe države. — Narod je pristupačan razlozima:
treba mu ih jasno izložiti. Na nama je, dakle, svećenicima
da narod poučimo o Crkvi, crkvenoj vlasti i vodstvu Duha Sve-
toga u Crkvi, pa će narod imati više povjerenja u crkvenu

vlast, a deputacije će — ako ne sasvim izostati — a ono sigurno pasti na minimum, na najmanje.

x. (Dr Janko Penić). Deputacije. Sacerdos Christi, XV/1936, br. 10, str. 117—120.

»PRO RATA TEMPORIS«. C. I. C., CAN. 1480.

(»PO RAZMJERU VREMENA«. KOD. KAN. PR., KAN. 1480.)

Svi se nadarbinski prihodi i rashodi dijele između predšasnika i nasljednika prema načelu: pro rata temporis. Koliko je ko vremena upravljao nadarbinom toliko otpada na nj i prihoda i rashoda. U teoriji je to lako reći, ali je u praksi teže provesti. Makar sinodalni propisi opširno i svestrano tumače načelo pro rata temporis i daju upravo iscrpive naputke za diobu (Prva sinoda zagrebačke nadbiskupije, str. 341—344), ipak je u praksi mnogo poteškoća.

U mnogo slučajeva nije zadovoljan predšasnik, drugom zgodom nije zadovoljan nasljednik, a ponajčešće nijesu zadovoljni obojica. Predšasnik tuži nasljednika duhovnoj vlasti. Duhovna vlast daje nasljedniku tužbu na očitovanje. Sad opet nasljednik daje svoje opaske — tuži predšasnika. I tako redom bez kraja i konca. A posljedice toga natezanja?

1) Posvade se. Postaju neprijatelji. Možda za cijeli život. Sablazan narodu. Narod uče: »Non oderis fratrem tuum in corde tuo« (Lev. 19, 17). (Ne mrzi svoga brata u svom srcu!). »Non quaeras ultionem, nec memor eris iniuriae civium tuorum. Diliges amicum tuum sicut teipsum« (Lev. 19, 18). (Ne osvećuj se! Ne gaji srdžbe prema sinovima svoga naroda. Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe). »Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitierit, da ei aquam bibere; prunas enim congregabis super caput eius et Dominus reddet tibi« (Prov. 25, 21, 22). (Ako je gladan neprijatelj tvoj, nahrani ga kruhom, i ako je žedan, napoj ga vodom. Jer mu zgrčeš ugljvlje na glavu, i Jahve će ti platiti. Izr 25, 21-22). »Diliges proximum tuum sicut teipsum« (Mat. 22, 39). (Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!). »Et hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligit et fratrem suum« (1 Ioan. 4, 21). (Ovu zapovijed imamo od njega: tko ljubi Boga, neka ljubi i svoga brata! 1 Iv 4, 21). A sami što rade? S pravom i prezirom može narod doviknuti jednomu i drugomu: »Me-

dice, cura teipsum« (Luc. 4, 23). (Liječniče, izliječi sam sebe!). Kad bi se radilo o velikom imutku — Još bi čovjek nekako razumio. A radi se ponajviše o neznatnoj vrijednosti — o malo priroda: o travi na livadi, kojem hvatu drva u šumi, ili o par trsova grožđa, nešto kukuruza i slično.

2) U svađi se lako dogodi, da jedan ili drugi, a možda i obojica zaborave na dopuštena sredstva, pa se služe i nedopuštenima. Može se dogoditi, da koji postane i mendax, lažljivac. Quid autem Dominus de mendacio? »Opprobrium nequam in homine mendacium« (Eclus. 20, 26). (Laganje je sramotan običaj. Sir 20, 26). »Maledictum, et mendacium, et homicidium, et furtum et adulterium inundaverunt« (Ose. 4, 2). (Nema više vjernosti, nema ljubavi . . . , već proklinjanje i laž, ubijanje i krađa, preljub i nasilje, . . . Hoš 4, 2). »Noli arare mendacium adversus fratrem tuum« (Eclus. 7, 13). (Ne pleti prijevare bratu svojem. Sir 7, 13). »Noli velle mentiri omne mendacium: assiduitas enim illius non est bona« (Eclus. 7, 14). (Kloni se svake laži, jer od nje dobra nikakva. Sir 7, 13). »Non vives, quia mendacium locutus es in nomine Domini« (Zach. 13, 3). (Nećeš više živjeti, jer laž govoriš u ime Jahvino! Zah 13, 3). »Vere mendacium possederunt patres nostri, vanitatem, quae eis non profuit« (Jer. 16, 19). (Samu nam laž oči namriješe, Ništavost i Nemoć). »Mendacium tu loqueris: non misit te Dominus Deus noster« (Jer. 43, 2). (Laži nam govoriš, nije te poslao Jahve). »Non intrabit in eam (civitatem Jerusalem) aliquod coinquinatum, aut abominationem faciens, et mendacium . . .« (Apoc. 21, 27). (Ništa nečisto nikada neće u nj ući: nijedan koji čini što je odurno i lažno. Otk 21, 27). »Sex sunt, quae odit Dominus, et septimum detestatur anima eius: oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia testem fallacem, et eum qui seminat inter fratres discordias« (Prov. 6, 16-19). (Šest je stvari koje Gospod mrzi, a sedam ih je gnusoba njegovu biću: ohole oči, lažljiv jezik, ruke koje prolijevaju krv nevinu, srce koje smišlja grešne misli, noge koje hitaju na zlo, lažan svjedok koji širi laži, i čovjek koji zameće svađe među braćom. Izr. 6, 16-19). »Qui nititur mendaciis, hic pascit ventos« (Prov. 10, 4). (Tko se naslanja na laži, ovaj pase vjetrove. Izr 10, 4). »Melior est pauper quam vir mendax« (Prov. 19, 22). (Bolji je siromah od lažljivca. Izr 19, 22). »Abominatio est Domino

labia mendacia» (Prov. 12, 22). (Mrske su Jahvi usne lažljive. Izr 12, 22). »Mores hominum mendacium sine honore, et confusio illorum cum ipsis sine intermissione« (Eclus. 20, 28). (Ponašanje čovjeka lažljiva sramotno je; sramota ostaje uvijek na njemu. Sir 20, 26). »Mendacium fugies« (Exod. 23, 7). (Stoj daleko od lažne optužbe. Izl 23, 7). »Deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo« (Eph. 4, 25). (Zato odbacite laž i »govorite istinu svaki sa svojim bližnjim«. Ef 4, 25).

A odgovori? »Custodite ergo vos a murmuratione, quae nihil prodest, et a detractioe parcite linguae, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit« (Sap. 1, 11). (Čuvajte se isprazna gunđanja, i čuvajte jezik od opakih riječi, jer i najtajnija riječ nije bez učinka, a lažljiva usta ubijaju dušu. Mudr 1, 11). Sv. Pavao upozoruje Korinćane: »ne forte contentiones, aemulationes, animositates, dissensiones, detractioes, susurratioes, inflationes, seditiones sint inter vos« (2. Cor. 12, 20). (Da slučajno ne bude među vama svađe, zavisti, nabrušenosti, suparništva, kleveta, ocrnjivanja, objesti i nereda. 2 Kor 12, 20). Sv. Petar ponavlja istu misao: »Deponentes igitur omnem malitiam, et omnem dolum, et simulationes, et invidias, et omnes detractioes« (1 Pet. 2, 1). (Odbacite od sebe svaku vrstu zloće i svaku vrstu lukavštine, licemjerja, zavisti i svaku vrstu klevetanja. 1 Pt 2, 1). »Cogitatio stulti peccatum est, et abominatio hominum detractor« (Prov. 24, 9). (Ludost samo grijeh snuje, i podrugljivac je mrzak ljudima. Izr 24, 9). »Cum detractoribus non commiscearis, quoniam repente consurget perditio eorum« (Prov. 24, 21). (Ne miješaj se s buntovnicima, jer iznenada provaljuje nesreća njihova. Izr. 24, 21). »Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occulte detrahit« (Eccles. 10, 11). (Ako zmijsa ujede prije čaranja, ništa onda opčaratelj ne koristi. Prop 10, 11). »Nolite detrahare alterutrum, fratres« (Jac. 4, 11). (Braćo, ne ocrnjujte jedan drugoga! Jak 4, 11). »Remove a te os pravum, et detrahentia labia sint procul a te« (Prov. 4, 24). (Drži daleko od sebe lažna usta i udalji od sebe usne prijevare. Izr 4, 24). Kolika su eto mjesta u Objavi, koja prikazuju odurnost ove greške na svakom čovjeku, a pogotovo je odurna ta greška na svećeniku.

Kolike opet klevete? »Non facies calumniā proximo tuo, nec vi opprimes eum« (Lev. 19, 13). (Ne iskorišćuj svoga bližnjega niti ga pljaččaj! Lev 19, 13). »Confundantur, qui calum-

niantur vestram bonam in Christo conversationem« (1 Pet. 3, 16). (Da se oni koji ocrnjuju vaše dobro vladanje u Kristu, posrame. 1 Pt 3, 16). »Vir pauper, calumniā pauperes, similis est imbri vehementi, in quo paratur fames« (Prov. 28, 3). (Čovjek opak koji tlači ubogoga — kiša je razorna, poslije koje kruha nema. Izr 28, 3). »Pro rata temporis« dakle često u praksi uzrokuje grijehe protiv osme zapovijedi Božje na svim linijama.

3) Koliko se dragocjenoga vremena i lijepe energije potroši na sastavljanje tužbi prigodom diobe »pro rata temporis«! Jednom sam pratio tužbe i očitovanja predšasnika i nasljednika. Kako su se junački perušali! Nijedan advokat ne bi vještije sastavio tužbu odnosno dao očitovanje na tužbu od ove dvojice. Vidjelo se, da su pravdaši od zanata. A kad bi onako marljivo i požrtvovno sastavljali propovijedi, kad bi onako vatreno pred narodom branili objavljenu nauku, koliko bi zasluga imali za nebo; mira u duši već na zemlji, a narod kako bi bio vjeran Bogu i odan Crkvi! Kad bi po apologetici, moralci i dogmatici kopali s onom ustrajnošću kojom kopaju po paragrafima raznih pravničkih priručnika, slovili bi i među svećenicima i među narodom kao vrli svećenici, a ovako su poznati kao nesnosni pravdaši. Boli nas kad vidimo kako nam se narod mnogo pravda i neprestano nateže po sudovima. Koliki su već seljački posjedi otišli na bubanj radi pravdanja! Svi osuđujemo tu grdnu manu našega naroda i s pravom je osuđujemo. Uništava nam narod moralno i materijalno. Ali još više treba da je osuđujemo kod svećenika. Narod često nema naobrazbe i odgoja ili ga imade malo, pak ga se može još kako tako ispričati. Svećenici naprotiv imademo naobrazbu i odgoj (ili se to barem pretpostavlja, jer kad poučavamo i odgajamo druge, mora da smo već sami poučeni i odgojeni) pak nas se zato ne može ispričati.

4) Radi pravdanja strada svećenicima ugled i pred duhovnom vlasti i pred narodom. Kad duhovna vlast čita tužbe i očitovanja, odmah dobiva sliku zaraćenih stranaka. Što sudi o njima? Pravdaši, bez odgoja, bez ponosa. Kad bi imali više ponosa, više plemenitosti, mirnim bi putem sami riješili spor, svaki bi malo popustio. Ispod časti bi im bilo, da se natežu i da njihove nesuglasice dolaze pred viši forum. Duhovna vlast zapamti i jednoga i drugoga i kad se radi o popunjenju koje bolje nadarbine, ne dobije je nijedan. Zašto? Duhovna vlast sasvim ispravno sudi: pravdaši su, a pravdaš nije pode-

san nizašto. Kad ne može s bratom svećenikom mirnim putem izaći na kraj, gdje su iste uzvišene ideje za koje se obojica bore, gdje je ista naobrazba i jednak po prilici odgoj, kako će na kraj izaći sa strankama, s ljudima raznovrsne naobrazbe i odgoja. Postoji opravdana bojazan, da bi se na novom položaju i s ljudima neprestano pravdao i tužakao, pa bi duhovna vlast imala samo neprilike. Zato se pravdaša kod važnijih mjesta eliminira, odnosno ukloni i postavi na takvo mjesto, gdje bude imao što manje prilike za pravdanje. Koliko imade vrijednih i sposobnih svećenika koji imaju mnogo svojstava da idu naprijed, a ipak ostaju po strani, duhovna ih vlast mimoilazi. Zašto? Naprosto zato, jer su radi svoga pravdaštva nepodnosivi. Čovjek po naravi teži za mirom, mirnim življenjem, a pravdaš neprestano stvara zadjevice, izaziva svađu; s njime u društvu nikada mira.

A što veli narod? Pravdaš je. Nećemo ga za župnika. Pravdao se i natezao po sudištima i s ovim svećenikom i s onim; pravdao bi se i s nama. Vitlao bi nas po sudištima od Poncija do Pilata kao što vuk vitla ovce po gorskim obroncima. Nikada mira ni pokoja dok god bi bio u našoj sredini! Zato je bolje, da uopće ne dođe k nama. — Da li se narod vara? Ni pošto. Iskusio je već u povijesti svoje župe što znači imati pravdaša za župnika, pak ga se boji i zato neće niti čuti o pravdašu.

Kakav je izlaz?

Sigurno je, da će vrijedan i krepostan svećenik upotrijebiti sve, samo da ne dođe do svađe.

1) Riješit će spor kod diobe »pro rata temporis« nagodbom. Nagodba je najbolje i najpravednije rješenje. Interesirane stranke poznaju same najbolje kraj, prilike i vrijednost diobnih predmeta. Zato je i njihova sporazumna odluka najpravednija. Svako drugo sudište pozna okolnosti diobnih predmeta tek posredno — iz spisa, po prikazivanju drugih ljudi; zato se lako dogodi i nehotimična pristranost. Jedna će stranaka u spisima stvar prikazati vještije i zgodnije nego druga. Zato će i sud pod uplivom vještijega prikaza stvar presuditi u prilog stranci vještijeg prikaza. To boli drugu stranku i zato je ogorčena. Kad su se pak stranke nagodile — jer su obje same sudjelovale u suđenju — moraju biti sa presudom i zadovoljne i prema tome nema mjesta prigovoru. I baš radi toga što je nagodba najpravednija presuda, savjetuju je svi

učitelji i odgojitelji, svi poglavari i sva sudišta bilo crkvenoga, bilo civilnog foruma.

A plod je nagodbe i taj, što je relativno najjeftinija — skopčana s najmanjim troškom. Dok razna sudišta traže raznovrsne zakonske formalnosti koje stoje novaca, nagodba kao pravni akt ne stoji ništa. Parnice se zavuku kroz dugo vrijeme, a nagodba je brzo gotova, odnosno uvijek je u vlasti samih stranaka. Pogotovo je prednost nagodbe pred parnicom u moralnom pogledu. Teško je i zamisliti parnicu bez grijeha, i što je parnica dulja, to bude i grijeha više. Kod nagodbe obratno uopće nema grijeha, ili se događa rijetko i malo. — S kojegod se dakle strane mjeri nagodba sa parnicom, uvijek je pred parnicom i zato se kod svake diobe, a napose kod svećeničke diobe toplo preporučuje.

2) Ako se već ne može doći do nagodbe, sinodalni statuti predviđaju »obranički sud« (Prva sinoda nadb. zagreb., str. 344). Ponos i čast svećenička traži, da se tomu forumu pristupi mirno i bez prethodnih svađa i uvreda. Kad je pak jednom donesena presuda, treba se s njome složiti i u savjesti i vanjskom vladanju. Nečasno bi bilo i ispod dostojanstva svećeničkoga, da se napada presuda obraničkoga suda i dira u poštenje svećenika sudaca. Same su stranke po volji izabrale suce, same su se sporazumjele, da će se pokoriti presudi; bila bi dakle slika slaboga značaja kad bi netko osuđivao ono, na što se sam obvezao da će poštivati. Sve to treba da se svrši tiho, mirno, nečujno. Stranke treba da su plemenite tako, da iz čitavoga njihovoga postupka odsijeva samo želja za pravednim rješenjem spora i ništa drugo.

3) Divan nam primjer bratske velikodušnosti kod diobe pokazuje Abraham kad se dijelio sa Lotom. »Unde et facta est rixa inter pastores gregum Abram et Lot. Dixit ergo Abram ad Lot: Ne quaeso sit jurgium inter me et te, et inter pastores meos, et pastores tuos; fratres enim sumus. Ecce universa terra coram te est: recede a me, obsecro: si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo: si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam« (Gen. 13, 7-9). Nastala je svađa između Abrahamovih i Lotovih pastira radi paše. A Abraham — da ne dođe do svađe, grijeha i povrede bratske ljubavi — reče mirno, uljudno, plemenito i velikodušno Lotu: čemu da se svadimo — ta braća smo! Evo, sva je zemlja pred tobom. Idi, molim te, od mene. Ako pođeš lijevo, ja ću desno. Ako je tebi milija desna strana, ja ću se zadovoljiti lijevom. Ple-

menit čovjek, divan karakter! Na što je sve spreman za volju mira, sloge i ljubavi! Može li se i zamisliti ljepši prizor kod diobe od ovoga? Kad se već u Starom Zavjetu, koji je tek priprava za Novi Zavjet; u Zavjetu, koji znade samo za suhu pravdu, a o ljubavi, koja je kraljica svih kreposti i koje je pun Novi Zavjet tako, da se i zove Zavjet ljubavi, nađe ovako lijepi značaj kao što je Abraham, zašto ne bi takvih karaktera moglo biti i u Novom Zavjetu? Ako je tako plemenit mogao biti patrijarha Abraham, zašto ne bi mogao biti i novozavjetni svećenik? — Radije popusti i odstupi od svoga prava, nego da se pravdaš, natežeš po sudištima i dobiješ nečastan nadimak »pravdaš«. »Blaženi mirotvorci, jer će se sinovi Božji zvati« (Mt 5, 9). »I tko da vam naudi, ako revnujete za dobro. Ali ako i trpite poradi pravde, blaženi ste« (1 Petr 3, 13-14).

x. [Dr Janko Penić.] »Pro rata temporis«. C.I.C., Can. 1480. Sacerdos Christi, XV/1936, br. 11, str. 134—137.

»SILNO SVEĆENIČKO BLAGO«

Sa svih se strana napada svećenike kao bogataše. Neprestano se spominje golema svećenička imovina. Jedni od napadača to čine iz neznanja. Čuju gdje drugi viču na svećenike radi »blaga i bogatstva« i bez daljega ispitivanja, što je na stvari, usvajaju tu objedu i sami tako viču. Drugi su pak zlobni i makar znadu, da položaj katoličkog klera nakon rata (I. svjetskog) nije nigdje ružičast, a pogotovo ne u (staroj) Jugoslaviji, ipak huškaju mase protiv klera, da mu smanje odnosno sasvim unište ugled. Treba dakle da se pozabavimo jednima i drugima, da vidimo što je razlogom vike i da li je vika opravdana. Usput ćemo svrnuti oči i na same sebe i priznati, da smo i sami toj vici krivi u koliko se ne brinimo, a imademo u ruci i te kako jako oružje.

I

Bio sam administrator in spiritualibus (upravitelj u duhovnim stvarima) dviju župa kroz godinu dana. Župe malene po broju duša — svaka imade oko 1800 vjernika. Župljani nijesu niti najbolji, ali niti najgori. Onako — poprečni. Sami katolici. Lijep i zdrav kraj. Kratko vrijeme iza moga dolaska dođu dvojica seljaka iz jedne župe, kao predstavnici cijele

župe, k meni u župski ured i najave mi kako cijela župa želi, da bi se pošlo k duhovnoj vlasti u deputaciji, da postanem njihovim župnikom. Ja sam ih odgovarao od deputacije, a kao razlog sam im naveo, da se još nijesam pravo snašao niti prilike uočio; moram se prije promisliti. Iz moga su držanja razabrali, da mi baš nije puno stalo do njihove župe. Snebivali su se od čuda i kao da ne vjeruju mojim riječima.

Svaka župska nadarbina u mojim župama posjeduje oko 70 jutara dobroga zemljišta. Tu je dobro uređen vinograd, lijepe oranice, još ljepše livade i nadarbinska šuma. Gospodarske zgrade u povoljnom stanju. Sad počnu moji seljaci, kao predstavnici župe, iznositi blago — milijune što ih nosi njihova župa. Nabrajaju redom prihode od pojedine kulture zemljišta, a ja ih slušam. Kad su svršili, upozorim ih neka uzmu olovku i papir u ruke, pa ćemo računati zajedno. Kad smo s jedne strane sračunali prihode, a s druge rashode, otvore se oči mojim — inače vrijednim — župljanima i bude im jasno, da se tu može jedva kraj s krajem vezati. Zašto? U gotovom novcu imadeš nešto (i to vrlo malo) od župskoga ureda, a sve drugo vadi iz zemlje. A kod koga je danas zemlja aktivna? Gledaj seljaka, koji radi marljivo i ustrajno kao crv, mnogo štedi i s minimalnim je u životu zadovoljan. Ono malo priroda, što mu preostaje od kućne uporabe, mora prodati ispod svake cijene, a porez je velik. Odijelo i druge potrepštine strahovito su skupe. Nikako da spoji u ekonomiji kraj s krajem. Seljak iz dana u dan pada u sve veće dugove i država (stara Jugoslavija) neprestano muku muči kako da seljaka spasi iz dugova. A kako će tekar svećenik teško kraj s krajem spajati? Porezi ga biju jednako kao i seljaka, životne potrebe kao školovan čovjek imade veće od seljaka, poslugu u kući i radnu snagu, koju seljak imade gratis (badava), mora svećenik i te kako skupo platiti. U nj se upiru oči sa svih strana, da daje i podupire. — Kad sam svojim župljanima izložio sve gospodarske okolnosti, shvatili su položaj svećenika na župi i vidjeli, da nipošto nije zavidan.

Čuje se prigovor sa strane seljaka: kad ja — seljak — mogu s 10 članova obitelji živjeti na 10 jutara, može onda i svećenik, koji je sam, živjeti na 70. Tu se seljak služi logičkim (misaonim) postupkom, koji se zove »a fortiori«, tim više. Međutim zaboravlja, da bi taj postupak bio opravdan jedino onda, kad bi sve druge okolnosti kod seljaka i sveće-

nika bile jednake — dakle uz klauzulu »caeteris paribus«, uz inače iste uvjete. Ali druge okolnosti nijesu jednake. Svećenik je u prvom redu dušobrižnik, a onda tek ekonom. Dok je u crkvi, uredu, školi, kod bolesnika, na ukupu, nije na ekonomiji. A što znači ekonomija bez nadzora? S jedne strane družina i težaci — svi skupo plaćeni — ne rade, a s druge strane krađu i raznose od ono malo prihoda što su ih pri radili. Povrh toga dolazi stan, odijelo, troškovi za štampu i slično — sve su to okolnosti koje traže kod svećenika kudikamo veće izdatke negoli kod seljaka. I ta dakle objekcija (prigovor) otpada. Kad se seljacima potanko protumači položaj svećenički i služba njegova, seljacima je jasno, da u zaključivanju nema govora o nekom »a pari« (podjednako) kod svećenika i seljaka, a pogotovo ne »a fortiori«.

II

Zlobni napadači. — Jednom je u jednoj od mojih župa držao političku skupštinu jedan umirovljeni ministar (stare Jugoslavije). Dakako da se među ostalim okomio i na svećenstvo i na »silno svećeničko blago«. Da li je taj gospodin to učinio iz neznanja ili iz zlobe? Teško je dopustiti, da je to činio iz neznanja, jer to isključuje čitavi njegov curriculum vitae, tok života. Po zvanju je pravnik. Dobro pozna život i seljaka i svećenika. Pravdaš i svadljivac od zanata. Napadao je dakle iz zlobe. — Seljaci su kasnije došli k meni, pa mi pričali — jedni sa negodovanjem, a drugi sa zlobnim smiješkom — sve što je taj gosp. ministar govorio i kako je lupao po svećenstvu. Razabrao sam, da mu je svrha bila omraziti svećenstvo pred narodom i zato sam rekao narodu: idite g. ministru i recite mu, da ja imadem naobrazbu sigurno toliko koliko i g. ministar ako ne veću; da radim za hrvatski narod sigurno toliko koliko i g. ministar. Povrh toga ministar sjedi u toploj sobi, a mi svećenici moramo po zimi, kiši i blatu kad god nas se zatraži. On imade uredovne sate, a mi smo na dispoziciji, raspoloženju, po danu i noći. On u autu, a mi pješice. A za sve to ne tražim plaću koliko imade g. ministar, nego samo jednu desetinu od njegovih prihoda. S tom sam desetinom tako zadovoljan, da vama seljacima dajem svu zemlju, sav posjed nadarbinski, a ja ću imati dosta od ministarske desetine. — Jesam li skup radnik? — Nipošto — odgovore seljaci. — To recite g. ministru, pa mi onda dođite reći, što vam je odgovorio.

Da li su seljaci moju poruku saopćili g. ministru — ne znam. Znađem samo to, da su se uozbiljili i među sobom kasnije mnogo raspravljali. Činjenica je, da je narodu danas (u staroj Jugoslaviji) vrlo teško i da upravo stenje pod materijalnom bijedom. Radi toga se buni i pripravan je i na najgore. To vidimo ne samo mi svećenici, nego i svi ostali inteligentni staleži. Neko je u državi sigurno kriv toj bijedi. Na koga će pasti odium? Mržnja? Svaki se stalež boji toga odium-a. Zato se svaki stalež žuri i viče: ja sam siromah, kruha gladan; meni treba pomoći. Na meni nije ta krivnja; drugi su krivi. A ko je taj drugi? Tu se sad slažu gotovo svi staleži i prstom upiru na nas svećenike. Svećenici su krivi. Evo koliko zemlju imadu! Budući da se zemlja vidi, a plaće se ne vide, narod lako povjeruje i eto kao glavnim se krivcima socijalne bijede posvuda smatraju svećenici.

Čovjek imade prirodno pravo da se brani. I najgoremu se zločincu daje pravo da se brani — da kaže što u svoju obranu prije nego ga se osudi. Još je jače prirodno pravo obrane kad napadač nepravedno napada, a napadnuti bez krivnje trpi. Kojim je pravom taj ministar, koji je sâm vrlo bogat, napadao nas svećenike radi blaga? Kojim pravom to čine drugi inteligentni staleži?

III

Činjenica je, da svaki čovjek treba vremenitih dobara za uzdržavanje života. S jedne su strane u čovjeku životne potrebe, a s druge strane treba da su pri ruci vremenita dobra. Ali je vrlo teško odrediti kolike su te životne potrebe. Iskustvo nam je svjedokom, da su ljudi nekada imali manje životne potrebe, nego ih imadu danas. A i u samim našim danima i u istom staležu jedan imade veće zahtjeve nego drugi. Što to znači? Znači, da je vrlo teško odnosno nemoguće ustanoviti kolike su životne potrebe kod svakoga pojedinoga staleža odnosno čovjeka. Drugim riječima, životne potrebe nijesu nešto apsolutno, kod čega bi se sa sigurnošću moglo uglaviti, gdje je minimum životnih potreba, ispod kojega se ne može ići, a jednako tako nije moguće ustanoviti niti maksimum životnih zahtjeva, preko kojega se ne bi moglo prekoračiti. Imade ljudi na zemlji s tako malenim zahtjevima, da to čovjek jedva vjeruje, a imade ih opet i s tako velikim zahtjevima, da se čovjek snébiva i naprosto sablažnjuje.

Kad je, dakle, tako teško, ili bolje reći nemoguće ustanoviti životne zahtjeve, onda je a pari ili jednako teško ustanoviti i visinu odnosno množinu vremenitih dobara, koja odgovaraju životnim zahtjevima. Kad životni zahtjevi nijesu nešto apsolutno, što bi se moglo promatrati kod jednoga čovjeka odnosno staleža neovisno o drugom čovjeku odnosno staležu, onda nije ni visina vremenitih dobara, dohodaka, plaće nešto apsolutno, što bi se moglo samo za sebe promatrati i neovisno o drugom čovjeku odnosno staležu prosuđivati. Drugim riječima: životni su zahtjevi relativni i imadu se prosuđivati prema mnogim okolnostima u ljudskom društvu, a jednako su tako i dohoci odnosno plaće relativne i imadu se mjeriti i prosuđivati prema općem ekonomskom stanju zemlje i prema pojedinim staležima. Što više i ključevi — stanovišta, po kojima se prosuđuju zahtjevi i dohoci, također su relativna. Režim treba u jedno vrijeme jedan stalež više od drugoga i zato mu priznaje veće zahtjeve; prema tome daje veća beriva. Sve je dakle relativno: i životne prilike i odgovarajuća vremenita dobra, i stanovišta po kojima se prosuđuju zahtjevi i dobra.

Prema tome se niti naše svećeničko ekonomsko pitanje ne može prosuđivati apsolutno — samo za sebe, nego s obzirom na druge staleže. Ako se uzme kao mjerilo naobrazba, sigurno spadamo među prve staleže. Ako se mjeri po radu, pitajmo druge staleže, ko je u neposrednoj blizini naroda toliko koliko smo mi, ko se za narod toliko muči, pregara, za narod toliko žrtvuje i s narodom se toliko muči i pati, koliko mi svećenici? Ili su možda zasluge mjera za ljudsko društvo? Neka bude. Ko više i bolje poučava narod o potrebi mira i poretka u društvu, o poštivanju auktoriteta u društvu, o doprinošenju moralnih i materijalnih žrtava za dobro društva od nas svećenika? I u samom ekonomskom pogledu koje prvi i bliži savjetnik narodu od nas? S pravom možemo pitati, koji je stalež zaslužniji za dobro ljudskoga društva od nas svećenika? Kojigod dakle ključ uzmemo, uvijek smo među prvim.

Kad se pak radi o berivima, svi su drugi inteligentni staleži u povoljnijem položaju od nas, jer svi drugi staleži imadu to pitanje uređeno. Razmjerno izlaze puno bolje nego mi, a što dobivaju, dobivaju u gotovom i bez muke, a mi moramo izvlačiti naše prihode poput seljaka iz zemlje i teškom mukom dolazimo do dinara. Mi znademo vrlo dobro, da su da-

našnji (god. 1937) crkveno-politički odnošaji takvi, da duhovna vlast uz najbolju volju ne može naše pitanje konačno urediti i zato je najbolje da trpimo i šutimo. Tješimo se sa Tobijom: »pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum, et recesserimus ab omni peccato, et fecerimus bene« (Tob. 4, 23). (Siromašan život doduše provodimo, ali ćemo imati mnogo dobara, ako se budemo bojali Boga i odstupali od svakoga grijeha i činili dobro). I sa psalmistom: »non est oblitus Dominus clamorem pauperum« (Ps. 9, 13). (Gospod ne zaboravi siromašnog jauka). »Patientia pauperum non peribit in finem« (Ps. 9, 19). (Strpljivost siromaha neće propasti zauvijek). »Desiderium pauperum exaudivit Dominus« (Ps. 10, 17). (Želju je siromaha uslišao Gospodin). Vanredna je Isusova utjeha: »Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum« (Matth. 5, 3). (Blago siromasima u duhu, jer je njihovo kraljevstvo nebesko!). Pobožni nas Kempenac upozoruje: »Non te pudeat aliis servire amore Iesu Christi, et pauperem in hoc saeculo videri« (De Imit. Christi I, 7, 1). (Ne stidi se, iz ljubavi k Isusu Kristu, služiti drugima niti biti siromah na ovom svijetu. Nasljeduj Krista.). Tješit ćemo dakle jedan drugoga, strpljivo ćemo podnositi jade svoje. Sve ćemo pouzdanje staviti u dragoga Boga i mirno čekati bolja vremena.

Ali kad nam se predbacuje »blago i bogatstvo«, to nas vrijeđa, na to ne smijemo šutjeti. Danas (god. 1937) kada se svi slojevi tuže na krizu, a mi jedini da smo kapitaliste! Svi trpe, a mi jedini da plivamo u izobilju! Svim nedaćama materijalnim da smo mi krivi! Sav odij (mržnja) i bijes radi strahovitoga siromaštva u društvu da pada na našu glavu! Mi svećenici da budemo tirani i izrabljivači našega naroda! Mi da nemamo razumijevanja i smilovanja za bijedu naših vremena i našega naroda! Mi da dopustimo, da strada ugled naš, našega staleža i same sv. Crkve radi ovakih neistinitih podvala! Je li moguće da bude i jedan svećenik, koji bi ostao ravnodušan na ove strahovite napadaje? Radi ugleda i časti svoje vlastite, svoga staleža i sv. Crkve treba da se poslužimo prirodnim pravom obrane, da se branimo od tih napadaja ma od koga i ma s koje strane oni dolazili. Kad nas se može i smije sa svih strana nepravедno napadati, imademo mi barem toliko prava u društvu, da se pravedno i časno branimo.

A kako ćemo se braniti? Svima, koji nas dobronamjerno napadaju, mirno ćemo i objektivno izložiti svoje ekonomske

prilike. Svi će ti vidjeti, da su krivo imali, i ako neće imati sućuti s nama, sigurno nas više neće napadati. Mi ne naglašujemo dovoljno svijetu naših teških prilika i zato nas mnogi i bez svoje krivnje krivo prosuđuju.

A što ćemo i kako ćemo s onima koji su zlobni? Njima ne koristi pozitivno razlagati niti dokazivati, jer nam uopće ne vjeruju. O njima vrijedi ono što je sv. Ignacije mučenik pisao o vojnicima koji su ga pratili u Rim: »De Syria usque ad Romam pugno ad bestias in mari et in terra, nocte dieque ligatus cum decem leopardis, hoc est militibus, qui me custodiunt; quibus et cum benefeceris, peiores fiunt« (Od Sirije do Rima borim se sa životinjama na moru i na kopnu, noću i danju vezan sam uz 10 leoparda, tj. vojnika, koji me čuvaju. Oni, kada im i dobro učiniš, postaju gori). (Brev. Rom., in festo S. Ignatii, Ep. et Mart. II Noct.).

Što dakle s njima? Uputiti ih, neka gledaju kako su opskrbljeni drugi staleži. Reci im, neka pitaju koliku plaću dobiva općinski pandur, pisar, blagajnik, bilježnik; kako je plaćeno učiteljstvo i srednjoškolski nastavnici; kolika beriva dobivaju činovnici na srezu (kotaru) a još više oni kod banovine; neka se malo zabave dohocima činovnika u ministarstvima i samih ministara! Neka ti zlobnici ispituju koliko privređuju pojedini vlasnici tvornica, industrijalci, trgovci i toliki drugi bilo pojedinci bilo staleži. Onu istu batinu, kojom se udara po nama, okreni, pa neka udara po drugome. Po nama je nepravedno udarala, a po drugima će i te kako pravedno udarati. Treba rješavati socijalno pitanje, treba doskočiti teškoj socijalnoj bijedi. Ali uzrok se neka traži tamo gdje on uistinu i postoji, a ne kod svećenika, koji mnogoput jedva životare. Dohoci su relativna stvar; promatraju se u odnosu prema drugim staležima i njihovim berivima. Kad nas se nepravedno napada, imademo pravo — da se časno obranimo — upozoriti na druge staleže i reći otvoreno: drugi bolje stoje, nečasno je i nepravedno da se nas napada.

Ako pak dođe prigovor, imade pojedinaca koji su bogati, reći ćemo: to stoji. Ali tih pojedinaca imade daleko manje u našem staležu, nego u drugim. Uostalom, ako se i nađe koji pojedinac bogat, najveća većina klera je siromašna i ti pojedinci nipošto nijesu dovoljan razlog, da se ovako grubo vri-

jeđa čitav stalež. — Treba dakle da smo ponosni i da odlučno odbijamo od sebe grubo — neopravdano napadanje.

[Dr Janko Penić.] »Silno svećeničko blago«. Sacerdos Christi, 15/1936, br. 12, str. 156—158; 16/1937, br. 1, str. 11—13.

CRKVENI RAČUNI

I. Savjesni svećenici

Imade među braćom svećenicima divnih primjera. Svaku — i najmanju — svotu odmah zabilježi na njezino mjesto; jednom u primitak, drugi put u izdatak — već prema naravi stvari. Kad treba načiniti obračun, začas je gotov. Treba podnijeti kakav izvještaj o blagajničkom stanju, čini ga bez ikakve poteškoće i s takvom točnošću, da staneš pa se diviš. Kojagod od viših instancija (uprave) dođe da ga kontrolira, svaka je zadovoljna, svaka izvješćuje višu o uzornom redu u vođenju računa takva svećenika, svaka mu daje priznanje. Takav je svećenik tako plemenit, da računa sa svakom parom; o svemu vodi brigu, na sve pazi, sve korisno iskorišćuje. Iz svakoga njegova računa izbija nježna njegova savjest i želja, da na svim linijama svećeničkoga života pruži Bogu, Crkvi i okolini maximum (najviše) što pružiti može.

To je onaj vjerni sluga, kome Gospodar povjerava svoju čeljad. »Fidelis dispensator, et prudens, quem constituit dominus supra familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram?« (Luc. 12, 42). To je onaj blaženi sluga, koga će gospodar naći budnim i postaviti nad svim dobrima svojim. »Beatus ille servus, quem, cum venerit dominus eius, invenerit sic facientem (vigilantem). Amen, dico vobis: quoniam super omnia bona sua constituet eum« (Matth. 24, 46-47). To je onaj blaženi čovjek, koji se boji Gospodina i drži zapovijedi njegove. »Beatus vir, qui timet Dominum: in mandatis eius volet nimis. Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur. Gloria et divitiae in domo eius, et iustitia eius manet in saeculum saeculi« (Ps. 111, 1-3). Takvog će svećenika gospodar postaviti nad mnogim i pozvati da uđe u radost gospodara svoga. »Euge, serve bone, et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui« (Matth. 25, 21). Svećenik koji je vjeran u sitnim računima, bit će vjeran i pouzdan i u veli-

kim; takvog biskup bez straha namješta i u službu koja traži najveće povjerenje. »Qui fidelis est in minimo, et in maiori fidelis est« (Luc. 16, 10). Ovakav će svećenik, jer je točan i savjestan u malenkostima, biti još većma točan i savjestan u većim i težim obvezama. On je vjerni prijatelj Bogu, Crkvi i narodu. A od vjerna prijatelja što se daje zamisliti bolje? »Amico fidei nulla est comparatio« (Eclus. 6, 15). Savjestan je svećenik sličan Josipu Misirskome, o kome iznosi Sveto Pismo: »Fuitque Dominus cum eo, et erat vir in cunctis prospere agens; habitavitque in domo domini sui, qui optime noverat Dominum esse cum eo, et omnia, quae gereret, ab eo dirigi in manu illius. Invenitque Joseph gratiam coram domino suo, et ministrabat ei; a quo praepositus omnibus gubernabat creditam sibi domum, et universa quae ei tradita fuerant: benedixitque Dominus domui Aegyptii propter Joseph, et multiplicavit tam in aedibus quam in agris cunctam eius substantiam« (Gen. 39, 2-5). (Jahve je bio s Josipom, zato je u svemu imao sreću: Egipćanin ga uzme k sebi u kuću. Vidje njegov gospodar da je Jahve s njim i da svemu što mu ruka poduzme Jahve daje uspjeh; zavalje on Josipa i uze ga za dvoranina, i postavi ga za upravitelja svoga doma i povjeri mu sav svoj imetak. I otkad mu je povjerio upravu svoga doma i svega svog imetka, blagoslovi Jahve dom Egipćaninov zbog Josipa: blagoslov Jahvin bijaše na svemu što je imao — u kući i u polju).

II. Svećenici s manje mara

Ali imade nažalost i takvih svećenika, koje se — kad je govor o točnom i savjesnom vođenju crkvenih računa — ne bi moglo pohvaliti. Primi odnosno izdade novac, a ne ubilježi odmah. Kasnije zaboravi i nakon nekoga vremena uopće ne zna zašto je novac izdao, odnosno u koju ga je svrhu primio. Treba sastaviti račun i podastrijeti ga kojoj višoj instanciji, a on u sto briga — što će i kako će. Nema drugoga izlaza, nego sastaviti račun odoka. Sad se unose i primici i izdaci in globo — okruglo po prilici. Može se dogoditi, da su primici bili veći nego su u računu prikazani i tako strada župska crkva, kapela ili druga duhovna ustanova. Ako je svećenik osjetljiv u pitanju novca, onda neće stradati nijedna crkvena ustanova, makar površno vodi račune, jer će sam podmiriti manjak. Ali je i u tome slučaju šteta po crkvene ustanove, jer se iz površno vođenih računa ne može razabrati realno stanje

crkvene imovine — ne znaš zapravo koliki su izdaci, a koliki opet primici. Nakon takovih računa nijesi na čistu što da poduzmeš, da dođe do ravnoteže u proračunu.

Vlast, kojoj se podastire ovako površno sastavljen račun, odmah primijeti nedostatke. Makar joj je neugodno, a više puta i vrlo teško, vraća račune natrag sa primjedbom, neka se sastave iscrpnije — to znači točnije i savjesnije. Svećenik pak, kome su računi vraćeni, dospio je opet u nove klance jadikovce. Prvi puta mu je bilo teško sastavljati račune, jer se nije pravo sjećao primitaka i izdataka, nego ih je unosio u određene stavke odoka — samo da udovolji propisu, a sada će mu biti još teže sastavljati račune, jer se još manje sjeća brojki, budući da je proteklo još više vremena otkako je novac primao i izdavao. U mučnoj je dakle situaciji i on i nadležna vlast. Natežu se. On dokazuje, da su računi ispravni, a vlast prigovara. Tako se gubi vrijeme, koje bi se i te kako korisno moglo upotrijebiti u radu za duhovni napredak vjernika; troše se živci, koji su i onako, već istrošeni uslijed tolikih udaraca što ih mi svećenici primamo (god. 1937) sa svih strana, a konačno uvijek kod takvih neurednih računa trpi crkvena imovina.

Gdje je razlog netočnom vođenju crkvenih računa? Događa se, da je dušobrižnik sam na velikoj župi i ne dopije na sve kako bi želio. Ubere i izda novac. Kako je odmah i neposredno zaokupljen drugim poslom koji mora nužno svršiti, odgodi unošenje novca u knjigu. Kasnije zaboravi, a ako se i sjeti, sjećanje nije uvijek vjerno. Tako se može dogoditi, da bez vlastite svećenikove krivnje koji put nijesu računi točni. Budimo objektivni i iskreni, takvi se slučajevi u današnjim (god. 1937) teškim prilikama mogu dogoditi. Međutim to će se dogoditi samo tu i tamo; koji put. Redovito pak preopterećenost u poslu nije razlogom netočnih računa.

Nego što? Pigritia (lijenost): »Vult et non vult piger« (Prov. 13, 4). (Uzaludna je žudnja lijenčine. Izr. 13, 4). Desideria occidunt pigrum, noluerunt enim quidquam manus eius operari«. (Prov. 21, 25). (Lijenčinu ubija želja njegova, jer mu ruke bježe od posla. Izr. 21, 25). »Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum« (Prov. 22, 13). (Lijenčina veli: »Lav je vani, nasred trga poginuo bih«. Izr. 22, 13). »Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo« (Prov. 26, 14). (Kao što se vrata okreću na stožerima svojim, tako i lijenčina na postelji svojoj. Izr. 26, 14).

Kakav je križ ovakav svećenik svojim pretpostavljenima lije-
po ističe Salamon kad veli: »Sicut acetum dentibus, et fumus
oculis, sic piger his, qui miserunt eum« (Prov. 10, 26). (Kakav
je ocat zubima i dim očima, takav je ljenivac onima koji ga
šalju. Izr 10, 26). Takvoga upozoruje isti Salamon neka pođe
k mravu i neka se od mrava nauči mudrosti. »Vade ad for-
micam, o piger, et considera vias eius, et disce sapientiam,
quae, cum non habeat ducem, nec praeceptorem, nec princi-
pem, parat in aestate cibum sibi, et congregat in messe, quod
comedat. Usquequo, piger, dormies? Quando consurges e
somno tuo?« (Prov. 6, 6-9).

III. Što veli Crkveni Zakonik?

Can. 1523. — Administratores bonorum ecclesiasticorum
diligentia boni patrisfamilias suum munus implere tenentur;
ac proinde debent (Kanon 1523. — Upravitelji su crkvenih
dobara dužni svoju službu ispunjavati marljivošću dobrog
domaćina; zato moraju):

1° Vigilare ne bona ecclesiastica suae curae concredita
quoquo modo pereant aut detrimentum capiant (1. paziti da
crkvena dobra, koja su povjerena njihovoj brizi, ne bi kako
propala ili se oštetila);

2° Praescripta servare iuris tam canonici quam civilis, aut
quae a fundatore vel donatore vel legitima auctoritate im-
posita sint (2. držati se propisa kako crkvenoga tako i svjetov-
noga prava ili onoga što je odredio zakladnik, darovatelj ili
zakonita oblast);

3° Reditus bonorum ac proventus accurate et iusto tem-
pore exigere exactosque loco tuto servare et secundum funda-
toris mentem aut statutas leges vel normas impendere (3. tra-
žiti prihode i urode dobara savjesno i u zgodno vrijeme; ču-
vati ih skupljene na sigurnom mjestu; raspolažati njima pre-
ma namjeri zakladnika ili prema zakonskim odredbama ili
uputama);

4° Pecuniam ecclesiae, quae de expensis supersit et utiliter
collocari potest, de consensu Ordinarii, in emolumentum ipsi-
us ecclesiae occupare (4. crkveni novac, što preostaje od (od-
bitih) potrošaka, može se korisno uložiti, s privolom ordinari-
ja upotrijebiti u korist same crkve);

5° Accepti et expensi libros bene ordinatos habere (5. imati
dobro uređene knjige prihoda i rashoda);

6° Documenta et instrumenta, quibus iura ecclesiae in bona
nituntur, rite ordinare et in ecclesiae archivo vel armario
convenienti et apto custodire; authentica vero eorum exem-
plaria, ubi commode fieri potest, in archivo vel armario
Curiae deponere (6. pravilno urediti isprave (dokazala) i listi-
ne, na kojima se osnivaju prava crkve na dobra; čuvati ih u
crkvenom arhivu ili u zgodnom i uređenom spremnjaku (or-
maru); njihove izvornike, gdje je zgodno, predati na čuvanje
u arhiv ili spremnik (ormar) biskupskog dvora).

Can. 1525. — § 1. Reprobata contraria consuetudine, ad-
ministratores tam ecclesiastici quam laici cuiusvis ecclesiae
etiam cathedralis aut loci pii canonice erecti aut confraterni-
tatis singulis annis officio tenentur reddendi rationem admi-
nistrationis Ordinario loci. (Kanon 1525. — § 1. Upravitelji
bilo crkvenjaci bilo svjetovnjaci koje mu drago crkve, pa i
stolne, ili nabožnog mjesta kanonski ustanovljenoga, ili bra-
tovštine, moraju mjesnom ordinariju svake godine, po služ-
benoj dužnosti, polagati račune o upravi; osuđen je svaki
protivni običaj).

Can. 1528. — Etsi ad administrationem non teneantur ti-
tulo beneficii vel officii ecclesiastici, administratores qui mu-
nus expresse vel tacite susceptum, arbitrato suo dimittunt
ita ut damnum exinde ecclesiae obveniat, ad restitutionem
tenentur. (Kanon 1528. — Iako upravitelji nisu dužni uprav-
ljati zbog nadarbine ili crkvene službe, ipak, ako napuštaju
službu upravitelja, koju su primili izričito ili šutke, pa od
toga nastane šteta crkvi, dužni su na odštetu).

U savezu s navedenim kanonima Crkvenoga Zakonika na-
ša je »Prva sinoda nadb. zagrebačke« donijela u svakom po-
gledu upravo iscrpivi »Naputak u upravljanju crkvenim do-
brom«. (Vidi: »Prva sinoda nadb. zagreb.«, strana 310—398).
U »Naputku« se nalazi i poglavlje pod naslovom »Blagajni-
čko upravljanje crkvenim novcem«. Tu se nalaze detaljne
upute o vođenju same blagajne, a među ostalim stoje ova
upozorenja:

d) Blagajnički dnevnik vodi se vremenskim redom tako,
da se još istoga dana unese u određenu rubriku pojedini pri-
mitak i izdatak.

k) Blagajnički dnevnik, račune, iskaze i izvatke, koji se
odnose na upravljanje imovinom, valja voditi čisto, čitljivo
i uredno prema propisima ovoga »Naputka«.

»Directorium« pak upozoruje upravitelje crkvene imovine »Crkveni računi. Izvadak, zapisnik o škontraciji blagajne, prijepise promjena u imovnicima crkvene, nadarbinske i zakladne imovine, kao i svotu dužnu u ime istrošenja pokućstva i gospodarskog pribora treba poslati do konca veljače dekanu, a ovaj do konca travnja Duhovnome stolu.« (Directorium... pro anno... MCMLII..., Zagrebiae 1951, p. 128).

Iz svih se navedenih crkvenih propisa jasno vidi, da je Crkvi puno stalo do toga, da se crkvenom imovinom savjesno upravlja, da se crkveni računi točno vode i da se nigdje ništa ne dopusti što bi moglo u bilo kome pogledu škoditi crkvenoj imovini. A koji su razlozi, zbog kojih Crkva toliko pazi na točnost u vođenju crkvenih računa?

IV. Pravednost.

To je čudoredna stožerna krepost, koja upućuje čovjeka, da dade svakome što mu pripada. »Podajte dakle caru carevo i Bogu Božje« (Mt 22, 21). Župnoj dakle crkvi daj što je njezino, kapeli što njoj pripada, grobljanskoj blagajni na što ona imade pravo — i tako redom svakoj crkvenoj ustanovi što joj po kanonskim i državnim propisima pripada, a sebi opet zadrži što po zakonu pripada tebi. Da se pak pravedno može postupati i da nijedna ustanova ne bude prikraćena, treba točno voditi račune. Samo na taj ćeš način doznati što kojoj ustanovi pripada i prema tome moći ćeš joj dati njezino pravo.

Kolike lijepe pohvale i kako velike nagrade obećaje Sv. Pismo iustitiae et homini iusto, pravednosti i pravednom čovjeku! »Et retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam: et secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi« (Ps. 17, 21). (Po pravednosti mojoj Jahve mi uzvрати, po čistoći ruku mojih on me nagradi). »Multae tribulationes iustorum — custodit Dominus omnia ossa eorum« (Ps. 33, 20, 21). (Mnoge nevolje ima pravednik... On čuva sve kosti njegove). »Iustus, ut palma florebit; sicut cedrus Libani multiplicabitur« (Ps. 91, 13). (Ko palma cvate pravednik i raste ko cedar libanonski). »Iustorum autem semita, quasi lux splendens, procedit et crescit usque ad perfectam diem« (Prov. 4, 18). (A pravednička je staza kao svjetlost svanuća, koja je sve jasnija do potpunog dana. Izr 4, 18). »Benedictio Domini super caput iusti« (Prov. 10, 6). (Blagoslovi su nad

glavom pravedniku. Izr 10, 6). »Iustorum autem animae in manu Dei sunt, et non tanget illos tormentum mortis« (Sap. 3, 1). (A duše su pravednika u ruci Božjoj, i njih se ne dotiče muka nikakva. Mudr 3, 1). »Iustus autem, si morte praeoccupatus fuerit, in refrigerio erit« (Sap. 4, 7). (A pravednik ako i umre prijevremeno, naći će mir. Mudr 4, 7). »Iusti autem in perpetuum vivent, et apud Dominum est merces eorum, et cogitatio illorum apud Altissimum. Ideo accipient regnum decoris, et diadema speciei de manu Domini: quoniam dextera sua teget eos« (Sap. 5, 16-17). (A pravednici žive dovijeka, i u Gospodu je nagrada njihova, i briga za njih u Svevišnjeg. Zato će iz ruku Gospodnjih primiti kraljevsku krunu slave i vijenac ljepote; svojom će ih desnicom Gospod zakriliti. Mudr 5, 15-16). »Dicite iusto, quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedet« (Isa. 3, 10). (Kažite: »Blago pravedniku, hranit će se plodom djela svojih!«). »Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum« (Matth. 13, 43). (Tada će pravednici zasjati poput sunca u kraljevstvu Oca svojega). »Iunior fui, etenim senui: et non vidi iustum derelictum, nec semen eius quaerens panem. Tota die miseretur et commodat: et semen illius in benedictione erit« (Ps. 36, 25-26). (Mlad bijah i ostarjeh, al' ne vidjeh pravednika napuštena ili da mu djeca kruha prose. Uvijek je milosrdan i u zajam daje, na njegovu je potomstvu blagoslov). »Memoria iusti cum laudibus« (Prov. 10, 7). (Pravednikov je spomen blagoslovljen. Izr 10, 7). »Et nomen eorum vivit in generationem et generationem« (Eclus. 44, 14). (I ime njihovo živi za sva pokoljenja. Sir 44, 14). — Jedna pohvala pravednosti i pravedniku ljepša od druge, jedna nagrada veća od druge!

V. Ostali razlozi.

1) Svijesno zanemarivanje u vođenju crkvenih računa je uvijek peccatum, grijeh. Jednom će biti peccatum leve, laki grijeh, a drugi put i peccatum grave, teški grijeh. Ako je nemar bio sasvim svijestan i šteta po crkveno dobro bila velika, sigurno je, da će savjest biti opterećena peccato gravi. Ako pak nemar nije bio sasvim svijestan, ili pak šteta nije bila velika, bit će po srijedi samo peccatum leve. No krepostan će svećenik izbjegavati ne samo onaj nemar u vođenju crkvenih računa iz koga slijedi peccatum grave, nego i onaj

iz koga slijedi peccatum leve. Zašto? Naprosto zato, što je Crkva danas u tako teškim materijalnim okolnostima, da joj i najmanji prihod dobro i vrlo korisno dođe, a obratno svaku i najmanju štetu i gubitak bolno osjeća. Narod je siromašan i od njega ne možemo mnogo očekivati. On ne daje. A ako i daje, daje malo i s teškom mukom. Potrebe su pak Crkve — kako svjedoči svakidašnje iskustvo — upravo goleme. Treba dakle ovom imovinom, što je još Crkva imade, što bolje upravljati, da se kako tako podmiruju silne potrebe Crkve.

2) Svaku štetu, koja slijedi iz svijesnoga nemara u vođenju računa, treba nadoknaditi onoj crkvenoj ustanovi kojoj je šteta nemarom prouzročena. Što je veći nemar bio i dulje vremena trajao, to će i štete biti veće, to će i obveza u naknađivanju štetâ biti veća i teža. A čime ćeš, brate, naknađivati štete kad sam i onako teško živiš i jedva kraj s krajem vežeš? Zašto si dakle nemarnim vođenjem crkvenih računa sâm zadaješ novih neprilika, novih uzrujavanja i praviš nove dugove? Dug je zao drug — pa bio ti dužan makar kome, a pogotovo je težak drug ako duguješ crkvenoj ustanovi. Crkvena dobra služe promicanju slave Božje, ugleda Crkve, spasa duša i ugleda našega svećeničkoga. Time što si propustio potreban mar u upravi crkvenih dobara, i tako postao dužnik Crkvi, postao si krivcem nazatku svih duhovnih vrednota koje radi tvoga nemara trpe. A zar nije to potresna stvar, da onaj koji je po službi zvan da promiče interese Crkve — interese Božje, ne samo da ih ne promiče, nego ih svojim svijesnim propustom još krnji i oštećuje!

3) Ponos. Nijednome čovjeku nije svejedno, da li uživa dobar ili zao glas, a pogotovo ne svećeniku. Nije i ne smije biti svejedno, da li se o nekome govori kao o čovjeku koji je uredan, točan i savjestan u vođenju računa, koji je tako osjetljiv da u računima pazi i na zadnji dinar, ili pak o njemu kola naokolo glas kao o lakoumnom, površnom i nesavjesnom čovjeku, kojemu nije stalo ni do čega. A fortiori (tim više) to vrijedi za svećenika. Kad se o svećeniku širi glas, da je točan i savjestan u računima, njemu svijet rado daje za duhovne svrhe, jer je uvjeren, da će sve korisno upotrijebiti za Božju stvar. Ako je pak poznat kao površan u računima, svijet zazire od davanja darova u duhovne svrhe, jer se boji, da darovi neće polučiti željenu svrhu. Kad dakle ne bi bilo viših, vrhunarnih motiva: ljubav prema Bogu, ljubav pre-

ma Crkvi, ljubav prema spasu vjernika, ljubav i poštivanje duhovnih vrednota, već bi i sam ponos — dobar glas morao biti tako jaki motiv u čovjeku i svećeniku, da bude točan i savjestan u računima.

Objava visoko ističe vrijednost dobroga glasa. »Et erat haec (Iudith) in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum« (Iudith 8, 8). (Kod svih je bila na najboljem glasu, jer je bila vrlo bogobojazna. Nije bilo nikoga, tko bi o njoj govorio što ružno). »Melius est nomen bonum, quam divitiae multae; super argentum et aurum, gratia bona« (Prov. 22, 1). (Dobro je ime bolje od velika bogatstva, i bolja je naklonost od srebra i zlata. Izr 22, 1). »Melius est nomen bonum, quam unguenta pretiosa; et dies mortis die nativitatis« (Eccles. 7, 2). (Bolji je dobar glas nego skupocjeno ulje, i smrtni dan nego dan rođenja. Prop 7, 1). »Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri pretiosi et magni. Bonae vitae numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in aevum« (Eclus. 41, 15-16). (Brini se za ime, jer ti ono ostaje dulje nego tisuće velikih zlatnih zaloga. Sretan život traje stanoviti broj dana, ali časno ime ostaje zauvijek. Sir 41, 12-13). »Quaecumque (sunt) bonae famae (sequimini)« (Philipp. 4, 8). (Sve što je na dobru glasu, slijedite. Fil 4, 8). »In omnibus operibus tuis praececellens esto. Ne dederis maculam in gloria tua« (Eclus. 33, 23-24). (U svim djelima svojim budi gospodar i ne daj da ti se okalja čast. Sir 33, 23).

4) Uviđavnost prema duhovnoj vlasti. Zapovijed o kršćanskoj ljubavi prema bližnjemu traži od svakoga čovjeka, da s jedne strane čini bližnjemu dobro, gdje i koliko može, a s druge strane da ukloni od bližnjega zlo, gdje i koliko može. Jednako i još više vrijedi ta zapovijed za naše svećeničko međusobno vladanje. Gdje možeš tu učini dobro svećeniku, a jednako ga pošteti i od zla, gdje ti se pruži prilika. Kad znadeš, da crkveni zakoni nalažu točnost u vođenju crkvenih računa i točnost u odašiljanju računa određenim vlastima u određeno vrijeme; kad znadeš, da crkvena vlast mora bdjeti i urgirati točno obdržavanje crkvenih propisa, zašto onda ne bi bio točan i savjestan i u vođenju i u odašiljanju crkvenih računa? Kad na svaki način moraš voditi i odašiljati račune, zašto to ne bi učinio točno i u određeno vrijeme? Zašto ne bi priuštio malo radosti i veselja duhovnoj vlasti? Zašto je

ne bi poštedito neugodnosti, uzrujavanja koje nastaje kad mora iterum atque iterum, ponovo i ponovo, forsirati da joj pošalješ račune? Kako je tebi drago kad od nekoga nešto očekuješ i on ti to savjesno izradi i točno u određeno vrijeme pošalje, tako je i duhovnoj vlasti drago kad si ti savjestan i točan u računima. Tebe žalosti kad te netko svojom nemarnošću i nehajem muči; jednako tako djeluje i na duhovnu vlast tvoj nehaj i tvoji propusti. »Sve dakle, što hoćete, da čine vama ljudi, činite i vi tako njima, jer je to zakon i proroci« (Mt 7, 12). U niječnom pak obliku: što ne bi vi rado da vama ljudi čine, to nemojte niti vi njima činiti. Koliki su dakle razlozi sa svih strana, da se crkveni računi savjesno vode i točno u propisnom roku crkvenoj vlasti odašilju!

X. [Dr Janko Penić.] Crkveni računi. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 3, str. 42—45; br. 4, str. 58—60.

Katolički list, 88/1937, br. 18, str. 212—213; br. 19, str. 227—229.

DRUGI DIO

ČLANCI MSGRA DRA JANKA PENIĆA OBJELODANJENI U »KATOLIČKOM LISTU«, GOD. 1940—1944.

SLOGA.

U naravnom redu nema nijedne kreposti, koja bi ljudima bila toliko poznata, i koju bi ljudi tako visoko cijenili kao slogu. O njoj govori staro i mlado. Nju preporučuje učen i neuk. Ona je imala vrijednost diljem čitave povijesti jednako kao i danas. Uvijek je suvremena. Uvijek korisna.

Koliko je star ljudski rod, toliko je stara i sloga. Dok se druge vrednote ljudskog duha s vremenom dižu, rastu, napreduju i sazrijevaju da onda padnu u zaborav, sloga je uvijek mlada i draga kao što je uvijek draga mladost i dobro zdravlje. Kome ikada omrznu vjeran prijatelj? Tako i sloga.

Dokgod bude ljudi, oni će raditi za svrhu. A svrha se polučuje to prije i lakše, što više ljudi zajedno i oduševljeno — dakle složno rade za nju.

Mi ne dajemo slogi neku tajanstvenu moć u naravnom redu. U naravnom redu računamo s njome toliko koliko i svi drugi ljudi — bilo pojedinci, bilo skupine. Neobično je sloga jaka kad je nadnaravna krepost — kad je čovjek razvija pomognut milošću Božjom.

1. Moć sloge.

O tome je lakše i korisnije govoriti iz iskustva, nego iz umovanja. Praktična je to vrlina. Njome se ljudi više bave u praksi, nego u teoriji. I plodovima rodi samo u praksi — u dnevnom, našem, ljudskom životu. Prošetajmo, prema tome, životom kao rodnim voćnjakom i berimo plodove sloge.

Kad u pojedincu čovjeku vlada sloga između duše i tijela, ona donosi divan plod — plemenit značaj. Duša zapovijeda,

a tijelo sluša. Oči gledaju plodna polja, a duša se divi dobroti Božjoj. Oči promatraju bezbrojne zvijezde, a duša je zapanjena nad mudrošću Božjom. Oči se pasu po živim umjetnicima: po biljnom i životinjskom carstvu, a duša se diže k Bogu-umjetniku. Oči su sate i sate uprte u mravinjak. Ne mogu da se nagledaju marljiva i ustrajna rada, a čovjek čuti prekor. — I ja, i toliki drugi ljudi — gdje smo u radu, koliko zaostajemo za nerazumnim stvorovima! A kvočka? S koliko brigom bdi je nad pilićima! Koliko se žrtvuje za njih! Duša razmišlja: ljudske majke, kolike ste, koje kvočka postiđuje! — Kad bi oči htjele vrludati po zlim knjigama, nezgodnim kinima i kazalištima, ili gledati osobe što duša ne dopušta, reći će im duša: Oči moje, oči sokolove, sklopili smo savez da ne gledate zabranjenih predmeta, jer bi time smrt uzrokovale i sebi i meni! I poslušaju vječne oči, složne se s dušom i ne gledaju.

Uši čuju nezgodne razgovore, proste riječi i kletve, a duša ih odmah zatvara. Sjeća se duša mudrih riječi: »Uši valja zatvoriti zlim glasovima, i to već prvima. Jer kad su počeli (prodirati u uši) i dopušteno im je, još se više usuđuju (prodirati)« (Seneca, epist. 123). Dopre do ušiju i ogovor i kleveta. Dira se u tuđe poštenje. Uši se složno zatvore, jer duša upozoruje: Čemu opterećivati savjest tuđim smetištem kad je i vlastito vrlo veliko? Kad pak uši slušaju pametnu riječ, mudre roditeljske, nastavničke i odgojiteljske savjete, tad ih nuka duša, neka se što više otvore, da budu slične cvijetu što se širom otvara suncu i toplini. A riječ će Božju i umno razlaganje u predavanju tako požudno upijati kako isušena i ispucana zemlja požudno upija toplu ljetnu kišu. Slušanje o tuđoj bijedi će djelovati tako, da će duša naložiti rukama: Zasučite rukave i pomozite. Posegnite u džep i darujte.

Mirisat će tijelu petkom i drugim zabranjenim danima meso. Sloga će uputiti tijelo na dušu. Odgovor će biti: Koliko je dana u godini kad smiješ jesti meso koliko hoćeš! Zašto se ne bi u ovo nekoliko dana Bogu za ljubav ustegnulo od mesa, kad ti to koristi zdravlju, a imaš druge hrane još i bolje? Čuvaj se kojekakvih mirisa što časovito gode, a onda ostavljaju rastrovane živce i mekoputno tijelo, a dušu praznu. Miriši krepости. Taj je miris trajan — vječan. Ljudi ga priznaju i cijene, a Bog bogato nagrađuje.

Tek teži za što boljom hranom i što biranijim napitkom. A duša će mu dati na razmišljanje posljedice. Sve prekršaje moralnoga reda i u svim smjerovima, i u najvećem postotku, čine upravo siti i pijani ljudi. To je životna činjenica, koju dokazuju statistike svih naroda, a dokazuje ju i životno iskustvo svakoga pojedinoga čovjeka. Naprotiv kad tek slijedi propise razuma i zadovoljuje se priprostim hranom bez opojnih pića ili u čednoj mjeri, tada je čovjek i zdrav, i trijezan, i čestit. Tada je čovjek sličan onoj trojici mladića, što ih spominje Sv. pismo, da su jeli povrće i bili ljepši, zdraviji i krepkiji, nego mladići, koji su se hranili s kraljevskoga stola.

Kad bi se tijelo htjelo raskošno oblačiti, doviknut će mu duša: Samo toliko se oblači koliko je potrebno za čuvanje zdravlja. Samo toliko i tako da odijelo bude štiti stidljivosti i čedan nakit. A kad bi se tijelo htjelo preko mjere odmarati i predugo počivati, tad će ga duša trgnuti: Žarko sunce otskočilo, hajdemo na rad! Iskoristimo vrijeme! U grobu ćeš počivati! U vječnosti ćemo se naužiti odmora! — Kako, dakle, složan rad duše i tijela diže visoko čovjeka pojedinca!

*

Sloga u obitelji. Promatraj i ispituj obiteljske prilike gdje god hoćeš. Neka je obitelj seljačka ili radnička. Neka bude građanska ili aristokratska. Kad su u obitelji prilike sređene. Kad obitelj uživa dobar glas. Kad obitelj gospodarski dobro stoji. Kad obitelj — da se pučki izrazim — ide naprijed, tada je sigurno sloga među najjačim uzrocima. I obratno. Obitelj je osiromašila. Njezine se slabosti prepričavaju po čitavom mjestu. Djeca na zlu glasu. Tu je razlogom — ako ne prvim, a ono sigurno među prvima — nesloga.

Kad se muž i žena slažu, tad si vjerno izmjenjuju misli. U svakoj se stvari pitaju za savjet. Prijateljski se ispravljaju i usavršavaju. Oboje složno privređuju. Sve zahtjeve — prije nego im zadovoljuju — zajednički pretresu. Jesu li baš nužni, ili se može biti i bez njih? Nijedan se izdatak ne čini, a da ga prije obojica nijesu odobrila. Zar ne, da gospodarski moraju naprijed, pa makar dohoci bili ne znam kako skromni?

Dogodi se među njima — supruzima — što se lako dogodi i u najboljoj obitelji — slabost kakva. Brzo će je poravnati i prikriti. Izvan obitelji se neće doznati. Na javu neće pro-

drijeti. U javnost prodiru samo lijepi glasovi i povoljne okolnosti, ono što služi obitelji na čast.

Nad dječicom bdiju kao nad vlastitim zdravljem. Kod djece sve opažaju. Sve složno ispituju. Složno razmatraju. I opominju složno. I nagrađuju složno. Otac diže majčin ugled i upućuje djecu na pietet ili poštovanje prema majci. Majka čuva očev ugled i pred djecom govori samo najljepše i najbolje o ocu. Djeca se međusobno natječu, koje će biti bolje i odanije roditeljima. A javnost prstom upire u takvu obitelj i hvali izvor obiteljske sreće — obiteljsku slogu.

Pođi selom. Vidjet ćeš lijepu zidanicu, da bi u grad pristala. Gospodarske zgrade prvorazredne. Ko ih je podigao? Obiteljska sloga! Opaziš hambare pune žitka, a torove pune blaga. Oči gledaju i ne mogu se puste nagledati. Ne mogu se rastati od silnoga blaga. I opet je u pozadini svega toga obiteljska sloga!

Radnik ima skromnu plaću. Ali je u obitelji sloga. Nitko u kući nije gladan. Svi su pristojno odjeveni. Djeca su vedra i nasmijana kao golubovi. Obitelj ima i uložnu knjižicu. Skromna je. Milijune ne broji. Ali će biti po nekoliko tisuća. Obiteljska ih je sloga spremila za svaki slučaj. Dobro će doći, kad ne bude rada. Biti će lijepa pomoć u bolesti. A kad se kćerka bude udavala, doći će ocu kao da mu ih je sv. Nikola kroz prozor u kuću bacio!

Obrtniku je obiteljska sloga alat nabavila. Radnju otvorila. Mušterije dovukla. Kuću kupila. Dobar glas i ugled pribavila. Trgovcu je i podružnice otvorila. I milijunski kapital na hrpu zgrnula. Građaninu je djecu školala. Javnosti ga preporučila i korisnih mu veza našla. Kćerke lijepo poudala, a sinove unosno namjestila.

Zar si može ijedna obitelj na zemlji nešto ljepše zaželjati nego što je obiteljsko dobro — sloga!

*

Kako sloga djeluje kod pojedinca, u obitelji i kod pojedinih staleža, tako djeluje i kod naroda. Jer što je narod nego skupina staleža? Ili velika množina obitelji? Ili konačno — sad veći, sad manji — broj pojedinaca? Što pomaže u životu pojedincu, pomoći će i narodu. Što smeta običnoj obitelji, smetat će i velikoj obitelji — narodu.

Naš je hrvatski narod bistar. Od prirode lijepo nadaren. Marljiv i ustrajan. Za svoje uvjerenje zna mnogo trpjeti i pregarati. U borbi ne pozna uzmicanja. Plemenit je. Dobročudan je. U velikoj mjeri obilujemo i prirodnim bogatstvom. Svi su životni uvjeti tu. A ipak nijesmo mogli naprijed? Jer smo bili nesložni!

Do najnovijega smo vremena uvijek bili pocijepani na bezbroj stranaka. I mjesto da su se narodne snage trošile na izgradnji naroda, one su se trošile na međusobno uništavanje. A ako jedan gradi a drugi razgrađuje, što preostaje drugo nego mućan i uzaludan posao, od koga nikakve koristi, nego samo šteta. Ovakav je rad sličan kolima, koja jedni vuku naprijed, a drugi natrag. Konačno se kola istroše, a da ni jednoj ni drugoj strani nisu koristila baš ništa.

Nema ideje tako glupe, koja ne bi išla naprijed, ako imade vatrene propovjednike! Ali ni tako uzvišene koja ne bi ostala bez uspjeha, ako je šire mlohavi i nesložni širitelji! Pogledajmo nakon prvog svjetskoga rata narode oko sebe! Ima ih koji su rat izgubili, a ipak mijenjaju državne međe sebi u korist! To postizavaju bez kapi krvi! Bez ijednoga ispaljenog metka! Drugi su dobili svjetski rat. Nalazili su se u moralnim i materijalnim prilikama vanredno povoljnim. A ipak u svijetu ne znače ništa osobita. Razlog je ovdje nesloga, a tamo vanredna sloga. Nigdje nećeš naći poslovicu »slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari« tako zorno ostvarenu kao u evropskim državama nakon rata.

Konačno vidimo lijepi plod sloge u najnovije vrijeme i kod našega naroda. Nastupa jedinstveno. Složno. Ne popušta. Svijestan si je svojih prava. I drugi mu ih priznaju.

U nijednome društvu na svijetu nema toliko sloge koliko u Katoličkoj Crkvi. Isus je na Zadnjoj večeri molio Oca nebeskoga za učenike: »Da ih veže savršeno jedinstvo« (Iv 17, 23). Sv. Pavao često naglašuje slogu. »Nema tu ni Židova ni Grka, nema ni roba ni slobodnjaka, nema ni muško ni žensko, jer ste vi svi jedno u Kristu Isusu« (Gal 3, 28). »Molim vas dakle ja, sužanj u Gospodinu, da čuvate jedinstvo Duha, u vezi mira« (Ef 4, 3). »Samo se vladajte dostojno Evanđelja Kristova, da čujem za vas, da stojite u jednomu Duhu, i jednodušno zajedno se borite za vjeru i Evanđelje« (Filip 1, 27). To nije naravna sloga, nego nadnaravna. Potječe od

Boga-čovjeka Isusa Krista, a podržava je milost Božja. Zato i donosi divne — nadnaravne uspjehe.

Međutim i u samoj Kristovoj Crkvi — unatoč nadnaravne sloge, koju joj je Krist namro — kad se pojavi ljudska nesloga, nastaju strašni potresi i teške rane. Dosta je samo prolistati crkvenu povijest i odmah vidiš koliko je bilo krivovjerja i raskola! Koliki ratovi tim zgodama! Koliko je energije izgubljeno! Koliko i života i imovine upropašćeno! A rane se tim ratovima zadane teško liječe. Jedne su od najvećih — Istočni raskol i Luterov pokret — i danas još otvorene! Samo Bog zna kad će zacijeliti!

Povijest spominje, da je za turskih ratova postojala kod Turaka ustanova »janjičari«. U toj su ustanovi bili sinovi kršćanskih roditelja, koje su Turci silom ote, poturčili i odgojili tako, da su postali najljućim neprijateljima kršćanstva...

Latinska poslovice veli: »Nihil novi sub sole« — ništa nova pod suncem. Sve što se zbiva, događa, pojavljuje u životu, nije ništa drugo nego obnavljanje onoga što je već bilo u životu. Ista pjesma — možda malo drukčije! Odatle je nastala i ona: »Povijest se obnavlja«.

*

Bilo je pojedinih katolika, koji su napustili svoju vjeru pa prešli u drugu vjeru.

Možda će tko od njih reći: a kad sam jednom promijenio vjeru, vraćat se neću. Vraćanje bi bilo nekarakternost. Radije ću ustrajati — makar i u zlu. — Ne tako! To nije ispravno. Ljudski je, ljudska je slabost, da se čovjek zaboravi, pogriješi i zlo učini, ali je ludo u zlu ustrajati. Nije veličina, nego slabost da čovjek zlo učini. Ali je zato znak velikoga duha i silne duševne jakosti da čovjek zlo prizna i da se iz njega digne.

Zar nije sv. Pavao vanredan značaj? No značajem nije postao dok je progonio kršćanstvo, nego kasnije kad se obratio, svoj grijeh javno priznao i temeljito ga okajao. Velik je postao kasnije, kad se mnogo i iskreno trudio da što više proširi Evanđelje i time dade što obilniju zadovoljštinu za nekadašnje progone.

Tko je, u čijim očima nije sv. Augustin vanredna veličina? A kad čitaš njegove »Ispovijesti«, vidiš da je u mladim da-

nima bilo svašta. Junakom je u duhovnom pogledu počeo postajati tek onda, kad se počeo kajati, ispovijedati i grijehe javno priznavati. Junakom je postao, kad je silnim dobrim djelima i svetim životom preobitno poravnao sve zlo što je nekada učinio!

Ljudi smo! Gdje je ljudi, tu je i slabosti. Dok će biti ljudi, bit će i slabosti. Nema staleža tako sveta, ni položaja tako visoka, a da se ne bi kada tada, pa bilo u kom smjeru pojavila makar koja slabost! S time smo svi na čistu. Ali budimo na čistu i s time, da je znak muževnosti, jake volje i plemenita karaktera učinjeno zlo što prije i što bolje popraviti!

2. Korist od sloge.

Katolička je Crkva u načelu protiv rastave Crkve od države. U tome je vode duboki razlozi. Zemlja je ista i ljudi su isti, nad kojima ima Crkva duhovnu, a država svjetovnu vlast...

Crkva je tu da se brine za dušu, duševne vrednote. Sve konačno upravlja k spasenju duše. Država postoji da se brine za tijelo i tjelesne zahtjeve, da se skrbi za vremeniti napredak svojih podanika. U čisto građanskim poslovima kao što su: gradnje putova, željeznica, isušivanje močvara, regulacija rijeka, propisivanje poreza, pitanje vojske itd., jest država neovisna o Crkvi. U čisto vjerskim poslovima: u tumačenju nauke Božje, uređivanju pobožnosti, dijeljenju sv. sakramenata, klasificiranju (podjeli) ljudskih čina u dobre i zle, i u mnogom drugom, Crkva je neovisna o državi.

Crkva želi da između nje i države vladaju prijateljski odnošaji. Da se sva zajednička pitanja složno rješavaju. Da država pomaže Crkvu, a Crkva državu. Da država bude na ruku Crkvi u promicanju duhovnih vrednota, a Crkva će rado i spremno pomagati državu u promicanju materijalnoga blagostanja.

Kako je državi i svima njezinim organima drago kad Crkva tumači narodu, da je i državna vlast od Boga! Da se treba svim pravednim državnim zakonima pokoravati! I to ne samo na oko, nego i u savjesti! Da treba državne činovnike slušati i dužno im poštovanje iskazivati!

Svjetovnoj je inteligenciji osobito milo, kad čuje kako svećenik pred narodom ističe vrijednost njihova zvanja. Ka-

ko se voljko doima nastavnika — bili oni na pučkim školama ili na sveučilištu — kad mi svećenici s pohvalom govorimo o njihovom radu, žrtvama i o koristi njihova rada za narod!

Za ilustraciju ili objašnjenje. Kad sam bio kapelan, svaki put sam na početku školske godine javno s propovjedaonice rekao narodu par toplih riječi o vrijednosti prosvjete za narod. — Kako je lijepo, kad čovjek znade čitati, pisati i računati! Kud god po svijetu pođe, svuda se lakše snađe. Pročita natpis, novine. Odmah sazna, kuda treba poći i na koga se obratiti. Kad je u vojsci, sam zna pismo kući napisati, a ne treba drugoga moliti. Kad pođe u Ameriku, bolji će posao dobiti. Kad doma traži kakvo namještenje, prvo je pitanje, da li je školu polazio. Kad nešto kupuje ili prodaje, neće ga trgovac tako lako prevariti. Kako vam je drago, kad u crkvi znate iz molitvenika moliti! A doma glasnik, kalendar ili koju drugu lijepu knjigu pročitati! Eto, sve će vas to naučiti škola! Zato rado šaljite djecu u školu i bdijte nad djecom da doma nauče sve ono, što im je u školi zadano. Učiteljsko je zvanje teško zvanje. Mnogo ih muke stoji prije nego u dječje glavice nešto znanja uliju baš kao i vas prije nego polje plod donese. Radi se o vašoj djeci i njihovoj sreći. Učiteljstvo se skrbi za vašu djecu. Dobro hoće i vama i vašoj djeci. Veliki vam je dobročinitelj. Pomažite učiteljstvo, da vam od djece načini što bolje ljude!

Prosvjeta je nakon toga osvanula u očima naroda u sa-
svim drugom svjetlu i dobila na cijeni kud i kamo više, nego kad je preporučuje učiteljstvo. Narod sudi: Učitelji moraju preporučivati svoj rad. To je naravna stvar. To traže njihovi interesi jednako kao što i drugi staleži preporučuju svoj rad radi svojih interesa. Ali kad svećenik u crkvi govori o školi onda je to velika i važna stvar, kojoj se mora posvetiti svaka pažnja! — Učiteljstvu je svaki put bila neobično draga moja preporuka. Ali je i meni nakon toga bila draga lijepa pažnja i topla susretljivost prema nauci vjere i svećeničkom staležu sa strane učiteljstva!

Mi narodu tumačimo biblijsku povijest o milosrdnom Samaritancu. Kako je ranjenoga putnika spasio. Isprao mu rane. Zalio ih uljem i vinom. Posadio ga na svoje magare i doveo u gostionicu. Tu platio za nj račun i tako spasio život čovjeku (Lk 10, 33-35). Sad kažemo, u vezi toga, koju lijepu o liječničkom zvanju. Liječnici su u očima naroda odmah

porasli. Narod ih smatra narodnim dobročiniteljima, milosrdnim Samaritancima, a ne običnim poslovnim ljudima.

Narod se često tuži na pravnike: suce i advokate. A kad čuje iz svećeničkih ustiju: zakoni su potrebni. Jednako suci i advokati, koji ih proučavaju i tumače. — Pomislite, kako bi izgledalo ljudsko društvo bez zakona i onih, koji po zakonu ureduju? Tati, otimači, razbojnici, palikuće i slična čeljad — svi bi ti radili po miloj volji. Pošten čovjek uopće ne bi mogao živjeti! Kako te riječi blago i uspješno djeluju na narod!

Kolika je korist za poljoprivredu, kad mi svećenici govorimo o potrebi biranoga sjemena i čistokrvnoga blaga. Kad govorimo o uzorno uređenim voćnjacima, vinogradima i tako redom iz gospodarske struke.

Narod rado sluša kad ističemo bogatstvo naših šuma i veliku brigu naših šumara za njih. Kad upozorujemo narod, neka razumno siječe šume, a posječeno tlo odmah zasadi i to po stručnim savjetima. Jednako djeluje na narod svećeničko priznanje svakom drugom staležu.

No i nama je svećenicima drago, kad drugi staleži pred narodom lijepo govore o Bogu, vrijednosti sv. vjere, naprima i žrtvama svećeničkim. Pa kad još obrazovani ljudi i točno vrše svoje vjerske dužnosti! Kako ugodno djeluje na narod, kad vidi učena profesora gdje se u crkvi pobožno moli. Ili ugledna pravnik s krunicom u ruci! Ili vješta liječnika gdje iz misala pomno prati sv. misu! Ili gospodu gdje u crkvenom zboru oduševljeno pjevaju sv. pjesme! Ili obrazovanu i veoma uglednu gospodu gdje ponizno kleči kod pri-
česne ograde zajedno s običnim građankama i seljakinjama! — Sve to diže ugled sv. vjeri i svećenstvu — sve to oplemenjuje narod!

Slika. Kad vlada sloga među staležima, onda je narodu kao djeci u obitelji, gdje se otac i majka iskreno vole i srdačno pomažu. Tu je djeci lako. Ako se privinu ocu, majci je drago. Ako se privinu majci, ocu je drago. Djeca su uvijek draga. Tetošena s obje strane. Tako i narod. Ako sluša svećenike, drugoj je inteligenciji drago. Ako je na dobroj nozi sa svjetovnim staležima, drago je svećenicima. Tada svi staleži zajednički vole narod. Svi se natječu kako će narod poučiti, podići, oplemeniti, ekonomski ga podići i bolju mu budućnost osigurati!

Svi udovi u čovjeku čine jedno tijelo. Svi su udovi potrebni tijelu. Svi doprinose savršenstvu tijela. Ima ih koji su važniji, a drugi su manje važni i manje nužni. Glava i srce na jednoj strani, a ruke i noge na drugoj strani — ne idu u isti red! Bez glave i srca nema života. Bez ruku i nogu je moguć život. No taj je život tako gorak, da se jedva može i zvati životom! I kose su na glavi potrebne tijelu, i nokti na rukama. Prema tome ništa nije suvišno na tijelu. Sve imade određenu svrhu. Zar se i jedan razuman čovjek našao, koji bi zdrav ud dao odrezati i kao beskoristan od sebe odbaciti? I što je ud korisniji, to je nerazumnije dati ga odrezati i odbaciti.

Svi mi — i staleži i pojedinci — činimo moralno tijelo — narod. Svi smo narodu korisni, sa svima narod računa. Svaki ima svoje mjesto u narodnim redovima. Svaki ima svoju zadaću. Svaki u svojem djelokrugu doprinosi narodnom dobru. Nitko, tko vjerno vrši dužnosti svoga zvanja i pošteno živi, nije narodu na štetu, već samo na korist. To treba da bude duboko u svijesti svima nama obrazovanima. O tome treba i priproste ljude poučiti. Neka narod sve to znade!

Poštujmo i cijenimo jedan drugoga! Priznajmo jedan drugome rad i žrtve za narodno dobro! Složimo se! Složno nastupajmo! Kao jedan za narod i narodnu sreću!

Dr Janko Penić. Sloga. Katolički list, 91/1940, br. 2, str. 13—16; br. 3, str. 27—30.

MILOSRĐE BOŽJE **»S NEBA SIĐE DOLJE RADI GREŠNIKA,** **RODI SE U ŠTALI RADI ČOVJEKA«**

(Božićna pjesma »Oj pastiri čudo novo«)

Sva su savršenstva Božja velika kao što je velik i sâm Bog. I uzvišena kao što je uzvišena i sâma narav Božja. I nedokučiva kao što je nedokučiva i sâma bit Božja. Sva Božja savršenstva izviru neposredno iz naravi Božje. Neodjeljivo su vezana s naravi Božjom. Zato su i jednaka naravi Božjoj. Kako je narav Božja bez mjere i broja. Bez početka i svršetka. Bez kraja i konca. Tako su i savršenstva Božja.

Nedokučiva nam je vječnost Božja. Bog živi od vijeka do vijeka. Kako da to potpuno shvatimo! Ta, oko nas je sve vezano uz vrijeme. U vremenu se pojavljujemo na svijet. U vre-

menu i polazimo sa svijeta. U vremenu se radujemo. U vremenu i plačemo. U vremenu griješimo. Ali se u vremenu i kajemo. U vremenu stičemo zasluge i nebo. Ali i kazne i propast. »Ima vrijeme — veli mudri Propovjednik — kad se rađa. I vrijeme, kad se umire. Vrijeme kad se sadi. I vrijeme kad se čupa posađeno. Vrijeme kad se ljubi. I vrijeme kad se mrzi« (Propovj. 3, 2 i 8). Sve je u nama i izvan nas u vremenu. Samo je Bog nad vremenom. Prije vremena. I ostaje nakon vremena. Koji stvoreni um da to shvati!

Bog je svuda. Na nebu. Na zemlji. Na svakom mjestu. »Bog nije daleko ni od jednoga od nas; jer u njemu živimo, mičemo se i jesmo« (Dj ap. 17, 27-28). Za as, koji smo, jednako kao i sve stvoreno oko nas, vezani na porostor i mjesto, Bog je opet nedokučiva tajna.

Sveznanje nas Božje potresa do u kosti. Ništa Bogu ne možemo sakriti. On gleda i najskrovitije preti se srca našega. I one misli zna, koje mi tako vješto krijemo pred ljudima! A krijemo ih, jer ih se stidimo. A stidimo ih se, jer nisu u skladu ni s razumom ni s voljom Božjom.

Mudrost nas Božja zapanjuje. Bezbrojni su stvorovi Božji u svemiru. Svaki ima svoju određenu svrhu. Svaki svoju svrhu nepogrešivo postizava. Svuda red. Svuda divan sklad.

Svemogućnost nas Božja zadivljuje. Sve može Bog izvesti, što je u sebi moguće. Bez truda. Bez napora. Jednim činom volje. Nešto hoće i odmah postaje. Tako »u početku stvori Bog nebo i zemlju. Tada pogleda Bog sve, što je stvorio, i gle, bijaše veoma dobro« (Post 1, 1 i 31). Tako kasnije kroz svu povijest čovječanstva kad je činio čudesa.

Svetost nas Božja neodoljivom snagom diže sa zemlje i vuče k nebu. Bog hoće i ljubi samo što je dobro, a mrzi zlo. Tko da ostane neodlučan? Koga ne osvaja ovaj jedinstveni uzor!

I pravednost Božja, kako je divna! Nagrađuje i najmanje dobro, a kazni svako zlo, kako je tko zaslužio. Ona ne pozna ni »bâbu ni stričeve«, nego samo djela. Važe ih po unutarnjoj njihovoj vrijednosti i po svim okolnostima, u kojima su učinjena. »Bog će dati svakomu po djelima njegovim« (Rim 2, 6).

Istinitost nas Božja oduševljava, jer Bog objavljuje samo istinu. Niti može pogriješiti. Niti prevariti bilo sebe, bilo drugoga. A vjernost nas Božja ozbiljno opominje, da bdijemo nad životom i djelima. Zacijelo će Bog izvršiti što je obećao,

ali i ono, čim se zaprijetio. »Nebo će i zemlja proći, ali riječi moje ne će proći« (Mt 24, 35).

Milosrđe Božje kao da nadilazi sva druga Božja svojstva. Takvim ga prikazuje Sv. Pismo. »Milosrđe je njegovo nad sva djela njegova« (Ps 144, 9). »Svi su putovi Gospodnji milosrđe i istina« (Ps 24, 10). Tajanstveno je i silno u sebi, jer je čitava Objava njime protkana, kao ni jednom drugom naukom. Važno je za čovjeka kao ni jedno drugo svojstvo Božje. Drago je čovjeku, i najdraže od svih drugih svojstava Božjih, jer o nijednom drugom svojstvu Božjem nije ljudski život toliko ovisan i na zemlji i preko groba kao o milosrđu. Bezakonja su naša takva i tolika, da pravdu Božju ne možemo izdržati. Kad ne bi bilo milosrđa, koje je nad pravednošću, i ublažuje strogost pravde, tko bi živ opstao? »Ako gledaš na bezakonja, Gospodine, Gospodine tko će opstati?« (Ps 129, 3).

*

»Bog je tako dobar, da ne može biti bolji« — rekao je poput djeteta skromni i pobožni Joinville, francuski ljetopisac (1224—1317). Time je dao udivljenja vrijednu definiciju (određenje) o Bogu. Dobri je Bog, pun milosrđa prema čovjeku poslao Riječ svoju, da postane čovjekom i izvede djelo otkupljenja čovječanstva. Riječ je Božja sama u sebi blaga vijest ili Evanđelje, ali nepisano Evanđelje. Sva ona nauka, koju je utjelovljena Riječ Božja propovijedala, a ljudi je zapisali, čini pismenu blagu vijest ili pismeno Evanđelje. Da je Bog dao oba ova Evanđelja anđelima, čistim i blaženim duhovima. Da ih je poslao ljudskim genijima kao što su Aristotel i Platon. Da je njima usrećio sve sa svetošću sv. Ivana Krstitelja ili sa čistoćom sv. Ivana, apostola i evanđeliste, čovjek bi to još kako tako shvatio. Ali da su dobrota i milosrđe Božje išli tako daleko, pa je Riječ Božja i Evanđelje dano i običnim ljudima; štaviše i grešnim ljudima, buntovnicima i odmetnicima, tu um ljudski zastaje i ne može dalje! A da je Riječ Božja i Evanđelje uistinu dano svim ljudima bez razlike, lijepo svjedoči sv. Pavao: »Jer se pokazala milost Božja, koja spasava sve ljude; odgajajući nas, da odrekavši se bezbožnosti i svjetskih želja, trijezno i pravedno i pobožno živimo na ovome svijetu; čekajući blaženu nadu i dolazak slave velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista: koji je dao sam sebe za nas, da nas otkupi od svakoga bezakonja, i da očisti sebi narod izabrani, koji revnuje za dobra djela« (Tit 2, 11-14). »Nema tu ni Židova ni Grka, nema ni roba ni slobod-

njaka, nema ni muško ni žensko, jer ste vi svi jedno u Kristu Isusu« (Gal 3, 28).

Kad se Isus prvi put pojavio među narodom, koji se bio sakupio u pustinji oko sv. Ivana Krstitelja, predstavi Ivan Isusa narodu. A kako? Ivan ga nije predstavio: »Evo, ovo je Riječ Božja, ovo je Mudrost Božja, ovo je onaj, po kome je sve postalo, i bez koga nije ništa postalo«. Ovo ne bi bila prava i potpuna definicija Sina Blažene Djevice. U ovoj oznaci ne bi bio dovoljno izražen pravi razlog dolaska Spasitelja na zemlju. Preteča predstavlja Isusa drukčije. »Evo Janje Božje, što oduzima grijeh svijeta« (Iv 1, 29). Spasitelj je predstavljen svijetu kao onaj, koji oduzima grijehe svijeta, koji obraća i spasava grešnike, koji iskazuje milosrđe palomu čovječanstvu.

Evanđelje je liječilo sve bolesnike. I tjelesne i duševne. I bolesnike židovstva, koje je umiralo. I bolesnike poganstva, koje se raspadalo. Kojega grešnika nije Isus obratio? Kojoj bijednoj duši nije Isus pomogao? Izuzetak čine samo tvrdi oholice.

Zato ni današnji, suvremeni grešnici nemaju isprike. Ne mogu reći: U vrijeme Isusovo nije bilo ovakvih grijeha kao što su naši. Ni ovakvih grešnika kakvi smo mi. Za nas nema milosrđa Božjega. Ne tako! Svaka vrsta suvremenih grijeha ima svoju personifikaciju (oličenje) u Evanđelju. I svaka vrsta modernih grešnika svoju sliku među onima, koje je Isus obraćao, kojima je činio milosrđe.

Svi oni, koji se ustručavaju priznati istinu. Koji sumnjaju u vjerske istine. Ili vjeru naprosto niječu. Svi ti imaju svoga predstavnika u sv. Tomi apostolu. Sve skeptike (sumnjala) redom predstavlja sv. Toma. I one Humeova kova. I one, koji slijepo prisižu na Kanta. I one, koji su u filozofiji diletanti (nestručnjaci) poput Renana. Sumnjali oni ili nije-kali sigurnost samo nekih spoznaja ili pak svake spoznaje uopće. Zvali su oni sofiste, kantovci. Svima je na čelu, što se tiče sumnje i nevjere, sv. Toma. »Dok ne vidim na rukama njegovim znaka od čavala, i ne metnem prsta svoga u mjesto od čavala i ne metnem ruke svoje u rebro njegovo, ne ću vjerovati« (Iv 20, 25). Tko je ikada u povijesti kritičnije postupao od sv. Tome? A Isus, mjesto da ga odbaci i pusti u nevjeri, dolazi opet među apostole kad je i Toma nazočan, pa mu kaže: »Metni prst svoj ovamo, i vidi ruke moje, i pruži ruku svoju i metni u rebro moje, i ne budi nevjeran nego

vjeran« (Iv 20, 27). A Toma, kad je pomoću Gospodinovom provjerio istinu, ganut, obraćen i spašen od nevjere, izgovara tronuto: »Gospodin moj i Bog moj« (Iv 20, 28). Konačno naglašuje Spasitelj i Tomi i svim modernim skepticima: »Blazeni oni, koji ne vidješe, a vjeruju« (Iv 20, 29).

Suvremeni slabići u vjeri. I neodlučni, koji bi htjeli u isto vrijeme služiti i Bogu i mamonu (novcu). Plašljivci, koji padaju u nesvijest od straha i od same pomisli, da bi netko mogao doznati za njihovo vjersko uvjerenje. Koji ne znaju kud bi pogledali od stida i rumenila, kad im se tko i samo u šali naruga njihovoj pobožnosti. Svi su ti slični i jednaki Petru, kad se odriče Krista. Kad mu je sluškinja predbacila: »I ti si bio s Isusom Galilejcem« (Mt 26, 69). »A on zataji Isusa pred svima govoreći: Ne znam što govoriš« (Mt 26, 70). Ne jedamput nego triput. I još zataju zakletvom potvrđuje. »Tada stane proklinjati i zaklinjati se: Ne znam toga čovjeka« (Mt 26, 74). A Isus ne samo da mu je oprostio grijeh, nego ga još učinio i prvakom apostolskim. »Pasi janjce moje. Pasi ovce moje« (Iv 21, 15 i 18).

Poslovni ljudi, koji žive i rade kao da im je jedina životna svrha steći što više imovine. Novčari, bankari, koji poput Molière-ova škrcu zgrcu novac i radi toga ni po danu ni po noći mira nemaju. Koji se klanjaju novcu kao nekada Izraelci zlatnom teletu. Koji imaju veseo pogled i razblaženo lice jedino kad novac broje, ili kad pjevaju novcu »piplici moji«. Svi ti korak drže sa sv. Matejem prije obraćenja ili Levijem carinikom. Isus zove Levija: »Idi za mnom! I ustavši (Levi) pođe za njim« (Mk 2, 15). Kasnije je Matej spremio gozbu u čast Isusu. Na gozbi je bilo mnogo carinika i grešnika. To je bilo književnicima i farizejima krivo, pa su javno prigovarali: »Zašto (Isus) jede i pije s carinicima i grešnicima?« (Mk 2, 16). Na to će Isus: »Ne trebaju zdravi liječnika, nego bolesni. Nisam došao da zovem pravednike, nego grešnike« (Mk 2, 17). Uistinu veličanstvena obrana! Dostojna samo milosrdnoga Sina Božjega!

Lihvari. Nečasni iznuđivači novca. Provalnici. Oni što po ulicama i raskršćima silom otimaju novac. Oni, koji ne biraju sredstva kad se radi o tom, da se dođe do novaca. Ova je kategorija (vrsta) ljudi personificirana (oličena) u Zakeju, predstojniku cariničkom, kome je njegovo zanimanje obilno nosilo, jer je bio bogat. I za ovakve ljude ima Isus milosrdno

srce. I Zakeja zove: »Zakeju, siđi brzo, jer mi danas valja ostati u kući tvojoj« (Lk 19, 5). I Zakeja je Gospodin obratio. A plodovi su obraćenja upravo dirljivi. »Evo polovicu svoga imanja, Gospodine, dajem siromasima, i ako sam koga u čemu prevario, vraćam četverostruko«. Slijedi priznanje Isusovo i obrazloženje priznanja: »Danas dođe spasenje ovoj kući; jer je Sin čovječji došao da potraži i spasi, što je izgubljeno« (Lk 19, 8-10).

Tatovi. Razbijači. Razbojnici. Palikuće i ubojice neka gledaju svoju simpatiju u raskajanom razbojniku na križu. Krađe su i razbojstva bili razlogom, da je prispio u tamnicu. Iz tamnice na sud. Iz suda na križ. A sa križa ravno u nebo. Dostajala je samo jedna i to kratka molitvica: »Isuse, sjeti se mene, kad dođeš u kraljevstvo svoje!« — da čuje utješne riječi oprostjenja i spasenja: »Danas ćeš biti sa mnom u raju« (Lk 23, 42-43). Raskajani je razbojnik jedini svetac, koga je kanonizirao (posvetio) sam Isus Krist.

I satnik je doživio milosrđe Božje. I on se spasio. »Kad vidje satnik, što se dogodi, stade slaviti Boga govoreći: »Zaista ovaj je čovjek bio pravednik!« (Lk 23, 47).

Svi pojedinci. Ne samo pojedinci nego i cijele mase ljudi. Koji ne poznaju uzda, kad se radi o ljubavnom nagonu. Radili oni to iz slabosti ili iz zlobe. Iz hereditarne (nasljedne) opterećenosti ili iz zle navike vlastitom krivnjom navučene. Svi ti imaju svoga reprezentanta (predstavnik) u velikoj grešnici Mariji Magdaleni. Iz nje je Gospodin izagnao sedam đavola. »Oprošteni su joj mnogi grijesi, jer je mnogo ljubila« (Lk 7, 47). Svi su ovi slični ženi preljubnici, koju književnici i farizeji dovode k Isusu na sud. »Učitelju, ova je žena sada uhvaćena u preljubu. Mojsije nam je zapovijedio u zakonu, da takve kamenujemo. A što ti kažeš?« Isus je milosrdan i brani grešnicu: »Koji je među vama bez grijeha, neka prvi baci kamen na nju« (Iv 8, 4, 7). Kad su se tužitelji postidjeni razišli, pita Isus ženu: »Ženo, gdje su tvoji tužitelji? Nitko te ne osudi? Ona reče: Nitko, Gospodine! A Isus reče: Ni ja te ne ću osuditi. Idi, i odsad ne griješi više!« (Iv 8, 10-11).

*

Velika je ljudska bijeda. Velike su slabosti ljudske. I padovi su moralni teški. Često se ponavljaju. Svi mi poznamo pijetlove. I njihov pjev. Njihovo kukurijevanje. Ono nam je

mnogoput dosadno. Na živce nam ide. Tà ono i nema veće svrhe. A ipak pijetlovi mnogo pjevaju. Često ponavljaju svoju jednu te istu pjesmu. A kad poređuješ ljudske moralne padove, oni su još češći. Pijetao nije dospio ni da ponovi svoju pjesmu, već je Petar tripot zatajio Isusa. Kao da su se natjecali Petar i pijetao, tko će biti brži. Petar u zataji ili pijetao u pjevanju. Petar je ipak, makar je bio starac, pretekao pijetla i dospio tripot zatajiti Isusa, dok pijetao nije ni dvaput zapjevao. Kolika tragika! Potresenost! Mnogo je na svijetu pijetlova. Mnogo je i njihovih pjevova. Tko da ih izbroji? Još su češći padovi ljudski! Još su brojniji grijesi ljudski!

Dok se mi zgražamo sami nad sobom. Dok se u nama rađa i nesvjesni osjećaj oćaja, eto k nama Isusa s milosrćem. Dolazi nam utjeha sa strane milosrća Boćjega. Isus nas tješì prićom o izgubljenom ovci. »Koji od vas imajući sto ovaca i izgubivši jednu od njih ne ostavi devedeset i devet u pustinji te ide za izgubljenom, dok je ne naće? I našavši digne je na ramena svoja radujućì se. I kad doće kućì sazove prijatelje i susjede govorećì im: Radujte se sa mnom, jer naćoh svoju ovcu izgubljenom. Kaćem vam, da će tako biti veća radost na nebu za jednoga grešnika, koji ćini pokoru, nego li za devedeset i devet pravednika, kojima ne treba pokore« (Lk 15, 1-8).

U prići o deset drahma žena traći jednu izgubljenu drahmu tako dugo, dok je ne naće. Kad ju je našla, zove susjede i prijateljice govorećì: »Radujte se sa mnom, jer naćoh izgubljenu drahmu«. Isus dodaje: »Tako, kaćem vam, bit će radost pred anćelima Boćjim za jednoga grešnika, koji ćini pokoru« (Lk 15, 8-10).

Drama je o izgubljenom sinu upravo potresna. Nakon tolikih teških uvreda, što ih rasipni sin nanosi dobrome ocu, otac ne zaboravlja sina. Kad se izgubljeni sin povratio, otac mu »pade oko vrata i poljubi ga«. »Brzo iznesite najljepšu haljinu i obucite ga, i podajte mu prsten na ruku i obuću na noge. I dovedite ugojeno tele te zakoljite, da jedemo i da se veselimo, jer ovaj sin moj bio je mrtav i oćivio je, bio je izgubljen i našao se« (Lk 15, 22-24).

U prići nam o stotinu ovaca crta Isus sebe, kako ostavlja pravednike radi grešnika. U prići o deset drahma napušta Isus svoj mir i svoju udobnost radi grešnika. U povijesti o izgubljenom sinu ide još dalje. Tu prikazuje tolike ćrtve za

izgubljenog sina, da se s pravom kaće: Spasiteljevo milosrće nema kraja kad se radi o spasavanju grešnika. Smije li se još itko ćiv naći, da zdvoji o milosrću Boćjem!

Mali Isuse! Dobri Isuse! I opet se priblićuje Tvoj roćendan. Već Te gledamo u duhu povita u pelenice. Leći u ja-slama. Na tvrdoj i hladnoj slami. Gledamo i drućstvo Tvoje. Majku Tvoju Mariju. I sv. Josipa. I nebeske ćiste duhove, anćele. Slućamo i pjesmu njihovu: »Slava Bogu na visini, i na zemlji mir ljudima dobre volje« (Lk 2, 14). Ti si nam kao dijete posebno mio i posebno drag. Radi Tebe nam je i u ćtalici sve drago. Sve toplo. Sve milo i ganutljivo. Sve iza-ziva na oći suze radosnice. Evociramo (doćivamo) si u svi-jesti i Tvoj budući ćivot i rad. Tamo je sve vaćno. I veliko. I velićanstveno. No najdraće nam je milosrće Tvoje. Ono je najdublji i prvi razlog Tvoga dolaska na zemlju. Ono daje puninu znaćenja i ćar betlehemske jaslice. Ono karak-terizira boćićno veselje. U njemu je tajna svih ćrtava, što si ih podnio na zemlji od Betlehema do Kalvarije. Milosrće je Tvoje nad sva djela Tvoja!

Dr Janko Penić. »S neba siće dolie radi grešnika. Rodi se u ćtali radi ćovjeka.« Katolićki list, 91/1940, br. 51, str. 605—607.

SVETOHRANIĆTE U JUBILARNOJ GODINI

Sve, što ima Novi Zavjet, ima po Isusu Kristu. Tako kršćanstvo kao ćjelina, tako i svaki pojedini kršćanin. Isus Krist je utemeljio Crkvu. On je zaslućio sve milosti i sva duhovna dobra, što ih Crkva dijeli vjernicima.

Nakon uzašaća Krist boravi na nebu ali boravi i na zemlji. Posebnom brigom bćije nad Crkvom. »Evo ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta« (Mt 28, 20). U dući ćovjeka pravednika ostaje tako dugo, dok ćovjek smrtno ne sagriješì. »Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ostaje u meni i ja u njemu« (Iv 6, 57). U presvetom je oltarskom sakramentu nazoćan dućom i tijelom, boćanskom i ljudskom naravi tako dugo dok se prilike kruha i vina ne pokvare. Euharistijskoga Krista ćuva Crkva na našim oltarima, u tabernakulu — svetohraniću.

Crkva nas neprestano upozoruje, neka pazimo, da duća naša, taj ćivi tabernakul, bude što ćistija od svake mrlje

svakoga grijeha i urešena svim krepostima u što većem stupnju. Divno primjećuje pobožni Kempenac: »Da si čist kao anđeo i svet kao sv. Ivan Krstitelj, ne bi bio dostojan primati ovaj sakrament, ni upravljati njime« (Nasljeduj Krista, IV, 5).

Sličnu pažnju posvećuje Crkva i neživom tabernakulu — svetohraništu na oltaru. Crkva želi »da se sve, što je određeno za štovanje presv. sakramenta, čuva čitavo i čisto«. Svetohranište treba da je čisto, izvana i iznutra dostojno ukrašeno. Ništa da se u njemu ne nalazi, što u nj ne spada. A protiv svetogrdne krađe da je dobro osigurano. »Tabernaculum sit affabre exstructum, undequaque solide clausum, decenter ornatum ad normam legum liturgicarum, ab omni alia re vacuum, ac tam sedulo custodiat ut periculum cuiusvis sacrilegae profanationis arceatur« (Codex Iuris Canonici, can. 1269, § 2).

»Da li se oltarnici, korporali, pale i purifikatori tako često peru, da nisu nikada nikakvom mrljom zaprljani? Zar ne, da bi se stidio pozvati gosta k zaprljanom stolu? A ipak se ne stidiš, da je stol Gospodinov tako zamazan te pobuđuje odvratnost?« (Deharbe — Schneider: Examen ad usum Cleri, Ratisbonae 1897, p. 138).

Ne bi li se Isus iz svetohraništa s pravom mogao potužiti na mnogoga čuvara svetohraništa: »Ako sam ja otac, gdje je čast moja? Ako sam ja Gospodin, gdje je strah moj?« (Mala-hija 1, 6).

Sada, u svetoj godini, nastojmo čitav narod duhovno preporoditi. Radi toga se drže brojne sv. misije. Pozivamo sve staleže na duhovne vježbe. Vrše se raznovrsne pobožnosti i molitve. Čine se svestrane pripreme za jubilarni euharistijski kongres. Riječju, služimo se svim plemenitim sredstvima, koja nam stoje na raspolaganju, da duhovni plodovi ove izvanredne jubilarne godine budu što obilniji.

Među prvim brigama neka bude i briga za dostojno uređenje svetohraništa. O svetohraništu raspravlja opširnije: »Prva sinoda nadbiskupije zagrebačke«, str. 144. Dr. Dragutin Kniewald: Liturgika, Zagreb 1937, str. 82. Schüch-Polz-Gjanić-Stržić: Pastirsko Bogoslovlje, Zagreb 1917, str. 276—277. Kao što se po namještaju, čistoći i redu, što vlada u župnom dvoru prosuđuje, smisao i sprema za građanski život svećenikov i karakter njegov, tako se po namještaju, čistoći

i redu, što vlada u crkvi — domu Božjem, a pogotovo u svetohraništu, prosuđuje duhovna sprema, duhovni značaj i žar oduševljenja za Boga i svetinje Božje.

Tabernakul je ogledalo svećenikove duše. Ako je tabernakul zanemaren, zanemarena je i vlastita svećenikova duša. Držanje naime u čistoći i redu tvarnoga tabernakula na oltaru stoji manje truda i žrtava, nego držanje u redu i čistoći duhovnog tabernakula — vlastite duše. Propisno je i dostojno uređen tabernakul na oltaru dokazom toploga i nježnoga osjećanja za Isusa — prema tome plemenite i pobožne duše svećenikove.

Ne radi se toliko o skupocjenom materijalu za svetohranište, nego više o propisnom i ukusnom uređenju te čistoći svetohraništa. »Žar za dom tvoj izjede me« (Ps 68, 10). Neka i nas u ovoj jubilarnoj godini izjeda žar za što dostojnije uređenje doma Gospodnjeg — naročito pak za dostojno uređenje svetohraništa.

Dr Janko Penić. Svetohranište u jubilarnoj godini. Katolički list, 92/1941, br. 8, str. 87.

»KRIST USKRSNUVŠI OD MRTVIH VIŠE NE UMIRE, SMRT VIŠE NE VLADA NJIME« (Rim 6, 9)

Tajna se smrti i uskrsnuća u prirodi neprestano ponavlja. Priroda svake godine umire. Cvijeće je ocvalo i uvelo. Trava je požutjela i usahla. Plodovi su s drveća otpali i pobrani. Lišće sazrelo i uslijed mraza popadalo. Ptice više ne pjevaju. Životinje se povlače u zimska skloništa. Došla je zima. Nastupa smrt u prirodi. Smrt u prirodi nastupa tako sigurno, točno i nepogrešivo, kao što su sigurni, točni i nepogrešivi prirodni zakoni, po kojima se ona razvija.

Tužni su prizori smrti u prirodi. Sunce se rijetko pomalja. Ako se i pomoli na čas, neće da grije. Kao da se žalosti nad mrtvom prirodom, pa je ukočeno i hladno. Sve je kruta zima ukočila. Sve sledenila. Svuda mir. Svuda tišina. Svuda po prirodi tajanstveni, grobni mir.

Ali ne traje dugo. Brzo dolazi proljeće. Javlja se uskrsnuće. Sunce se probudilo na novi život. Sve više svijetli i sve jače grije. Livade se ozelenile. Pupoljci nabubрили. Drveće prolistalo. Ptice zapjevale. Orač veselo plugom prevrće zemlju, a

pastir pjesmom izvodi stado na pašu. Sve se budi iz duboka sna. Svuda ugodno raspoloženje. Svuda radost i veselje, jer se rađa novi život. Nastupilo je uskrsnuće!

Priroda je najbolji učitelj o Bogu. I najbolja knjiga za poznavanje ljudskoga života. U prirodi nalazi čovjek slika, koje mu bar donekle otkrivaju tajne božanskoga života. Priroda nam pokazuje put za razumijevanje sebe i svih pojava oko sebe. Umno opaža sv. Pavao: »Što je u Bogu nevidljivo od stvorenja svijeta, razabire se i opaža po stvorenjima« (Rim 1, 20). Toga se putokaza drži kršćanska filozofija ili mudroslovlje. Pomoću toga je principa ili načela došla kršćanska filozofija i do spoznaje uskrsnuća u naravnom redu. Kršćanska filozofija promatra s jedne strane narav ljudske duše, a s druge strane prirodu, pa s punom sigurnošću tvrdi, da bi uskrsnuće tijela postojalo i u čistom naravnom redu. Ima duševnih radnja, koje su čisto duhovne i u kojima je duša neovisna o tijelu. Takve su radnje pojmovi: dobrotu, plemenitost, milosrđe, vječnost. I sudovi, u kojima dolaze do izražaja takvi pojmovi: Bog je vječan, svemoguć, sveznajući. Kad duša može stanovite radnje izvoditi bez tijela, to je dokaz, da ona može i postojati bez tijela; prema tome je besmrtna. Ali je najveći dio duševnih radnja vezan na tijelo i bez tijela ih duša ne bi mogla izvoditi. Tu dolaze u obzir sve one spoznaje, koje stičemo pomoću naših osjetila. Kod tih je spoznaja duša nužno vezana uz tijelo. Sad zaključuje kršćanska filozofija: kad je ljudska duša u stanovitim radnjama nužno vezana na tijelo, to ni u prekogrobnom životu ne bi duša mogla biti potpuno sretna bez tijela. Treba, dakle, da i tijelo živi nakon groba, pa da bude zajedno s dušom. Istina je, veli kršćanska filozofija, duša nema u sebi te snage, da si sama oživi tijelo. Oživjet će ga Bog. Bog je dao duši to naravno svojstvo, da je u radu upućena na tijelo i da samo u zajednici s tijelom može biti potpuno sretna. Zato će svemoć Božja i uskrsnuti tijelo i zauvijek ga s dušom sjedini (Mercier, *Traité élém. de philosophie* I⁴, 356).

Kad su pitali sv. Pavla: »Kako će uskrsnuti mrtvi? — i u kakvom će tijelu doći?« — on odgovara: »Bezumnice! Što siješ, ne će oživjeti, ako ne umre. I što siješ, ne siješ tijelo, koje će biti, nego golo zrno, bilo pšenično ili drugo kakovo. A Bog mu daje tijelo, kakovo hoće, i svakom sjemenu svoje tijelo« (1 Kor 15, 35-38). Za mogućnost uskrsnuća tijela eto slika u prirodi. Smrt je uvjet za novi život. Zrno mora naj-

prije umrijeti. Nakon smrti se tek, po odredbi nedokučive providnosti Božje rađa novi život. Novi je život obilniji i bogatiji. Zrno je kod smrti bilo samo, a u novom životu posjeđuje bujnu stabljiku, pun klas i dragocjeno zrnje. »Tako je i uskrsnuće mrtvih. Sije se u raspadljivosti, ustaje u neraspadljivosti. Sije se u sramoti, ustaje u slavi. Sije se u slabosti, ustaje u sili. Sije se tijelo tjelesno, ustaje tijelo duhovno« (1 Kor 15, 42-45).

Kako je velik Bog u prirodi! »Gospode, Gospode naš, kako je divno ime tvoje po svoj zemlji!« (Ps 8, 1).

*

Za osvajanje svijeta, za duhovni preporod svijeta i prema tome za spasenje naše, dostatna bi bila sama nauka Kristova. Ona je bogata sadržajem. Puna dubokih misli, koje su lako shvatljive i jednostavnom čovjeku. Ona zasijeca u sve grane ljudskoga života. Meritorno (stvarno) rješava sva pitanja i ovoga i prekogrobnoga života. Krist kao učitelj osvaja svijet neodoljivom prodornom snagom. Umio je zanijeti slušateljstvo tako, da je neka žena iz naroda javno uskliknula: »Blago utrobi, koja te je nosila i grudima, koje si sisao« (Lk 11, 27).

Neoboriv je ugled — da, božanski je ugled dobila Kristova nauka u nadnaravnim djelima njegovim — u čudesima. Čudesima je Krist udario pečat na božansko svoje poslanje i na božansko porijeklo svoje nauke. Kad je čudom utišao vjetar i valove na moru, ljudi su se divili govoreći: »Tko je ovaj, da ga slušaju i vjetrovi i more?« (Mt 8, 27). Drugom je zgodom izliječio gluha i nijema. »I odmah mu se otvoriše uši, i razriješi se sveza njegova jezika i govoraše pravilno« (Mk 7, 35). Tada je narod, izvanredno ganut, javno govorio: »Sve je dobro učinio: i gluhe čini da čuju i nijeme da govore« (Mk 7, 37).

Ali kao na najveće djelo svoje poziva se Isus na svoje uskrsnuće. Ono je najjači dokaz za istinitost svega što je učio i radio. Ono je kruna svega života i rada njegova! »Sin čovječji treba da se preda u ljudske ruke. I ubit će ga, i treći će dan uskrsnuti« (Mt 17, 22-23). »I predat će ga nezabošcima, da mu se narugaju i da ga bičuju i razapnu, i treći će dan uskrsnuti« (Mt 20, 19). »Kako je Jona bio u utrobi morske nemani tri dana i tri noći, tako će biti i Sin čovječji u srcu zemlje tri dana i tri noći« (Mt 12, 40). »Razo-

rite ovaj hram (tijelo moje), i ja ću ga podignuti za tri dana« (Iv 2, 19).

Kad je nauka Kristova sama u sebi tako lijepa, kad je božanstvo Kristovo i istinitost njegove nauke nepokolebivo zajamčena i provjerena tolikim čudesima i proroštvima — zašto je bilo potrebno još i uskrsnuće Kristovo? Toma Akvinac navodi više razloga (S. Th. Summa Theologica, III. qu. 53, a. 1). Pravednost Božja traži, da se uzvisi onaj, koji se sam Boga radi ponizio. Krist je »ponizio sam sebe postavši poslušan do smrti, do smrti na križu. A zato ga i Bog uzvisi i darova mu ime, koje je nad svako ime, da se u ime Isusovo pokloni svako koljeno onih, koji su na nebu i na zemlji i pod zemljom« (Filip 2, 8-10). Jer je, dakle, Krist ponizio sam sebe do sramotne smrti na križu, pravda je Božja učinila, da je uzvišen sve do slavnoga i vječnoga uskrsnuća. Božje su riječi: »Svaki, koji se ponizuje, povisit će se« (Lk 14, 11), a obistinile su se ponajprije na samom Kristu prigodom uskrsnuća. Bog »skida sile s prijestolja, a podiže ponizne«. Među najponiznijima bio je sam Krist. Zato ga Bog podigao i na najveću slavu — slavu uskrsnuća još prije sudnjega dana. Na Krista se odnose riječi psalmiste (Ps 138, 1): »Ti si upoznao poniženje moje i uskrsnuće svoje«. Ti si, Oče nebeski, odobrio poniženje moje, muku i smrt moju, ali si jednako odobrio i izveo i uskrsnuće moje!

Krist je uskrsnuo radi vjere naše. Kad je Krist umro i pokopan, neprijatelji su njegovi triumfirali. Mislili su: nestalo je učitelja, nestat će i vjere u nj. Vremenom će se zaboraviti na učitelja; jednako i na sve ono, što je on učio i radio. Učitelj je završio najsramotnije što se samo zamisliti može — smrću na križu; drugo ne zaslužuje ni nauka ni rad njegov. Bit će, da je i nauka toga čovjeka sasvim kriva, a velika djela nisu drugo nego spretno zavaravanje mase. Tako neprijatelji. Ali Krist je uskrsnuo! Situacija se stubokom okreće. Uskrsnućem je Kristu vraćen ne samo ugled, koji je uživao za zemaljskoga života, nego je stekao i novi ugled, ugled koji se digao do neba. Uskrsnućem oživljuje i nauka njegova, i dobiva potvrdu nebeske nauke. Uskrsnućem se dižu čudesa Kristova u nadnaravni red, i priznaje im se vrijednost božanskih djela. Bez uskrsnuća bi u temeljima bila pokolebana vjera naša, a s uskrsnućem se utvrđuje vjera naša i vjera svih pokoljenja do svršetka svijeta. Zato punim pravom sv. Pavao upire prstom u uskrsnuće

Kristovo kao na os, oko koje se okreće sve propovijedanje apostolsko i sva vjera vjernika. »Ako Krist nije uskrsnuo, bez temelja je dakle propovijedanje naše, a bez temelja i vjera naša« (1 Kor 15, 14). »Koja korist u krvi mojoj — veli Krist — dok silazim u raspadljivost?« (Ps 25, 10). Drugim riječima, nikakva, ako ne uskrsnem. Po uskrsnuću živi Krist životom slavnim i vječnim. Po uskrsnuću dobiva ugled i slavu nauka njegova. Po uskrsnuću postaju i djela njegova trajna, slavna i besmrtna, kao što je trajna, slavna i besmrtna njegova božanska narav, koja je konačni izvor i najviši razlog svemu što je skopčano s historijskom osobom Kristovom.

Krist je uskrsnuo, da ojača nada naša u naše vlastito uskrsnuće. Kad znamo, da je uskrsnuo Krist, glava naša, odmah se budi nada i u naše uskrsnuće. Tjelesnom je i slabom čovjeku, kakvi smo svi mi ljudi nakon istočnog grijeha, teško pojmiti, a još teže gojiti nadu u uskrsnuće tijela. Nije Toma jedini, koji je sumnjao u uskrsnuće Kristovo. Ni učenici, koji putuju u Emaus, nisu bolji. I njih kori Isus radi nevjere. »O bezumni i sporoga srca za vjerovanje svega, što su govorili proroci« (Lk 24, 25). Kad je sv. Pavao govorio na Aeropagu o uskrsnuću mrtvih »jedni se stadoše rugati, a drugi rekoše: O tom ćemo te slušati drugiput« (Dj Ap 17, 32). Epikurejci, potpuni materijaliste i sladokusci, smatraju uskrsnuće nemogućim. Zato je njihova reakcija na govor o uskrsnuću samo prezirni smijeh i ruglo. Stoici (hladnokrvni ljudi) pak, jer prviput slušaju nauku o uskrsnuću, ne znaju što da odgovore, ne mogu se snaći: zbunjeni su. Radi toga žele ponovno slušati sv. Pavla o toj temi, pa će onda tek donijeti svoj siguran sud.

Tim istim Grcima piše sv. Pavao: »Ako se Krist propovijeda, da je uskrsnuo od mrtvih, kako govore neki među vama, da nema uskrsnuća od mrtvih? Krist je uskrsnuo od mrtvih, prvenac od onih, koji su umrli. Budući da po čovjeku dođe smrt, i po čovjeku dođe uskrsnuće od mrtvih. Jer kako u Adamu svi umiru, tako će i u Kristu svi oživjeti« (1 Kor 15, 12 i 20-22). A strpljivi Job po nadahnuću Božjem gleda uskrsnuloga Spasitelja i govori: »Znam da Otkupitelj moj živi i ja ću posljednji dan uskrsnuti sa zemlje; ova je nada moja položena u krilo moje« (Job 19, 25). Kristovo je uskrsnuće jamstvo našem uskrsnuću. »Kao što je Krist uskrsnuo slavom Očevom, tako i mi u novom životu da hodimo. Jer ako smo s njim najuže združeni u sličnosti smrti njegove,

bit ćemo i uskrsnućem. Krist uskrsnuvši od mrtvih više ne umire, smrt više ne vlada njime. Tako i vi držite sebe, da ste mrtvi u grijehu, ali živi u Bogu u Kristu Gospodinu našem» (Rim 6, 4-5, 9 i 11).

Nema sumnje, da bi Kristovo otkupiteljsko djelo bilo veliko i obilno i bez uskrsnuća njegova. S uskrsnućem daje Krist svojoj misiji svu puninu. Po uskrsnuću postaje djelo njegovo potpuno i savršeno. Uskrsnula slava njegova hrani vjeru i nadu našu, da ćemo poput njega i mi slavno uskrsnuti.

*

Sve misli naše. Sve težnje i osjećaji naši. Svi kucaji srca našega — sve je to upravljeno k uskrsnuću. Za uskrsnućem teži pojedinac čovjek. K uskrsnuću su uprte oči naroda. Za njim teži Katolička Crkva. Uskrsnuti želi čitavo čovječanstvo.

I doći će uskrsnuće! I svima će doći. Ali svojim putem i na svoj način. Put do uskrsnuća vodi preko Golgote; u novi se život ulazi samo po smrti. Treba najprije umrijeti da se može nanovo oživjeti. Pojedinac treba da svuče sa sebe staroga — grešnog čovjeka, a obuče novoga čovjeka, čovjeka milosti, koji će oživjeti po duhu i primjeru Kristovu. Svaki od nas treba da najprije umre grijehu, onda će tek moći živjeti vječno u Bogu.

Uskrsnut će i narodi, koji proživljuju svoju Golgotu. Neka trpe smireno i predano u volju Božju poput Krista. Neka u bijedi i poniženju govore s Kristom: »Oče, ne moja volja, nego tvoja neka bude« (Lk 22, 42). »Velik je Bog i moćan, i strašan« (Pnz 10, 17). »On će osloboditi slabijega od silnika« (Ps 71, 12). »On učini silu rukom svojom, rasprši ohole u mislima srca njihova. Zbaci vladare s prijestolja i podiže ponižene« (Lk 1, 51-52).

Katolička je Crkva rijetko kada u svojoj povijesti toliko radila i tako se velikodušno žrtvovala za opće dobro ljudske zajednice, koliko danas. Koliko se Crkva trudila, da ne dođe do rata! Koliko se muči i pati za rata! Koliko krvari srce njezino, kad gleda milijune svoje djece, gdje trpe neizrecivu moralnu i materijalnu bijedu! Uza sve to glas njezin ostaje »glas vapijućega u pustinji«. Ali je tješi njezin Otkupitelj:

»Uzdajte se, ja sam nadvladao svijet« (Iv 16, 33). »Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta« (Mt 28, 20).

Čitavo današnje društvo želi svoje duhovno uskrsnuće. Hoće li uskrsnuti? Hoće. Ali samo po smrti u mnogočem. Umrijeti treba pretjeranom nacionalizmu. Umrijeti treba neobuzdanoj erotici. Umrijeti treba svemu, što vrijeđa prirodni i Božji zakon. Kad naše društvo svemu tome umre, onda će zasjati zora novoga života, zora duhovnoga preporoda i duhovnoga uskrsnuća!

Dr Janko Penić. »Krist uskrsnuvši od mrtvih više ne umire, smrt više ne vlada njime« (Rim 6, 9). Katolički list, 92/1941, br. 15, str. 169—171.

PRVA KRŠĆANSKA VREMENA

Nakon istočnoga je grijeha ljudski um potamnio. Posljedica je, da čovjek teško dolazi do znanja. Mnogo ga muke stoji prije nego što je nešto istinito upoznao. Pogotovo se muči kad hoće steći veće i važnije životno znanje.

Radi slabosti se ljudskoga uma događa i to, da čovjek lako pane u zabludu. Ne samo u zablude kod sticanja profanoga (svjetovnoga) znanja, nego i kod vjerskih spoznaja. Tko da izbroji sve vjerske zablude prije kršćanstva? Jedna je odvratnica od druge. Ne znaš, koja je rodila žalosnijim posljedicama po ljudsko društvo. Ni kršćanstvo nije pošteđeno od ljudi, punih zabluda i naopakih ideja, kroz čitavu svoju povijest. Jedva je Crkva iskorjenila jednu herezu (krivovjerje), eto ti na pomolu druge. Heretici (krivovjerci) i hereze zadaju gorkih jada Crkvi od početka njezina. Kolike je žrtve, moralne i materijalne, Crkva doprinijela samo da spasi nauku Božju čistu i nepokvarenu; samo da sačuva poklad vječnih istina neokaljanim.

1. Kroz prva tri vijeka navaljuju na kršćanstvo rimski carevi. Ideje: rimska država i poganstvo nerazdruživo su povezane i utjelovljene u caru kao vrhovnoj glavi. Između poganstva i kršćanstva nema pomirenja. Ima se zatrti kršćanstvo, da na životu ostane poganstvo. Ili se pak ima ukloniti i nestati poganstvo, da svijetom zavlada kršćanstvo. Borba je bila ogorčena. Vodila se na život i smrt. Samo je smrt jednoga mogla biti uvjetom za život drugoga.

U borbi protiv kršćana nije postojao zakon, jer je proglašeno bilo i samo ime kršćansko. Kad je netko povrijedio zakon, sud ga je sudio zato što je učinio protuzakonito djelo. Kod kršćana se nije pitalo za samo protuzakonito djelo, već se pitalo općenito: »Jesi li kršćanin?« Odgovor: »Jesam« — bio je dosta, da čovjek bude osuđen. — »Na muke s njime dok se ne odreče kršćanskoga imena.« Ako se pak odrekao, bio je nagrađen.

Postupak je rimskih vlasti u borbi protiv kršćanstva lijepo karakterizirao Tertulijan, crkveni učitelj: »Tiber nabuja, Nil ne natopi polja, suho je ljeto, zemlja se potrese, glad, kuga prijeti, odmah se kaže: kršćane pred lavove.« Kršćani su bili bespravni. Mogao ih je prijaviti tko je htio. Tužitelji su često prijavljivali kršćane i zato, da se dočepaju kršćanskih imanja. Obrana se nije dopuštala, a muke su bile najgroznije. Kršćane su u vrelom ulju pekli. Rastaljeno im olovo u usta lijevali. Pod nokte im čavle zabijali. Po žeravici ih bosonoge vodili. Na vatri ih palili. Na ledu ih u cičoj zimi gole cijele noći držali. Obložili ih smolom i zapalili da gore kao žive baklje. Bacali ih pred tigrove, lavove i druge gladne zvijeri. Oči im kopali i ulje u šupljine očne ulijevali. Djevojke silom oblašćavali, jer se po rimskom zakonu djevica nije smjela na smrt osuditi. Žive su ih u olovne sanduke zatvarali i u more ili rijeku bacali. Medom su ih mazali i na suncu osama i drugim kukcima izlagali.

Ove su muke trpjeli starci i žene, odrasli ljudi i djeca. Progonitelji nisu pravili razlike ni u spolu, ni u dobi, ni u staležu, ni u položaju — dosta je bilo, da se kazalo: »Kršćanin je«. Vođeni su kao janjci na klanje i ne otvoriše usta svoja kao ovca pred onim koji je striže — kako je o Mesiji prorokao Izaija prorok (53, 7).

2. Rimski su carevi svojim poganstvom bili kršćanstvu neprijatelji izvana. Borili su se protiv kršćanstva kao cjeline. Heretici su sa svojim herezama neprijatelji kršćanstva iznutra. Oni se, do najnovijega vremena, bore protiv kršćanstva samo djelomično. Heretici se bore protiv jedne ili samo nekih dogma, temeljnih načela u nauci vjere. Smetaju im samo neke stanovite ustanove kršćanske ili samo određene uredbe Crkve.

Arije ustaje protiv božanstva Kristova. Samo Bog Otac je pravi Bog, a Sin je stvor. Iako je prvi i najodličniji stvor,

ipak je samo stvor, jer je stvoren od Oca. Jer je stvoren, nije iste naravi s Ocem. Kao stvor je i promjenljiv poput ostalih stvorova. Nije ni vječan, jer »bijaše vrijeme kad ga ne bijaše«.

Focije kida jedinstvo u Crkvi. Odvaja Istočnu od Zapadne Crkve. Raskolom zadaje toliku ranu mističnom tijelu Isusu, da od nje i danas još krvvari. Iako je sama nauka u početku raskola u obim Crkvama bila gotovo ista, raskol je vremenom donio i razliku u nauci. Mnogo je toga na naučnom polju, pa i u samoj dogmatici — najvažnijoj teološkoj grani, u čemu se Istočna Crkva razlikuje od Zapadne. Razlike su u nauci, makar i malene, činile poteškoću za sjedinjenje već u samom početku raskola. Što raskol dulje traje, razlike u nauci bivaju sve veće; prema tome bivaju i poteškoće za sjedinjenje veće. Unutrašnji neprijatelj Crkve i kršćanstva — Focije — u početku naoko nedužan, koliko je zla uzrokovao Crkvi i kršćanstvu!

I Luter je nikao u krilu kršćanstva. I on je unutrašnji neprijatelj. Digao se protiv vlasti u Crkvi. Svojim je zabudama razmahao toliku borbu u kršćanstvu, da ona nesmanjenom žestinom traje i danas, makar su od nastupa Luteroва protekla već puna četiri vijeka. Koliko je i kako teških udaraca dobila Crkva Luterovim pokretom!

Kad čovjek ispoređuje vanjskoga neprijatelja kršćanstva: rimske careve i poganstvo, i sve žalosne posljedice, koje je taj vanjski neprijatelj nanio Crkvi Kristovoj, s unutrašnjim neprijateljima Crkve: hereticima i raskolnicima kao što su Arije, Focije, Luter i toliki drugi, i sve rane, što su ih oni zadali Crkvi, tada je teško prosuditi, koji su neprijatelji opasniji. Strašan je vanjski neprijatelj, koji odmah udara na cijelu zgradu, ali je strašan i unutrašnji, jer rušenjem jednoga ili nekih stupova, na kojima počiva zgrada, konačno ruši i cijelu zgradu. I ovdje iskustveni život daje sjajno priznanje Objavi, koja kaže: »Jer kojigod sav zakon drži, a u jednom posrne, kriv je za sve« (Jak 2, 10). »Tko dakle ukine jednu od ovih najmanjih zapovijedi i nauči ljude tako, najmanji će se zvati u kraljevstvu nebeskom« (Mt 5, 19).

Dr Janko Penić. Prva kršćanska vremena. Katolički list, 92/1941, br. 38, str. 441—442.

PAPA MIRA (PIJO XII)

12. III 1942. navršuju se 3 godine otkako je na Petrovu stolicu u Rimu zasjeo današnji, slavno vladajući, Papa Pijo XII. Nema danas na svijetu tako ugledne osobe, kao što je Sv. Otac, niti osobe, koja bi uživala toliko simpatija (naklonosti) ne samo među katolicima, nego i među inovjercima, koliko ih uživa Pijo XII.

Veliko poštovanje, što ga svijet iskazuje današnjem Papi, dolazi od neobične i svestrane njegove erudicije (učenosti), kojom zahvata sva životna pitanja u srži njihovoj. Još više od diplomatske njegove genijalnosti (izvanredne darovitosti), kojom je jasno predvidio svu težinu, moralnu i materijalnu, ličnu i socijalnu, obiteljsku i državnu, današnjega svjetskoga sukoba, ove, do sada na svijetu, nepoznate katastrofe. A najviše od širokogrudne i nesebične ljubavi, kojom se zauzima za sve potlačene i ispačene, za sve, koji su u ratu, ili od rata trpe u bilo kom pogledu.

Ono što je plemeniti otac u krugu svoje malene obitelji, to je Pijo XII. u krugu velike svjetske obitelji, to je on čitavom svijetu. On bdije, opominje, upozoruje, uči i kara. U svakoj funkciji (djelovanju) odaje oca. Svuda nastupa kao onaj, koji hoće svima dobro i ne miruje, dok se dobro ne ostvari.

Uspeo se na papinski prijesto u burno, ratno vrijeme. Zato je i razumljivo, da su oči svega svijeta uprte u nj s molbom i nadom, da posreduje za mir, da svijetu donese mir. Ta tko bi drugi mogao biti pozvan, da se skrbi i radi za mir, ako ne On, koji je izvan i iznad sukoba, koji ima vjernika na jednoj i na drugoj strani. Osjećajima i težnjama ratom izmučenoga čovječanstva potpuno odgovara dosadašnji Papin rad. Kroz sve vrijeme, otkada je Papa, prva mu je i glavna briga, naći način kako da se dođe do časnoga, pravednoga i trajnoga mira.

Papa je u svoje vrijeme naglasio pet temeljnih uvjeta svakoga mira. Najprije treba ukloniti mržnju među narodima. Svi smo djeca jednoga Oca — Boga. Svi smo među sobom braća, koju veže jedna ista narav, jednak životni poziv i jednaka zadnja svrha. Kao što obitelj, to maleno i prvo naravno društvo, propada, ako se članovi mrže, slično biva i s cijelim ljudskim društvom, ako se članovi njegovih naroda i države, mrže. Mržnja članova obitelji uništava i razara obi-

telj, a mržnja među narodima dovodi do rata, koji uništava narode i razara države. Rat naime nije drugo, nego mržnja u zadnjoj fazi (stupnju), u kojoj se hvata fizičke sile.

Treba ukloniti nepovjerenje među narodima. Iz poganškoga svijeta potječe ona poznata, ali strahovito porazna: homo homini lupus (čovjek je čovjeku vuk). Krist, a iza nje ga vjerno Crkva i čitavo kršćanstvo, naglašuje praštanje. Kod pogana je vrijedilo načelo: Oko za oko, zub za zub. Kršćanstvo veli drugačije: »Ako te tko udari po tvom desnom obrazu, pruži mu i drugi« (Mt 5, 39). Kršćanska velikodušnost obvezuje ne samo pojedinca prema pojedincu, nego i obitelj prema obitelji; jednako i narod prema narodu kao i državu prema državi. Nema tu mjesta prigovoru: drugi je odnošaj pojedinca prema pojedincu, a drugi države i naroda prema državi i narodu. Jer što je drugo narod odnosno država nego skup pojedinaca bilo da stupaju u državu izravno kao pojedinci, bilo da u nju ulaze preko obitelji. Ne mogu i ne smiju vladati drugi etičko-moralni principi (načela) za pojedinca, promatrana za sebe, a drugi kad ga se promatra u zajednici — državi ili narodu. Isti principi, koji dovode do povjerenja i međusobne pomoći kod pojedinaca, dovode će do sklada, povjerenja i međusobno korisnoga snošaja i kod naroda.

Među temeljnim je zabludama, koje drmaju opstankom ljudskoga društva načelo, da sila stvara pravo. To je načelo Crkva jednoglasno osuđivala uvijek, a osudu ponavlja i naglašuje i danas. Pravo je duhovne naravi. Ono je moralna vlast na svoju stvar. Može netko stvar silom vlasniku oduzeti, međutim pravo ili moralna vlast ostaje i dalje kod vlasnika. Pravo na jednoj strani traži priznanje i poštivanje prava na drugoj strani. Ne postoji samo pozitivno pravo, koje o ljudima ovisi, i koje ljudi stvaraju. Povrh i prije pozitivnoga prava postoji naravno pravo kako u prilog pojedincu, tako i u prilog državi i narodu. To je naravno pravo na sam opstanak, na slobodu, na ekonomski, moralni i kulturni razvitak naroda.

Među osnovne uvjete mira dolazi i uklanjanje oprečnih nazora među narodima u ekonomskom pogledu. Materijalna dobra postoje za sve narode; svi imaju prirodno pravo na učestvovanje i diobu dobara, da mogu primjerno živjeti. Nije pravo, da jedni narodi obiluju, a drugi da gladuju. Jedni da uništavaju imovinu u svrhu umjetnoga držanja cijena i zarade, a drugi da do te imovine uopće ne mogu doći.

Svladavati i svladati trebaju ne samo pojedinci nego i države i narodi duh egoizma. Egoizam, ta neuredna i pretjerana težnja za vlastitom korišću bez obzira na drugoga, jedan je od prvih i glavnih sukoba u ljudskom društvu. Nema, i ne će biti, mira, dok se ne obuzda egoizam. A što se više u red stavi egoizam, doći će prije do mira i mir će dulje trajati. To je pet osnovnih uvjeta za mir, koje je Papa svečano naglasio za vrijeme ovoga svjetskoga požara.

Prošle je godine, 24. prosinca 1941. Papa preko vatikanskoga radija i opet govorio o uvjetima mira. Na prvom je mjestu istaknuo, da se u ljudskom društvu, uređenu po moralnim principima, a takvo je uređenje jedino ispravno, ne smije ozljeđivati sloboda, integritet (cjelovitost) i sigurnost drugih naroda, makar kolik bio njihov teritorij odnosno obrambena sposobnost. Osnovni je zahtjev pravednoga i časnoga mira osigurati pravo na život i na nezavisnost svim narodnostima, velikima i malenima, jakim i slabima. Pravo na slobodu je naravno pravo. Gdje nema slobode, tu nema ljudske osobnosti, tu nema subjekta ni prava ni dužnosti, a dosljedno ni odgovornosti. Sloboda traži integritet. Iluzorna je naime sloboda, ako se dira u integritet, jer čitav državni organizam trpi, ako je ranjen i jedan organ njegov. Sloboda i integritet zahtijevaju sigurnost. Sigurnost pak može i mora dati međunarodna pravda i odlučna volja državâ da poštuju tuđe pravo. Tek onda, kad je država sigurna za svoju slobodu i integritet, može razvijati konstruktivni (korisni) rad i trošiti svoje socijalne snage za napredak duhovni i tvarni države. Nesigurnost s obzirom na slobodu i integritet, a što je još i gore, nesigurnost i s obzirom na sam opstanak države, to je groznica suvremene međunarodne politike.

U novom uređenju svijeta, osnovanom na moralnim principima, nema mjesta ni otvorenom ni prikrivenom uništavanju vlastitosti kulturnih i jezičnih narodnih manjina. Drugim riječima, imadu se poštivati svi narodi ne samo u teoriji i riječima, nego i u praksi, u svakidašnjem životu, sa svim svojim narodnim osebinama. Imadu se poštivati narodni jezik i običaji, vjerske i prosvjetne narodne ustanove. Ne smije se sprečavati narodna ekonomska sposobnost. Puno je i slobodno razvijanje narodne ekonomske snage i te kako važan uvjet za opstanak i razvitak naroda. Ovdje naglašuje Sv. Otac kao zabranjeno djelo ograničenje odnosno sprečavanje narodnoga umnažanja. Što će koja država više i savjesnije pošti-

vati prava narodnih manjina, to će opravdanije i uspješnije moći tražiti od narodnih manjina vršenje državnih dužnosti i surađivanje za zajedničko državno dobro.

Nije dopušteno ni opravdano, da neke države okupiraju bogate gospodarske izvore, koji su određeni za zajedničko dobro tako, da druge države, po prirodi siromašne, ostanu od tih dobara isključene. Pravednost traži, da se odlučno pristupi rješenju toga pitanja i da se u budućnosti isprave pogreške, koje su u tom pogledu nastale u prošlosti. Ne bude li se ovo pitanje podjele vremenitih dobara riješilo objektivno i pravedno, rađat će se među narodima zavist i mržnja, razvijati će se sad otvoreno sad potajno težnja za osvetom, koja će opet — prije ili kasnije — dovesti do sukoba, a najzad i do krvavih ratova.

Ako se hoće ubuduće spriječiti ratne sukobe i sačuvati mir, treba onemogućiti totalni (potpuni) rat i neograničeno naoružavanje. Ne smije se dopustiti, da se opet pojavi na svijet nesreća, što je donosi sa sobom svjetski rat. Spriječiti se mora, da se opet u budućnosti ne survaju na ljudsko društvo ovake i ovalike ekonomske, socijalne i moralne nastranosti, što ih društvo proživljuje danas. Svi ozbiljni i časnji ljudi, kojima je na srcu dobro i napredak ljudske zajednice, treba da porade na ograničenju naoružavanja. Neograničeno naoružavanje velikih i bogatih naroda, a nedostatno naoružanje malenih i slabih naroda, bit će uvijek opasnost za mir i opstanak malenih naroda. Pacta sunt servanda, međunarodni se ugovori moraju obdržavati, inače će narodi bolovati od neprestanoga straha i međusobnoga nepouzdanja. Za obdržavanje međunarodnih ugovora treba podići ustanovu, koja će imati ugled, i koja će se posvetiti najplemenitijoj dužnosti da garantira iskreno ispunjavanje ugovora, odnosno da provede korekturu (popravak) i reviziju (promjenu) ugovora po principima prava i jednakosti kako to bude trebalo. Nema sumnje, da rješenje ovih problema traži vrhunac ljudske dobre volje kod svih državnika. Ali se ta volja mora pokazati i realizirati (ostvariti), jer je taj zajednički rad jedan od bitnih uvjeta za trajan mir.

U novom poretku, ako ga se hoće urediti po principima morala, nema mjesta progonu vjere i Crkve. Vjera u jednoga, osobnoga Boga daje moralnu snagu, koja proniche čitav tijek života. Vjera stvara odvažne i ustrajne značajeve, koji se neće kolebati priznati i tuđe pravo. Vjera će dati moralnu snagu

kako državicima tako i zadnjemu građaninu, da podnesu i najveće žrtve za uređenje nove, pravedne Evrope na ruševinama, koje je donio i još uvijek donosi sa sobom ovaj strahoviti svjetski sukob. Nakon rata će se pojaviti novo akutno (oštro) socijalno pitanje, koje će zadavati državicima mnogo briga. Crkva je tijekom vremena već izdala, i neprestano izdaje, spasonosne norme za rješavanje socijalnih pitanja. Međutim treba da su i poslodavci i radnici prožeti dubokom vjerom u jednoga, osobnoga Boga, zakonodavca i suca, kome će odgovarati za svoja djela. Samo vjera i svijest odgovornosti pred Bogom ponukat će jedne i druge, da usklade svoje zahtjeve i mirnim putem riješe nastale sporove. Vjera je kršćanska svagdje pozitivna (stvarna) snaga. Ona je zaštitnica reda i izvor stvaralačke snage.

Govor je Sv. Oca pobudio po svemu svijetu vanredno zanimanje. Svi su ga narodi primili s oduševljenjem. Primili su ga kao melem na ranu. Komentirali (tumačili) su ga s osjećajima punim pijeteta i odanosti Sv. Stolici.

Svaki dan molimo u sv. Misi: »Gospode Isuse Kriste, koji si rekao apostolima svojim: mir vam ostavljam, mir svoj dajem vam; ne obazri se na grijehe naše, nego na vjeru Crkve svoje.« Ovu molitvu šaljemo danas pojačanom vjerom i ufanjem u zajednici sa Sv. Ocem pred prijestolje Svemožnoga Boga, da s prijestolja dobrote i milosrđa pogleda na jade naroda i država, pa da nam što skorije udijeli željeni mir.

Dr Janko Penić. Papa mira. Katolički list, 93/1942, br. 11, str. 121—123.

JUBILEJ PAPE PIJA XII. (God. 1942)

Svi se katolici širom svijeta spremaju da što svečanije proslave 25-godišnjicu biskupskog posvećenja današnjega Sv. Oca Pape. Godišnjica će se slaviti na Spasovo, 14. V. 1942. Jer smo u ratu, svečanost se neće moći razviti onim vanjskim sjajem kako svi mi katolici želimo, ali će osjećaji srdaca naših i privrženost naša Sv. Ocu i velikom značenju papinstva baš radi teških ratnih vremena biti još toplija i srdačnija. Što su prilike životne, u kojima se nalazi ogromna kršćanska obitelj, teže, to je i ljubav za zajedničkoga Oca obitelji —

Papu — veća. Proslava će biti eminentno (istaknuto) duhovna, a sastoji se i sastojat će se u molitvi, sv. Misama, dobrim djelima kršćanske ljubavi i raznovrsnim žrtvama. Tako će ovaj jubilej (proslava) nositi značaj slave i pokore. Značaj će slave imati, jer će se isticati veličina biskupske časti i dostojanstva, koje dolazi do najvećega i najmoćnijega izražaja u papinstvu, a značaj pokore, jer će sva duhovna dobra djela smjerati k Bogu, da skрати teške kušnje, u kojima se nalazi čovječanstvo uslijed ratne oluje, kakve svijet do naših dana nije poznavao.

Eugen Pacelli je posvećen za biskupa 13. V. 1917. u Sikstinskoj kapeli, a posvetio ga je tadani Sv. Otac Papa Benedikt XV. Biskupskim posvećenjem stupa Eugen Pacelli u zbor apostolskih nasljednika, u zbor najbližih i najvjernijih suradnika Kristovih.

Krist je Gospodin najveličanstvenija osoba što ju je ikada grijalo sunce Božje na zemlji. On je Bog i čovjek. Spaja u sebi božju i čovječju narav. U Njemu se sljubljuju nebo i zemlja, vrijeme i vječnost. Nauka Njegova i milost daju ljudima život u izobilju. To je život, koji smrću ne samo ne prestaje, nego tek počinje u svojoj svojoj punini i dolazi do dionštva Božjega života. »Ja sam došao, da imadu život i da ga imadu u izobilju« (Iv 10, 10). »Darovana su nam dragocjena i najveća obećanja, da po njima budete pričesnici božanske naravi« (2 Petr 1, 4).

Isus je osnovao apostolski zbor, da nastavi Njegovu misiju. Društvo je to, koje nastupa božanskom vlašću, s onim istim autoritetom (ugledom), s kojim je nastupao i radio i sam Krist. »Kao što je Otac poslao mene, i ja šaljem vas« (Iv 20, 21). Tko apostole sluša, kao da posluš iskazuje samomu Kristu. A tko apostole zapostavlja ili prezire, kao da prezire samoga Krista. A tko Krista prezire, čini prekršaj kao da je povrijedio i prezreo samoga Boga Oca. »Tko vas sluša, mene sluša, i tko vas prezire, mene prezire. A tko mene prezire, prezire Onoga, koji me je poslao« (Lk 10, 16).

Apostolskom je zboru povjerena briga, da bdije nad Crkvom Kristovom poput brižnoga pastira, koji bdije nad stadom svojim. »Pazite na sebe i na sve stado, nad kojim vas Duh Sveti postavi biskupima, da pasete Crkvu Božju, koju steče krvlju svojom« (Dj Ap 20, 28). Pasti će pak stado Božje božanskom naukom, koju je Krist donio. Nju će vjer-

no tumačiti i čistu čuvati od zabluda. »Idite dakle i naučavajte sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga; učeći ih da drže sve, što sam vam zapovijedio« (Mt 28, 9-10). Sv. Pavao stavlja na srce učeniku Timoteju, neka pazi, da predanu nauku čuva i širi čistu, kakva je potekla iz ustiju Božjih. Neka živi dosljedno po njoj, pa će tako spasiti sebe i one, koji će ga slušati. »Pazi na sebe i nauku, stoj u tomu: jer ovo čineći spasit ćeš i samoga sebe i one, koji te slušaju« (1 Tim 4, 16). Sv. Pavao upravo zaklinje Timoteja, i to pred samim Bogom i Kristom Isusom — tako je važno propovijedanje nauke Božje — neka nipošto ne propusti propovijedanje riječi Božje. Štoviše, neka poduzme sve što može, samo da istina osvoji svijet. »Zaklinjem te pred Bogom i Kristom Isusom, koji će suditi žive i mrtve, i dolaskom njegovim i kraljevstvom njegovim. Propovijedaj riječ, nastoj u zgodno vrijeme, i u nevrijeme, pokaraj, zaprijeti, umoli, učeći sa svom strpljivošću; jer će biti vrijeme, kad zdrave nauke ne će primati, nego će si po svojim požudama nakupiti učitelje, jer ih svrbe uši« (2 Tim 4, 1-3). I Tita upozoruje, da propovijeda zdravu nauku, a one, koji se protive, neka i pokara. »Biskup treba da je bez mane, koji se drži vjerne riječi po nauci, da bude kadar i opominjati sa zdravom naukom i pokarati one, koji se protive« (Tit 1, 9).

Apostoli i njihovi nasljednici imadu ravnati javnim bogoštovljem. Tu je u prvom redu briga za pravilno prinošenje novozavjetne nekrvne žrtve — sv. Mise, koja je istobitna sa krvnom žrtvom na križu. »To činite na moj spomen« rekao je Krist na Zadnjoj večeri, kad je prinio prvu nekrvnu žrtvu. Nekrvna žrtva ima neprestano obnavljati i svijetu dozivati u pamet nedokučivu tajnu žrtve na križu, po kojoj je izvedeno otkupljenje ljudskoga roda.

Jednako im je povjerena briga za sve sv. sakramente. »Ako se tko ne preporodi vodom i Duhom Svetim, ne može ući u kraljevstvo Božje« (Iv 3, 5). A vlast preporučati ljude vodom i Duhom Svetim dao je Isus apostolima, kad im je rekao: »Idite... krstite sve narode u ime Oca i Sina i Duha Svetoga« (Mt 28, 19). »Ako ne budete jeli tijela Sina čovječjega i pili krvi Njegove, ne ćete imati života u sebi« (Iv 6, 54). Vlast su pak nad svetootajstvenim tijelom i krvlju Kristovom dobili apostoli na Zadnjoj večeri. Poslije uskrsnuća se javio Isus apostolima, dahnuo u njih i rekao: »Primate

Duha Svetoga, kojima oprostite grijehe, oprostit će im se, a kojima zadržite, zadržat će im se« (Iv 20, 22-23).

Nu ne samo sv. Misu, izvor i središte svega kršćanskoga bogoslužja, i sv. sakramente, nego i sve ostale pobožnosti imade nadzirati apostolski zbor sa svojim nasljednicima. »Molim dakle prije svega — veli sv. Pavao Timoteju — da činite prošnje, molitve, moljenja, zahvaljivanja za sve ljude; za kraljeve i sve, koji su u vlasti, da tihi i mirni život provodimo u svakoj pobožnosti i čistoći« (1 Tim 2, 1-2).

Apostolima i biskupima je rekao Krist Gospodin: »Štogaod svežete na zemlji, bit će svezano i na nebesima«. Biskupi imadu pravo i dužnost donositi zakone, kojima se unapređuje vjerski život. Ti zakoni jedno dopuštaju, a drugo brane, već prema tome, što koristi odnosno škodi duhovnom dobru i napretku Crkve kao cjeline, i duhovnom napretku pojedinca čovjeka, člana Crkve. Po zakonima su dužni pravedno prosuđivati ljude i njihova djela, pa dobro nagrađivati, a zlo kažnjavati. Presude su apostolskoga zbora, danas presude Pape i biskupa, tako ugledne, da ih potvrđuje i samo nebo, jake su i pravomoćne kao da ih je postavio sam Bog.

Svu će dakle veličinu vlasti i dostojanstva biskupskoga naglašavati sv. Crkva, sva društva njezina i pojedinci vjernici, prigodom Papina jubileja. I nužno je to. Danas je potrebno više nego ikada isticati, da je Crkva Kristova ustanova Božja, a ne djelo ljudsko. Da je vlast u Crkvi dana s neba, a ne prigrabljena od ljudi. Da biskupi tumače nauku objavljenju, a ne mudrost ljudsku. Da je njihova vlast: posvećivati ljude i dovoditi ih u zajednicu s Bogom po sv. sakramentima i po javnom bogoštovlju; odredba je Kristova, koja se mora točno poštivati i vjerno izvršivati. Da je upravna vlast Crkve, usko i nerazdruživo spojena s njezinom duhovnom misijom, prema tome jednako od Boga kao i ona učiteljska i bogoslužna, a ne ovisna o svjetovnoj, državnoj vlasti. Svi će ovi momenti doći do punine izražaja ovom svečanom zgodom, da što više iskoči božansko porijeklo biskupske vlasti i časti, da čitavom svijetu bude jasno, kako je Crkva Kristova osnovana na tvrdoj pećini, koju ni strahoviti valovi krivih nauka i struja neće moći nadvladati.

Dok će se prigodom Papina jubileja mnogo isticati porijeklo biskupsko, veličina vlasti, časti i dostojanstva biskupskoga, imat će Papin jubilej i pokornički karakter. Krist je,

ugotovivši na Zadnjoj večeri presveti oltarski sakramenat, izveo veličanstveno djelo, koje je zavrijedilo tako svečanu proslavu, kakva je uopće moguća na zemlji. Međutim je proslava bila skromna, a Krist Gospodin prigodom proslave zamišljen, jer je pred očima imao svu težinu događaja, koji su neposredno slijedili iza same Zadnje večere. Gledao je u duhu Judinu izdaju, Petrovo zatajenje, svoj krvavi znoj i trnovu krunu, osjećao je već i udarce bičeva i oštre čavle. Gledao je već sebe pribijena na križ i sve one strašne muke, koje će trebati podnijeti prije nego uđe u slavu svoju. Tako će i Sv. Otac Papa, uza svu puninu i bogatstvo velikoga značenja proslave biskupskoga jubileja, ipak biti zabrinut. Dok će s jedne strane svom topline misli i osjećaja zahvaljivati Bogu na udijeljenim darovima biskupskoga dostojanstva, s druge će strane zajedno sa svim vjernim kršćanima žarko i zaufano moliti Boga, da se teške kušnje straha i bijede ova, dosada neviđenoga, rata što prije skrate. Veliku je misao rekao pokojni Papa Pijo XI., kad je rekao, da od Općega potopa nije na zemlji bilo toliko zla, koliko ga ima danas. Ali ni kazna Božja na zemlji iza Općega potopa nije bila ovako strašna kao što je ovaj rat.

Krist je molio na Zadnjoj večeri za vjernike i čitavu Crkvu: »Oče sveti! sačuvaj u ime svoje one, koje si mi dao, da budu jedno kao mi. Ne molim, da ih uzmeš sa svijeta, nego da ih sačuvaš, od onoga, koji je zao. Posveti ih u istini, da svi budu jedno, kao što si ti, Oče, u meni, i ja u tebi, da i oni u nama budu jedno, da vjeruje svijet, da si me ti poslao« (Iv 17). I namjesnik će Kristov moliti istu molitvu, a pojačat će je i molitve milijuna katolika da bude što uspješnija.

Spasitelj je u smrtnoj muci u vrtu Getsemanskom molio Oca: »Oče moj! ako je moguće, neka me mimoide kalež ovaj«. Ali je, potpuno smiren i sav predan u volju Božju, odmah nadodao: »Ali ne kako ja hoću, nego kako ti« (Mt 26, 39). Krista je u smrtnoj muci tješio anđeo, a nas tješi jači od anđela — Krist, Sin Božji: »Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta« (Mt 28, 20). »Uzdajte se, ja sam nadvladao svijet« (Iv 16, 33).

Dr Janko Penić. Jubilej Pape Pija XII. Katolički list, 93/1942, br. 20, str. 229—230.

ČARI BADNJE NOĆI

Badnja je noć puna čara. Čara tjelesnih, jer je donijela na svijet najljepše dijete, što se ikada pojavilo na zemlji. A uzeo je Sin Božji najljepši oblik čovječji, da savršeno lijepa vanjština bude izraz duševne ljepote, koja je u njemu dosegla nedokučivu visinu. Draga je Badnja noć, jer je rodila genija (velikana), jedinstvenoga genija u čitavoj povijesti. Dok drugi geniji nadmašuju jedan drugoga i guraju jedan drugoga u pozadinu, pa i u zaborav, naš genij je uvijek isti, prvi i najveći, uvijek na visini, uvijek suvremen. Takav će i ostati, jer u sebi sjedinjuje neizmjereno savršenstvo Božje s onim što je u naravi ljudskoj najbolje, najljepše i najsavršenije. Badnja noć donosi sa sobom život u najuzvišenijem pojmu, puninu života, uzor-život, simbol (znak) života svih ljudi i svih vremena.

Majka Božja dolazi u Betlehem trudna. Očekuje porod. Traži stan. Nitko je ne prima. Svaki se boji neugodnosti radi novoga života, što ga je sobom nosila. Ljudi vole više stvar nego život. Baš kao i u naše dane. Donedavna, dok nije došao novi zakon, koji zaštićuje obitelj i djecu, ljudi su zazirali od trudne žene, ruglu je izvirgavali. Stan su lakše mogli dobiti i kriminalni tipovi i perverzne (pokvarene) osobe, koje mjesto djece njeguju pse, nego žene s djecom, nego buduće majke, koje su sa sobom donosile nove živote. A zaboravljaju ljudi, da je ljudski život najveća vrijednost, jedina vrijednost na zemlji, koja ocjenjuje i daje vrijednost i živoj i mrtvoj stvari. Kakvu bi vrijednost imalo zlato, kad ne bi bilo čovjeka na zemlji? Što znače krupna bujna polja, ako nema žive ljudske ruke, koja će ih obrađivati i pšenicu skupljati, da njome podržava i razvija ljudski život, a po životu neumrla djela duhovne i tvarne kulture. Zar će se hrastovi sami pretvarati u brodove? Ili će se kamenje samo klesati i slagati u stoljetne katedrale? Ili će možda mramor sam poći u divne palače?

Majka Božja mora novim životom u štalu. Kolika bol! Zar je ljudski život na to spao? Ne poznaju Isusovi suvremenici vrijednost života, pa ga ni ne cijene. Nisu ga poznavali ni pravo cijenili ni prosvijetljeni Grci s Rimljanima, koji su smatrali bolesnu djecu teretom, pa je izlagali na osamljenim mjestima, a što je ostalo pošteđeno od izlaganja, odgajali su robovi. A kultura 20. vijeka ubija djecu još prije nego dođu

na svijet. Da se ukloni sa životne staze čovjek, koji je slobodnom voljom zlo odabrao, zlo radio i teško povrijedio red u ljudskoj zajednici, to je, iako bolno, ipak razumljivo. Ali da se zatiru nedužni životi, da se uništavaju ti životi još prije nego su se pojavili na svjetlo, da im se prije iskopao grob, nego im se spremila kolijevka, tu zastaje pamet, tu je nemoguće bilo kakvo opravdanje. One pak živote, koje je poštedita ubojnička ruka u pupoljku mladosti i dopustila im pristup u zajednicu živih, čeka nemilosrdna sudbina u novom obliku. Rađaju se kobne ideje i uzrokuju ratove. A ratovi kose mlade živote u naponu snage baš kao i kosa na livadi, što ruši cvjetne livade i ne pozna milosrđa.

Majka Božja kupi slamu po štali, da načini ležaj svom božanskom Djetetu. Nije to ona svježja slama, koja miriše, kakva je bila ljeti na gumnu, kad se vršilo. Ta je slama već dugo ležala na štali, a sa štale prispjela u jaslje, a s jaslja i pod jaslje. Pred volom je našla više slame, jer volu ide slama slabo u tek. Pred magarcem je bilo manje, jer se tužno magare sa svim mora sprijateljiti, pa i sa slamom. Pokupila je i onu pod jaslama, da nakupi bar toliko, da Dijete ne leži na golim daskama. Idilički (ljupko) zvuči sve ovo, zar ne? Čovjek pomisli u prvi mah: bujna je mašta sve to skupa povezala da događaj bude što tajanstveniji. A ipak je bilo tako. Sve je to bila kruta zbilja. Ta se kruta zbilja obnavlja i u 20. vijeku. I u ovom ratu. Obnavljat će se i ove Badnje noći kod mnogih majka širom ratnog svijeta. Koliki su roditelji uslijed razaranja ostali bez kuće i kućišta, bez krova nad glavom, pa se morali sklonuti u kakve barake i štale, samo da se nekamo sklonu. Kolike će majke u ovakvim tužnim prostorijama dočekati plod ljubavi svoje ove Badnje noći slično kao i Majka Božja. Borit će se za ležaj među životinjama baš kao i Majka Isusova. Kupit će slamu ispred goveda u jaslama i oko jaslja, kako je to radila i Majka Božja u betlehemske štali. Bit će sretne da im goveda disanjem griju promrzlo dijete, kako su vol i magarac grijali maloga Isusa. Idila se betlehemske štale nije odigrala bez svrhe. Ona ima duboko značenje. Njezina je pouka od goleme životne vrijednosti. Mnogoj će majci ove Badnje noći primjer Majke Božje olakšati boli. Bit će joj lakše snositi društvo goveda, studen i bijedu u štali kad se sjeti, da je u jednakim prilikama rodila i najsvetija žena među ženama, da je u jednakim prilikama došao na svijet i sâm Sin Božji.

Dobri Isuse! Kolike su već godine prohujale od Tvoga rođenja. Kolike su se već milijarde ljudi izmijenile na zemlji nakon Tvoga dolaska. Koliko se već puta promijenila geografska karta kugle zemaljske. Bezbrojni su već narodi i države nestali, a drugi narodi s novim državama nastali. Sve se na zemlji neprestano mijenja i obnavlja, samo život ljudski na svijetu ostaje uvijek isti. Ljudi se hvataju sitnica, a puštaju s vida velike događaje. Grčevito se otimaju za mrvicu tvari, a veličanstvene pojave duha odbacuju. Teže za onim što gura u smrt, a život preziru. Veliki se događaji moraju zaodijevati u skromne okolnosti, kao što si i Ti, izvor i početak života, morao u štalu. Život ostaje isti, kao što si i Ti, početnik života, isti. I rađanje je isto. I okolnosti, u kojima se ono zbiva, su iste. I štala je betlehemska s današnjom ista. Ništa se nije promijenilo.

Pa ipak je život Badnje noći velik i drag. — »Biti bez Isusa — veli Toma Kempenac — to je paklena muka, a biti s Isusom slatki je raj« (Nasljeduj Krista, II. 3). Isus, malo Božje Dijete, daje čar Badnjoj noći. Sve je u štalici i oko nje veselo raspoloženo, jer u svojoj sredini imaju izvor nedužnoga, svetoga veselja. I borovi su oko štalice veseliji nego obično, jer im Gospodar nikada nije bio tako blizu kao ove noći. Razastri su svoje široke grane, da zaštite malo Dijete od studenoga vjetra. Kao da hoće kazati: Ne duvaj vjetre! Budi miran — Kralj mira je unutra! I stare su se masline kraj štalice pomladile. Već su se pognule i ostarile od čežnje za Spasiteljem. Sada su se kao iza duga sna probudile na novi život. Ovce su na polju neobično žive. Strižu ušima i milo se ogledavaju prema štalici. Htjele bi poći tamo, ali ne smiju bez pastira. Pastiri su budni do u kasnu noć. Veseli su, ushićeni, a ni sami ne znadu zašto. Dolazi anđeo i javlja radosnu vijest. Iz duše im je govorio. Oni su to čekali, rado sti su se spasenja nadali. Svega se odriču, sve napuštaju, hrle brzo u štalicu »da vidimo to, što nam je obznanio Gospodin. I dođoše žurno, i nađoše Mariju i Josipa i Djetešce, gdje leži u jaslama« (Lk 2, 15-16).

Anđeli se spuštaju s neba da čine društvo Sinu Svevišnjega. Bezbrojni su. Zanosno pjevaju: »Slava Bogu na visini, i na zemlji mir ljudima dobre volje« (Lk 2, 14). I njihov je Gospodar Isus, makar leži povit u jaslama kao nejakom dijete. Pozdravljaju ga kod dolaska na zemlju, spremili su mu sve-

čani doček. Stavljaju mu se na volju. Pratit će ga u svemu njegovom životu. Bit će mu vjerni, nevidljivi suradnici u djelu ljudskoga spasenja. Pratit će ga sve do uzašašća na nebo, a bit će mu pratnja i kod drugoga dolaska na svijet.

Sv. Josip je ganut. Kako i ne bi. Njega je jedinoga zapala čast da bude hranitelj Isusov, da se zove poočim Sina Božjega. On će se brinuti za Isusa. Tetošit će ga i milovati. Veselit će se napretku njegovu. A napredak će biti silan. Gigantski (golemi) uspjesi posinka bit će i uspjesi poočima, a na zaslugama gojenca bit će dionikom i hranitelj. Sa slavom će Isusom rasti i slava Josipova, kud će prodirati ime Isusovo, tu će se časno spominjati i Josipa. Marija je najradosnija, jer je Isusu najbliža. Isus je njezin više nego ičiji na zemlji. Ona mu je dala ljudsku narav. Ona je s njim jedno. On je nastavak njezina života. Ona zna po posebnoj Objavi, da je njezin Sin druga božanska osoba, s Ocem i Duhom Svetim pravi Bog. Već gleda plodove njegova otkupiteljskoga djela. Ushićena je nad bezbrojnim kršćanima, koji će životnu sreću naći u imenu Isusovu. A mali Isus razdragan leži na slami. Oči mu sjaju nedužnim sjajem božanski čiste dječje duše. Pogled mu je topao i pun miline kao jutarnje proljetno sunce kad se spusti na rosno cvijeće. Ručice sklapa na molitvu i blagoslov, da blagoslovi Majku i poočima, dobre pastire i sve ljude, da blagoslovi sve živo i neživo, što je radi čovjeka stvoreno i čovjeku ima pomoći da časno svrši svoj tijek života. Isus uživa u svom društvu iako je u jaslama, jer mu je »milina biti sa sinovima ljudskim« (Izr 8, 31).

Naoko pusta i prazna betlehemska štalica, a kolike draži krije u sebi! Draži su to, koje već vjekovima raznježuju ljudska srca, i obogaćuju umove ljudi. Koliko god ih ljudi umom proučavaju i srcem proćućuju, one su uvijek nove i umu i srcu ljudskomu. Uvijek hrane ljudski duh, a nikad ga ne zasićuju, uvijek su mlade, nikad ne zastaraju. Nove su starcima, kojima već srebrna boja viri iz kose, a brazde se i bez pluga izbacile na licu; kojima se već i leđa sagibaju pod teretom mnogijeh ljeta, kao i maloj djeci, kojoj je tek počelo svitati proljeće života. Sve mali Isus napunja čarima, jer je »Gospodin bogat za sve, koji ga prizivaju« (Rim 10, 12).

Dr Janko Penić. Čari Badnje noći. Katolički list, 94/1943, br. 51, str. 581—583.

† FRANJO VOJAKOVIĆ

kanonik-kustos (čuvar) Prvostolnoga kaptola
zagrebačkoga

Umro je najstariji član svećeničke obitelji svjetovnoga klera zagrebačke nadbiskupije. Umro je tiho i nečujno kao što je i živio cijeli svoj život tiho, skromno i povučeno. Bez boli je i muka utrnuo njegov život poput svijeće što postepeno gori i sagorijeva, dok se, sva istrošena, konačno sama od sebe ne ugasi. Umro je dne 25. veljače 1944. godine — tri dana nakon zračnog napadaja na Zagreb. Preselio se, iza dugoga i blagoslovljenoga zemaljskoga života, u drugi, bolji život, kamo ne dopiru slabosti ljudske, a još manje ljudska pakost, koja u ratovima nema obzira, nego hara i pustoši živote i imovinu, kao da ratove ne vode ljudi rasudnim razumom i osjećajnim srcem. Pošao je tamo, gdje vlada vječni mir među stanovnicima, gdje su svi istih misli i jednakih osjećaja. Otišao je da se smiri u Bogu i primi nagradu za obilna dobra djela, kojima je ispunjen sav njegov svećenički život. Bio je miroljubiv, a za takve veli sv. Evanđelje: »Blazeni miroljubivi, jer će se sinovi Božji zvati« (Mt 5, 9). Po svetom je krstu bio dijete Božje, a po sv. redu prijatelj Božji. Dobra pak i miroljubiva ćud je neprestano umnažala novim zaslugama kod Boga milost posinaštva i prijateljstva Božjega.

Pokojnik se rodio 30. travnja 1847. u župi Mihovljan od oca Jurja i majke Marije r. pl. Jurinić. Pučku je školu polazio u Mihovljanu od 1856. do 1860. God. 1860. došao je u Zagreb i polazio 4. razred pučke »uzorne škole«. Gimnaziju je polazio kao pitomac Nadb. orfanotrofija. U Bogosl. je sjemeništu boravio od 1867—1873. Za svećenika je ređen 25. srpnja 1873, a redio ga je kardinal Mihalović. Sve je škole svršio s odlikom, a u zadnjem je tečaju bogoslovije bio i ductor generalis (glavni vođa).

Kao mladomisnik je namješten za vjeroučitelja i hrvat-skog propovjednika kod čč. ss. Milosrdnica u Zagrebu. Tu je ostao do konca 1874. kad je imenovan drugim prefektom u Nadb. bog. sjemeništu. 13. rujna 1878. je dobio župu Pešćenica kod Lekenika, gdje je ostao do 2. srpnja 1881, a onda imenovan vicedirektorom u Nadb. bog. sjemeništu. God. 1880. 9. rujna nastradalo je Sjemenište uslijed potresa, pa je nakon toga iznova sagrađen istočni i južni dio, a sjeverni i zapadni

je samo popravljen. Dakako da je glavna briga oko popravka Sjemeništa pala na glavu vicerektorovu. Njegova je zasluga, da su u Sjemenište došle i kućanstvo preuzele čč. ss. Milosrdnice, koje otada neprekidno borave u Sjemeništu i žrtvuju se za dobro zavoda s neobičnom ljubavlju i požrtvovnošću. Pokojnik se kao sjemenišni vicerektor mnogo trudio da uredi sjemenišno dobro »Otok«.

God. 1884. imenovan je nadarbenikom prvostolne crkve. U isto je vrijeme preuzeo i službu upravitelja kaptolskih dobara, koju je službu vršio savjesno i na zadovoljstvo Prvostolnoga kaptola sve do imenovanja župnikom župe sv. Ivana u Zagrebu, a to je bilo 1891.

Na župi je sv. Ivana lijepo radio. U župnoj je crkvi dao postaviti novi tarac od mramora. Načinio je nove prozore i nove orgulje — za onda prve pneumatične orgulje u Zagrebu. Pokreću se pomoću zgusnutog zraka. Orgulje je načinio Höfeler za 2.000 for., a pohvalu je obavio pok. Kolander, katedralni organista (orguljaš). Za njegova su župnikovanja popravljene gospodarske zgrade i župni dvor, a popravke je izveo o svom trošku Prvostolni kaptol zagrebački, kolator (pokrovitelj) župe.

Konačno je za nagradu i priznanje 4. siječnja 1912. imenovan kanonikom Prvostolnoga kaptola zagrebačkoga, gdje ga je, eto, zatekla i blažena smrt u visokoj starosti od 97 godina.

Kanonik je Vojaković spadao među one plemenite značajeve, koji više rade, a manje govore, a pogotovo ne govore o svojim zaslugama. Radi toga će jedva i najuži krug njegovih prijatelja znati, da je on bio čovjek velikih mecenatskih gesta (darežljivih čina). Jer se je kod dijeljenja milostinje držao naputka Sv. Pisma: »A ti kad dijeliš milostinju, neka nezna tvoja ljevica, što čini tvoja desnica« (Mt 6, 3). To će tek koji taj i od samih svećenika znati za njegove neobično velike darove u korist družbe čč. ss. Dominikanki.

Pokojnik je bio sa svakim prijazan i susretljiv, makar se rodio u ona vremena, kad se puno pazilo na naslove i ljubomorno čuvala distanca (odstojanje) između viših i nižih. Rijetko bi tko od svećenika, pa i od klerika, prošao Kaptolom, a da ga ne bi on ljubezno zaustavio i štogod zapitao, kad je šetao po Kaptolu. Kako je bio živahne i vesele čudi, drag i duhovit u razgovoru, svakomu je bilo drago, kad je mogao koji čas s njime provesti u društvu.

Svoje je svećeničko zvanje visoko cijenio i prema njegovim propisima na visini živio. Radi kreposna svećeničkog života i toploga pijeteta (poštovanja) prema sv. Crkvi nagradio ga Gospod na zemlji dugim životom, a na nebu, pouzdano se nadamo, sretnim, vječnim životom.

Kad se po našoj prostranoj nadbiskupiji pročuje glas, da je umro dobri kanonik Vojaković, spontano će svi, koji su ga poznavali, iz punine duše govoriti: O njemu imam samo najljepše uspomene; Bog mu bio blagi sudac!

Sprovod je obavljen 28. veljače iz mrtvačnice u arkadu Prvostolnoga kaptola na Mirogoju. U 8.30 je preuzv. gosp. nadbiskup dr Alojzije Stepinac čitao u mirogojskoj kapeli sv. Misu zadušnicu, kojoj su prisustvovali kanonici i nadarbenici Prvostolnoga kaptola, rodbina, znanci i prijatelji, a nakon sv. Mise je preuzv. Nadbiskup uz asistenciju kanonika, prebendara i bogoslova sproveo pokojnika na vječni počinak.

Dr Janko Penić. † Franjo Vojaković, kanonik-kustos (čuvar) Prvostolnoga kaptola zagrebačkoga. Katolički list, 95/1944, br. 9, str. 101—102.

PETA OBLJETNICA PAPINE KRUNIDBE

Na svijetu nema ni jednoga jedinoga vladara, čijoj bi se slavi njegovi podanici toliko veselili i tolikim je oduševljenjem slavili, kako to mi katolici slavimo slavu krunidbe našega vrhovnoga poglavara, Sv. Oca Pape. Slava se Papine krunidbe slavi iz čiste, sinovske ljubavi, što je vjernici Kat. Crkve goje prema svom zajedničkom Ocu — Papi.

Divno je i nedokučivo kraljevstvo Katolička Crkva, čiji je vladar Sv. Otac Papa. Kraljevstvo Njegovo nema međa. Nije ograničeno na kontinente. Ni na narodnosti. Ni na države. Ni na doba. Ni na vrijeme. Ni na spol. Ni na jezike. Dokle siže zemlja i nastavaju je ljudi, dotle siže i vladarska moć Papina. Gdjegod postoji čovjek, tu postoji i njegova besmrtna duša, za čije dobro postoji Crkva, kojom opet ravna vidljiva vrhovna glava — Namjesnik Kristov.

Papino kraljevstvo propovijeda mir, a širi se mudrošću, dobrotom i ljubavlju. I kad ima na svijetu više mudrosti, do-

brote i ljubavi, podneblje je pogodnije za razvoj nadasve plemenite biljke koju je zasadio Sin Božji pod imenom Crkva.

Crkva je kamen temeljac ljudskoga društva. Što je ljudsko društvo tješnje povezano s Crkvom, to je ono jače u sebi i otpornije prema neprijatelju, dolazio on ma s koje strane. Papinstvo je u Crkvi svjetionik, koji neprestano osvjetljuje životnu stazu, a osobito u burnim vremenima kad se pojave ratovi, a s ratovima metež i zbrka u društvu. Crkva je putokaz na životnom raskršću, koji nepogrješivo upućuje zemaljske putnike, gdje je prava domovina, što sve treba uzeti sa sobom na put, da se sretno prispije u vječnu domovinu.

Crkva posjeduje poput najčistijeg kristala čisti i bistri izvor istine i mudrosti, iz kojega već vjekovima napaja ljudsko društvo, a da taj nadzemaljski izvor nije nikada presahnuo, niti se pomutio, nego je uvijek jednako obilan i bogat, jednako pristupačan svima i svakome, tko hoće grabiti iz njega, tko se hoće obogatiti blagodatima njegovim.

U Crkvi je mudrost Božja, za koju je već mudri Salamon rekao: »Prizvao sam i dođe na me duh mudrosti; i cijenio sam je više nego kraljevstvo i prijestolje, i ni za što držah bogatstvo prema njoj. Ni dragoga kamenja ne držah njoj ravnim, jer je sve zlato prema njoj kao zrnice pijeska, a srebro je po vrijednosti pred njom kao blato. Ja više od zdravlja i ljepote ljubih je, i odabrah je za svjetlo, jer je neugasiv njezin sjaj« (Knjiga Mudrosti). Bezbrojni su pojedinci, a jednako narodi i države, iskusili, kolika je blagodat duhovna i tvarna dolazila odatle, što su se poslužili mudrošću Crkve, poslušali njezin glas, proveli u životu njezine smjernice te uredili svoj posebnički i javni život u duhu načela Crkve.

Hrvatski je narod sretan, što je odmah na početku svoga krštenja i stupanja u kolo kršćanskih naroda, odabrao put, koji ga je doveo u krilo Kat. Crkve i u vezu s Papinstvom, kojemu je eto ostao vjeran kroz sve vjekove, makar kako bila burna i teška životna staza njegova. Bilo je u povijesti jakih i mučnih pokušaja, da se hrvatski narod otcijepi od Papinstva, ali su se svi pokušaji razbili o zrelo shvaćanje hrvatske duše, koja se je neodoljivom snagom vezala s Katoličkom Crkvom, jer je u Crkvi i Papinstvu vidjela najjači oslon svoje čudoredne snage i vremenitog blagostanja hrvatskoga naroda.

Stoga je posve razumljivo, da je hrvatski narod i ove godine po svim krajevima Hrvatske, a napose u gradu Zagrebu, dao i vidnoga oduška svojoj radosti, da može prigodom krunicke Sv. Oca Pape Pja XII. pokazati svoje veliko povjerenje i neograničenu ljubav Sv. Ocu.

U prvostolnoj je crkvi 12. ožujka u 8 s. služio svečanu sv. Misu preuzv. g. dr Josip Ramiro Marcone, benediktinski opat, delegat Sv. Stolice u Hrvatskoj. Asistirali su mu kano-nici prvostolnoga kaptola: Radičević, Kapić, Borić, Penić i Hren, i nadarbenici Somek i Ivšić. Ceremonijama je ravnao ceremonijar prvostolne crkve nadarbenik Benčić, a zborom je prvostolne crkve ravnao nadarbenik Vidaković. Zbor je izvodio Wildbergovu Misu, a na prikazanje je pjevao Hal-lerov: Tu es Petrus... Pod sv. Misom je propovijedao dr Josip Lach, pomoć. biskup i generalni vikar.

U propovijedi je preuzv. propovjednik evocirao onu dir-ljivu biblijsku zgodu, kako je Isus predao Petru vlast, da pase ovce i jaganjce Njegove. Tom je zgodom Isus postavio Petra vrhovnim poglavarom u Crkvi i predao mu ne samo primat časti nego i vlasti u čitavoj Crkvi. Petrova je vlast trostruka: učiteljska, svećenička i pastirska. Od Petra prelazi vlast redom na Pape. Papinska je služba tražila od Papa uvi-jek teške žrtve. Pape prvih kršćanskih vremena najvećim dije-lom svršavaju život mučeničkom smrću. Propovijedaju Kri-stovu nauku i bore se za prava Crkve, makar je trebalo pod-nositi i najteže muke. Kasnije, kad je Crkva dobila slobodu, borba ne prestaje, nego traje i dalje. Borba sa nastranim idejama, a često i sa svjetovnim vlastima, jest tolika, da se Crkva s pravom zove vojujuća Crkva.

Propovjednik je vrlo lijepo ocrtao rad i zasluge posljed-njih Papa. Leon XIII. je besmrtno radi svojih divnih načela s obzirom na uređenje radničkoga pitanja. Sav se svijet divi dubokim smjernicama velikoga Pape, koje su suvremene da-nas onako kao i onda kad ih je izdao, i što ih ljudi više proučavaju, sve jasnije vide nadahnuće Duha Svetoga. U Piju X. je Crkva imala velikoga reformatora (obnovitelja) prak-tičnoga vjerskoga života. Prevažne su njegove reforme u litur-giji i crkvenom pjevanju. Benedikt XV. je bio Papa diplo-mata i pobornik pravednoga mira. Pijo XI. je velik i slavan radi organizacije velikoga pokreta pod imenom Kat. Akcije, po kojoj se s pravom očekuje preporod duhovnog života u Crkvi. Slavno vladajući Papa Pijo XII. je neumorni trudbenik

časnoga, pravednoga i trajnoga mira u svijetu. Nikad nije svijetom vladao ovoliki ratni požar kao što je ovaj sadašnji ratni požar. Prema tomu nikada nije Papa imao težu zadaću nego što je ima Pijo XII. za pravedno smirenje stubokom uzdrmanoga ljudskoga društva.

Propovijed je biskupa dra Lacha puna velikih misli, pa ju je slušateljstvo s punom pažnjom pratilo i k srcu uzelo.

U 10 sati je preuzv. gosp. nadbiskup dr Alojzije Stepinac odslužio svečani Te Deum. Asistirali su mu kanonici: Bakšić, Kapić, Penić i Borić i nadarbenici Somek i Ivšić. Ceremonijama je ravnao nadarbenik Benčić. Na koru je pjevao iz blagonaklonosti pjevački radio-zbor pod ravnanjem zborovođe prvostolne crkve nadarbenika Vidakovića latinski Wittov Te Deum, a iza Te Deum-a 7-glasni Refice-ov: Domine, salvum fac Summum Pontificem Pium XII. (Gospodine, čuvaj Vrhovnog Svećenika Pija XII).

Obadvjema su svečanostima prisustvovala sva katolička društva, napose pak društva Katoličke Akcije, i silan broj vjernika, tako da je prvostolna crkva bila dupkom puna.

Zagreb je rijetko kad doživio ovakvu svečanost kakva je bila proslava krunidbe Pape Pia XII. Zagreb je htio pokazati, da visoko cijeni i duboko poštuje prijateljsko osjećanje Vatikana prema našoj domovini. Sv. Stolica poslala je svoga izaslanika kao diplomatskog predstavnika u našu domovinu, da se nastave i produbljuju vjekovne srdačne veze, koje su vezale hrvatski narod sa Sv. Stolicom. Predstavnik Sv. Oca, preuzv. gosp. dr Josip Ramiro Marcone svojom visokom kulturom i profinjenim taktom uživa ugled velikoga diplomate, koji dostojno predstavlja najviši autoritet svijeta — Sv. Oca Papu. Sveta je Stolica kroz stoljeća očinskom brigom bdjela nad hrvatskim narodom. Ona to čini i danas. Ona će i u budućnosti rado i iskreno poduzeti sve, da se naša domovina ojača i učvrsti, da bude što jači i moćniji čimbenik u međunarodnom životu. Hrvatski će narod sa svoje strane tradicionalnu (uobičajenu) vjernost Papinstvu ne samo sačuvati, nego je još i više razviti tako, da će budućnost jednako kao i prošlost s punim pravom opravdati časn naslov hrvatskog naroda »Antemurale Christianitatis« (Predziđe kršćanstva).

Dr Janko Penić. Peta obljetnica Papine krunidbe. Katolički list, 95/1944, br. 11, str. 122—123.

SVEĆENIČKO JEDINSTVO

Stari je poganski pisac rekao veliku misao, kad je napisao o slozi: »Concordia parvae res crescunt, discordia et maximae dilabuntur« (Slogom rastu male stvari a neslogom propadaju i najveće). Složan, jedinstven rad je pun tajnih, nedokučivih, upravo čudesnih uspjeha. U takvom je radu sva energija korisno uložena, ona nuždom prirodnoga zakona donosi obilan plod.

Pogledajmo složan rad u životu. Kad se župnik i kapelan iskreno cijene, prijateljski poštuju i bratski paze, to je za župljane živa propovijed, jača i snažnija od svih retorskih (govorničkih) ukrasa. Župljani se dive i oduševljavaju, i ne smažu riječi, kojima bi dovoljno izrazili svoje poštovanje obojici svojih svećenika. Kad bi se i u zlu slagali — quod Deus avertat (što neka Bog odvрати) — i tada bi bar djelomično bio posljedak njihova jedinstva pozitivan. Rekli bi župljani: Dobro je, što štite jedan drugoga, sprečavaju sablazan i razdor, koji neminovno nastaje u župi, kad se svećenici među sobom svade. Pogotovo je pak plod njihova rada blagoslovljen, kad se u dobrom slažu i u dobru jedan drugoga zdušno pomažu.

Došao novi kapelan. Župljani se htjeli riješiti staroga župnika, pak su vabili kapelana, neka s njima zajedno sastavi tužbu na duhovni stol protiv župnika. Kad uklone župnika, tada će moliti duhovnu vlast, da župnikom postane kapelan. Kapelan je prozreo nečasnu igru i odvratio župljanima: Kapelan ima po crkvenom zakonu poštovati župnika i raditi svoj posao pod nadzorom župnika. Duhovna vlast vodi budnu brigu nad kapelanom i bude li vrijedan — dobit će župu i bez molbe sa strane župljana. I bio je mir.

Drugom je zgodom odvratio kapelan poredbom: Da li je bolje za jednu kuću u selu kad se čuje, da se dva brata lijepo slažu i u miru te slozi žive, ili kad se svade? — Naravno, da je bolje kad se slažu i u miru žive, jer tada gospodarstvo sigurno napreduje, a kad se svade, to je propast kuće. — Tako je i kod nas svećenika. I mi smo dva brata i treba da živimo kao najbolja braća. Seljaci više nisu ni pokušali sa spletkama.

Što vrijedi za župu vrijedi i za cijelu biskupiju, makar bila kako velika i imala ne znam koliki broj svećenika. To vrijedi i za cijelu Crkvu. Svi svećenici čine jednu duhovnu

obitelj, a svakoj obitelji vlastiti interesi nalažu što veće jedinstvo u svim granama djelatnosti. Gdje je na svijetu jedan otac, koji bi trpio svađu među sinovima? Ili, gdje je ikada svađa u obitelji donijela ugled obitelji? Gdje su na svijetu svadljiva braća zajednički gradila kuću i uvećala obiteljsku imovinu? Tako je i u biskupiji. Zar može biskup trpjeti neslogu u biskupiji? Zar može biskup trpjeti takvo razmimoilaženje svojih svećenika, koje u životu znači: što jedni grade, drugi razgrađuju? Zar se tada ne pita s bolom u duši: Zašto se troši energija, ut quid perditio haec? (a čemu ova propast?) A posljedak? Lijepo ga opisuje Sv. Pismo: »Ako jedan gradi, a drugi ruši, što imaju tad više odatle nego muku?« (Sir 36, 23).

Poslovično je bilo na našu štetu: dva hrvatska popa — tri stranke. To je vrijedilo za ona vremena, kad su se svećenici bavili politikom. Danas se više ne bavimo politikom, jer su se prilike sasvim promijenile. Od 1928. to polje — što je sasvim ispravno — prepuštamo našim rodoljubnim svjetovnjacima, a sami smo sve svoje sile usredotočili na vjersko-čudorednu i prosvjetnu obnovu hrvatskoga naroda. Kad se svećenstvo na veliko bavilo politikom, u političkom je pogledu razmjerno malo koristilo narodu, a velik je zastoj nastao na vjersko-čudorednom polju. Sigurno je, da uspjesi na političkom polju nisu bili razmjerni s uložnim trudom, a još manje su opravdani kad se uoče manjci i nedostaci vjersko-čudorednoga rada, koji je nužno stradao, jer se previše snage trošilo na politiku. Nećemo nikomu činiti krivo, pa zato kažemo, da je svećenstvo i politički koristilo hrvatskom narodu. To je otvoreno priznao i naš uvaženi povjesničar dr. Šišić, kad je napisao, da se hrvatska politika zadnjih 100 godina ne da ni zamisliti bez sudjelovanja svećenstva. Ali — istini za volju — moramo priznati i to, da bi onoliki rad, koji je uložen za politiku, da je bio upotrijebljen za vjersko-čudorednu obnovu, bio uspješniji i hrvatskom narodu korisniji. Držim, da smo s time svi na čistu.

Otkada se ne bavimo politikom, ugled svećenstvu sve više raste, a vjersko-čudoredni život i kod naroda ide naprijed. I da imamo više svećenstva, bio bi narodni vjersko-čudoredni život još bujniji. Vjera, moral, duhovna izgradnja sebe samoga i vjernika, to je naše polje rada, tu smo mi jedini radnici. Na drugim poljima rada mogu nas zamijeniti svjetovnjaci, ali ovdje nikako. Duhovnost, u najuzvišeni-

jem smislu s nama stoji i pada. Ako je mi nećemo obrađivati, nitko drugi se neće toga posla prihvatiti. A kad bi ga se i prihvatili svjetovnjaci, rad bi im bio bez uspjeha, jer za to polje rada nemaju ni misije ni sposobnosti.

Ne mislim nikomu učiniti krivo, a još manje koga osuditi. Bilo je vremena, kad su se svećenici bavili ne samo politikom nego i lijepom knjigom, graditeljstvom, liječništvom i raznim drugim pitanjima, koja nemaju naročite veze sa svećeničkim pozivom. To su iziskivale tadašnje prilike. Nije bilo dovoljno svjetovne inteligencije, pa su svećenici bili prisiljeni zahvatiti i u to pitanje, da pomognu narodu. Tko pravedno prosuđuje našu narodnu povijest, mora priznati, da je svećenički rad i u tim granama rada bio za narod vrlo koristan. To znači, da su svećenici, ako je nužda, u mogućnosti zamijeniti u radu sve druge obrazovane staleže. Međutim, nijedan drugi stalež nije zamijenio, a niti može zamijeniti svećenika u onom što je eminentno (naročito) svećeničko — u obrađivanju čiste duhovnosti, u rješavanju teološko-asketskih pitanja.

No kako kultura svakoga naroda s vremenom napreduje, tako biva i kod nas. Iz dana u dan dobiva naš narod sve više školovanih ljudi, koji se posvećuju svim granama ljudskoga znanja i umijeća, te tako pridonose narodnom dobru u svakom pogledu. Prirodno je, da mi svećenici prepuštamo našim svjetovnjacima sva ona polja rada, koja smo mi obrađivali iz nužde. I hvalimo Bogu, što imamo zamjenu, često i bolju, na tim poljima rada. Prema tome je prirodno i to, da se mi, napuštajući sve ono, što ne spada strogo u našu sferu (područje) djelovanja, povlačimo unutar ograde čisto svećeničkoga djelovanja. Već dakle sam naravni red tj. prilike u kojima živimo, nukaju nas da lučimo međe rada i da prepustimo drugima, što na nas ne spada, a drugi nas mogu i te kako dobro zamijeniti. Pogotovo smo se dužni povući na svoj čisto duhovni rad nakon tolikih uputa i smjernica Sv. Stolice, koja neumoljivom dosljednošću nastoji oko depolitizacije klera, a to znači: Svećenike, pusti ne samo politiku, nego svaki drugi rad sa svjetovnim značenjem. Tim se neka bave svjetovnjaci. »Pustimo neka mrtvi pokapaju mrtve, a mi pođimo te navješćujemo kraljevstvo Božje.«

Međutim, i kod propovijedanja kraljevstva Božjega, dakle na polju našega čisto duhovnoga rada, može neprijatelj po-

sijati kukolj nesloge i razdora, makar su nam svrha i sredstva u radu jedna te ista. Zar nam nisu još uvijek svježije u pameti tolike i tako teške trzavice unutar katoličkih društava u nedavnoj prošlosti? Zar se može ikome od sudionika u tim borbama predbaciti, da se ogriješio o dogmu? Ili je možda tko uskratio dužno poštovanje crkvenim vlastima? Ili se može komu poreći dobra volja? Oduševljenje i žrtve za Božju stvar? Ili se može sumnjati u ispravnost čijih nakana? Prema tome razlika je postojala samo u shvaćanju akcidentalnih (nebitnih) okolnosti, bolje reći u načinu primjene načela na konkretne životne prilike. Pa ipak su se ljudi žučljivo napadali, lomilo se drvlje i kamenje, predbacivalo se i ovo i ono tako, da je mnogomu i mnogomu katoličkom radniku ogorčen život. Posljedak svega toga? Ogorčenost i apatija (ravnodušnost) prema radu. Našlo se i takvih, koji su bacili koplje u šas i sasvim se povukli, pa neće više ni da čuju za rad na našem polju.

Nadošao je rat, a s njim i životne neprilike, koje su — hoćeš nećeš — jače od ljudi pa skreću životni tok i protiv volje ljudi. Rat je sa svojim krutim činjenicama ohladio mnoge usijane glave, pa je tako dokrajčio i naše trzavice. Mi se s bolju i stidom u duši pitamo, zašto smo se svadili, u što je potrošeno onoliko dragocjeno vrijeme i neprocjenjiva energija? To još više vrijedi za našu svjetovnu inteligenciju, koja se rastepla u više stranaka i strančica, pa i u takve, koje su bile otvoreni neprijatelj hrvatskom narodu. Da smo bili složni i jedinstveni, da smo kroz ono vrijeme, koje smo potrošili na naše, ni spomena vrijedne, zadjevice, katekizirali bolje po školama, temeljitije se spremali za propovijedi, vršili djela kršćanske ljubavi među vjernicima, a svjetovna inteligencija da je zdušno vršila svoje dužnosti oko prosvjete i gospodarskog napredka naroda, bilo bi daleko manje jada, koje sada proživljuje Crkva i domovina. I opet jedno iskustvo više, kako nesloga i razdor, makar se zavijali u ne znam kako idealni plašt, nigdje ne koriste, nego samo škode, ruše i obaraju, što je prije teškom mukom sagrađeno. »Ako jedan gradi, a drugi ruši, što imaju tad više odatle nego muku?«.

A što je razlog neslozi i razdoru? Jedan je asketski pisac vrlo duhovito primjetio, da se ljudski rad sastoji u sprečavanju djelovanja milosti Božje. Ljudi u svom radu daju dojam kao da sav uspjeh njihova rada ovisi o njima samima, o njihovoj lukavosti i njihovim spletkama. Tako se grozničavo slu-

že lukavošću i toliko spletkare, kao da nema ni Boga ni Providnosti Božje. Ljudi svojom sitničavošću i uskogrudnošću neprestano sprječavaju ostvarenje divnih planova Božjih, kojima Bog kao dobri Otac hoće usrećiti pojedince i čitavo ljudsko društvo. Kad bi ljudi imali više vjere i velikodušnije se predavali u volju Božju, sigurno je, da bi mnogi spor izostao, a nastali se, prije i lakše uklonio, da bi se na zemlji mirnije i sretnije živjelo. Drugim riječima, budimo velikodušni kao što je velikodušan Otac naš nebeski: »Koji čini, da sunce njegovo izlazi nad zlima i dobrima, i daje kišu pravednima i nepravednima« (Mt 5, 45).

Spasitelj je učenicima puno preporučivao jedinstvo i mnogo molio za jedinstvo. Kao na najjači i najljepši motiv za jedinstvo upućivao je na uzvišeno jedinstvo, koje vlada između Njega i Oca. »Oče sveti! sačuvaj u ime svoje one, koje si mi dao, da budu jedno kako mi. Da svi budu jedno, kao što ti, Oče, u meni, i ja u tebi, da i oni u nama budu jedno, da vjeruje svijet, da si me ti poslao« (Iv 17, 11 i 21). Duševno jedinstvo u cijeloj Crkvi, a napose među svećenstvom, koje je odraz najdivnijega jedinstva, što vlada između božanskih osoba, bit će presjajni dokaz, da je Krist Sin Božji i Spasitelj svijeta, a Katolička Crkva da je ustanova Božja.

Sv. Pavao, kad preporučuje jedinstvo u Crkvi, služi se primjerom ljudskoga organizma. »Jer kao što je tijelo jedno, te ima mnoge udove, a svi udovi tijela, premda su mnogi, jedno su tijelo, tako i Krist« (1 Kor 12, 12). Imajući pred očima sliku ljudskoga tijela, u kom se nalaze mnogi udovi s raznovrsnim funkcijama, a svi udovi ipak čine jednu skladnu cjelinu, lakše će Korinćani, kao i sve kasnije generacije, shvatiti duhovno ili mistično tijelo, Kristovo, u kom je svaki pojedini vjernik član ili ud mističnoga tijela Kristova, a sve ih povezuje zajednička glava — Krist Gospodin. Sv. Pavao nastupa kao odličan odgajatelj. Kod pouke polazi od poznatoga k nepoznatomu. Od onoga što je lako shvatljivo k ovomu što se teže i napornije shvaća. Slično, kako u ljudskom tijelu sve udove na okupu drži i oživljava jedna duša, tako i sve vjernike, makar koliko ih bilo i makar gdje i kada živjeli zajedno veže i vrhunaravnim božanskim životom proniče jedan te isti Duh Božji, kojega je obećao i dao Crkvi Sin Božji. »Jer jednim Duhom mi se svi krstismo u jedno tijelo, bili Židovi ili Grci, ili robovi, ili slobodni, i svi se jednim duhom napojismo.« »A vi ste tijelo Kristovo i udovi jedan drugomu. I

ako strada jedan ud, s njim stradaju svi udovi, ako li se slavi jedan ud, s njim se slave svi udovi» (1 Kor 12). Tako je i u Crkvi. Zlo, što ga načini jedan vjernik, kalja i sramoti sve vjernike, žalosti cijelu Crkvu. Ali obratno, svaki plemeniti čin svakoga pojedinoga vjernika odsijeva čašću na svim vjernicima, služi na slavu i čast cijeloj Crkvi. Divna poredba i vanredni dokaz za jedinstveni rad u Crkvi, za slogu i ljubav među svim vjernicima, a naročito među nama svećenicima, koji smo po dužnosti propovjednici jedinstva u Crkvi.

Čini se, da je baš rasklimanost ljudskoga društva uslijed ratnoga požara ponukala Sv. Oca Papu Piju XII. da je izdao prošle godine (vidi »Kat. List« god. 1943, br. 33 i dalje) izvanredno duboku okružnicu »O mističnom tijelu Isusa Krista«. Svi smo ljudi, bez razlike vjere i narodnosti, djeca jednoga Oca nebeskoga, a među sobom braća, pa se kao braća treba da slažemo i potpomažemo. Povrh toga mi smo kršćani udovi jednoga mističnoga tijela Kristova, pa se kao takvi još više treba da slažemo i pazimo, ako nećemo da stradamo kao što nužno strada svako tijelo, kad se udovi počnu buniti jedan protiv drugoga. Očinstvo Božje traži jedinstvo svih ljudi, a ideja mističnoga tijela Kristova još naročito jedinstvo među kršćanima, kojemu će kao kruna prednjačiti i sjati jedinstvo, sloga i ljubav svećenika.

U svakom su slučaju nesloga, svađe, razdor i rat protiv naravnoga i pozitivnoga Božjega zakona, a jedinstvo, sloga i ljubav spadaju među najpotrebnije i najljepše vrline, što ih traže i prirodni i pozitivni Božji zakon. Kako je pak naša, svećenička sveta dužnost uklanjati iz ljudskoga društva sve ono, što je protiv zakona, zvao se on naravni, pozitivni Božji ili ljudski, tako nam je jednaka dužnost na drugoj strani prednjačiti svijetu u vjernom vršenju svih zakona, a osobito u čuvanju i unapređivanju svećeničkoga jedinstva.

Dr Janko Penić. Svećeničko jedinstvo. Katolički list, 95/1944, br. 17, str. 193—195.

MAJKA I DIJETE

Pitanje majke i djeteta je uvijek otvoreno pitanje. Ono postoji otkada postoji i čovjek na zemlji. I postojat će, dok će postojati i zadnji čovjek na svijetu. Ono je tako veliko i

toliko važno, da se bez njega ne da ni pomisliti, a kamo li sretno urediti opstanak ljudskoga društva.

Ovo pitanje rješavaju svi krugovi ljudske zajednice. Biolozi (proučavatelji života) sa biološke strane. Liječnici sa higijenske strane. Sociolozi (proučavatelji društva) sa društvene strane, a među prvima mi svećenici sa vjersko-moralnoga stajališta. Svi to pitanje rješavamo, i svako povoljno rješenje donosi ljudskom društvu neprocjenjivih blagodati. Svaki dobro namjeran čimbenik, dok se bavi majkom i djetetom, uvijek nađe načina i sredstava, kako će pomoći majci u prehrani i odgoju djece.

Pitanje je puno opravdanije postavljeno u obliku »majke i djeteta«, nego li bi bilo postavljeno kao »otac i dijete«. Činjenica je, da početne uvjete za život djeteta postavljaju oba roditelja, otac i majka, zajedno. Da se zajedno muče i trude, kako će pribaviti potrebne živežne namirnice za uzdržavanje djeteta. Da zajedno djeluju na tjelesni i duševni razvoj djeteta. Da na budućnost djeteta više upliiva otac nego majka. Pa i prirađuje, općenito govoreći, više otac nego majka. Ali stoji i ta nepobitna činjenica, da brigu za dijete prije nego je došlo na svijet vodi isključivo samo majka. U prvim danima iza dolaska na svijet opet je dijete samo u rukama majčinim. Hranu i odijelo prima neprestano od majke. Po prirodnom je pozivu majka daleko više s djecom nego otac, jer je narav nuka i veže uz kućni prag, sitne domaćinske poslove i uz njegu djece. Povrh toga je majka nježnija i osjećajnija od oca, više se približuje potrebama dječjim, pa je zato razumljivo, da djeca više čute za majku nego za oca, da se k majci radije privijaju, pa su prema tome i više srasla s majkom nego s ocem. Dosljedno, da je majka veći i važniji čimbenik kod njege i odgoja sitne djece u najranijoj dobi, nego otac. Zato su uvijek i kod svih naroda nerazdruživi pojmovi: majka i zipka, majka i prvi dječji govor, dječji napredak i majčinske radosti, nedostaci dječji i tuge majčinske, dječja nježnost i majčinska osjećajnost, riječ u jednu: majka i dijete.

Majka je prvi i glavni hranitelj djeteta. Ako majka zna hraniti i ima čime hraniti dijete, ono će se tjelesno lijepo razvijati. Razvit će se dječak u momka od oka. Bit će pastir, koji će, bude li trebalo, i na šake s vukom. Orat će i kopati. U znoju se okupati i krvavim žuljevima posuti ruke. Bit će vojnik i »do konja i do bojnog koplja.« Dobar manuelni

(ručni) radnik kod svakoga posla. Koristan priradnik u svakom pogledu. Majka je prvi učitelj djetetu. Ona usađuje u dječje srce prva etička (čudoredna) načela. Ona tumači i razvija u djetetu osjećaj za zajednicu. Smisao za čast i poštenje. Ljubav k domovini. Raspoloženje za žrtve i pregaranja kad to domovina traži. Spremnost i na najveća stradanja kad je domovina u pogibelji. Majka prva sklapa dječje ručice na molitvu. Upire dječje oči k nebu, a um i srce diže k Bogu. Prenesimo se duhom u raznovrsne muzeje i galerije slika. Kako su nježni kipovi, a još više slike, koje prikazuju nježne i nedužne odnose između majke i djeteta! Pamet staje, i ne može dokučiti veličinu tajne, odakle toliko osjećanje i tolika ljubav majke prema djetetu i djeteta prema majci! Kolike su već majke položile živote kod samoga poroda djeteta, a kolike kasnije stavile na kocku i zdravlje i život, da opskrbe i na noge postave djecu! Ali i djeca jednako tako, da majci ljubav ljubavlju vrate.

Kad ispituje život velikih ljudi, što nalazimo? Da su im majke usadile u duše klice, koje su se kasnije razvile u genijalne (izvanredne) sposobnosti, a genijalne sposobnosti donijele genijalna djela na korist čitavoga čovječanstva. Kad promatramo naša, duhovna zvanja, najvećim postotkom su ih majke stavile u srca. One su plijevile drač slabosti i zlih sklonosti u našim dušama. One su okapale dječje plemenite težnje spasonosnim poukama i opomenama. One su duhovna zvanja zalijevale svojim čestitim životom, dirljivim primjerima pobožnosti i dobrih djela, pa žarkim molitvama, da se naša zvanja razviju i obilnim plodom urode. Rijetko je koji svetac svecem postao, a da kod izgradnje svetosti nije sudjelovala majka, a da prvi pionir nije bila pobožna majka, koja je, makar i skromnom, ali srdačnom teorijom (gledanjem), a još više primjerom oduševila dijete za rad i žrtvu u svladavanju zlih sklonosti i u razvijanju dobra do herojske visine. Što je majka plemenita usadila u dušu, to će teško kasnije iščupati i najgore društvo. Ali i obratno, što je majka u mladosti dječjoj propustila, teško će ikada nadomjestiti i najuzorniji odgojitelj.

Prema tome nikada neće društvo iskazati dosta pažnje majci i djetetu. Nikada dosta ljubavi. Nikada dosta žrtava da se usreći majku i dijete. Kakve će biti majke, takva će biti djeca. Takvi muževi. Takvi radnici i seljaci. Takvi voj-

nici i činovnici. Takvi državnici i svećenici. Takav narod i država. Takvo cijelo ljudsko društvo.

Što je dakle dužnost države i društva? Bdjeti nad ženskom djecom. Omogućiti djevojkama što bolji razvitak duševni i tjelesni u smjeru ženskoga poziva — koji je poziv buduće majke i domaćice. Da nevine stupaju u brak, a u braku da budu vjerne žene, čestite domaćice i uzorne odgojiteljice djece. Prema toj i tim svrhama neka se djevojke oblače. Tim smjerom neka se ravna ženski sport i zabave. Tim duhom neka je proniknuta sva okolina i sav posao, kuda se kreću i što rade buduće majke. Nagrda je i nakaza kad se dječaka odgaja na način djevojčice, a još je veća i gora nagrada i nakaza prirodnoga i Božjega zakona, kad se od ženske hoće načiniti muškarca. To je nakaza da joj u čitavoj prirodi nema primjera. Takvo čeljade nije više ni žensko ni muško. Nije žensko, jer joj je krivi odgoj oduzeo čednost, osjećajnost i finoću, što su osnovne oznake ženske naravi. A nije opet ni muško, jer se narav ne da porušiti, i nigdje ne dopušta prelaz iz ženskoga u muško. Ostaje dakle nakaza ženske naravi, na nesreću svoju i svih onih, u čijem krugu takva ženska živi. A baš na stvaranje ženskih nakaza naginje moderni odgoj ženske mladeži u nekim državama u Evropi i izvan Evrope.

Djeca treba da budu zjenica našega oka. Crkva ima pred očima ideal Isusa Krista, prijatelja djece, koji je rekao: »Pustite djecu k meni, jer je takvih kraljevstvo nebesko« (Mt 19, 14). Crkva je uvijek budno bdjela nad brakom i djecom, i nije dala dirati u svetost bračne zajednice i njezine svrhe ni pod cijenu otpada čitave zemlje, kao što je primjer Engleske, koja je otpala od Kat. Crkve, jer Papa nije dopustio raskinuće zakonite ženidbe Henrika VIII s Katarinom Aragonskom. Crkva bdije nad djecom još prije nego ona dolaze na svijet, i ne dopušta pobačaja ni pod koju cijenu. Crkva opominje roditelje, pod prijetnjom teške odgovornosti i strašne kazne pred Bogom i pred domovinom, za svaki veći propust kod pouke i odgoja djece, kad su u pitanju vjersko-čudoredne zasade. Pogotovo kad se radi o sablazni, što bi je svjesno činili roditelji pred djecom. Crkva u svom zakonodavstvu bezbrojnim zaštitama i povlastima štiti i čuva

majku i dijete, i neumoljivom dosljednošću uklanja sve, što bi ma gdje moglo povrijediti obitelj i dijete.

Dr Janko Penić. Majka i diete. Katolički list, 95/1944, br. 21, str. 246—247.

NA POVRATKU S BISTRIČKOGA HODOČAŠĆA
u Zagrebu u stolnoj crkvi 10. VII 1944. održao je dr Janko Penić, kanonik, slijedeću propovijed:

Spasitelj je naš Isus Krist raspet na križ na Veliki petak oko podne. Na križu je živ visio od podne do 3 sata poslije podne. Pod križ se sjatila silna svjetina. Jedni su, i to veći dio, gledali Isusa u mukama bez ikakvoga osjećaja čovječnosti. Stoviše, zlorado su uživali u bolima i patnjama Isusovim. To su slabi značajevi, koji sve promatraju sa niskog staništa svoje osobne koristi te nemaju i nikada nisu imali razumijevanja za tuđe žrtve, pa ni onda kad su te žrtve nadčovječne, a korist njihova neprolazna, vječna i za čitavo čovječanstvo. Među nazočnima je bilo i plemenitih duša, čestitih i poštenih ljudi, lijepih značajeva, koji su visoko cijenili rad i žrtve Isusove i s puninom srca suosjećali boli i muke Isusove. Među tim rijetkim osobama nalazila se Majka Isusova i najmiliji učenik sv. Ivan.

Kad se je svjetina razišla s Maslinske Gore, mogli su bliže križu pristupiti Majka i sv. Ivan. Vidjevši Majku pod križem, reče joj Isus: »Ženo, evo ti sina.« I pogledom označi sv. Ivana. Začas reče Ivanu: »Evo ti majke.« Riječima: evo ti sina, predao je Isus svojoj Majci pod majčinsku zaštitu ne samo sv. Ivana, nego i sve kršćane svih vjekova. Svi smo mi, koji ispovijedamo nauku Isusovu i primamo sv. sakramente kako ih je Isus Krist ustanovio, posinjena djeca Božja i braća Kristova. Svi mi sačinjavamo duhovno ili tajanstveno, mistično tijelo Kristovo, komu je duhovna glava Krist Gospodin, a duhovna majka, Majka Kristova Bl. Dj. Marija. Majko — evo ti sina, evo ti svu braću moju, sve kršćane kao djecu. Ljubi ih majčinskom ljubavlju, kojom ljubiš mene, svoga naravnoga sina. Prati ih sa proćućenim osjećajima majčinskoga srca, koje ne pozna ni mjere ni međa, kad se radi o dobru djece. Pomaži ih kako je svojstveno majci da pomaže, a tješi ih utjehom, koja je jaka i moćna kako i sama majčinska ljubav.

Ivane, evo ti majke! Svi kršćani diljem svih krajeva, zemalja i kontinenata i svih stoljeća od dana Velikoga petka pak do konca svijeta, evo vam majke. Stavite se u moj položaj, položaj Sina Božjega, koji sam je cijenio nad sve stvoreno u svemiru, a ljubio je idealnom duhovnom ljubavlju, koja je čista kao najčistiji kristal, a duboka i neobuhvatna kao najdublje more, a velika kako je velik samo Bog. Gojite prema njoj povjerenje i odanost, koliko uopće dopuštaju sile čovječje, utječite se njoj uvijek i svugdje, daleko više i većim povjerenjem, nego to čine najbolja ljudska djeca prema naj-savršenijim ljudskim majkama.

Isus je s križa kao oporučno postavio svoju Majku nama za majku, a nas obvezao da je štuujemo i k njoj se utječemo najvećim dječjim pouzdanjem. Isusovu testamentarnu (oporučnu) želju vrši Majka Božja nedokučivom ljubavlju prema nama ljudima, a kršćani, unatoč slabosti i raznim životnim neprilikama, s udivljenja vrijednom odanošću prema Majci Božjoj. Ko da izbroji sve milosti po raznim svetištima po kugli zemaljskoj, što ih je Majka Božja iskazala kroz dosadašnjih 2 000 godina! A tko da izbroji i obilje milosti i darova, što smo ih od Majke Božje primili i mi u našem svetišu u Mariji Bistrici! Među svete istine vjere, koje svi kršćani najviše cijenimo i kojima se u životu najradije služimo, jest istina o majčinstvu Marijinu i vjera u neograničenu moć njezina zagovora kod Boga. Ima kršćana, koji slabo poznaju nauku naše sv. vjere, a još slabije ili nikako ne žive po nauci vjere. Ali za majčinstvo Marijino vrlo dobro znadu, prema njoj čute neobično veliki pijetet (poštovanje), a za zagovor se utječu bar na času smrti. To je utješna činjenica, kojoj je svjedokom sva crkvena povijest sa bezbrojnim primjerima.

Vi ste išli k Majci Božjoj Bistričkoj ojađenom dušom i potištenim srcem. Vi ste, očevi, izjadali Majci Božjoj svoje teškoće glede uzdržavanja obitelji. Teškoće su obiteljske uvijek i u sva vremena velike i teške, a pogotovo su bolne u ratno vrijeme. Vi ste, dobre majke, srdačno i zaufano molile za zaštitu svojih sinova. Jedni ste molili za pomoć duši, drugi tijelu, a svi zajedno za pomoć u općoj narodnoj nevolji, što ju je sa sobom donio rat. Koliki su već domovi popaljeni, građevine razorene, imovina narodna uništena, a životi ljudski poubijani! Među poginulima, koliki nedužni i nekrivi: starci, žene, djeca, čestiti seljaci na svojim poljima. Koliko je tu nevine krvi proliveno baš kao i nekad kad je prolivena nevina

krv Abelova! Abelova je nevina krv vikala k Bogu za osvetom! Bog ju je osvetio!

Kad ste se molili Majci Božjoj, da nas izbavi iz ratnih strahota, sigurno se komu tomu vinula u mislima i ova tužna misao: Zašto Bog, koji je Bog ljubavi, dobrote i mira, dopušta ovako strahovite nevolje na svijetu, kao što su to ratne nevolje? Ovakva i ovolika klanja, kao što su ova ratna? Ovakva i ovolika uništavanja ljudi i imovine kako to proživljujemo u ovome ratu? Odgovor nalazimo u St. Zavjetu. Izraelci su prezreli pravoga Boga i načinili sebi zlatno tele za boga, pa su vikali kao mahniti: »Ovo je bog tvoj, Izraele, koji te izvede iz zemlje Egipatske« (Izl 32, 4). »Ali Gospod reče Mojsiju: »Idi, siđi dolje! Jer narod tvoj, što si ga izveo iz zemlje egipatske, čini zlo... Načiniše sebi tele liveno, pokloniše mu se, prinesoše mu žrtvu i povikaše: Ovo je bog tvoj, Izraele, koji te izvede iz zemlje egipatske... Promatrao sam narod taj, i vjeruj mi, to je narod tvrdovrat. Sad pusti me, da se raspali gnjev moj i da ga uništim!« (Izl 32, 7-9). Gospod je strašno udarao narod radi teškoga grijeha idolopoklonstva.

I, naše doba ima svoj idol, svoje zlatno tele u obliku stroja. Zar nije veliki postotak naših suvremenika, koji su prezreli Boga i vjeru u nj, bogom proglasio mrtvo stvorenje, djelo ruku svojih, koje se zove stroj. Stroj je idol našega vremena, njemu se klanjaju neki ljudi, baš kao i nekad Izraelci zlatnom teletu! I prepustio je Bog ljude na neko vrijeme idolu njihovu, stroju u avijonu, neka im njihov bog pokaže svoju vlast. I pokazuje im stroj zorno svoju vlast. Uzdali su se u nj, da će im donijeti blagostanje, a on donio nezapamćenu bijedu. Da će im donijeti napredak, a on ruši čovječanstvo u divljaštvo i barbarstvo, kakvoga svijet do sada ni vidio nije. Nadali su se od stroja blaženom životu na zemlji, a on ubija živote gore nego ikoja zemaljska pošast. Očekivali su od njega raj na zemlji, a stroj je pretvorio zemlju u pakao. Šta su sve torture (muke) srednjega vijeka prema torturama ovoga rata? Ni sjena. Šta su sve žrtve, koje su podlegle u mukama srednjega vijeka, prema žrtvama ovoga rata? Ni spomena vrijedne. Nekada je padao oganj s neba i spalio Sodomu i Gomoru radi nečistoga grijeha, a danas pada oganj i smrt iz avijona, radi strahovite nevjere prema Bogu.

Bogoljubni vjernici! Vi ćete možda meni reći: Ali i mnogi nevini stradaju, koji vjeruju u Boga, po vjeri dosljedno žive

Zagreb. Katedrala, propovjedaonica, detalj: andeo-atlant (nosač), XVII. st.

i daleko su od teškoga grijeha nevjere. Opake, nevjerne Bog kažnjava, da ih osvijesti. Da spoznaju zlo, u kome žive. Da se obrate. Pokaju za grijeh nevjere. Da svoje grijehe skrušeno ispovijede, okaju i za njih dužnu pokoru čine. Tako će se opet povratiti k Bogu i postati dobrom djecom Božjom, a Bog će im opet biti predobri otac. Pomireni će s Bogom poći s ovoga svijeta i zauvijek se u prekogrobnom životu smiriti u Bogu. Na dobre pripušta Bog vremenita zla, da ih kuša, hoće li biti Bogu vjerni i u zlu. Kad hoćemo znati, da li je zlato pravo ili krivo, stavimo ga u vatru na kušnju. Ako izdrži vatru, a da se ne promijeni, znak je, da je pravo zlato. Tako se i prava vrijednost čovjeka vidi tek u kušnjama. Ako čovjek izdrži kušnje, pa unatoč jadima što ih trpi, ostane Bogu vjeran, to je znak plemenita značaja i kreposne duše, koja kasnije dobiva od Boga veliku nagradu.

Što nam je dakle činiti? Ruku na srce i ispitajmo savjest taj tajanstveni glas Božji u svojoj duši. Ako koga savjest prekori radi teških prekršaja, tada neka uzme ratna stradanja kao kaznu. A plod kazne neka bude kajanje i obraćenje k Bogu. Oni pak, koji su Bogu uvijek vjerni bili i savjest im je čista, neka budu mirni i spokojni, njima su ove strahote samo kušnja, kojoj je svrha, da im pribavi više zasluga, a po tom i veću nagradu kod Boga. Uvijek dakle treba imati pred očima Boga, koji svima ljudima hoće samo dobro, koji je dobri otac i onda kad kažnjava.

Bogoljubni vjernici! Kršćanstvo je vjera jasnih spoznaja i sigurnih nada. Vjera točno i jasno odgovara na svako životno pitanje i svakoj plemenitoj težnji daje puno zadovoljstvo. Zato kršćanstvo ne pozna neizvjesnost, a još manje zdvojnost. I današnji će jadi proći, i današnje će nevolje konačno ipak sretno svršiti. A ako bi prije svršetka trebalo još i dalje ići na Kalvariju, još ispiti koju gorku čašu kazne ili kušnje, ne klonimo duhom, nego imajmo pred očima starozavjetnoga patnika Joba. Kad je izgubio svu djecu i svu imovinu. Kad je gubom udaren sjedio na smetištu i s crijepom gubu sa sebe strugao. Kad ga je vlastita žena prezrela te mu se i rugala, on je ostao tvrd i postojan u vjeri u Boga i savršeno Bogu predan rekao: »Bog dao, Bog oduzeo. Neka je blagoslovljeno ime Gospodnje!« (Job 1, 22).

Dr Janko Penić. Na povratku s bistričkoga hodočašća. Katolički list, 95/1944, br. 29, str. 350—351.

III.

PRIKAZI I OCJENE MSGRA. DRA JANKA PENIĆA

Msgr. dr. Janko Penić, kanonik-pojac, hrvatski pisac.

PRVI DIO

OCJENE MSGRA DRA JANKA PENIĆA OBJELODANJENE U ČASOPISU »SACERDOS CHRISTI« (KRISTOV SVEĆENIK), GOD. 1936—1937.

Runolist, kalendar 1937, Zagreb I/147, cijena 8 Din. Već je sama naslovna strana vrlo zanimljiva. Tu vidiš: balon, auto, parobrod, motornu dvokolicu, zrakoplov, skijaše, šah igru, telefon, radio i druge tekovine suvremene kulture redom. To je znak, da će i sadržaj u kalendaru biti privlačiv. Listaš i čitaš i nisi se prevario.

Kalendar imade lijepih prikaza iz zemljopisa i povijesti. Tu je govor o Abesiniji, tajnama svetih otoka, vražjim otocima, piramidama i slično. Iz prirodnopisa, matematike i tehnike imade obilje građe. Sport je sa svim svojim granama odlično prikazan. Zagonetke su sastavljene duhovito i poučno. Industrija uopće, kemija, automobil, zrakoplov, astronomija — o svemu ćeš naći vrlo korisnih podataka. Knjiga donosi lijepih pjesama, prikaza iz muzike, statističnih podataka sva-ke ruke. Može se reći, da nema ni jedne grane naučne ni umjetničke, iz koje ne bi bilo barem nešto zastupano u kalendaru.

Osobito padaju u oči vjersko-moralne pouke. Kratke su i zgodno upletene među ostalo štivo. Odabrane su takove, da sigurno djeluju na um i srce i donose plod. — Varijacija (raznolikost) je građe velika, obradba praktična, a korist od kalendara u svakom pogledu obilna. Može se svima, a napose omladini samo preporučiti.

Dr J. P.

Dr Janko Penić. Runolist, kalendar 1937. Sacerdos Christi, XV/1936, br. 10, str. 128.

»Kalendar sv. Ante« za prostu god. 1937. Izdala je uprava glasnika sv. Ante u Sarajevu. Cijena 10 dinara. Rijetka pojava među kalendarima! Neznaš, da li te više osvaja ukusna i prvo-razredna vanjska oprema, ili pak birani sadržaj! Opsegom je velik — imade 192 stranice. Papir je fin, a slika obilje i jedna je ljepša od druge. Odmah padaju u oči slike važnijih franjevačkih samostana u Bosni i slike važnijih zgoda iz povijesti bosanskih Franjevaca, što ih kalendar donosi kod svakoga mjeseca. To su lijepi podaci za poznavanje zemljopisa i povijesti Bosne, a posebno za poznavanja mučeničkoga rada Franjevaca u Bosni. Slike pak, što su stavljene između gradiva u kalendaru, mnogo će pomoći narodu da si proširi vjersko, povijesno i uopće kulturno znanje. Svaka je za sebe nešto posebno i svaka daje pobudnu pouku u svom smjeru. Teško je naći kalendar koji bi se — što se slika tiče — mogao mjeriti sa kalendarom sv. Ante.

Sadržajem je kalendar upravo bogat. Dok drugi kalendari donose teme više za zabavu nego za pouku, ovdje je sva građa ozbiljna i imade kao zadatak poučiti, prosvijetliti i zdravom duševnom hranom koristiti našem čovjeku. Dok se u drugim kalendarima nađe građa površno i na brzu ruku obrađena, kod sv. Ante je svaka tema sa svom pomnjom izrađena. A nije ni čudo. Kad pogledaš suradnike, odmah vidiš da su to sve poznata lica, javni kulturni radnici, koji su našem narodu dali već lijepe plodove svoga uma i pera.

Uredniku se može s pravom čestitati, a kalendar svuda najtoplije preporučiti.

Dr Janko Penić. »Kalendar sv. Ante« za prostu god. 1937. Sacerdos Christi, 15/1936, br. 11, str. 144.

»Konnersreuth u svijetlu psihologije religije«. Napisao dr Vilim Keilbach, a izdao »Zbor Duhovne Mladeži Zagrebačke«. Cijena 10 Dinara. Svrha je ove rasprave — kako to ističe sâm pisac u predgovoru — prikazati kritički osvrt na konnersreuthske događaje u svijetlu psihologije religije i sa čisto načelnog stanovišta. Rasprava sadržaje: Predgovor, Pristup, Lično poznanstvo sa Terezijom Neumann, Bolost i ozdravljenje, Stigmatizacija, Deset godina bez jela i pila, Sveta pričest — »kruh svagdašnjik«, Ekstatična muka, Konnersreuth i znanost. Što valja držati o Konnersreuthu, Dodatak: Konners-

reuth — pseudomistična prijevara? Autor prikazuje čitav curriculum vitae (tok života) Terezije Neumann, ističe naučna opažanja uglednih stručnjaka i dodaje svoja lična opažanja i utiske. Konačni svoj sud o čitavom događaju nigdje ne iznosi kao što je i pravo, jer Crkva nije još ništa meritorna (odlučna) kazala. Ali se s pravom obara na predrasude onih liječnika i drugih naučenjaka, koji uopće ne dopuštaju mogućnost vrhunarnoga karaktera u ovom pitanju. Ti su krugovi — radi materijalističkoga svoga nazora na svijet protuvjerski raspoloženi i zato već kod samoga pristupa k problemu isključuju svaku mogućnost vrhunarnosti i hoće da tumače sve pojave pomoću hysterije. »Hysterija je danas u pitanju Terezije Neumann samo smeten izgovor, a ne znanstven odgovor« — kako to lijepo primjećuje autor. Za vrhunarnost konnersreuthskog zbivanja imade puno ozbiljnih razloga. No kako znanstveni preduvjeti za konačni sud nijesu još dovoljno ispitani, to ni Crkva, a niti koji pojedinac nije što definitivna u tome pitanju donio. Prema tome Konnersreuth još uvijek u znanstvenom pogledu stoji na mrtvoj točki.

Konnersreuth je danas svjetsko pitanje; njime se bave i vjernici raznih vjeroispovijesti i ateisti. Zato će ova rasprava dobro doći svima, koji se ozbiljno zanimanju za ovo važno pitanje.

Dr Janko Penić. »Konnersreuth u svijetlu psihologije religije«. Sacerdos Christi, 15/1936, br. 12, str. 160.

»Crkveni Himni« — latinske crkvene pjesme brevijara i misala s nekim neliturgijskim. Preveo Milan Pavelić D. I., a izdala uprava »Glasnika Srca Isusova«. Cijena 20 D. U ovom se prijevodu nalaze svi brevijarski himni, a k njima su dodane glasovite O-antifone, koje su prenesene u vezani govor. Zatim je tu svih pet misnih sekvencija s ophodnim himnom Cvjetnice, s Improperijima u vezanom govoru i s »Adoro te«. U »Dodatku« je nekoliko himana dominikanskih i franjevačkih, tri isusovačka, onda poviše najljepših izvanliturgijskih sa stihovima Male službe Srca Isusova, Male službe Neokaljana Gođa Začeca i s dvije antifone B. D. Marije.

Ovo je djelo — kako to lijepo ističe sam prevodilac u »Uvodu« — nevelika obujma, ali je stajalo nemalena truda. Radio je u duljem nizu godina, dakako, na mahove, kad je

uhvatio vremena, i napokon je prikupio u svemu 230 latinskih crkvenih pjesama, prevedenih — najvećom većinom po prvi put u hrvatski književni jezik. Predajući ih hrvatskoj katoličkoj javnosti, prevodilac se nada, da će ponajprije ugoditi onim dušama, koje su dublje zaronile u duhovni život. Ove su pjesme u prvom redu za bogoljubne duše; one će ih najbolje shvatiti, jer su pjesme provrele iz dna srca duhovnih učitelja i uzora. Prijevod će olakšati i svećenicima teža mjesta nekih himana, pa će ih moliti s većim razumijevanjem i korišću. A bit će ovim prijevozom pomaknut naprijed i liturgijski pokret kod nas, koji se lijepo razvija.

Otac Pavelić ističe opravdanu nadu, da će i naša omladina rado posegnuti za ovim pjesmama, jer mnogi crkveni himni divnim mislima, visokim poletom, srdačnošću i jednostavnošću nadilaze i najbolje proizvode latinskih klasika. Uza sve to se nada, da će ovaj prijevod svrnuti pažnju kod naših katoličkih pjesnika na crkvenu poeziju i navesti ih, da proučavaju himne i u izvorniku. Prava hrvatska pjesma treba da bude što tješnje vezana uz crkvenu, jer će samo na taj način doći do dubokih misli i obilnoga sadržaja.

Ime Milana Pavelića nije nepoznato našoj javnosti. On je svima nama dobro poznat kao jaki literarni talenat i ozbiljan književni radnik. Njegovi radovi odaju mirna i temeljita književnika, koji budno pazi i na ispravnost sadržaja i na ljepotu forme. Kogod je dosada čitao »Crkvene Himne«, pun je oduševljenja za njih.

Dr Janko Penić. »Crkveni Himni«. Sacerdos Christi, 15/1936, br. 12, str. 159—160.

Emil Fiedler: Gegen Ghetto und Götzen. Erläuterung zum ersten Korintherbrief des hl. Paulus. Osmina. Strana 176. Matthias Grünewald Verlag, Wiesbaden.

Ova knjiga tumači prvu poslanicu sv. Pavla Apostola Korinćanima. Ne ide za tim, da bude strogo znanstveno djelo, nego imade zadaću da više posluži duhovnom životu. Knjiga izlazi u zgodan čas. Danas i mnogi među kršćanima drže da je sv. Pavao iskvario kršćanstvo. Zato će knjiga prikazati sv. Pavla u pravom svijetlu i pokazati njegove neprocjenjive zasluge za kršćanstvo. Ujedno nastoji i oko toga, da kod čitatelja pobudi što više ljubavi prema ovom divnom apostolu koga Crkva

zove »Doctor gentium« (učitelj naroda), »praedicator veritatis et vas electionis« (propovjednik istine i izabrana posuda).

Sadržaj je knjige: Osnutak kršćanske općine u Korintu. Strančarstvo. Čudoredne nastranosti i pitanje braka. Pitanje žrtvenoga mesa. Zloporabe kod službe Božje. Karizmata. O uskrснуću mrtvih. Svako je od naznačenih pitanja obrađeno u više poglavlja. Na početku svakoga poglavlja navodi doslovno stanoviti dio Sv. Pisma koga onda potanko u samome poglavlju tumači. Tako je u knjizi navedena i protumačena cijela prva poslanica Korinćanima.

Djelo je pisano s puno topline i osjećaja. Vrlo se ugodno i s korišću čita. Kako bibliciste smatraju prvu poslanicu Korinćanima jednom od najljepših poslanica sv. Pavla, to će ona uz ovako obilan komentar, kao što je ovaj Fiedlerov, na svakoga čitatelja učiniti najbolji dojam i donijeti mnogo duhovnoga ploda.

Dr Janko Penić. Emil Fiedler: Gegen Ghetto und Götzen. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 4, str. 64.

Gröber Dr. Conrad, Erzbischof von Freiburg: **Gott, die Ur-Tatsache, der Ur-Grund, das Ur-Geheimnis.** 8° (74 strane). Freiburg im Breisgau 1937, Herder. Kartonirano — 60 M.

Svijet se uvijek zanimao osnovnim pitanjem: da li Bog postoji, ili ne. Ako Bog postoji, da li se njegova opstojnost daje i naučno dokazati, ili pak Bog postoji samo u svijesti našoj kao plod čuvstava naših — kao biće koje je stvorio naš »ja« da udovolji težnjama ljudske naravi za nečim neizmjerim. Drugim riječima: da li je Bog biće objektivno koje postoji i neovisno o nama, ili pak postoji samo ovisno o nama, kao biće koje smo mi stvorili svojim umovanjem i prema tome kad nas ne bi bilo, ne bi niti njega bilo.

Ugledni pisac govori o Bogu kao prabiću, prauzroku i pratajni. Pretpostavlja kao utvrđene činjenice: objektivnu opstojnost osjetnoga svijeta, načelo uzročnosti i bitnu razliku između naravi duše i tijela. Iza toga navodi dokaze za egzistenciju (opstojnost) Božju uglavnom prema teodiceji, nauci koja tako raspravlja o Bogu, da se ne poziva na objavu, već jedino na razum čovječji. Dokaze iznosi kratko i pregledno. Kod dokazivanja se obilno služi i navodima učenih ljudi iz svih grana znanja i umijeća.

Brošura »Bog« je potpuna teodiceja u malom. Ko je pročitao, sigurno će steći jasan pojam o samome Bogu i odnosajima što ih imaju sva bića u svemiru, a napose čovjek, prema Bogu. Stvar se svakome preporučuje.

Dr. J. P.

Dr. Janko Penić. Gröber Dr. Conrad, Erzbischof von Freiburg: Gott, die Ur-Tatsache, der Ur-Grund, das Ur-Geheimnis. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 5, str. 80.

Dr. Tihamér Tóth: Der grosse Gott, propovijedi. Na njemački preveo P. Bruno Maurer O. S. B. Vel. 8° (strana XI + 276). Naklada Herder, Freiburg im Breisgau 1936.

Dr. Tihamér Tóth je sveučilišni profesor i akademski propovjednik u Budimpešti. Ova zbirka njegovih propovijedi pod naslovom »Veliki Bog« upotpunjuje zbirku njegovih propovijedi s naslovom »Ich glaube — Ja vjerujem«. Predmet su zbirke »Veliki Bog« svojstva Božja — prvi članak našega vjerovanja. Bog je duh; Bog je moj otac; Trojedni Bog; Bog Stvoritelj; Bog je svet; Bog je dobar; Dobri Bog i opaki svijet; Bog je posvudašnji; Bog sve znade; Bog je premudar; Bog je pravedan; Bog je milosrdan; Bog je dugotran; Bog je nepromjenljiv; Bog je vječan i Tebe Boga hvalimo.

Tóth prikazuje Božja svojstva u najužoj vezi sa našim svakidašnjim životom i rješava poteškoće što ih moderni svijet iznosi protiv vjere. Njegova je svrha jasna. On hoće duše obratiti i za Boga ih oduševiti odnosno duše sačuvati i u vjeri ih utvrditi. Njegovi veliki govornički i dušobrižnički uspjesi, k tome bogato osobno iskustvo, mnogo doprinose da njegove propovijedi tako snažno djeluju.

Tóthova djela, općenito na svim jezicima, na koje su dosad prevedena, publika rado prima u ruke. To daje opravdanu nadu, da će i ovaj svezak njegovih propovijedi naići na isto razumijevanje i jednako oduševljen prijem.

Dr. Janko Penić. Dr. Tihamér Tóth: Der grosse Gott, propovijedi. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 6, str. 93.

Adam Dr Karl: Die geistige Entwicklung des heiligen Augustinus. Vel. 8°. str. 55. Augsburg 1931. Naklada: Haas und Grabherr. Cijena nevezanom 2.70 RM.

Ovo je govor što ga je učeni njemački teolog Adam održao prigodom proslave sv. Augustina na kat. teološkom fakultetu u Tübingenu na blagdan sv. Monike, 4. svibnja 1930. i savezu kat. akademičara u Münchenu 4. studenoga 1930, a u Kölnu 3. prosinca 1930. Govor je izašao kao šesti svezak zbirke »Aus Gottes Reich«, što je izdaju kat. akademičari.

Adam obrađuje ličnost sv. Augustina sa svih strana. Mnogo pažnje posvećuje psihološkim momentima u Augustinovom životu. Augustin je učenjak koji traži istinu, ali ne apstraktnu istinu, koja bi bila daleko od života i bez značenja za svaki-danji život, nego životnu istinu, istinu u koliko je u vezi sa životom ljudi, koja upliva na život ljudi i na njega samoga. Zgodno stavlja Adam Augustina u opreku prema sv. Tomi. Kod Tome se gubi subjekt i teolog pred objektom — uzvišenom Objavom Božjom. Toma promatra Boga i Objavu neovisno o osobnim, kulturnim, vremenskim i prostornim okolnostima: on promatra Boga kakav je u sebi i Objavu u svojoj njezinoj čistoći i punini i opet kakva je ona u sebi. Augustinova se naprotiv teologija ne da odijeliti od njegove osobe i od njegova vremena. Izlažući vjerske istine Augustin ih odmah dovodi u savez sa samim sobom i na svakom koraku pokazuje odjek što ga vjera izvodi u njegovoj vlastitoj duši. Radi toga je on živi, vatreni teolog, koji je suvremen jednako danas u 20. vijeku kao što je bio suvremen i u svome vijeku.

Studija je za naučne krugove, a napose za one koji proučavaju sv. Augustina, od velike vrijednosti.

Dr. Janko Penić. Adam Dr Karl: Die geistige Entwicklung des heiligen Augustinus. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 6, str. 93—94.

Korvey Elisabeth, Wie ich mit der Kirche beten lernte. 12°, (strana 48). Freiburg im Breisgau 1937. Herder.

Pod naslovom »Kako sam došla do svoga misala« navodi autorica sama prostodušno koliko je poteškoća imala kao učenica u nauku vjere. Živjela je u jednom skroz naskroz protestantskom gradu i na mahove bila jedina katolkinja od učenica u razredu. Jednom joj je zgodom jedna od drugarica protestantkinja, koja je bila mimogred u katoličkoj crkvi, stavila poteškoću: kako to ide zajedno, da svećenik na oltaru moli sam za sebe i latinski, a vjernici opet sami za sebe mole

i pjevaju neovisno o svećeniku. Autoricu je prigovor zbunio i ona nije tako dugo mirovala, dok si nije nabavila Schottov misal i iz njega naučila moliti zajedno sa svećenikom. Iz misala je naučila — nastavlja dalje u djelu — razdiobu crkvene godine, slijed svetkovina i njihovo značenje, veličinu Sv. Pisma, ljepotu latinskoga jezika, strukturu Crkve kao djela Duha Svetoga i konačno važnost i ljepotu brevijara.

Čitajući djelce »Kako sam naučila sa Crkvom moliti«, doći će i nehotice mnogome od svjetovnjaka na pamet misao: kako se mogla jedna obična učenica ovako lijepo razviti u liturgijskom i duhovnom pogledu, zašto to isto ne bi mogao i ja?

Dr Janko Penić. Korvey Elisabeth, Wie ich mit der Kirche beten lernte. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 7—8, str. 110.

Baur, P. Benedikt, O. S. B., Werde Licht! Liturgische Betrachtungen an den Sonn- und Wochentagen des Kirchenjahres. 12°, Freiburg im Breisgau 1937, Herder.

II. Teil: Fastenzeit und Osterfestkreis. (XII + 508 strana). Cijena meko vezano 3.20 M; tvrdo vezano 4.40 M.

III. Teil: Osterfestkreis. Die Nachpfingstzeit. (XVI + 688 strana). Cijena: meko vezano 4.20 M; tvrdo vezano 5.60 M.

»Neka bude svijetlo!«! Pod tim je naslovom ugledni njemački Benediktinac O. Benedikt Baur izdao dosada 2 sveska liturgijskih razmatranja i to II i III svezak. Naknadno će izaći još prvi svezak. U II se svesku nalaze razmatranja za svaki dan od nedjelje Sedamdesetnice do Kvatrne subote u duhovskoj osmini, a u III svesku od nedjelje Presvetoga Trojstva do zadnje nedjelje po Duhovima. U III su svesku dodana još i razmatranja za veće svetačke dane u poduhovskom vremenu. Svakom je svesku priložena ujedno i kratka uputa za razmatranje po načinu sv. Ignacija i po načinu sv. Sulpicija.

Baurova su liturgijska razmatranja pobudila veliku pažnju u njemačkoj štampi. Kritičari ističu, da su ova razmatranja — uz Schottov prijevod rimskog misala — najbolje djelo za duhovni život kod sve publike općenito, a kod ljubitelja liturgijskog pokreta napose. »Neka bude svijetlo« i »Schottov misal« su nalik na 2 zvijezde, koje nam rasvjetljuju crkvenu istinu i oduševljavaju nas za novi a ipak tako stari liturgijski pokret u Crkvi. Obje nas knjige upućuju u današnjoj vjer-

skoj tami na »Svijetlo svijeta« Isusa Krista i snažno pomažu svakoga ko se njima služi da izgradi u sebi što vjerniju sliku Gospodinovu. Dao Bog, da budu uspješni vodič kroz duhovnu tamu što većem broju ljudi!

Dr Janko Penić. Baur, P. Benedikt, O. S. B., Werde Licht! Sacerdos Christi, 16/1937, br. 7—8, str. 110.

Kösters Ludwig, S. J., Unser Christusglaube. Das Heilandsbild der katholischen Theologie. 8° (XIV + 340 strana). Freiburg im Breisgau 1933, Herder. Cijena 5 M; vezano 6.50 M.

U ljetu 1935 izašlo je od istoga pisca djelo: »Die Kirche unseres Glaubens« i naišlo na lijep prijem posvuda. Tom je zгодom izražena želja, neka bi se na isti način obradila i Kristova vjera. Autor eto udovoljuje toj želji predajući svijetu novo djelo: »Naša Kristova vjera« i time ujedno upotpunjuje svoje prijašnje djelo: »Crkva naše vjere«.

Djelo je za sebe — kako to spominje sam pisac u predgovoru — potpuna cjelina. Pisano je znanstveno, ali tako, da ga mogu razumjeti i oni koji se nijesu posebno bavili teologijom. Knjiga prikazuje Krista i njegovu vjeru kao nauku na suvremen — današnjoj inteligenciji odgovarajući način i pruža sigurne odgovore na goruća vjerska pitanja današnjice.

Kösters je podijelio gradivo u 3 koncentrična kruga. U prvi je — s većim slovima — stavio sve ono što je bitno i nužno za svakoga čitača da shvati postavljenu temu; u drugi — s manjim slovima — svrstano je ono gradivo koje uvodi u dublje i svestranije poznavanje pitanja, a u trećem se krugu nalaze bilješke s označenim izvorima i svim ostalim naučnim aparatom. Svakome je dakle čitaču dopušteno potpunoma na volju, da li će i koliko će od bitnoga i općenitoga znanja u prvome krugu poći u drugi odnosno treći krug.

Na koncu se djela nalazi obilno i svestrano stvarno i osobno kazalo, koje još povećava naučnu i praktičnu vrijednost djela.

Dr Janko Penić. Kösters Ludwig, S. J., Unser Christusglaube. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 7—8, str. 110—111.

Dr. Hans Eduard Hengstenberg. Christliche Ascese. Eine Besinnung auf christliche Existenz im modernen Lebensraum.

8° (strana 243). Naklada: Friedrich Pustet, Regensburg. Cijena: kart. 4.70 M; vezanom 5.80 m.

U knjizi je govor o kršćanskoj askezi. Autor sam — u predgovoru napominje, da ne daje javnosti potpunu asketiku; tu se radi »o svijesti na kršćansko postojanje u modernom životnom prostoru. To je posebna ishodišna točka pod kojom se postavlja pitanje askeze«.

Djelo teži da bude u prvom redu životno djelo. Radi toga je navođenje literature vrlo ograničeno. Mnoge su misli u knjizi prikazane u živoj formi prigovora i odgovora što se čuju u radničkim krugovima gdje se sastaje svakovrsni svijet i čuje se svega i svačega i u prilog i protiv vjere. Mnoge su od misli u životu ispitane, a priloga su za djelo dale i vodeće ličnosti na istaknutim položajima.

Već se dugo godina pisac muči kako bi načinio misaoni most, koji bi s uspjehom vezao modernu filozofiju sa vjerom i kako bi vjersko poimanje životne egzistencije urodilo što većim plodovima. Knjiga raspravlja o svim pitanjima što zasjećaju u askezu, a kao raritet spominjemo i to, da joj je pisac svjetovnjak, a ne duhovno lice, kako to inače redovito biva u asketskoj literaturi.

Dr Janko Penić. Dr. Hans Eduard Hengstenberg. Christliche Ascese. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 9, str. 127.

Josef Edmons, Glaube und Symbol. 8° (272 strane sa 3 slike od Rembrandta). Naklada: Friedrich Pustet, Regensburg. Cijena: kartonirano 4.75 M; vezano 5.75 M.

Kritika njemačke štampe veli o ovoj knjizi, da je ona — bez ikakva pretjerivanja — događaj na književnom polju. U djelu se srčano iznosi kao glavno pitanje sadašnjice baš pitanje vjere. Nakana je knjige da čitateljima probudi smisao za moral, da im probudi i izoštri savjest. Suvremeno društvo treba dići iz moralne bijede i vjerskoga nehaja kako bi opet uzmogao i u obitelji i u javnom životu zastrujiti duh vjerskoga života i duhovne obnove.

Kako divnim riječima opisuje brak i obitelj, to rasadište ljudske zajednice i izvornu stanicu svakoga socijalnoga i vjersko-moralnoga života! Posebni čar i tajna Edmonsova prikazivanja za današnji svijet iskače baš tamo gdje govori o majci.

Knjiga je djelo svoje vrsti i upravo jedinstveno vezanje pje-sničke ljepote i dubine misli.

Dr. Marija Offenberg kaže za knjigu, da ne pozna ni jedne druge koja bi bila zgodnija da bude budućim generacijama životnom knjigom i vodičem. I naša je želja da se što više ljudi i što bolje okoriste ovom knjigom!

Dr Janko Penić. Josef Edmons, Glaube und Symbol. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 9, str. 127.

Gredt Josephus, O. S. B., Elementa Philosophiae Aristotelico-Thomisticae. Editio septima recognita. Veličina 8°. Freiburg im Breisgau 1937, Herder. Svezak I: Logica, Philosophia naturalis (strana XXII više 502). Svezak II: Metaphysica, Ethica (strana XVI više 475). Svaki svezak stoji meko vezan 6.40 M, a tvrdo vezan 8 M.

Ime je oca Josipa Gredta vrlo dobro poznato među filozofima uopće, a među skolastičkim filozofima napose. On je profesor filozofije u benediktinskom kolegiju sv. Anzelma u Rimu. U ova je dva sveska obradio sve filozofske discipline tako, da one čine potpunu i skladnu cjelinu.

U prvom svesku koji nosi naslov: Logica et Philosophia naturalis obrađuje Logiku minor — koja propisuje pravila po kojima se dolazi do spoznaje, Logiku major koja ispituje vrijednost ljudske spoznaje — a mnogi je zovu Criteriologia, Gnoseologia, Epistemologia, a drugi opet Noetica ili Theoria de cognitione, a danas redovito Critica. Pod naslovom Philosophia naturalis obrađuje Kozmologiju i Psihologiju.

U drugom se svesku bavi Metafizikom i Etikom. Njegova Metafizika obuhvata Metafiziku opću ili kako se inače u filozofiji naziva Ontologijom i Metafiziku posebnu kojoj redovito drugi autori daju naslov Theologia naturalis odnosno Theodicea. I otac Gredt obrađuje Etiku poput ostalih autora na koncu — iza svih grana, jer Etika pretpostavlja ostale discipline a od učenika traži veću zrelost nego druge grane.

Otac Gredt je vjeran i dosljedan skolastik. U svome se izlaganju drži vjerno nauke Aristotelove i sv. Tome Akvinca. Djelo je napisano pregledno, građa sistematski poredana i temeljito obrađena, a navođenje je izvora precizno i obilno. Nisu to dakle samo skromna Elementa ili osnovi filozofije,

nego je to potpuna i opširno obrađena cijela filozofija. Djelo je od velike vrijednosti ne samo za studente — početnike u filozofiji nego i za već gotove filozofe, jer je na visini u svakom pogledu.

Dr Janko Penić. Gredt Josephus, O. S. B., *Elementa Philosophiae Aristotelico — Thomisticae*. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 10, str. 143.

Lebendige Seelsorge. Wegweisung durch religiösen Ideen der Zeit für den Klerus deutscher Zunge. Herausgegeben von P. Wendelin Meyer und P. Paschalis Neyer O.F.M. I. svezak velikog oktava. Strana VIII i 368. Meko vezano 5.20 M, a tvrdo 6.40 M. Naklada Herder. Freiburg im Breisgau.

Knjiga je namijenjena da bude putokazom s obzirom na suvremene vjerske ideje u prvome redu kleru njemačkoga jezika. Međutim će ona dobro doći i dušobrižnicima drugih jezika, narodnosti i krajeva. Danas je naime radi silnih komunikacionih sredstava život već toliko internacionalan, da je teško naći ideju koja bi nikla u jednom narodu, a ne bi imala odjeka i kod drugih naroda. Ili da bi danas mogao postojati neki problem koji bi bio problem samo ovoga ili onoga naroda, a ne bi se za nj zanimali i drugi narodi.

Djelo »Živo Dušobrižništvo« je tek prvi svezak ogromnoga literarnoga poduzeća koje bi imalo povremeno donositi rasprave, upute i obavještenja iz dušobrižničke struke. Ovaj svezak sadržaje 17 stručnih članaka najboljih njemačkih pastoralnih radnika. Jedan je od sudionika i dr. Konrad Gröber, nadbiskup u Freiburgu, raspravom »Vrijednost religiozne umjetnosti u kršćanskoj obnovi puka«. Tu je i poznata ličnost prelat i univerzitetski profesor dr Martin Grabmann sa temom: »Teološka sinteza i dušobrižništvo«.

Svrha je »Živom Dušobrižništvu« stvarno prikazivanje ideja našega doba i naglašavanje njihove važnosti za pastorizaciju puka. Nema sumnje, da ideje stvaraju povjesne epohe i da dušobrižnik mora time računati. Dušobrižnik ne može biti ravnodušan prema idejama svoga vremena, nego se mora prema njima opredijeliti i zauzeti svoj stav. A da taj stav

bude pozitivan i u dušobrižničkoj službi koristan, tome će mnogo doprinijeti i ovaj prvi svezak »Živoga Dušobrižništva«.

Dr Janko Penić. *Lebendige Seelsorge*. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 10, str. 143.

Principes d' Action catholique, par Paul Dabin, S. J., Librairie Bloud et Gay. 3. rue Garancière, Paris. (6°).

Ova brošura od 62 stranice raspravlja — kako već sam naslov kaže — o principima Katoličke Akcije. Pisac je dugo vremena studirao pitanje Katoličke Akcije i danas važi u francuskim katoličkim krugovima kao specijalista u tom pitanju. O Kat. Akciji napisao je već dva djela: »L'Action catholique, essai de synthèse« i »L'Apostolat laïque«. Ta su djela teoretskoga karaktera, a izdana su već ponovno na francuskom jeziku i prevedena na strane jezike. Pisac je više puta putovao po Evropi i Južnoj Americi i na taj način proučavao i praktično organizacije Kat. Akcije.

Danas teže i svećenici i laici za tim, da imadu u rukama izvadak u kome se nalazi zajamčena i čista nauka sv. Oca. Ova knjižica sadržaje kratku ali kompletnu zbirku dokumenata o Kat. Akciji. Tu su poredani dokumenti redom pa i najnoviji, tu su autentične misli i riječi sv. Oca o biti Kat. Akcije, o njezinoj organičkoj strukturi, o raznovrsnim obvezama što ih imadu prema Kat. Akciji svećenici, redovnici i obični vjernici.

Na početku je djela otštampano pismo Monsa J. Pizzarda, u kome čestita piscu na odličnoj suradnji što je ovim djelom pruža Kat. Akciji koja je toliko na srcu sv. Ocu.

Dr Janko Penić. *Principes d' Action catholique*, par Paul Dabin, S. J. Sacerdos Christi, 16/1937, br. 10, str. 144.

DRUGI DIO
OCJENE I PRIKAZI
MSGRA DRA JANKA PENIČA
OBJELODANJENI U »KATOLIČKOM LISTU«,
GOD. 1940—1943.

»DUHOVNA OBNOVA«.

Aristotel i sv. Toma nazivaju savršenim ono biće, kojemu ništa ne manjka. »Perfectum est, cui nihil deest«. Ne manjka pak biću ništa kad posjeduje sve, što odgovara njegovoj naravi. Tako je savršena slika ili kip, kad mu ni s koje strane nema prigovora. Savršen bi bio govornik, kad bi rekao govor po svim govorničkim pravilima, pa mu kritika nigdje ne bi mogla naći opravdana nedostatka.

Ljudi po naravi teže za savrшеноšću. Seljak, kad ore zemlju, nastoji da je izore što bolje — što savršenije. Obrtnik se neprestano usavršuje u svom obrtu. Učenjak gleda da bude u nauci što temeljitiji, da je što savršenije upozna. Umjetnik budno pazi na umjetničku preciznost, da bude na visini u svakom pogledu — da bude savršena.

Na vjerskom i čudorednom polju jednako traži čovjek savršenstvo. Povijest svjedoči najbolje, da je čovjek kroz sva vremena ispitivao vjerske i čudoredne pojave, i nije našao mira, dok tih pitanja nije konačno riješio. Svi se slažemo u tome, da je kršćanstvo ne samo od postojećih vjera, nego i od onih, što su ikada na zemlji postojale, najsavršenija vjera. Među kršćanskim pak vjerama prvo mjesto zauzima katolička. Kako ljudi općenito teže za svojim vjerskim i čudorednim usavršenjem, tako pogotovo težimo mi kršćani i katolici. Sama nas narav nuka, da kršćanstvo što temeljitije upoznamo i po njemu što dosljednije živimo.

No, jer je narav ljudska slaba, teško se daje na rad, koji je skopčan sa žrtvama kako to biva u vjerskom životu. Zato

za rad oko moralne savršenosti nijesu dosta jaki samo naravni razlozi — sama prirodna težnja za vjerskim i čudorednim savršenstvom. Čovjek treba jačih motiva. Ti se nalaze u Objavi. Sam Bog nas zove na kršćansko savršenstvo. Za sve nas postoji Božji savjet da radimo iz nadnaravnih motiva, pod uplivom milosti i na način što bolji. »I sve što god činite riječju ili djelom, sve činite u Ime Gospodina Isusa, hvaleći Bogu po Njemu« (Kol 3, 17). Takav rad je kršćanski savršen rad. Dalje: kršćansko savršenstvo, povrh posvetne milosti, traži duševno raspoloženje, kojim čovjek često, lako i spremno vrši zapovijedi i savjete Božje. »Uostalom braćo, što je god istinito, što je god ugledno, što je god pravedno, što je god čisto, što je god milo, što je god slavno, ako je koja krepost, i ako je koja pohvala, to mislite« (Fil 4, 8). Isus Kr'ist nas upozoruje: »Budite dakle savršeni, kao što je savršen Otac vaš nebeski« (Mt 5, 48).

Svi se učitelji duhovnoga života slažu u tome, da se kršćansko savršenstvo sastoji u ljubavi prema Bogu, s kojim je nerazdruživo spojena i ljubav prema bližnjemu. Što imaš više ljubavi k Bogu i bližnjemu, to si kršćanski savršeniji. Ne bi bila prava kršćanska ljubav, kad bi ona postojala samo u srcu. Ona se mora očitovati u djelima i žrtvama, i to često, rado i postojano. Povrh ljubavi treba kršćanin njegovati i ostale kršćanske kreposti i bdjeti nad sobom tako, da ne čini ni najmanjih svojevoljnih prestupaka. Kako se u životu primjenjuju kršćanske istine te kako se postaje savršenim, pokazuju nam primjerom naši kršćanski sveci. Među njima svagdje i za sva vremena prvo mjesto zauzima Božji Sin Isus Krist. On je naš najviši uzor. Dakako, da ne možemo nikada biti jednako savršeni kao što je On bio, jer je On Bog-Čovjek, a mi smo samo ljudi. No, bit ćemo to savršeniji, što ćemo u mislima, osjećajima, govoru i djelima biti bliže Njemu.

Da se uzmožemo što više uzdignuti u kršćanskom savršenstvu, od neprocjenjive nam je koristi istinsko gajenje duhovnoga života. Duhovni je život u opreci s tjelesnim životom. Duhovni život znači naročitu djelatnost razuma i volje. Znači naročitu brigu i rad oko vrhunaravnih duševnih dobara. Znači, najzad, nadnaravni rad duše, kojim se duša diže do ostvarenja višega stupnja kršćanskoga života.

Kako će čovjek, i kojim redom, razvijati u sebi duhovni život, daje mu naputak »Duhovna Obnova«. To je zlatna knji-

žica. Kratko i sustavno obrađuje sva pitanja, koja se tiču duhovnoga života. Na prvom mjestu govori o svrsi života: da slavimo Boga i spasimo dušu. Svrha se postizava vršenjem volje Božje, koja se očituje u zapovijedima i staleškim dužnostima. Da čovjek može vršiti zapovijedi i staleške dužnosti u korisnoj vezi sa svrhom, potrebna mu je milost Božja. Slijedi točna i jasna pouka o milosti. S milošću nam Bog ulijeva u dušu i kreposti. Jedne su bogoslovske: vjera, ufanje i ljubav. Druge su čudoredne. Ulivene su kreposti nadnaravne sposobnosti duše, koje joj pomažu da se što tješnje poveže s Bogom. One su u duši kao nova narav. Nadnaravnim krepostima razvijamo u sebi sliku Kristovu — značaj Kristov.

Knjižica napose govori o vjeri, jer je ona temelj duhovnog života. »Pravednik živi od vjere« (Gal 3, 11). S vjerom ulazi u dušu i ufanje. »Vjera sadržava ono, u što treba da se ufamo« (Heb 11, 1). »Po vjeri očekujemo nadu pravednosti« (Gal 5, 5). Vjera rađa i ljubav u našoj duši prema Kristu i Bogu. »Krist po vjeri stanuje u srcima vašim da bi se u ljubavi ukorijenili i utemeljili« (Ef 3, 17). No, vjeru treba da prate i dobra djela. »Vjera, ako nema djela, mrtva je u samoj sebi« (Jak 2, 17). »Po djelima je vjera savršena« (Jak 2, 22). Naročito se ističe i ljubav, jer je zapovijed o ljubavi prva i najveća zapovijed u cijelom zakonu. »A povrhu svega imajte ljubav, koja je veza savršenstva« (Kol 3, 14).

Među sredstva, što služe duhovnom životu, dolaze stvorovi uopće. Napose pak koristi duhovnom životu težnja za savršenstvom. Težnja se za savršenstvom sastoji prema sv. Pismu u tome, da »tražimo Boga«, da »želimo biti s Kristom«, »da Mu se nastojimo dopasti«, »da uzdišemo za poslaštvo Božjim i za otkupljenjem svoga tijela«, da »tražimo ono što je gore«, da »težimo za posvećenjem«. K posebnim sredstvima u službi duhovnoga života dolazi duhovni vođa, ispitivanje savjesti, sve vrste molitve, život u prisutnosti Božjoj, sv. ispovijed i presv. oltarski sakrament. Tu je govor i o štovanju svetih. U knjižici zauzima važno poglavlje — svladavanje. Kako svladavanje uopće, tako poimence ono pohlepe za imovinom, tjelesnih požuda i oholosti. Konačno je govor o redovničkom staležu, vjerskim društvima, svetoj šutnji, svetoj samoći, odmoru, dnevnom redu, dužnostima, koje treba izvršiti baš »ovaj čas«.

U naše se dane mnogo pažnje posvećuje duhovnom životu. To čine ne samo duhovna lica, nego i svjetovnjaci. Mnogi od njih provode i intenzivni (jaki) duhovni život. Mnogi bi daleko više napredovali u duhovnom životu, kad bi ga bolje poznavali. Svećenici ne dopijaju s pojedincima raditi u tom pogledu ne znam koliko, jer je svećenika malo, a redovitih dužnosti i preko mjere. Ova nam knjižica dolazi kao naručena. Može je s uspjehom čitati ne samo obrazovan čovjek, nego i prosječni vjernik. Knjižica će mu mnogo toga objasniti, na što bi slušanjem propovijedi i pouka teško došao.

Knjižica je od neprocjenjive vrijednosti upravo danas, kad se po želji našega Ordinarija imade duhovno obnoviti cijeli narod kako bi sa što većim uspjehom mogao proslaviti izvanjski narodni jubilej 1300-godišnjice svojih prvih veza sa Svetom Stolicom. Neka je, zato, posebnom ljubavlju šire naše kat. organizacije. Njima će samima mnogo koristiti za dizanje pravoga društvenoga duha, a svakome pojedincu za njegovu ličnu duhovnu izgradnju. Nama pak svećenicima neka bude vjerni vade mecum (hodi sa mnom; priručnik) kod svih duhovnih obnova, a naročito kod mjesečne duhovne obnove.

Rado i iskreno priznajem, da sam rijetko u životu čitao knjižicu, u kojoj bi bio ovako lijepo, kratko i precizno prikazan cijeli duhovni život kao u ovoj. To je pravi jedamput jedan duhovnoga života. Zato je svima i svakome toplo preporučujem, a piscu mogu samo čestitati.

»Duhovna Obnova«. Napisao Juraj Franko, svećenik. Izdala Nadbiskupska kancelarija Katoličke Akcije u Zagrebu 1940. Veličina 10 × 16½ cm. Strana 175.

Dr Janko Penić. »Duhovna Obnova«. Katolički list, 91/1940, br. 11, str. 127—129.

PRESVETO TROJSTVO

Napisao: Mons. Dr. Stjepan Bakšić kanonik i sveučilišni profesor. 80. Str. 504. Tisak »Narodne tiskare«, Zagreb, Kapitol 27. Knjiga je izašla u Zagrebu 1941.

Među djelima teološko-filozofskog (bogoslovno-mudroslovnog) smjera, kojima je u zadnjih nekoliko decenija (desetlje-

ća) obogaćena hrvatska naučna literatura, ovo djelo spada među najbolja.

Traktat ili djelo de Sanctissima Trinitate (o presvetom Trojstvu) jedan je od najtežih traktata. To je nauka, koja traži golemo poznavanje filozofije i vanrednu spekulativnu (misleni) spremu. Za ovu je nauku rekao sv. Augustin: »Niti se gdje pogibelnije zaluta, niti mučnije nešto traži, niti što plodonosnije nalazi« (S. August., De Trinitate I. 1. c. 3). Vatikanski pak koncil daje naputak, kako se ima istraživati ova uzvišena tajna, da čovjek bude bez straha od zabluda i dođe do sigurnih i plodnih spoznaja. »Kad razum obasjan vjerom, marljivo, pobožno i razborito traži, postignut će uz Božju pomoć neku, i to najplodniju spoznaju tajne« (DB. 1796.). Kod ispitivanja tajne presv. Trojstva ima prvu i glavnu riječ Objava. Ispitivati treba marljivo, a u isto vrijeme pobožno i razborito. Dar pak pobožnosti i razboritosti dolazi po milosti Božjoj. I kad su svi ovi važni momenti nazočni, postizava se tek neka, ali za praktični život najplodnija spoznaja tajne.

Bivstvovanje triju osoba u jednoj božanskoj naravi jest tajna u najstrožem smislu riječi. Stoga je potrebno, da metoda (način) raspravljanja bude eminentno (visoko) dogmatska. Tu bogoslov ne može ništa izvoditi iz samog naravnog razuma, nego se mora uprijeti na Sv. Pismo i crkvenu predaju te tako pokušati doći do neke spoznaje ove uzvišene tajne. Vjera treba da u svemu raspravljanju o presv. Trojstvu nosi luč pred razumom. Ovdje ima punu primjenu velika riječ sv. Anzelma: »Vjerujem, da razumijem« (Prologium 1).

Knjiga počinje s bibliografijom (popisom knjiga), a dijeli se na tri djela: patrističku (sv. otaca), skolastičku (srednjovjekovnu) i bibliografiju novijega doba. Iz navedenih se djela vidi, da je pisac obuhvatio svu literaturu, koja je u vezi s predmetom, a napose onu prve ruke.

U uvodu ističe važnost raspravljanja o presv. Trojstvu, metodu raspravljanja, o samom imenu Trojstvo, i o diobi traktata. Razlaganje je o uzvišenoj tajni podijelio ovako: I. dio o opstojnosti tajne presv. Trojstva; II. dio o izlaženjima u Bogu; III. dio o Božjim odnošajima; IV. dio o Božjim osobama u poredbi među sobom i odnosu prema svijetu; V. dio o presv. Trojstvu u odnosu prema razumu.

Kad je govor o opstojnosti tajne, nižu se crkveni dokumenti počevši s Anastazijevim simbolom pa redom kroz pojedine crkvene sabore do enciklike »Pascendi dominici gregis« (o gojenju stada Gospodnjeg). Svi crkveni dokumenti ističu kao osnovne istine o presv. Trojstvu: 1. Jedan Bog bivstvuje uistinu i stvarno kao Otac, Sin i Duh Sveti. 2. U Bogu je najveće jedinstvo.

Autor se pozabavio filozofskim (mudroslovnim) pojmovima o presv. Trojstvu, krivovjernim mišljenjima o ovoj tajni i teorijama (gledanjima) o razvitku Trojstva. Nakon toga prelazi na dogmu presv. Trojstva u Starom i Novom Zavjetu. Posebno navodi dokaze iz sinoptika (Matej, Marko i Luka), a posebno opet iz sv. Ivana i sv. Pavla. Dosta je opširno obrađeno presv. Trojstvo u crkvenoj predaji.

Kod Božjih izlaženja (de processionibus) najprije raspravlja o Božjim izlaženjima uopće — kakva su izlaženja u Bogu moguća? Zatim o izlaženju druge božanske osobe koja izlazi iz prve (Oca) rađanjem (generatione). Sin Božji izlazi kao Riječ iz Očeva uma. Riječ zovu grčki oci Logos, pak se autor radi toga osvrnuo i na značenje Logosa kod grčkih i latinskih otaca. Duh Sveti izlazi od Oca i Sina. Formule (izrazi) »Od Oca i Sina« i »Od Oca po Sinu« izražavaju istu osnovnu misao, da naime Duh Sveti izlazi od Oca i Sina. U koliko pak nesjedinjeni istočnjaci pridavaju grčkoj formuli posve krivo značenje izlučujući iz nadisanja Duha Svetoga Sinovu suuzročnost, autor jakim dokazima pobija neosnovanost navedene tvrdnje. Dodatak »Filioque« (i od Sina) nicejsko-carigradskom simbolu je posve opravdan i imade značaj dogmatske odluke, jer je konačno ušao u simbol s odobrenjem i ugledom rimskog biskupa, koji i sam, bez crkvenog sabora, može izdavati dogmatske decizije (odluke). Konačno su ga svečano potvrdili koncili u Lionu (II.) i Firenci.

U Bogu postoje stvarni unutrašnji odnošaji, a ti jesu: Očinstvo, Sinovstvo, aktivno i pasivno nadisanje. No među njima se samo oni odnošaji stvarno razlikuju, koji su međusobno oprečni: Očinstvo, Sinovstvo i pasivno nadisanje.

U Bogu su samo tri osobe, a međusobno su potpuno i savršeno jednake tako, da nijednoj osobi ne manjka ona savršenost, koju posjeduje druga. Tri božanske osobe međusobno se savršeno proniču i jedna u drugoj prebiva. Sve, što je izvan Boga, izvode Božje osobe djelovanjem, koje je stvarno i brojem jedno isto.

U zadnjem je dijelu, presv. Trojstvo u odnosu prema razumu, govor o naravi tajne presv. Trojstva i o njezinoj spoznaji. Presv. Trojstvo je tajna u strogom smislu riječi tako, da se samim svijetlom razuma bez Objave ne može spoznati, a iza Objave ne može samim razumom dokazati, da može bivstvovati ili da bivstvuje. Vrlo je praktično poglavlje, u kom su navedena i obrađena pravila za ispravno govorenje ili upotrebu izraza o presv. Trojstvu i o slikama presv. Trojstva.

Na koncu se knjige nalazi zaglavak, u kojem pisac navodi važnost i značenje objave ove uzvišene tajne, zatim razloge shodnosti, zašto ju je Bog htio objaviti svijetu, te upozoruje na životnu vrijednost tajne presv. Trojstva za čovjeka i na odnos, koji u nama prema toj tajni treba da postoji.

Knjizi su dodana i dva kazala: kazalo imena i stvarno kazalo.

Djelo je pisano sustavno i pregledno. Sva je građa obrađena iscrpivo i temeljito — na strogo naučnoj visini. Čita se razmjerno lako, puno lakše nego bi čovjek prema naravi predmeta očekivao. Pisac naglašuje, gdje god je samo moguće, i praktičnu vrijednost pojedinih istina u vezi s tajnom presv. Trojstva. Što više, prikupio je i obilno raznovrsnih prigovora, koje stvarno i jasno rješava.

Knjiga je pisana u prvom redu sa svrhom, da kao udžbenik bude pomagalo slušačima bogoslovlja. Ona je pisana i za pastoralni kler, koji će u njoj naći ne samo odgovor na duboka pitanja, koja u okviru unutarnjeg božanskog života privlače svako svećeničko srce, nego i vrelo i poduku za vjersku pouku puka i izgradnju njegovog duhovnog života.

Papir, vanjska oprema i sve što spada na tiskarsku tehniku, izvedeno je za sadašnje prilike prvorazredno. Ovakva bi knjiga na kojem stranom jeziku bila bar dvostruko skuplja. Knjiga je, što se samo sobom razumijeva, vrijedna svake preporuke.

Potpuno se slažemo i živo podupiremo želju piščevu, koju je izrazio u predgovoru djela, kad je rekao »predavajući ovu knjigu bogoslovima želim, da se čitanjem njezinih stranica probudi u njima što živilja čežnja za pronicanjem otajstvene dubine božanskoga života, a po tom gorljiviji zanos, da neiskazani božanski život unose u svoje duše i u duše hrvatskoga naroda, kome će biti učitelji i svećenici, imajući na pameti riječi božanskog Spasitelja: »A ovo je život vječni, da upo-

znadu tebe, jedinoga Boga istinitoga, i koga si poslao, Isusa Krista« (Iv 17, 3).

Dr Janko Penić. Presveto Trojstvo. Katolički list, 93/1942, br. 3, str. 30—31.

KORIZMENE POSLANICE POJEDINIH HRVATSKIH BISKUPA (God. 1942)

Preuzv. gosp. Alojzije Mišić, biskup mostarsko-duvanjski i trebinjski, u svojoj poslanici stavlja na srce vjernicima, neka kršćanske vjerske istine drže kao putokaz u životu. Neka se pokoravaju Božjim zakonima. Neka što veću brigu posvete odgoju mladeži.

Naša vjera počiva na nepobitnoj istini: Bog osobni vječno živi i uistinu opstoji. Mi idemo za Isusom Kristom, o čijem životu i nauku svjedoče djela i čudesa, koja je mogao samo Bog činiti. Za Krista svjedoče očevici, koji su svoje svjedočanstvo mučeničkom smrću potvrdili. Svjedočanstvo za Krista daje cijela Katolička Crkva kroz sve vjekove svoga opstanaka. Nijedna nauka na svijetu nije toliko osvijetljena kao nauka Kristova.

Naša sv. vjera usrećuje čovjeka, jer daje razjašnjenje i pomoćna sredstva u svim životnim neprilikama. Isus nas tješi kad kaže: »Ja sam s vama do konca svijeta« (Mt 28, 20). »Ne bojte se, ja sam svladao svijet« (Iv 16, 33).

Oni, koji se uzdaju u Boga, ne poznaju straha. Kad životne poteškoće navale bilo na pojedinca bilo na Crkvu, treba se držati Spasiteljeve: »Bdijte i molite se«.

Natpastir upozoruje svoje vjernike na vršenje Božjih zapovijedi. Svetinju nedjelje stavlja na prvo mjesto, jer suvremeno društvo prelazi preko nedjelje kao da i ne postoji. Ističe sv. čistoću kao ures tijela i dragocjenost duše. »Zar ne znate, da su vaša tjelesa hram Duha Svetoga« (1 Kor 6, 19). Brak je po nauci Crkve ustanova Božja i veliki sakrament. Brak je nerazrješiv, a bračna vjernost nepovrediva. Bračno se pravo i bračne dužnosti ne smiju nikada zlorabiti. Krist je naš uzor u vršenju IV. Božje zapovijedi. Natpastir tumači dužnosti djece prema roditeljima i dužnosti roditelja prema djeci.

Preuzv. gosp. dr Antun Akšamović, biskup bosansko-đakovački i srijemski i apostolski administrator za sjevernu Slavoniju obrađuje »Uzvišeni apostolat Katoličke Crkve«. Narav i svrhu Katol. Crkve označuje Vatikanski sabor ovako: »Isus Krist, Pastir vječni, Biskup duša naših, da spasonosno djelo Otkupljenja vječnim učini, odlučio je osnovati svoju Crkvu« (Sessio IV). Sabor se poziva na Kristove riječi: »Kako posla mene Otac, tako šaljem i ja vas« (Iv 20, 21-23). »Idite dakle i učite sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga, učeći ih, da obdržavaju sve, što sam vam zapovijedio« (Mt 28, 19-20).

Svrha je Crkve nadnaravna — spasavati duše, dovoditi ih k sjednjenju s Bogom. »Tada ćemo biti Njemu slični, budući da ćemo Ga gledati, kakav jest« (Iv 3, 2). Svrha je Crkve općenita. »Apostoli su se razišli i svuda su propovijedali, a Gospodin ih je pomagao« (Mk 16, 20). »Po svoj zemlji se raznio glas njihov i do kraja kugle zemaljske riječi njihove« (Rim 10, 18).

Vlast je u Kristovoj Crkvi božanskoga, a ne ljudskoga podrijetla. »Tko vas sluša, mene sluša, i tko vas prezire, mene prezire. A tko mene prezire, prezire Onoga, koji me je poslao« (Lk 10, 16). Biskup spominje velike borbe, što ih je Crkva vodila sa svjetovnim vladarima Henrikom IV. njemačkim, s Henrikom VIII. engleskim, pa Napoleonom Velikim, koji su prezirali crkvenu vlast i htjeli okrnjiti slobodu Crkve.

Snaga je Katol. Crkve u vršenju njezina apostolata, u propovijedanju Kristove nauke i dijeljenju milosti po sv. sakramentima.

Preuzv. gosp. dr Josip Srebrnić, biskup krčki, piše o sv. Josipu.

Odana i nesebična ljubav bez granica krasila je sv. Josipa u njegovim odnosima prema Isusu i Mariji u Sv. Obitelji. Ista odana i nesebična ljubav prati ga prema svima, koji su s tom Sv. Obitelji u vezi. Stoga ga je Papa Pijo IX. i proglasio Zaštitnikom Katoličke Crkve. Njegova očinska zaštita proteže se dakle na čitavu Božju Obitelj na zemlji, jer je život Katoličke Crkve nastavak života Sv. Obitelji u Nazaretu.

Sv. Josip je izabranik Božji. U nacrtu se Božjem kod tajne Utjelovljenja Sina Božjega od vjekova nalazi pored Bl. Djevice Marije i sv. Josip. On štiti neokaljanost i dostojanstvo Marijino. On je čuvar časti božanskog djeteta Isusa. On vrši

prava i dužnosti oca prema Isusu; jednako prava i dužnosti poglavara u Sv. Obitelji.

Djevičanska je ženidba Bl. Djevice Marije sa sv. Josipom bila potrebna za poslanstvo Marijino, jer bez sv. Josipa ne bi Bl. Djevica došla do onoga položaja, u kojem ju je Duh Sveti učinio Majkom Božjom. Sv. Josip je vanjski, ali bezuvjetni suradnik kod tajne Utjelovljenja; on je najvjerniji suradnik s Bogom.

Sv. Josip je naš uzor, jer je bio muž nepokolebive vjere i neograničena pouzdanja u Boga. Tešku je kušnju proživljavao, kad je vidio da je Marija trudna, a nije si znao to protumačiti. Ni tom zgodom nije klonuo vjerom, pa ga je Bog nagradio, da mu je otkrio tajnu. »Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Marije, žene svoje, jer ono što se u njoj začelo, od Duha je Svetoga« (Mt 1, 20). Sv. Josip je uzor očevima obitelji u borbi za svagdanji kruh i izdržavanje obitelji.

Sv. Josip je naš zaštitnik, jer je zaštitnik sv. Crkve, a Zaštitnikom ga je Crkve proglasio Pijo IX. 8. prosinca 1870.

Svrha je ove pastirske poslanice sv. Josipa potanje upoznati, da ga iz sve duše zavolimo. To je volja Božja, to je i odlučna želja Bl. Djevice Marije. To traži naš duhovni život i ozbiljna vremena, u kojima živimo.

Preuzv. gosp. dr Viktor Burić, biskup senjski i modruški i apostolski administrator Kastva i okolice, tumači vjernicima značenje katoličkoga svećenika. Svećeništvo je katoličko djelo Božje. Osnivač je njegov Sin Božji Isus Krist. On oдаbire učenike i vodi ih za sobom: »Dođite za mnom i učinit ću vas ribarima ljudi« (Mt 4, 19). On »pozva svoje učenike, te između njih izabra dvanaestoricu, koje prozove apostolima« (Lk 6, 13). Svećenik je glasnik vjere i čudoređa. »Idite, dakle, i naučavajte sve narode... učite ih, da drže moje zapovijedi« (Mt 28, 15-20).

Svećenik je djelitelj sv. sakramenata. Svećenik privučen u najveću blizinu Božju i obdaren božanskom vlašću silazi k narodu da mu pruža vrhunaravne vrednote i milosti u svetim sakramentima. Dijelevi milosti prati svećenik čovjeka kroz sve godine zemaljskoga života, dok ne stupi jednoga dana do njega kao umornog putnika, koji se sprema da pođe u vječni mir. Svećenik ne napušta čovjeka ni poslije smrti. On se moli za čovjeka i onda, kad se već duša rastala s tijelom. Svećenik je dobri pastir, koji polaže i život svoj za ovce svoje.

Svećenik je prijatelj narodu, jer moli za narod i poučava narod. Svećenikov je rad za narod neprocjenjiv i nenadoknadiv.

Natpastir upozoruje vjernike na nestašicu klera, koja je i u njegovoj biskupiji osjetljiva. Navodi i uzroke: materijalizam, čudoredna razvratnost, lakoumnost, loš odgoj u obiteljima, teško školovanje siromašne djece, teško gospodarsko stanje kod mnogih svećenika.

Vjernici su dužni svećenike slušati i poštivati, za svećenički pomladak moliti i novčane žrtve doprinositi. U tu je svrhu osnovano »Djelo za svećenička zvanja«, čijim članom može biti svaki katolički vjernik u biskupiji.

Obitelj je naročito i prirodno rasadno svećeničkih kandidata, ako kršćanski misli i živi. Utvrđeno je, da je većina svećenika klicu svoga zvanja primila u obitelji, u kojoj su roditelji bili uzor kršćanskoga života i gdje se na svim članovima obitelji odrazivala ljubav prema Bogu i bližnjemu.

No ne samo u obitelji, nego i izvan obitelji treba paziti na to, da se uklanja sve ono, što može zlo djelovati na mlade duše i odvrćati ih od svećeničkog zvanja. Čestit kršćanski život, dobar primjer omladini i tople molitve sigurno će umnožiti svećenička zvanja. »Obratite se k meni... i dat ću vam pastire po svojem srcu, i oni će vas pasti znanjem i poukom« (Jer 3, 14).

Dr Janko Penić. Korizmene poslanice hrvatskih biskupa. Katolički list, 93/1942, br. 12, str. 139—140.

»DJEVOJAČKI SVIJET«

Sjećam se dobro. Bilo je to 1933. Tada sam bio upravitelj župâ Raven i Dubovec. Jednoga dana dođe k meni u privrednom poslu ravnatelj jednoga našega hrvatskoga državnoga dobra. Pripovijedao mi je, među ostalim, i o domaćinskoj školi, koja je tamo podignuta. Ja sam pohvalio ustanovu domaćinske škole i naglasio, da su domaćinske škole potrebne hrvatskom seljačkom ženskom svijetu kao ozeblu suncu. Ujedo sam upozorio ravnatelja, neka učenicama neprestano stavlja na srce, da paze na čistoću. U čistoći i redu da drže — kad budu žene — muža i djecu, dvorište i kuću, a napose kuhinju i posuđe. Neka škola nastoji, da učenice nauče dobro

kuhati. Uz čistoću je dobra, dostatna i tečna hrana jedan od glavnih uvjeta za narodno zdravlje. Kakogod je mnogo siromašnih sela, još uvijek imaju toliko raznovrsnih živežnih namirnica, da bi prehrana pučanstva bila kudikamo povoljnija, kad bi seljačke domaćice znale iskoristiti ono što imaju. Seljački ženski svijet treba bezuvjetno više i bolje poučavati u vrtljarstvu i peradarstvu, jer su to dva obilna izvora za prehranu naših seljaka, a u rukama su isključivo seljačkih domaćica. Velika je stvar u kući i dobar podrum, u koji se spremaju mnoge živežne namirnice za zimu. Što se sprema i kako se sprema u podrum za zimu, i opet je zadaća domaćinske škole.

Ravnatelju je bila draga moja pažnja za domaćinsku školu, pa me pitao, odakle meni to razumijevanje? Na selu sam se rodio i odrastao. Kao svećenik sam djelovao na selu, pa sam sve te nedostatke u našem seljačkom domaćinstvu sam doživio i proživio. Prema tome o svim tim pitanjima imam iskustveno znanje.

Možda će tko staviti opasku: Sve je to lijepo rečeno u teoriji, a tko će to provesti u praksi? Upozorujem odmah prstom na narodno vezivo. Ono stoji kod našega seljačkoga svijeta već na tako visokom stupnju, da mu se i stranci dive. Koliko mi je poznato, ono se izvozi i u inozemstvo. Jedan mi je biskup rekao: »Vjerujte mi, kad god dođem u Zagreb, uzduž i poprijeko prođem Jelačićev trg (Trg Republike) i ne mogu se nadiviti ukusu i ljepoti narodnoga veziva.« Razumije se, da seljačke djevojke nisu same po sebi razvile narodno vezivo na ovoliku visinu. Pomogla im je škola. Pokojni je Kršnjavi, kao odjelni predstojnik za bogoštovlje i nastavu, izdao nalog učiteljicama da podučavaju u narodnom vezivu. Učiteljice su punim razumijevanjem nalog prihvatile i s velikom ljubavlju radile među djevojčicama, kako u gradu tako i na selu. Nakon par desetljeća, eto, vidimo golemi uspjeh, s kojim se opravdano ponosimo. Zar nije bio krasan prilog narodnoj autohtonoj (izvornoj) kulturi kad su prije par godina učenice realne ženske gimnazije čč. sestara Milosrdnica u Zagrebu prigodom lurdске procesije u Zvonimirovoj (Ul. soc. revolucije) nastupile korporativno (skupno) u narodnim nošnjama? Naše je rodoljubno građanstvo s velikim i iskrenim simpatijama pratilo ovu pojavu i ocijenilo je s odličnim uspjehom. A zar nisu djevojčice zagrebačkih pučkih škola u narodnim nošnjama prigodom tijelovske procesije jedinstvena pojava ukusa i

velikog umijeća naše narodne kulture? Kad dakle, naš ženski svijet ima dara, volje i energije, da se s ovolikim uspjehom razvio u ručnom radu, narodnom vezivu, koje je, kao umjetnost, daleko teže od domaćinstva, zašto se ne bi mogao razviti i u domaćinstvu, koje je samo po sebi puno lakše, a za život još potrebnije?

Međutim i domaćinske škole pokazuju već velike uspjehe, prema tome i sposobnost našega ženskoga svijeta za domaćinstvo. I opet vlastiti doživljaj. Bila je godine 1933. prva sv. Misa (primicije) u križevačkoj okolici. Kod ručka je bilo preko 150 uzvanika. Jelo su spremile i kod stola posluživale učenice domaćinske škole čč. sestara Milosrdnica u Lovrečini kod Vrbovca. Uzvanici se nijesu mogli dosta nahvaliti ukusne priredbe raznovrsnih jela i biranih hrvatskih naziva za sva jela redom.

Treba o domaćinstvu govoriti, pisati, domaćinske škole podizati, u njih seljačke djevojke slati, pa da vidiš, kako će naše selo izgledati za decenij (desetljeće) dva! Bit će čisti ne samo ljudi, nego i sav okoliš, u kome se kreću. Narod će biti dobro hranjen, a zdrav je narod izdržljiv za sve napore i žrtve, što ih od njega traži životni poziv bilo u kom pogledu.

U zagrebačkoj nadbiskupiji postoji unutar Kat. Akcije društvo »Biskupijsko okružje katoličkih seljačkih djevojaka«. Predsjednicom mu je akademičarka (studentica) Jelena Astaloš. Okružje izdaje list »Djevojački Svijet«. To je mjesečnik za katoličke seljačke djevojke. Izlazi već drugu godinu. Uređuje ga akademičarka Marija Makuc. Obje se sveučilištarke mnogo i rado žrtvuju za seljačke djevojke. Makar su svojim vlastitim studijem na sveučilištu puno zaokupljene uvijek nađu vremena za dopisivanje sa seljačkim djevojkama, za društvene priredbe i nastupe, za korisno štivo, kojim preko »Djevojačkoga Svijeta« poučavaju i odgajaju seljačke djevojke.

Donedavna je palila krilatica: »Šta će ženskom seljačkom djetetu naobrazba«, pa se puštalo seljačku žensku djecu bez škole i odgoja tako, da još i danas (god. 1942) imamo razmjerno veliki broj seljačkih žena analfabeta (nepismenih). »Biskupijsko okružje za kat. seljačke djevojke« i njegov organ »Djevojački Svijet« imaju pred očima što veću naobrazbu i što plemenitiji odgoj za seljačke djevojke. Napose se brinu za vjersko-moralnu pouku i stručnu njihovu domaćinsku spremu.

»Djevojački Svijet« donosi birano štivo iz vjere i čudo-ređa pisano lakim i seljačkim djevojkama razumljivim stilom. Tu je vjerska i moralna pouka, koja se čita bez umaranja kao zabavno štivo. Na zgodan i neprisiljen način upozoruje seljačku žensku omladinu na kršćanske dužnosti. Daje naputak o čemu će i kako će seljačke djevojke raspravljati na svojim sastancima. U listu je posebno mjesto i za dopisivanje, koje se vrši između lista i seljačkih djevojakâ. Jedna čitava stranica nosi naslov: »Iz Jalžičine košare«, gdje se obrađuju pitanja čisto domaćinske naravi. List posvećuje pažnju i razonodi, pak donosi i zgodno gradivo za zabavu.

Sigurno je, da su si vrijedne i požrtvovne akademičarke, M. Makuc i J. Astaloš, odabrale idealno polje rada i da će im trud uložen u ovom smjeru biti najplodonosniji i najzahvalniji. One su prve koje su zaorale brazdu na ogromnoj zapuštenoj njivi. Koliko je obrađivanje njive sad teže, toliko će plodovi kasnije biti slađi.

Dr Janko Penić. »Djevojački Svijet«. Katolički list, 93/1942, br. 13, str. 152—153.

»BOŽJI ORAČI«

U Zagrebu izlazi već petu godinu mjesečnik hrvatske katoličke seljačke mladeži »Božji Orači«. Izdaje ga »Podsavez hrvatske katoličke mladeži«. Na prvoj je stranici lista, i to na početku, ukusan crtež, na kojem se nalazi lijepo izrađen natpis »Božji Orači«, a pod natpisom su prikazana 2 seljačka momka u narodnim nošnjama s konjima i plugom kako oru zemlju. U pozadini je mala seoska crkvice, koju obasjava sunce, što se upravo rađa.

Zgodna simbolika ili znamenje. Bog je na prvom i najistaknutijem mjestu lista, jer je On i najviši uzrok svemu, što postoji u svemiru, pa i zemlji, koju seljak plugom i motikom prevrće, da iz nje izbije bar najnužnija sredstva za svagdanji život. Bog je Onaj, od koga potiče svaki život i rad, jer »u Njemu živimo, mičemo se i jesmo« (Dj Ap 17, 78). Od Njega dolazi svaki blagoslov duhovni i tvarni, jer »niti je onaj što, koji sadi, niti onaj koji zalijeva, nego Bog koji daje te raste« (1 Kor 3, 6). Ni najmoderniji plugovi, ni najsavršeniji traktori, ni sva moguća suvremena tehnika neće ništa pomo-

ći, ako ne priteče u pomoć Bog, koji »daje hranu u vrijeme prikladno« i bdi je nad usjevima »da ih ne potuče grad, ne povali vior, ne potruga silovita oluja, ne sprži žar sunčani, ne uništi povodnja«, već ih »čuva neoštećene i učini, da za našu porabu potpuno dozriju«.

I orači su s plugom značajno izabrani. Plug je još uvijek najraširenije i najuspješnije gospodarsko oruđe za obrađivanje zemlje. Živežne namirnice, koje su bitni uvjet za život ljudi, ovise u prvom redu o plugu. Plug ore zemlju, on je prevrće i pripravlja za rod. Sve drugo oruđe: kramp i lopata, brana i motika — samo su pomoćnici i zamjena plugu.

Malena seoska crkva, što se skromno privinula brijeu kao golubica svome siromašnom gnijezdu, predstavlja nadzemaljsko društvo — Crkvu Kristovu, čuvaricu svega istinitoga znanja, ljudskoga i božanskoga. Dok se čovjek drži Crkve i po njezinim smjernicama živi i radi, dotle posjeduje istinu, a s istinom i blagoslov neba.

A sunčane zrake, što obasjavaju orače i zemlju, slika su božanske milosti, koju je svijetu donio Isus Krist. Bez sunčanoga svijetla nema života ni ljudima ni prirodi, a jednako ni ploda ni kod ljudi ni kod zemlje. Tako ni bez Božje nauke i milosti nema duhovnoga života, nema mira ni zadovoljstva, tih bitnih uvjeta za sretan život na zemlji.

Već dakle, sam naslov i crtež »Božjih Orača« puno govori. A sadržaj je uvijek biran. Na uvodnom je mjestu redovito po koji ulomak iz Sv. Pisma, te uzvišene Božje knjige, koja je nepresušivo vrelo umnih naputaka za život svih staleža, a napose seljačkoga. Tko da izbroji sve ove divne slike i porredbe iz prirode, kojima se poslužio Duh Sveti u Sv. Pismu Staroga i Novoga Zavjeta, da njima oplemeni duh ljudski i digne čovjeka od materije k duhu, od zemlje k nebu, a od stvorova k Stvoritelju!

Mjesečnik donosi praktičnih pouka iz područja vjere i ćudoređa. Potrebno je to, da upravo nužno! Potrebne su i propovijedi naše u crkvama, i nabožno štivo preko vjerskih glasnika i crkvenih kalendara, i naši molitvenici, koji su bogati poukama, i naša nabožna društva zajedno s onima Katol. Akcije, koja mnogo dobra čine.

List posvećuje mnogo brige gospodar. pouci. Zanimljiva pojava! Crkva je kod nas Hrvata kroz svu povijest — sve do naših dana, preko klera, a kler opet bilo usmeno, što putem

tiska — najviše i najuspješnije poučavala narod i u gospodarstvu, makar to nije njezin poziv, ni njezino prvo polje rada. Gledajte knjige našeg »Društva sv. Jeronima«, pa razmišljajte i sudite sami: kako su brojne, stvarno i temeljito pisane, a među njima kako odlično mjesto zauzimaju baš gospodarske. Mislim, da neću nikoga povrijediti, ako kažem, da bi se i stručnjaci gospodarski trebali ugledati u ove knjige, da vide i nauče, kako se pučki piše i obrađuju gospodarska pitanja za najšire narodne slojeve. Kad bi se i danas — makar već decenijama postoji križevačka gospodarska škola, koja je mnogo zaslužna za gospodarski život u našoj Domo-vini, a bila je zapravo prvi poljoprivredni fakultet na Balkanu, i makar postoji već i gospodarski fakultet u Zagrebu — izuzelo iz našega narodnoga gospodarskoga života sve ono, što je Crkva učinila u gospodarskom pogledu za narod, nastala bi i te kako velika praznina. Prema tome »Božji Orači« samo nastavljaju tradiciju Crkve oko podizanja naroda i u gospodarskom pogledu.

A da su gospodarske pouke nužno potrebne, svjedokom nam je dnevni život. Duhovito opaža jedan vjeroučitelj: »Pokoljenja se ugiplju kamenu u dvorištu, a prvi im korak iz kuće grezne u blatu i smradu do koljena. Pune su njive kamena, a putevi kraj njih neprohodni radi dubokog blata. Iz brda teče bistra hladna voda, a blago pije kaljužu, jer ne može do pojilišta po tvrdom, nego grezne u blatu do vrata, po zimi mu led dere noge do krvi, a kamena ima više od zemlje. Kukuruzna su polja puna drača, obalu podjeda Sava, mrtvice su pune kornjača i žaba, široke živice poput polja zarasle trnjem. Nepregledna polja puna su vrištine, koja ondje raste i gine, a gdje raste drač, »rodio bi i ječam ili bi rasla šuma« (»Kršč. škola«, g. 1942. br. 1-2, str. 2). Nešto lijenost, a još više je neznanje krivo, da seljak ekonomski slabo stoji. Treba, dakle, poučavati seljake i neprestano poučavati, i pouke nikad dosta.

Ako se uzme u obzir i obilno štivo za opću naobrazbu, što ga donose »Božji Orači«, onda je svakome jasno, da list vrši među seljaštvom vanredno poslanje. Seljak je tvrdo i oporo gradivo za svako kulturno obrađivanje. On je ona izvorna sirovina, koja mora proći kroz mnogo ruku prije nego postane tvornički dotjeran proizvod. Tim je veća zasluga »Božjih Orača« i Katoličke Akcije koja ih izdaje, što se bave baš tom izvornom sirovinom, od koje mnogi kulturni radnici

zaziru i bježe, a koja je temelj ljudskoga društva i izvor blagostanja države.

Dr Janko Penić. »Božji Orači«. Katolički list, 93/1942, br. 20, str. 234—235.

KORIZMENE POSLANICE POJEDINIH NAŠIH BISKUPA (God. 1943)

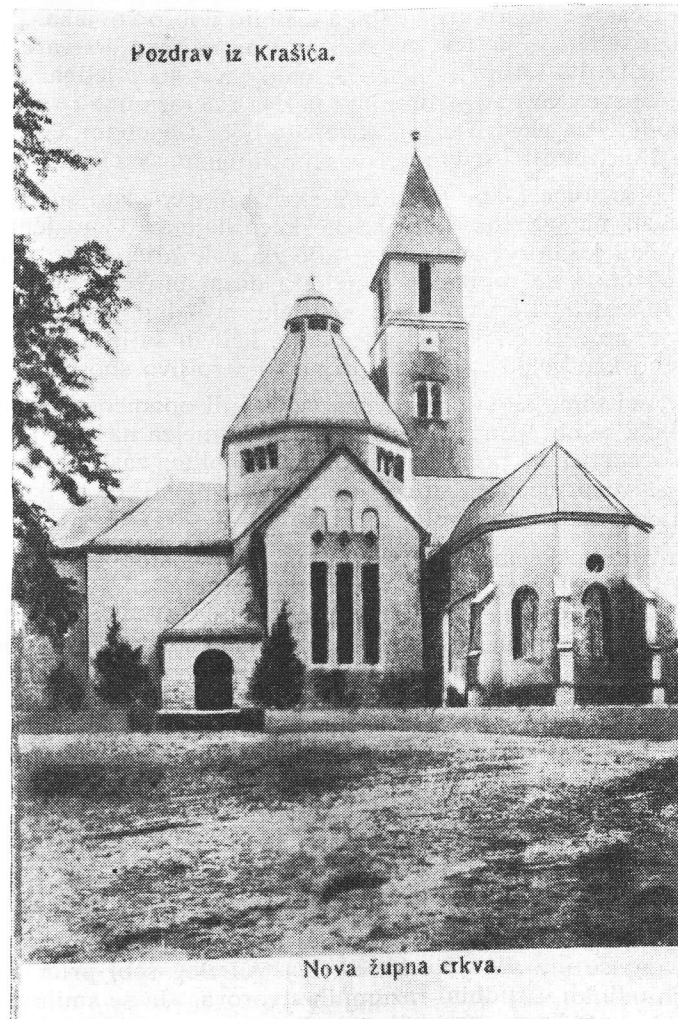
Ove je godine samo vrijeme našim biskupima odabralo temu za korizmene poslanice. Nalazimo se u ratu. U ratu, kakvoga svijet ne pozna ni po množini ljudi, koji u ratu sudjeluju, ni po savršenosti oružja, kojim se kao sredstvom ovaj rat služi, a ni po gubicima bilo u ljudima, bilo u imovini, kako to biva ovaj put. Ratne su posljedice: teške prehrambene neprilike svuda po svijetu. Raznovrsne bolesti.

Biskupi su, uz sv. Oca Papu, prvi i najviši duhovni pastiri svoga stada — svojih vjernika. Od Boga dobivaju milost zvanja, da prvi opažaju bol i tugu svoga stada, da najdublje proniču i zahvaćaju korijen duhovnih nedaća, da najosjećajnije čute i proživljuju sve ono, što vjernike uznemiruje i žalosti. Dosljedno tome biskupi su po svom zvanju i po božanskom poslanju prvi tješitelji svoga stada, kad se ono nalazi u bijedi i nesreći.

Svijetla je pojava, koju povijest neće moći nikada dovoljno naglasiti i nagraditi, da su današnji biskupi i današnji svećenici Katoličke Crkve u domovini našoj Hrvatskoj tako tijesno i nerazdruživo povezani s našim narodom, toliko suosjećaju s narodnim patnjama kao nikada dosada u povijesti. Sve što trpi i pregara hrvatski narod, trpe i pregaraju i njegovi biskupi zajedno sa cjelokupnim klerom.

Nu, jer svijetom vlada veća duhovna nego gospodarska kriza, i jer je duhovna kriza uzrokom gospodarskoj krizi, to je i današnjemu svijetu više potrebna duhovna utjeha nego tvarna. A najveća i najjača misao, koja je kadra dati čovjeku nadčovječne snage u podnošenju životnih udaraca, jest upravo pomisao na providnost Božju. Bog je svijet ne samo stvorio nego ga uzdržava i njime upravlja; štoviše, i zlo u svijetu obraća na dobro. To je silna misao, koja diže i bodri čovjeka, koja je jača od svih ratnih bura i oluja, to je glavna misao i ovogodišnjih poslanica naših biskupa.

Pozdrav iz Krašića.

Nova župna crkva.

Pozdrav iz Krašića. Nova župna crkva.

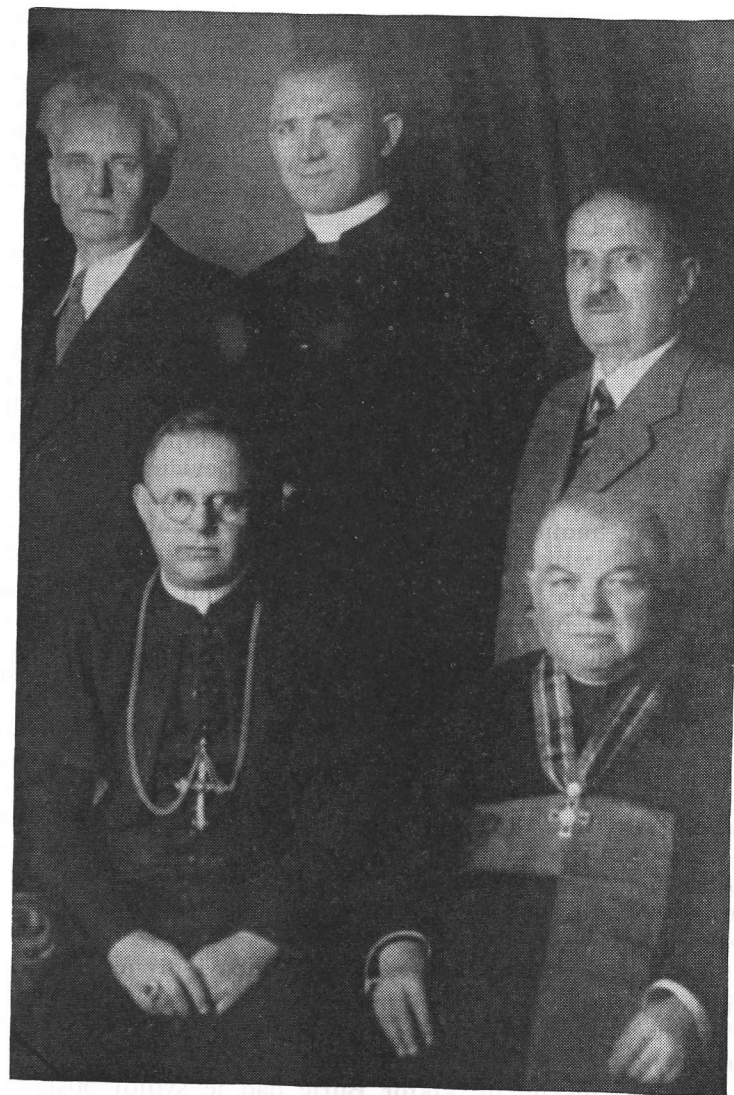
Fra Jozo Garić, biskup banjalučki, u svojoj poslanici daje svojim vjernicima krasno razmatranje o providnosti Božjoj. Temeljna je istina naše svete vjere, da je Bog sve stvorio, da sve uzdržava i upravlja i vodi zadnjem cilju, koji je: Njegova slava i čast te dobro stvorenja, a osobito dobro čovjeka. Providnost se Božja proteže na sve, pa i na najmanje stvari, na sva stvorenja. »Bog je učinio i malo i veliko i jednako se brine za sve.« Sva su stvorenja, i neživa i nerazumna i razumna, potvrđena vlasti Božjoj. »Sve, što hoće Gospodin, čini na nebu i na zemlji i u moru i u svim dubinama« (Ps 134, 6).

Ako je tome tako, da se Bog skrbi za sve, zašto su onda tolika zla na svijetu? Na ovu poteškoću daje sv. vjera jednostavan ali jasan odgovor: Bog šalje zla i nevolje, da se grešnici obrate i ne propadnu zauvijek; da si pravednici steknu što više zasluga, a tim i veću nagradu na nebu. To su svete nakane, koje Bog spaja s nevoljama, kad ih šalje, i zato ih moramo kao veliki dar neba primati i strpljivo snositi.

Prema tome su sva zla ovoga svijeta ili opomene i pozivi Božji, da se obratimo, ili su vremenite kazne za naše grijehе, ili su sredstva, da po križu, nevoljama i bolima zaslužimo što veću slavu u vječnosti, a ovdje što više milosti, da u dobru ustrajemo do konca života.

Dr Antun Akšamović, naslovni biskup augustopolski, upravitelj biskupije đakovačke, također raspravlja o providnosti Božjoj. Svojoj je poslanici stavio motto (geslo): »Tvoja, Oče, providnost upravlja« (Mudr 14, 3). Dogma je kršćanske vjere, da postoji Božja Providnost. Vatikanski sabor uči jasno: »Gospodin Bog, sve što je stvorio, svojom providnošću drži i ravna. Od kraja do kraja sve snažno zahvaća i sve dostižno upravlja« (Vat. III, 1). U providnosti se Božjoj očituje divna mudrost Božja, koja postavlja vječno nad vremenitim, nadnaravno ispred naravnoga, redovito ispred izvanrednoga, a cjelinu nad dijelove, koji imaju služiti cjelini.

Odgovornost i suodgovornost razumnih bića je uvjet za postignuće njihove svrhe. »Bog je stvorio čovjeka i ostavio mu slobodan izbor; on imade pred sobom život i smrt, što hoće, dat će mu se« (Sir 15, 14, 17). Ali Bog sebi pridržaje zadnju odluku u sudbini razumnih stvorova. »Ja se smilujem kome hoću, i iskazujem milosrđe kome smatram za dobro.« »Dakle ne ovisi sud o volji ili o nastojanju ljudskom, nego o smilovanju Gospodina Boga« (Rim 9,15).

Dio odbornika Društva sv. Jeronima (god. 1940) (od lijeva na desno, I. red — sjede: Msgr. dr Josip Lach i Mirko Kapić; II. red — stoje: dr Velimir Deželić ml.; dr Janko Penić, duhovnik; Martin Jandroković).

Božja providnost je velika utjeha u ljudskom životu. »Mi znamo, veli apostol naroda — da onima, koji Boga ljube, sve stvari na dobro služe« (Rim 8, 28). Pa ako i trpimo, tješi nas pomisao: »Jadi ovoga svijeta ne mogu se staviti u nikakav razmjer sa slavom blaženih« (Rim 8, 18). S pravom dakle veli psalmista: »Ja dižem oči svoje gore odakle će mi pomoć doći, pomoć je meni od Gospodina, koji je stvorio nebo i zemlju« (Ps 120, 1-2).

Biskup završuje poslanicu riječima Pija XI.: »Mi smo u rukama Božjima, a te su ruke najbolje, jer su ruke najboljega Oca.«

Dr Josip Srebrnić, biskup krčki, obrađuje prikazanje Majke Božje u Fatimi. U uvodu spominje, da je Bl. Dj. Marija utočište Sv. Ocu Papi Piju XII. u radu za mir. Sad slijedi prikaz događaja u Fatimi. Veliko milosrđe Majke Božje. Blagodat sv. krunice. Tko hoće da časti Bl. Djevicu Mariju, treba da je časti moljenjem sv. krunice. Krunica neka bude svakidašnja molitva svakoga pojedinca i zajednička molitva u svakoj obitelji svaki dan. To je poziv Bl. Djevice Marije!

Majka Božja neprestano misli na sudbinu grešnika i na sudbinu ljudi uopće radi grijeha i uvreda, koje nanose Božjem Veličanstvu. Radi toga neprestano naglašuje, potiče i požuruje, da Bogu prikazujemo žrtve za obraćenje grešnika i kao zadovoljštinu za Njemu nanesene uvrede.

Marija želi, da pobožno štuje njezino Neoskvrnjeno Srce. Kod drugog je i trećeg ukazanja 1917. naglasila: »Isus hoće ustanoviti u svijetu pobožnost Mojemu Neoskvrnjenom Srcu«. A svrha je ovoj uzvišenoj pobožnosti u prvom redu, da se po njoj prikazuje Neoskvrnjenom Srcu Marijinu zadovoljština za uvrede, koje se nanose Bogu i Mariji te da se isprosi obraćenje grešnika. Biskup tumači samu pobožnost i propisuje način, kako se ima obavljati.

Svetost je Marijina izvor njezine ljubavi prema nama, a ljubav je njezina prema nama ljubav Majke prema djeci. Poslanica svršava toplim pozivom vjernicima, da se što ozbiljnije pripreve za dan posvete Neoskvrnjenom Srcu Marijinom.

Senjski biskup dr Viktor Burić dao je svojoj poslanici naslov: Božja Providnost. Kad je protumačio pojam providnosti Božje i naveo raznovrsne nevolje i bijede, koje pritištu čovječanstvo, odmah spominje i uzrok svemu tomu: sve zlo dolazi od grijeha. Sad biskup postavlja retorsko pitanje: Zar

bi Bog b'o zaista Bog, kad bi sve ove grijeha, što ih ljudi čine i njima teško vrijeđaju Boga, ostavljao nekažnjene? Ako se već na zemlji kroji pravda i ako najblaži čovjek drži nužnim, da se kazne kradljivci i ubojice, varalice i razbojnici, zar ćemo neizmjereno pravednomu i svetomu Bogu zaniijekati pravo da kažnjava teške uvrede, koje mu se dan na dan nanose? Postavimo ruku na srce i priznajmo: grešnici smo pred Bogom i On nas zaslužno kažnjava.

Nu kazna Božja ima svrhu ne samo da se povrijeđenom Božjem Veličanstvu dađe zadovoljština, nego da se po njoj i ljudi k Njemu obrate i poprave. »Blago čovjeku, koga Bog kara. Zato ne odbacuj Božjega karanja, jer on ranjava i liječi, udara i ruke njegove ozdravljaju« (Job 5, 17, 18). »Sine moj, ne odbacuj od sebe zapt Gospodinova i nemoj klonuti, kad te kara! Jer koga Bog ljubi, onoga i kara« (Izr 3, 11-12).

Mostarsko-duvanjski i trebinjski biskup dr Petar Čule tumači svojim vjernicima pobožnost Presv. Srcu Isusovu. Ova sv. pobožnost nije nikla na zemlji, nego je s neba objavljena. Nema pobožnosti, koja bi na ljudsko srce odgojnije djelovala, nego što je pobožnost prema Srcu Isusovu. Ili koja bi suvremenim zlima, opadanju vjere i čudoređa, uspješnije stala na put. Ili koja bi sigurnije mogla ljude preporoditi i posvetiti. Ili koja bi ispaćenom čovječanstvu pružila obilniju utjehu. A baš danas, u ovo ratno doba, mi te utjehe posebno trebamo. Pođimo dakle k Onomu, koji nam utjehu pruža i koji nas poziva, da dođemo k Njemu svi, koji smo umorni i opterećeni, jer će nas On okrijepiti.

Kad je govor o Presv. Srcu Isusovu i o pobožnosti prema njemu, onda mislimo na beskrajnu ljubav, koja je u srcu Isusovu buktila i neprestano bukti za nas. Mislimo na ljubav, koja je nagnala Isusa, da je radi nas postao malo dijete u Betlehemu, siromašni radnik u Nazaretu, krvava žrtva na križu, utamničenik u Presv. Olt. Sakramentu. Na ovu Isusovu ljubav mi mislimo i nju hoćemo preko pobožnosti prema Presv. Srcu da častimo. A štovati ćemo Presv. Srce najprije ljubavlju, zatim nasljedovanjem, a onda zadovoljstinom. Zadovoljštinu ćemo pružati Srcu Isusovu ne samo za svoje grijeha, nego i za grijeha cijeloga svijeta, jer je zbog svih grijeha Srce Isusovo trpjelo i krvarilo.

Poslanice su naših biskupa pune sadržaja, topline i osjećaja. Djeluju na um i srce neodoljivom snagom. Tješe i dižu.

Nadnaravnom snagom obraćaju srca našega naroda k Bogu, pa se pouzdano nadamo, da će izazvati blagoslov Božji na sav naš hrvatski narod i na čitavu domovinu Hrvatsku.

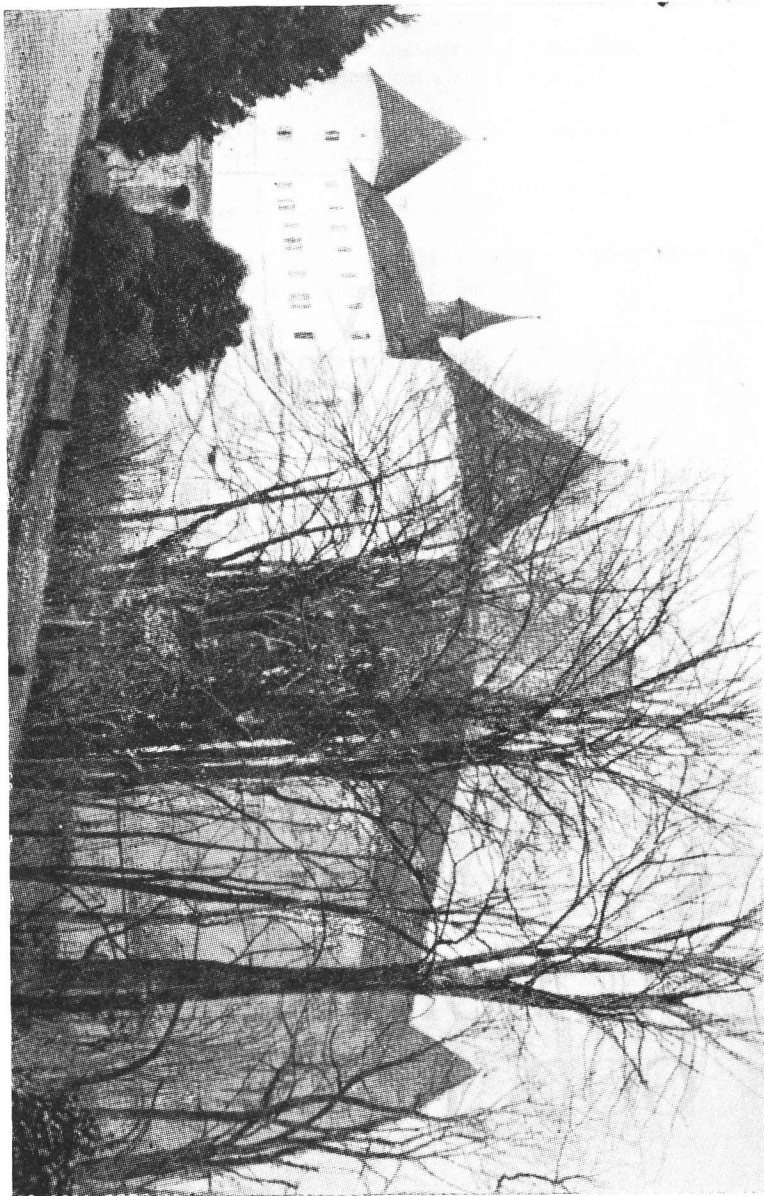
Dr Janko Penić. Korizmene poslanice naših biskupa. Katolički list, 94/1943, br. 13, str. 147—149.

Sadržaj ovog dijela knjige — III. Ocjene i prikazi Msgra. dra Janka Penića — nalazi se na str. 468—469.

IV.

Dr JANKO PENIĆ

SOLILOQUIA MOCRICENSIA ILI RAZGOVORI SA SAMIM SOBOM U MOKRICAMA GOD. 1939. I 1940.

Dr Janko Penić

SOLILOQUIA MOCRICENSIA

ILI RAZGOVORI SA SAMIM SOBOM U MOKRICAMA GOD. 1939. I 1940.

Svima je, koji žele mira, samoća draga. Napetim je živcima korisna. Izmučenima je odmor. A misaonim je ljudima vazda izvor novih misli i novih nacрта.

Isus se je povukao u samoću — u pustinju. Tu se spremao za javni nastup (Mt 4,1—11). Kasnije se, za vrijeme javnoga djelovanja, često sklonio u samoću, da se pomoli Ocu i osvježi umorne sile, kako tjelesne tako i duševne. Sveti je Pavao nakon obraćenja otišao u pustinju, da se smiri i sabere. Da se s Bogom posavjetuje za budući apostolski rad. U pustoju se Arabiji pripravljaao za svoju veliku životnu zadaću. Tu ga je sam Isus učio. Tu mu je objavio mnoge zgode iz svoga života, mnogu nauku i tajnu, koju je Sv. Pavao kasnije drugima otkrivao. Sveti je Augustin u samoći, po obali morskoj, šetao i razmišljao o najvećoj kršćanskoj tajni — o Presvetom Trojstvu. Sveti je Ignacije u samoći — u Manrezi napisao svoje duhovne vježbe, to duhovno blago od neprocjenjive vrijednosti za sva vremena. U Manrezi ga je Bog posebnim načinom rasvijetlio. Sam veli: Kad i ne bi bilo Sv. Pisma, on bi bio pripravan za vjeru umrijeti samo na temelju onoga, što mu je Bog u Manrezi objavio. Sv. Toma Kempenac svom dušom preporučuje samoću. Opisuje i plodove njezine. »Po mučanju i mirovanju napreduje duša pobožna i uči tajne Sv. Pisma. Ondje nalazi potoke suza, kojima se svaku noć pere i čisti, da bude sa Stvoriteljem svojim to bliže što je dalje od svake buke svjetske« (Nasljeduj Krista, knjiga I, glava 20). Svi Božji sveci preporučuju samoću. I svagdanje im iskustvo daje pravo. I Crkva im daje pravo. Crkva propisuje za naš najvažniji posao — duhovne vježbe — što više mira i samoće.

Sam možeš biti i u gradu. I u najvećoj buci. Zaroniš u svoje misli. Sav si u njima. One Te na svojim krilima dignu iznad ljudi i vreve. Ljudi više ne postoje za Tebe. Društvo Ti čine misli tvoje. A to je društvo tako drago i milo! Kad su misli plemenite, to je novi svijet. To je duhovni svijet, pun vedrine, pun snage, pun poleta. Ovaj je svijet u mogućnosti neizmjeran, kao što su moguće neizmjerne misli, kao što je neizmjerana i duša naša u svojim spoznajama — u rađanju novih misli. U idejnom svijetu vlada pravednost i dobrot, jer je idejni svijet blizu Boga. A Bog je sama pravednost i čista dobrot.

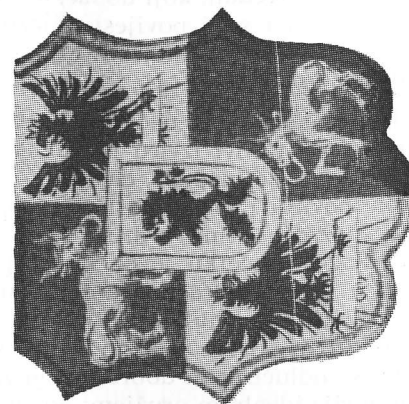
Da uzmgneš uživati puninu plodova samoće, nije dosta da si samo u duhu sam. Neka bude i tijelo samo. Budi i tijelom daleko od ljudi, daleko od svega što uznemiruje živce. Buka, što uznemiruje tijelo, uznemiruje i duh. Po prirodi je tako. Tijesno su povezani duša i tijelo. Što doživljuje tijelo, javlja i duši. A što raduje dušu, odsijeva i na tijelu.

Kamo da pođeš u samoću? Pođi u Mokrice. Nijesu daleko. Ne trebaš avijona. Ni brzoga vlaka. Dosta ti je i »Samoborac«. Pa i auto teretnjak. Ako pak imaš osobni auto — još bolje. Mokrice su kao stvorene za duhovne vježbe. Mirne su. Tihe su. Tiho i pričaju. Puno imaju pričati. I rado pričaju...

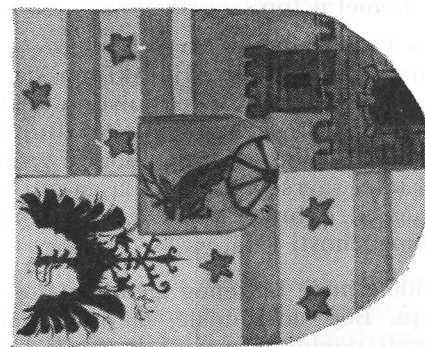
1. NEDOKUČIVA TAJNA

Dodeš pred grad. Odmah opaziš lančani most, koji se može dizati. Gospodar ga digne, a Ti uđi u grad, ako možeš. Na kulama vidiš i rupe za topovske cijevi. I dode Ti misao: Bože moj! i nekada su ljudi ratovali. I u Mokricama su ratovali. Gledaj povijest. Sva je ispunjena neprestanim ratovima. Ratovali su. Oblik je rata bio raznovrstan već prema vremenima, a u stvari je rat uvijek jednak. Uništava živote, ruši tekovine ljudskoga duha. Iza sebe ostavlja pustoš, bijedu i žalost. Ljudi se na čas smiruju. Odlučuju, da više ne će ratovali. A do rata i opet dolazi. Obnavljaju se i sve ratne grozote. Obnavljaju se i posljedice...

Rat je u sebi neodređen. Može biti dobar. Može biti zao. Ako pojedinac čovjek ima pravo silom odbiti i ubiti nepravedna napadača, onda to pravo ima još većma narod — država. Tu je rat opravdan. Moralno je dobar. Razuman čovjek nema što prigovoriti. A kad je jači navalio na slabijega, da

Auersperg

Erdödy

ga podjarmi i oduzme mu slobodu, a bez ikakva stvarnoga razloga, onda je takav rat nepravedan i moralno zao. Da je u povijesti bilo pravednih i nepravednih ratova, dobrih i zlih ratova, o tome smo svi na čistu. Koji je u pojedinom slučaju bio pravedan, a koji nepravedan, koji dobar, a koji zao, teško je reći. O tome je sudila i sudi povijest. Njezina je zadaća ispitivati uzroke i povode pojedinih ratova. Na nju spada izreći konačni sud.

Da li će ikada ikome uspjeti naći sredstvo protiv rata? Ne će. I to zato, ne, jer ratovi izvire iz ljudske naravi ovakve, kakva jest. Dokle god je moguće, da ljudski razum nešto krivo spozna, dotle postoji i mogućnost rata. Jedni od ljudi o istom predmetu spoznaju istinu, a drugi ga spoznaju krivo. Eto ti odmah sukoba. U početku je on na polju umovanja. Kasnije se razvije u fizičko obračunavanje — u pravi pravcati rat. Dok postoji ovakva ljudska volja, kakva je, i opet je mogućnost rata tu. U njezinoj je moći da se odluči za dobro ili zlo. Jedni se odlučuju za dobro, drugi za zlo. Sukob je tu. Ratuje se najprije idealnim oružjem: govorom i tiskom. Kad idealno oružje ne može odlučiti — a to je često u životu — onda ljudi hvataju ubojito oružje. Sporedno je, kako se ono zove. Da li su to ljuti handžari, ili sablje demeškinje. Buzdovan Kraljevića Marka, ili moderna strojna puška. Podmornica, ili dalekometni top.

U nebu nema rata. Tamo je savršen i blažen mir. Bog je tako jasan predmet za anđeoski i ljudski um, da ga ti umovi nužno spoznaju onakvim, kakav on uistinu jest. Ne mogu ga spoznati drukčijim. U nebu nema neistinitih spoznaja. Zato nema ni sukoba. Nema ni rata. Bog je za nebeske stanovnike toliko i tako savršeno dobro, da ga oni nužno ljube. Tamo nema drugoga dobra, da bi se moglo birati. Prema tome nema ni mogućnosti rata.

No gledaj anđele prije blaženog gledanja Boga. Bog ih je stavio na kušnju. Bogoslovi misle, da im je Bog najavio, kako će se morati pokloniti drugoj božanskoj osobi i kao čovjeku. Razum je njihov bio na čistu s voljom Božjom. Ali je volji njihovoj ostala mogućnost: pokloniti se ili se ne pokloniti. Jedni su pristali uz Boga, a drugi su bili protiv. Svaka je stranka branila svoj izbor. Nastaje rat. Pobjeda je na strani dobrih. Nakon pobjede su dobri nagrađeni blaženim gledanjem Boga. Sad su uz Boga povezani umom i vo-

ljom tako, da su im ispunjene sve umne i voljne težnje. Ni za čim drugim više ne teže, niti mogu težiti. Zato više nema mogućnosti ni zablude ni zla; prema tome ni rata. Tako je i s ljudima, koji su već na nebu. A tako će biti i s nama, koji još boravimo u ovoj suznoj dolini, ako nas milosrđe i dobrotu Božja nagrade blaženim gledanjem Boga. Dok smo pak ovdje na zemlji, s ovim umnim i voljnim sposobnostima, izmjenjivat će se mir s ratom jednako kao i dan s noću, ili ljeto sa zimom. Tako jest. To Ti je, brate, stvarni život. A drugo su sve sanje...

Dakle o potpunom uništenju rata ni govora. Postići možemo samo to, da ratova bude što manje. Da se vode humanije. I da posljedice ne budu tako grozne kako je bilo dosada u mnogim ratovima. Taj se pak uspjeh ne postizava toliko izravnim putem: putem diplomatskih pregovora i međunarodnoga ratnog prava. Do uspjeha se više i prije dolazi neizravnim putem: životom po zdravoj etici i objavljenom moralu, kako ga uči Katolička Crkva. Na taj je put mira Katolička Crkva uvijek prstom upirala, a upire neprestano i danas. Da taj put vodi najsigurnije k miru, to priznaju svi veliki umovi i sva plemenita srca našeg doba, a tako je bilo kroz svu povijest Katoličke Crkve.

Rat je sigurno jedna od posljedica istočnoga grijeha. Za što je Bog i rat stavio među posljedice istočnoga grijeha — nedokučiva je tajna.

2. ČAST I POŠTENJE

Kad dođeš pred ulaz u grad, vidiš nad dovratnicima godinu 1561. Bit će, da je te godine građena kula. Pojedini dijele grad su kud i kamo stariji. Možda su prvi temelji položeni još u rimsko doba. Bilo kako mu drago, svakako je grad star, a i vrlo star.

Koliki su se vlasnici kroz to vrijeme izmijenili? Gdje su danas? Nema ih. Mnogima se ni za ime ne zna. Muči Te radoznalost. Htio bi znati, kakve su ih misli pratile? Koje su ih brige mučile? Oko čega se kretao govor njihov? Čime su se bavili? Na što su životnu snagu trošili? Što ih je prikovalo o bolesnički krevet? Tko ih je pratio do hladnoga groba? Gdje su našli zadnji počinak?

Ulažiš u grad kroz svečani ulaz. Prolaziš hodnicima i pitaš zidove. Oni mramorkom šute. Gledaš jelenje rogove — lova-

čke uspomene — što su ih gospodari nakon bogata lova stavljali na zidove kraj hodnika. Ni jelenji rogovi ništa ne govore.

Nikola grof Zrinski, sigetski junak (rodio se oko god. 1508. u gradu Zrinu — junački je poginuo 7. IX 1566. u Sigetu).

Otvaraš vrata jedna za drugima. Pokorno se otvaraju, ali ostaju i dalje nijemima. Prolaziš sobama. Prostrane su i velike. Svjedoci su života svih svojih nekadašnjih gospodara. Svjedoci su najnježnijih obiteljskih radosti, ali i ratničke

surovosti. Znađu za gordu plemićku oholost nekih gospodara, ali i za zlatno srce drugih. Sjećaju se hrvatske gostoljubivosti, ali i nesmiljenoga ubiranja desetina. Svega se toga sjećaju, ali mukom muče. Taj je muk tolik, da Te strah hvata. I što je noć bliže, to je i muk veći, to i Tvoj strah raste. Ali ni otkud riječi. Ni otkud glasa. Pitaš sunce, koje ih je grijalo. I blijedi mjesec. I drage zvijezde, koje su ih pratile kasno u noć na počinak, kad su si užili darove dobrote Božje. Pitaš ih i moliš: Ta sin sam radoznale Eve — cupidus sum rerum novarum (željan sam novih stvari). Sve šuti poput knjige zapečaćene sa sedam pečata.

Koliko imade ljudi, koji bi od mrtvih zidova trebali učiti, kako se čuvaju tajne. A ljudi su živa i razumna bića. Od svih stvorova na zemlji najsavršenija bića. A iza anđela Bogu najbližija i najbliža bića. Ipak se zaboravljaju i otkrivaju tajne. I one tajne, na koje su zadali časnu riječ. Pa i takve, na koje su se obvezali zakletvom. Zidovi vjerno šute, a ljudski jezici lupaju, da te srzi prolaze. Bodu jače nego nož. Otrovniji su i od onih otrovnice zmije. Opasniji su i od poskoka. Pogubniji i od mača. Gori od svakog oružja — pa i od same smrti. Rana od noža prije zacijeli, nego rana na dobrom glasu. Prije ćeš naći ustuk protiv zmijskog uboda, nego natrag dobiti izgubljeni dobar glas. Manje Ti je zlo načinio poskok, kad Ti je oduzeo tjelesni život, nego jezik, koji Ti je oduzeo poštenje. Fizička smrt od mača nastupa časkom, a moralna smrt gubitkom poštenja traje i godine, a možda i čitav život. Zemlja konačno pokrije i zaboravu predaje sve tjelesne nedostatke, ali nema moći, da iz sredine ljudske uzme ljage s poštenja. Lijepo primjećuje psalmista: »Zubi su sinova ljudskih oružje i strijela, a jezik je njihov oštar mač« (Ps 56, 5). Isus, sin Sirakov slavi Boga i zahvaljuje mu: »Oslobodio si tijelo moje od propasti i od zamame opaka jezika. Ti si me oslobodio od nečista jezika, od lažljive besjede i himbena jezika« (Sir 51, 3 i 7).

Sveti je Jakob divno ocrtao opasnost jezika. »Ako tko u riječi ne pogriješi, onaj je savršen čovjek, koji može obuzdati i sve tijelo.« »Gle mala vatra koliku šumu sažee. I jezik je vatra, svijet nepravde. Jezik se postavlja među naše udove, kaljajući sve tijelo i paleći sav naš život, zapaljen od pakla. Jer sav rod zvijeri i ptica i gmazova i riba kroti se, i ukrotila je čovječja narav; a jezika nitko od ljudi ne može ukrotiti, nemirno je zlo, puno otrova smrtonosnoga. Njim blago-

slivljamo Boga i Oca i njim kunemo ljude, koji su stvoreni na sliku Božju. Iz istih usta izlazi blagoslov i kletva. Ne valja, braćo moja, da ovo tako biva.» (Jak 3, 2; 3, 5-10).

*

A kad bi ipak zidovi Mokrica progovorili? A kad bi ipak bijele kule pripovijedale svoja sjećanja? Čega se sjećaju, što bi nam kazivale? Pričale bi nam, da su njihovi gospodari vjerovali u jednoga, pravoga Boga. I u križ Spasiteljev. I u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu. Gle, još se i danas na jugozapadnom dijelu grada nalazi tornjić s križem. Križ je dominirao nad gradom i nad vlastelinstvom. Križ je čuvao i sačuvao grad od propasti kroz tolika stoljeća, dok su drugi slični gradovi bez križa davno već propali, pa im se više ni za ime ne zna. I danas križ dominira nad gradom. Grad se nalazi u rukama Bogoslovnoga sjemeništa zagrebačke nadbiskupije. On je vlasništvo duhovne institucije, koja visoko cijeni Kristov križ. Ta ustanova neprestano tumači Kristov križ. Za nj se oduševljava. Za nj živi. Za nj radi. Za nj pregara. Za nj trpi. S njime je tako usko povezana, da bez njega nema ni života.

Kule bi Ti rekle, da su gospodari njihovi mnogo cijenili poštenje i dobar glas. Znali su vrlo dobro, da glas — kako dobar, tako i zao — preživljuje čovjeka. Kad su već kosti davno u grobu istrunule, glas još uvijek živi. Doživljuje i Metuzalemove godine. Ne da se uništiti kao ni duša, čija je on značajka. Kad glas živi tako dugo, plemenitom čovjeku nije svejedno kakav će biti. Plemenit čovjek nastoji da ostavi dobar glas, veliko poštenje. Takav glas neka živi. Takav neka preživljuje čovjeka. Takav će svijetliti budućim pokoljenjima. Takav će biti bogati dobrotvor ljudskog društva, jer će potomke putiti samo na dobro, samo na vrline. Takav je glas dostojan čovjeka!

Sam grad svjedoči, da im je bilo stalo do vlasti i dobra glasa. Kad gledaš, vidiš odmah: umni su bili, i puno su srca imali. Posjedovali su mnogo ukusa i to profinjena ukusa, kome se mi — današnje generacije — samo diviti možemo. Sagradili su grad s debelim zidovima i jakim kulama, koje odolijevaju svakoj nepogodi. Altruisti (nesebični) su bili. Na potomstvo su mislili. Neka i potomci uživaju blagodati grada. Neka i nasljednici — bez obzira koji će biti i kako će se zvati — budu dionici njihova rada i njihove muke.

Altruista može biti samo onaj čovjek, koji u Boga vjeruje. Samo onaj se može žrtvovati za drugoga, koji ima pred očima, da nam je Bog svima otac, a među sobom smo braća. Samo onaj može čutjeti za drugoga, tko zna, da je prva i najveća

Petar II. grof Erdödy, ban Hrvatske, Slavonije i Dalmacije (1557—1567).

Božja zapovijed: ljubi Boga nadasve, a iza nje dolazi odmah: ljubi bližnjega kao samoga sebe. Iskustvo nas uči: što je kod kojega čovjeka življa vjera i dublje poznavanje zapovijedi Božjih o ljubavi, to je kod njega više smisla za tuđe

potrebe, to je on veći altruista. Imade altruista i iz čisto humanih (čovječanskih) motiva. No ti su rjeđi, i altruizam (ljubav prema drugome) je njihov daleko po svojoj intenzivnosti (jakosti) od onoga iz objavljenih motiva. Humani je altruizam tako rijedak, da se gotovo gubi pred vjerskim. Traje tako dugo, dok to godi čuvstvu toga altruiste. A ide samo tako daleko, dok ne dolazi u koliziju (sukob) s ličnim interesima altruiste. Čim bi, i koliko bi, stradali lični interesi takvoga altruiste, odmah on napušta altruizam i vraća se natrag svome vlastitom »ja«.

U rađanju se i odgoju djece očituje altruizam — ljubav prema bližnjemu. Ali je u toj ljubavi i puno egoizma — ljubavi prema samome sebi. Ta zar nije prirodno — zar ne traži ljubav prema samome sebi, da u svom djetetu gledaš nastavak svoga života, sebe pomlađena. A ipak se poratni neki svijet i toga altruizma boji. Ne će rađati djece. Ako je i rodi, ona su mu teret. A teret su, jer takav čovjek ne pozna osnova i volje Božje. Ne! On pozna samo sebe i vlastiti užitak. Prijašnje su generacije rado i spremno rađale i odgajale djecu, i tako razvijale bar ovaj egoistični altruizam, ako već nijesu mogle, ili nijesu dospjele, da u većem stepenu razvijaju pravi altruizam. I tu su mrtve generacije — Bog im duše pomilovao — bile daleko nad našima!

A kad bi, konačno, i kule, i sobe, i hodnici, i debeli zidovi sve otkrili, što znadu o svojim nekadašnjim vlasnicima, što bi izašlo napolje? Doznalo bi se, da su imali i nedostataka. Možda i većih. Bili su to grijesi iz ljudske slabosti, a ne iz zlobe. A grijesi su iz slabosti daleko manji od onih iz zlobe. I oproštenje od Boga dobivaju prije i lakše, nego oni iz zlobe. No dobro je, da se ne zna ni za te grijehe iz slabosti. Današnji bi se perverzni (nastrani) ljudi i nad tim grijesima iz slabosti farizejski (licemjerno) sablaznili. A sablaznili bi se samo zato, da mogu prikriti i ispričati svoje grijehe iz zlobe, i svoju perverznost ili nastranost.

*

Bivši mrtvi vlasnici! S mirom počivajte u grobu. Snivajte slatki san. Jedne ste tajne ponijeli sa sobom u grob. Te čuva majka zemlja. Pokrila ih je zajedno s vašim tijelom. Zavila ih je tajanstvenim velom, koji je gluh i nijem na svu radoznalost ljudsku. Zemlja je širokogrudna. Sve tajne spremno prima. Za sve ima mjesta. Sve brižno čuva. Koliko god ste joj tajna povjerili, sve vjerno čuva. Velikodušna je. Ništa ne

odaje! — Druge ste tajne povjerili mjestima i prostorijama, u kojima ste se za života kretali. I te su tajne na sigurnom. Niti će ih odati šume, u kojima ste se divovski borili s divljim veprovima. Niti šikare, u kojima ste lovili krasne jele-ne. Niti gorski obronci, po kojima ste natjerivali brzonoge srnjake. Niti ravna polja, gdje ste lovili čas plašljive zečeve, čas žutovrate fazane. — Treće ste tajne povjerili ljudima. Te su najmanje zaštićene. Iako su ljudi nekad više držali do svojih obećanja i časne riječi, ipak se događalo, da im je iz slabosti ljudske pobjegla i koja tajna. Tih je slabosti bilo nekada. Ima ih i danas. Kod stanovite vrste ljudi i više nego nekada.

Kad bi, najzad, neki svijet doznao i sve vaše tajne, što vam može? Mogu brusiti jezike koliko hoće. Mogu udarati jezicima uzduž i poprijeko kako hoće. Međutim što god tko čini, na obraz mu pada. Ako učini nešto plemenito, bit će mu obraz čist i svjetao. Učini li nešto ružno, nešto prljavo, i to mu pada na obraz. Bit će mu obraz prljav i crn. Škodi, dakle, u prvome redu samome sebi. Vi više ne potpadate pod ljudski sud. Vaš je sudac samo Bog. A Bog je dobar. »Ispovijedajte se Gospodinu, jer je dobar« (Ps 105, 1). »Dobar je Bog onima koji se ufaju u njega« (Tužaljke 3, 25). »Dobar je Gospodin: on jača u dan tjeskobe« (Nah 1, 7). Božja je dobrota tolika da svaka druga dobrota pred njegovom gotovo iščezava. »Nitko nije dobar, nego jedini Bog« (Lk 18, 19). Pravedan je Bog. Neće vas suditi više nego ste krivi, ni teže nego ste zaslužili. »Pravedan si, Gospodine, i sud je tvoj pravedan« (Ps 118, 137). »Pravednosti je puna desnica tvoja« (Ps 47, 11). No najveća je utjeha čovjeku, da je Bog milosrdan. »Milosrđe je Gospodnje odvijeka« (Ps 102, 17). »Jer je kod Gospodina milosrđe, i obilno je u njega otkupljenje« (Ps 129). Milosrđe je Gospodnje toliko, da nadilazi sva djela njegova. »Milosrđe je njegovo nad sva djela njegova« (Ps 144, 9).

Svemogućí, vječni Bože! Kolika je utjeha čovjeku, da ga nakon smrti i na sudnjem danu ne će suditi ljudi, nego Ti. Ljudi sude iz obzira. Iz obzira i donose strašne osude. Iz obzira ljudskih je donesena i najgroznija osuda — osuda samoga Sina Tvoga Isusa Krista. Jao nama, kad bi o ljudima ovisila naša vječnost! A ovako: na sudačkom ćeš prijestolju sjediti Ti, dobri i blagi Isuse, koji si rekao: »Nijesam došao zvati pravednike, nego grešnike« (Mt 9, 13). I svečano si

naglasio: »Bog ne posla Sina svoga na svijet, da sudi svijetu nego da svijet spasi po njemu« (Iv 3, 17). Na jednoj strani zloba ljudska, a na drugoj dobrota Božja — potakle su sv. Pavla, da je izrazio želju: »Želim se riješiti (ovoga zemaljskoga života) i biti s tobom (Isuse)«. Istu je misao, samo na svoj način, izrazio i naš gradišćanski pjesnik Miloradić:

»Želim si, želim, va ruki duplir,
Va grobi je tiho, va grobi je mir«.

3. SREDOVJEČNE TAMNICE

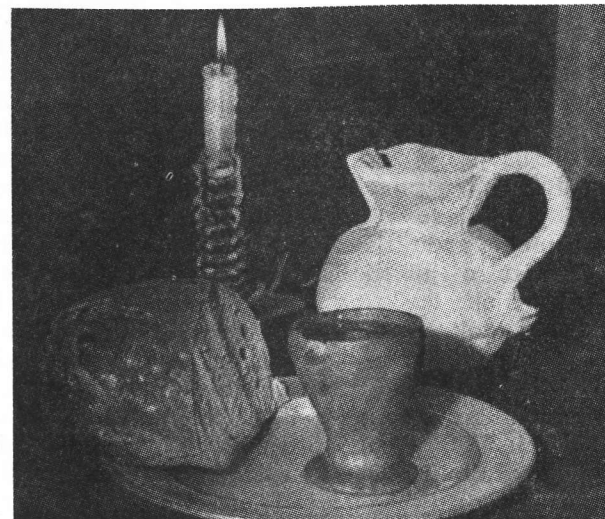
Kad si pregledao sav grad, spustiš se u prizemlje. Još korak dva, i eto te u tamnicama, što su se nalazile duboko pod kulama. Zapravo su to podrumi. Tu je u blizini jedna mala izba. Izgleda kao krušna peć. Kažu, da je tu bio zatvoren i »seljački kralj« Matija Gubec nakon tragična poraza seljačke vojske kod Donje Stubice. Da li to stoji, ili ne, teško je reći.

Matija se Gubec borio za plemenitu ideju. Dobro je htio. Podlegao je jačoj sili. Život je dao za ideju. Zato je velik. Da li je u tamnici čamio u Mokricama, ili gdje drugdje, ništa bitno ne mijenja na stvari. S njime je pala u grob i ideja seljačkih pravica. Ali ta ideja nije bila trajno pokopana. Dugo je doduše ležala u grobu. Preko 300 godina. Konačno je ipak uskrsnula. Uskrsnula je u novom ruhu, osvježena i pomlađena. Pod idejom se »Seljačkih pravica« hrvatski narod i dalje borio. One su mu davale snage u borbi. S njima je izvojevao i ovo što danas ima. Danas vladaju našim javnim životom seljačke pravice. Seljak je pobijedio! Matija Gubec je pobijedio!

Tko je mogao nekada i pomisliti, da će prezreni seljak smoći toliko snage! Da će izdržati toliku borbu! Da će ta borba trajati tako dugo! A ipak je seljak izdržao i pobijedio! I opet jedan dokaz više. Plemenita ideja uvijek pobjeđuje. Pobjeđuju i oni, koji se bore za poštenu ideju. Može biti, da borci poštene ideje padnu u borbi. Može biti i plemenita ideja na čas pobjeđena. Može biti bačena u pozadinu. No ona će — prije ili kasnije — doći na površinu. Isplivat će. Uskrsnut će. A s njom će uskrsnuti i pobijediti i svi oni, koji su se za nju borili.

Velika je stvar u odgoju kako omladine, tako i cijeloga naroda, da ga naučimo visoko cijeniti plemenite ideje. One

mu svijetle. Oplemenjuju mu um i srce. One ga vode. One mu daju snage. One su radost u radu, a veselje u uspjehu. Konačno i sam narod vrijedi samo toliko, koliko vrijede njegove ideje vodilice.

Vrč Matije Gupca

Nedavno je bilo govora o viziji (privedenju), u kojoj nastupa Matija Gubec. U viziji se pojavljuje s krunom na glavi. Nije to više ona užarena, mučenička kruna, nego lijepa, pobjednička kruna. I u drugoj se viziji javlja Matija Gubec. S njim se pojavljuju Gašpar Alapić i Franjo Tahi. Lijepo se razgovaraju, jer u vizijama nema neprijateljstva. U viziji poznaju i Gundulićeva »Osmana«, i citiraju ga. Prvi počinje Franjo Tahi: Znaš, moj Mate, tako Ti je to.

»Kolo sreće u okoli
Vrteći se ne pristaje«.

Gašpar Alapić nastavlja: Dá, dá, dragi Mate!

»Nekad bilo, sad se spominjalo«.

»Tko bi gori, taj bi doli!«

Konačno će obojici Matija Gubec: Pravo imate Frane Tahi i Gašparu Alapiću. I ja znam nešto iz Osmana: »A tko doli, gori ustaje!«

Vizija završava, a lica se vraćaju natrag u grobove. Mi pak primjenjujemo viziju na plemstvo i seljake.

4. PRVA PONOČKA

Božić nije najveća svetkovina u nizu svetkovina sv. Kat. Crkve, ali je sigurno jedna od najdražih svetkovina i jedan od najmilijih blagdana. Božiću se sve veseli. I sijedi starac, jer ga Božić sjeća tolikih radosnih dana, što ih je u životu sproveo gledajući prigodom Božića nedužno dijete — Maloga Isusa. Božić osvježuje klonulu staricu, koja pripovijeda, što se zbilo o Božiću ove i one godine u njezinu životu. A unučad to sluša i prenosi se u viši svijet — svijet slatkih sanja. Očevi se i majke raduju Božiću, jer se i opet pruža prilika, da pričaju djeci o ljubavi Božanskoga Djeteta, koje je radi nas i naših grijeha došlo na svijet. Mučilo se i patilo kao i ljudska djeca, dok konačno nije na križu umrlo kao zreo čovjek i tako pomirilo ljude s Bogom. A da veselje dječje bude veće i da nauku o Sinu Božjemu radije poslušaju, roditelji su spremili djeci i lijepih darova za Božić. Reći će dobroj dječici: Evo, djeco, ovo vam šalje Mali Isus, koji leži u betlehemske štali. U jaslama na tvrdoj slami. O Božiću su radosna napose djeca, jer je Djeteta Isus i po vanjštini i po duši djeci najbliži. Po vanjskom je obliku dijete. Kretanje su mu dječje. Bliz je djeci i po tome, što je od svih ljudi djecu najviše volio. »Pustite djecu, neka dolaze k meni, i ne branite im, jer je takvih kraljevstvo Božje« (Mk 10, 14). Prijatelj je dječji, jer se djeca nakon sv. krsta a prije uporabe razuma sigurno i bez ikakve poteškoće spasavaju, a odrasli ljudi dolaze u nebo samo onda, ako su po plemenitosti i čistoći srca slični djeci. »Zaista vam kažem: Tko ne primi kraljevstva Božjega kao dijete, ne će ući u njega« (Mk 10, 15). Da su mu djeca bila naročito draga, vidi se i po tome, što ju je privijao k sebi i posebno blagosiljao. »I zagrlivši ih stavi ruke na njih te ih blagoslovi« (Mk 10, 16).

Ljudi ne shvaćaju sasvim uzvišenih događaja, koji su prethodili samome rođenju Sina Božjega. Ne shvaćaju sasvim ni bezgrešno začecje Majke Božje, a jednako ni začecje druge Božanske osobe po Duhu Svetome. Tih istina ne shvaćaju potpuno ni najdublji bogoslovi. Štaviše, ni ne mogu ih potpuno shvatiti, jer su to istine, koje nadilaze ljudski um. Znamo, da su objavljene, ali sadržaj njihov sa svih strana ne

možemo obuhvatiti. To su vjerske tajne ili misteriji. Što ne može slabi um ljudski dokučiti, to treba poniznom vjerom prihvatiti. No sam predmet božićne svetkovine — rođenje Isusovo u ljudskoj naravi — to ljudi shvaćaju. I potpuno shvaćaju. Ta rađanje ili postanak novoga života gledaju ljudi svaki dan u prirodi. Neprestano se na zemlji pojavljuju novi životi. Tako oko čovjeka, tako kod samoga čovjeka. Konačno i najveći dio svih događaja na zemlji i nije drugo nego rađanje i rastvaranje. I baš zato, što ljudi, pa i neuki, jasno shvaćaju predmet božićne svetkovine, uživljaju se u nju više nego u druge svetkovine. I veći odraz pokazuju svoga razumjevanja kod Božića nego kod drugih svetkovina. A vanjski se odraz osobito očituje u nježnim, toplim i srdačnim božićnim pjesmama.

I mi se svećenici radujemo rođenju Isusovu kao i druga publika. Još i više. Da nije Isus došao na svijet, ne bi bilo ni nekrvne žrtve — sv. Mise. Time bi otpala i jedna od bitnih služba našega, svećeničkoga zvanja. Otpale bi i bezbrojne radosti i utjehe našega, svećeničkog života, koje izviru upravo iz sv. Mise. Lišeni bi bili izravne i najtješnije veze sa samim Bogom. U svetoj se Pričesti tako tijesno sjedinjujemo s Presv. Tijelom i Presv. Krvi Kristovom da postajemo jedno s Kristom. Isus nas svojom prisutnošću tako proniče, da ne živimo više svojim naravnim životom, nego nadnaravnim — Kristovim životom. Poslije euharistijskoga sjedinjenja s Kristom »ja više ne živim, nego živi u meni Krist« (Gal 2, 20).

Božić čine Božićem — uz duboko vjersko značenje — zima sa snijegom, božićno drveće i ponoćka. Ponoćka je i onima, koji su u vjerskom pogledu posve nehajni, — tako mila, da će joj prisustvovati, makar inače čitavu godinu ne prisustvuju sv. Misi. Doći će k rođenju Boga — Djeteta, jer vjeruju, da je dobro. I blago. I milosrdno. Radi ljudskih je slabosti primilo ljudsku narav, pa će i ovim nehajnicima oprostiti njihove slabosti.

*

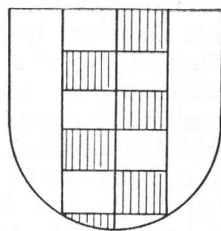
*

*

U Mokricama postoje dvije kapele. Jedna je u perivoju. Posvećena je sv. Ani. Ta je javna. U njoj se čita sv. Misa svake nedjelje i blagdana u 8 sati. Na sv. Misu dolazi obilgatno vlastelinska družina i namještenici, a dođe i po koja osoba iz okolice. Druga se kapelica nalazi u samome gradu. Smještena je u jugozapadnoj kuli u drugom katu. Ova je

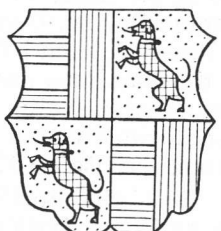
Spomenik generala Ivana pl. Lenkovića u Novom Mestu i grbovi mokričke gospode u 15. i 16. stoljeću.

SEBRIACH

PERNEGKH

LAMBERG

RÄCKNITZ

polujavna. U njoj vrše svoje pobožnosti časne sestre i kućna družina. Sjemenišno je poglavarstvo nastojalo da i ova kapelica bude uređena u stilu s kulom, u kojoj se nalazi. Uređaj je kapelice dovršen neposredno pred sam Božić 1938. Bilo je na vlastelinstvu izvanredno veselje, kad se pročulo, da će prva sv. Misa u ovoj kapelici biti ponoćka. Tako je i bilo. Ali je naglašeno odmah i to, da će ponoćki moći prisustvovati samo najuži krug — namještenici i družina.

Bio je dirljiv prizor. Grad je inače tih i miran kao začarani dvori. Kad se smrkne kao da nema žive duše u njemu. Vidiš rasvijetljenu samo kuhinju i možda još koji prozor, ako je tko slučajno iz Zagreba došao u Mokrice. No to je rijetko. Jedini je ekonom, koji često boravi u Mokricama. Drugi su poglavari rijetko tamo. Naprosto ne dopiju. U sjemeništu je uvijek posla. I po danu i po noći. Poglavari su u neprestanom i napetom radu. Hoćeš pouke, hoćeš sveta disciplina, sve to okupira poglavare. Poglavari se ne mogu ni maknuti iz sjemeništa dok traje školska godina. Zavodski život i zavodski rad može pravo ocijeniti samo onaj, koji je sam živio i radio u zavodu. Stotinu je svaki dan na oko malih i sitnih briga u zavodu, koje Ti glavu taru. U sebi su pak te brige velike i teške kao što je velik i odgovoran posao oko odgoja bogoslova — budućih svećenika. Svakidašnje Te brige i poslovi zavodski tako iscrpe, da si želiš malo odmora kao ozebao sunca.

Prije ponoćke kao da je grad oživio. Na uglovima hodnika gore zapaljeni dupliri, da posvijetle družini kad se skuplja u kapelicu. Zapaljeni dupliri tajanstveno svijetle. Svjetlo je slabo, ali čarobno. Nikoga od ljudi ne prepoznaješ. Vidiš samo sjene i čuješ teške korake. Kao da su mrtvi ustali iz grobova i o ponoći traže mira i pokoja u Gospodu. I borovi su, što okružuju kulu, sada mirni. U tišini napeto očekuju, kad će pozvoniti zvonce, da je odbila ponoć. I oni će pratiti ponoćku. I oni će se pokloniti Novorođenom Kralju. I borovi svoj život zahvaljuju Božjem Sinu — Riječi Božjoj. »Sve je po njoj postalo, i bez nje ništa nije postalo što je postalo« (Iv 1, 3).

Zvonce pozvoni. Ponoćka počne. Kraj oltara se nalaze u blizini jaslje. Lijepo su rasvijetljene. Jasno vidiš Maloga Isusa. Majku Božju. Svetoga Josipa i pastire. Duševno raspoloženje za ponoćku vanredno. I pjevački je zbor pjevao pod ponoćkom. Svega šest osoba a pjevale su četverglasno.

I pjevači su samo kućna družina. Svećenik je zapjevao »Slava Bogu na visini«, a pobožna publika nastavila »i na zemlji mir ljudima, koji su dobre volje«. Kao da slušaš anđele nad štalicom kod rođenja Isusova o ponoći nad Betlehemom. Svećenik je pročitao sveto Evanđelje. Protumačio je s par riječi betlehemske događaj i značenje ponoćke. Nakon toga zaželio sretan Božić svima nazočnima i nastavio sv. Misu. Na licima je vjernika odsijevao sveti — blaženi mir. To je onaj mir, o kome je Isus često govorio. To je onaj nadzemaljski mir, koji ljudi niti shvaćaju, a niti ga imaju. To je Božji mir, koji samo Bog daje. »Mir vam ostavljam; mir svoj dajem vam« (Iv 14, 27).

Kolika je blagodat za čovjeka, kad može biti blizu Isusa! »Biti bez Isusa, to je paklena muka, a biti s Isusom slatki je raj. Tko Isusa nađe, našao je blago, štoviše blago nad sve blago. Dakle od svijet Tebi dragih neka Ti Isus jedini bude osobiti ljubimac! I ne daj, da se ičije srce Tobom bavi ili da se Ti baviš ičijom ljubavi; nego neka bude Isus u Tebi i u svakom dobrom čovjeku«. (Naslj. Krista II, 8).

Nakon ponoćke se bogoljubna publika razila u svoje staneve. Iza jedan sat poslije ponoći opet gradom zavladao mir i grobna tišina. Samo su još borovi i ciprese dugo u noć razgovarali o ganutljivim časovima prve mokričke ponoćke.

5. DVIJE LIPE

Kad si izašao iz grada i pošao u perivoj, na prvom ćeš koraku sresti dvije lipe. Slične su si kao dvije rođene sestre. Ogromne su i silno krošnjate. Kad prolistaju, čine hladovinu da je milina. No već su stare. I kvrgave kao stare bake. Nije ni čudo. Tko bi izbrojio, koliko su već puta prokisle od kiše? Srpanjsko ih sunce nemilosrdno žeže, a ledeni snijeg bez sućuti hladi. I teške im magle padaju na grane. A vjetrovi ih biju kad se kome svidi. A one trpe i šute. Kao bake, što dan za danom hrane i tetoše unuke svoje, tako i ove lipe godinu za godinom hrane grane svoje, listaju i cvjetaju. Kad procvatu kao da su se pomladile. A mirišu tako ugodno! Svojim mirisom privlače bezbrojne kukce, a napose marljive pčele. Toliko pčela zuji po njihovim cvjetovima, da misliš: sve su se pčele ovoga svijeta sjatile baš na ove lipe. Mekane su i dobroga srca. Uz svoje grane hrane i mnogo nametnika — imelâ. Tko god ih je prozvaio slavenskim drvom, dobro ih je prozvaio. Hrane nametnike jednako kao i slavenski narodi.

Pod njima je stol od običnih jelovih dasaka. I klupe su oko stola od jednakih dasaka. Tu otpočine umoran putnik. Tu s tekom ručaju vlastelinski radnici bilo kad kose, bilo kad rade koji drugi posao. Tu odsjedaju đaci — izletnici. Oni su najdraži. Oči su im blažene. Lice razdragano. A noge poigravaju od veselja. A kako i ne bi? Prva je radost, što toga dana nema škole. Izbjegli su, da ne moraju pet sati sjediti u razredu. Uklojena je opasnost da budu pitani. Zgoditak, što ne će dobiti negativnih ocjena, koje donose tragične posljedice na svim linijama. Uzmi, da izlet prati lijepo i toplo vrijeme. Pa harmonika! A ako je k tome još i mama štogod tečna spremila u torbu! Da vidiš pustoga veselja! Neka se vesele. Neka si užiju mladosti. Neka rade na izletu štogod hoće, samo neka ne griješe. Mladost brzo prolazi. Nikada se više ne vraća. Zato mladosti nikada ne krati nedužnoga, mladenačkoga veselja!

Pod ovim je lipama i profesor Grgec prosjedio sate i sate. Tu je pisao svoje ratne uspomene. Ovdje je crtao lik glavnoga junaka — Grgu Mikulina. Pred njim je sva sila zapisaka, noteza, bilježnica, u kojima su vjerno zapisane pojedine zgode iz svjetskoga rata. Čita. Kopa. Slaže. Sređuje. Sav je u ratnim uspomenama. Radio je na njima čitave praznike. Dok su drugi gosti u gradu dugo u jutro počivali, on je rano ustajao. Dok su drugi boravili u carstvu sanja, gdje čovjeka ne muče dnevne životne brige, kamo ne dopire ni pakost ljudska, on već sjedi na klupi pod lipama, i crta svoga Grgu Mikulina.

Profesor je Grgec mogao svoga junaka nazvati Ahilom. Mogao je prozvati Hektorom. Mogao mu je dati i ime Odisej. Sa svima ovima ima njegov junak dodirnih tačaka. Fizičku snagu ima poput Homerova Ahila za opsade Troje. Lijep je značaj kao i plemeniti Hektor. A kroz život se probija, pati i muči jednako kao i patnik Odisej. Svome junaku ne daje ovih imena. Ovo su poganska imena, a njegov je junak kršćanin, i to kršćanin u najuzvišenijoj kršćanskoj formi — katolik. Poganski su se junaci iz Ilijade i Odiseje borili, i svoje dnevne dužnosti vršili, iz naravnih motiva, a njegov je junak — junak objavljene vjere i nadnaravnih motiva. Poganskim je junacima rat vrlina, a njegovu je junaku u svjetskom ratu rat samo nužno zlo. Poganski su junaci ratovali, da steknu slavu i imetak, a njegov junak ratuje jer mora, i koliko mora. Konačno, njegovu junaku nije do slave ovoga svijeta, koje

nestaje kao i dima, nego do kršćanskih kreposti, koje čine čovjeka velikim i pred Bogom i pred ljudima.

Njegov junak ima skromno ime. Zovu ga općenito Grga, a prezime mu je dao Mikulin, jer se netko od pređa junakovih zvao Mikula. To je naše domaće ime i prezime. Ljudi se kod nas često slično zovu. Tako se zove Jure Perin. Ili Mate Antin. Ili Matija Markov.

Grga se Mikulin nešto izdiže od srednje visine. Pun je. Zdrav je. Krepak. Jak. Kosa mu je bujna i crna, ali se već pomalo snijeg zalijeće u nju. Pogled mu je strog. Pomalo i mrk. Čelo nabrano. Brk mu se objesio. Narodna bi pjesma rekla: »Brci su mu pali do ramena«. Govor mu je polagan, jasan i razgovjetan. Hod muževan i siguran. Kod njega je sve ozbiljno, sve muževno. Kad ga gledaš izvana, mislio bi: taj je hladan kao kamen, a tvrd kao tvrda orahova ljuska. Otkreneš li pak tu tvrdi orahovu ljusku, naći ćeš u njoj profinjenu jezgru. Njegov junak ima plemenitu dušu. Dušu punu velikih ideja i toplih osjećaja. Njemu je više stalo do vrlina duha, nego do vrlina tijela. Sav je zaokupljen duhovnom kulturom. Koliko je već knjiga pročitao i lijepih misli zapamtio! A napisao je, i neprestano piše, toliko umnih rasprava, članaka i knjiga, da ne shvaćaš, gdje smogne za sve to vremena.

Životno mu je zvanje škola. S ljubavlju je posjećuje. Svega sebe daje u školi. Ne znaš, da li su mu misli dublje, ili je pak forma ljepša. Njegova kultura uma i srca idu uporedo. To je u životu velika rijetkost. Mnogo ih ima u javnom životu, koji posjeduju visoku kulturu uma, a u privatnom su životu prljavi. Po karakteru ispod prosječnosti. Drugi su pak puni osjećajnosti i dobre volje, a bez znanja, pa opet u životu malo vrijede. A Grga je Mikulin i intelektualni i moralni junak zajedno. Ima široko srce. Tankočutan je. Svima hoće dobro. I najbolje. Za đake se žrtvuje do zamjerne visine. A ipak se nađe učenika, koji ga ne shvaćaju! I nezahvalni su mu! Imade ih, koji su već gotovi ljudi. Ponose se i visokom duhovnom kulturom. Veliki su dio te duhovne kulture primili baš od njega. Mjesto hvale, susreću dobročinitelja na ulici tako, da ga ni ne pozdrave! Boli to Grgu Mikulina. I mora ga boljeti. Ali ti isti tim istim postupkom daju i sebi svjedodžbu duševnoga siromaštva. Zamislite se. Tko ne vrši obveza prirodnoga zakona: ne poštuje roditelja, učitelja, odgojitelja i dobročinitelja, kako će onda vršiti druge zakone, koji su po vrijednosti i težini obveze daleko iza prirodnoga.

Takvi će tipovi u životu biti karijeriste, sebičnjaci. Oni će — kad se bude radilo o njihovim ličnim interesima — i Božji zakon izigrati. I ljudski prezreti. I poštenje prodati. I čast pogaziti. — Smiri se, Grga Mikuline! Nijesi ti sam, koji doživljuješ ovakve doživljaje. Slično doživljuju i drugi!

Iz ratnih se uspomena na svakom koraku vidi, da je Grga Mikulin na bojnome polju za svjetskoga rata mnogo čitao. A čitao je naročito naše, katoličke stvari. Kako je tankočutan i nježne savjesti! Kod svakoga pisca nađe nešto lijepa. Za svakoga ima koju tu pohvalu. Kod jednoga nalazi dobru volju. Kod drugoga temeljite misli. Kod trećega lijepu formu. Tu iznosi klasičan jezik. Tamo je umjetnički stil. Ovdje je otkrio književni talenat, ondje originalnost u prikazivanju. Drži se lijepoga moralnoga principa: u pohvalama melius est abundare quam deficere — bolje je obilnije pohvaliti, nego od zaslužena priznanja i najmanji dio oduzeti. On je prema svima takav. A drugi prema njemu? Rijetki su, koji mu daju najnužnije priznanje!

6. ČETIRI GODIŠNJE DOBE

Nedaleko od dviju lipa naći ćeš u perivoju četiri kipa. Vani su. Na otvorenom su. Već ih je i mahovina obrasla. Odakle su? Kako su stari? Kako su ovamo prispjeli?

Na ta pitanja odgovaraju povjesničari starog grada Mokrica.

S prirodom su u uskoj vezi. I tumače prirodu. Prikazuju četiri godišnje dobe. Kao što je priroda uvijek mila i draga, i uvijek ima svojih čara, tako su i izletnicima mili i dragi i ovi kipovi. Kadgod prolazi izletnik mimo, ne može, a da ne bi stao. Ne može ih se nagledati. Uvijek mu nešto nova kazuju, uvijek mu dušu smiruju.

Prvi prikazuje proljeće. To je djevojka s cvijećem u ruci. Toplo sunce, životna mladost, prolitalo drveće i rascvjetala livada u blizini, sve to čini pojam proljeća. A kipar je taj pojam tako zorno i duhovito personificirao ili predstavio u ovome kipu. U proljeću se priroda budi za novi, mladi život. U proljeću najveći dio biljnoga carstva cvate. Prema tome su i glavne značajke pojma »proljeće« baš mladost i cvijeće. Te su dvije značajke ostvarene i na kipu. Mladost je ostvarena u djevojci, a cvijeće je prikazano u djevojčinoj ruci.

Drugi kip prikazuje ljeto. To je starija žetelica sa snopom pšenice u naručaju. Jednostavna je i skromna. Ozbiljna je i radina. Čitav je dan žela na suncu. Umorna je. Ne hodaju joj lude misli po glavi. Djecu će nahraniti. Bogu dušu pre-

Matilda grofica Auersperg sjedi u krugu »Četiriju godišnjih doba«, pod lipama, u Mokricama.

poručiti. Zatim u snu potražiti mir i počinak. A san će joj biti miran. Obilna nagrada za mukotrpni rad preko dana. Ako pak dođu sanje, kretat će se samo oko pšenice. Gledat će je kako se zrela i žuta suši na gumnu poput suhoga zlata.

Veselo će je spremati u hambar. Srce će kliknati od veselja, kad će oči opaziti, da je hambar pun. I pogaču u snu peče. I nedužnu djecu gleda, kako veselo primaju komade pogače iz majčine ruke. A djeca veselo i jedu. Ne treba im željeti dobar tek. Ona su uvijek pri dobrom tek. Ako treba i deset puta na dan k stolu, uvijek su spremna. Uvijek se dobro drže.

Treći je kip personifikacija ili poosobljenje jeseni. I to je majka. Ima pune ruke voća. I grožđa. I jabuka. I krušaka. Nabrala je voća, da razveseli djecu. Djeca, voće, i kolači — to tako lijepo pristaje zajedno. Blago obitelji, gdje ima djece! Ali i onoj, gdje se uz djecu nađu voće i kolači. Šta će u kući voće i kolači, ako nema drobne dječice, tih dobrih konzumnata ili potrošača svega što je slatko. Ali je teško i tamo, gdje su sitna, drobna dječica, a nema ni voća ni kolača!

Četvrti je kip zima. Dobro pretstavlja zimu. To je starac. Na noge je navukao čizme do koljena. Na glavu je natukao šubar. Trup je zagruo debelom bundom. I još mu je zima! Da se zgrije, naložio je peć kraj sebe i pruža ruke k vatri. Pognut je od bremena mnogih godina. Tužan je radi tjelesnih boli. Još više radi duševnih. Reumatizam ga muči. Reumatizam je bolest zglobova i mišića. Išijas (upala živca) mu ne da uspravno hodati. Po noći ne spava, pa je kiseo i mrzovoljast. Probava mu nije u redu. Budućnost ga zabrinjuje. Kome će pasti na teret? Tko će ga dohraniti? Svijetu je i obitelji dao što je imao i mogao. A sad je u starosti napušten od svijeta. Sve ga ostavilo. I život ga pomalo ostavlja. I usta već drži otvorena. Nema životne snage da ih zatvara. Izgleda kao uzorak bez vrijednosti. Ili stari panj, na kome rastu svakojake gljive. Misli u sebi: ajme mene, što sam tužan dočeka. Starost je uistinu prava zima!

*

Zanimljivo je promatrati publiku, koja dolazi ovamo na izlete. Simpatije su ili sklonosti za kipove podijeljene. Gradski ženski svijet simpatizira s proljećem. Napose to čine djevojčice. A mažene jedinice pogotovo. Kako i ne bi! Sve što trebaju za život privređuje tata. Hrani i odijeva mama. Za školu se brine odgojiteljica. A njihova je jedina okupacija ili zaposlenost cvijeće. Djevojčice gledaju, kako je proljeće — kip — djevojka počesljana. Po kojoj je modi krojen njezin haljetak. Kakvo cvijeće drži u rukama. I pogađaju. Jedne misle, da su to klinčeci. Druge, da su skromne ljubice. Treće,

da su to sitne tratinčice. A ima ih, koje djevojčino cvijeće drže i orošenim ivančicama.

Seljački svijet — i muški i ženski — više simpatizira s ljetom. Ljeto donosi žitak — kruh. A kruh je životno pitanje. Ne samo za seljaka, nego i za nas školovane ljude. I školovani ljudi — budi po duši rečeno — rade najprije za svagdanji kruh. Jedni za kukuruzni. Drugi za pšenični. A treći da uz pšenični kruh imaju i koju poslasticu. Iza briga za svagdanji kruh tek dolazi briga za cvijeće, sport i razna umijeća.

Dječake su simpatije redom na strani jeseni, jer vole voće. Ne možeš im ni zamjeriti. Ono je lijepo za oko, ali i tečno za jelo. Prve ljude u raji zemaljskom nije Bog hranio ni konzervama ni kolačićima, nego upravo voćem. A voće je i za Evino oko bilo tako lijepo, da ju je i na grijeh zavelo. Šta ćeš se onda čuditi potomcima Evinima, koji su još rođeni u Istočnom grijehu! Ako pak još ni odgojeni nijesu — što nije danas tako velika rijetkost — onda se nemoj čuditi, da radi voća i plotove preskaču. I hlače poderu. I batina dobiju. Ako je već prababa Eva, koja je mogla po miloj volji birati voće, radi voća sagriješila, — Bog joj milostiv bio! — što ćeš onda zamjeriti siromašnim praunucima, ako ukradu po koju vočku, kad je vrlo rijetko kada i vide. Duhovito je netko primijetio, da za krađu voća postoji samo *lex pure poenalis* (zakonom dozvoljena samopomoć). To znači: ako si dječaka uhvatio na vočki, isprašit ćeš mu hlače i nategnuti uha. Ako je pak sretno umakao, onda nikomu ništa. Dakako, da je ova primjedba duhovita i na mjestu samo onda, ako su krađe voća sitne i čine ih dječaci željni voća. Ako su pak krađe voća većega stila, one nose na sebi biljeg teške povrede moralnoga reda baš tako kao i svaka druga krađa.

Djedovi i bake — kako seljački, tako i gospodski — pokazuju najviše simpatija za starca — zimu. On je za njih realnost. Skrivaju doduše godine. Ne vole o njima govoriti. Nije ni salonski pred starijima govoriti o godinama. Ali što će jadni, kad su godine ipak tu. I svi su jadi, koje godine sa sobom donose, tu. Svake si godine čestitaju novu godinu. I najbolje si želje tom zgodom izrazuju. No svake su nove godine za jednu godinu opet stariji. Kako je zima neugodna, tako i starost. Kako zima koči život, tako ga koči i starost. Malo je zimskih čara i časoviti su. Malo je i staračkih ugodnih časova i kratko traju. Većinom je starost bolna. Što je veća, to je redovito i bolnija.

Ti, dragi čitaču, — na licu Ti vidim — želiš konačno pitati mene: Gdje su tvoje simpatije? Nerado govorim o njima. Ali kad me dobrohotno pratiš diljem razmatranja, reći ću Ti iskreno i otvoreno. Ti ćeš me jednako dobronamjerno shvatiti, kao što ću i ja Tebi dobronamjerno pričati. Na strani proljeća sigurno nijesu. Uz proljeće je vezano cvijeće, a cvijećem se ja nisam nikada posebice bavio. Ne zato, kao da ne bih imao smisla za cvijeće. Štaviše, cvijeće čovjeka diže k Bogu, više nego mnogi drugi stvorovi. Ono otkriva ljepotu Božju. Koliki su već ljudi promatrajući ljepotu cvijeća, spoznali Boga i ljepotu Božju! Prigrlili Boga. Za nj živjeli. U njemu blago usnuli i za uvijek se blaženo smirili u njemu. Imam i ja bar nešto razumijevanja za ljepotu cvijeća i za ljepotu Božju. Nije u nerazumijevanju razlog. Razlog je drugdje. Naša je svećenička životna staza više pokrita trnjem, nego cvijećem. Čitav se život borimo s trnjem. Uklanjanje ga sa životne staze rukama. No svega ukloniti ne možemo. Moramo ga i nogama gaziti. Kad god se ruke trnja dodirnu, trnje bode, a ruke krvare. Kad god na trn staneš, nogu raniš. I opet teče krv. Nakon uboda treba vidati rane. Tako Ti biva kroz cijeli naš život. Pokaže se i koji cvijet. Ali brzo dolazi novo trnje — nove životne borbe. U takvim životnim prilikama nemam vremena misliti na cvijeće. A kad bih i htio misliti na cvijeće, nijesam raspoložen za tako nježne misli. Cvijeće traži lagodan život. Bezbrizan život. Život, kome su svi temeljni životni zahtjevi ispunjeni. Život, koji miruje, a ne koji neprestano ratuje. Inter arma musae silent (Dok traje rat šute muze). Tako i ljubav za cvijeće. Cvijeće i pjesma idu zajedno. A tko živ pjeva, kad ga spopadnu jadi.

I mi bismo svećenici — *secundum hominem dico* (ljudski govoreći) — više voljeli, da su nam životni putovi cvijećem posuti nego trnjem. Ali što ćemo, kad nam je predobri Otac nebeski odredio trnje. On očinskom ljubavlju ljubi sve ljude — svu svoju djecu. Svakoga vodi u prekogrobni život onim putem, koji je za dotičnika najbolji. Kad nas vodi trnovitim, znak je, da je taj najsigurniji za nas. Da su moji putevi cvijećem posuti, samo premudri Bog znade, kuda bih sve hodao. U kakav bi kvar bježao. Što mi sve ne bi dušu teretilo? I sada, kad hodam trnovitim putem, svojim pravim putem, imam dosta toga, što mi dušu tišti. Radi čega s Davidom ponizno vapim za milosrđem Božjim: »Smiluj mi se, Bože, po velikom milosrđu svome« (Ps 50, 1). Što bi tekar bilo onda, da sam

po cvijeću hodao, da sam lagodno živio? Zato neka je blagoslovljena desnica tvoja, Gospode, kad me trnjem nagrađuje. Ovdje, na zemlji me karaj. Tu me ponizuj. Tu me šibaj. Tu reži. Tu pali. Samo me poštedi u vječnosti.

Hoćemo li biti zavidni drugim staležima, koje Bog privlači k sebi putem cvijeća. Nipošto. Svako dijete vodi dobri nebeski Otac onom stazom, koja više odgovara naravi toga djeteta. Nama trnje, a drugima cvijeće. Niti bi nama koristilo tuđe cvijeće, a niti drugima naše trnje. Kako bi, dakle, mogli opravdati zavist. A razuman čovjek ne smije činiti, čega ne može pametno opravdati. Sveti Oci lijepo rješavaju poteškoću: hoće li u nebu biti zavisti, što će jedni biti više nagrađeni nego drugi. Na to pitanje odgovaraju poredbom iz našega zemaljskoga života. Otac u obitelji, kad djeci kupuje odijela, većemu će sinu kupiti veće odijelo, a manjemu manje. Niti će manji brat biti zavidan većemu, jer mu ne bi pristalo odijelo većega brata. Jednako ni veći neće biti zavidan manjemu, jer kud bi s odijelom manjega brata. Divna poredba! Ljepše nijesu mogli naći. Vrijedi i za nas na zemlji. Ne smijemo i nećemo biti zavidni jedni drugima na darovima Božjim, ako vjerujemo, da nam je Bog svima Otac, svima jednako dobar.

Oni, koji po volji Božjoj hodaju vedrim, sunčanim stazama. Koji hodaju putevima posutim cvijećem, neka budu mirni. Neka pasu oči po šarolikom cvijeću. Neka udišu mirmirise raznovrsnog cvijeća. Neka hodaju laganim koracima po mekanim cvijetnim sagovima. Doći će sretno k posljednjoj svrsi. Svrha se životna postizava vršenjem volje Božje. Sporedno je, da li se volja Božja očituje i vrši u cvijeću, ili u trnju.

I oni, koji hodaju trnovitim putem, neka budu mirni. I Isus je tim putem hodao. Samo jednom je zgodom hodao po cvijeću. Bilo je to na Cvjetnicu, kad je svečano ulazio u Jeruzalem. Prije i kasnije uvijek po trnju. Staviše, trnje ga i po glavi bolo. On je nevin, a mi smo grešnici. I veliki grešnici. Zar se smijemo tužiti na svoje trnje, kad je Isus imao još više trnja? Zar se možemo tužiti na svoje trnje, ako smo malo ogreblili ruke i noge, kad je sam nevini Bog nosio trnje i na glavi?

Moje simpatije nisu na strani proljeća ni radi mladosti.

Mlad sam bio. Više nisam. I ne budem više nikada. Otišla mladost u nepovrat. Nemam ni razloga žaliti za mladošću.

*

Više razumijevanja pokazujem za ljeto. Za žetelicu sa snopom pšenice u naručaju. I sâm sam nekada žeo. I snopove vezao. I klasje po njivi pabirčio. I vršio sam pšenicu. I u mlin je nosio. Ali i s tekom jeo dobri pšenični kruh! O mucu grozdovi vise! Jednako i svagdanji kruh. Svagdanji kruh znade pravo cijeniti samo onaj, koji ga je sam vadio iz zemlje. Potječem iz kraja i obitelji, koja s dubokim razumijevanjem i žarkom pobožnošću moli: »Kruh naš svagdanji daj nam danas!«

Za pšenicu imam srca i razumijevanja i iz višeg razloga. Ona je simbol presvete Euharistije. Nju je odabrao Spasitelj da bude tvar za ugotovljenje presv. Otajstva. Divne li mudrosti Božje! Pšenicu, tu dragu hranu tijelu našem, uzima Bog kao vanjsku formu, pod kojom će Božanskim tijelom hraniti i dušu našu! Isti oblik pšenice — kruha. Tijelu daje tjelesnu — zemaljsku hranu, a duši duhovnu, nadzemaljsku — nebesku hranu. Kad god blagujemo zemaljski kruh, sjetimo se i nebeskoga! Tko jede s dužnom zahvalnošću prema Bogu zemaljski kruh, nagradit će ga Bog, pa će i nebeski blagovati čistim srcem i korisno za vječnost!

I jesen volim. Pogotovo s ekonomskoga razloga. Ona uvijek nešto donese. Lijepo veli narodna poslovice: Bolja ti je i najgora jesen, nego i najbolje proljeće. U proljeće moraš zemlji uvijek i neprestano davati: sad orati, pa kopati, onda sijati, saditi i okapati. A jesen daje Tebi svakovrsnih plodova, makar kako škrt bila. Prijatelj sam jeseni i radi voća. Voće je lako probavljivo i hranljivo. Svi ga liječnici preporučuju. Kažu učene glave, da je probavni sustav čovjeku građen najviše za voće. Da li to stoji ili ne, neka i dalje ispituju učene glave. Svejedno nam je kako će problem u teoriji riješiti. Mi ćemo se ovaj čas zadovoljiti iskustvom ili praksom, koja cijeni i voli voće.

Starac — zima — tu sam ja! Kod njega su moje simpatije. Moja je muževna doba na izmaku. Već sam jednom nogom u starosti. I osjećam to. Zima mi je ove dane, kad je vani 25 stupnjeva ispod ništice, kao i starcu. Nemam doduše na nogama toplih čizama, ni na glavi šubare, ni na ramenima tople bunde kao starac, ali imam na sebi više kaputa, pa mi

je ipak zima. Htio sam sa starcem vani u perivoju dulje i intimnije (prisnije) razgovarati, ali nisam mogao izdržati. Zima me potjerala. Pobjegao sam u toplu sobu. Držim, da nisam ni starcu krivo učinio, što sam ga sama ostavio vani na snijegu. Od kamena je. Svejedno mu je, da li je vani, ili u sobi. Da li mu tko društvo čini, ili je sam. Meni pak — dok nosim ovo krhko i grešno ljudsko tijelo — nije svejedno. Po zimi bježim od starca i tražim toplu sobu. Po ljetu često i rado boravim uz starca, jer je u debelome hladu pod divnim — krošnjatim platanama.

Međutim imam ja četiri godišnje dobi i u sobi. Imam i starca u sobi. Ta je soba u prvome katu. Oba prozora gledaju na sjeveroistok. U sobu se ulazi kroz troja vrata. Dvoja su staklena, a jedna su niska, staromodna, jednokrillna, zbita od dasaka. Na zidovima visi više malih, nejednakih slika. Sve imadu jednake — crne okvire. Kad izbliza promatraš te slike, tako su drage. Svaka od njih prikazuje po koji dio grada. Jedna prikazuje i naša četiri kipa — četiri godišnje dobi. Na toj je slici i starac. U sobi je na slici savršeno miran, baš kao i onaj u perivoju. I savršeno indiferentan ili ravnodušan kao i onaj kameniti.

Lijepo vele iskusni ljudi: U starosti ostavljaju čovjeka sve tjelesne i duševne sile, samo mudrost napreduje. I naš starac ima mudrih misli. — Dok si mlad. Dok možeš raditi. Dok ljudi imaju koristi od tebe, ili se bar nadaju, da će je imati, dotle značiš nešto u životu. Sve te lijepo susreće. Pozdravlja. Klanja ti se na sve strane. Pohvalama upravo zasipa. Kad jednom ostariš, bacaju te u kut kao staro gvožđe. Svima si težak. Starca napuštaju i vlastita djeca. Što će — vele — sa starcem doma, neka ide u bolnicu ili ubožnicu. Rodbina ga se sjeti još kod smrti. I to, ako je štogod ostavio. Kad je nestao ispred očiju, nestalo je i uspomene na nj. Zaboravili ga kako prijatelji, tako i rodbina. Da li se tko kada sjeti kojim Očenašem duše njegove? Malo ih je. Rijetki su. Grobni će se humak brzo sleći. Mahovina će ga preko noći obrasti. Kiša će malo po malo isprati slova na spomeniku. Doći će vjetar i oboriti spomenik. Za decenij (desetljeće) dva, starče moj, nitko te živ ne će više spominjati. Pomisli, što si od svijeta primio, ako si samo za nj živio!

— K Bogu um i srce — veliš mi, dobri starče. Za Boga živi. Za Boga radi. Bogu u službu predaj dušu i tijelo. Ljubav propovijedaj. U ljubavi se žrtvuj za Boga i bližnjega. Smrću

gubiš sve na svijetu. Smrću prestaje sve. I vjera, i ufanje smrću prestaje. Ostaje samo ljubav i zaslužna djela, koja si u ljubavi činio. No ljubav je vječna kao što je vječan i Bog, od koga je rođena. »Bog je ljubav, i koji ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje, i Bog ostaje u njemu« (Iv 4, 16).

7. TAJANSTVENI KRIŽEVI U ŠUMI

Sećući perivojem, najednom nađeš tri križa. U šumi su. Na osamini su. Srednji je veći, a lijevi i desni su manji. Dođeš bliže. Promatraš ih pozornije. Jednostavni su. Od jelova su drveta. Bez ikakva ukrasa. I bez natpisa. Nad grobnim su humcima. Humci su u lijepome redu, a križevi su novi. Prijašnji su stari i trošni zamjenjeni novima. Za humke se i križeve rado i spremno brinu novi vlasnici. Rodbina svake godine pohodi grobove svojih pokojnika. I ove je godine došla. Kad je vidjela lijepu pažnju i pijetet prema pokojnicima sa strane novih vlasnika, bilo joj je osobito drago. Križevi Te upozoruju, da pod njima leži netko pokopan. Tri križa znače, da su pod njima pokopana bar tri pokojnika.

Kad god ih gledam, sine mi u mašti slika golgotских križeva. I ona su bila tri. Na srednjem je umro Spasitelj, a na pobočnima dva razbojnika. Jedan se spasio, a drugi je zauvijek propao. Isto sredstvo, a kako oprečne posljedice!

Spasitelj je velik u svim svojim djelima, a naročito u mukama na križu. Križem se proslavio. Križem je zaslužio nebo sebi, ali i nama. Da nas je s Bogom pomirio makar kojim sredstvom, svako bi nam bilo drago. Sredstvo nam je to milije, što nam većih plodova donosi. A gdje je pod suncem jedno sredstvo donijelo onako bogati plod, kao što je otkupljenje čitavoga čovječanstva? Gdje je igdje na zemlji, i ikada u povijesti naše zemlje, jedno drvo urodilo plodom, kao što je plod srednjega golgotškoga križa? Da je taj veličanstveni plod došao baš po križu, to nam je posebno drago. Ni jedno drugo sredstvo ne bi Spasitelju bilo tako teško kao križ. Ali ni jedno drugo ne bi tako očito pokazivalo ni ljubavi Njegove, kao što je pokazuje križ. O ljubavi, pojme nebeski! Kome nisi draga? Što si veća, to si draža. A može li biti veće ljubavi nego je ona na križu! Može li biti u svemiru nešto uzvišenije i draže nego je Spasiteljev križ!

Spasiteljev je križ povijesno središte. Prije dolaska Spasiteljeva svi narodi svijeta teže za njim. Vodi ih izabrani izra-

elski narod. Nakon smrti Spasiteljeve na križu svi se narodi obraćaju na križ kao na polaznu točku. Jedni se ponose njime, a drugi su protiv njega. Ali za sve imade golemo značenje. Prije je križa bio samo jedan izabrani narod — narod izraelski. Nakon križa mogu biti izabrani svi narodi. Štaviše, svi su i pozvani da budu izabrani. U kršćanstvu više »nema ni Židova ni Grka, nema ni roba ni slobodnjaka, nema ni muško ni žensko, jer ste vi svi jedno u Kristu Isusu« (Gal 3, 28). »Jer nema razlike između Židova i Grka; jer je isti Gospodin sviju, bogat za sve, koji ga prizivaju. Jer svaki, koji god priziva ime Gospodnje, spasit će se« (Rim 10, 12-13). »Sila je naime Božja na spasenje svakome, koji vjeruje« (Rim 1, 16).

Na mokričkim križevima ne visi Spasitelj, ali ni razbojnici. Pod njima počivaju dobri kršćani — katolici. Da nijesu cijenili križ, sigurno si ga ne bi postavili nadgrobnim spomenikom.

Ova su mi tri križa — tri nadgrobna spomenika — daleko draža, nego toliki drugi spomenici, pa bili i od najveće umjetničke vrijednosti. Mnogi si podižu obiteljske grobnice. I velike. I lijepe. Umjetnički izrađene. I skupocjene su. Oko sa zadovoljstvom počiva na njima. Ugađaju svim ljepotnim osjećajima. Ali križa nemaju. Kakva onda korist od njih? To je spomenik živoj rodbini, a ne dušama pokojnika. Živa se rodbina ponosi, što je podigla krasnu grobnicu. Ona dobiva priznanje radi svoga ukusa i bogatstva. Njoj se svijet divi! A duše pokojničke? Njima bi pomogao samo križ na grobnici. Vjera u križ na grobnici. Njima pomažu samo žarke molitve i dobra djela što potječu iz vjere i ljubavi prema križu.

Druge grobnice imadu i križ na sebi. No on je tako malen, da ga jedva i primetiš. Kao da se stide križa. Ili je križić slabo pomoći pokojnicima. Križ Ti je na pomoć, bio Ti živ ili mrtav, samo onda, ako živiš po križu. A živjet ćeš po križu, ako si ga ljubio. Ljubit ćeš ga, ako si ga spoznao. A spoznat ćeš ga, ako si pokazao dobru volju za suradnju s milošću Božjom!

*

Bezbroy je ljudi, koji uživaju u lijepim mramornim nadgrobnim spomenicima. Nema sumnje, da je podizanje grobnica i nadgrobnih spomenika u sebi plemenita stvar. To pokazuje vjeru živih u uskrsnuće mrtvih. A nauka o uskrsnuću tijela je jedna od velikih istina sv. kršćanske vjere. To poka-

zuje i ljubav i skrb živih za mrtve. A ljubav je opet kraljica svih kreposti i uvjet da naša djela budu zaslužna pred Bogom. Podizanje je grobnica i spomenika osobito jak dokaz vjere u prekogrobni — vječni život. Jednako i za vjeru u nauku Crkve o općinstvu svetih. I baš toga radi, što su grobnice i nadgrobni spomenici po naravi stvari dokazom vjere u uskrsnuće tijela, dokazom vjere u vječni život i općinstvo svetih

Grobovi u »Tihoj dolini«, ispod kapelice sv. Ane, u mokričkom parku.

i dokazom tople pošte živih prema pokojnicima, Crkva i želi i preporučuje podizanje spomenika. Crkva želi, neka grobnice i spomenike rese lijepi, kršćanski natpisi. Neka bude

na njima slika i simbola uzetih iz kršć. vjere. Neka budu grobovi i cvijećem nasađeni. Crkva traži red i čistoću na groblju. Groblje neka bude i ograđeno, da se točno luči carstvo mrtvih od carstva živih. Neka i ograda sjeća živoga čovjeka: Pazi kad stupaš u carstvo mrtvih! Vani ostavi grešne misli i želje. Pokaj se za opaka djela. Po carstvu mrtvih smiješ hodati samo čistim srcem i dušom punom ljubavi. Sjeti se, da je mnogo njih iz carstva pokojničkoga, koji su u mukama čistilišnim i vapiju k Tebi za pomoć: »Smiluj se meni, smiluj se meni, barem vi, prijatelji moji« (Job 16, 21). — Kako su duboke i lijepe misli, koje vode Crkvu kad se brine za podizanje grobnica i nadgrobnih spomenika pokojnicima! Kako su plemeniti svi oni živi, koji vjerno slijede Crkvu, a jednako i pokojnici, koji su s tim plemenitim mislima pošli s ovoga svijeta i blago u Gospodinu usnuli!

Rijetko ćeš naći nadgrobni spomenik, koji bi ovako zorno i jasno pokazivao sve kršćanske misli, što ih nadgrobni spomenik krije u sebi, kao ovi naši križevi. Kod drugih spomenika pažnja Ti je razdijeljena. Gledaš i oblik spomenika. I kamen, od koga je načinjen. Pa natpis, kojim je spomenik ukrašen. Na dnu gledaš potpis umjetnika, koji ga je načinio. Promatraš cvijeće, kojim je posut. Čitaš i darovatelje vijenaca, kojima je prekrit. Razmišljaš o cijeni spomenika. Računaš i godine koliko je star. Ispituješ život pokojnikov, koji je pod spomenikom. Važeš djela i zasluge njegove za javni život. Tražiš i potomke njegove. — Ovdje svega toga nema. Ovdje su samo križevi. I pažnja je Tvoja sva samo na križevima.

*

Kad god prolazim mimo, hvata me posebno čuvstvo. To je čuvstvo puno osjećaja za mrtve. Naročito za one, koji su pod križevima. Čitao sam negdje na nadgrobnom spomeniku: »Ja ćeš biti, Ti sam bio«. Duboka misao! Mrtvi iz groba upozoruje živoga prolaznika. Stani, putniče! Zamisli se! I ja sam nekada bio živ kao i Ti. I mlad kao i Ti. Zdrav, pun radosti i veselja, kao i Ti. Sanjao sam o sretnoj budućnosti kao i Ti. Velike sam nacрте pravio kao i Ti. Jednoga sam dana — kad sam se najmanje nadao — pošao s površine zemlje u utrobu njezinu. Iz carstva živih u carstvo mrtvih. Iz vremena u vječnost. »Ja ćeš biti.« Doći ćeš i Ti k meni. Pazi, da budeš uvijek spreman! Ja iz groba nikada više k Tebi, nikada više u ljudskoj smrtnoj formi na zemlju, ali Ti ćeš sigurno k meni.

Da ćeš nestati sa zemlje, ta je sigurnost tako očita, kao i ona, da si se jednom pojavio na zemlji. Rijetko je koja činjenica tako sigurna kao ova, da ćemo morati ostaviti ovaj život. A ipak ljudi nerado misle na nju. Kamo sreće, kad bi ljudi više mislili na nju i ozbiljnije računali s njome!

Groblje se zove u povijesti Crkve dormitorium — počivalište. Tu samo počivaju pokojnici, a ne ostaju trajno. Kao što se čovjek ujutro iz sna budi, tako će doći jedno jutro — jedan dan, kada će se i mrtvi probuditi na život. To će biti novi život. Život, koji ne pozna mijene dana i noći. Život, koji ne pozna umora. Život, koji više ne treba ni sna ni počinka. U novom će životu biti sve vedro. Uvijek dan. I životne će sile biti uvijek svježije i mlade, jer ćemo biti tijesno i nerazdruživo povezani s Onim »koji razveseljuje mladost moju« (Ps 42, 4).

Kad se čovjek sprema na počinak, želi biti daleko od buke, želi imati što više mira. I Crkva želi, da groblja, gdje počivaju njezina pokojna djeca, budu što dalje od buke, u što većoj osamini, da pokojnici imaju mnogo mira. Mokrički pokojnici uživaju upravo divan mir. Posjete ih koji put izletnici. Posjet je kratak. Traje samo čas. Izletnici ne vole gledati, a još manje razmišljati o grobnim humcima. Oni radije sanjaju o zlatnim brdima. Radije ganjaju i hvataju oblake, nego da misle na grobne humke. Zlatnih brda nikada ne će vidjeti. Ni oblaka pohvatati. Ali pod grobne će humke ipak morati saći. Prođe mimo i koje vlastelinsko družinče. Pitomo je. Dobroćudno je. Mimo križeva prolazi tiho, jer osjeća pijetet. A mrtvima želi samo mir Božji. Našim pokojnicima čine društvo samo ptice. Slavuj i zeba. Žune i kosovi. Ševa ventulija i mali palčić. Narodna pjesma moli ptice, neka ne pjevaju dok umoran junak spava. Napose se obraća k slavuju, koji bi svojim slatkim glasom mogao i umorna junaka iz sna probuditi, pa ga zaklinje:

»Slavuj ptico, ti ne pjevaj rano,
Trudan Relja, neka si počine.«

I naši pokojnici spavaju, počivaju. No njihov je počinak takve naravi, da ih ptice ne bude. Niti im smetaju u snu. Oni i u snu čuju. I u snu rado slušaju ptice. To su drage sestrice ptice — kako bi rekao sv. Franjo Asiški — koje svojim pjevom slave Boga. Pokojnicima — bili u nebu ili čistištu — drag je svaki stvor, koji slavi Boga. Tako su im drage

i ove mokričke drobne ptičice. Mlad junak, kad se u snu odmorio, i ugodno raspoložen ujutro rano ustao, rado sluša pjesme. To je poznato i narodnoj pjesmi, pa zato zove slavuja:

»Slavuj ptico, ded zapjevaj rano,
Mlad je Relja, pjesme su mu drage.«

Slavuj ptico! I vi, ptice, što ste u društvu sa slavujem! Pjevajte rado. Pjevajte veselo. Pjevajte neumorno. Slavite Boga, jer je svake časti i slave dostojan. Radi dobrih djela, dobrih ljudi i vašega pjeva neka bude blag i milosrdan mrtvima!

8. SVETI JOSIP NA LIVADI

Čim si stupio u perivoj, odmah se preda Te prostre bujna livada. Ima oblik četverokuta. Oko nje se poredalo ukrasno drveće. Na ulazu su s jedne i druge strane tankovrhe jele. Desno su dvije lipe i drveni stol pod njima. Lijevo su tri platane i okrugli mali stol od kamena. Dalje je desno tulipan-drvo. Krasno je razvijeno. Rijedak je primjerak i u cijeloj Evropi. Cvjetovi su mu slični tulipanu, pa odatle vuče i ime tulipan-drvo.

Kad su prošle godine bile djevojčice — gimnazijalke iz Zagreba s jednom profesoricom i katehetom ovdje na izletu, bilo je strašno nevrijeme. Kiša je lijevala kao iz kabla. Nikud se nije moglo. Bojale su se, da im u školi ne će vjerovati, da su bile na izletu. A one bi htjele nešto uzeti iz Mokrice, da dokažu svoje junaštvo, da su ipak bile na izletu. Lako Ti je ići na izlet kad je lijepo i toplo vrijeme! Ali poći na izlet po ružnom vremenu kao što je bilo ovom zgodom, to je pravo junaštvo. Nevjerojatan je bio ovaj izlet, ali istinit. Kad bi Ti netko ispričao u pojedinostima ovaj izlet, mislio bi da Ti priča priče iz tisuću i jedne noći. Tako je bilo neugodno vrijeme! No dobri Bog, koji voli djecu, a osobito dobru i odgovenu djecu kao što su ova, sačuvao ih je od nahlade i sve poteškoće sretno riješio. Djeca su to rado priznala i kod blagoslova se u gradskoj kapelici u kuli, što ga je služio njihov kateheta, srdačno Bogu zahvalila. Djeca su ponijela sa sobom nekoliko cvjetova s tulipan-drveta kao najjači dokaz, da su bila na izletu.

Nasuprot je tulipan-drvetu japanska trešnja. Naokolo se redaju magnolia elegans (ukrasna magnolija), čitav red obič-

nih bukava, pa sibirski bukva, crvena bukva, mistične ciprese, Wellingtonia (Sequoia gigantea, sekvoja, velingtonija, mamutovac) i tko bi sve izbrojio.

Nasred se livade nalazi spomenik sv. Josipa. On je novijega datuma. Podignut je prošloga ljeta. Načinjen je u duhu tradicionalne crkvene — pobožne umjetnosti. Jednostavan je i skroman kao što je bio i sv. Josip. Izrađivala su ga dva dobra i vrijedna starca. Dali su si puno truda. Po vanjštini su obadvojica kao stvoreni za izrađivanje pobožnih spomenika.

Kip je blagoslovljen 7. studenoga 1939. Blagoslovio ga je sjemenišni ravnatelj zagrebački kanonik Krešimir Pečnjak. Bili su nazočni i bogoslovi Nadb. sjemeništa iz Zagreba. Za njih je ravnateljstvo sjemenišno kupilo ovo dobro, pa ih je i ovom zgodom pozvalo u Mokrice, da slava bude veća. Kad je blagoslov bio gotov, održao je ravnatelj Pečnjak dirljivo slovo o sv. Josipu.

— Promatrajte kip — proslovio je ravnatelj. Po vanjštini je sv. Josip mnogo sličan Isusu. Sličan u licu. Sličan po blagom pogledu. Izgleda kao Isus. I opravdana je vanjska sličnost sv. Josipa s Isusom, jer je sv. Josip po duši, iza Majke Božje, bio Isusu najbliži. Sv. Pismo ga zove pravednim mužem (Mt 1, 15). Pravednost je pojam, kojim često u duhovnom životu obuhvatamo sve kreposti i bogoslovske i čudoredne. Kad nekoga nazovemo pravednim, rekli smo o njemu svako dobro, dali smo mu najljepšu svjedodžbu. »Pravednik će cvasti kao palma, i množit će se kao libanonski cedar« (Ps 91, 13). Sv. Josip je onaj »vjerni i mudri sluga, koga je postavio njegov gospodar nad slugama svojim, da im daje hranu na vrijeme«. On je onaj sluga, koga će njegov gospodar »postaviti nad svim imanjem svojim« (Mt 24, 45 i 47).

— I postavio je Bog sv. Josipa nad svim imanjem svojim. Ta što ima Bog veće i draže, nego je jedinorođeni njegov Sin. To najveće blago povjerio je Bog očinskoj skrbi sv. Josipa. Sveti je Josip časno vršio svoju dužnost. Brinuo se za Isusa još prije nego se rodio. Kad je sv. Josip htio »tajno otpustiti« (Mt 1, 19) Mariju, javi mu se u snu anđeo Gospodnji govoreći: »Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Marije, žene svoje, jer ono, što se u njoj začelo, od Duha je Svetoga« (Mt 1, 20). »Kad se Josip probudi od sna učini, kako mu zapovjedi anđeo Gospodnji i uze k sebi ženu svoju« (Mt 1, 24). Mariju prati u Betlehem. A pastiri, kad su došli

Isusu na poklon, »nađoše Mariju i Josipa i djetesce, gdje leži u jaslama« (Lk 2, 16). S djetetom i Marijom bježi u Egipat. Boravi uz Isusa i skrbi se za njih u Egiptu. »I bijaše ondje (u Egiptu) do smrti Herodove« (Mt 2, 15). U izraelsku se zemlju vraća tek nakon smrti Herodove. »I došavši nastani se u gradu, koji se zove Nazaret« (Mt 2, 23). Kad je Isusu bilo 12 godina, vodili su ga Marija i Josip u Jeruzalem u hram. Kad ga poslije tri dana nađoše u hramu, reče mu Majka: »Sine, šta učini nama tako? Evo, otac tvoj i ja žalosni smo te tražili« (Lk 2, 48). Ljubav je Josipova bila prema Isusu tako nježna, da su Židovi mislili, da je Isus sin Josipov. »Nije li ovo Isus, sin Josipov, kojemu mi znamo oca i mater? Kako dakle ovaj sada govori: Sišao sam s neba« (Iv 6, 42).

— Sveti Josip drži u ruci ljiljan. Simbol djevičanstva. Radi čista ga je, nedužna i nevina života, odabrao Bog zaručnikom djevičanskoj Majci Mariji. Samo djevičanski je muž bio dostojan da bude zaručnikom i čuvarom djevičanske Majke. Radi djevičanskoga života ga i zove Crkva: »Stidljivi čuvaru djevica!« Sv. Pavao posebnu brigu posvećuje djevicama: »A za djevice nemam zapovijedi Gospodnje, nego da jem savjet«. Tko je neoženjen brine se za Gospodnje, kako će ugoditi Gospodinu. A koji je oženjen brine se za svjetsko, kako će ugoditi ženi, pa je razdijeljen. I žena neudata i djevica brine se za Gospodnje, da bude sveta tijelom i dušom; a koja je udata brine se za svjetsko, kako će ugoditi mužu. A ovo govorim na korist vama samim, ne da vam postavim zamku na vrat, nego da časno i ustrajno služite Gospodinu bez smetnje. Tako i onaj, koji udaje svoju djevicu, dobro čini, a onaj, koji ne udaje, bolje čini (I Kor 7, 25; 32-35; 38). Crkva veli za nevine mučenike — nedužnu djecu, što ju Herod dao pogubiti radi Isusa: »Ovi su, koji se ne okaljaše sa ženama, jer su djevice; ovi idu za Janjetom, kud god ono pođe« (Otkriv. 14, 4).

— Kršćanstvo je, a napose Kat. Crkva, vazda izdizala djevičanstvo nad bračni stalež. A zašto? Što čovjek čistije živi, to se više izdiže nad stvar, to je sličniji Bogu i anđelima. Bog je duh; nema tijela. Tako i anđeli. Čist čovjek kao da je izašao iz tijela, ne služi više tijelu, nego se diže k Bogu i živi božanskim životom. Bog i anđeli nemaju tijela. Prema tome ni tjelesnih zahtjeva. Čist čovjek ima tijelo i tjelesne požude, ali ih je tako podvrgao duhu, da su u punoj vlasti duha. Služi

se njima samo onda i onoliko koliko pomažu duhu k sjedinjenju s Bogom.

— Bog Otac odvijeka rodi drugu božansku osobu — Sina. To je rođenje uzvišeno, duhovno. Otac rodi Sina kao misao svoju. Zato se i zove druga božanska osoba Misao Božja, Riječ Božja. U tome rođenju nema ni trunka tvarnoga. To je rođenje djevičansko i duhovno u najuzvišenijem smislu. Čistije se i djevičanskije i duhovnije ne da ni zamisliti. To je prvo rođenje Sina Božjega. Vječno je to rođenje, jer odvijeka traje i do vijeka će trajati.

— Sin se Božji rodi i u vremenu. To je rođenje Sina Božjega u ljudskoj naravi. I to je rođenje djevičansko. Bog odabire za majku svome Sinu djevicu Mariju. Ona nije obična djevica, nego Djevica, koja je izuzeta od svega, od svih posljedica, koje dolaze od neuredne uporabe tvari i duha, kao što je istočni grijeh i osobni grijeh. Izuzeta je i od svega onoga, što bi moglo dovesti do neuredne uporabe tvari i duha, kao što su raznovrsne požude u čovjeku. Povrh toga je Djevica ukrašena svim vrlinama duha i tijela, da bude što uzvišenija i što duhovnija, i tako što bliža i što sličnija prvom Roditelju Riječi Božje — Ocu nebeskom. Ovo rođenje Sina Božjega nije jednako onome rođenju odvijeka. Ali mu je u bitnome slično. Prvo je djevičansko. I drugo je djevičansko. Sin Božji nije rođen u vremenu »ni od volje tjelesne, niti od volje muževlje, nego od Boga« (Iv 1, 13). Prvo rođenje ne pozna uopće materije, a drugo se sastoji u uzimanju ljudske naravi od ljudske naravi Marijine, u uzimanju materije od materije, ali bez sudjelovanja materije. Sudjelovanje materije zamjenjuje sudjelovanje Duha.

— Postoji i treće rođenje Sina Božjega. To je mistično rođenje Sina Božjega. Zbiva se svaki dan na našim oltarima. Po svećeničkim se riječima pretvara kruh u Presveto Tijelo, a vino u Presvetu Krv Isusovu. Isus je pod prilikama kruha i vina uistinu, stvarno i bitno nazočan. Kao što je prvo i drugo rođenje druge božanske osobe djevičansko, tako treba da bude i ovo treće. Da i ovo rođenje može biti djevičansko, treba da roditelj, svećenik bude djevica. Zato Crkva želi, da svećenik — mistični roditelj Kristov u presv. Euharistiji — živi djevičanski. Evo Vam, predragi, jedan duboki, vrhunaravni razlog svećeničkoga celibata uz tolike druge vrhunaravnoga i naravnoga reda, što ih Crkva iznosi u prilog celibatu. Svećenik kod mističnoga rođenja Riječi Božje mora biti sli-

čan Ocu nebeskom i Djevici Mariji. Inače nije dostojan roditi Krista. A sličan će biti i Ocu nebeskom i Majci Mariji, ako bude posjedovao što više vrlina duha, a naročito roditeljsku vrlinu Očevu i Marijinu — sveto djevičanstvo!

— Na kipu vidite, da sv. Josip drži jednu ruku ispruženu. Pružiti nad nekim ruku znači uzeti ga u zaštitu. Pomoći mu. Pomagao je sv. Josip Isusu i Mariji na svakom koraku. Rukama je privređivao svakidašnji kruh cijeloj svetoj Obitelji. Razumije sve životne borbe i poteškoće, jer ih je sam na sebi iskusio. Zagovor mu je moćan, jer je hranitelj Isusov i vjerni čuvar Majke Njegove. Zato ga je i Crkva proglasila svojim zaštitnikom. Zato smo mu, eto i mi podigli spomenik ovdje. Neka bdije nad sjemeništem i Mokricama, kako je bdio nad svetom Obitelji. Neka čuva i štiti sjemenište i sjemenišna dobra kako je nekoć očinskom skrbi čuvao i štitio svetu Obitelj.

Bogoslovi su na koncu zapjevali u čast svetom Josipu krasnu pjesmu: »Svetim hramom skladan ori pjesme romon«. Pjevali su veselo i oduševljeno. Tako je ljupko odzvanjalo po Mokricama:

»Josipe, uza me stoj!

Josipe, uza me stoj!«

Tako je u svetom veselju i nedužnoj razdraganosti svršio i ovaj nezaboravni dan blagoslova kipa sv. Josipa.

*

Danas sam, 8. siječnja 1940. oko 11 sati pohodio sv. Josipa. Drag je i mio kao i na dan blagoslova. Sa svih ga se strana lijepo vidi. I iz daleka ga se vidi. Majestetičan ili veličanstven je. Ozbiljan je i očinski blag. Na glavi ima snijega, a ruku mu se inje hvata. I okolica je sva u inju. Uistinu romantičan prizor! Bili smo sami, pak sam ga dulje i dublje promatrao. Učinio je na me dojam, kao da razmišlja, što sve sjemenište treba, u čem mu je potrebna pomoć.

Razmišlja o bogoslovima. Bogoslova ima lijepi broj. Predratni broj. Dobri su. Rado slušaju. Sjećaju se dobro, da je Isus rekao predstavnicima crkvenoga autoriteta ili vlasti: »Tko vas sluša, mene sluša, i tko vas prezire, mene prezire. A tko mene prezire, prezire Onoga, koji me je poslao« (Lk 10, 16). Znađu vrlo dobro, da je maxima crux vita communis (Najveći je križ zajednički život). Pogotovo u ovako velikom zavodu kao što je naš. Međutim lijepo u miru žive. Slažu se unatoč razlike narodnosti, jezika, biskupija, krajeva i čudi.

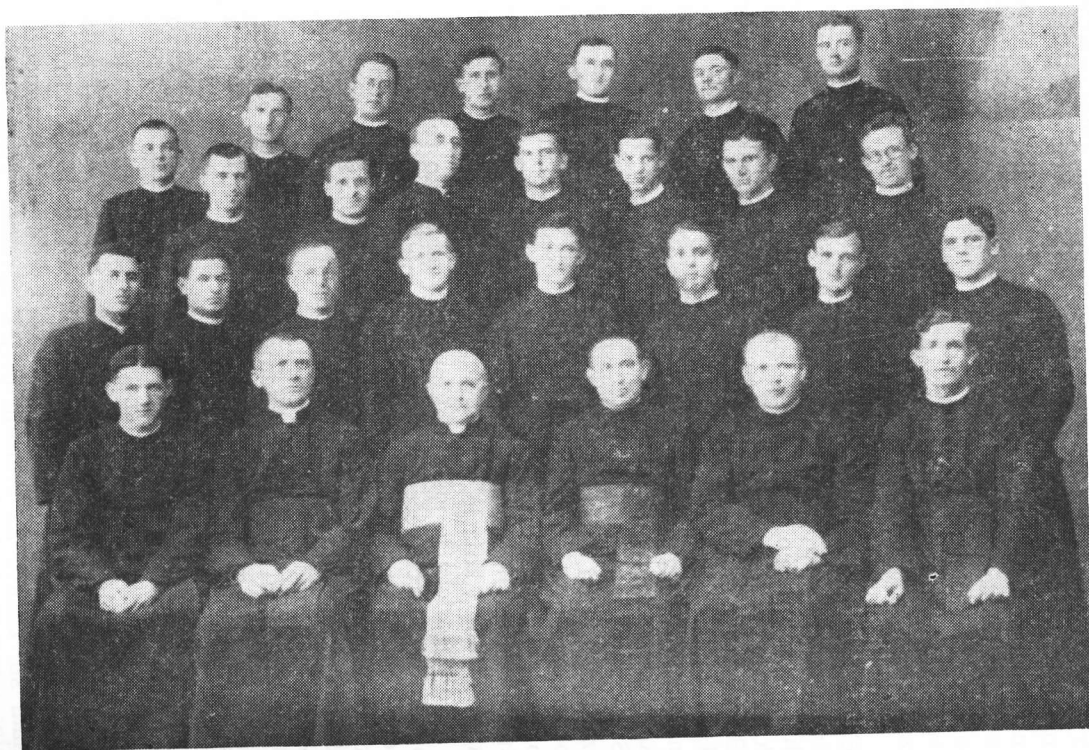
Pred očima imadu univerzalnost ili općenitost Katoličke Crkve. Sve, što ih veže, oplemenjuje i diže k Bogu, to goje i njeguju, a ideje, koje bi ih mogle razdvajati, puštaju po strani. Ideal nam je svima, da zavodski život bude sličan idealnom obiteljskom životu. Kao što se u plemenito odgojenoj obitelji svi članovi natječu, tko će biti finiji, otmeniji i susretnjiviji prema drugome, tako je poželjno da bude i u zavodu.

Marljivo uče. Naučili su, i duboko k srcu uzimaju, da je čitavo kršćanstvo usredotočeno u ljubavi. Kršćansko se savršenstvo mjeri po ljubavi. Što više ljubavi prema Bogu i okolini, to si savršeniji. Ljubav se opet k Bogu važe po ljubavi k bližnjemu. Ne može čovjek imati prave i istinske ljubavi k Bogu, ako nema ljubavi k bližnjemu. Lijepo primjećuje sv. Ivan, apostol ljubavi: »Ako tko reče: ljubim Boga, a mrzi na brata svojega, lažac je; jer tko ne ljubi brata svojega, kojega vidi, kako može ljubiti Boga, koga ne vidi«? (1 Iv 4, 20). Sv. Pavao im toplo stavlja na srce: »Obucite se dakle kao izabranici Božji, sveti i ljubezni, u srdačno milosrđe, dobrotu, poniznost, krotkost i strpljivost; podnoseći jedan drugoga i praštajući jedan drugome, ako ima tko tužbu na koga: kao što je i Gospodin vama oprostio, tako i vi. A povrh svega toga imajte ljubav, koja je veza savršenstva« (Kološ 2, 12-14).

No bogoslova je još uvijek premalo na ovako veliku Nadbiskupiju. Starci svećenici nužno traže mir, da otpočinu izmučene kosti. I umiru. Ovaj svijet zamjenjuju drugim, boljim. A zamjene nema u dovoljnoj mjeri. Posreduj, sv. Josipe, to te srdačno molimo, za veći broj svećeničkih zvanja. Da svećenika bude obilno. Da budu sveti. Da budu po Srcu Isusovu. Da se budu kod duhovne izgradnje ugledali u Tvoga gojenca, Sina Božjega, koji je »napredovao u mudrosti i u dobi i u milosti kod Boga i ljudi« (Lk 2, 52).

Sv. Josip razmišlja i o sjemenišnoj ekonomiji. Gleda kako se marljivo radi. Brižno skrbi. Na sve pazi. Pomno čuva. Sve iskorišćuje. Kako se racionalno sadi voćnjak. Uzgaja šuma. Obrađuju polja i livade. Sve to gleda. Sve ga veseli. I nosi sjemenišna ekonomija. I lijepo nosi. No sjemenište ima i veliki broj konzumenata ili potrošača. I dobri su konzumenti. Mladi su. Zdravi. Za konzum uvijek spremni! Hvala Bogu, da je tako! Svećenik danas treba mnogo fizičke snage, a fizičke snage nema bez konzuma!

Sjemenište ne pozna bogatstva, ali ni krajnjega siromaštva. Ono živi kao da svaki dan moli: »Siromaštva i bogatstva

**POGLAVARSTVO I STUDENTI IV. TEČAJA BOGOSLOVSKOG SJEMENISTA U ZAGREBU
(1936. GOD.).**

I. red (sjede), s lijeva na desno: Ante Igrec (dr filozofije, župnik u Biškopcu); dr Janko Penić, duhovnik; Krešimir Pećnjak, kanonik i rektor; dr Dragutin Hren, prefekt; Stjepan Kukolja, magister; Jure Burić (umirovljeni župnik u Visu).

II. red: Nikola Marulić; Andrija Barišić (umro kao krašićki župnik); Ivan Trajber (župnik u Gušću); Franjo Ljubetić (prebendar u Zagrebu); Ivan Franjetić (umirovljeni župnik, Kutjevo); Mile Ljubić (poginuo); Aleksa Kokić (pjesnik, umro); Alojzije Vojvoda (župnik i dekan u Prelogu).

III. red: Stanko Rajtar (župnik i dekan u Đurđevcu); Mirko Kočila (umirovljeni župnik, Sv. Juraj u Trnju); Franjo Duda (župnik u Krasu, otok Krk); Marcel Rogina (župnik u Svetoj Nedjelji, Samobor); Albe Vidaković (maestro, umro); Antun Frimel (župnik u Kustošiji, Zagreb); Petar Široki (župnik u Turnašici).

IV. red: Stjepan Benić (župnik u Jakšiću); Josip Jambrošić (župnik u Macincu, umro); Pavao Belko (umirovljeni župnik, Sveti Ivan Zelina); Marijan Mihelčić (župnik Svete Obitelji, Zagreb); Vilim Gutwald (umirovljeni župnik, Donji Čehi, župa Sveta Klara); Josip Igrec (župnik u Žakanju); Stjepan Šćurić (poginuo za vrijeme II. svjetskog rata).

ne daj mi, Gospode. Udijeli mi samo ono, što mi je potrebno za život» (Izr 30, 8). Čudna pojava! Sjemeništa Kat. Crkve nijesu nikad obilovala. Ni onda, kad je Crkva bila imućnija. Pa ni u srednjem vijeku, kad je Crkva bila na vrhuncu svjetovne vlasti i mnogo posjedovala. Izgleda, da Bog ne dopušta sjemeništima bogatstva. Obilje i bogatstvo nijesu nikada poželjni gosti u duhovnim institucijama ili ustanovama. Kako nepovoljno djeluju na pojedinca u duhovnom životu, tako djeluju i na zajednicu. Što je materije (tvori) više, to je duha manje. Rijetko idu duh i materija uporedo naprijed. Jedan se razvija na štetu drugoga. Bolje je, da se duh razvija na štetu materije, nego materija na štetu duha. Čovjek, koji živi samo za duh i njegove vrline, sigurno će steći bar toliko materije, koliko je najnužnije za život. Onaj pak, koji se sav dao samo na materiju, može se toliko materijalizirati, da sasvim uguši duh u sebi.

No ni preveliko siromaštvo ne djeluje dobro na duhovni život. Ako si neprestano zabrinut za koru svagdanjega kruha, postaješ s vremenom potišten. Mrzovoljast. Snužden. Prema svemu apatičan ili ravnodušan. I cinik ili bezočnik. U čovjeku se razvija zavist prema onima, koji obiluju. I mržnja. Pomišlja se i na osvetu. U takvim prilikama gubi čovjek svaki smisao za nešto lijepa i plemenita. Nema volje ni veselja za rad.

I u zavodima zlo djeluje veliko siromaštvo. Kad pitomci nemaju ni ono, što je najnužnije, prigovaraju, bune se. Stara je riječ: dobra kuhinja, dobra disciplina. Kad si vidio, da se siti ljudi bune? A gladni i revoluciju dižu. Auto ne ide bez benzina. Ni čovjek na posao bez hrane. Jednako se ni od pitomaca ne može tražiti da marljivo uče i savjesno vrše dnevni red, ako su gladni.

Lijepa je misao, da je zaštitnikom sjemenišnih dobara izabran baš sv. Josip. Sam se u životu mnogo mučio oko izdržavanja sv. Obitelji, pak zato potpuno shvaća ekonomske potrebe i ovako velike obitelji kao što je naše Sjemenište. No sv. Josip ne izvodi svojih planova sam izravno. On se služi ljudima. Dva su čovjeka, s kojima počinje novo razdoblje mokričke povijesti: Krešimir Pećnjak i Srećko Berger. Ravnatelj je Pećnjak odmah od početka svoje ravnateljske službe nastojao ostvariti želju Crkve, da sjemenište ima svoj ljetnikovac. A Srećko je Berger svojim pronicavim privrednim duhom i bogatim životnim iskustvom mno-

go lijepih savjeta dao ravnatelju Pećnjaku. Srećko je Berger bio toliko susretljiv svojom suradnjom oko realizacije ili ostvarenja pojedinih nacrti, da će ga se Nadb. bogoslovsko sjemenište, a napose Mokrice, trajno i ugodno sjećati.

Ova dva čovjeka svojim požrtvovnim zajedničkim radom ispunjaju najnoviju mokričku povijest. Kad god će se povesti razgovor o Mokricama, svakiput će biti govor i o ovoj dvojici zaslužnih ljudi, s kojima se tako mudro poslužio sv. Josip.

9. »PTICE NEBESKE NITI SIJU NITI ŽANJU...«

U mokričkom perivoju ima mnogo ptica. Svih rodova i svih vrsti. Od najvećih do najmanjih. Od ogromna jastreba do sitne sjenice. Od lijepe grlice, čiju ljepotu ističe već »Pjesma nam Pjesmama« (1, 10) do odvratne vrane. Od korisne žune do štetočinja čvoraka.

Sve su životinje stvorene radi čovjeka, da budu čovjeku na korist. Čovjek ima od životinja u prvom redu materijalnu korist. Meso njihovo jede. Od krzna si načini šubaru i kožuh. Od kože čizme i opanke. Tako je i s pticama. Meso njihovo jede, a perje upotrebljava za grijanje.

No životinjski svijet daje čovjeku i lijepu pouku. Služi mu i na duhovnu korist. Već mudri Salamon iskreno priznaje: »Tri su mi stvari odveć teške: Put orlov u nebo, put zmijin po stijeni, put broda po moru« (Izr 30, 19). Čovjek, kud god hoda, ostavlja trag. Tako i sve životinje, bile četveronožne ili dvonožne. Te tragove opažaš i možeš ih dokazati. Orao, i jednako sve ptice, kad lete po zraku, ne ostavljaju traga, ostaju bez dokaza. Tako i zmija kad se vere po kamenju. Tako i brodovi kad plove po moru. Daj, shvati to, čovječe, ako možeš! A ipak se dičiš, da si daleko nad životinjama! Salamon se divi mudrosti životinja i priznaje, da su mudrije od mudraca: »Četvero ima maleno na zemlji, ali mudrije od mudraca. Mravi, koji su slab rod, ali opet pripravljaju u ljetu sebi hranu. Zečevi, koji su nejak rod, ali opet u kamenu grade sebi kuću. Skakavci, koji nemaju kralja, ali opet svi idu jatomi. I gušterica, koja se pridržava rukama, i prebiva u kraljevskim dvorima« (Izr 30, 24-28). Salamon toliko oduševljava marljivost i mudrost mrava, da šalje lijenčinu k mravu u školu. »Idi k mravu, lijenčino, i gledaj putove njegove i nauči mudrost. Nema vođe, ni upra-

vitelja, ni gospodara. I opet pripravlja sebi ljeti hranu i skuplja u vrijeme žetve što će jesti« (Izr 6, 6-8). Gledaj zečeve! Plašljivi su i slabi. A ipak, kako se mudro snalaze! Bježe u rupe i zaklone od kamena da spasu život sebi i mladima. Skakavci se ujutro dižu kao vojska iz okola ili logora. Preko dana lete u najljepšem redu. Navečer se zajedno vraćaju i u redu spuštaju na ležaj kao najbolji vojnici. Od ovih se sitnih životinja može čovjek naučiti redu i disciplini.

Kad je govor o guštericama, tu imam i vlastiti doživljaj. Sâm sam ih promatrao, i to one male, kako se vješto penju po mokričkim gradskim zidovima. Nožicama se lijepo hvataju po zidovima kao da imaju ruke. Kroz prozor su i u sobu dolazile. Nije mi bilo baš ugodno, kad sam ih vidio u sobi. Uzeo sam granu u ruke i mlatio žestoko da ih prestrašim. Danas ih više nema, jer su im sva zakloništa uništena, kad je grad popravljan. Tako je, eto, nestalo ne samo zmija, nego i gušterica i u gradu i izvan grada, pa mogu doći u grad i boraviti u njemu i oni, koji se i previše boje ovih ne baš simpatičnih stvorova Božjih.

Isus nas često potiče na pouzdanje i providnost Božju. »Ne brinite se tjeskobno za život svoj, što ćete jesti i što ćete piti, ni za tijelo svoje, u što ćete se obući« (Mt 6, 25). I dodaje: »Ta Otac vaš nebeski zna, da vam sve ovo treba« (Mt 6, 32). Kao dokaz za svoju tvrdnju uzima Isus ptice i ljiljane. »Pogledajte na ptice nebeske, kako niti siju niti žanju, niti sabiraju u žitnice, pa ih Otac vaš nebeski hrani. Niste li vi mnogo vredniji od njih« (Mt 6, 26). Poimence spominje vrapce kao ptice neznatne vrijednosti. »Ne prodaju li se dva vrapca za novčić? Pa ni jedan od njih ne će pasti na zemlju bez Oca vašega. Ne bojte se dakle! Vi ste daleko vredniji od mnogo vrabaca« (Mt 10, 29, 31). I gavrane izrije kom spominje. »Pogledajte gavrane, kako ne siju niti žanju, kako nemaju podruma ni žitnica, i Bog ih hrani. Koliko ste vi vredniji od ptica« (Lk 12, 24). Dokaz s ljiljanima kako je krasan! »Pogledajte ljiljane, kako rastu, ne trude se, niti predu, a ja vam kažem: Niti Salamon se u svoj slavi svojoj ne obuče kao jedan od njih. A kad travu, koja je danas na polju, a sutra se u peć baca, Bog tako odijeva, koliko će više vas, malovjerni!« (Lk 12, 27-28). Ovaj dokaz dobiva svu svoju puninu kad se sjetiš, da je i kraljica iz Sabe došla u pohode Salamonu, i kad vidje »jela na stolu njegovu, i stanove sluga njegovih, i dvorbu dvorana njegovih, i odijelo

njegovo, reče kralju: Istina je što sam čula u svojoj zemlji o stvarima tvojim i o mudrosti tvojoj; a gle, ni pola mi nije kazano« (1 Kr 10, 5-7).

Da otkrije svu nježnost svoje ljubavi prema izraelskom narodu i gradu Jeruzalemu, poslužio se Isus poredбом iz ptičjeg svijeta. Uzeo je kao primjer kvočku: »Jeruzaleme, Jeruzaleme, koji ubijaš proroke i kamenuješ one, što su poslani k tebi, koliko sam puta htio skupiti djecu tvoju, kao što kvočka skuplja piliće svoje pod krila, ali vi ne htjedoste« (Mt 23, 37). Na pitanje, zašto je Isus uzeo kao primjer baš kvočku, lijepo odgovara sv. Augustin (Tract. XV, in Io.). Druge ptice, kao vrapci, lastavice, rode pokazuju svoju majčinsku ljubav kad su s mladima na gnijezdu. Kvočka, više nego druge ptice, pokazuje svoju veliku ljubav prema mladima i onda kad je daleko od njih. Kvocajući ih zove. Kad je ne slušaju, krilima maše i srdito gleda. Kad je koje pile bolesno, i ona je snuždena. Sve to pokazuje posebnu skrb i brigu za mlade. Još više! Ako je kvočka sama, pobjeći će pred jastrebom, lisicom odnosno psom. Ako su pilići s njom, skupljat će ih brzo pod krila i uprijeti će svu snagu da odbije neprijatelja pandžama. Samu sebe izlaže životnoj opasnosti za mlade. I dogodilo se već bezbroj puta, da je kvočka u obrani životom nastradala, ali je pilićima život spasila! Sama je s jastrebom odletjela na njegovo gnijezdo, da bude dobar zalogaj mladim jastrebićima, ili s lisicom sašla u lišićju jamu, da bude predmetom gozbe lisici i mladima, a pilići su ostali tužno pijućuci za nesretnom majkom. Dalje, kokoš je plodna ptica. Često nese jaja. Gotovo svaki dan. Jajima hrani čovjeka.

Tako je, eto, kvočka lijepa slika Kristove brižne skrbi za izraelski narod i za sve ljude. Slika Kristove junačke smrti za svu djecu Božju. I slika velikodušnosti Kristove, koji daje sebe za hranu ljudima pod prilikama kruha i vina. — Kako su uzvišene misli sv. Augustina! Da ih on nije rodio i zapisao, tko bi do njih došao! Svi mi poznamo kvočku. Mnogo puta smo je vidjeli u životu. Mnogi je i svaki dan gledaju. Ništa posebna na njoj ne vide. Kvočke bi i dalje sjedjele na jajima. I piliće pod krila skupljale. Toplim ih svojim perjem grijale. Brižno čeprkale pandžama po smetištima. I crve pilićima tražile. I neumorno kvocale, a da nitko od nas ne bi ništa posebna u tome vidio. Nestajale bi kvočke jedna za drugom s ovoga svijeta, kao što nestaje i sve

drugo živo. I mi bismo preko njih prelazili na dnevni red kao što prelazimo i preko stotinu drugih stvari. No kvočka je velika, jer je Sin Božji otkrio u njoj mudrost Očevu, a sveti je Augustin divnim komentarem objasnio riječi Sina Božjega.

*

Kako se Bog brine za »ptice nebeske«? Domaće ptice hrane domaće. A hrane ih rado, da onda te ptice hrane domaće i njezinu čeljad. To ti je po principu: do, ut des (dajem da daješ). Domaćica hrani živad, da kasnije živad nahrani ljude. A kako je lijepo vidjeti živad kad zoblje! Kako je divan prizor, ako su nazočni svi rodovi domaće peradi! Kako veselo hvataju zrnje — bio kukuruz ili pšenica! I potuku se. I oštro. Svako vuče k sebi. Svako od peradi širi krila samo da što više zrnja prikrije i sačuva za sebe.

Za vrapce se Bog osobito brine. Pametni su. Drže se kukurušnjaka i hambara. I dobro prolaze. Dok ima kukuruza u kukurušnjaku, ili pšenice u hambaru, ne boje se glada. Ako tu ništa ne nađu, smiješaju se među živad, kad je domaćica hrani, pa opet dobro prođu. Kad im je zima, sakriju se u dimnjak. Gazda, koji grije sobe, ogrijat će i njih.

Grlice i golubovi traže hranu po polju. Sami »niti siju niti žanju«, nego dolaze na gotovo. Uživaju plodove tuđe muke. Čovjek je posijao, oni беру. To su skromne ptice. Malo štete čine. Jedva se i primjećuje. Ako gospodar nema štete ni odkud drugud, ni ove ne će opaziti. Zato se ljudi gotovo nikad ni ne srde na grlice i golubove.

Čvorci su zanimljivi. Teško voćnjaku i vinogradu, koji su kraj šume! Ne zadovoljavaju se čim god. Traže najbolje — ono, što je sasvim zrelo. Ne će čvorak na kiselo grožđe ni na zelene trešnje! Kad se veselo razgovaraju na trešnji, znak je, da je zrela. Kad je žamor u vinogradu, spremaj brentu, berba je tu. Kako Bog hrani čvorke! Promatrao sam trešnju. Velika je kao hrast. Ljudi su pobrali plod koliko su mogli. Najljepši plodovi, koji su na vrhuncu stabla, daleko najzrelije i najslađe trešnje, do kojih čovjek ne može, ostaju za čvorke. Sladokusci jedni, pa da ne znadu što je dobro!

Tako, eto, Bog hrani sve živo na zemlji. Ni jedno od njih »niti sije niti žanje«, a ipak ih Otac nebeski hrani. Jedini je čovjek, koji u znoju lica svoga jede svoj kruh. On ore.

Kopa. Sadi. Zalijeva. Žanje. U žitnicu sprema za sebe i za druge. Njemu je jedinom Bog rekao: »U znoju lica svoga jesti ćeš kruh, dok se ne vratiš u zemlju, od koje si uzet, jer si prah i u prah ćeš se obratiti« (Post 3, 19).

10. ČETVERO DJECE — ČETIRI SMREKE

Nasred se perivoja nalaze četiri smreke. Više su mi već puta pale u oči. Tko ih je posadio? Zašto su baš četiri? Narodna pjesma zna samo za dva bora, koji zajedno rastu. »Dva su bora uporedo rasla«. Ovdje su četiri. Posađena lijepo u četverokutu.

Dugo sam se mučio i ispitivao, ali nikako nisam mogao saznati. Najzad sam ih pustio na miru. Mislio sam: ako je nešto važna povezano uz njih, već ću to s vremenom saznati. U vremenu se tajne stvaraju, ali ih vrijeme i otkriva. Narodna je pjesma istoga mišljenja.

»Vrijeme gradi niz Kotare kule,
Vrijeme gradi, vrijeme i razgrađuje.«

»Propovjednik« drži, da sve dolazi u svoje vrijeme. »Ima vrijeme kad se rađa, i vrijeme kad se umire. Vrijeme kad se sadi, i vrijeme kad se čupa posađeno. Vrijeme kad se ubija, i vrijeme kad se iscjeljuje. Vrijeme kad se razvaljuje, i vrijeme kad se gradi. Vrijeme plaču i vrijeme smijehu. Vrijeme ridanju i vrijeme igranju. Vrijeme kad se razmeće kamenje, i vrijeme kad se skuplja kamenje. Vrijeme kad se stiče, i vrijeme kad se gubi. Vrijeme kad se čuva, i vrijeme, kad se baca. Vrijeme kad se dere, i vrijeme kad se šije. Vrijeme kad se šuti, i vrijeme kad se govori. Vrijeme kad se ljubi, i vrijeme kad se mrzi. Vrijeme ratu i vrijeme miru.« (3, 2-8). Prema tome vrijeme čuvanja tajna, i vrijeme otkrivanja tajna.

Nekada su ljudi dugo živjeli. Imali su za sve obilno vremena. Mogli su čekati. Kad Biblija spominje pojedince, da su živjeli po nekoliko stotina godina, za nas je to u prvim mah kao nešto nevjerovatno. A ipak je tako. Mi danas živimo daleko manje. Zato imamo i vremena manje. Zato nam se uvijek nekud žuri. Nikad dosta vremena. Pravo upozoruje sv. Pavao: »Vrijeme je kratko« (1 Kor 7, 29). A Toma Kempenac veli: »Misli svagda na konac i da se izgubljeno vrijeme ne vraća« (Nasljeduj Krista, knjiga I, glava 25, 42).

Dok me je »Propovjednik« svojom naukom o vremenu lijepo smirio, narodna me pjesma snuždila. Za gradnju niz Kotare kulâ trebaju dva moćna faktora: vrijeme i silni ljudski naponi. Za razgrađivanje kula dosta je samo jedan: samo vrijeme. Kod gradnje su se obojica mučili. Vremena je trebalo puno. Vrijeme se biralo. Lijepo i toplo je moralo b'iti. Ljudi su se mučili. I životom su stradali prije nego su kule došle pod krov. Za razgrađivanje je kulâ dosta samo vrijeme. Može biti kakvo god. Pa i loše. Štaviše, što je gore, to će kule prije razgraditi. Tako Ti je, čovječe Božji, kod svake ljudske gradnje — bila tvarna ili duševna. Čitav se život mučiš s naukom. I prikupio si teškom mukom ipak nešto. Ne radi godinu dvije, toliko ćeš toga zaboraviti, da ne ćeš poznati sama sebe. Godine si i godine štedio i brižno u štedion'cu nosio. Došlo nenadano hladno vrijeme. Donijelo zimu i led. Sve se zamrznilo. Pa i banke, koje su inače dobro ložene, jer donose vlasnicima obilan prihod. U bankama se zamrzle i Tvoje pare. Mjesto da su ostale toplim parama, koje bi Ti u starim danima tjerale reumatizam i grijale stare, hladne kosti, one su se u bankama smrznule, pa će Te hladiti kad god ih se sjetiš, da će Ti zima kroz kosti prodirati. Dvojica ste se mučili oko skupljanja parâ. Vrijeme i Ti. Ti si se namučio, a vremena je puno proteklo, dok ste nešto nakupili. Konačno ih je samo vrijeme uništilo. No nije ga trebalo puno. Duhnuo je samo jedan hladniji vjetar. Da si ih podijelio u dobrotvorne svrhe, zgrijale bi mnogo sirota. Otopile bi led mržnje na mnogom srcu. Uzrokovale bi bezbroj vedrih pogleda i nasmijanih lica, koja bi hvalila bez prestanka dobrotu Božju i Tvoju. Koliki ste, poslovni ljudi, vani u svijetu, kojima je jedina briga steći blaga. Stekli ste — što pošteno, što nepošteno — teške milijune. Zamrzli su se. Gdje su? A Bogu ćete ipak polagati račun!

Sv. Pavao me uznemirio. »Vrijeme je kratko«. Treba vrijeme iskoristiti. Pobožni me Kempenac upravo zabrinuo. »Izgubljeno se vrijeme ne vraća.« Ni propuštena zgoda, kojom si mogao nešto lijepa saznati ili koje dobro djelo učiniti. Koliko sam ih u životu propustio! Neprestano mi hoda po glavi priča o deset talenata (Mt 25, 14-30). I onaj sluga, koji je zakopao gospodarov talent. Mjesto da prizna svoj nemar i svoju lijenost, on baca krivnju na gospodara. »Gospodaru! Znam da si tvrd čovjek: žanješ, gdje nisi sijao, i kupiš, gdje nisi vijao; pa bojeći se, otidoh i sakrih talenat

tvoj u zemlju; evo ti, što je tvoje.« Kolika nezahvalnost! Kolika drskost sa strane lijenoga sluga! Bog će nas suditi ne samo za zlo, što smo ga učinili, nego i radi dobra, što smo ga propustili učiniti. Bog nam je dao talente. Traži od nas duhovnu dobit — zaslužna djela. A što onda, ako smo talente zakopali, pa nijesmo uopće radili? I još gore, ako smo talente negativno rabili i samoga Boga njima vrijeđali?

*

»Strpljen, spašen.« Tako je bilo i kod mene. Konačno sam ipak doznao povijest četiriju smreka. Zasadio ih je jedan od bivših vlasnika. Bio je dobar botaničar. Od njega potječe najveći dio ukrasnoga drveća što resi mokrički perivoj. Kao botaničar uvijek je bio u botanici. Pa i kod rođenja svoje djece. Mislio je, što će djetetu prigodom rođenja dati kao dar. I došao na značajnu misao. Svakom posadio za uspomenu jednu smreku. Četvero djece — četiri smreke. Originalna ili izvorna misao!

Mokrička povijest spominje više mokričkih gospodara, koji su bili prijatelji prirode. Srećko Berger je osobiti ljubitelj perivoja i ukrasnoga drveća. Na licu mu vidiš, kako je sav blažen, kad se koje drvo u perivoju lijepo razvija. A kako je opet snužden, ako je koje drvo usahlo ili posječeno. Kad je Srećko Berger preuzeo Mokrice, perivoj je našao dobro uređen. Perivoj mu nije zadavao posebnih briga. Više mu je poteškoća donio sam grad, koji je bio pust i prazan. Trebalo je mnogo vremena i truda, dok je nabavio stilski izrađeno pokućstvo. Veliki smisao Srećka Bergera za starine pokazuju naročito biblijske slike Staroga i Novoga Zavjeta, što ih je u svoje vrijeme nabavio za sjeveroistočnu kulu.

Čovjeku je drago sve, što ga sjeća na mladost. Što uspomene padaju u raniju mladost, to su nam draže. Kako i ne bi! U mladosti nemaš briga. Drugi su se brinuli za Te. Ne trpiš tjelesnih boli, jer je organizam otporan. Ni duševnih, jer dijete još ne poznaje života i bijede njegove. Čovjeka zanima, kada se rodio. Zašto su mu dali baš ovo ime, a ne drugo.

I mene je to pitanje mučilo. Rodio sam se 2. VIII., a dali su mi ime Janko. A zašto? Prirodnije bi bilo, da su mi dali ime sv. Alfonsa Ligorija. No na selima ne znaju za sv. Alfonsa. Pogotovo ne znaju, da je sv. Alfonzo bio učen teolog ili bogoslov i glasoviti moralista. Još manje znaju to, da je

Herbart VIII. barun Auersperg, vrhovni zapovjednik Hrvatske Krajinne (* 1528. u Beču — poginuo je junački 22. IX 1575. kod Budačkog).

Crkva dala veliko priznanje sv. Alfonzu za njegovu moralu. Crkva veli za moralnu ili čudorednu nauku sv. Alfonza: »Tuto sectari potest« (Sigurno se može slijediti). Sigurno hodaš po moralu Kat. Crkve i u teoriji i u praksi, ako vjerno slijediš samo sv. Alfonza. Kršten sam 3. VIII., na dan bl. Augustina Kažotića. Seljaci znaju, da je bl. Augustin bio zagrebački biskup. Zato ga i posebno štiju. Ali im je i to ime previše gospodsko. U blizini je po kalendaru sv. Siksto. Ime na selu nepoznato. Pa ni ne zvuči lijepo. Teško ga je i izgovarati — Bog mu dobar bio! Kakvo će mi onda ime dati? Janko je seljačko ime. Jankâ je puno selo, a u obitelji nema ni jednoga. Janko će se zvati! Janko će i ostati u sve dane života svoga — dok ga bude milosrđe Božje trpjelo na zemlji!

Meni to ime nije bilo po volji. Srdio sam se na nekoga starca, koji je po selu lonce krpao, a zvao se Janko. Kad god se pojavio na cesti, sva su selska djeca bila oko njega. Djece je bilo toliko, da joj ni broja ne znaš! Kao vojske u narodnoj pjesmi! Starac Janko je bio za djecu atrakcija ili privlačnost prvoga reda. I kino i kazalište. I cirkus. Djeca nisu ni za jelo pitala, dok su imala Janka među sobom. Imala su i što gledati! Bio je malena rasta. Zapušten do skrajnosti. Više gologlav nego pokrit. »Ispali mu kroz kapu perčini.« Više bos nego obuven. »Kroz opanke prsti progledali.« Šišao se nije, a ni brijač. Britva se nije nikada uspela na njegovo lice, a ni škare na glavu. »Nokti su mu, orati bi moglo.« Izgledao je zbilja pustinjački!

Kad god sam se s kojim djetetom posvadio, odmah mi je spočitnulo moga imenjaka, starca Janka. A ja, što sam mogao? Konačno u plač, pa k roditeljima s tužbom, zašto sam dobio ovo ime kao i stari Janko, koji lonce krpa? Roditelji me tješili, da je to lijepo ime. Ništa nije pomoglo. Ja sam navaljivao i dalje. Tako danas, tako sutra, tako neprekidno. Već je moja opozicija (protivljenje) dodijala strpljivim roditeljima. Jednoga dana, kad sam opet prigovarao radi imena, uhvate me od jada za ruku, naglo ustanu i povuku za sobom: »Ajdemo župniku, neka te prekrsti, pa si biraj ime koje hoćeš. Ne ćeš ti nama više dodijavati!« Postidio sam se u duši. Žao mi je bilo. Nikada više nisam prigovarao radi imena.

Prolazile su od te scene godine i godine. Došao ja i u gimnaziju. Dospio mi u ruku i životopis svetih. Brzo sam listao

knjigu, da nađem 27. XII. Otvorim i čitam. To ti je sv. Ivan, apostol i evanđelista. Pročitao sam na dušak sve o sv. Ivanu u ovoj knjizi. Čitao sam o njemu i u svetoj knjizi, u Sv. Pismu. Jedna ga knjiga uzvisuje više od druge. Kao da se natječu, koja će ga ljepše opisati. »To je Ivan, koji je na grudima Gospodnjim na večeri počivao; blaženi apostol, kome su otkrivene tajne nebeske! Njemu je, djevcu, Krist na križu Majku djevicu povjerio. Djevcem je od Gospodina izabran, i od drugih je više ljubljjen. Istine je evanđeoske pio iz samoga izvora, što teče iz samih prsiju Gospodinovih. Ovo je preblaženi evanđelista i apostol Ivan, koji je povlasticom osobite ljubavi zaslužio da ga Gospodin više časti nego druge. Ovo je onaj učenik, koga je Isus ljubio, koji je na grudima Gospodinovim na večeri počivao. Njega je ljubio Isus, jer ga je oznaka posebne čistoće učinila dostojnim veće ljubavi. Kao djevca ga je Isus izabrao, i djevcem je uvijek ostao« (Rim. brevijar 27. XII). Sv. Jeronim (u komentaru k poslanici na Galaćane) veli o sv. Ivanu: »Kad je u Efezu boravio i doživio visoku starost, donosili bi ga učenici u crkvu. Nije mogao mnogo govoriti, nego bi svaki puta ponavljao: Sinci, ljubite jedan drugoga. Učenicima je bilo teško, što uvijek isto čuju, pa mu rekoše: Zašto uvijek ovo govoriš? Tada im Ivan odgovori — veli sv. Jeronim — dostojno sv. Ivana: Jer je zapovijed Gospodinova; i da je sama, dostajala bi.«

Sv. Ivan je apostol ljubavi. Nježne, nebeske ljubavi. Kao dijete nisam ja to znao. Zato ga nisam dovoljno ni poštivao. A srdio sam se na ime Janko, jer sam imao pred očima samo jednoga imenjaka, staroga Janka, koji mi je bio zoran. Kasnije, kad sam upoznao sv. Ivana, sto puta sam požalio svoje mladenačko neraspoloženje prema svome imenu. Držim, da sv. Ivan nije zlo shvatio moje neraspoloženje. Ako je što-god i za zlo uzeo, nadam se, da mi je već davno oprostio, jer sam neraspoložen bio samo iz neznanja i radi staroga Janka, koji je lonce krpao. Kamo sreće, da sam sv. Ivana upoznao već kao dijete! Sigurno bih ga već kao dijete zavolio i od djetinjstva iskreno štovao. I imao bih veće plodove toga štovanja nego što ih danas imam. Sigurno bih imao više ljubavi prema Bogu i bližnjemu nego što je imam!

* * *

Četvero djece — četiri smreke! I ovoj su djeci drage njihove uspomene iz mladosti. U mladosti si mogao načiniti svašta, a nikakve odgovornosti nisi imao. Koliko toga ljudi

djeci pregledaju kroz prste! Kad dječak načini promišljenu lopovštinu, odrasli kažu: Hvala Bogu, da nije zabrazdio još gore. I daleko je veće zlo mogao načiniti. To djeca vide, pa se ne čuvaju zla ni tame. Tragično je to. Kasnije, kad odrastu, misle, da smiju zabrazditi kao i u mladosti. I vladaju se tako. Međutim, kasnije se sudi drugom mjerom. U životu se odrasla čovjeka vidi zlo i tamo, gdje nije kriv, a kamo li se ne bi saznalo i osudilo ono zlo, gdje je uistinu kriv.

Rastu djeca, rastu smreke. Djeca se vesele smrekama, a smreke djeci. Život tu, život tamo. Zajedno su počeli živjeti. Od djece su postali zreli ljudi, a od malih smrečica velike i jake smreke. Bit će da je četvero djece već u poodmakloj dobi, pa su — ne ću reći stara — ali svakako vremesna. Tako svjedoči razvitak smreka. Zanimljiva pojava! Iste godine kod djece i smreka! A izgled? Smreke su u cvijetu mladosti, a djeca su se već izivjela. Smreke kao da su tek počele živjeti, a djeca će se naskora sa životom rastati. I među samim ljudima tako. Jednako brojne godine, a životi ih osjećaju raznoliko. Jedan je još svjež, a drugi već oronuo. Jedan bi letio, a drugi već ni hodati ne može. Zašto je tako? Prirodna tajna!

Dok su djeca bila djecom, često su dolazila pod smreke. Društvo je bilo ugodno. Danas više nema zajedničkoga društva. Djeca ne dolaze, jer nijesu više vlasnici Mokrica, pa ni smreka. Smreke su ostale same. Društvo si čine same smreke na svoj način. No manjkaju im djeca. I tuže se na to. Svaki je rastanak težak. Djeca su na rastanku tužno gledala smreke, a smreke su plakale. To je gledala grlica. Puna je osjećaja. Često dolazi na smreke i sjeda im na grane. Na granama i pjeva. Pjeva jednolično i tugaljivo. Vidi se, da sućuvstvuje sa smrekama. A smrekama je grličina sućut posebno draga, jer grlica prostodušno i iskreno sućuvstvuje. Međutim grlica mora ostaviti smreke po zimi. Mora seliti u toplije krajeve. Bog joj je tako naredio. Zato moli malu zebu, da je zamijeni kod smreka, dok se na proljeće opet vrati. I zeba rado posjećuje smreke. I prenoći kod njih. I po snijegu ostaje kod smreka. Zeba ne pjeva. Ona sa smrekama samo razgovara. Kako će, tužna, pjevati kad je gladna, a studen tolika, da bi se i smrznuti mogla!

Četvero djece — četiri smreke! Kad je otac posadio smreke, mislio je odmah i na njihovu budućnost. Znao je

sigurno, da će djeca pomrijeti. A smreke? Hoće li usahnuti same prije djece? Ili će ih posjeći kad pomru djeca? Još je jedna mogućnost. I samo jedna: pustiti ih, neka rastu i nakon djece. Da bi mogle same usahnuti prije djece, nije se mnogo bojao. Tlo je u perivoju šumsko. U blizini rastu tolike druge smreke, pa će i ove u društvu lijepo napredovati. Odlučio se za drugu mogućnost. Kad umre koje dijete, neka se posiječe i njegova smreka. Od dasaka će se načini lijes djetetu. Tako će dijete i smreka i u smrt i u grob zajedno. Vjerna ljubav do groba. Neka bude vjerna i preko groba. Zajedno su se na svijet pojavili. Zajedno su i jade jadovali. Skupa ih je sunce grijalo i zahvalna zemlja hranila. Pa neka i počivaju zajedno! Tako je mislio otac.

Tu se s ocem ne bih složio. Ja bih radije izabrao treću mogućnost. Kad djeca pomru, lijepo bi ih sahraniti dao:

»Uz opijelo i molitvu svetu.«

A smreke neka rastu dalje. Istina je, da je Bog prigodom općega potopa uz ljude potopio i životinje. Sveti Oci nalaze dubok i opravdan razlog. Radi zla je Bog ljude potopio, a s ljudima skupa i sve njihovo, što im je na zlo služilo. Nestalo gospodara, nemaju više svrhe ni životinje. Pravedna kazna, koja je pala na gospodare, zahvatila je i imovinu njihovu. Tako biva i kasnije diljem čitave historije. Kad stradaju gospodari, strada i njihova imovina. Tko podjarmi gospodare, taj dijeli i njihovu imovinu. Ovdje taj razlog otpada. Djeca nisu ništa kriva. Ni kazniti ih neće nitko. Ni život im silom oduzeti. Ona će živjeti prema svojoj vrsti do volje Božje. Jednako neka i smreke vijek vjekuju prema svojoj vrsti. Nit su smreke krive ljudskoj djeci, da moraju u grob redovito prije navršenoga i jednoga stoljeća, a nit će djeci biti krivo, ako smreke produlje život preko više stoljeća. Život je svakome drag. I crv, kad si ga već zgazio, još skuplja i zadnju snagu da si spasi život. I pogažena se biljka opet diže i bori za život. I smrekama je život drag. Neka žive. Zašto bi im život čovjek oduzimao!

Žive će smreke mrtvoj djeci više koristiti nego mrtve. Za grobni se sanduk nađu daske i od drugoga drveta. Možda i boljeg. Mrtvom je tijelu svejedno u kakvim se dasnama položi u zemlju. A žive će smreke čuvati uspomenu na djecu i preko groba. Na žive će smreke doletjeti češljugar, savit gnijezdo i mladima pričati o četvero djece i o četiri smreke. Pod živim

će smrekama u hladu stati đaci i slatko sanjariti o ružičastoj budućnosti, kako su sanjara i pokojna djeca, čije su uspomene vezane uz ove smreke. Pod živim će smrekama odahnuti umoran putnik. Promatrat će veličanstvene smreke i diviti se moći i mudrosti Božjoj. Pod živim će smrekama izmučeni seljak otirati znoj sa čela. Pod njih će leći da o podne malo otpočine. Mekane će mu smrekine iglice spremite ležaj. Debela će mu hladovina biti pokrivalom. A za uzglavlje će podmetnuti žuljave ruke. Usnut će slatko i bez uspavanke. »Treba l' i nje, češljugar je blizu«.

Čarobne smreke! Samo vi živite dalje. Razvijajte se bujno. Posjetit će vas još mnogo izletnika. Lijepo ih primajte. Rado im kazujte uspomene o četvero djece. Pričajte lagano i tajanstveno: bio je jedan mokrički gospodar. Imao je četvero djece. Svakome na spomen zasadio jednu smreku. Tako je bilo četvero djece, i mi četiri smreke...

11. SLOMLJENA JABUKA

Iz perivoja za čas dva dođeš u mokrički voćnjak. Velik je. I lijep je. Sa svim je rodovima i vrstama voća zasađen. Ima tu zasađenih jabuka i krušaka. Bresaka i marelica. Oraha i lješnjaka. Kestenja i oskoruša. Trešanja i šljiv. I kako se već zovu pojedine vrste voća. Jedne su od voćaka starije, potječu od prijašnjih gospodara. Veći je dio voćaka posađen prije dvije godine. Posadila ih je nova uprava Nadb. bogoslov. sjemeništa. U voćnjaku su zastupane sve vrste najboljega voća što ga pozna suvremeno voćarstvo. Voćke su sadene pod stručnim nadzorom. Lijepo su se primile. I najmlađe su već donijele po koji plod. Za par će godina donositi i više ploda. Ako dobri Bog da, za koju godinu i obilje ploda!

Omladini je potrebno voće kao i kruh. Poratna omladina ne podnosi teže hrane kako ju je podnosila ona prije rata. Danas je sve nervozno. Ljudi su u svemu osjetljivi. Osjetljivi u nazorima. Osjetljivi u društvu. Osjetljivi u radu. Osjetljivi i u hrani. Što ćeš, tako jest. S time moramo računati. Studenti puno sjede. Malo se kreću. Zato je mnogo kubure sa želucima. Najbolji je i najprirodniji lijek voćna hrana. Što više voća u hrani, to će biti više zdravlja. Sjemenišno se poglavarstvo veseli mokričkome voćnjaku, jer će moći ugodno izenađivati svoje pitomce.

Preko praznika čovjek rado boravi u Mokricama. Ovdje je čist i svjež zrak. Mir takav, da bi ga škarama mogao rezati.

U Mokricama se mnogo šeće. Najradije se šeće po voćnjaku. Šetnje su po voćnjaku ugodne i korisne. Ugodne radi zdrava zraka, a korisne radi tečna voća. Kad najranije voće počne, pak dok snijeg ne zapadne, uvijek ćeš nešto u voćnjaku naći. Međutim si i Ti na korist voćnjaku. Ako je koja grana odveć puna voća, podupreš je, da se ne slomi. Plašiš i čvorke. Baš puno ne haju za Tvoje plašenje. Tako se lijepo zabavljaju na trešnji kad si Ti tamo kao i onda kad Tebe nema. Osjećaju oni vrlo dobro, da nisi nikomu opasan, pa ni njima. Ali eto, Ti si ipak plašio čvorke! Uvijek ste u dobrim vezama Ti i voćnjak. Koristan on Tebi, ali i Ti njemu. Više on Tebi, nego Ti njemu. Lakše bi on bio bez Tebe, nego Ti bez njega. Što ćeš, brate, kad Ti je prijateljstvo na zemlji rijetko tako idealno, da bi oba prijatelja imala podjednaku korist jedan od drugoga. Čas ima veću korist od prijateljstva jedan, čas drugi prijatelj. U našem slučaju imaš Ti svakom zgodom veću korist od voćnjaka nego voćnjak od Tebe. To voćnjak znade vrlo dobro, ali mu ipak nije krivo. Time, što on postoji i koristi drugima i Tebi, proslavio je Boga i polučio svoju životnu svrhu. Kamo sreće, kad bi i čovjek ovako sigurno polučio svoju životnu svrhu, kako je polučuje prijatelj voćnjak!

I vlastelinstvu si za vrijeme svoga boravka u Mokricama od neke koristi. Upozoruješ na zrele voćke. I ova služba stoji truda. Treba voće ogledati. Dobro prosuditi, da li je zrelo. Da možeš to sigurno prosuditi, treba voće temeljito okušati. Na kušanje se potroši vremena dosta, a truda manje.

Međutim ni zrele voćke ne otkrivaš Ti sam. Otkrivaju ih prije Tebe čvorci, ose. Sjećam se dobro, dok sam još bio dijete, boravili smo u vinogradu otac i ja. Htio sam grožđa. Najednom opazim kako čitav roj osa zuji oko jednoga trsa. Preplašio sam se i počeo bježati. Otac se nasmije i reče: »Ne boj se, sinko! Kad ose zuje oko trsa, to je dobar znak. To je znak, da je grožđe zrelo i slatko. Neće ose na kiselo.« Da me uvjeri kako je doista tako, odreže jedan grozd i pruži meni. Ja sam zobao s posebnim tekom. Bilo je uistinu slatko grožđe. Eto, od toga vremena imam sigurnu spoznaju: kad se ptice, ose i raznovrsne muhe vrzu oko voća, znak je, da je zrelo.

Kad ekonomu javiš da je neka voćka zrela, on se čudom čudi, odakle Tebi toliko poznavanje voća, i to baš onda kad je zrelo. Držim, da bi se još više čudio, kad bi znao, da su moji učitelji čvorci, ose i muhe. Za Salamonu veli Objava:

»Mudrost Salamonova bijaše veća od mudrosti svih istočnih naroda i od sve mudrosti misirske. Mudriji bijaše od svakoga čovjeka. I razglasi se ime njegovo po svim narodima unaokolo. I izgovori tri tisuće priča, i bijaše pjesama njegovih tisuću i pet. Govorio je i o stoci i o pticama i o gmazovima i o ribama. I dolažahu iz svih naroda da čuju mudrost Salamonovu, od svih careva na zemlji, koji čuše za mudrost njegovu« (1 Kr, 5, 10-14). Ako je mudri Salamon mogao učiti od mrava mudrost, kako se ljeti sprema hrana za zimu, zašto ne bi smio i Ti naučiti od čvoraka i muha zrelost voća? Svi mi učimo jedan od drugoga. Svi posuđujemo znanje jedan od drugoga. Svi se kitimo tuđim perjem. Samo je razlika u tome, što jedni priznaju, da posuđuju i da se kite tuđim perjem, a drugi to ne priznaju, nego tuđe perje prodaju pod svoje.

*

Sećući voćnjakom naiđem na tužan prizor — na slomljenu jabuku. Već je bila stara. Još za života se polovica jabuke otkolila od debla i posušila. Baš kao kod uzeta čovjeka. Suhi je dio morao biti amputiran ili odstranjen. Tako je ostala samo polovica žive jabuke. Mučila se sa životom kao i uzeti čovjek. Ali je ipak svake godine cvala i rod rodila. Prošle je godine — kao i sve druge voćke — upravo obilno rodila. Bilo je na njoj više voća nego lišća. Mučila se. Borila se. Nije popustila. Htjela je pokazati, da ima snage kao i mlađe voćke. Da može hraniti svoju djecu kao i druge voćke. Da ima pravo na život kao i ostale voćke. I od gospodara je očekivala i priznanje za trud kao i druge voćke.

Prolazili su dani. Dobro se držala. Kad sam obilazio druge voćke, obilazio sam svakiput i nju. To je bilo gotovo svaki dan. I posebnu sam joj pažnju iskazivao. Što se netko u životu više muči, to je vredniji priznanja. U mokričkom se voćnjaku sigurno nijedna voćka nije toliko mučila kao ova. Zato nisam nijednu s toliko osjećaja pratio kao ovu.

Jednoga dana nastala je silna oluja. Bijesnila je strahovito. Kud će suza neg' na oko. I oluja kud bi drugud neg' na sirotu, staricu jabuku. Okomila se na nju svom žestinom. Borila se sirotica jabuka. Da je bila sama, još bi se bila možda odhrvala. Ali je puna bujnoga, skoro zreloga voća. Voće je teško, vuče je k zemlji. Od starosti je i dugijeh ljeta životna snaga istrošena. Kod amputacije je grdo nastradala. Skoro već onda život izgubila. Sad još dođe i teška oluja s vjetrom! U borbi si mislila starica: Pod udarcem oluje padaju

na zemlju i mlade voćke. I one u naponu mladosti. Moram i ja popustiti. I popustila je. U polovici se debela prelomila. Sad u vis strši samo korijen s malo debela. Ostali dio debela s granama i voćem leži na zemlji kraj korijena mrtav. U borbi je pala kao vojnik na ratištu. Ili još bolje, kao majka s djetetom u porodu. Našao sam je mrtvu. Dugo sam stajao na mjestu nesreće i promatrao mrtvu jabuku. Voće još nije bilo zrelo, da bi ga mogao ponijeti sa sobom. Što sam mogao učiniti? Pomoći joj nema. Život joj vratiti ne mogu. Konstatirao sam ili utvrdio smrt. Iskazao sam tihi sućut i pošao svojim putem dalje.

Za nekoliko sam se dana opet vratio na mjesto katastrofe. Na moje veliko iznenađenje, nema tu više ni korijena ni debela. Nema više ni grana ni voća. Štoviše, već je na istom mjestu i jama iskopana za novu voćku, koja će biti u jeseni posađena. Nova će voćka brzo zauzeti mjesto starice jabuke. Doći će proljeće. S njime i novi život. Voćke će opet procvasti. I marljive pčele po cvijeću zujati. A nitko se više neće sjećati, da je tu rasla starica jabuka. Da se junački u životu borila. Da je konačno radi djece i život junački položila.

Prošlo je već nekoliko mjeseci otkako se jabuka slomila. Mnogo sam već doživljaja kroz to vrijeme zaboravio, ali ovaj mi je neprestano svjež u pameti. Možda zato, što me je slomljena jabuka potsjetila, da će se i moj život jednom ovako slomiti? Možda i zato, što se na slomljenu voćku tako brzo zaboravilo, i preko noći je druga zauzela njezino mjesto?

Stoji, da sam prijatelj voćnjaka i voća. Svaki me napredak u voćnjaku veseli, ali i svaka šteta osjetljivo dira. Ne znam, što bi me više boljelo, nego kad vidim, da je netko — berući voće — na voćki prelomio granu. Što mu je grana bila kriva? Zar je njezina krivnja u tome, što ga je nahranila slatkim voćem? Mjesto dužne pažnje i obzira, ovako barbarski nastup!

Stoji i to da me je slomljena jabuka potsjetila na slom i moga života. Kada će biti? Za godinu? Dvije? Za decenij (desetljeće)? Dva? Gdje? Doma u sobi? Ili u kojoj bolnici? Da li će do sloma doći mirnim, prirodnim putem? Ili možda nasilnim putem? I taj je danas moguć. Realna mogućnost! Česta mogućnost! Da li će me zateći slom priprava? Ili možda — ne dao Bog — nepriprava? Isuse dobri — groza me hvata kad i pomislim na riječ »nepripravan«. Zato se već

sada pripravljam. Uzmi već sadašnju pripravu za slom, ako se neposredno prije sloma ne bih mogao pripremiti. Imam iskrenu nakanu za slom se pripremiti kako Ti želiš, i slom dočekati kad bude Tvoja sveta volja!

I treća okolnost mnogo mi se vrže po glavi. Brzo se zaboravilo na slomljenu jabuku. Tako se i na ljude nakon sloma brzo zaboravlja. U nadgrobnim se govorima često spominje trajan i vječan spomen. A za nekoliko dana ni traga ni glasa čovjeku, kao da nikada nije bio na svijetu. I mjesto mu je drugi brzo zauzeo, baš kao i mlada voćka slomljenoj jabuci. To Ti je trajan spomen! To Ti je vječna slava!

Slomljena jabuka daje na razmatranje i drugu misao. Na njezino je mjesto posađena druga jabuka. Zamjena je brzo nastupila. Možda će biti i bolja? Slomljena jabuka nije nenadoknadiva. Ni ljudi nisu nenadoknadivi. Ni u znanju. Ni u vrlinama. Ni u radu. Ni u službi. Ni na položaju. A ima ih, i mnogo ih ima, koji misle, da bi svijet propao kad bi oni nestali. Da bi i sunce prestalo izlaziti!

Prošle je godine — 1939. — bilo u voćnjaku na voćkama mnogo slomljenih grana. Slomile su se pod težinom plodova. Žao mi ih je bilo. Boljelo me to. Čovjek bi očekivao, da će plodovi biti zahvalni majci voćki, pa je poštediti gdje će samo moći. A kad tamo, plodovi ne štede voćku, nego joj još i grane lome. Slika su nevaljale djece. I naše, ljudske, dobre majke rađaju djecu. I više ih rađaju. I živote lome za dobro djece. A djeca su nezahvalna. I neuviđavna. Izrabljuju roditeljsku ljubav do kraja. Savijaju jadima roditelje k zemlji kao i voće voćke. I na zemlju padaju pod težinom dječjih briga kao i slomljena jabuka.

Voće voćkama lomi grane. Djeca roditeljima roditeljsku ljubav nagrađuju jadima. Hoće li voćke prestati roditi voćem? Neće. I dalje će crpsti sokove iz zemlje. I opet će cvasti. I grane pod voćem savijati. I mnogo još grana pod težinom voća prelomiti. Zaboravit će na prelomljene grane. Slatkim će voćem i dalje koristiti čovjeku. I majke će zaboraviti na nezahvalnost dječju. Djecu će i dalje rađati. Za nju se i ubuduće mučiti. Pod udarcima će teških životnih borba i dalje za djecu stradati. A zašto sve to? Jer to traži volja Božja i njihovo dobro. Bog hoće da se muče. Bog hoće da djecu rađaju. Mnoge već na zemlji dobivaju nagradu i priznanje. Blagoslivlju čas kad su postale majkama. Druge će

dobiti priznanje u vječnosti. Bez priznanja i nagrade neće nijedna ostati!

12. DROZDOVI I DIVLJE GUSKE.

Vlastelinski je ekonom uvijek na nogama. Od najranijega jutra do kasne večeri. Sad je u gradu, sad opet u gospodarskim zgradama. Vesele ga goveda, ali i perad. Teški međimurski konji, ali i nedužne ovce. Razumije se u obrađivanje polja, ali ne pušta s vida ni livade. Voli vrt i voćnjak, ali šume i pilanu još više. Voli estetiku (nauku o lijepom), ali produkciju (proizvodnju) i rentabilnost (unosnost) još više. Što više nosi, to više voli. Što ćeš, svaki ima svoju svrhu pred očima. Tako i ekonom. A ekonomska je svrha u tome da privrijedi što više. Ne smiješ mu ni zamjeriti. I Ti bi radio tako, kad bi bio na njegovu mjestu.

Ekonomi redovito vole i lov. Tako i mokrički. Kad god pođe u lov, rijetko se vrati s praznom torbom. No dogodi se i to. Nije sreća svaki puta raspoložena. Jednom ti dađe, da jedva nosiš. Drugi put veli, da je srnjak bio predaleko. Za divlju svinju kaže, da nije bilo dosta jakih naboja. Fazana pak nije uopće bilo, jer ih je Sava poplavila.

Ekonom je veseo, kad može goste nečim iznenaditi. Naročito je veseo, kad može goste iznenaditi čime iz lovačkoga carstva. Tako je jednom uhvatio tri drozda, a drugom zгодom dvije divlje guske. Gosti nisu bili baš naročito oduševljeni. Vidjelo se odmah: nisu to ni »pokvarena gospoda« ni sladokusci, već obični pučani, koji su navikli na jednostavnu i skromnu građansku hranu.

Ljudi su se oduvijek bavili kuhinjskim umijećem. Mnogo su truda i vremena ulagali tražeći načine kako će jelo učiniti što tečnijim. A posljedice toga umijeća? Pokvareni želuci, kvarenje zdravlja i prikraćivanje života. Tome je svjedokom povijest i svakidašnje iskustvo. Kad je kralj Nabukodonozor odredio, da mladići: Danijel, Ananija, Mizael i Azanija jedu od »jela kraljevskoga«, i da piju »od vina koje on pijaše«, molio je Danijel: »Ogledaj slugu svoje za deset dana, neka nam se daje varivo da jedemo i voda da pijemo. Pa onda neka nam se vide lica pred tobom i lica mladićima koji jedu kraljevsko jelo, pa kako vidiš, onako čini sa slugama svojim. I poslušaj ih u tom (Malazar) i ogleda ih za deset dana. A poslije deset dana lica im dođoše ljepša i mesnatija nego u

svih mladića, koji su jeli kraljevsko jelo« (Danijel 1, 12-15). Sjajan dokaz, kako obična jela — variva, i najobičnije pilo — voda, povoljnije djeluju na razvitak ljudskoga organizma, nego kraljevska birana jela i pila. I na razvitak uma djeluju obična jela, i obično pilo — voda, bolje nego birana jela i pila. »I dade Bog svoj četvorici mladića znanje i razum u svakoj knjizi i mudrosti; a Danijelu dade da razumije svako viđenje i sne« (1, 17).

Gledaj život. Na jednoj strani bogataši, prezasićeni biranim jelima, a na drugoj strani sirotinja, kojoj je i crni kruh poslastica. Što opažaš! Oni koji se raskošno hrane, svaki čas pobolijevaju. Mekoputni su. Neotporni su. Sve im škodi. Za teži su rad uopće nesposobni. A siromašni ljudi s jednostavnom hranom su zdravi. Razvijeni su. Umno bistri. Otporni. Sposobni i za najteže poslove.

Askete ili isposnici sv. Katoličke Crkve poznaju dobro Objavljeni zakon i imaju golemo životno iskustvo. Što oni kažu? Svi jednodušno upozoravaju: Ne traži nikada birana jela. Zadovolji se i običnima. Ni obična ne uzimaj do sitosti. Kad uzimaš hranu, sjeti se, da je to dar Božji. I toplo zahvali Bogu. Ne uzimaj hrane s nakanom da tek uživa. Iako je ljudska narav danas slabija nego je bila nekada, ipak nije toliko slaba, da si ne bi mogla i mnogo toga uskratiti. Sjetimo se, koliko ima ljudi po zatvorima, koji mnogo i dugo poste, pa ipak ostaju i živi i zdravi. Koliki su, koji bilo da zdravlje natrag dobiju, bilo da ga sačuvaju, uskraćuju naravi i najnužnije? Kako su rado i spremno postili, i još danas poste ugodnici Božji! Ako su, dakle, toliki postili i teške postove postili radi zdravlja, drugi i protiv volje, treći za ljubav Boga, zašto ne bi mogle postiti i današnje generacije ili pokoljenja.

Već je Spasitelj glede jela i pila postavio načelo: »Jedite što se donese pred vas« (Lk 10, 8). Ne birajte jela. Ne tražite nešto posebno. Ne mrmljajte, ako možda nije što po volji. Ne prigovarajte ni jelu ni pripravi. U naravi je domaćice da podvori i goste i družinu što bolje zna i može. Veseli se, kad može goste ugodno iznenaditi. Sva je sretna, kad vidi, da su gosti zadovoljni. Svu sebe žrtvuje za goste. Ako ipak nije sve kako bi čovjek želio, znak je: ili nema ili ne može. Od gostiju se očekuje, da bar razumiju domaćicu, ako joj već priznanja ne daju. Tko prigovara jelu, pokazuje — najblaže rečeno — manjak uljudnosti, a da o finoći i ne govorimo.

Zar takvo čeljade uopće može govoriti o duhovnom životu i o kojem višem stupnju kršćanskih kreposti, ako nema ni toliko smisla za mortifikaciju ili trpljenje da pregori jedno neuspjelo jelo! Zar se može spojiti s muževnim karakterom stvaranje afera (sukoba) i sastavljanje tužbi čak i na više instance (ustanove) radi manje tečna jela ovom ili onom zgodom. Zar je viteški, ili se možda može nazvati časnim, da čovjek radi jednoga jela ozloglasi domaćicu, objesi kuću na veliko zvono i rastrubi kućne prilike po čitavom kraju. Vjeruj mi, po Bogu brate, da si takvim nastupom više ozloglasio sebe, nego domaćicu. Često se događa, da se baš ovakvi, kojima kao gostima nijesi mogao ničim udovoljiti, doma čim god zadovoljuju. A Bog ih kažnjava, da ni najnužnije u svom kućanstvu nemaju. Čemu je, dakle, neprestano samo jelo na pameti i jeziku, kao da na svijetu nijedne pametnije okupacije ili posla nema.

Kod jela se sjeti, koliko imade po svijetu prosjaka i bijednika, koji nemaju ni kore kruha, a kamo li što drugo! Niti si Ti nečim naročitim zaslužio, da Te Bog obilno hrani, a niti su ovi bijednici skrivali, da trpe toliku bijedu. Kad Bog traži od siromahâ tešku žrtvu, da strpljivo snose svoje siromaštvo, zar nema pravo od Tebe očekivati bar to, da ne mrmljaš, i da podijeliš što god siromahu za ublaženje njegove bijede. Sjeti se, da su na prvom mjestu djela milosrđa, kojima se nebo zaslužuje. »Hodite blagoslovljeni Oca mojega i naslijedite kraljevstvo, koje vam je pripremio od postanka svijeta; jer sam ogladnio, i nahranili ste me, ožednio sam, i napojili ste me, bio sam gost, i primili ste me na konak; gol, i obukli me, bolestan, i pohodili me; u tamnici bijah, i došli ste k meni« (Mt 25, 34-36).

Ima bezdušnih ljudi, koji prigovaraju Bogu, da nema osjećaja za ljudsku bijedu, kad pušta tolike ljude da trpe tako očajnu materijalnu ili stvarnu bijedu. Krivo imaju. Bog daje obilno sredstava za život. Kad bi bilo još deset puta toliko ljudi, koliko ih danas ima, svi bi imali od čega živjeti. A da ipak mnogi nemaju ni najnužnije za život, tome su krivi ljudi. Jer je na jednoj strani previše, zato je na drugoj strani premalo. Jer jedni obiluju i ne znaju kamo bi s materijom, zato drugi gladuju. Koliki su i kako debeli milijuni kod mnogih bankara, industrijalaca i trgovaca! Gdje stoji, da oni imaju pravo na te teške milijune, dok drugi umiru od gladi?

No mnogi su od bijednika i sami krivi svojoj bijedi. Dok ide posao i dok lijepo privređuju, troše na veliko. Upravo rastrošno žive. Troše i tamo, gdje ne bi trebalo trošiti. I na ono, bez čega bi lako mogli biti. U povoljnim prilikama ni ne pomisle, da bi moglo doći vrijeme, kad ne bude posla. Prema tome ni ne štede. Najednom ih zaskoči vrijeme bez rada, bez zaposlenja, otkaz ili otpust iz službe. Što onda? Da su što god prištedili — a mogli su lako — sad bi bili na konju. Prištednje nemaju, a bez posla se našli. Sad je čitav svijet kriv njihovoj bijedi...

Više ljudi strada od neumjerena jela nego od glada. S time se svi slažemo. No još više strada ljudsko društvo od opojnih pića, koja troši preko mjere. To vrijedi općenito za ljudsko društvo, a vrijedi i za naš narod.

Dok naš čovjek ima u podrumu vina ili rakije, dotle troši bez mjere i broja. Upravo razlijeva. To čini seljak. Tako obrtnici. Tako redovito prosječni — mali čovjek. Kad dođe ljeto i s njime teški poljski poslovi, onda nema uopće napitka, jer je u jeseni i zimi već sve potrošio. U jeseni i zimi pije preko mjere, a u ljetu nema baš ništa. Tko mu je kriv, da u ljetu oskudijeva? Sam. Da je umjereno uživao, imao bi i kroz cijelo ljeto pomalo piti. Otpala bi mnoga riječ i kletva, koju u ljetu izbrblja protiv gospode i bogataša.

A posljedice neumjerenog jela i pića: Svađe. Tučnjave. Razbijene glave. Ubojstva. Osvete. Konačno sud i pravda — i kuća na bubanj. Kako su svi ovi delikti (prekršaji) usko povezani s neumjerenim jelom i pićem? Promatraj! Kad si vidio ljude, da se ujutro — dok su natašte, dakle bez jela i pića — posvade ili potuku? Nikada. Dok su natašte, lijepo su miroljubivi i dobroćudni. Ozbiljne im misli hodaju po glavi. Iz glava padaju mudre sentencije ili izreke. Koliko glava, toliko mudraca. I dobrih radnika — dok su trijezni — da je milina. I cijelo prije podne ostaju takvi, ako ne piju. Dođe ručak. Obilno jedu, a još obilnije piju. A piju bez prestanka do noći. Alkohol je uzrujao živce. Jedna nezgodna riječ, i eto oluje, koja nosi tragične posljedice za čitav život. Kad dođu na sud, redoviti je izgovor: Bio sam pijan. Nisam znao što radim.

Oni, koji su odani nečistom grijehu. Kad su počeli? U mamurnom stanju od alkohola. Junački se najeli. Još junačkije napili. Alkohol potisnuo u pozadinu razum. Niži dio čovjeka nadvladao viši. Nerazumna beštija — tijelo postalo

jače od razumne duše, i eto Ti pada. Kad je jednom počeo, ne može prestati, i tako pakao u duši cijeli život.

Kad promatraš sve posljedice neumjerena jela i pila, ne znaš koje su gore. Ne znaš, da li neumjerenost škodi više tijelu ili duši. Ekonomiji ili moralu. Pojedincu ili društvu. Obitelji ili državi. Svemu je neprijatelj. Svuda škodi. Sve pustoši. Sve u propast vodi.

Kad dođeš k liječniku i potužiš se na smetnje u tijelu, prvi je redoviti lijek dijeta ili uzdržavanje od jela. To znači: alkohol treba prekrižiti sasvim, a jesti smiješ što manje. Ako već jedeš, smiješ jesti samo malo i to po mogućnosti samo lagana jela. Što više paziš na dijetu, to ćeš prije ozdraviti, to će organizam prije ojačati. Dijeta stvarno i nije drugo, nego naš obični post. Mjesto da se pučki izraze i kažu: post, liječnici kažu dijeta, da učenije zvuči. Kako je post koristan tijelu, tako je koristan i duši. Spasonosan je u fizičkom (stvarnom) pogledu, jednako tako i u moralnom (ćudorednom). Kad je Isus istjerao đavla iz opsjednuta dječaka, zapitaše ga učenici: »Zašto ga mi ne mogosmo istjerati?« Reče im Isus: »Ovaj se rod izgoni samo molitvom i postom« (Mt 17, 19 i 21). I u čovjeku ima slabosti i strasti, koje muče čovjeka poput đavla i ne može ih se drukčije riješiti nego molitvom i postom kao i đavla. Značenje je posta za duhovni život lijepo izraženo u korizmenom predslavlju. Tamo Crkva zahvaljuje Bogu »koji tjelesnim postom obuzdavaš opacine, duh dižeš, krepost daješ i nagradu po Kristu Gospodinu našem«.

Opojna pića škode i tijelu i duši. Tijelu razaraju živce. Slabe otpornu snagu. Čine ga nesposobnim za rad. Duši škode, jer otupljuju bistrinu uma i dar suda. A djeca alkoholičara dolaze na svijet nakazna i duševno i tjelesno. Zato je potrebno na svim linijama ustajati protiv alkohola. Tko ne zna čuvati mjeru, treba da bude potpuni apstinent ili trezvenjak. Stanovita vrsta životinja, kad vidi kukuruz, ne može, a da ne bi bježala u nj. Tako i propalica, alkoholičar, kad dođe do pića, ne može, a da ne bi pio. Tu je jedini lijek radikalno (odlučno) presjeći svako uživanje alkohola bilo u kojoj formi ili obliku.

Noa se opio i u pijanom stanju učinio nezgodnu stvar (Post 9, 21). Ispričava ga doduše neznanje. Nije naime poznao jakost vina. Kralj Baltazar »napivši se vina« oskvrnio sveto posuđe jeruzalemskog hrama. Ali dobi i kaznu. Još istu

je noć ubijen, a kraljevstvo mu je razdijeljeno (Danijel 5, 2 i 30). Holoferno je u pijanstvu izgubio glavu (Judita 13, 2 i dalje). Lijepo upozoruje mudri Salamon: »Vino je podsmjeverač i silovito piće »nemirnik, i tko god za njim luta, ne će biti mudar« (Izr 20, 1). Crkvenica upozoruje na zlo što dolazi od vina i žena: »Vino i žene čine, da i mudri postaju odmetnicima, a pametni dobivaju ukor« (19, 2). »Vino, kad ga se jako mnogo pije, uzrokuje duši gorke časove« (31, 39). »Bludnost, vino i pijanstvo oduzimlju srce« (Hoš 4, 11). Sve je to imao pred očima sv. Pavao, pa zato apostolskim žarom opominje: »Ne opijajte se vinom, jer u tom je raspuštenost, nego se napunite Duhom, te govorite jedan s drugim u psalmima i himnima i pjesmama duhovnim, pjevajući i klikujući u srcima svojemu Gospodinu« (Ef 5, 18-19).

13. ŽIVOT U PRIRODI.

Iskustvo dokazuje, da živce ugodno smiruje žubor vode preko uha, a zelena boja preko oka. Ja bih dodao: i promatranje goveda na paši. Mogu to biti velika goveda. Jednako i ovce.

Goveda rado pasu. Ustrajno pasu. Pogotovo, ako je dobra paša. Glave su im neprestano na zemlji kao da si ih prišarafio. Što su gladnije, to radije pasu. I njihovo je pasenje rad. I naporan rad. Neprestano su na nogama, a vratni mišići u napetosti. Koliko puta mora zagristi travu prije nego se nasiti! Kad se govedo napase i napije, kako je zadovoljno! Kako mило gleda pastira! Neka ga pastir još pogladi! Bit će mu duboko i trajno zahvalno!

Goveda se mnogo puta bolje drže prirodnoga reda nego ljudi. Prirodni red traži: gdje je dobročinstvo, tu treba da bude i zahvalnost. Zahvalnost ne samo na jeziku, nego i u duši. A ljudi, koliko je puta zaboravljaju! Goveda su naprotil zahvalna za svako dobročinstvo tako sigurno, kao što je siguran naravni zakon, što ga je Gospod usadio u pojedina bića u svemiru. Govedo dobro nahrani. Od divljega ćeš načiniti pitomo. Od surova krotko. Od neprijateljski raspoložena zahvalno i privrženo biće. Zapamtit će Tvoju fizionomiju ili izgled lica. I glas će Ti poznati. A kad ga nazoveš, veselo će se okrenuti k Tebi, pohrliti u Tvoju blizinu, da Ti tako pokaže svoje simpatije ili sklonosti. A čovjek? I gladna si nahranio. I žedna napojio. I gola odjenuo. I putnika na

stan primio. Prosjaku si na ulici milostinju udijelio. Nezaposlenu si rada pribavio. Iz uboga si đaćeta akademski obrazovana čovjeka načinio. Zahvalnost nakon svega toga? Gdje je i kolika je? Nađe se i zahvalnosti — nema sumnje. Međutim, malo i rijetko. Od deset jedan. Baš kao što se i Isusu zahvalio samo jedan od deseterice gubavih, što ih je Isus izliječio.

Davno se već — prije naših vremena — potužio sam Bog na ljudsku nezahvalnost. »Vo poznaje gospodara svojega i magarac jasje gospodara svojega, a Izrael mene ne poznaje i narod moj me ne razumije.« (Iz 1, 3). Nisu pojedinci — što se zahvalnosti tiče — samo u naše doba gori od životinja. Bilo je tako i prije nas. Tužimo se na nezahvalnost mi. Još prije nas se potužio sam Gospod. S pravom se na nezahvalnost tužimo mi ljudi. S još većim se pravom tuži Gospod. Jer što su dobročinstva naša prema dobročinstvima Gospodnjim? A ljudi su tako grubo i Bogu nezahvalni!

Istu misao iznosi i strpljivi Job. »Zar divlji magarac riče kod trave? Ili vo muče kad stoji pred punim jaslama?« (Job 6, 5). I magarac i vo miruju kod hrane. Veselo jedu. Zahvalni su obojica onome, koji im je hranu priskrbio. A ljudi? Dadeš ubogome milostinju. Da možeš njemu dati, moraš sebe prikratiti. Mjesto hvale ćeš doživjeti, da će Ti nešto krupno opsovati, jer mu nijesi dao više. Ili će mjesto hvale zlobno primijetiti: da nema, ne bi dao. Malo je dao prema onome što ima. Ili će Ti krivo tumačiti nakanu: dao je, da se pokaže. Da mu pak nijesi ništa dao, ne bi došao na plemenitu misao, da si i sam siromah. Tako ne bi nipošto sudio. Prišao bi Ti jednu od najgorih mana. Da si škrtac, koji nema osjećaja za tuđu bijedu. Ako daš zlo. Ako ne daš zlo. Ako daš, nije Ti zahvalan. Ako ne daš, ne će shvatiti da nemaš. Kolika razlika između ljudi i goveda!

*

Ljudi svuda po kugli zemaljskoj vole goveda i pastire. Da li vole goveda radi pastira, ili pastire radi goveda? Držim, da vole goveda radi goveda, a pastire opet radi goveda. Sve ono nježno, plemenito i uzvišeno o pastirima, što je ikada ljudski um zamislio, a mašta nacrtala, što je ljudski jezik izrekao, pero napisalo, a kist naslikao, sve su to pastiri dobili radi goveda, što ih čuvaju. Kad god je govor o pastirima, ljudi najradije govore o dobroti i jednostavnosti, što odsijeva u pastirskom životu. I to su pastiri stekli boraveći

uz goveda. Goveda žive u Božjoj prirodi. Pastiri uz goveda. Dok goveda pasu, i pastir se nečim bavi. Izrađuje frulu. Muke mu zadaje, jer pastir nije izučeni obrtnik, nego samouk. Zato mu je tim draža kad je gotova. Tada je uzima u usta,

Nikola III. grof Erdödy, vlasnik Mokrica, hrvatski ban (1670—1693), umro 7. VI 1693.

pa svira i svoje stado doziva. Stado voli muziku. Rado je sluša, iako to izvana svaki put ne pokazuje. A ne pokazuje izvana interesa za muziku tako dugo, dok nije sito. Može i

sva gora ječati od frule, a pastira stado ipak ne čuje, dok se nije napaslo. To su goveda naučila od ljudi. Ljudi se drže pravila: najprije treba živjeti, a onda se tek mudruje i zabavlja. Kad se ljude pozove na zabavu, najprije ih treba nahraniti. Onda su tek raspoloženi za glazbu. Gladan će čovjek reći: Čast glazbi, ali ćemo najprije potražiti nešto za jelo. Kad se nasitio, sad će slušati glazbu. Jači je prirodni nagon za jelom — samoodržanjem, nego za umijećem. Tako kod čovjeka, a kod životinja pogotovo. To znade i pastir vrlo dobro, pa se i ne srdi, ako goveda ne dolaze na zov njegove frule. Zna on, da goveda još nijesu sita. Kad pak budu sita, i bez frule će doći.

Goveda poznaju samo prirodni zakon. Po njemu rastu. Po njemu se množe. Po prirodnom se zakonu hrane. Tim zakonom i čovjeku koriste. I obilno koriste. Njihovu korist osjeća čovjek na svakom koraku. Goveda žive točno po prirodnom zakonu. Kod njih nema nastranosti. Trava na livadama svake godine jednako raste. Jednako cvate. U isto vrijeme dozrijeva. Jedne je godine možda bujnija nego druge, jer je bilo više kiše i padala je u zgodnije vrijeme. No i takav je izuzetak predviđen u prirodnom redu. Sunce izlazi i zapada svake godine jednako. Svi se obrati njegovi preko godine zbivaju opet istim slijedom. I kiše — manje više — svake godine padaju jednako. Vjetrovi duvaju svake godine istim smjerovima. Svaka vrst ptica gradi gnijezdo uvijek jednako — na svoj specifični ili svojstveni način. U gradnji niti što dodaje niti što propušta. Tehnika njihova niti napreduje niti nazaduje. Savršeno odgovara svojoj svrsi. Lisice kopaju svoje jame neprestano po obroncima u šikarama, gdje je težak pristup k njima. I perad odnose stalnim redom i zakonom. Taj preokret u njihovoj naravi ne ćeš doživjeti, da će indiferentno ili ravnodušno proći mimo pijevca, ako ga slučajno u blizini opaze. Neodoljivom snagom navaljuju i progone. Jastreb u zaletu na perad manevrira uvijek jednako. Neopazeno doleti na koje obližnje drvo i vreba. Kad nema nikoga na dvorištu, zaleti se poput munje i hvata što prvo padne pod pandže. Manevar svršava redovito tako, da će domaćica na večer prije i lakše prebrojiti perad nego ju je prebrojila ujutro, kad ju je puštala van. Sve to pastiri gledaju. Sve točno opažaju. Svemu prirodnim svojim umom ispituju uzroke. Konačno zaključuju: svuda kod goveda i oko goveda vlada savršen red. Svuda se vrši postojano isti Božji prirodni

zakon. Svuda jednaki uzroci rode jednake posljedice. Na svim se linijama istim putevima dolazi do istih svrha.

I pastir se u životu drži prirode kao i njegova goveda. Kad goveda početkom zime dobivaju bujniju i topliju dlaku, on navlači kožuh. Svući će ga tek kasno u proljeće, kad će i goveda svlačiti zimsku dlaku, a oblačiti laku, ljetnu dlaku. Kose mu na glavi mirno rastu kao runo na ovcama. Kozmetike (uljepšavanja), pa ni češlja, ne pozna. Kad prokisne, čeka da ga suncé posuši. »Tko me je namočio, taj će me i posušiti.« Bog dao kišu, Bog će dati i toplo sunce. Nema li sunca, naložit ću vatru. I nju je Bog dao. I na tome daru hvala dobrom Bogu. Kad se budu ovce strigle, tada će i on ostrići svoje kose. Opaža na ovcama, da im je u ljetnoj žegi runo teško. I njemu su njegove bujne kose dodijale. Istim će škarama s ovaca skidati runo, a sa svoje glave kosu. Odmah mu je odlanulo kao i ovcama.

Po zimi sve životinje bježe od vode. Tako i pastir. Tko je vidio životinju da se po zimi igra u vodi? Pliva kroz vodu jedino u nuždi, kad je progoni neprijatelj. I pastir je po zimi daleko od vode. Zato se ne pere po zimi kao ni goveda. U prirodi nema po zimi pranja, pak zaključuje, da se ne mora prati ni on. Doći će već srpanjsko sunce i nesnosna sparina. Tada životinje same bježe u vodu, kaljužaju se i kupaju. Tada će se i pastir kupati i kroz vrući srpanj oprati za cijelu godinu.

Pastir ne zna kad se rodio. Kazali su mu roditelji, da se pojavio na svijet zajedno s jednim od goveda. Pokazali su mu kasnije koje je to govedo. To govedo posebno voli. Simpatiju (sklonost) će mu pokazati, da će dobiti koru pljesniva kruha, koju sam pastir već ne će moći jesti, a koji put i koje zrno soli. Kad je to bilo, kad se rodio? Kad su proljetos kukuruz sijali. Ili kad su pšenicu želi. Možda su već i otavu kosili. Kasnije, kasnije. Već su kukuruz trgali. Još kasnije. Već je bila berba. Tako po prilici roditelji pastirovi kalkuliraju (računaju) o datumu njegova rođenja. Koliko mu je godina? Baš toliko, koliko i govedu. Isti su dan došli na svijet. Samo je razlika u tome što je govedo ugledalo svijetlo Božje u jutro, a pastir poslije podne. Koliko je tome godina? A tko bi ih znao. Ni hrastovima ni bukvama u šumi nitko godina ne broji, pa ipak kako lijepo rastu! I bujno su se razvili. Od hrastovih će greda načiniti kuću, a bukovim će drvima naložiti peć, a da nitko živ ne će istraživati godina

ni hrastovima ni bukvama. I pastir pase svoja goveda jednako tako bez godina, kako bi ih pasao i s godinama. Čemu se još i godinama mučiti. Ima on važnijega posla.

Pastir zna da postoji Bog. Trava na njegovim pašnjacima raste od sunca i od tople kiše. Po zimi, kad nema sunca, ne raste trava. Ni po ljetu, kad nema kiše. Sunce tko je stvorio? Dobri Bog. I kišu tako. I šume. I livade. I polja. I gorski potok, koji je bistar kao što je bistro nedužno dječje oko. I gorski zrak, koji je čist kao što je čista nevina dječja duša. Sve je to Bog stvorio. Svemu je Bog postavio zakone. Sve se u prirodi ravna po Božjim zakonima. Svuda red. Svuda sklad. Svuda savršeno i nepogrešivo vršenje volje Božje. U prirodi nitko ne krši Božjih zakona. Prema tome ni ne griješi. Ni goveda ne griješe. Ni pastir ne griješi. A što može biti na zemlji idealnije (savršenije) od čovjeka, koji ne griješi?

*

Svake godine, ako je ikako moguće, prisustvujem obredima Velike sedmice u stolnoj crkvi u Zagrebu. Prisustvujem i »Tužaljka Jeremijinim« što ih u Velikom tjednu pjevaju na koru bilo pojedinci, bilo pak zbor. Tužaljke su veličanstvene. Visoke su po veličini svojih misli kao Sionska gora, koju oplakuju, a duboke po žalosti svojoj kao duboko — na oko bezdano more. Tužaljke mi svojim ganutljivim sadržajem i tugaljivom glazbom tako živo u mašti crtaju proroka Jeremiju. Gledam ga, kako sjedi na osamljenom mjestu. Rukama je glavu podupro. Lice mu je blijedo. Obrazi su mu se objesili. Obrazi mu puni brazda. Po brazdama teku vrele suze, kojima oplakuje Jeruzalem i izraelski narod. Suze se ne zaustavljaju na bradi, nego padaju na zemlju i natapaju zemlju. Kao da hoće oprati na zemlji crne mrlje teških grijeha, kojima je izraelski narod opteretio zemlju. Plače Jeremija. Da mu bude lakše, daje oduška plaču u tužnoj pjesmi. U prirodi plače, pak iz prirode vadi i slike, kojima će prikazati svoj bol nad propašću naroda i grada svoga.

Čovjek u prirodi ne može shvatiti, da bi netko morao vodu plaćati i drva kupovati. Obojega u prirodi imade koliko hoćeš. Prorok Jeremija — opisujući propast Jeruzalema i bijedu naroda tom zgodom — spominje i plaćanje vode i kupovanje drva. »Svoju vodu pijemo za novce, i svoja drva kupujemo!« (Tužaljke 5, 4). »Sion gora je opustjela tako, da i lisice idu po njoj« (5, 18). Izraelske knezove poređuje s ovnovima, a bijedu njihovu s bijedom ovnova, koji nemaju paše. »Kne-

zovi su njezini kao ovnovi, koji ne nalaze paše; idu nemoćni pred onim, koji ih goni« (1, 6). Ova mi se slika kod slušanja »Tužaljki« najdublje usjekla u pamet. Nikako je nisam mogao shvatiti, jer nikada u životu nijesam vidio, kako izgledaju ovnovi bez paše. Ljude sam već vidio, kako izgledaju, kad su gladni. Očajan je to izgled. Sve su spremni u gladu počinuti. Ukrasti i prevariti. Napasti i ubiti. Orobiti i upaliti. Boga opsovati i svako ljudsko dostojanstvo pogaziti. I perad sam već promatrao gladnu. Neprestano bježi za domaćicom. Upravo pod noge leti. Viče i galami. I krilima tuče. Ne da mira ni sebi ni domaćici, dok ne dobije jesti. Prazan je želudac silno jak motor.

I goveda sam već promatrao gladna. Nemirno se ogledavaju. Ogorčeno muču. Neprestano načuljuju uši, ne će li se gdje pojaviti pastir, da donese sijena ili otave. Lancima ruže, hoće ih pokidati; tako su buntovna. Kad pak opaze pastira sa hranom, propinju se na zadnje noge, a prvim skaču u jaslje. Najedamput je zavladao toliki mir, kao da ni jedno govedo nije živo. Tolika se pažnja nađe kod hrane!

Konačno sam doživio i to, da sam promatrao i ovnove bez paše. Bilo je to u Mokricama. Vruće ljetno, a kiše ni kapi kroz više tjedana. Sve je izgorjelo. Nigdje zelene travke. Dječak — ovčar pustio ovce iz tora na pašu. Ovce lete po pašnjaku uzduž i poprijeko. Nigdje da se zaustave. Gladne viču me me, no bez koristi. Već su gotovo iznemogle od trčanja i vikanja me me. Sad sam tek pravo shvatio Jeremijinu sliku. Knezovi su izraelski naučili na obilje i raskoš poput utovljenih ovnova, a nakon propasti svoje države spali su pod neprijatelja i plaćali danak. Od utovljenih ovnova spali su na ovnove bez paše. Od raskoši pali u bijedu. Od slave i časti doživjeli prezir i sramotu. Uistinu duhovita i zorna slika: »kao ovnovi, koji ne nalaze paše«.

Slika »ovnova, koji ne nalaze paše« doziva mi u pamet i mnoge ljude, koji su u duhovnom pogledu slični ovnovima bez paše. Samo je razlika u tome, što ovnovi u prirodi traže pašu, ali je ne nalaze. Ljudi bi pak lako mogli naći duhovnu pašu, ali je ne samo ne traže, nego ni ne haju za nju. Koliko imade oltara na svijetu, gdje se svaki dan ugotavlja bogata duhovna paša — presveta Euharistija! Koliko se muče duhovni pastiri da privedu ljude — ovnove na tu uzvišenu pašu, a oni naprosto neće!

Lijepo je od ljudi, da vole životinje zato što su životinje stvorovi Božji. Tada su životinje sredstvo za dizanje ljudskoga duha k Bogu. Opravdana je privrženost ljudi k životinjama i onda, kad potječe od koristi, što je ljudi imaju od životinja. No za životinje, kao sredstvo, vrijedi isto načelo kao i za svako drugo sredstvo. Sa sredstvima se smijemo služiti samo toliko, koliko su nam na korist, koliko nam pomažu k postignuću konačne naše svrhe. Gdje, kada i koje sredstvo ne dovodi čovjeka k svrsi, ili ga od nje odvodi, ili ga u postignuću svrhe sprečava, tu, tada i to sredstvo ne smije čovjek upotrebljavati. S tim smo načelom u teoriji ili gledanju svi na čistu. S njime trebamo biti na čistu i u praksi ili iskustvu. Pa i onda kad se radi o živim bićima, kao što su životinje.

Međutim što se događa? Da ljudi često više cijene životinje nego ljude. Gledaj po gradu. Kolika pažnja za mačke! Kolika skrb za pse! Kolika briga za kanarinke i druge životinje! U isto vrijeme prolaze ulicama gladna djeca. Nezaposleni radnici. Ruke pružaju za milostinju slomljeni i nemoćni starci i starice. Po periferiji ili predgrađu u podrumskim stanovima pate tuberkulozne majke s nejakom djecom. A kako je malo ljudi, koji žrtvuju štogod od svoga da ublaže tu ljudsku bijedu! Koliko imade tvrdica gospodara, kojima je više njihov pas, nego družinče — čovjek! Takvi tipovi zaboravljaju, da je čovjek kralj na zemlji, a životinje su — kao i sve drugo na zemlji — samo pomoćna sredstva čovjeku. Takvi i slični individui (pojedinci) okreću prirodni red na glavu. Životinje cijene i izdižu preko reda, a čovjeka podcjenjuju i ponizuju ispod ljudskog dostojanstva! Svaka povreda svakoga pravednoga zakona konačno škodi samome čovjeku. A pogotovo će mu škoditi ovako grubo vrijeđanje prirodnoga zakona, kojim izdižu životinju nad čovjeka.

No i naši dobri seljaci u tome griješe. I na veliko griješe. I oni često puta više vole goveda nego čovjeka. Više nego i vlastito dijete. Oboli govedo. Oboli dijete. Na bolest je djeteta ravnodušan. A radi bolesti je goveda zabrinut. Bolesnom djetetu ne bude pozvao liječnika. A bolesnom će govedu pozvati veterinara. Umre dijete. Pogine govedo. Za djetetom ne bude plakao. Ako i zaplače, brzo će se utješiti. Izuzetak čini smrt jedinca. Tada će toliko plakati, da se kroz čitav život neće smiriti. A za poginulim govedom će tugovati. I dugo tugovati. I jadikovati na sve strane.

Kako su mnogi današnji ljudi nedosljedni! Vesele se rodnim voćkama. Što su rodnije, to ih više blagoslivlju. Kod domaćih životinja traže onu vrstu, koja ima brojniji podmladak. U vinogradu se ne mogu nagledati rodnih trsova. I rodnom se žiru u šumi vesele. Samo se svoje vlastite rodnosti boje i zaziru od brojne djece. A zar nije rodnost prirodni zakon za sva živa bića jednak? Zar nije Bog postavio zakon rodnosti i za ljude? »Radujte se i množite se, i napunite zemlju« (Post 1, 28). Kako se čovjek veseli svemu rodnome oko sebe, tako se treba veseliti i svojoj rodnosti. Kako čovjeka veseli brojni podmladak kod drugih živih bića, tako ga mora veseliti i njegov vlastiti brojni podmladak. Zar će i u tom pogledu morati razuman čovjek ići k nerazumnim stvorovima da nauči vrijednost i veličinu života ...?

14. NEOBIČNI RIBOLOV NA JEZERU

Mokričko je jezero maleno, ali je drago. Smjestilo se na sjeveru ispod šume što okružuje grad. Pravo gorsko jezero. U nj utječe potok iz nedaleka izvora. Voda mu je čista i bistra. Kad je mirno vrijeme i dno mu vidiš. Ima i lijepih riba. Što većih, što manjih. I pastrva ima. One su naročito drage. I za mokričko bi jezero rekla narodna pjesma kao i za skadarsko: Samo dođi. Ima ribe »kad god hoćeš da je taze (svježu) jedeš«.

Jezero nema labudova. Ali se ipak nešto bijeli na njemu. A što je to? »Nit' je snijeg nit' su labudovi«, već obične domaće, bijele patke i pitome, domaće guske. I patke i guske daju život jezeru. Plivaju po njemu. Kupaju se. Viču i galame. Rone uz obalu da nađu štogod za hranu. Oprezne su. Kad se pojavi lisica, one brzo plivaju prema sredini jezera. Ako pak jastreb navali, onda zarone. Vješto izmiču smrtnoj pogibli. Do sada još ne znam slučaj, da bi lisica koju ulovila ili pak jastreb što odnio.

Na jezeru je i jedna lađica. Zapravo čamac. Treba ledolomcima kad lome led da napune ledanu kraj grada. Ledana je velika. Treba puno leda. Kad se zimi prvi put zamrzne jezero, eto Ti domaćih ledolomaca na jezero. Sijeku led i voze u ledanu, dok je ne napune. Ledolomci su dosta spretni. Vješto sijeku led, a još vještije ga vuku napolje. Kad ih vidiš kako vješto manevriraju, mislio bi, da su Eskimi. Međutim se ipak dogodio neugodan prizor. Radnik se popeo na jednu

oveću plohu leda misleći, da će ga moći držati. Kad tamo, led se pod radnikom zanjše, a radnik se posklizne i ravno do vrata u jezero. Drugovi radnici, mjesto da mu iskažu sućut, udarili veselo u pljesak i zlobno zapitkivali, je li se dobro okupao. Onako mokar pohitio radnik brzo kući i sretno prošao. Ni nahladio se nije. Čamac je u većem prometu kad su bogoslovi u Mokricama. Tada je bez prestanka u pogonu.

Kad god prolazim mimo mokričkog jezera, sjetim se sva-ki puta i Genezaretskoga jezera. Dođu mi pred oči i bezbrojne biblijske slike što sam ih u životu vidio u vezi s Genezaretskim jezerom. Sjetim se dobrog Isusa i apostola ribara. Često mi dođe pred oči onaj vanredni prizor — čudo Isusovo — kad je na Genezaretskom jezeru Isus zaprijetio »vjetru i valovima morskim, i smiriše se i posta tišina«. Tada se apostoli »stanu čuditi govoreći jedan drugomu: Tko, misliš, da je ovaj, da i vjetrovima i moru zapovijeda i da ga slušaju!« (Lk 8, 24-25).

Jednom je jedan profesor iz Sv. Pisma Novoga Zavjeta pitao na ispitu bogoslova: Recite mi, kada je Isus spavao na jastuku? Siromah bogoslov raskolačio oči od iznenađenja. Pomislio je u sebi: nikad u životu nisam čuo, da je ikad igdje Isus ležao na jastuku. U Betlehemskej je štali ležao Isus u jaslama na tvrdoj slami. U javnom se životu potužio: »Lisice imaju jame i ptice nebeske gnijezda, a Sin čovječji nema gdje da zakloni glavu« (Mt 8, 20). Nije, dakle, imao ni kuće ni kućišta, a kamo li jastukâ, na kojima bi spavao! A ipak je i na jastuku spavao. Bilo je to baš ovom zgodom, kad je utišao vjetar i valove na Genezaretskom jezeru. Zabilježio je to jedini sv. Marko. »A on (Isus) je na krmi spavao na jastuku« (Mk 4, 38). Dakako da ovo pitanje nije postavio profesor za ocjenu, nego više kao priliku, da si priušti slušača. Taj je profesor već davno u grobu. Ostavio je hrvatskoj biblijskoj struci lijepih plodova svoga rada. Bog mu bio duši milostiv!

Na Genezaretskom se jezeru prikazao Isus apostolima nakon svoga uskrsnuća. Tu se dogodio čudesni ribolov, koji je napunio strahopočitanjem apostole, a napunja strahopočitanjem pred božanskim veličanstvom Isusovim i sve nas, koji čitamo i kad god ćemo čitati prikaz o ovom čudesnom ribolovu. Upravo su apostoli lovili ribu. Čitavu noć nijesu ništa uhvatili. Isus im reče: »Bacite mrežu s desne strane čamca i naći ćete.« Tada baciše, i već je nisu mogli vući od mnoštva riba. »Šimun Petar izvuče na kopno mrežu, punu velikih riba,

sto pedeset i tri. I premda ih je toliko bilo, mreža se nije raskinula« (Iv 21, 6 i 11). Tom su zgodom apostoli zajedno s Isusom i doručkovali. Tada je Petar dobio od Isusa vrhovnu vlast u Kristovoj Crkvi. Ovom mu je prilikom Isus predao primat ili prvenstvo što mu ga je obećao u okolici Cezareje Filipove. Nakon doručka se obraća Isus k Šimunu Petru, prvaku apostola: »Ljubiš li me više nego ovi?« Odgovori mu Petar: »Da, Gospodine, Ti znaš, da Te ljubim.« Kaže mu Isus: »Pasi janjce moje!« Reče mu Isus drugi put: »Šimune Ivanov, ljubiš li me?« Uzvratu mu Petar: »Da, Gospodine, Ti znaš, da Te ljubim.« Kaže mu Isus: »Pasi janjce moje!« I po treći put će mu Isus: »Šimune Ivanov, ljubiš li me?« Ožalosti se Petar, što mu treći put reče: ljubiš li me? i odgovori mu: »Gospodine, Ti sve znaš, Ti znaš, da Te ljubim.« Kaže mu Isus: »Pasi ovce moje« (Iv 21, 15-17). Ovim je riječima Isus predao Petru vrhovnu vlast u svojoj Crkvi. Iza smrti je Petrove prešla vrhovna vlast — primat na nasljednike njegove sv. Oce Pape. Gospodin je povjerio Petru cijelo stado: vjernike i duhovne pastire. Postavio ga je pastirom nad pastirima, za vidljivu glavu svoje svete i katoličke Crkve. Sv. Augustin komentira ili tumači: »Ako me ljubiš, Petre, tada ne misli na to, da sebe paseš, nego pasi ovce moje, i to kao moje, a ne svoje, traži u njima čast moju, a ne svoju, gospodstvo moje, a ne svoje, bogatstvo moje, a ne svoje.«

Primat postoji u Kristovoj Crkvi već 2000 godina. U sva je vremena donosio ne samo Crkvi, nego i svemu čovječanstvu golemu korist. I danas, makar je papinska država po teritoriju ili području jedna od najmanjih na svijetu, primat Papin znači mnogo. Znači neprocjenjivo mnogo. Svi se obraćaju k Papi, nepogrešivom učitelju. Svi, svakom važnijom zgodom, napeto čekaju, što će Papa reći. Svi, ne samo pastiri i ovce unutar ovčinjaka, nego i oni izvan ovčinjaka, pa i oni koji inače ne žive dosljedno po Kristovoj nauci, upiru oči u namjesnika Kristova, gledaju u njemu predstavnika Božanske nauke i Božanskoga auctoriteta ili ugleda.

Iza bogata ribolova Šimun Petar pade ka koljenima Isusovim govoreći: »Otiđi od mene, Gospodine, jer sam čovjek grešnik.« Jer udivljenje obuze njega i sve, koji su bili s njim kod lova riba, koje uloviše. I reče Isus Šimunu: »Ne boj se! Od sada ćeš loviti ljude.« I izvukavši lađice na kopno, ostaviše sve i otiđoše za njim (Lk 5, 8-10). Zanimljiva pojava! Isus odabire za prvoborce u svojoj Crkvi neuke ribare. Da je oda-

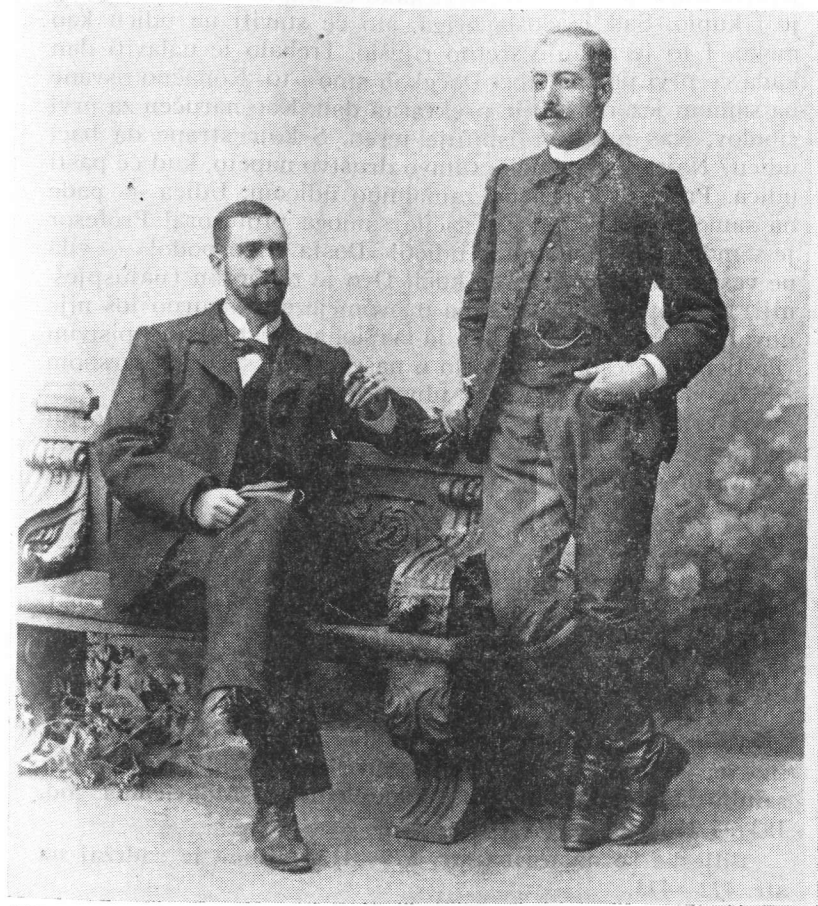
brao učene filozofe, moglo bi se kršćanstvu prigovoriti, da je uzrok brzoga širenja kršćanstva u ljudskoj moći — u velikom ljudskom znanju. Da je odabrao bogate ljude, kapitaliste, moglo bi se opet prstom upirati na kapital, kao na moćno sredstvo u osvajanju svijeta za kršćanstvo. A ovako: prvaci nit' šta znadu niti šta imaju. Prema tome je sva moć kršćanstva s neba, božanskoga porijetla. Da je odabrao baš ribare, a ne kakvu drugu sirotinju, i to ima svoje značenje. Ribarsko je zvanje vrlo teško, strahovito naporno. Po čitave noći gladni i žedni natežu one jadne mreže. Gledao sam to na vlastite oči na našem Jadranu. Po ljetu još kako tako. Bar im je toplo. Ali dođe hladna jesen. Pa studena zima. K tome jaki vjetrovi. Zapluskivanje valova. Ribari pokisli do kože. U takvom stanju čitavu Božju noć pod vedrim nebom! Kad je mreža puna, lako zaborave na muku. A ako je još i mreža prazna, onda je ribarsko zvanje zbilja mučeničko zvanje!

Isus zove Petra: »Odsada ćeš loviti ljude.« Duhovita parabola ili usporedba. Kako je mučan posao loviti ribe, tako je mučan posao i ljude na dobro obraćati, a pogotovo na ovako visoke ideje (misli) kao što su kršćanske ideje. Koliko borbe kod ribarenja, toliko i kod propovijedanja objavljenih istina. Bezbroy je već ljudi kod ribarenja izgubilo zdravlje, pa i sam život. U apostolskoj službi isto tako. I neprestano kroz cijelu povijest Crkve tako. Apostolska služba ne pozna mira. Ni udobna života. Apostolski posao nije za mekušce. Apostolski rad traži čitavoga čovjeka i kroz cijeli život. On traži maksimum energije — najveću upornost. Zato će apostolsku službu najbolje shvatiti ribari, jer je njihova, ribarska služba najslbličnija apostolskoj.

*

I na mokričkom se jezeru događaju česti ribolovi. Nisu to ribari od zanata: kao sv. Petar ili Zebedejevi sinovi Ivan i Jakov. To su ribiči. Ponajčešće zagrebački profesori. Love ribu, da odmore živce. Tako je na mokričko jezero došao loviti ribu i jedan poznati zagrebački profesor. On je profesor povijesti i zemljopisa. Sav je u povijesti. Sve životne prilike promatra na naočare povijesti. Neprestano misli na punske ratove. I na Cezara, što je u Galiji radio. Kod njega je sve na svom mjestu kao i u povijesti. I sve u svoje vrijeme baš kao i u povijesti. Savršeno se drži one zlatne: »Serva ordinem et ordo servabit te.« »Služi red i red će služiti tebe«. Od svo-

ga dnevnoga programa ne odstupa ni za jednu jotu, pa makar se i svemir srušio. Drži se ravne linije. Ne doduše u tjelesnom pogledu, jer je već prilično ovalan. Međutim ni tome nije sam kriv. To su donije, i još uvijek donose, godine sa sobom.

Nikola barun Gagern (prodao je Mokrice na 2 puta, 1915. i 1923) i Petar Forni, stari prijatelj Mokrica. (Nikola sjedi, Petar stoji).

U nazorima i radu drži ravnu liniju. Nema tu skretanja. Ni popuštanja. Dosljedan je i otporan baš kao pravi pravcati naš Zagorec. Dobar je i drag kao dobro zdravlje. Plemenit

je. Kad ga vidiš, instiktivno, sam od sebe, sudiš: »Pravi Izraelac, u komu nema prevare.« Ni zakulisnih misli. U društvu je posebno drag. Uvijek tješi. Uvijek bodri.

Đakle i naš je profesor došao da bude ribič na mokričkom jezeru. Dugo je spremao nacrt kako će kupiti udicu. Konačno je i kupio. Sad je došla briga, što će staviti na udicu kao meku. I to je pitanje sretno riješio. Trebalo je uglaviti dan kada će prvi put na ribe. Dočekali smo i to. Konačno osvane na samom jezeru. Bio je prekrasan dan. Kao naručen za prvi ribolov. Naš profesor ispituje teren. S koje strane da baci udicu? Najzad se odlučio. Čitavo društvo napeto, kud će pasti udica. Profesor muževno zamahnuo udicom. Udica — pade na samoga profesora! Zakvačila samoga profesora! Profesor je samoga sebe uhvatio na udicu! »Dosta je gospodo!« — vikne veselo društvo. »Idemo kući! Ovo je rekordan (najuspješniji) ribolov. Ovakva se riba u ovom jezeru sigurno još nije uhvatila na udicu!« Ribolov je svršio, a društvo s neopisivim veseljem neprestano govorilo o našem profesoru kao vrsnom ribiču, koji je samoga sebe uhvatio na udicu.

Mokričko će jezero i dalje vabiti ribiče k sebi. I historiju će im svoju rado kazivati. A najradije će pričati o zagrebačkom profesoru, koji je uhvatio sebe na udicu.

Sadržaj eseja o Mokricama — Dr Janko Penić, Soliloquia Mocricensia ili razgovori sa samim sobom u Mokricama god. 1939. i 1940. — nalazi se na str. 469—470.

Milko Predović, urednik »Žumberačkog kalendara«, napisao je: Bilješke uz »Soliloquia Mocricensia« ili razgovore sa samim sobom Msgra. dra Janka Penića u Mokricama god. 1939. i 1940.

Bilješke se nalaze na str. 379—413. Njihov je sadržaj na str. 472—473.

V. RECENZIJE I PRIKAZI O DJELIMA MSGRA. DRA JANKA PENIĆA TE BILJEŠKE UZ NJEGOVE „RAZGOVORE SA SAMIM SOBOM U MOKRICAMA”.

**RECENZIJE I PRIKAZI O DJELIMA
MSGRA. DRA JANKA PENIĆA TE
BILJEŠKE UZ NJEGOVA „SOLILOQUIA
MOCRICENSIA” ILI RAZGOVORE SA
SAMIM SOBOM U MOKRICAMA
GOD. 1939. I 1940.**

(I. DIO)

Uvod

Latinska riječ »recensio« značila je kod Rimljana cenzo-rovo ili procjeniteljevo pregledavanje.

Pohrvaćena riječ »recenzija« znači ocjena umjetničkog, naučnog ili sličnog djela.

Ovo poglavlje »Recenzije...« podijeljeno je u 3 dijela: A, B, C.

Pod slovom A (str. 347—348) navedeno je 7 djela Msgra dra Janka Penića, o kojima su napisane ili recenzije ili prikazi ili bilješke.

Pod slovom B (str. 348—349) objelodanjen je popis osoba ili naziv ustanova, koje su napisale ili recenziju ili prikaz ili bilješke o djelu ili djelima Msgra dra Janka Penića.

Pod slovom C (1—24; str. 350—413) doneseni su:

- 20 recenzija ili ocjena (brojevi: 1, 3—5, 8—10, 12—24) i 4 prikaza (brojevi: 2, 6, 7, 11) o djelima Msgra. dra Janka Penića;
- bilješke (br. 24) uz »Soliloquia Mocricensia« ili razgovore sa samim sobom Msgra dra Janka Penića u Mokricama god. 1939. i 1940.

A

**DJELA (7) MSGRA DRA JANKA PENIĆA O
KOJIMA SU NAPISANE ILI RECENZIJE ILI
PRIKAZI ILI BILJEŠKE**

Važnost auktoriteta u odgoju naroda (rasprava). Bogoslovska smotra, 29/1941, br. 1, str. 17—42; br. 4, str. 248—271.

Ova je rasprava izašla i posebno iste (1941) godine kao tanka knjiga (17 × 24,5 cm ili veliki oktav, 50 str.).

O ovoj raspravi napisane su 2 ocjene. Poznat mi je samo jedan recenzent ili ocjenjivač: Dr Josip Buturac, sveučilišni profesor. Drugi je ocjenjivač anoniman ili bezimen.

Ovdje je objelodanjena 1 recenzija ili ocjena (br. 1). Dru-ga ocjena bit će objelodanjena u knjizi Dr Janko Penić, Sa-brana djela, II.

Prikaz o ovoj raspravi nalazi se pod br. 2.

Propovijedajte Evandjelje; knjiga; prvo izdanje: Zagreb 1942, oktav (8°), str. 151; drugo je izdanje u ovoj knjizi (Dr Janko Penić, Sabrana djela, I), str. 8—130.

O ovoj knjizi postoje 3 ocjene ili recenzije, i to iz pera Msgra dra Dragutina Hrena, zagrebačkog kanonika; Dra Matije Markova, čazmanskog kanonika; Josipa Vranekovića, župnika.

Ovdje je donesena samo jedna recenzija (br. 3). Druge dvije recenzije bit će objelodanjene u knjizi Dr Janko Penić, Sabrana djela, II.

Razum i objava o Bogu; knjiga; apologetika (ili obrana vjere) i dogmatika; prvo izdanje: Zagreb 1967, tisak u Đakovu dovršen 1968, oktav (8°), str. 275; drugo izdanje: Zagreb 1971, tisak u Čakovcu dovršen 1972, oktav (8°), str. 234.

O ovoj knjizi poznate su mi dvije samostalne ocjene. Obadvije su ovdje donesene (br. 4, 5).

Postoje ocjene i prikazi ove knjige uz ocjene i prikaze drugih knjiga Msgra dra Janka Penića.

Ocjene su donesene pod brojevima: 8, 12—23.

Prikazi su doneseni pod brojevima: 6, 7, 11.

Putovi k Bogu; knjiga; moralka, de principiis; obrađuje čudoredna načela i kreposti; Zagreb 1971, tisak u Bjelovaru 1971; oktav (8°), str. 249.

O ovoj knjizi poznata mi je samo jedna samostalna ocjena i to u »Zvonima«. Ovdje je donesena pod br. 9.

O ovoj knjizi postoje ocjene uz ocjene drugih knjiga Msgra dra Janka Penića. Te su ocjene donesene ovdje pod brojevima: 8, 12—23.

Prikazi o ovoj knjizi nalaze se pod brojevima: 6, 7, 11.

Što Bog traži od čovjeka? (O zapovijedima); knjiga; Zagreb 1973; tisak u Bjelovaru 1973; oktav (8°); str. 300.

O ovoj knjizi postoje ocjene uz ocjene o drugim knjigama Msgra dra Janka Penića. Ovdje su objelodanjene pod brojevima: 10, 12—23.

Prikaz o ovoj knjizi napisao je sam autor Msgr dr Janko Penić, a nalazi se ovdje pod brojem 11.

Kako će čovjek omiljeti Bogu (O milosti, sakramentima i molitvi); knjiga; Zagreb 1972; tisak Zagreb 1972; oktav (8°); str. 248.

O ovoj knjizi postoje ocjene uz ocjene o drugim knjigama Msgra dra Janka Penića, a nalaze se ovdje pod brojevima: 10, 12—23.

Prikaz o ovoj knjizi dao je sam pisac Msgr dr Janko Penić, a objelodanjen je pod br. 11.

Soliloquia Mocricensia; esej o Mokricama; prvo izdanje: Katolički list, 91/1940 (brojevi i stranice u »Katoličkom listu« navedeni su u ovoj knjizi na str. 388); drugo izdanje pod proširenim naslovom: »**Soliloquia Mocricensia**« ili **razgovori sa samim sobom u Mokricama god. 1939. i 1940.** nalazi se u ovoj knjizi (Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, Zagreb 1976), str. 265—344.

Bilješke uz »Soliloquia Mocricensia« ili razgovore sa samim sobom... nalaze se pod br. 24 (str. 379—413).

B

ABECEDNI POPIS OSOBA ILI NAZIV USTANOVA KOJE SU NAPISALE ILI RECENZIJU ILI PRIKAZ ILI BILJEŠKE O DJELU ILI DJELIMA MSGRA DRA JANKA PENIĆA

Uz pisca ili ustanovu nalazi se zagrada. U zagradi je broj. Pod tim brojem u dijelu C ovih »Recenzija...« nalazi se ili ocjena ili prikaz ili bilješke o djelu ili djelima Msgra dra Janka Penića.

Antolović Josip, DI (br. 20).

Blajić Petar Zdravko, spiker (namještenik) radio-stanice Vatikan (br. 21).

Buturac dr Josip, sveučilišni profesor (br. 1).

Čekada msgr dr Čedomil, vrhbosanski kanonik (br. 18).

Čekada msgr dr Smiljan, vrhbosanski nadbiskup i metropolita bosansko-hercegovački (br. 12).

Hren msgr dr Dragutin, zagrebački kanonik (br. 3).

Ivandija dr Josip, sveučilišni profesor i kanonik zagrebački (br. 19).

»Katolički list« (br. 2).

Markov dr Matija, čazmanski kanonik. Njegova recenzija bit će objelodanjena u knjizi Dr Janko Penić, Sabrana djela, II.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanjska biskupija (br. 17).

Penić msgr dr Janko, zagrebački kanonik, pisac, autor spomenute rasprave, knjiga i eseja o Mokricama (br. 6, 11; to su prikazi o knjigama).

Pernek msgr dr Severin, dubrovački biskup (br. 7).

Predović Milko, urednik »Žumberačkog kalendara« (br. 24; to su bilješke uz »Soliloquia Mocricensia«).

Splitsko-makarska nadbiskupija (br. 16).

Turk msgr Alojz, urednik »Blagovesti« (br. 22).

»Veritas« (br. 8).

»Vjesnik Đakovačke biskupije« (br. 4).

Vraneković Josip, župnik. Njegova recenzija bit će objelodanjena u knjizi Dr Janko Penić, Sabrana djela, II.

Zagrebačka nadbiskupija (br. 15).

Zvekanović msgr Matija, subotički biskup (br. 14).

»Zvona« (br. 23).

Žanić msgr Pavao, pomoćni biskup koadjutor mostarski (br. 10).

MILKO PREDOVIĆ

urednik »Žumberačkog kalendara«

C

RECENZIJE I PRIKAZI O DJELIMA MSGRA DRA JANKA PENIĆA TE BILJEŠKE UZ NJEGOVA »SOLILOQUIA MOCRICENSIA« ILI RAZGOVORE SA SAMIM SOBOM U MOKRICAMA GOD. 1939. I 1940.

(I. DIO)

VAŽNOST AUKTORITETA U ODGOJU NARODA

1

Dr Josip Buturac

Dr Janko Penić, *Važnost auktoriteta u odgoju naroda*.

Dr Janko Penić, *Važnost auktoriteta u odgoju naroda*. Pretiskano iz »Bogoslovne smotre«. (Zagreb 1941.), str. 50.

Pisac raspravlja najprije o čovjeku kao društvenom biću; zatim o društvu, koje ne može postojati bez auktoriteta ondâ o nosiocima auktoriteta (obitelj, država, Crkva i slobodna društva); iza toga o uzrocima pada auktoriteta kod nas; dalje, o braći Radićima prema auktoritetu; konačno o katoličkoj Crkvi i auktoritetu; napokon, u posljednjem poglavlju, kako da se podigne ugled vlasti. Svoje tvrdnje i izvode potkrijepljuje pisac naučavanjem i mišljenjem vrlo uglednih katoličkih bogoslovskih pisaca, kao što su sv. Toma Akvinski, Robert Belarmin i dr. Poslužio se također enciklikama pape Pija XI. Predmet, o kome pisac raspravlja, vrlo je važan, kad znamo, kako se na sve strane ruši auktoritet roditelja, Crkve i države. Način, kako pisac raspravlja, jest lak, jasan, jednostavan, te se rasprava čita posve ugodno, bez umaranja. Osobito je zanimljivo poglavlje o braći Radićima, iz koga se vidi, da oni nisu bili rušitelji auktoriteta i revolucionari nego u prvome redu protiv »gospode«, koja su zlorabila svoj činovnički ili gospodarski položaj. Preporučujemo ovu raspravu na čitanje svakome, a osobito katehetima i župnicima. U njoj će naći dosta građe, koja će im upotpuniti znanje, dati jasnu orijentaciju u današnjem svjetskom previranju i poslužiti kod naučavanja u crkvi i školi. Sav uzgojni rad u školi

i župi mora danas ići za tim, da se podigne ugled roditeljske, crkvene i državne vlasti. U tome će biti naša snaga i naša sretna budućnost.

(Dr) B(utura)c J(osip). Dr Janko Penić, *Važnost auktoriteta u odgoju naroda*. Katolički list, 92/1941, br. 37, str. 440.

2

»Katolički list«. Dr Janko Penić, *Važnost auktoriteta u odgoju naroda*.

Dr Janko Penić, »*Važnost auktoriteta u odgoju naroda*«. U ovoj je brošuri od 50 stranica dr Penić obradio vrlo uspješno suvremenu temu o važnosti auktoriteta. Pitanje auktoriteta je životno pitanje ljudskoga društva otkad ono postoji. Rasprava je pisana laganim stilom i tako uvjerljivo, da se čita na dušak...

Dr. Janko Penić, »*Važnost auktoriteta u odgoju naroda*«. Katolički list, 93/1942, br. 50, str. 600.

PROPOVIJEDAJTE EVANĐELJE

3

Dr Dragutin Hren

Propovijedajte Evanđelje

Propovijedajte Evanđelje. Propovijedi za sve nedjelje i blagdane, sastavio dr. Janko Penić, kanonik. Izdanje nakladne knjižare »Marulić«, Zagreb, Kaptol 29.

Knjiga sadržaje propovijedi za sve nedjelje i blagdane u godini, koje je pisac govorio u prvostolnoj crkvi zagrebačkoj kod sv. Mise u 11 i pol sati. Sadržaj je uzet iz evanđeoskog ulomka dotične nedjelje ili blagdana. Propovijedi su govorene za kojih 7—8 minuta, zato su i veoma kratke. Propovjednik se nije držao strogo retorskog oblika s posebnim uvodom. Uvod iznosi obično navještaj teme s jednom kratkom rečenicom. Odmah se prelazi na samu stvar. Kratkoća vremena nije dakle dopustila posebne govorničke forme niti figure. Propovijedi su držane za inteligenciju.

Kako je slušateljstvo učenog propovjednika napeto slušalo, tako će i čitalac ovih propovijedi dobiti solidnu građu. Zbite i kratke rečenice, koje ne umaraju, pružaju nam mnogo lijepih misli. Sve je potkrijepljeno sa svetim Pismom i s kojim primjerom ili aluzijom na praktični život. A to je upravo ono zdravo i sočno gradivo za propovijedi. Naši će propovjednici crpsti mnogo koristi iz ove knjige. Svaka propovijed daje mnogo sadržaja i to onog praktičnog sadržaja. I ako su propovijedi govorene zagrebačkim inteligentnim krugovima, sadržaj će poslužiti propovjedniku za sve slojeve slušateljstva. Velika je prednost i u tome, što sama građa i misli daju propovjedniku dosta gradiva za obrađivanje svoje propovijedi. Na laki će se naime način moći svaki propovjednik prema ovoj knjizi pripremiti za propovijed. Ako zapamti ovdje iznesene misli, onda se zbilja može držati one: Rem tene, verba sequentur (Imaj sadržaj, riječi će slijediti). Velika prednost pred tolikim na dugo i široko izrađenim propovijedima. No knjigu bi mogao uzeti u ruke i svjetovnjak. Dat će mu dobre duhovne hrane. Svaka naime propovijed imade i praktični zaključak, odluku, koju imade čovjek provesti u život. U tom je najveća vrijednost propovijedi, da daje dobru odluku, i stavlja je čovjeku na srce. Ovih pak preko 70 propovijedi dalo je vjerniku sav Credo (Vjerovanje) i sve zapovijedi. I to ne samo, da je čovjeku predano u uho, nego je veoma lijepo i uvjerljivo utisnuto u samu dušu. Neće požaliti, tko se bude služio ovom knjigom. Iz ovo nekoliko redaka se razabire, da se knjiga sama najtoplije preporuča...

(Dr) D(ragutin) Hren. Propovijedajte Evanđelje. Katolički list, 93/1942, br. 50, str. 600.

RAZUM I OBJAVA O BOGU

4

Dr Janko Penić, Razum i objava o Bogu

»Vjesnik Đakovačke biskupije«. Dr. Janko Penić: RAZUM I OBJAVA O BOGU

Hrvatsko Književno Društvo sv. Ćirila i Metoda pružilo je s ovom knjigom od 275 stranica jedan od najljepših darova svom hrvatskom narodu — kratku katoličku Apologe-

tiku i Dogmatiku. Knjiga je pisana temeljito i ujedno lagano i zanimljivo. Njome će se velikom koristi poslužiti i svećenici i laici, osobito oni školovaniji laici. Svećenici će naći u njoj obilno gradiva za svoje propovijedi i kateheze, osobito za srednje i više škole, a katolički laici će ovom knjigom moći, da na lak način steknu temeljito poznavanje svoje vjere.

Knjiga je sama za sebe jedna vrlo lijepa i uspješno zaokružena cjelina, a auktor najavljuje iza ovog sveska još i slijedeće sveske s ostalih područja katoličke teologije.

I auktoru i H. K. Društvu sv. Ćirila i Metoda srdačno čestitamo! Svećenici će učiniti veliko dobro djelo ako svrate pažnju kat. laika iz svoje okoline na ovu vrijednu knjigu. Ova knjiga uz ostalo može poslužiti kao zbilja vrijedan dar prigodom sv. krizme, ženidbe, sv. misija i prigodom naših božićnih i uskrsnih blagdana.

Dr. Janko Penić: Razum i objava o Bogu. Vjesnik Đakovačke biskupije, 23/1970, br. 12, (naslovni list 1v).

5

As., Dr Janko Penić: Razum i objava o Bogu

Dr Janko Penić:

RAZUM I OBJAVA O BOGU

(Zagreb, 1967, izdanje Hrv. knjiž. društva Sv. Ćirila i Metoda)

Kod nas nije bogata propovjednička literatura. Dr J. Penić izdao je svojedobno knjigu »Propovijedajte Evanđelje«, koja je bila dobro primljena. Sad eto, imamo I svezak: Razum i objava o Bogu, a autor, kako vidimo iz pogovora misli izdati još 3 sveska. Izađu li daljnji svesci, imali bismo tako cjelokupnu bogoslovsku nauku prikazanu na svojstven način.

Penić u svojoj knjizi — Razum i objava o Bogu — iznosi u 150-setak kratkih propovijedi: apologetiku i dogmatiku. Njegova riječ je zbita, sigurna. Autorovo svojstvo je u tome što najteže istine i misterije iznosi pristupačno, lakim i jasnim stilom, poput Evanđelja. Znači, pozna odlično materiju, kojoj daje novo ruho. Svaki onaj koji uzme knjigu u ruke, poželjet će da izađu i ostali svesci, jer tu je bogatstvo

misli povezano i protkano Evanđeljem. Čitat će to i svećenik i svjetovnjak.

As., Dr Janko Penić: Razum i objava o Bogu. Bakarska Zvona, 8/1970, br. 7—8, str. 14.

RAZUM I OBJAVA O BOGU PUTOVI K BOGU

6

Dr Janko Penić

O MOJIM DVJEMA KNJIGAMA

Zagreb, 20. II 1972.

I

RAZUM I OBJAVA O BOGU

Dragi čitaoci!

Sretan sam što Vam mogu javiti da sam izdao I svezak: RAZUM I OBJAVA O BOGU.

Prvi svezak izlaže: Obranu vjere i Vjerovanje — kratko: Apologetiku i Dogmatiku.

Apologetski dio temeljito obrazlaže: opstojnost Božju i svojstva Božja; potrebu objave i raznovrsne načine Božje objave; nužnost vjere za spasenje.

Dogmatski dio govori: o Presv. Trojstvu, o stvaranju svijeta, Anđela i prvih ljudi; o padu prvih ljudi; o Isusu Kristu Spasitelju i Otkupitelju; o Kristovu Kraljevstvu; o Crkvi i Njzinoj zadaći; o vlasti u Crkvi; o primatu i nepogrešivom učiteljstvu u Crkvi; o općinstvu svetih i o uskrsnuću tijela; konačno o blaženom životu preko groba.

Lijepu ocjenu o prvom svesku donijeli su: Bakarska Zvona i Đakovački Vjesnik te više pojedinaca u svojim pismima.

Cijena je knjizi, u našoj domovini, 5.000 starih (ili 50 novih) dinara.

Cijena za države u Evropi iznosi 13 njemačkih maraka za jednu knjigu.

Cijena za Ameriku iznosi 5 dolara za jednu knjigu.

II

PUTOVI K BOGU

S radošću Vam javljam: izdao sam također drugu knjigu: PUTOVI K BOGU.

To je naslov II sveska iz obrađene cijele bogoslovne nauke. Knjiga raspravlja o čudorednim načelima i krepostima — to su putovi koji vode k Bogu, a govori i o grijesima koji su smetnje i zapreke na putovima k Bogu.

U prvom dijelu je izložena nauka o pojmu, izvoru i pravilima čudorednosti; o zaslužnim djelima i zakonima. Naglašen je Evanđeoski zakon i njegov odnos prema Starozavjetnom zakonu. Obrađeni su i Evanđeoski savjeti. Jer je savjest vrlo važan čimbenik u čudorednom životu, a i ljudi je na svakom koraku spominju i na nju se pozivaju — pitanju savjesti je posvećeno puno pažnje i opširnije je obrađena.

O krepostima se malo i rijetko propovijeda i piše, pa se ova knjiga baš zbog toga njima više bavi. Raspravlja o krepostima općenito i o njihovoj vezi sa savršenstvom. Analizira krepostan život, ističe red u krepostima, a posebno ističe veličinu i vrijednost junačkih kreposti. Nisu mimoidene ni zle navike.

Među čudorednim se krepostima naročito ističu razboritost, pravednost, umjerenost i duševna jakost. U čemu je razboritost i kako se do nje dolazi. Pravednost traži od čovjeka da najprije vrši svoje obveze prema Bogu, a to uči krepost bogoštovlja. U čemu je krepost bogoštovlja, koji su grijesi protiv nje i što sve vrijeđa Boga. Pravednost traži poštivanje roditelja pa spominje i dužnosti djece prema roditeljima i odgojiteljima, a izričito zahvalnost. U opsegu pravednosti je govor o istinoljubivosti, iskrenosti i lažljivosti; o prijateljstvu i nedopuštenim prijateljstvima, o prijaznosti i neprijateljstvu.

Umjerenost bdije nad mjerom u svemu: u hrani, čistoći, što čistoću pomaže a što joj škodi; sprečava srdžbu a preporučuje krotkost, upozoruje na oprez u govoru, potiče na marljivost i poniznost a osuđuje oholost.

S duševnom je jakošću u velikoj vezi velikodušnost a protiv nje drzovitost. Iz jakosti izvire pouzdanje, ustrajnost i strpljivost.

U trećem dijelu se raspravlja o grijehu i nesavršenosti, o istočnom i osobnim grijesima, o vlastitim i tuđim grijesima, o teškim i lakim grijesima, o postanku grijeha i o napastima.

Obrađeno je svih sedam glavnih grijeha, u nebo vapijući grijesi i grijesi protiv Duha Svetoga.

Knjiga je pisana prema načelu: Zdravu nauku sv. Matere Crkve predati vjernom Božjom narodu! Pisana je laganim stilom koji je pristupačan i onima s pučkom školom.

Knjigom će se moći obilno poslužiti svećenici za propovijedi, svi daci od osmoljetke pa na više za pouku i duhovno štivo, kumovi da nagrade kumče kod sv. Potvrde, a bit će nagrada i mladencima kod vjenčanja. Tko knjigu jednom uzme u ruke, držim da je neće tako lako i brzo pustiti iz ruke!

Cijena je knjizi, u našoj domovini, 5.000 starih (ili 50 novih) dinara.

Cijena za države u Evropi iznosi 13 njemačkih maraka za jednu knjigu.

Cijena za Ameriku iznosi 5 dolara za jednu knjigu.

Dr Janko Penić, kanonik
Kaptol 19
41000 Zagreb

7

Dr Severin Pernek, dubrovački biskup

Pomagala za katehizaciju

(Broj: 0—52/1972)

Svi župski uredi neka na račun crkv. blagajne nabave odmah za župsku knjižnicu slijedeće, nedavno izišle, knjige, koje mogu izvršno poslužiti kao pomagala za katehizaciju odraslih, odnosno djece:

Dr Janko Penić, PUTOVI K BOGU (Zagreb 1972.)

To su kratke kateheze o kršć. ćudorednoj nauci.

NB! Od istog autora objavljene su i kratke kateheze o kršć. dogmatskoj nauci pod naslovom: RAZUM I OBJAVA O BOGU. — Župski uredi, koji još nemaju ove knjige, neka i nju odmah nabave.

Cijena je (i jednoj i drugoj knjizi) 50,00 Din.

Naručuje se izravno od autora:

Mons. Dr Janko Penić

Kaptol 19

41000 Zagreb

8

»Veritas«. Pristupačni sažetak bogoslovlja.

Časni zagrebački kanonik, dugogodišnji rektor nadbiskupskoga bogoslovskog sjemeništa i vrsni katedralni propovjednik, dr Janko Penić objelodanio je dvije knjige, koje s pravom možemo nazvati pristupačni sažetak bogoslovlja. U prvoj knjizi koja nosi naslov: **Razum i objava o Bogu**, Zagreb 1971 (drugo izdanje), autor obrađuje sve one probleme kojima se stručno bavila nekadašnja Apologetika i Dogmatika. Na 225 stranica teksta dotaknuto je 145 pitanja, od kojih je svako ukratko obrađeno. To su pitanja Božje opstojnosti, Božjih svojstava, pitanja o vjeri i objavi, o stvaranju i iskonskom grijehu, o Isusu Kristu, Crkvi, zagrobnom životu. Jasnoća i stil propovjednika čine da se knjiga lagano i korisno čita, tim više što je svako pitanje zaokružena i riješena cjelina bez zalaženja u složena bogoslovna pitanja i stručnost koja obično prati znanstvenu teološku literaturu. Lišena svih tih nadgradnja ova Penićeva »apologetika i dogmatika« može poslužiti svakom vjerniku kao pouzdani priručnik i leksikon vjerskog znanja i spoznaja.

To isto vrijedi i za drugu Penićevu knjigu naslovljenu **Putovi k Bogu**, Zagreb 1971, a koja na 245 stranica obrađuje pitanja katoličke moralke, to jest katoličku ćudorednu nauku. Tu su posebno zanimljiva poglavlja o zakonu i savjesti, o grijehu, o manama i krepostima. I ova je knjiga pisana bez stručnih pretenzija, ali zavjetovana piščevu načelu »zdravu nauku sv. Matere Crkve predati vjernom Božjem narodu!«.

Obadvije knjige preporučamo čitateljima, a mogu se naručiti izravno kod pisca na adresu: dr Janko Penić, Kaptol 19, Zagreb. Cijena svake knjige je 5.000 st. dinara.

Pristupačni sažetak bogoslovlja. Veritas, 11/1972, br. 9, str. 251.

»Zvona«. Dr Janko Penić, Putovi k Bogu.

Svojedobno smo pisali o prvoj Penićevoj knjizi »Razum i objava o Bogu«, a eto sada učen i vrijedni autor izdao je i drugu knjigu »Putovi k Bogu«. To je propovjedničko djelo, (godinama je pisac propovijedao u zagrebačkoj katedrali), podijeljeno u dijelove: o izvorima i pravilima čudorednosti, o krepostima i o grijehu. Penić piše jednostavno, lagano da svatko, pa i neškolorani čitalac može ga pratiti i ulaziti u probleme koje iznosi.

Danas, kad su čudoredne staze zamagljene, kad se grijehu pjevaju himne, razumljivo da se i krepost zaboravlja. Penić stoga je upravo aktualan u ovo vrijeme sa svojom knjigom, koja će dobro doći ne samo propovjedničkoj ličnosti, već svakom članu Crkve. Kroz 130-tak propovijedi autor razlaže vječne moralne zasade i kreposti koje sigurno vode k Bogu, a da iza toga niže prepreke koje odvođe od Boga, a to su grijesi. Sva pitanja su obrađena u duhu tradicionalne kršćanske nauke.

Knjigu je izdao autor 41000 Zagreb, Kaptol 19, gdje se i naručuje a cijena je 50 ND.

Dr Janko Penić: Putovi k Bogu. Zvona, 10/1972, br. 4, str. 14.

**ŠTO BOG TRAŽI OD ČOVJEKA? (O zapovijedima)
KAKO ĆE ČOVJEK OMILJETI BOGU (O milosti, sakramen-
tima i molitvi)**

10

Mostar, 31. X 1973.

Msgr. Pavao Žanić, pom. biskup koadutor mostarski, javlja Msgru. dru Janku Peniću da je primio njegove dvije knjige.
Izvornik (dopisnica)

Prečasni gospodine Doktore!

Poodavno sam primio III i IV svezak Vaših knjiga... Od srca vam zahvaljujem za Vaš rad i dar i čestitam Vam na ovom vrijednom, vrlo vrijednom djelu zdrave teologije...¹

¹ Arhiv Msgr. dra Janka Penića, zagrebačkog kanonika, Kaptol 19; 41000 Zagreb. Svežanj I (Dopisnice, pisma, ocjene i prikazi o tiskanim djelima Msgr. dra Janka Penića), br. 6.

RAZUM I OBJAVA O BOGU

PUTOVI K BOGU

**ŠTO BOG TRAŽI OD ČOVJEKA? (O zapovijedima)
KAKO ĆE ČOVJEK OMILJETI BOGU (O milosti,
sakramentima i molitvi)**

11

Dr Janko Penić, O mojim četirma knjigama

Dragi čitatelji!

Zahvaljujući Božjoj Providnosti izdao sam u 4 knjige, cijelu bogoslovnu nauku. Obradio sam je: sustavno, na hrvatskom jeziku, na naučnoj visini, laganim stilom. Knjige su namijenjene svećenicima, redovnicima, časnim sestrama, intelektualcima, studentima, đacima i širokom Božjem puku. Tkogod uzme u ruke ove knjige obogatit će svoj duševni i duhovni život.

I

Knjiga RAZUM I OBJAVA O BOGU izlaže obranu vjere i vjerovanje. To je kratka apologetika i dogmatika.

II

Knjiga PUTOVI K BOGU raspravlja o čudorednim (moralnim) načelima i krepostima. To su putovi koji vode k Bogu. Govori i o grijesima koji su smetnje i zapreke na putovima k Bogu.

O tim dvjema (I i II) knjigama pisao sam Vam opširnije prije.

Sada donosim kratki prikaz svojih novoizšlih knjiga: »Što Bog traži od čovjeka?« i »Kako će čovjek omiljeti Boga«.

III

ŠTO BOG TRAŽI OD ČOVJEKA? (O zapovijedima)

Kolike su i kakve dužnosti prema Bogu, to određuju zapovijedi o vjeri, ufanju i ljubavi. Ove sam zapovijedi namjerice opširnije obradio. Dolaze uvijek na prvo mjesto. Za naše su spasenje od nenadoknadive vrijednosti.

Vjera je početak duhovnog života. Ufanje očekuje milosrđe Božje i praštanje. Ljubav je kraljica svih kreposti i ljudskim djelima daje najvišu cijenu.

O dužnostima prema Bogu raspravljaju i: prva, druga i treća zapovijed dekaloga. Prva naglašava da je samo jedan Bog — isključeno je mnogoboštvo. Druga izdiže čast imena Božjega koje treba uvijek izgovarati s dužnim strahopočita njem. A treća raspravlja o svetkovanju dana Gospodnjega — o svetkovanju nedjelja i zapovijedanih blagdana.

Dužnostima se prema samomu sebi bave peta i šesta Božja zapovijed. Peta »Ne ubij!« — nisi gospodar svoga života nego samo upravitelj. Šesta upozoruje da je ljubavni nagon dan samo za zakoniti brak.

Naše odnose prema bližnjemu uređuju: četvrta, peta, sedma i osma Božja zapovijed. Četvrta nalaže poštivati roditelje i sve starije. Peta da se ne smije ubiti čovjeka, niti bilo kojim načinom škoditi tuđem životu. Sedma zabranjuje oštećivati tuđu imovinu, a osma dirati u čast i poštenje bližnjega.

Naglašeno je i to, da deset zapovijedi Božjih vežu sve ljude bez obzira da li su kršteni ili nekršteni, da li su vjernici Katoličke Crkve ili sljedbenici koje druge vjerske zajednice, ili ne pripadaju nikakvoj vjeri. Božje su zapovijedi prirodni zakon koji veže uvijek, svagdje i sve ljude.

IV

KAKO ĆE ČOVJEK OMILJETI BOGU (O milosti, sakramentima i molitvi)

Isus Krist otkupio je cijelo čovječanstvo. Pribavio je obilno milosti da se svaki čovjek može spasiti. Ali, spasenje je pojedinaca tako uredio da svaki čovjek i sam sudjeluje u svom spasenju.

Svaki je čovjek slobodan plodove Kristova otkupa ubirati i tako napokon sebe spasiti. Ali, može Kristove zasluge i odbiti, prezreti svoju vrhunaravnu svrhu i konačno zauvijek propasti.

Plodovi Kristova otkupljenja jesu Božje milosti: djelujuća i posvećujuća. O njima opširnije raspravljam. S milošću posvećujućom ulijeva Bog u čovječju dušu bogoslovne kreposti — vjeru, ufanje i ljubav — te sedam darova Duha Svetoga. O svakom je daru posebni prikaz. Knjiga raspravlja i o dobrim i zaslužnim djelima.

Vidljivi znakovi, po kojima Krist dijeli plodove otkupljenja ili milosti, jesu sveti sakramenti. Tridentinski sabor uči

vrlo umno: Po svetim se sakramentima svako opravdanje pred Bogom ili počinje ili se započeto umnožava ili se izgubljeno vraća. Zbog toga se sveti sakramenti zovu i sredstva milosti.

O sakramentima raspravljam s dogmatske strane. Izlažem samu nauku.

Nadalje raspravljam i o molitvi kao sredstvu milosti. Molitva se često spominje, ali se o njoj rijetko temeljitije govori. Zato sam smatrao korisnim i ovo pitanje opširnije iznijeti.

Cijena je svake knjige, u našoj domovini, 50 novih (ili 5000 starih) dinara; za države u Evropi 13 njemačkih maraka; za Ameriku 5 dolara.

Knjige se mogu dobiti odmah.

Uz srdačni pozdrav ostajem Vam u Gospodu Isusu Kristu vjeran, odan i zahvalan

DR JANKO PENIĆ
kanonik
Kaptol 19
41000 ZAGREB

12

Dr Smiljan Čekada, nadbiskup i metropolita

**»Penićeve knjige mogle bi se upotrebljavati kao udžbenici u
sva četiri razreda gimnazije i srednjih škola«.**

Dr. Janko Penić: RAZUM I OBJAVA O BOGU;
PUTOVI K BOGU;
ŠTO BOG TRAŽI OD ČOVJEKA (o zapovijedima);
KAKO ĆE ČOVJEK OMILJETI BOGU (o milosti, sakramentima i molitvi).

Ovih dana izašle su u Zagrebu, u nakladi pisca (Zagreb, Kaptol 19) sve četiri imenovane gore knjige. Tihi, dugogodišnji rektor Nadbiskupskog Bogoslovnog Sjemeništa u Zagrebu, darovao nam je s ove četiri knjige cjelokupnu dogmatiku. To je kompletan prikaz svega, što jedan kršćanin — katolik mora znati o Bogu, o svojoj vjeri i Crkvi. Pisac nije išao za tim, da nas frapira novim pogledima na teološke probleme ili da nam u nizu spekulativnih rasprava pruži materijal, koji će

u najboljem slučaju biti dostupan samo teološki izobraženim ljudima, nego da pred nas iznese zdravu nauku Crkve, kojom će se hraniti Božji narod. Sve četiri knjige pisane su na vrlo pregledan i popularan način, lijepim i čitkim jezikom. Kao stvorene, da se dadnu u ruke omladini i inteligentnijim vjernicima.

Dr. Janko Penić puno nas je zadužio ovim izdanjem. I ispunio veliku prazninu u našoj katoličkoj književnosti. Ljudi, koji pročitaju Penićeve knjige, neće lako podleći napasti, da pođu za krivim prorocima, koji su nažalost, danas tako glasni u Crkvi.

Knjige se same od sebe preporučuju. I mi ih preporučujemo. Svećenicima u prvom redu, ali i vjernicima. Po našem mišljenju Penićeve knjige mogle bi se upotrebljavati kao udžbenici u sva četiri razreda gimnazije i srednjih škola. No, o tome još treba sačekati službene odredbe pojedinih biskupa, a možda i same Biskupske Konferencije. Penićevo djelo je u svakom slučaju dobitak za Crkvu u hrvatskim krajevima.

Vrhbosna, god. 1973, br. 4, str. 249.

13

Rijeka, 7. VIII 1973.

Msgr Josip Pavlišić, nadbiskup riječko-senjske nadbiskupije:
»Zahvala na poslanim knjigama o kršćanskoj nauci i čudo-redu.«

Izvornik (dopis)

Presvjetli Monsinjore!

Dr. Janko Penić, ravnatelj Bogoslovije u miru
Kaptol 19; 41000 Zagreb.

Primio sam u redu Vaš cijenjeni dopis od 17. VII o. g. i pošiljku od četiri knjige:

1. Razum i objava o Bogu,
2. Što Bog traži od čovjeka?,
3. Putovi k Bogu,
4. Kako će čovjek omiljeti Bogu.

Čestitam Vam na uloženom trudu i na tom velikom radu što ste ga kao kršćanin, svećenik i teolog obradili na korist Božjeg naroda.

.....
Vi ste dobro obradili ovo tako zamašno djelo. Neka Gospodin nagradi Vaš trud, Vašu vjeru i ljubav prema onima za koje ste uložili svoje životno zvanje.

Duboko Vas poštujem, srdačno zahvaljuje i toplo pozdravlja odani u Kristu i Mariji

† Josip Pavlišić v. r.
nadbiskup riječko-senjske nadbiskupije.

Arhiv Msgra dra Janka Penića, zagrebačkog kanonika, Kaptol 19; 41000 Zagreb. Svežanj I (Dopisnice, pisma . . .), br. 2.

14

Subotica, 5. I 1974.

Msgr Matija Zvekanović, subotički biskup, javlja Msgru dru Janku Peniću da je primio njegove 4 knjige. Izriče svoj sud o njima.

Izvornik (pismo)

Presvjetli i dragi Gospodine!

.....
Iznenadih se i obradovah. Čovjek u poodmaklim godinama¹, po svoj prilici narušenijeg zdravlja, kadar je dati se na posao, sastaviti, urediti i dati tiskati ovako ne samo veliko, nego sistematski uređeno djelo, koje odiše ispravno prikazanom naukom Crkve Isusove, pa još i lijepim suvremenim jezikom. To je svima nama i danas, posebno danas toliko potrebno.

.....
Iskreno Vam i toplo čestitam!

A Gospodin, koji ne zaboravlja ni čašu hladne vode, neka Vam bude uistinu merces magna nimis (veoma velika plaća) za ovaj iscrpan i temeljiti rad! A On jedini može biti i jeste potpuna nagrada svima onima koji Ga ljube!

.....

Uz srdačan pozdrav u Gospodinu i preporuku u svete molitve uvijek Vas poštuje

† Matija Zvekanović, v. r.
biskup²

¹ Misli na Msgru dra Penića.

² Arhiv Msgru dra Janka Penića, zagrebačkog kanonika, Kaptol 19; 41000 Zagreb. Svežanj I (Dopisnice, . . .), br. 7.

15

Zagrebačka nadbiskupija preporučuje četiri knjige Msgru dra Janka Penića

Dr. JANKO PENIĆ, kanonik — izdao je četiri teološke knjige, koje će veoma dobro doći za produbljenje vjerskog znanja. Knjige odišu zdravim duhom i solidnom naukom. Svima se mogu preporučiti. Cijena pojedine knjige (broširano) 50 nd.

- a) RAZUM I OBJAVA O BOGU — kratka apologetika i dogmatika;
- b) PUTOVI K BOGU — vrlo konkretno i praktično raspravlja o čudorednim principima i krepostima;
- c) STO BOG TRAŽI OD ČOVJEKA? — o zapovijedima — o odnosu čovjeka prema Bogu, bližnjemu, zajednici i samom sebi;
- d) KAKO ĆE ČOVJEK OMILJETI BOGU? — o milosti, sakramentima i molitvi — cilj je čovjeka konačno sjedinjenje s Bogom — to sjedinjenje mora početi već ovdje u svagdašnjem životu — u tom je smisao molitve i sakramenata.

Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, 60/1973, br. 8, str. 267.

16

Splitsko-makarska nadbiskupija preporuča spomenute 4 knjige Msgru dra Janka Penića

...U ove četiri knjige obrađen je na hrvatskom jeziku cijeli bogoslovski nauk. Stil je lak i pristupačan i najširim

slojevima. Možda je ovo prvi put, otkad je hrvatski narod kršćanski, da mu je na hrv. jeziku predana čitava teologija. Preč. pisac želi da njegove knjige budu »Credimus« na hrvatskom jeziku, zato te knjige preporučamo!

Vjesnik Nadbiskupije splitsko-makarske, god. 1973, br. 4, str. 72.

17

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanjska biskupija preporučuje svećenicima 4 knjige Msgru dra Janka Penića

Zagrebački kanonik, dugogodišnji propovjednik u zagrebačkoj katedrali, i nekadašnji rektor Nadb. bogoslovske sjemeništa izdao je u 4 knjige cijelu bogoslovnu nauku. Predmet je obrađen sustavno, na naučnoj visini, pisan laganim stilom.

Knjige su namijenjene svećenicima, redovnicima, časnim sestrama, intelektualcima, studentima, đacima i širokim slojevima Božjeg naroda.

Prva knjiga obrađuje pod naslovom RAZUM I OBJAVA O BOGU, vjerovanje i donosi obranu vjere, to je kratka apologetika i dogmatika.

Druga knjiga nosi naslov: PUTOVI K BOGU. Raspravlja o čudorednim (moralnim) načelima i krepostima, govori i o grijesima, koji su smetnje i zapreke na putovima k Bogu.

Treća knjiga: STO BOG TRAŽI OD ČOVJEKA? (O zapovijedima). U ovoj se knjizi govori opširnije o vjeri, ufanju i ljubavi prema Bogu (prve tri zapovijedi Dekaloga), o našim dužnostima prema samom sebi i bližnjemu (ostale zapovijedi).

Četvrta knjiga ima naslov: KAKO ĆE ČOVJEK OMILJETI BOGU? (O milosti, sakramentima, molitvi).

Cijena je svakoj knjizi po 50,00 ND. Naručuje se:

Dr. JANKO PENIĆ, kanonik,
41000 ZAGREB, Kaptol 19.

Svećenicima toplo preporučujemo kao prikladan materijal za katehezu odraslih i sistematske nagovore vjernicima!

Službeni vjesnik Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanjske biskupije, god. 1973, str. 83.

Msgr dr Čedomil Čekada

Dr. Janko Penić: Popularna katolička teologija za svjetovnjake

Dr. Janko Penić: POPULARNA KATOLIČKA TEOLOGIJA ZA SVJETOVNJAKE, u 4 sveska («Razum i objava o Bogu» — «Putovi k Bogu» — «Što Bog traži od čovjeka?» — «Kako će čovjek omiljeti Bogu?»).

Naša se, domaća, teološka literatura iznenada, — iznenada barem za šire, svećeničke i vjerničke, krugove, — obogatila jednim standardnim djelom. A na području, gdje smo do sada bili najsiromašniji. U teologiji za svjetovnjake, za vjernike, osobito one inteligentnije.

Msgr. Dr. Janko Penić, kanonik zagrebačkog Prvostolnog Kaptola i dojučerašnji, dugogodišnji, rektor zagrebačkog Nadbiskupskog bogoslovskog sjemeništa, napisao nam je i, u vlastitoj nakladi, izdao popularnu katoličku teologiju za svjetovnjake, u četiri oveća sveska: svaki pod posebnim naslovom. Sva četiri broje oko tisuću stranica u formatu velike osmine.

A kao čovjek, koji se uvijek bavio knjigom i bio, već po svojoj službi, blizu svećeničkim i bogoslovskim krugovima i problemima, on je to učinio na način, sa svake strane najzgodniji. Obradio je materijal u cijelosti, sustavno i pregledno; poredao ga klasičnim, tradicionalnim, redom (apologetika, dogmatika, moral, pastoral, asketika); birao ga po eminentno praktičnim kriterijima; zaokružio ga u kratka, suvisla, poglavlja. Dotakao se svega, što inteligentnijega vjernika zanima, a ipak popularno, bez puno citata, bez suhoparnog znanstvenog aparata, bez, svjetovnjaku teško razumljive, stručne terminologije. Pravilnim, laganim, komunikativnim jezikom. I sve je sveske providio kazalima, u kojima će se svatko lako snaći.

Ipak, nije to Penićevo djelo samo neka skica, samo neki sumaran pregled, katoličke teologije. Solidan je to rad: prava »summa theologica« u malom; kompletna priručna teološka enciklopedija za katolički laički svijet. Treba samo u svakome svesku pročitati kazalo, pa da čovjek odmah vidi, kako su materijali u njemu raznoliki i aktualni. Na sve, što ga sa vjerskog područja zanima ili tišti, naći će vjernik u njima

odgovor. Kratak, ali i jezgrovit, jasan, pouzdan, inteligentan. I ortodoksan. Auktor se očito drži tradicionalnoga naučavanja Crkve i slijedi misli velikih teologa prošlosti: učitelji su mu i uzori »probat i auctores«. Nauka, koju on u tim svojim knjigama pruža vjernicima, ista je ona što ju je Crkva, još od apostolskih i otačkih vremena, smatrala svojom: »zdravom naukom« — »sana doctrina« (1 Tim 6,3; 2 Tim 1,13; 4,3; Tit 1, 9, 13; 2, 1, 2, 8; 2 Iv 9—11). I gdje su, danas, općenito prevladala šira i nova teološko-biblijska tumačenja, on im pristupa sa puno opreza: voli, očito, biti i »konzervativan« nego da pođe za sumnjivim i problematičnim, još nedovoljno objašnjenim i dokazanim, hipotezama. Pazi da ne sablazni ljude žive, djetinje, vjere a pogotovo da ni u čemu ne povuče u sumnju nadnaravne pretpostavke objave i kršćanstva. Racionalisti mu ne imponiraju, ni kada, formalno, nastupaju u ime katoličke znanosti: on dosljedno provodi evanđeoski princip objave i crkvenosti u teologiji. Kao i u drugim, tradicionalnim, neoskolastičkim udžbenicima i zbirkama, i u njega je sve iznutra, logički, povezano: jedno iz drugoga slijedi; jedno se na drugo nadovezuje. U prvom, apologetsko-dogmatičkom, svesku («Razum i objava o Bogu») raspravlja on o naravnoj spoznaji Boga, o objavi i njezinim izvorima, o vjeri, o Crkvi, o unutarnjem životu Božjemu, o duhovnom svijetu, o stvaranju, grijehu i otkupljenju, o Kristu i o Crkvi, o općinstvu svetih, o posljednjim stvarima; u drugom svesku («Putovi k Bogu») o teoriji i principima ćudorednog života, o zakonu, o savjesti, o krepostima i grijesima; u trećem svesku («Što Bog traži od čovjeka?») o zapovijedima, teološkim i dekaloskim; u četvrtom svesku («Kako će čovjek omiljeti Bogu?») o milosti, o darovima Duha Svetoga, o sakramentima, — općenito i posebno, — o blagoslovinama, o molitvi.

A težište je svega auktor, — kako je to sa njegova stano- višta i shvatljivo, — prenio na teren morala i askeze: u sva tri zadnja sveska najviše o tome govori. Kršćanstvo ni nije drugo nego sjedinjenje s Bogom po životu pravde i milosti.

Velika je, po našem mišljenju, akvizicija za naš crkveno- vjerski i katolički život ta Penićeva teološka zbirka. Ispunja jednu vidljivu prazninu u našoj dosadašnjoj teološkoj knji- ževnosti. Svima će nam vrlo dobro doći.

I svećenicima — propovjednicima. Sam auktor, u pogovoru svome prvom svesku, izrijeком spominje, da se pri sastav-

ljanju ovoga djela poslužio, uglavnom, materijalima iz svojih propovijedi u zagrebačkoj katedrali, tokom svoje, dvadeset-godišnje (gg. 1940—1960.), propovjedničke službe u njoj. Propovijedi, koje su se, — onda, kad ih je držao, — općenito svidjele i inteligenciji i vjernicima. I nama su ih mnogi u Zagrebu, još čitav niz godina kasnije, hvalili: za razliku od nekih drugih, »pokoncilskih«, propovjednika, koji hoće da budu »originalni« i »moderni«, pa sa oltara govore o svemu i svačemu, — o »horizontalnom kršćanstvu«, o »bratu-čovjeku«, o »susretu s Kristom« bez dogmi, zapovijedi, molitve, o »neautentičnosti Crkve«, o »revolucionarnom kršćanstvu«, o socijalnim i političkim problemima, — samo o Bogu, o duši, o vječnosti, o propetom Kristu (1 Kor 1, 23), malo ili ništa.

Moći ćemo, svi mi, koji govorimo s oltara, misli iz tih knjiga, — već po svojoj genezi homiletičkih i unkcionih, — korisno upotrijebiti i u nedjeljnim i blagdanskim, liturgijskim, homilijama, a pogotovu u onima specifično katehetskim, kojima ćemo se, danas sutra, na ovaj ili na onaj način, morati, barem povremeno, vratiti, ako nećemo, da nam vjernici ostanu nepoučeni u vjeri. Po samim liturgijskim homilijama nikada nam oni neće dobiti ni sustavne ni dublje vjerske pouke.

I svećenicima - katehetama. I laičkim katehistima. I redovnicima - katehistkinjama. Ovi Penićevi svesci upravo kao da su pisani, da budu katehetski školski udžbenici u višim razredima osmoljetke, ali i pri vjeronaučnoj pouci srednjoškolaca i visokoškolaca, pa da tako ispune »vacuum« u našoj dosadašnjoj, mršavoj, katehetskoj udžbeničkoj literaturi. Čujemo, da su ih neki biskupi već propisali za katehizaciju na teritoriju svojih biskupija, a za taj stupanj obuke. A valjda će ih, u tu istu svrhu, preporučiti i naše Biskupske konferencije za čitav naš narodni teritorij, barem fakultativno. Bilo bi, u sadašnjim okolnostima, naravno. Đaci bi dobili solidan fundamentalni priručnik o svim materijama, a predavači bi mogli na nj prisloniti svoja, eventualna, dalja objašnjenja, ukoliko im to bude izgledalo potrebnim, pa i u formi metodičkih jedinica i s oslonom na biblijske tekstove. A mogli bi i dodavati svoje varijante prema drugim auctorima: čuvajući se, dakako, racionalističkih, modernističkih i kontestatorskih teza, koje se danas, s izvjesnih strana, i kod nas propagiraju, kojiput i preko teoloških časopisa i zbornika ili na raznim svećeničkim simpozijima i tečajevima, pa i na »katehetskim školama«.

Ništa, što je u neskladu sa tisućljetnom naukom Crkve, što nema nikakva ozbiljna temelja u Svetom Pismu, što Sveta Stolica ne odobrava, ne smije se unositi u vjeronaučnu pouku. Na pozitivne novine, iz dokumenata II. vatikanskog koncila i iz papinskih pokoncilskih deklaracija, auctor je sam, na raznim mjestima u tekstu, upozorio svoje čitatelje. A što se tiče kateheta, katehista i katehistkinja, što poučavaju iz vjeronauka djecu iz nižih razreda osmoljetke, oni će u ovim Penićevim knjigama naći najbolji repetitorij za utvrđivanje (i proširivanje) svoga teološkog znanja i kvalifikacije.

A neće sigurno škoditi ni nama, ostalim svećenicima da ovu »malu teologiju« koji put uzmemo u ruke i iz nje čitamo. Ima nas danas, na žalost, i među svećenicima, sve više, »jezgraša«. Niti znamo latinski, da se možemo služiti klasičnom teološkom literaturom, niti dovoljno viadamo kojim stranim jezikom, da možemo naručivati i pratiti novija teološka djela, što izlaze u inozemstvu, niti uopće čitamo osim, eventualno, političke i sportske novine: televizija nam je, kao i masi, glavni informator. Takvi će, čitajući Penićeve knjige, moći sebi, lako i s malo dobre volje, osvježiti barem ono bitno iz teologije, pa neće nikada postati teološki ignoranti i analfabeti u mantiji: »slijepe vođe« i »vođe slijepcima« (Mt 15, 14; 23, 17, 19, 24).

I još nešto: možda od svega najvažnije! Ovom Penićevom popularnom teološkom »tetralogijom« dobili smo mi, hrvatski katolici, svoj »katekizam za odrasle«.

Neće nam više nitko moći da pred nosom maše »holandskim katekizmom«, ni da nam naturuju njegove, sablažnjive, neevanđeoske i protucrkvene, teološke teze. Nećemo morati ni prevoditi novih, ortodoksnih, katekizama za odrasle iz stranih katoličkih literatura: kao, na primjer, onaj njemački, što je nedavno izišao iz pera prof. Alberta Drexel-a (»Katholisches Glaubensbuch. Ein Erwachsener Katechismus«; »Christiana« — Verlag; 8260 — Stein am Rhein; Schweiz).

Imamo sada svoj originalni: u svemu prilagođen našem načinu mišljenja i izražavanja i našim potrebama i prilikama. S te nam je strane Penićev rad prava blagodanost. Osobito onima od nas, i među vjernicima i među svećenicima, koji s velikim nepovjerenjem i strahom gledamo na modernističke ili barem, filomodernističke ideje, koje neka naša nakladnička društva svojim edicijama ubacuju u našu katoličku javnost ili

ih propagiraju kroz jedan dio katoličke štampe, pa i kroz neke bogoslovne smotre. Najbolje ćemo učiniti budemo li vjernici, — osobito onima, koji od nas traže religioznu literaturu i informacije, — turali u ruke ovu, Penićevu, popularnu teologiju za svjetovnjake.

Mi je svima toplo preporučujemo. Ne bi, čini nam se, bez nje smjela ostati nijedna naša sjemenišna, zavodska, župska, samostanska, omladinska, knjižnica, nijedan naš svećenik ni katolički intelektualac, nijedna naša, prava i praktična, katolička kuća. Svakoga, tko od nas svećenika traži teološku i vjersko-crkvenu informaciju, upućujemo na nju, pozajmimo ju je rado, svjetujemo mu, da je nabavi! Bit će mu to najbolji i najsigurniji »Vade mecum« u njegovu vjerskom, duhovnom, katoličkom, životu. I tko hoće da nekoga (krizmanike, roditelje, đake, redovnice) plemenito nadari, neka mu kupi ovu zbirku na dar! Nikoga ona neće odvesti na krive putove: nikoga neće odvesti ni u racionalizam, ni u kontestaciju, ni u laicizaciju. A poslužiti će, sigurno, i, danas toliko potrebnoj, zdravo shvaćenoj, koncilskoj, regeneraciji i restauraciji katoličke teologije i katoličkog života.

Knjige se naručuju od auktora, na adresu: Msgr. Dr. Janko Penić, kanonik; 41000 — Zagreb, Kaptol 19. Cijena im je: **pojedinom svesku** (u domovini) 50 novih dinara, u evropskim državama 13 njemačkih maraka, u Americi 5 dolara.

Č(edomil) Č(ekada). Dr. Janko Penić: Popularna katolička teologija za svjetovnjake. Služba Božja, 14/1974, br. 1, str. 70—72.

Dr Antun Ivandija

Dr J. Penić — Compendium teologije na hrvatskom jeziku

Godina 1973. dala je Hrvatima jedan priručnik čitave teologije na hrvatskom jeziku. Izašao je iz pera mons. dra Janka Penića, zagrebačkog kanonika-teologa i kantora prvostolnog kaptola. Djelo je izdano u četiri sveska u nakladi autora. Prvi svezak (»Razum i objava o Bogu«) u drugom izdanju izašao je g. 1971., a obuhvaća na 228 stranica apologetiku i dogmatiku. Drugi svezak (»Putovi k Bogu«, Zgb., 1971., 245 str.) obrađuje ćudoredna načela (moralka, de principiis).

Treći svezak (»Što Bog traži od čovjeka?«, Zgb., 1973., 294 str.) izlaže bogoslovne kreposti i Božje zapovijedi, a četvrti svezak (»Kako će čovjek omiljeti Bogu«, Zgb., 1972., 242 str.) govori o milosti, sakramentima, sakramentalima i molitvi.

Ovdje je — kako se vidi — sadržajno obrađena čitava teologija, te je to dobar priručnik klasične teološke znanosti na hrvatskom jeziku. Mi smo i do sada imali na hrvatskom i opširnije obrađenih pojedinih teoloških traktata, no ovo je — koliko mi je poznato — prvi priručnik, koji daje na hrvatskom jeziku prikaz čitave teologije. To je prva karakteristika ovog kompendija.

Iako je ovdje dan pregled po sebi teške teološke znanosti, dan je jasnim — gotovo »pučkim« jezikom, pa je radi toga pristupačan gotovo svakom laiku, koji želi naći jasne informacije o teološkim pitanjima.

Djelo obrađuje »klasičnu« teologiju, — što znači da raspravlja o onim pitanjima, koja se tradicionalno obrađuju u teološkim traktatima, — i drži se »klasičnog« načina izlaganja. Osim toga želi dati ono što je u teologiji prihvaćeno i izlagano kao sigurno i već tradicijom posvećeno. Zato izbjegava neke nove »probleme« i ne upušta se u diskutabilne teorije, nego izlaže »načela, kako ih shvaća i tumači kroz svoju dugu i časnu povijest Katolička crkva« (II. sv., str. 245.). To je naročito važno za one čitaoce, koji žele imati prve i sigurne informacije o tradicionalnoj i sigurnoj nauci Katoličke crkve.

Čitavo djelo zapravo je zbirka katehetskih propovijedi, koje je autor — kako sam kaže — kroz dvadeset godina držao u zagrebačkoj katedrali. Baš u tome ja vidim najveću vrijednost ovog Penićevog djela: to je dobar priručnik za katehetske propovijedi, odnosno sadržajno veoma dobar priručnik-udžbenik za odrasle polaznike vjerske obuke (gimnazijalce i studente).

Nakon reforme misnog lekcionara i nakon možda i pretjerano doslovno shvaćenog pojma »homilija« našli su se svećenici pred činjenicom da starije propovjedničke priručnike više ne mogu koristiti. Novih pak priručnika za propovijedi još nema u dovoljnom izboru. Neka novija homiletska literatura ne odgovara našim potrebama: naime od gole »znanstvene« egzegeze, koja se gubi u zamršanim i hotimice zamršanim problemima, vjernik nema one duhovne koristi koju očekuje od propovijedi. A suvremene »poruke« (naše stare »primjene«) koji puta su tako različne i blijede, da ostavlja-

ju dojam kako se one odnose na nekog neodređenog, a ne na konkretnog vjernika-slušatelja. K tome naša homiletska literatura zaboravlja da današnji vjernici — napose mlađi — ne poznaju svoju vjeru. Situacija je u tom pogledu gora u gradovima, nego li možda kod »neukog svijeta« u provinciji. Naše homiletsko-egzegetsko nadmudrivanje koji puta se čini kao neka logomahija bez pravog sadržaja, koja leti negdje u zraku preko glava slušatelja. Tako naimo izgledamo mnogo »učeniji i suvremeniji«! A sadržaj našeg vjerovanja, — vjerska pouka — danas se nažalost zanemaruje. — Djelo dra Janka Penića je veoma dobar priručnik za katehetske propovijedi, jer ima sadržaja i jer je taj sadržaj dan na jasan i svakome razumljiv način. — Bilo bi od velike koristi i bilo bi nužno, da naše duhovne oblasti opet uvedu »kršćanski nauk« prije misa ili prije »večernjica« (koje su negdje bez opravdana razloga ukinute) i da se pod tim »kršćanskim naukom« sustavno izlažu vjerske istine. Penićevo djelo upravo je stvoreno za to. Mlađi svećenici, koji su prolazili suvremenu teologiju i koji se služe suvremenom teološkom terminologijom, znat će bez sumnje taj sadržaj dati »suvremenijim jezikom«, ali ovdje imaju s a d r ž a j! No i kod »suvremenog izražavanja« neće biti zgorega povoditi se za Penićevom jasnoćom, — imajući pred očima one kojima govore!

Duboki sadržaj i jasnoća izražaja, prilagođena našem prosječnom čovjeku, glavne su odlike ovog Penićevog djela. I zato ono ima i danas svoj *raison d'être*. A da je to djelo doista i prihvaćeno od čitalačke publike, najbolje dokazuje već drugo izdanje prvog sveska. Zato mi se čini, da među tolikim omašnim suvremenim teološkim knjigama u knjižnici današnjeg svećenika-pastoralca ne bi smjela nedostajati ni ova skromna četiri sveska Penićeva djela.

Antun Ivandija. Dr J. Penić — Compendium teologije na hrvatskom jeziku. Bogoslovska smotra, 43/1973, br. 4, str. 526—527.

20

Josip Antolović, DI

Dr. Janko Penić, Propovijedi

Autor je kroz dugi niz godina vršio službu propovjednika u zagrebačkoj prvostolnoj crkvi. U svojim propovijedima, ko-

je je sada i tiskao u 4 sveska, obradio je svu katoličku bogoslovnu nauku i time stvorio na hrvatskom jeziku jednu malu teološku sumu koja će moći zadovoljiti i čovjeka s većom naobrazbom, a i onoga koji te naobrazbe nema, a ipak želi ući u sadržaj svoje vjere.

Odlike su tih propovijedi jednostavnost i lakoća stila, koji je zbog toga lako razumljiv i pristupačan svima. Autor se namjerno nije upuštao u sporna bogoslovna pitanja već je mirno obradio i izložio ono što je tradicionalna i sigurna nauka Crkve kako u apologetici, tako u dogmatici i moralci. Pojedine se vjerske istine dokazuju u prvom redu Svetim pismom, a onda i naukom Svetih otaca i općih sabora.

Danas u doba tolikih previranja i na području bogoslovne nauke kad Crkva mora neprestano intervenirati da obrani koju svoju temeljnu istinu, propovijedi Dr. Penića pružit će dobronamjernom čitatelju nauku koja daje sigurnost, koja smiruje, a koja je u isto vrijeme i dinamična, jer potiče na temeljit kršćanski život i apostolat.

Krizna razdoblja u Crkvi uvijek su nastajala kad se je potcenjivala ona njezina, rekao bih, temeljna i redovita nauka, a išlo se u teologiji samo za nekim pomodarstvom.

Isto tako kod širokih slojeva vjernika nisu bili dobro poučeni u osnovnim istinama vjere. Znamo da kršćanstvo nije ideologija već život, ali isto znamo da je Krist svojoj Crkvi ostavio nauku na kojoj se mora temeljiti kršćanski život. Zato je potrebno tu nauku upoznati i sustavno i temeljito. Propovijedi Dr. Penića mogu biti odličan nacrt za jedan takav pastoralni rad.

Opet postajemo sve više svjesni potrebe kateheze odraslih. I njih treba neprestano poučavati. Slijedeća biskupska sinoda bavit će se evangelizacijom sadašnjeg svijeta. Što ćemo pružiti tome svijetu? — Što drugo negoli Kristovu poruku onako kako nam je tumači Crkva. Propovijedi Dr. Penića jedan su takav pokušaj, zato ih treba pozdraviti. Vjernici koji žele dublje upoznati svoju vjeru i hraniti se njezinim sadržajem neka samo za njima posegnu! Kad bi barem nedjeljom i blagdanom pročitali po jednu propovijed i kasnije o njoj razmišljali ili sa svojim ukućanima čak o njoj i razgovarali, koliko bi uznapredovali u spoznanju svoje vjere. Ako budemo sposobni gledati još jedino televizor ili filmove, a nesposobni da sami nešto pročitamo i razmislimo, ostat ćemo duhovno veoma prazni i plitki.

Djelo u kojem se nalazi zaokružena kršćanska poruka svakako je vrijedno i zato ga svima toplo preporučujemo.

Josip Antolković, Dl. Dr. Janko Penić, Propovijedi. Glasnik Srca Isusova i Marijina, 64/1973, br. 9, str. 417.

21

Petar Zdravko Blajić

O Msgru. dru Janku Peniću kao bogoslovnom piscu i o njegovim četirma knjigama

Dugogodišnji rektor zagrebačke bogoslovije, dr. Janko Penić, izdao je u vlastitoj nakladi, svoje životno djelo, — čitavu bogoslovsku nauku — na hrvatskom jeziku u četiri dijela s naslovima: »Razum i Objava o Bogu«, »Putovi k Bogu«, »Što Bog traži od čovjeka?« i »Kako će čovjek omiljeti Bogu«. Kako je u pogovoru sam dr. Penić napisao, a kako su istaknuli i drugi koji su se na knjige osvrnuli, to bi bila kod nas prvi put cjelovito obrađena čitava bogoslovna nauka katoličke Crkve, i to laganim načinom, mogli bismo reći, pučkim, u stilu djela kakva je izdavalo Sveto-jeronimsko društvo; jezikom i načinom pristupačnim i širim krugovima.

Pisac knjige je, kako sam spomenuo, dr. Janko Penić, svećenik zagrebačke Nadbiskupije. Rodom je iz Krašića koje je dalo hrvatskom narodu dva svetačka lika. Najveći dio svog svećeničkog života proveo je dr. Penić kao odgojitelj budućih svećenika, bilo kao prefekt u Dječaćkom sjemeništu, bilo kao spiritual i rektor u Bogoslovskom sjemeništu. Vršio je i druge razne službe: neko vrijeme urednik »Katoličkog lista«, propovjednik u Mariji Bistrici, po Nadbiskupiji i skoro tri decenija u zagrebačkoj katedrali. Ove njegove knjige zapravo su njegove katedralne propovijedi; — uređene, preuređene, sistematizirane i za knjigu složene. Tko Mons. Penića osobno pozna, i tko ga je imao prilike slušati, vjerujem, da mu je ostao u lijepoj uspomeni, kao čovjek jednostavna a sugestivna nastupa, kao čovjek koji lako i lijepo govori. Kad propovijeda vidimo ga i osjećamo kako se zagrijava i kako slušatelje zagrijava, slušatelje koji ga netremice prate, pa bio taj slušatelj priprosta pobožna ženica ili svršeni, kritički raspoložen, teolog. Zbog tih svojih propovjedničkih kvaliteta, bio je rado pozivan među svećenike i narod. U svojim

razgovorima i govorima često je citirao braću Radić: Antu i Stipicu. Od njih je učio i naučio — jasno i lijepo govoriti. Tu ljepotu jezika, tu jasnoću izražaja, tu preglednost, htio bih posebno istaknuti i kod Penićeve pisane riječi. Mons. Peniću nije ovo prvo objavljeno djelo.

Cijelu katoličku bogoslovsku nauku Penić je obuhvatio u četiri knjige. U prvoj »Razum i Objava o Bogu«, koja je doživjela dva izdanja, govori o putovima spoznaje Boga: o naporima i rezultatima traženja ljudskog razuma o Apsolutnom Biću — i o odgovoru Apsolutnog Bića — Boga o sebi preko patrijaraha, proroka i navlastito Sina svoga — Isusa Krista. U prvoj knjizi je dakle riječ o Bogu jednom i Trojedinom, o Bogu Spasitelju i Otkupitelju, o Crkvi i posljednjim stvarima. — U drugoj knjizi »Putovi k Bogu«, govori, što bismo mi rekli, o principima morala, o vrlinama (krepostima) i defektima, odnosno o grijesima protiv tih vrline (kreposti). — U trećoj knjizi »Što Bog traži od čovjeka?«, govori o zapovijedima Božjim. Bog traži da ljubimo Njega i brata čovjeka. Pokazat ćemo da Ga ljubimo, ako obdržavamo Njegove zapovijedi koje su radi dobra čovjeka pojedinca i društva, dobra prolaznog i vječnog. Zato Penić uvijek iznosi najprije pozitivni vid; ovdje, govoreći o bogoslovskim krepostima vjere, ufanja i ljubavi, te o Božjim zapovijedima, svakoj ponaosob. — I četvrta knjiga »Kako će čovjek omiljeti Bogu«. (Možda bi bolje bilo, kako će čovjek više omiljeti Bogu). Omiljeti će Mu vršeći Njegove zapovijedi, a još će Mu više omiljeti težeći za posebnim Božjim darovima, za milošću Božjom koja dolazi preko sakramenata, sakramentalna i molitve. Eto tako, govoreći upravo o tome, o milosti, o sakramentima i molitvi, Penić završava svoju kvadrilogiju — tetralogiju.

Sve su četiri knjige srednjeg formata; jednostavne i ukusne tehničke opreme; svaka oko 250 stranica, sve skupa skoro točno tisuću stranica. Svi koji su se do sada osvrnuli na knjige ističu, a i sam dr. Penić ističe, da on iznosi tradicionalnu nauku katoličke Crkve. Kloni se svega onoga što se je htjelo predstaviti kao novo, a u direktnoj je suprotnosti s tradicionalnim. Dok, primjećuje se to, Penić želi prihvatiti ono novo što proizlazi i izrasta iz starog — tradicionalnog. Prvi i zadnji izvor dokazivanja mu je Sveto Pismo i crkveno Učiteljstvo, najviše preko općih sabora. — Od druge knjige pa dalje, vidi se, uglavnom po citatima, da je bio izvor i Drugi

vatikanski koncil. Kako u Vrhbosni piše, Mons. Penić ne želi nas frapirati stavovima mimo i protukoncilskim.

Moram priznati, da nisam pročitao sve četiri knjige potpuno — čitave. Prvu, kcja je možda i najvažnija, jesam i njom sam se i posluživao, no iz drugih sam pročitao ona poglavlja, koja kao da su u novijoj, pa i u tradicionalnije orijentiranoj teološkoj literaturi, obasjavana novim svjetlom. U prvoj knjizi koja je sređena i izdana nedugo iza Koncila, prisutan je u prvom dijelu više apologetski nego teodicejski mirni pristup. O Svetom Pismu, o Objavi, kad se govori možda bi trebalo uzeti u obzir više zadnje papinske enciklike i koncilsku konstituciju o Objavi. Kad se govori o drugim vjerama i filozofijama, treba im pristupiti više s pozitivne strane; tako i Koncil pristupa. Sve ljudske zablude, a u Crkvi hereze i šizme, nisu uvijek djelo zloće, ili, nikad nisu samo djelo zloće. Crkva ne može usvajati nove vjerske istine, ali neke vjerske istine može usvojiti kao dogme, a same dogme pokušavati sve više i bolje izlagati. U raznim vremenima Crkva iz depozituma vjere iznosi neke istine na svjetlo više, jer su nekako i više aktualne, a sav depozit brižno čuva. Kod Penića je skoro sav depozit vjere (depositum fidei) iznesen; sav je važan, neki je više važan, a neki je egzistencijalno važan. Možda smo kadikad iznoseći katoličku nauku sve stavljali na isti nivo vrijednosti, na isti nivo praktične prihvatljivosti i aktualnosti. Teško je prosuditi što kad treba više naglasiti. Držim, imajući na pameti ovih nekoliko točaka u pristupu katoličkoj bogoslovskoj nauci, dok čitamo Penićevu kvadrilogiju, možemo je uzeti u ruke i čitati: čitati zanimljivo, čitati korisno, čitati kao nešto što može naše vjersko znanje proširiti i utvrditi, nešto što može naše srce oplemeniti, čitati bez predrasuda, s povjerenjem, čitati kao sigurno. I zato su ove knjige prikladne da ih pružimo drugima, i da ih sami uzimamo; prikladne su da se njima vjernici, a i drugi posluže u želji za upoznavanjem katoličke vjere, u želji za produbljenjem i učvršćenjem. Svećenicima bi mogle poslužiti kod propovijedanja i katehizacije. — — — Mons. Penić svoje knjige ne nameće bučno. Vjerujem, da je svjestan što će se komu svidjeti, a što neće. Radio je u dobroj vjeri i prema svojim mogućnostima.

Radio Vatikan, 6. studenoga 1973.

Msgr. Alojz Turk, Četiri teološke knjige Msgra. dra Janka Penića

Dr JANKO PENIĆ, kanonik, 41000 — ZAGREB, Kaptol 19, izdao je četiri teološke knjige, koje će vrlo dobro doći svima, koji žele da svoje vjersko znanje prodube, učvrste i aktiviraju. Iz njegovih djela zrači zdrav duh, solidna nauka. Zato svima toplo preporučamo! — Cijena pojedine knjige (broširano) je 50.— Din.

1) RAZUM I OBJAVA O BOGU. — To je kratka apologe-tika (obrana vjere) i dogmatika. — Govori o opravdanosti i potrebi vjere i nužnosti božanske objave, i o temeljnim vjerskim istinama. Jasno i dokumentovano.

2) PUTOVI K BOGU. — Raspravlja o čudorednim principima i krepostima, o putevima koji dovode k Bogu. — Vrlo konkretno i praktično.

3) ŠTO BOG TRAŽI OD ČOVJEKA? (O zapovijedima). — Jasno i razumljivo govori ova knjiga o svemu što uređuje odnos čovjeka prema Bogu, bližnjemu, zajednici i samom sebi. Nema tu nepotrebnog teoretiziranja, a ni odstupanja od zdrave nauke.

4) KAKO ĆE ČOVJEK OMILJETI BOGU? (O milosti, sakramentima i molitvi). — Cilj je čovjeka — vjernika konačno sjedinjenje sa Bogom u vječnoj radosti, u vječnom životu. Ali to sjedinjenje mora započeti ovdje na zemlji, u našem svagdanjem životu. U tome je smisao svetih sakramenata i molitve.

Toplo preporučamo svima!

Blagovest, 42/1973, br. 10, str. 180.

»Zvona« o zaokruženom propovjedničkom djelu Msgra. dra Janka Penića

Dr Janko Penić, poznati zagrebački propovjednik i kanonik, izdao je svoje propovjedničko djelo u četiri sveska. Prije je izašlo i lijepo primljeno »Razum i objava o Bogu« (apo-

logetika i dogmatika) i »Putovi k Bogu« (čudoredna načela i kreposti), a ove godine pred nama su još dva sveska: »Što Bog traži od čovjeka?« (zapovijedi) i »Kako će čovjek omiljeti Bogu« (milost, sakramenti i molitva).

Naš list je pisao o prvim dvjema knjigama dr Janka Penića, iznijevši njihovu vrijednost i sadržajnost.

Druga dva sveska (tj. III i IV) koji obrađuju zapovijedi, milost i sakramente, zaista imaju vlastite i pozitivne osobine: lagani stil, jasnoću, sigurnu Božju nauku, koju autor niže pred nama kao tihi ton mirne i bistre rijeke. Danas je vrijeme bunta i — stoga posebno nam je potrebno inteligentno razlaganje zapovijedi, danas u vrijeme materijalizacije opet je potrebno puno duhovnosti, a koja se stiže milošću i molitvom. Evo, to nam opširno iznosi u svom enciklopedijskom propovjedničkom djelu, autor dr Janko Penić. Riječ autora je učena i u isto vrijeme pučka. Nije to lako iznijeti i na takav način, a autor je zaista uspio. Koliko nam je poznato, to je prvi pokušaj obrade cijele bogoslovske nauke na hrvatskom jeziku. Stoga autoru treba čestitati.

Penićeva djela će svakome dobro doći i svećeniku i jednako i laiku. Djelo preporučamo, a nabavlja se kod autora, Katol 29, 41000 Zagreb. Cijena po knjizi 50 ND.

Zaokruženo propovjedničko djelo. Zvona, 11/1973, br. 9(70), str. 12.

*
* *

II. DIO RECENZIJA ...

II. dio recenzija i prikaza o djelima Msgra. dra Janka Penića bit će objelodanjen u knjizi Dr Janko Penić, Sabrana djela, II.

Milko Predović

BILJEŠKE UZ »SOLILOQUIA MOCRICENSIA« ILI RAZGOVORE SA SAMIM SOBOM MSGRA DRA JANKA PENIĆA U MOKRICAMA GOD. 1939. I 1940.¹

Uvod

Ove »Bilješke ...« podijelio sam zbog lakšeg razumijevanja u dva dijela.

U prvom dijelu tumačim strane riječi: »Soliloquia Mocricensia« i kraticu »Msgr«; osvrćem se na 4 »Razgovora sa samim sobom«; spominjem pisce o Mokricama i ponirem u postanak »Soliloquia Mocricensia«.

»Soliloquia Mocricensia« su esej o Mokricama^{1a}. Taj se esej sastoji od 14 crtica (pouka, razmišljanja).

U drugom dijelu donosim sažetke tih crtica.

Pojedinim sažecima dodajem veće ili manje bilješke.

I. dio

1. »Soliloquia Mocricensia«

Latinska imenica »soliloquia« izgovara se u hrvatskom jeziku: solilokvia.

»Soliloquia« je plural ili množina imenice srednjeg roda »soliloquium« (čita se: solilokvium),

»Soliloquium« znači razgovor sa samim sobom. »Soliloquia« znače razgovori sa samim sobom.

Latinski pridjev »Mocricensis« izgovara se u hrvatskom jeziku: mokricenzis.

»Mocricensia« je plural ili množina srednjeg roda pridjeva »Mocricensis, -e«.

»Mocricensis, -e« znači mokrički, -a, -o.

¹ Dr Janko Penić. »Soliloquia Mocricensia« ili razgovori sa samim sobom u Mokricama god. 1939. i 1940. Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, Zagreb 1976, str. 265—344.

^{1a} Značenje riječi »esej« protumačeno je na str. 388.

»Soliloquia Mocricensia« čita se: solilokvia mokricenzia.
»Soliloquia Mocricensia« ili razgovori sa samim sobom u Mokricama.

2. Kratica »Msgr«

U naslovu članka nalazi se kratica »Msgr«. Cijela riječ glasi »monsinjor«. Dolazi od talijanske riječi »monsignore« (čita se: monsinjore), a znači doslovce »moj gospodin«.

»Monsinjor« je naslov visokih crkvenih dostojanstvenika. Kratice ove riječi jesu: msgr, mgr, mons²; ili msgr., mgr., mons.

Dr Janko Penić postao je 22. VII 1958. monsinjor, kućni prelat Sv. Oca Pape, naslovni dostojnik Papinskog Doma. Naslov mu je Presvijetli i Prečasni Monsinjor³.

3. Razgovori sa samim sobom

U rimskoj filozofiji ili mudroslovlju poznati su »Razgovori sa samim sobom« cara filozofa Marka Aurelija (121—180). Djelo ima naslov u grčkom izvorniku: *Ta eis hea ton* (Samome sebi)⁴.

Car je pristajao uz stoičku filozofiju, a svrha je te filozofije: čovjek treba postići krepost⁵.

U kršćanskoj filozofiji na početku srednjeg vijeka zapazeni su »Razgovori sa samim sobom« — *Soliloquia* (u dvije knjige) svetog Augustina (354—430)⁶.

To su razgovori sv. Augustina s razumom o sredstvima istraživanja nadnaravnih istina, osobito besmrtnosti duše⁷.

Kod nas Hrvata, u isto vrijeme (god. 1940), objelodanili su dvojica istaknutih kulturnih radnika dr Drago Čepu-

lić i Msgr dr Janko Penić, svaki za sebe, svoje »Razgovore sa samim sobom«.

Dr Drago Čepulić je rođen 3. I 1893. u Novom Vinodolskom. Bijaše profesor i književnik. Svoje »Razgovore sa samim sobom« nazvao je: *Eis hea ton* (Monolog o pred-versailleskim i poversailleskim godinama i ratni dnevnik 1916), Zagreb 1940. Tisak »Tipografije« d. d., Zagreb.

U popisu svojih brojnih radova dr Čepulić kaže za svoje »Razgovore sa samim sobom« ovo: *Eis hea ton* (= Samome sebi). Naslov je uzet prema djelu rimskog cara Marka Aurelija. Obrađuje autobiografske uspomene i donosi dnevnik iz I. svjetskog rata, u kome je bio pisac kao časnik na ruskoj fronti.

Profesor dr Drago Čepulić umro je 1. III 1976. u Vrapču, Zagreb. Pokopan je 4. III 1976. na Mirogoju u Zagrebu.

O obitelji Dragutina Čepulića — ovo je otac književnika dr Drage Čepulića — uskoro će biti pisano opširnije u »Žumberačkom kalendaru«⁸.

4. Pisci o Mokricama

Mokrice, dvorac i posjed, nalazi se oko 30 km zapadno od Zagreba.

Članke o Mokricama pisali su Belizar Bosnar, Petar Grgec, Josip Horvath, dr Rudolf Horvat, Feliks Kalin, Milan Katić, Emilije Laszowski, Olga van der Steen, Nikola Škrgić, Janez Vajkard barun Valvasor, Viktor Živić i drugi.

Književnih crtica o Mokricama nalazimo u djelima Augusta Šenoe, Marije Jurić »Zagorke«, Rudolfa Habeduša »Katedralisa« i nekih drugih.

Ipak najzapaženiji su pisci o Mokricama:

- povjesničari: Falk barun Gagern i dr Ivo Brlić;
- književnici: Fridrik barun Gagern i Msgr dr Janko Penić.

Falk barun Gagern i dr Ivan Brlić

I

Falk barun Gagern, sin pisca Fridrika baruna Gagera, rodio se 23. VIII 1912. u Schön-Briese, okrug Breslau (Wrocław) u Šleskoj, danas republika Poljska.

⁸ Obitelj Dragutina Čepulića (rukopis). Arhiv Milka Predovića, Čirilometodska 1; 41000 Zagreb.

² Dr Bratoljub Klaić, Rječnik stranih riječi, izraza i kratica, Zagreb 1951, str. 461.

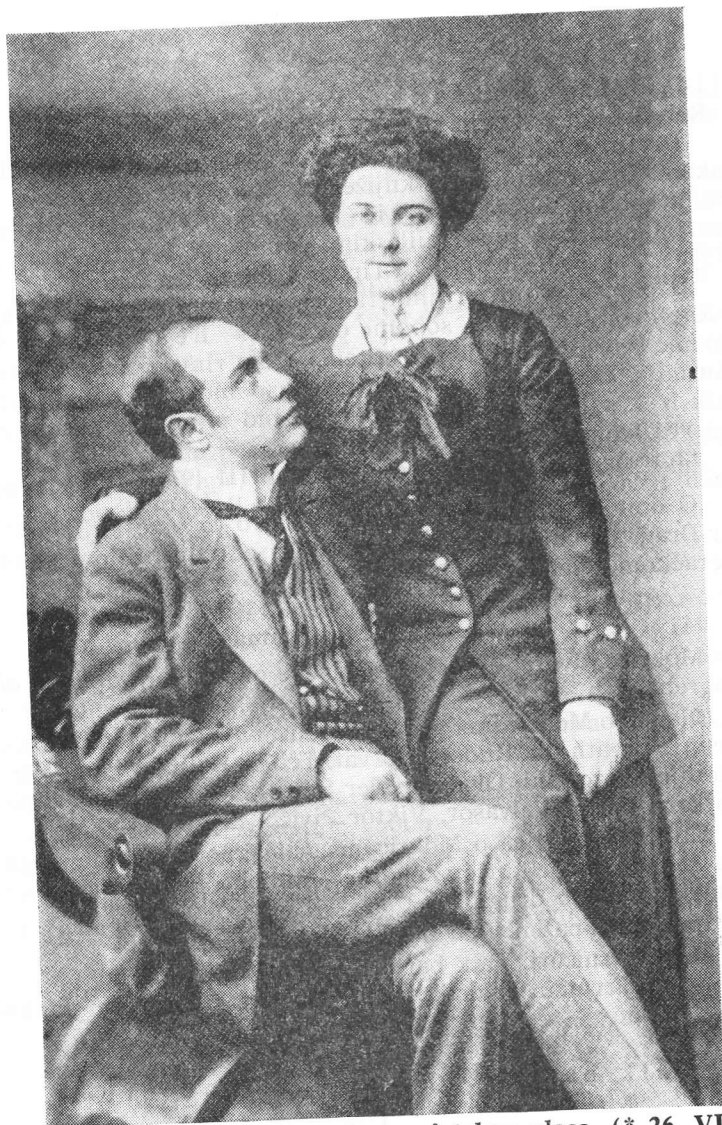
³ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 460. O. Ante Crnica. Priučnik kanonskog prava katoličke Crkve, Zagreb 1945, str. 72—73.

⁴ Dr Grga Novak. Aurelije Marko. Hrvatska Enciklopedija, sv. I, Zagreb 1941, str. 749.

⁵ Dr Franjo Šanc, Povijest filozofije, I. dio, Zagreb 1942, str. 209.

⁶ Dr Karlo Balić. Augustin, Aurelije, svetac, biskup i prvi učitelj kršćanstva. Hrvatska Enciklopedija, sv. I, Zagreb 1941, str. 742—745.

⁷ Dr Juraj Pavić, Patrologija (skripta), Zagreb 1946, str. 113.

Fridrik barun Gagern, pisac svjetskog glasa, (* 26. VI 1882. u Mokricama, † 15. XI 1947. u Geigenbergu b. St. Leonhard am Forst, Donja Austrija) i njegova supruga Ruta udata te rastavljena barunica Venningen, rođena grofica Kospoth (* 21. III 1880. u Schön-Briese, † 12. III 1914. u Schön-Briese).

Falk barun Gagern napisao je povijest Mokrica od rimskih dana do god. 1962. Naslov je djela: *Mokric, die Heimat von Friedrich von Gagern*; Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin; Uelzen 1962 (Mokrice, zavičaj Fridrika baruna Gagerna; naklada Pavla Parey-a, Hamburg i Berlin; Uelzen 1962)⁹.

II

Dr Ivan Brlić, pravnik i književnik, rodio se 28. IX 1894. u Zagrebu. Sin je advokata dr Vatroslava Brlića i književnice Ivane Brlić-Mažuranić.

Dr Brlić opisao je, poput Falka baruna Gagerna, prošlost Mokrica od rimskih dana do god. 1961. Naslov je djela: *Mokrice, dvorac i perivoj, spomenik naše prošlosti, Samobor 1961*.

Profesor Milan Selaković napisao je enciklopedijski prikaz o životu i radu dr Ivana Brlića¹⁰.

Fridrik barun Gagern i Msgr dr Janko pl. Penić

Fridrik (Friedrich) barun Gagern, pisac svjetskog glasa, rodio se 26. VI 1882. u Mokricama; umro je 15. XI 1947. u Geigenbergu kod St. Leonhard-a u donjoj Austriji¹¹.

Kratki životopisni podaci o Fridriku nalaze se također i u ovoj knjizi na str. 409—411¹².

⁹ O piscu Falku barunu Gagernu:

- a) Vidi u ovoj knjizi na str. 410.
- b) Milan Selaković. Brlić, Ivan. Leksikon pisaca Jugoslavije, I, Matica srpska, Beograd 1972, str. 350—351. (Falk von Gagern, na str. 351).
- c) Falk von Gagern, *Mokric, die Heimat von Friedrich von Gagern*; Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin; Uelzen 1962, S. 227.

¹⁰ Milan Selaković. Brlić, Ivan. Leksikon ..., I, str. 350—351.

¹¹ Falk von Gagern, *Mokric, ...*, S. 198—211, 227.
Gagern Friedrich Frh. von, Dichter. Österreichisches Biographisches Lexikon, 1815—1950; herausgegeben von der Österreichischen Akademie der Wissenschaften; Verlag Hermann Böhlau Nachf./Graz—Köln, 1957; Band I, S. 390—391.

¹² Dr Janko Penić, *Sabrana djela*, I, ..., str. 409—411.

Fridrik je opisao u svojim romanima i lovačkim pripovijestima dvorac Mokrice, njegovu uskočku (žumberačku) okolicu, život naroda i prirodu kraja¹³; uvijekovječio je mokričko lovište, lovište između Samobora i Rakovog potoka i »Okički lug«.

Fridrik je pisac romana o civilizaciji s ostrim prosuđivačkim osvrtom na vrijeme, događaje i osobe koji su predmet njegove obradbe.

Fridrik je pisac, koji je povezan s prirodom. Jak je u izrazu.

Suvremena kritika priznaje mu plemeniti odnos spram lova, lovišta i šumske zvijeri.

Za nas Hrvate važna su ova Fridrikova djela:

Ein Volk (Narod; roman), god. 1924, 1963;

Die Strasse (Cesta; roman), god. 1929, 1968;

Der Jäger und sein Schatten (Lovac i njegova sjena), god. 1940, 1954.

Birschen und Böcke (Lovovi i srnjaci; pripovijetke), god. 1925, 1953;

Grüne Chronik (Zelena kronika), god. 1948, 1962.

Fridrik barun Gagern nadahnuti je vizionar i pjesnik, pisac svjetskog glasa.

Priznavao je jugoslavenskim narodima, a poglavito Hrvatima, neizmjerne napore i žrtve što su ih pridonijeli zaštićujući nehaijni Zapad od bijesa turskih navalaa. Istodobno je rijetko ostrim riječima osudio isti Zapad zbog njegova nehaja, nezahvalnosti i nepravdnosti¹⁴.

II

Msgr dr Janko pl. Penić rodio se 2. VIII 1900. u Krašiću. Plemić je po rodu. Njegovi su pređi dobili plemstvo god. 1579. Ranu je mladost proveo u zadružnoj kući (plemičkoj kuriji) u Krašiću.

Njegova autobiografija ili životopis napisan od njega samoga s bilješkom Milka Predovića nalazi se u ovoj knjizi na str. 415—462¹⁵.

¹³ Dr Ivan Brlić, Mokrice, dvorac i perivoj, spomenik naše prošlosti, Samobor 1961, str. 7.

¹⁴ Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 32.

¹⁵ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 415—462.

Msgr Janko Penić obradio je u 4 knjige cijelu bogoslovnu nauku sustavno, na hrvatskom jeziku, na naučnoj visini, lakim stilom, jasnim pisanjem koje je pristupačno i onima s pučkom školom.

Sva četiri sveska iznose oko 1000 stranica.

Bogoslovna je nauka ovako raspoređena:

1. Razum i objava o Bogu — tu se obrađuju apologetika i dogmatika.
2. Putovi k Bogu — tu se izlažu čudoredna načela i kreposti (moralna načela).
3. Što Bog traži od čovjeka? — tu je govor o bogoslovnim krepostima, Božjim i crkvenim zapovijedima.
4. Kako će čovjek omiljeti Bogu — tu se obrađuju milost, sakramenti i molitva.

Msgr dr Čedomil Čekada napisao je vrlo lijep prikaz o spomenutim knjigama Msgra dr Janka Penića. Kaže za njih: »Solidan je to rad: prava 'summa theologica' u malom«.¹⁶

O. Josip Antolović, DI, kaže o Msgru dr Janku Peniću između ostaloga i ovo: »... obradio je svu malu teološku sumu...«^{16a}

Sveučilišni profesor dr Antun Ivandija nazvao je ova 4 sveska »Compendium teologije na hrvatskom jeziku« ili priručnik čitave bogoslovne znanosti na hrvatskom jeziku. »Ovo je — koliko mi je poznato — prvi priručnik, koji daje na hrvatskom jeziku prikaz čitave teologije«.^{16b}

Toliko o Msgr dr Janku Peniću kao bogoslovnom piscu. Dok njegova »Soliloquia Mocricensia« spadaju u hrvatsku književnost.

Msgr dr Janko Penić živi u Zagrebu, Kaptol 19.

III

Postoje neke zajedničke crte između Fridrika baruna Gagera, pisca svjetskog glasa, i Msgra dr Janka pl.

¹⁶ Dr Čedomil Čekada. Dr. Janko Penić: Popularna katolička teologija za svjetovnjake. Služba Božja, XIV/1974, br. 1, str. 70—71.

^{16a} Josip Antolović, DI. Dr Janko Penić, Propovijedi. Glasnik Srca Isusova i Marijina, 64/1973, br. 9, str. 417.

^{16b} Dr Antun Ivandija. Dr J. Penić — Compendium teologije na hrvatskom jeziku. Bogoslovska smotra, 43/1973, br. 4, str. 526—527.

Penića, kanonika kantora ili pojca Prvostolnog kaptola u Zagrebu.

Gagern je barun, a Penić plemić i dvostruki doktor.

Barun Gagern opisao je svoju mladost pod naslovom: »Aus den Heimatbergen« (Iz zavičajnih bregova).¹⁷ Msgr dr Penić dao je isječke iz svojih mladih dana u autobiografiji¹⁸, zatim u crticama: »Četiri godišnje dobe«¹⁹, »Četvero djece — četiri smreke«²⁰ i »Slomljena jabuka«²¹.

Baruna Gagerna nije u gimnaziji mnogo toga zanimalo, kao npr. »slaganje vremena« ili »consecutio temporum«.^{22 i 23} Msgr dr Janko Penić ronio je suze sokolove, kad je pala odluka da mora u gimnaziju.^{23a}

Barun Gagern opisuje svoje prostodušne lovce s puno topline²⁴, a Msgr dr Penić isto tako svoga imenjaka starca Janka koji je po Krašiću lonce krpao.²⁵

Barun Gagern je demokrata, a Msgr dr Penić pristalica »Seljačkih pravica«.²⁶

Niti barun Gagern niti Msgr dr Penić ne spominju u svojim opisima »Tihe doline« u Mokricama imena uglednih pokojnika, koji u toj dolini snivaju vječni san.²⁷ Kao da su se dogovorili, iako se nikada niti vidjeli nisu. To je stvar povjesničara, a ne književnika.

Barun Gagern uvijekovječio je svoju baku i svoju majku; za svaku je napisao po jednu crticu.²⁸ Msgr dr Penić podigao

¹⁷ Friedrich von Gagern, Birschen und Böcke; Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin; Heide in Holstein 1953, S. 17—96.

¹⁸ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 416—426.

¹⁹ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 287—295.

²⁰ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 313—321.

²¹ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 321—331.

²² Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 200, 201.

²³ Friedrich von Gagern. Der Jäger und sein Schatten; Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin; Heide in Holstein 1954, S. 15.

^{23a} Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 427.

²⁴ Friedrich von Gagern, Stunde und Stimmung, der Grünen Chronik erster Teil; Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin; Uelzen 1962, S. 49 (crtež lovca), 75 (crtež lovca), 123 (crtež lovca), 155 (crtež lovca).

²⁵ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 416—418.

²⁶ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 278—280.

²⁷ Friedrich von Gagern. Der Jäger ..., S. 43.

²⁸ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 295—300.

²⁸ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 113—119, 190—197.

je u Krašiću spomenik iz crnog mramora svome ocu i majci, djedu i baki.²⁹

Barun Gagern oduševljavao je svoje slušaoce virtuoznim sviranjem na orguljama³⁰, a Msgr dr Penić svoje zanimljivim i jasnim propovijedima.

I barun Gagern i Msgr dr Penić obdareni su snagom zapažanja, bistrinom uma i lakoćom pisanja. Kad se čitaju njihovi opisi prirode u duši frcaju iskrice lijepih i ugodnih doživljaja.

U Njemačkoj i u Austriji često se priređuju proslave i često se piše o našem barunu Gagernu.

U »Leksikonu pisaca Jugoslavije, I«, na str. 351. navedene su tek neke proslave i neki članci o našem domorocu barunu Gagernu.³¹

Čini mi se da bi bilo dobro, kada bi se prevelo na njemački jezik »Soliloquia Mocricensia« Msgra dr Janka Penića. Time bi mnogobrojni čitaoci i barunovi štovatelji upoznali još jedno književno djelo o Mokricama, koje su rodno mjesto Fridrika baruna Gagerna, pisca svjetskog glasa.

5. Kako su nastala »Soliloquia Mocricensia«?

Godine 1937. kupila je Zagrebačka nadbiskupija dvorac i posjed Mokrice od veletrgovca Srečka Bergera. Kupljene su za 4,500.000 din. Kupljene su za Nadbiskupsko bogoslovsko sjemenište u Zagrebu. Ugovori se danas nalaze u istom Sjemeništu. Mokrice su imale služiti kao oporavište bogoslovima i svećenstvu.³²

Msgr dr Janko Penić bio je tada duhovnik u spomenutom Sjemeništu i ujedno urednik časopisa »Sacerdos Christi« (Kristov svećenik, 1936—1937).

Teško je reći koja je služba bila teža i napornija.

Mokrice su za duhovnika bile kao stvorene za tjelesni i duševni odmor. Osim toga duhovnik je po službenoj dužnosti morao često odlaziti iz Zagreba u Mokrice.

²⁹ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 419—422.

³⁰ Friedrich von Gagern, Stunde und Stimmung, ..., S. 3.

³¹ Milan Selaković. Brlić, Ivan. Leksikon ... I, str. 350—351.

³² Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 81.

Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 218.

Naučen na rad, nije niti u Mokricama mogao biti miran. Prolazio je dvorcem; šetao parkom, livadama i voćnjakom.

Razmišljao je i promatrao. Promatrao i razmišljao, a potom pisao svoje književno djelo: »Soliloquia Mocricensia« ili razgovori sa samim sobom u Mokricama god. 1939. i 1940.³³

U stvarnom i osobnom kazalu Jugoslavenskog leksikografskog zavoda u Zagrebu nalaze se i kartice s člancima Msgra dr Janka Penića.

Kartica sa »Soliloquia Mocricensia« popraćena je riječima: Esej o Mokricama. Tekst na hrvatskom jeziku.

Riječ »esej« — »essai« u francuskom jeziku znači: pokušaj — prvi je upotrijebio francuski pisac Michael Montaigne (čita se: Mišel Montenj). Živio je od 1533—1592. Napisao je »Essais« (Pokušaji). U pojedinim esejima iznosio je svoja razmatranja o životu, smrti, ljubavi te o čovjeku u svim njegovim očitovanjima.³⁴

U hrvatskoj književnosti uz riječ »esej« rado se upotrebjava i riječ »crtica«.

Msgr dr Janko Penić u 14 crtica u »Soliloquia Mocricensia« iznosi svoja razmatranja o samoći, ratu, časti i poštenju, politici (»Seljačke pravice«), o Božiću, godišnjim dobama...

³³ Dr Janko Penić, Soliloquia Mocricensia. Katolički list, XCI/1940, br. 15, str. 177—178; br. 16, str. 188—190; br. 17, str. 203—204; br. 18, str. 213—214; br. 20, str. 240—241; br. 21, str. 249—250; br. 22, str. 264—266; br. 24, str. 288—289; br. 25, str. 298—299; br. 26, str. 313—314; br. 27, str. 325—326; br. 29, str. 344—346; br. 30, str. 360—362; br. 31, str. 370—372; br. 32, str. 380—382; br. 33, str. 394—396; br. 34, str. 407—408; br. 35, str. 417—418. Dr Janko Penić, »Soliloquia Mocricensia« ili razgovori sa samim sobom u Mokricama god. 1939. i 1940. Sabrana djela, I, ..., str. 265—344.

³⁴ Tvrtko Čubelić, Književni leksikon, Zagreb 1972, str. 270—271.

II. dio

»Soliloquia Mocricensia« ili razgovori sa samim sobom u Mokricama god. 1939. i 1940.

(Uvod)

Pisac Msgr dr Janko Penić govori u uvodu o vrijednosti samoće. Samoća je izvor odmora i duhovne sabranosti. Samoća nas vodi u askezu ili težnju za čudorednim usavršenjem.

»Isus se povukao u samoću — u pustinju. Tu se spremao za javni nastup.«

Samoću su volili sv. Pavao, sv. Augustin, sv. Ignacije, Toma Kempenac i svi sveci.

Za samoću potreban je mir.

»Mokrice su mirne. Tihe su. Tiho i pričaju. Puno imadu pričati. I rado pričaju.«³⁵

1. Nedokučiva tajna

Prva je crtica zanimljiva i po sastavu i po glavnoj misli. Pisac je započimlje tako kao da će opisati dvorac (grad) Mokrice.

»Dodeš pred grad. Odmah opaziš lančani most, koji se može dizati. ... Na kulama vidiš i rupe za topovske cijevi.«

Prestaje opis, dolazi razmatranje. To je u eseju moguće.

»I dode ti misao: Bože moj! i nekada su ljudi ratovali. I u Mokricama su ratovali...«

Pisac prelazi na razmatranje o ratu s moralnog ili čudorednog gledišta.³⁶

2. Čast i poštenje

Ovu crticu počinje pisac opisom ulaza u stari dvorac Mokrice, zatim crta mokričke prostorije, hodnike, sobe, zidove, jelenje rogove.

³⁵ Napomena! Tekst, što se u II. dijelu donosi pod navodnim znacima (»...«), preuzet je iz »Soliloquia Mocricensia«. Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 265—344. Izuzev: ak je samo ondje, gdje je naveden drugi izvor.

Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 267—268.

³⁶ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 268—271.

Muk mokričkih prostorija, šutnja zidova pouka su čovjeku u čuvanju tajna. Šutnja je vrednija od nerazborita govora. »Jezici ljudski budu jače nego nož«.

Zli jezici vrijeđaju ljudsku čast. Čast je izvanjsko priznanje vrijednosti neke osobe.

U debljini zidova uočava pisac brigu nekadašnjih vlasnika mokričkog dvorca za buduća pokoljenja. Tu se očituje njihov altruizam ili rad za drugog.³⁷ Lijepa je to osobina Gregorijanaca, Draškovića, Erdödyja, Auersperga, Gagera.³⁸

Duhovna je ljepota poštenje. Pošteno je ono, što zaslužuje pohvalu zbog duhovne ljepote, što je dostojno hvale, što je odraz neke vrline.

Križ na tornjiću na jugozapadnom dijelu dvorca (grada) svjedoči o tome kako su vlasnici grada vjerovali u Krista. Krist je na križu umro, da bi spasio čovječanstvo.³⁹

U ovom dijelu eseja spajaju se crtica iz književnosti i pouka iz čudoređa.

3. Sredovječne tamnice

Pripovijeda se da je, poslije poraza seljačke vojske u Donjoj Stubici, bio u Mokricama zatvoren »seljački kralj« Matija Gubec. U to pisac opravdano sumnja.

Ali, ne sumnja u ideju za koju se borio Matija Gubec. Ta je ideja bila plemenita, narodna. Bila je to ideja »Seljačkih pravica«.

U ovom dijelu eseja razotkriva se pisac kao političar. Kao visoki crkveni dostojanstvenik pristaje uz »Seljačke pravice«. »Seljak je pobijedio! Matija Gubec je pobijedio!«⁴⁰

4. Prva ponoćka

Ova je crtica sastavljena iz 2 dijela.

U prvom je dijelu razmatranje o Božiću. To je pouka iz dogmatike o rođenju Božanskog Djeteta. Božić je opisan

³⁷ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 271—276.

³⁸ Falk von Gager, Mokric, ..., S. 216—218.

³⁹ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 274—278.

⁴⁰ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 278—280.

kao »jedna od najdražih svetkovina i jedan od najmilijih blagdana.«

U drugom je dijelu književna crtica o prvoj Božićnoj ponoći 1938. u kapelici u jugozapadnoj kuli starog dvorca (grada) Mokrice.

»Iza jedan sat poslije ponoći opet je gradom zavladao mir i grobna tišina. Samo su još borovi i ciprese dugo u noć razgovarali o ganutljivim časovima mokričke polnoće.«⁴¹

5. Dvije lipe

U ovoj je crtici Msgr dr Janko Penić opisao dvije krošnjate lipe u perivoju starog dvorca Mokrice, zatim razigranost veselih đaka — izletnika, te profesora — književnika Petra Grgeca (1890—1962).⁴²

»Pod ovim je lipama i profesor Grgec prosjedio sate i sate. Tu je pisao svoje ratne uspomene. Ovdje je crtio lik glavnog junaka — Grgu Mikulina.«

Iz lika Grge Mikulina može se naučiti mnogo toga, što je poučno i korisno za život.⁴³

6. Četiri godišnje dobe

U parku starog dvorca ili grada Mokrice nalaze se 4 barokna kamena kipa iz 16. i 17. st. Kipovi predstavljaju proljeće, ljeto, jesen i zimu.

Pisac Msgr dr Janko Penić ne daje povijesni prikaz kako su ti kipovi nastali i kako su došli u Mokrice. To za esejistu nije niti važno. To je stvar povjesničara.

Kipove je kupio vlasnik Mokrica Gustav grof Auersperg (1815—1880) od grofa Henrika Bombelles-a (1789—1850). Kipovi su prije bili u Bombelles-ovu dvorcu »Saustan« ili

⁴¹ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 280—284.

⁴² O profesor Petru Grgecu nalaze se podaci i u ovim izvorima:
— Bibliografija rasprava, članaka i književnih radova I, Zagreb 1956, str. 134, 513—516, 709.
— Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, god. 1962, br. 5, 71—72.

⁴³ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 284—287.

»Savenstein«, na obali rijeke Save, između Radeča i Krškog, u Sloveniji.⁴⁴

Pisac ove slike ponire u kipove. Predočuje ih sretnim domišljajima.

»Prvi kip prikazuje proljeće. To je djevojka s cvijećem u ruci... Glavne su značajke proljeću... mladost i cvijeće. Te su dvije značajke ostvarene i na kipu. Mladost je ostvarena u djevojci, a cvijeće je prikazano u djevojčinoj ruci.«

Djevojčice se rado zaustavljaju pred »proljećem«. Promatraju »po kojoj je modi krojen njezin haljetak. Kakvo cvijeće drži u rukama.«

»Drugi kip prikazuje ljeto. To je starija žena žetelica sa snopom pšenice u naručaju.«

Uz ovaj kip rado se skuplja seljački svijet.

Treći je kip personifikacija ili poosobljenje jeseni. To je majka. Ima pune ruke voća, grožđa.

Dječaci vole voće, pa se rado skupljaju oko kipa »jeseni«.

Četvrti kip predstavlja zimu. To je starac.

Djedovi i bake pokazuju najviše sklonosti za starca.

U drugom dijelu »četiriju godišnjih doba« izložen je stav pisca prema proljeću, ljetu, jeseni i zimi. Pisac razgovara sa samim sobom. To su »Soliloquia«! Ujedno i prilozi za opšir-niji životopis Msgra dr Janka Penića, zagrebačkog kanonika, hrvatskog pisca!⁴⁵

7. Tajanstveni križevi u šumi

U ovom dijelu eseja nalaze se: opis tajanstvenih križeva u »Tihoj dolini« u Mokricama, razmatranje o Kristovu križu te poduka kako treba promatrati nadgrobne spomenike.

Opis počinje ovim riječima: »Šećući perivojem, najednom nađeš tri križa. U šumi su. Na osamini su. Srednji je veći, a lijevi i desni su manji... Jednostavni su. Od jelova su drveta. Bez ikakva ukrasa. I bez natpisa. Nad grobnim su

⁴⁴ Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 66—67.
Johann Weichard Freiherr Valvasor, Die Ehre des Herzogthums Krain; III. B.; XI. Buch; Rudolfswerth 1877—79, S. 492—493.
(Tu je slika i kratka povijest starog grada i mlađeg dvorca).

⁴⁵ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 287—295.

humcima... Rodbina svake godine pohodi grobove svojih pokojnika...«⁴⁶

Rečenica Msgra. dra Janka Penića — Tri križa znače, da su pod njima pokopana bar tri pokojnika — potakla me je, da skinem velo zaborava s onih koji snivaju vječni san u »Tihoj dolini«. Tu su mi pomogli zaslužni povjesničari Mokrica Falk barun Gagern i dr Ivo Brlić.

Podimo sada u »Tihu dolinu« (Stille Tal). »Tiha dolina« jest sjenovit, tih i skriven zakutak parka ispod kapelice sv. Ane podno grada Mokrice. Tu su baruni Gagerni, zadnji plemićki vlasnici Mokrica, pokapali svoje mrtve. Pokapali su ih neposredno u zemlju, bez zidane rake, bez nadgrobni-h spomenika, s jednostavnim drvenim križevima bez natpisa.⁴⁷

Tu je pokopano 6 osoba: Gustav grof Auersperg i njegova supruga Matilda, Henrik barun Gagern i njegova supruga Beatrica, Tilda barunica Gagern i Roy barun Gagern.⁴⁸

Gustav je djed Fridrika baruna Gagera, pisca svjetskog glasa, Matilda je njegova baka, Henrik je otac, Beatrica je majka, Tilda je sestra i Roy je njegov sinovac.

Grofovi i baruni s običnim drvenim križevima bez natpisa!

Ta poniznost potiče, da se objelodane barem kratki njihovi životopisi.

I

Gustav grof Auersperg, vlasnik Mokrica od 1847—1880, rodio se 7. VII 1815.

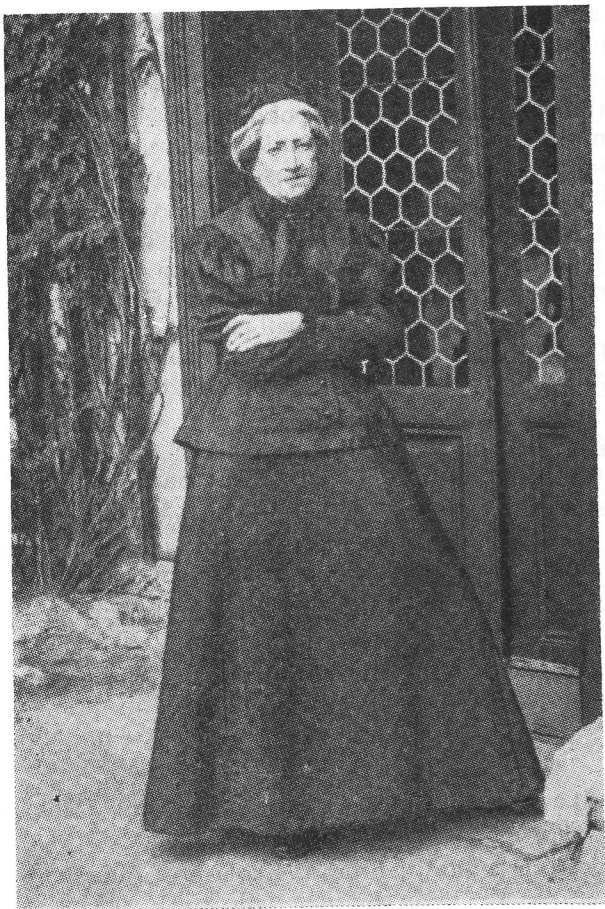
Njegovi su roditelji: Franjo Nikola grof Auersperg (* 10. I 1791, † 25. VI 1847) i Lujza (Alojzija) rođena barunica Haller von Hallerstein († 2. XII 1857).

⁴⁶ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 295—300.

⁴⁷ Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 66.

Uzged spominjem kako se crni drveni križevi bez natpisa nalaze na groblju u kartuzijanskom samostanu, koji se nalazi u podnožju sjevernih strmih ogranaka Zumberačke gore, kod šent Jerneja u Sloveniji. (Kartuzijanci i kartuzija Pleterje, Zagreb 1938, str. 63).

⁴⁸ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 225.

Matilda grofica Auersperg rođena barunica Zois v. Edelstein (* oko god. 1829., † 2. X 1914), supruga Nikole Gustava grofa Auersperga.^{48 a}

^{48 a} Rado priznajem da sam lijepi broj slika preuzeo iz knjige: Falk von Gagern, Mokric, die Heimat von Friedrich von Gagern; ..., Uelzen 1962.

Na ovom mjestu od srca se zahvaljujem visokopoštovanom gospodinu Falku barunu Gagernu.

Nikola Gustav grof Auersperg, vlasnik Mokrica (* 7. VII 1815. u Mokricama, † 23. I 1880. u Mokricama).

Gustav je oženio 27. II 1848. Matildu barunicu Zois von Edelstein.

U ovom se braku rodila 26. XI 1848. kći Beatrica. Udala se 19. VIII 1874. u Mokricama za Henrika baruna Gagerna.

Gustav je napisao god. 1875. i ostavio u rukopisu kroniku ili ljetopis Mokrica. Njegov praunuk Falk barun Gagern, u svojoj knjizi o Mokricama, donio je iz spomenute kronike — pod naslovom »Graf Gustav von Auersperg erzählt« (Gustav grof Auersperg priča) — zanimljive podatke o Mokricama.⁴⁹

Gustav je uložio mnogo truda (od 1852—1880) oko uređenja dvorca Mokrice.⁵⁰

Pridizao je ekonomiju.

Izvažao je građevni »mokrički kamen« u Beč i Budimpeštu.⁵¹

Izveo je ribnjak u Mokricama.

Uređivao je perivoj. Kupio je od grofa Henrika Bombelles-a 4 kamena barokna kipa, »četiri godišnje dobe«, i dopremio ih u Mokrice.

Gustav grof Auersperg umro je 23. I 1880. Sniva vječni san u »Tihoj dolini« u Mokricama.⁵²

Fridrik barun Gagern, pisac svjetskog glasa, češće spominje u svojim djelima svoga djeda (po majci) Gustava grofa Auersperga, koji je bio »patrijarh pokrajine, dostojan poštovanja«. ⁵³

⁴⁹ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 158—185.

Rado priznajem, da su moji rodoslovni podaci o grofovskoj obitelji Auersperg i o barunskoj obitelji Gagern za sada još nepotpuni. Ali, mogu već sada izjaviti, da ću uskoro praznine popuniti.

Već nekoliko godina skupljam grboslovne i rodoslovne podatke o kneževskim, grofovskim, barunskim i plemićkim porodicama na području SFR Jugoslavije. Nastojat ću te podatke tokom svoga života objelodaniti. Zamišljen je lijepi broj knjiga, svaka knjiga po 400 stranica.

⁵⁰ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 223—224.

⁵¹ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 186—189.

⁵² Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 225.

Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 66, 67, 71.

⁵³ Friedrich von Gagern, Der Jäger ..., S. 43.

II

Matilda grofica Auersperg rođena barunica Zois, supruga Gustava grofa Auersperga, vlasnika Mokrica od 1847—1880.

Matilda se rodila oko god. 1829. u dvorcu Brdo (Egg) kod Kranja u Sloveniji. Kćerka je baruna Karla Zois von Edelstein i Serafine rođene grofice Aichelburg.⁵⁴

Udala se 27. II 1848. u Koroškoj Beli za Gustava grofa Auersperga.⁵⁵

Koroška Bela (Jauerburg) nalazi se jugoistočno od Jesenice u Sloveniji.

U braku Matilde i Gustava rodiše se dvije kćerke: Beatrica (Baty) i Emmy.

Beatrica, rođena 26. XI 1848. u Ljubljani, udala se 19. VIII 1874. za Henrika baruna Gagerna.⁵⁶

Emmy, umrla je 29. VII 1852, nekoliko dana poslije rođenja; sahranjena je u kripti kapele sv. Ane u Mokricama.⁵⁷

Matilda je bila veoma radina. Nagovorila je muža Gustava da se iskrči zaraštena dolina Ponikvica u Mokricama i sjedini s parkom. To joj je uspjelo. Ponikvica je po njoj prozvana »Matildina dolina«.

U »Matildinoj dolini« je izvor vode. Kod tog izvora sagrađila je Matilda god. 1858. kolibu, koja je po njoj prozvana »Matildina koliba«. Danas postoje njezini ostaci.

Matildin je muž Gustav teško obolio god. 1856. Za njegovo ozdravljenje Matilda se zavjetovala. Podignut će kapelu iznad »Matildine doline« (Ponikvice). Kapela je bila dovršena god. 1857. Zbog sličnosti s husitskom kapom prozvana je husitskom kapelom.⁵⁸ Ova je kapela nepažnjom srušena god. 1958.⁵⁹

Matilda grofica Auersperg bila je — prema svjedočanstvu svoga unuka Fridrika baruna Gagerna, pisca svjetskog glasa — stroga baka, ali duboko umna i sveznajuća gospođa.⁶⁰

⁵⁴ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 159.

⁵⁵ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 217.

⁵⁶ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 217.

⁵⁷ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 225.

⁵⁸ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 167—170.

Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 72.

⁵⁹ Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 73.

⁶⁰ Friedrich von Gagern, Birschen ..., S. 86.

Stroga baka »posuđivala je« Fridriku, svome unuku od 6 godina, knjige iz knjižnice dvorca Mokrice.⁶¹

Uz večernju svjetiljku podučavala ga o drveću, križu na raskršću, o mjestima i njihovim imenima.

Sati provedeni uz baka bili su za Fridrika najdivniji i najkorisniji doživljaji u životu.⁶²

Bila je to baka na starom stolcu s grbom u dvorani, baka kraljevskog pogleda, mirnog dostojanstva.⁶³

Narod je vidjevao na ivici mokričkog parka groficu Matildu, stasitu staricu, u crno odjevenu, s crnim čipkama na glavi, kako ljeti, a često i zimi sate sjedi na masivnoj hrastovoj klupi među »godišnjim dobama«.⁶⁴

Anton Wildgans, pisac, pjesnik, ravnatelj Bečkog gradskog kazališta (* 17. IV 1881. u Beču), prijatelj Fridrika baruna Gagerna, boravio je kao gost u Mokricama. Tom je zgodom, 27. VIII 1906, opjevao sijedu groficu Matildu.⁶⁵

Matilda je umrla 2. X 1914.⁶⁶

Njen je unuk Fridrik napisao u noći 13/14. X 1914. ganutljivu crticu o svojoj »dragoj staroj mamik«. Tu je crticu njen praunuk Falk barun Gagern objelodanio pod naslovom »Friedrich von Gagern zum Tod seiner Grossmutter Gräfin Mathilde von Auersperg« (Fridrik barun Gagern prigodom smrti svoje bake Matilde grofice Auersperg).⁶⁷

Matilda grofica Auersperg, Eda ili baka Mokrica — zbirka tajanstvenih pjesama o Mokricama — sniva vječni san u »Tihoj dolini« u Mokricama.⁶⁸

III

Henrik barun Gagern, austrijski oficir, veleposjednik, rodio se 9. IV 1841. u Wiesbaden-u, gradu i upravnom središtu pokrajine Hessen u zapadnom dijelu Savezne Repu-

blike Njemačke. Sin je državnika Maksa Ludviga baruna Gagerna (1810—1889).⁶⁹

Rod Gagern potječe iz Rügena, otoka u Baltičkom moru. Rügen pripada Njemačkoj Demokratskoj Republici.

Fridrik barun Gagern, pisac svjetskog glasa, sin Henrikov, kaže za svog oca da je »Reinländer« — Rajnjan, čovjek s područja rijeke Rajne (Rhein); Slaveni su ga zvali »Prus« ili »Švaba«.⁷⁰

Henrik se oženio 19. VIII 1874. u Mokricama s Beatricom groficom Auersperg. U njihovu braku rodiše se četvero djece: Nikola, Ivan (Hans), Tilda i Fridrik (pisac svjetskog glasa). O ovoj djeci više pod naslovom: Četvero djece — četiri smreke.⁷¹

Henrik je sagradio u Mokricama majur — skupinu krupnih zgrada zidanica, poglavito stajâ za gospodarske konje, goveda, ovce, koze i svinje.⁷²

Henrik barun Gagern umro je u Mokricama 9. III 1894. Počiva u »Tihoj dolini« u Mokricama.⁷³

IV

Beatrica barunica Gagern rođena grofica Auersperg, vlasnica Mokrica od 1880—1914.

Beatrica je rođena 26. XI 1848. u Ljubljani.

Kći je Gustava grofa Auersperga i Matilde rođene barunice Zois.

Od rane mladosti odgajana je u nevinosti i strogosti.

Do 17. godine spavala je na oštroj slamnjači i gruboj plah-ti pod jednostavnim vunanim pokrivačem.

Od ranih godina do 16. godine, od travnja do listopada, ustajala bi u 6 sati ujutro; od listopada do travnja u pola 7.

Oprala bi se i obukla, sat kasnije pospremila bi svoju sobu zatim doručkovala.

⁶⁹ Gagern Max Ludwig Frh. von, Staatsmann. Österreichisches Biographisches Lexikon, 1815—1950; ... Band I., S. 391—392.

⁷⁰ Friedrich von Gagern, Birschen ..., S. 88.

⁷¹ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 405—411.

⁷² Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 191, 193.

⁷³ Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 69.

Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 225.

U knjizi — Gothaisches Genealogisches Taschenbuch der Freiherrlichen Häuser. 1920; Gotha, Justus Perthes; S. 219 — stoji da je Henrik umro 19. IV 1894.

⁶¹ Friedrich von Gagern, Birschen ..., S. 17.

⁶² Friedrich von Gagern, Birschen ..., S. 86.

⁶³ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 115.

⁶⁴ Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 72.

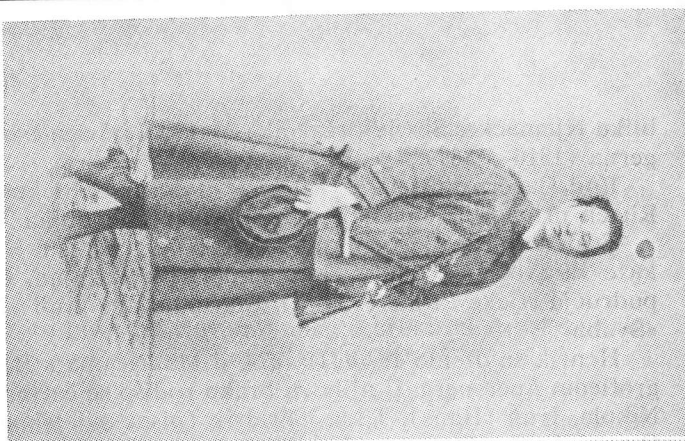
⁶⁵ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 118—119.

⁶⁶ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 225.

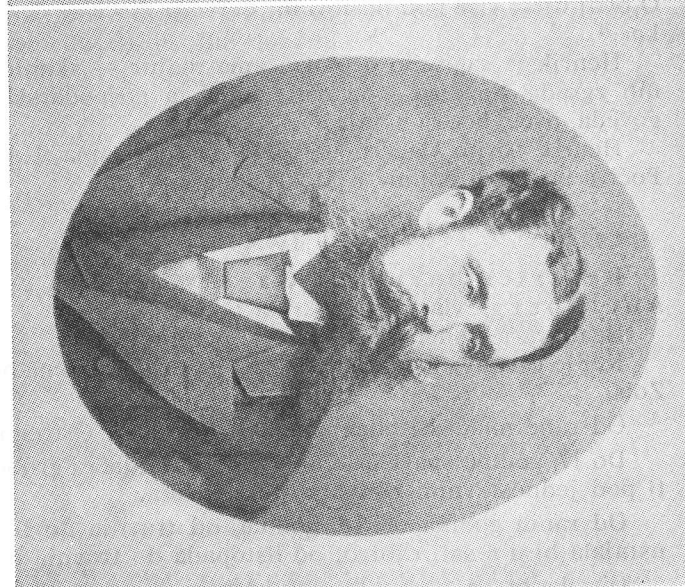
⁶⁷ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 113—118.

⁶⁸ Friedrich von Gagern, Der Jäger ..., S. 43.

Beatrica barunica Gagern rođena
grofica Auersperg
(u lovačkom kostimu)

Henrik barun Gagern
Roditelji Fridrika baruna Gagera

Beatrica barunica Gagern rođena
grofica Auersperg
(u večernjoj haljini)

U 10 sati učila bi francuski i engleski, u 12 sati klavir. Preostali bi dio dana provodila u korisnom radu u parku, polju, kućanstvu.

Čitala je Mommsen-ovu rimsku, Macaulay-evu englesku, Ranke-ovu i Schlosser-ovu opću povijest.

Čitala je u izvorniku djela Dickens-a, Victor Hugo-a, Manzoni-a.

Poznavala je botaniku i geometriju.

Mogla je dobro nacrtati hrast ili drugo drvo s njegovom pozadinom.

Pratila je oca u lovu.

Bila je vješta u pletenju s 5 igala.

Mogla je odsvirati Schumann-ovu fis-mol sonatu s više tisuća nota.

Zaručila se rano, s 14 godina. Čekala je zaručnika 12 godina. U dječjoj poslušnosti spremala se za budući poziv. Udala se u Mokricama 19. VIII 1874. za Henrika baruna Gagera, austrijskog oficira.

U njihovu braku rodilo se četvero djece: Nikola, Ivan (Hans), Tilda i Fridrik (pisac svjetskog glasa).

Vlastelinstvo Mokrice preuzela je 1880.

Ljeti u pola 8 bila bi kod žetelica na vrućem suncu.

Svratila bi ženskom svijetu u cvijetnjak.

Nadgledavala bi radove u vrtu.

Pregledavala bi staje, torove i kokošinje.

Parku bi posvetila mnogo pažnje.

Rado bi dočekivala goste.

Objedovala bi s gostima u 1 sat i četvrt poslije podne.

U 5 sati poslije podne odlazila bi katkad u do 2 sata udaljene šume. Razgovarala bi s nadlugarom o jesenjoj sječi drva, o pošumljivanju krša.

Posljednjih 6 godina dvorila bi duboko u noć svog bolesnog muža († 1894). Često su pijetli pjevali svoju ranu pjesmu, kad se gasila njena svjetiljka.

Uz nju je majka Matilda doživjela visoke godine (85).

O plemstvu je imala oštro mišljenje.

Njeno je srce bilo otvoreno za bol i tugu malih, siromašnih ljudi.

Barunica Beatrice Gagern rođena grofica Auersperg bila je velika žena, posljednja gospodarica ujedno i služavka Mokrica. Bila je to ljubav i žrtva.

Zaklopila je zauvijek svoje oči 6. X 1919.

Sniva vječni san u »Tihoj dolini« u Mokricama.

Njen sin Fridrik barun Gagern ispričao je životopis svoje majke svome sinu Falku. Falk ga je objelodanio u svojoj knjizi »Mokric...« (Mokrice) pod naslovom: »Herrin und Behüterin Gräfin Beatrix von Auersperg« (Gospodarica i čuvarica Beatrica grofica Auersperg).⁷⁴

Tilda barunica Gagern, na Božić 1883. (Ova je djevojčica, od 4 i po godine, umrla 12. V 1884).

⁷⁴ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 190—197.
Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 66.

V

Tilda barunica Gagern, kćerka Henrika baruna Gagera i Beatrice rođene grofice Auersperg. Umrta je 12. V 1884. Ova djevojčica, sestrice pisca Fridrika baruna Gagera, bila je stara tek 4 i po godine.

Počiva u »Tihoj dolini«.⁷⁵

VI

Roy barun Gagern, sin slikara Ivana (Hansa) baruna Gagera i Ide rođ. Haswell.

Umro je 18. I 1908. kao dijete od difterije (gr'onice, dječje bolesti).⁷⁶ Sniva vječni san u »Tihoj dolini« u Mokricama.

* * *

Dr Ivo Brlić napisao je ove retke o grobovima u Tihoj dolini: »Danas već nema ni drvenih križeva. Vide se samo još tragovi gredica nad njihovim grobovima, koje su negda bile zasađene šarenim cvijećem...«.⁷⁷

Opis »tajanstvenih križeva u šumi« Msgra dr Janka Penića vrijedan je s dvostrukog gledišta:

- s povjesnog: križeva danas nema, opis nam ih zorno predočuje kakvi su bili i gdje su se nalazili;
- s književnog: čitajući opis doživljavamo nešto lijepa u svojoj duši.

Završavam bilješke o pokojnicima pod »tajanstvenim križevima u šumi« dvorca Mokrice riječima samog pisca ovog eseja Msgra dr Janka Penića: »Našim pokojnicima čine društvo samo ptice. Slavuj i zeba. Žune i kosovi. Ševa ventulija i mali palčić.«⁷⁸

8. Sveti Josip na livadi

Ova crtica sastoji se od dva dijela, od opisa i duhovnog razmatranja.

Opisani su livada, ukrasno drveće i kip sv. Josipa.

Kip je dalo izraditi Nadbiskupsko bogoslovsko sjemenište

⁷⁵ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 225.
Friedrich von Gagern, Der Jäger ..., S. 43.

⁷⁶ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 225.

⁷⁷ Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 66.

⁷⁸ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 295—300.

u Zagrebu kao vlasnik Mokrica. Postavilo ga je god. 1939. na livadi kod perivoja dvorca Mokrice.

Blagoslov je kipa, uz prigodno slovo, obavio 7. XI 1939. Krešimir Pećnjak, tadašnji kanonik zagrebački i ravnatelj spomenutog Sjemeništa.

Bili su prisutni bogoslovi istog Sjemeništa.

Msgr dr Janko Penić spominje zasluge kanonika Pećnjaka i bivšeg vlasnika Mokrica Srečka Bergera na unapređenju imanja Mokrice.⁷⁹

U drugi dio ove crtice spada duhovno razmatranje o sv. Josipu.

Sv. Josip je pravedan muž, zaručnik djevičanske Majke Marije, skrbnik Isusov.

Pisac je istaknuo uzvišenost djevičanstva.

S nekoliko jasnih rečenica iznio je bit nauke o trostrukom rođenju Isusovu.

Sv. Josip bdio je i brinuo se za sv. Obitelj.

Kip je postavljen sv. Josipu u Mokricama, da bi sv. Josip skrbio se i bdio nad bogoslovima, budućim svećenicima prostrane i slavne nadbiskupije zagrebačke.⁸⁰

⁷⁹ Dr Janko Penić, *Sabrana djela*, I, ..., str. 300—309.
Prvostolni Kaptol zagrebački ima na Mirogoju, centralnom groblju u Zagrebu, svoju skupnu grobnicu i to odmah kod glavnog ulaza u groblje na lijevoj strani, na samom početku sjevernih arkada. U toj su grobnici i zemni ostaci blagopokojnog Krešimira Pećnjaka, zagrebačkog kanonika.
Iznad grobnice, na zidovima, učvršćene su ploče s natpisima uglednih pokojnika. Tu je i ploča s ovim natpisom:

†
KREŠIMIR PEĆNJAK
ARHIĐAKON KATEDRALNI
B(IVŠI) REKTOR NADB(ISKUPSKOG) SJEMENIŠTA
* 4. I. 1883. † 27. IX. 1957.
R(EQUIESCAT) I(N) P(ACE).

Sačuvan je »Nadgrobnni govor Krešimiru Pećnjaku, što ga je održao na Mirogoju 30. 9. 1957. Dr. Janko Penić, kanonik i rektor Bogosl. sjemeništa u Zagrebu«. Govor se nalazi u svežnju: Msgr. dr Janko Penić (Zagreb, Kaptol 19). Pisma, govori, ustoličenja.

⁸⁰ Dr Janko Penić, *Sabrana djela*, I, ..., str. 300—309.

9. »Ptice nebeske niti siju niti žanju...«

»U mokričkom perivoju — tako počinje crtica — ima mnogo ptica... Od ogromna jastreba do sitne sjenice. Od lijepe grlice... do vrane. Od korisne žune do ... čvorka.«

Ptice u mokričkom perivoju potakle su pisca Msgra dr Janka Penića, da ovim razmatranjem dade čitaocima pouku, povučenu iz ptičjeg i životinjskog carstva, zabilježenu u sv. Pismu.

Spomenut je nedohvatni put orlov na nebo, zmijin po stijenji. Zapažena je marljivost mrava, plašljivost i mudrost zeca, red i stega skakavaca.

Isus nas često potiče na pouzdanje i providnost Božju. Kad se Bog brine za ptice nebeske, kako se ne bi brinuo za nas ljude, svoje najsavršenije stvorove na zemlji.

Kao što kvočka voli svoje piliće, tako Krist voli izraelski narod, Jeruzalem, nas.

Sv. Augustin dobro je protumačio zašto je Krist uzeo kao primjer kvočku. Zato jer je požrtvornost kvočke upravo zapanjujuća.^{80a}

10. Četvero djece — četiri smreke

A

Pisac započinje ovu crticu riječima: »Nasred se (mokričkog) perivoja nalaze četiri smreke. Više su mi puta pale u oči. Tko ih je posadio? Zašto su baš četiri? ... Dugo sam se mučio i ispitivao, ali nikako nisam mogao saznati...«

Stvar je prepustio vremenu.

A što je vrijeme, protumačio je prema sv. Pismu (»Pro-povjednik«, sv. Matej evanđelista, sv. Pavao apostol) i prema Tomi Kempencu.

Konačno je pisac saznao, da je jedan od bivših vlasnika dvorca Mokrice zasadio smreku, kad mu se rodilo koje dijete. Rodilo mu se četvero djece, zasadio četiri smreke.

»Četvero djece« iz Mokrica potaklo je pisca, da je zabilježio i zgodu iz svog djetinjstva, i to u vezi svoga imena »Janko«.

^{80a} Dr Janko Penić, *Sabrana djela*, I, ..., str. 309—313.

Na smreku rado dolazi grlica. »Pjeva jednolično i tuga-ljivo«. Dolazi i zeba. »Ona sa smrekama samo razgovara.«

Ljeti će pod smreke doći izmučeni seljak. Pod njih će leći, da o podne malo otpočine. Za uzglavlje podmetnut će žuljave ruke. Usnut će slatko i bez uspavanke. »Treba l' i nje, češljugar je blizu.«⁸¹

B

Naša je prošlost, od najstarijih dana pa do god. 1918, usko povezana s plemstvom. Povijest plemstva znatnim je dijelom i naša narodna, politička i kulturna povijest. Zbog toga dobro je znati prošlost naših kneževskih, grofovskih, barunskih i plemićkih obitelji.

Zanimalo me je »četvero djece«. Čija su to djeca? Koja su to djeca? Da li je koje dijete značilo štogod u našem javnom životu? Ili su bili samo gospodari posjeda i dvorca Mokrice?

Čitajući ovu crticu nisam mogao proći preko tajne o »četvero djece«. S njih sam želio skinuti veo zaborava. Pomogle su mi povijesne knjige i pojedine rečenice Msgra dr Janka Penića.

»Četvero djece« djeca su Henrika baruna Gagerna i Beatrice rođene grofice Auersperg iz Mokrica. Njihova su imena: Nikola, Ivan (Hans), Tilda i Fridrik (pisac svjetskog glasa).

O ocu Henriku i majci Beatrici pisao sam *ukratko* na str. 398—402.⁸²

A sada malo o djeci: Nikoli, Ivanu (Hansu), Tildi i Fridriku.

I

Nikola (Niko) barun Gagern, veleposjednik, rodio se 18. VI 1875. u Mokricama.

Ženio se dva puta.

Prvi put se oženio u Zagrebu 10. VII 1910. sa Zlatom rastavljenom Grahor rođenom Halper Sigetskom. Zlata je rođena 7. IV 1878. Umrula je 1928. u Zagrebu. Sahranjena je na groblju u Samoboru.

⁸¹ Dr Janko Penić, *Sabrana djela*, I, ..., str. 313—321.

⁸² Dr Janko Penić, *Sabrana djela*, I, ..., str. 398—402.

Drugi put se Nikola oženio u Beču 30. IV 1919. s Marijom Ramberger (* 2. IV 1893. u Münchenu).⁸³

U prvom braku rodila se kći Herta (* 2. IV 1915. u Mokricama). Herta se udala 1945. za brigadira Michael-a Wardell. U ovom braku rodio se 27. IV 1950. sin Charles, sada službenik u firmi IBM (kod kompjutora) u Beču.

Herta se udala 1956. drugi put za Vlatka Mažuranića, prapunu hrvatskog bana Ivana Mažuranića. Žive u Zagrebu, Jurjevska ul. br. 5.

Beatrica barunica Gagern, majka četvero djece, predala je 1914. Mokrice najstarijem sinu Nikoli. Nikola je 1915. prodao idealnu polovicu Mokrica grofu Economo iz Trsta.⁸⁴

Dobro Mokrice iznosilo je tada 970 ha ili oko 1700 jutara zemlje.⁸⁵

Drugu polovicu Nikola je prodao 1923. Radi Pašiću, sinu predsjednika vlade Nikole Pašića.⁸⁶

Slika Nikole baruna Gagerna nalazi se na str. 343.

II

Ivan (Hans) barun Gagern, veleposjednik, slikar, natporučnik, rodio se 3. V 1877. u Mokricama.

Oženio se u Mokricama 17. IX 1901. s Idom Marijom Robertom Haswell. Ida je rođena 8. III 1881. u moravskom Šumperku, zapadno od Moravske Ostrave, na sjeveru Čehoslovačke.

U ovom braku rodiše se Roy, Ivan, Tilda⁸⁷ i Violeta.

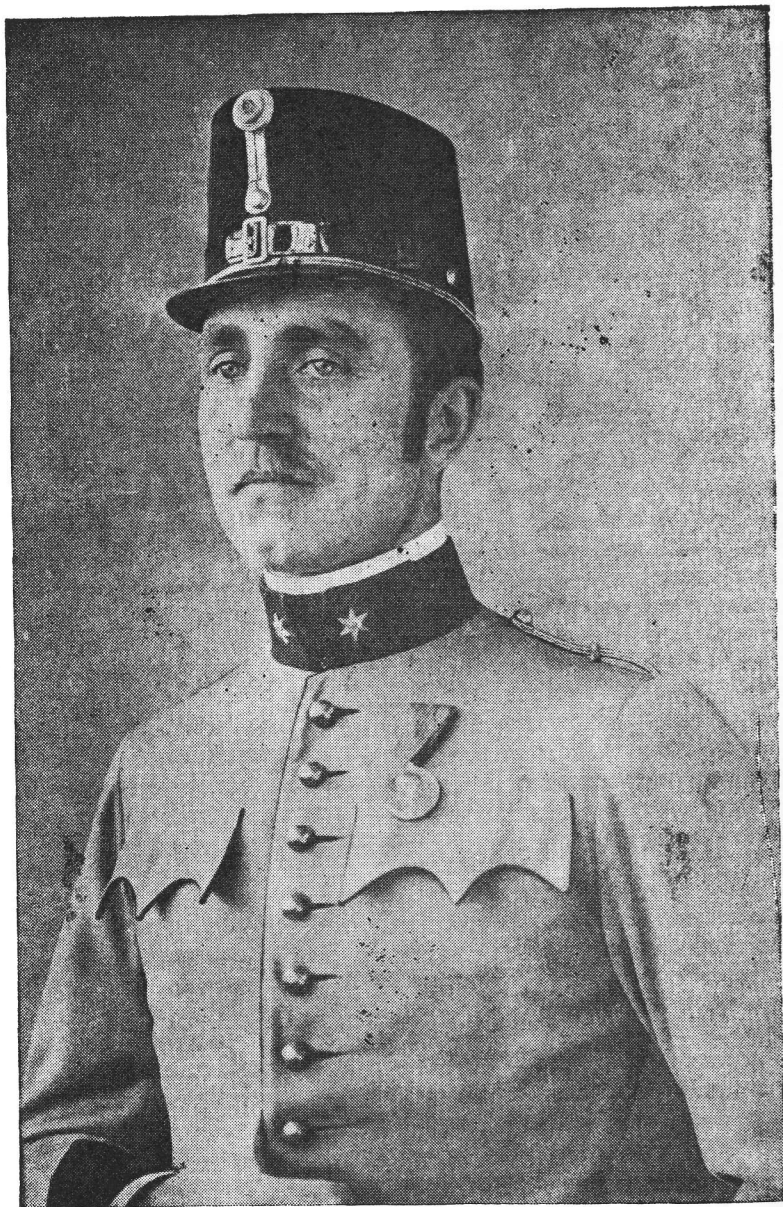
⁸³ Gothaisches Genealogisches Taschenbuch der Freiherrlichen Häuser. 1920. Gotha, Justus Perthes. S. 246—250; 249.

⁸⁴ Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 81.

⁸⁵ Josip Krška, Statistika i šematizam veleposjednika u Hrvatskoj i Slavoniji, Zagreb 1902, str. 38.
Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 75.

⁸⁶ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 218.
Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 80—81.

⁸⁷ Ovo troje djece — Roy, Ivan i Tilda — umrli su od difterije (gr'once, dječje bolesti) u roku od 17 dana.

Ivan (Hans) barun Gagern, veleposjednik, slikar, natporučnik.

Kći Violeta rodila se 11. III 1909. u moravskom Šumperku.⁸⁸

Druga žena Ivanova živi u Krškom. Posjeduje slike (portrete) grofova Auersperga iz Mokrica.

Ivan je, uz drugo, nacrtao i nekoliko naših lovaca s kojima se družio njegov brat Fridrik, pisac svjetskog glasa. Ti su crteži tiskani.⁸⁹

Fridrik je posvetio bratu Ivanu svoje djelo »Birschen und Böcke« (Lovovi i srnjaci).⁹⁰

III

Tilda barunica Gagern. O ovoj prerano umrloj djevojčici napisao sam par rečenica u bilješci k crtici »Tajanstveni križevi u šumi.«⁹¹

Njezina je slika na str. 402.

IV

Fridrik (Fritz, Friedrich) barun Gagern, pjesnik, pisac svjetskog glasa, rodio se 26. VI 1882. u Mokricama.

Osnovnu je poduku stekao u Mokricama. Odgojiteljica mu bijaše stara gospođa Fanny i majka Beatrica, a i »stroga« baka Matilda.

Niža 4 razreda gimnazije polazio je: u franjevačkoj gimnaziji u Bolzanu u sjevernoj Italiji (1892—1893), u isusovačkoj gimnaziji u Feldkirchenu u Koruškoj (1893—1894) i u državnoj višoj gimnaziji u Ljubljani (1895—1897).

Viša četiri razreda (V—VIII) polazio je u realnoj gimnaziji u Celju (1897—1901), gdje je 15. VII 1901. položio veliku maturu.

Dva je semestra polazio konzularnu akademiju u Beču.

Roy je pokopan u »Tihoj dolini« u Mokricama. Vidi podnaslov »Tajanstveni križevi u šumi«, u ovoj knjizi na str. 392—403. Ivan i Tilda umrli su 4/5. II 1908. Sahranjeni su na Mirogoju u Zagrebu. (Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 225).

⁸⁸ Gothaisches Genealogisches Taschenbuch ..., S. 246—250; 249.
⁸⁹ Friedrich von Gagern, Stunde und Stimmung, der Grünen Chronik erster Teil; Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin; Uelzen 1962, S. 49, 75, 123, 155.

Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 82.

⁹⁰ Friedrich von Gagern, Birschen ..., S. 3.

⁹¹ Dr Janko Penić, Šabrana djela, I, ..., str. 402—403.

Dana 6. VIII 1902. krenuo je novim putem.

Upisao se na Filozofski fakultet u Beču. Slušao je predavanja prema vlastitom izboru, i to iz filozofije, povijesti i povijesti književnosti.

Od 1906—1914. bio je urednik lovačkih novina »A. Hugos Jagdzeitung«. Poslije je bio slobodni pisac.

Oženio se 1912. Od tada do jeseni 1914. živio je u dvorcu Schön-Briese, kotar Őls, okrug Breslau (Wroclaw) u Šleskoj, danas republika Poljska.

Poslije bolnog gubitka svoje ljubljene žene Ruth grofice Kospoth otišao je iz dvorca Schön-Briese u Leipzig. Tu se bavio muzikom. Bio je virtuoz na orguljama. Priređivao je koncerte.

Drugi put se oženio 1917. Supruga Adaška pl. Lepel-Gniz stekla je 1918. dvorac Turn na Vrh (Šrajberski turn) kod Krškog. Tu je Fridrik pisao svoja 2 književna djela. Tu je svirao na orguljama.

Fridrik je mnogo putovao. Bio je u Africi i u Americi.

Od god. 1927. živio je povučeno u Geigenbergu b. St. Leonhard am Forst (N. Ő., Donja Austrija). Tu je i umro 15. XI 1947.⁹²

* * *

Fridrik barun Gagern ženio se dva puta. Prvi put se oženio u Briese 9. XI 1911. s Ruth-om rastavljenom barunicom Venningen rođenom groficom Kospoth (* 21. III 1880. u Schön-Briese, † 12. III 1914. u Schön-Briese).

Iz ovog braka potječu 2 sina: Falk i Axel.

— Falk barun Gagern (* 23. VIII 1912. u Schön-Briese), pisac ovdje često spominjane knjige »Mokric...« (Mokrice...);

— Axel barun Gagern (* ... XII 1913. u Briese).

Drugi put se oženio u Samoboru 24. IX 1917. s Adaškom Ivanom Nepomucenom pl. Lepel-Gniz (* 12. X 1881. u Zagrebčici).

⁹² Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 198—211, 227.
Gagern Friedrich Frh. von, Dichter. Österreichisches Biographisches Lexikon, 1815—1950; ... Band I., S. 390—391.
(Tu su navedena i druga Fridrikova djela kao i literatura o njemu).
Krajevni leksikon Dravske banovine, Ljubljana 1937, str. 264.

U ovom braku rodila se kći Ruth (* 9. I 1919. u Mokricama).⁹³

* * *

Fridrik barun Gagern je Nijemac. Pisao je književna djela na njemačkom jeziku. Ali, Fridrik je i naš čovjek, naš rodoljub. »Das bin ich selber, der wilde Jäger der Uskokken...« (To sam ja sâm, divlji uskočki, žumberački, lovac).⁹⁴ Fridrik se rodio u Mokricama. Volio je Mokrice. Opisao je Mokrice i mokričku bližu i daljnju okolicu.

U 4. točki ovih »Bilježaka...« (na str. 384) naveo sam samo ona Fridrikova književna djela, koja su značajna za nas i naše krajeve. Istaknuo sam njegov plemeniti stav prema nama. Osvrnuo sam se na neke zajedničke crte između njega i Msgra dr Janka Penića.

Mokrice! Mokrice su ocrtane! Barun Gagern ocrtao ih je na njemačkom, a Msgr dr Penić na hrvatskom jeziku.

Od naših pisaca, koji su pisali o Fridriku barunu Gagernu i nekim njegovim djelima, za sada spominjem ove: dr Ivo Brlić⁹⁵, dr Ivan Esih, Fran Govekar, Ivo Horvat, Josip Horvat, Vladimir Kapus, Vladimir Levstik, Camilla Lucerna, Ivo Rudanić.⁹⁶

Slika Fridrika baruna Gagera nalazi se na str. 382.

Toliko za sada o Fridriku barunu Gagernu, strastvenom lovcu, lovcu-pjesniku, lovcu-filozofu, tankočutnom ljubitelju žive prirode, piscu svjetskog glasa.

U budućnosti više!

11. Slomljena jabuka

»Iz perivoja za čas, dva — tako počinje Msgr dr Janko Penić ovu crticu — dođeš u mokrički voćnjak... Veći je dio voćaka zasađen prije dvije godine (1938). Posadila ih je nova uprava Nadbiskupskog bogoslovskog sjemeništa...«

⁹³ Gothaisches Genealogisches Taschenbuch ..., S. 246—250; 249.
⁹⁴ Falk von Gagern, Mokric, ..., S. 211.

⁹⁵ Dr Ivan Brlić, Mokrice, ..., str. 24, 32—33, 58, 70, 74, 75, 76, 78.
⁹⁶ Bibliografija rasprava, članaka i književnih radova, I Nauka o književnosti, I/3 Historija stranih književnosti, Zagreb 1959, str. 157, 180, 207, 225, 226, 267, 317, 328, 462, 501, 636.

Msgr dr Janko Penić rado se šetao mokričkim voćnjakom. Kolcima je podupirao grane prepunih voćaka. Gdje su se oko voćaka vrzle ose ili čvorci, znao je — tu ima zrelog voća. Bila je to pouka još iz mladih dana.

Jednom je zgodom Msgr dr Janko Penić našao u vrtu i slomljenu jabuku. Ta slomljena jabuka potakla ga je, da je zabilježio poučnih misli o ljudskoj nezahvalnosti, prolaznosti i zaboravu.⁹⁷

12. Drozdovi i divlje guske

Ekonom mokričkog vlastelinstva bio je dobar gospodar, ali i dobar lovac. Jednom je u lovu ustrijelio 3 drozda, a drugom zgodom 2 divlje guske. Želio je goste iznenaditi bira-
nom hranom. To je Msgra dr Janka Penića potaklo, da je napisao ovu crticu ili pouku o koristi u umjerenosti u jelu i pilu. Pouka se temelji na svetom Pismu i životnom iskustvu.⁹⁸

13. Život u prirodi

Iz ove crtice se vidi kako visoki crkveni dostojanstvenik Msgr dr Janko Penić lako zapaža i jednostavno opisuje život u prirodi: goveda na paši, pastira uz stado, travu na livadi, lisicu u lovu, jastreba u zaletu na perad.

Ovnove, koji ne nalaze paše iz »Tužaljki« proroka Jeremije, uspoređuje s gladnim ovcima iz Mokrica u sušnom i vrućem ljetu.

Pisac voli životinje. Ali, daje i ispravan stav čovjeka prema životinjama.

Prema Msgru dr Janku Peniću gorski je potok bistar kao što je bistro nećužno dječje oko. Gorski je zrak čist kao što je čista nevina dječja duša.⁹⁹

14. Neobični ribolov na jezeru

Msgr dr Janko Penić počinje svoju završnu crticu iz Mokrica ovim riječima: »Mokričko je jezero maleno, ali drago.

Smjestilo se na sjevernoj strani ispod šume što okružuje grad. Pravo gorsko jezero.«

Po jezeru plivaju domaće patke i guske. »Oprezne su. Kad se pojavi lisica, one brzo plivaju prema sredini jezera. Ako pak jastreb navali, onda zarone. Vješto izmiču smrtnoj pogibli.«

»Na jezeru je i jedna lađica. Zapravo čamac.« Služi ledolomcima kad lome led za mokričku ledanu. Čamcem se služe i mokrički gosti.

Mokričko jezero podsjeća Msgra dr Janka Penića na Genezaretsko (Galilejsko, Tiberijadsko) jezero u Palestini.

Isus je propovijedao narodu na Genezaretskom jezeru. Tu je utišao buru. Tu se dogodio čudesni ribolov. Tu je Petar dobio od Isusa vrhovnu vlast (primat ili prvenstvo) u Kristovoj crkvi.

Poslije Petrove smrti prešla je vrhovna vlast (primat) na nasljednike njegove, sv. Oce Pape.

* *

*

Svoj esej o Mokricama završio je Msgr dr Janko Penić saljivom zgodom kako je ugledni zagrebački profesor nespretno upecao samog sebe na obali mokričkog jezera.¹⁰⁰

Umjesto zaključka

Msgr dr Janko Penić darovao nam je »Soliloquia Mocricensia«. Mokrice su ocrtane!

Sada priželjkujemo »Soliloquia Cathedralia« ili »Razgovore sa samim sobom o Kaptolu u Zagrebu«.

Msgr dr Janko Penić sada je u zrelih godinama. Snaga zapažanja je tu. Bistrina uma je tu. Lakoća pisanja je tu.

Predmet obrade je zahvalan. Naše želje su opravdane.

»Soliloquia Cathedralia«, iz pera Msgra dr Janka Penića, čitala bi se bez predaha.

¹⁰⁰ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 339—344.

⁹⁷ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 321—326.

⁹⁸ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 326—331.

⁹⁹ Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 331—339.

Dr phil. Janko Penić (godine 1928).

VI.

DR JANKO PENIĆ

**AUTOBIOGRAFIJA
ILI
OPIS
VLASTITOG
ŽIVOTA
(1900 - 1970)**

Dr Janko Penić, kućni prelat Sv. Oca Pape, kanonik — pojac i namjesni arhiđakon Gušća i Svetačja¹.

AUTOBIOGRAFIJA ILI OPIS VLASTITOG ŽIVOTA (1900—1970)

Najranija mladost

Rođen sam 2. VIII 1900. u Krašiću². Kršten sam 3. VIII 1900. u župnoj crkvi Presv. Trojstva u Krašiću i na sv. krštenju dobio ime **J a n k o**³. Ime Janko nikako mi nije bilo po volji. Zašto ne? Kad sam bio dječak — u pučkoj školi — po selu je hodao neki Janko koji je lonce krpao. Sav je bio zapušten. Niskog stasa. Zamazan i prljav. S dugom kosom preko ramena. Brada bujna i čupava ali i neuredna. Ukratko kao današnji čupavci. Kad se pojavio na cesti, sva djeca oko njega kao kad Talijan vodi medvjeda. Ja sam majci često i puno

Komentar ili bilješke (1—62) uz »Autobiografiju...« **Msgra. dra Janka Penića**, zagrebačkog kanonika i hrvatskog pisca, sastavio je **Milko Predović**, urednik »Žumbaračkog kalendara«.

¹ **Dr Janko Penić** po rodu je plemić.

Kralj Rudolf potpisao je u Pragu 15. V 1579. povelju i njome potvrdio staro ugarsko-hrvatsko plemstvo Ivanu Peniću iz Krašića i njegovoj braći Mihajlu, Martinu... i njihovim potomcima.

Plemićka povelja nalazi se kod Đurđice Penić, Rendićeva 1, Zagreb.

(Ivan Bojničić von Knin und Plavno, Der Adel von Kroatien und Slavonien, Nürnberg 1896, S. 143).

O plemićkoj diplomi i o uglednom rodu Penić opširnije će se pisati u djelu: Dr Janko Penić, Sabrana djela, II.

Kućni prelat, visoki crkveni dostojanstvenik, monsinjor (»moj gospodin«) Sv. Oca Pape je naslovni dostojnik Papinskog Doma. (Vidi: 2. Kratica »Msgr« — u ovoj knjizi, str. 380).

Kanonik. Vidi bilješku br. 44 (str. 444).

Kanonik-pojac. Vidi bilješku br. 52 a (str. 452).

Arhiđakon. Vidi bilješku br. 51.

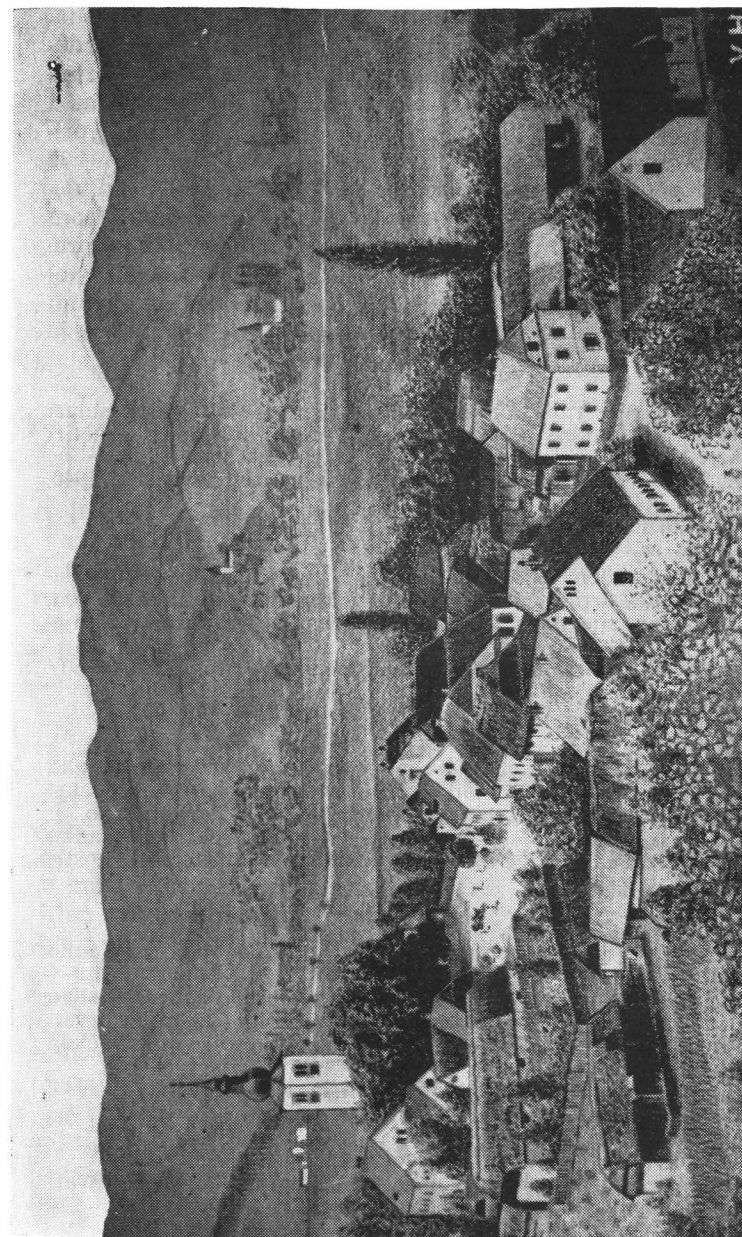
Namjesni arhiđakon. Vidi bilješku br. 52 b.

Arhiđakonat Gušća i Svetačja. Vidi bilješku br. 51.

² Selo **Krašić** udaljeno je od Zagreba oko 50 km, u pravcu jugozapad. O Krašiću pisat će se opširnije u knjizi: Dr Janko Penić, Sabrana djela, II.

³ Matica krštenih rimo-katoličke župe sv. Trojstva u Krašiću, svezak V, str. 44, br. 50.

Dokumenti Msgra. dr Janka Penića, zagrebačkog kanonika (Kaptol 19, Zagreb), br. 1, 2 (krsni list).

Krašić oko godine 1900.
(Crtao Vladimir Horvat prema starijoj štampanoj slici).

spočitavao zašto mi je dala nadjenuti baš ovo ime koje ima i stari Janko »drotičkar«. Jednom sam majci već toliko dodijao da me je u ljutini uhvatila za ruku i rekla: Ajde idemo k župniku, nek te prekrsti da budem već jedamput imala mir! To me je toliko potreslo da joj nikada više nisam prigovarao radi imena. Kasnije, kad sam pošao u gimnaziju i iz knjiga doznao da je moj zaštitnik sv. Ivan apostol i evanđelista, preljubljeni učenik Isusov, bilo mi je žao što sam majku toliko uzrujavao radi imena⁴. A da pogrešku popravim, kao kanonik zamolio sam Nadbiskupski duhovni stol da jednu od novih župa u Zagrebu posveti u čast sv. Ivanu Apostolu i evanđelisti, što je duhovni stol rado i učinio, a ja sam podupro gradnju te nove župne crkve⁵.

⁴ Ova crtica iz rane mladosti Msgra. dra Janka Penića nalazi se također u dijelu eseja o Mokricama: »10. Četvero djece — četiri smreke«.

(Dr Janko Penić. Soliloquia Mocricensia. Katolički list, 91/1940, br. 29, str. 344—345; br. 30, str. 360—362.

Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 313—321.

*

U dijelu spomenutog eseja: »6. Četiri godišnje dobe« nalazi se također kratka crtica iz rane mladosti Msgra. dra Janka Penića. Crtica počima riječima: »Više razumijevanja pokazujem za ljeto...«

(Dr Janko Penić. Soliloquia Mocricensia, Katolički list, 91/1940, br. 22, str. 265.

Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 287—295; 293.

*

U crtici »11. Slomljena jabuka« napisao je Msgr. dr Janko Penić između ostaloga i nekoliko rečenica kako je kao mali dečkić bio s ocem u vinogradu i namjerio se na roj osa, pa pobjegao.

Otac ga je poučio: »Gdje su ose, tu je grožđe zrelo«. (Dr Janko Penić, Soliloquia Mocricensia. Katolički list, 91/1940, br. 31, str. 370—372, 371.

Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 321—326; 322.

*

U crtici »13. Život u prirodi« opisao je zorno Msgr. dr Janko Penić goveda na paši i pastira sa frulom.

Čitajući taj opis gledao sam u duhu dobrog pastira. Gledao sam dečkića uz stado, plemenitog Jankića Penića, kasnijeg hrvatskog pisca i dostojanstvenika Prvostolnog kaptola zagrebačkog Msgra. dra Janka Penića.

(Dr Janko Penić. Soliloquia Mocricensia. Katolički list, 41/1940, br. 33, str. 394—396.

Dr Janko Penić, Sabrana djela, I, ..., str. 331—339.

⁵ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 88.

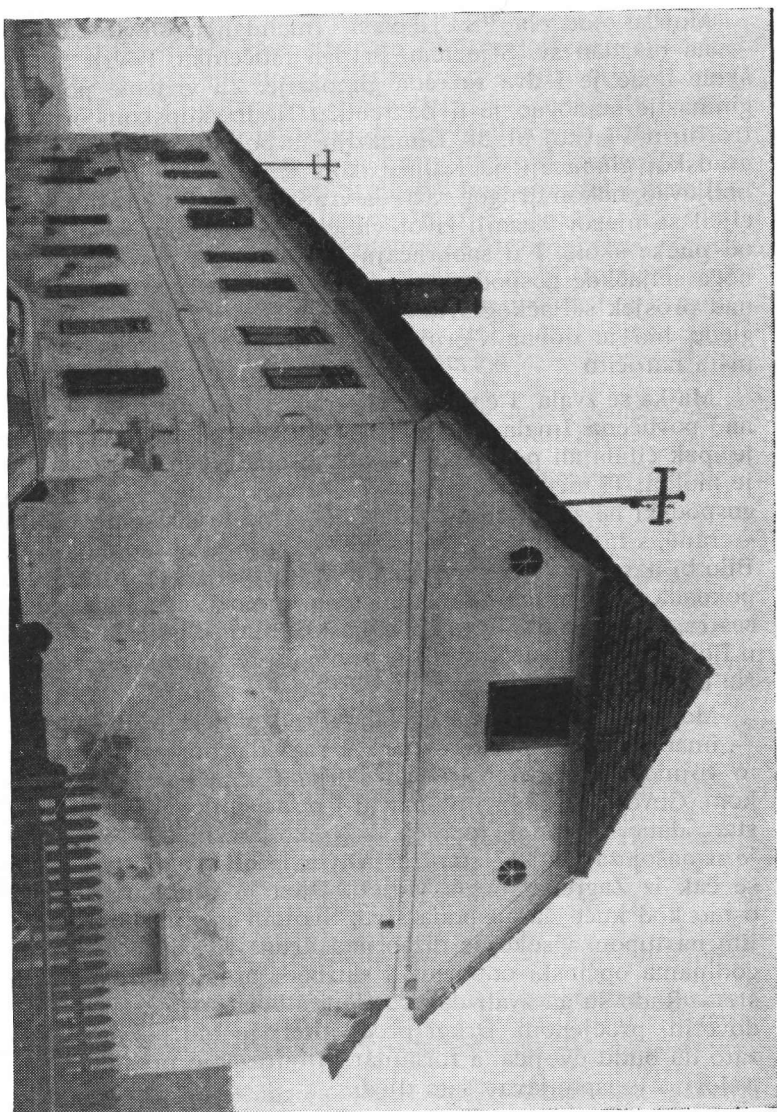
Msgr. dr Janko Penić dobio je župe Zagreb, Utrina — Sveti Ivan Evanđelista, Maretićeva 6, Novi Zagreb.

Moj se otac zvao Stjepan. Imendan je slavio 26. XII — na blagdan sv. Stjepana, Prvoga mučenika. Povrh pučke škole imao je i dva razreda gimnazije. Za vrijeme polaska gimnazije stanovao je u Zagrebu u Nadbiskupskom orfanotrofiju u Vlaškoj ul. 38. Gimnaziju je polazio na Kr. gornjogradskoj gimnaziji na Katarinskom trgu. Kako je često pobolijevao, nakon drugog razreda vratio se kući u Krašić. Kroz cijeli se njegov kasniji život vidjelo da ipak ima nešto više od pučke škole. I u saobraćaju s okolinom i u vođenju sitnoga seljačkog gospodarstva — opazalo se svuda da se diže nad prosjek seljačkog svijeta. U vjerskom i čudorednom pogledu bio je dobar vjernik poput ostalih Krašićanaca, ali ništa naročito.

Majka se zvala Terezija. Po naravi je bila tiha, skromna i povučena. Imala je tri razreda pučke škole. Tiskana slova je ipak čitala ali polagano; rukom pisana jedva što. Zato me je molila: Ti meni piši po đачki — znači čitljivo — jer ja po gospodski ne znam čitati. Udala se — po krašićkom običaju — rano, s 15 godina, a u 16 godini već sam ja došao na svijet. Bilo bi nas svega 12 djece. Međutim je španjolska gripa 1918. pokosila malu braću pa nas je ostalo samo 5: 4 brata i jedna sestra. Majka je bila vrlo nabožna. Osobito se isticala vjerom u Božju Providnost. Kad joj je bilo najteže, znala bi se tješiti: Ne bu me Bog zabil!

Moj djed Nikola Penić — rođen 1850, a umro 1935. — imao je povrh pučke škole i 4 razreda gimnazije. Bila je to vojnička škola u Karlovcu s njemačkim nastavnim jezikom. Govorio je dobro njemački i pisao goticom sve do pod stare dane. Nakon 4. razreda — preko praznika — izgorjelo je u našoj zadrugi 17 stanova. Vatra je bila tako strašna da se čak iz Zagreba mogla vidjeti. Djed je prekinuo školu i ostao kod kuće na gospodarstvu. Svojom naobrazbom i svojim nastupom visoko se dizao nad druge Krašićance. Bio je godinama općinski odbornik i službeni procjenitelj poljskih šteta. Rado su ga zvali da procijeni štetu i uvijek su bili zadovoljni procjenom. Drugi procjenitelj je bio pozvan samo zato da budu dvojica, a formular ili obrazac o procjeni štete redovito je ispunjavao sam djed.

I ja sam još živio u zadrugi, a zadnji predsjednik ili gospodar zadruga bio je djed kao najistaknutija ličnost. Zadruga je u moje vrijeme brojila 72 člana. Zbog velikog broja članova, a i zbog veće ekonomske jakosti, naša se zadruga zvala

Veliki Penići. Kraj nas u blizini su bile još 3 kuće — 3 zadruge. Jedni su se zvali Jurčevi, po nekom pređu Jurju, drugi Jankićevi po pređu Janku, treći Stanokovi po pređu Stanku. Podalje u selu bilo je još puno Penića, ali s nadimkom: Penić Ivanko, Penić Sirak, Penić Božićak, Penić Krčel, Penić Grgaš.

Na svakom se koraku vidjelo da je djed prošao kroz vojničku školu. Čist, uredan, točan i savjestan. Bio je dobar vjernik. Nikada nije izostao od sv. Mise. Imao je u crkvi svoje posebno mjesto u klupi. Bio je oduševljen za svećeničko zvanje. Znao bi reći: »Svećeniku niti tuča potuče, niti voda odnese«. Kad sam bio u gimnaziji (1912—1920) puno je puta ponovio: »Volio bih da je moj unuk kapelan nego general. Generali i ministri nešto zgriješe i odmah ih vješaju, a kapelan se Bogu moli pak ga imaju radi i Bog i ljudi«.

Baka moja Barbara r. Penić Ivanko nije znala čitati ni pisati — bila je analfabet. U ono vrijeme — u 19. vijeku — jedva su dječaci polazili u pučku školu i to ne svi nego samo imućniji, a žensku se djecu nije ni spominjalo kad je bio govor o školi. Ali je bila dobra i nabožna. Rado je molila kronicu. Molila je samo Zdravomarije, a otajstva nije spominjala, jer ih nije znala. Sve su njezine molitve bile: Otac naš, Zdrava Marija i Slava Ocu.

Ja sam kao kanonik podigao na krašićkom groblju nadgrobni spomenik s natpisom: Na ovom groblju očekuju slavno uskrsnuće: ... (slijede imena djeda, bake, oca i majke). Spomenik podiže zahvalni sin i unuk Mons. dr Janko Penić⁶.

Pučku školu polazio sam 5 godina u Krašiću, od 1. IX 1907. — 29. VI 1912. Sva gospoda u Krašiću — župnik, učitelj i obje učiteljice, oni na općini i žandari te financi — svi su nastupali odlučno, vojnički, svjesni svoga autoriteta (ugleda) i svoga položaja. U djece je bio toliki strah pred vlašću da bi dijete — kad bi koga od njih na cesti opazilo —

⁶ Potpuni tekst glasi:

Na ovom groblju očekuju slavno uskrsnuće:

NIKOLA PENIĆ

* 1851. † 25. IV. 1935. — djed

BARBARA PENIĆ

* 1857. † 24. XII. 1940. — baka

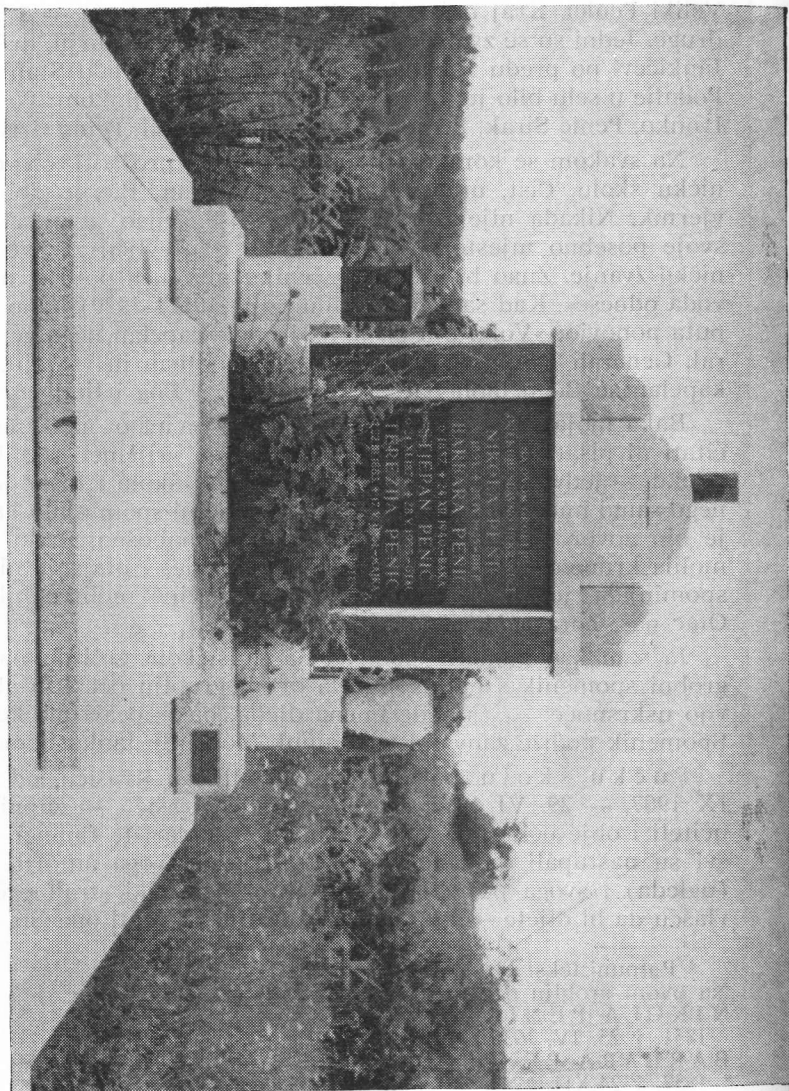
STJEPAN PENIĆ

* 21. XI. 1874. † 28. V. 1955. — otac

TEREZIJA PENIĆ

* 22. III. 1883. † 17. V. 1961. — majka

Spomenik podiže zahvalni sin i unuk Mons. dr. Janko Penić.

pobjeglo brzo u kukuruz i zaobišlo »gospona« da se ne mora s njim sastati⁷.

Župnik je bio Stjepan Huzek. Darovit čovjek, dobar govornik i oduševljeni Starčevićanac. U službi je bio točan. U crkvi je bio red i disciplina. Sagradio je današnju — novu crkvu⁸.

U prva 2 razreda imao sam učiteljicu Zorku Demut. Bila je ozbiljna, nježna i povučena. Posjedovala je izrazitu žensku narav — punu topline. Sjećam se dobro još i danas — u 71. godini života — kako je jednom zgodom sjela na klupu među djecu i pripovijedala nam o Obedskoj bari: o rodama, čapljama, divljim guskama i patkama, o raznim ribama i drugim stanovnicima Obedske bare — tako zorno i tako toplo, da taj prizor neću nikada zaboraviti!⁹ U ostala 3

⁷ Dokumenti Msgr. dra Janka Penića, ..., br. 3. Svjedodžba otpusnica izdana je u Krašiću, dne 29. VI 1912; potpisali su je Stjepan Huzek, vjeroučitelj, mjesni školski nadzornik, i Josip Horvat, ravnaajući učitelj.

⁸ Stjepan Huzek bio je župnik u Krašiću od 9. VIII 1891. do 25. II 1925.

Matija Burja, Povijest župe Krašić, njezine župne crkve i njezinih kapela, Zagreb 1958 (pisaćim strojem; diplomatska radnja na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, Kaptol 29, Zagreb), str. 10—12, 15, 26—27.

(Fotokopije ove diplomatske radnje nalaze se kod Milka Predovića, Ćirilometodska 1, Zagreb).

⁹ Zorka Demut, učiteljica, rodila se 19. VI 1881. u Pribiću. Kćerka je Ivana Demuta, učitelja u Pribiću, i Terezije rođ. Miklošić iz Jaske.

Roditelji Ivan i Terezija snivaju vječni san na Mirogoju u Zagrebu. Nad njihovim je grobom podignut spomenik.

Zorka je položila 6. VI 1903. ispit zrelosti na Ženskoj učiteljskoj školi u Samostanu sestara Milosrdnica u Zagrebu.

Kao učiteljica službovala je:

od 1903. do 1904. u Pribiću;
od 1904. do oko 1918. u Krašiću;
od oko 1918. do oko 1926. u Kutini.

Zorka se udala za Josipa Rukavinu, inženjera geodezije ili mjerništva (* oko god. 1879. u Rakovici; † 23. XI 1943. u Karlovcu.

Zorka je umirovljena u Kutini. Iz Kutine je s mužem odselila u Jastrebarsko, gdje su imali kuću. Tu su kuću prodali i preselili se u Karlovac.

Zorka Demut, učiteljica u Krašiću.

razreda bio mi je učiteljem Josip Horvat, Samoborac. Vlada jake ruke! Rado priznajem da je svaki predmet takozorno i jasno tumačio da sam i kasnije u gimnaziji i na sveučilištima jedva našao nastavnika s tolikom didaktičkom (poučnom) spremom¹⁰.

U Karlovcu su kupili vilu u ulici Petra Svačića ili Rade Končara 7. Tu je vilu Zorka prodala Ljubici Počući.

Zorka je uz svoj hrvatski jezik dobro poznavala njemački jezik. Slikala je i crtala vješto; pisala je krasno.

Bila je mirne i blage čudi. Veoma lijepa i dražesna učiteljica.

Zorka Demut udata Rukavina blago je u Gospodu usnula 19. X 1972. u Karlovcu. Sahranjena je uz svog muža Josipa na gradskom groblju na Dubovcu u Karlovcu. Nad njihovim je zemnim ostacima podignut spomenik.

¹⁰ **Josip Horvat**, ravnajući učitelj u Krašiću, činovnik Načelstva u Zagrebu, rodio se 14. XI 1868. u Samoboru; umro je 25. I 1933. u Zagrebu; sahranjen je u obiteljskoj grobnici na Mirogoju u Zagrebu, II. razred, polje 103, br. 193—194.

Josipova je supruga **Anastazija Horvat rođena plemenita Šimanović**. Rodila se 9. XII 1870. u Rudama kod Samobora. Bila je pobožna i požrtvovna gospođa. Umrula je 2. II 1953. u Zagrebu. Sahranjena je u spomenutoj grobnici.

Njihova su djeca:

Vladimir Horvat, novinar, rodio se 28. VIII 1891. u Krašiću; umro je 26. IX 1962. u Zagrebu. Sniva vječni san u spomenutoj obiteljskoj grobnici na Mirogoju.

Jelka Horvat udata Mandić rodila se 23. IV 1894. u Krašiću; živi u Slavonskoj Požegi, Radićeva 15.

Ivan Horvat, soboslikar, rodio se 27. XI 1892. u Krašiću; umro je 25. IV 1963. u Zagrebu.

Marija Horvat rodila se 8. VIII 1895. u Krašiću; umrla je 22. VIII 1895. u Krašiću; pokopana je na groblju u Krašiću.

Marija Horvat, činovnica, pisac planinarskih putopisa, rodila se 30. XI 1896. u Krašiću; poginula 7. V 1939. kod Tuheljskih Toplica u Hrvatskom Zagorju. Bila je zaručena! Sniva vječni san u obiteljskoj grobnici na Mirogoju.

Franjo Horvat, trgovački pomoćnik, rodio se 24. I 1897. u Krašiću; umro je 24. IV 1927. u Zagrebu. Položen je u obiteljsku grobnicu na Mirogoju.

Kristina Horvat, učiteljica, pjesnikinja, rodila se 13. VII 1899. u Krašiću; umrla je 24. VIII 1942. u Zagrebu. Očekuje uskrснуće mrtvih u obiteljskoj grobnici na Mirogoju.

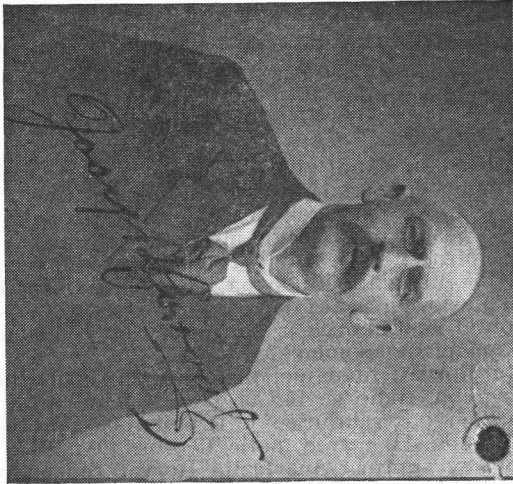
Dr Andela (Lina, Dela) Horvat, ugledna naučna radnica na području povijesti umjetnosti, plodni pisac, susretljiva i draga gospođa, rodila se 18. III 1911. u Krašiću. Živi i plodonosno radi u Zagrebu, Dalmatinska 12. Posjeduje obiteljski arhiv, lijepu knjižnicu, brojne podatke o hrvatskim kulturnim spomenicima i istaknutim ličnostima.

Gimnazija

Pučka se škola približavala kraju; došlo je na red pitanje gimnazije. Ja o gimnaziji niti čuti! Tolika je bila moja ljubav prema rođenoj grudi! Gorko sam plakao. Ideju je dao djed, a otac i majka rado su je prihvatili. Svi su bili blagi i obzirni; izdaleka su me pripremali. Tako mi je živo pred očima još i danas: Majka je prala komoru, a ja sam se kod peći grijao. Majka počne o gimnaziji: »Hodi, sinko, hodi u Zagreb u školu, bu ti lijepo i dobro za dušu i tijelo. Bogu se buš molil pak te Bog ne bu nigdar ostavil. Kod svećenstva je črna halja ali bijeli kruh. Ne buš trebal ni kopati ni orati ni špricu vleći po trsju, a morti buš mogal i nam nekaj pomoći«. Pučka filozofija. Idealni razlozi: Bogu ćeš se moliti, Bogu služiti, a Bog nikada svojih ne ostavlja. Točno! Praktični razlozi: Nećeš trebati teško raditi kao što radimo mi, a egzistencija (način života) sigurno će biti bolja nego je naša na selu. Obiteljska računica: Svećenik se redovito ne dijeli s braćom nego svoj dio ostavlja braći. Već je to velika dobit za obitelj na selu. A povrh toga, svaki svećenik nastoji i štogod dati rodbini, pogotovo siromašnoj, kakve su redovito obitelji na selu. Otac je bio još realniji i konkretniji. »Zar ne vidiš da vas je puno djece a grunta malo. Na čemu bute svi doma živeli. Kad buš svećenik ne buš teško delal, a živil buš bolje nego mi«. Kratko i odrješito, a ja, stisni zube i šuti. Nije mi preostalo drugo nego povući se nasamo i roni suze, a narodna pjesma bi rekla: suze roni, sokolove poji!

Međutim, pod konac pučke škole — u 5. razredu — kupio mi je otac »krvavu halju«. To je teži kaput od sukna, u stilu narodne nošnje, obrubljen crvenim žnorama ili gajtanima. Po crvenim obrubima prozvan je »krvava halja«. Takve su kapute dobivali dječaci — momčići — u prelaznim godinama, a nosili su se po nekoliko godina. Sudio sam: Kad sam dobio »krvavu halju«, onda sigurno neću u gimnaziju, jer se u gimnaziji nosi gospodska oprava! Međutim uzaludna je bila moja utjeha. Kocka je pala — moram u gimnaziju!

U Zagreb sam došao 1. rujna 1912. Stanovao sam u Nadbiskupskom orfanotrofiju i pohađao Kr. gornjogradsku gimnaziju. U Zagrebu mi je sve bilo novo i neobično. Kako bi se rado vratio natrag u Krašić! U Orfanotrofiju mi je bio ravnatelj punih 6 godina Mons. dr Josip Lončarić, kasniji prebendar, a iza toga župnik sv. Petra u Zagrebu. Bio

Josip Horvat, ravnajući učitelj u
Krašiću.

Stjepan Huzek, župnik u
Krašiću.

Dio odbornika Društva sv. Jeronima (god. 1940) (od lijeva na desno, I. red — sjede: Msgr. dr. Ferdo Rožić i Msgr. dr. Josip Lach; II. red — stoje: Msgr. dr. Josip Lončarić i dr. Velimir Deželić ml.).

je visoko kulturni gospodin i izrazita muževna ćud. Imao sam u nj puno povjerenje. Bio je prijatelj djece, još više — pravi otac¹¹.

Na ulici sam vidio kola kako brzo jure a nigdje ne vidim konja koji ih vuku — tramvaj. Na zidu kolege okreću pipu i teče voda. Nešto nečuvano! U Krašiću sam okretao pipu na sudu i proteklo je vino, ali da može iz pipe na zidu teći voda, da je to vodovod, to sam tek u Zagrebu doznao. Zagrebački kolege su razgovarali o kinu, kazalištu, o nogometu i cirkusu, a ja sam se povukao na stranu i šutio da mi se ne rugaju što takova šta ne znam.

Prvi razred (1912/13) i drugi (1913/14) svršio sam prije prvog svjetskog rata. Bilo je sve u redu. III.—VI. razred svršio sam za vrijeme rata¹². Bila je velika oskudica hrane. Kad smo se tužili ravnatelju Lončariću, bio je tužan i rekao: »Djeco, imam novaca, ali nije gdje kupiti hrane«.

Od nastavnika kroz 6 godina što sam sproveo na Gornjogradskoj gimnaziji u najljepšoj mi je uspomeni ostao profesor dr. Nikola Majnarić, kasniji sveučilišni profesor

¹¹ Msgr. dr. phil. i theol. Josip Lončarić, ravnatelj Nadbiskupskog orfanotrofija u Zagrebu, župnik crkve sv. Petra u Zagrebu, prebendar Prvostolne crkve zagrebačke, apostolski protonotar, rodio se 24. II 1870. u Gornjem Hraščanu, Čakovec; umro je 8. II 1946. u Zagrebu; sahranjen je u župnoj grobnici crkve sv. Petra na Mirogoju u Zagrebu.

¹² Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 7—18.

Kr. gornjogradska gimnazija u Zagrebu. Izvještaji od I. do VI. razreda.

Školska godina 1912/1913, I c. razred. Opći napredak: Učenik je sposoban prijeći u viši razred. Ravnatelj: Vladoje Dukat; razredni nastojnik: Petar Ećimović.

Školska godina 1913/1914, II. razred. Opći napredak: Učenik je izvršno sposoban prijeći u viši razred. Ravnatelj: Vladoje Dukat; razredni nastojnik: Petar Ećimović.

Školska godina 1914/1915, III. razred. Opći napredak: Učenik je izvršno sposoban prijeći u viši razred. Za ravnatelja: Dr. Julije Adamović; razredni nastojnik: Dr. Petar Ećimović.

Školska godina 1915/16, IV. razred. Opći napredak: učenik je izvršno sposoban prijeći u viši razred. Ravnatelj: Vladoje Dukat; razredni nastojnik: Dr. Nikola Majnarić.

Školska godina 1916/17, V. razred. Opći napredak: Učenik je izvršno sposoban prijeći u viši razred. Ravnatelj: Vladoje Dukat; razredni nastojnik: Ivo pl. Csékus.

Školska godina 1917/18, VI. razred. Opći napredak: Učenik je izvršno sposoban prijeći u viši razred. Ravnatelj: Vladoje Dukat; razredni nastojnik: Dimitrije Magarašević.

iz grčkoga nakon profesora Musića¹³. Ozbiljan, dostojanstven, visoko obrazovan. Imao sam ga u IV. razredu iz hrvatskoga, latinskoga i grčkoga. Vidjelo se da ozbiljno shvaća školu i da se savjesno pripremao za predavanja. Zapravo smo već u školi veći dio zadaće naučili, a kod kuće smo samo gradivo opetovali. Mnogo sam dobra od njega ponio u život i ugodno ću ga se sjećati dok budem živ!¹⁴

Sjemenište

VII. i VIII. razred gimnazije svršio sam u Nadbiskupskom liceju u Zagrebu, Kaptol 29¹⁵. Tu je bio factotum¹⁶ dr Pavao Lončar,

¹³ Dr August Musić, sveučilišni profesor, klasični filolog, pisac, rodio se 3. VIII 1856. u Krki; umro je 26. VII 1938. u Zagrebu. (Enciklopedija Jugoslavije, 6, Zagreb 1965, str. 180).

¹⁴ Dr Nikola Majnarić, sveučilišni profesor, klasični filolog, pisac, rodio se 30. XI 1885. u Ravnoj Gori, Gorski kotar. Umro je 4. VI 1966. u Zagrebu. Sniva vječni san na Mirogoju u Zagrebu. (Enciklopedija Jugoslavije, 5, Zagreb 1962, str. 598).

Dru Nikoli Majnariću posvećeno je XVI godište časopisa »Živa Antika«, Skopje 1966. U tom su časopisu objelodanjeni i ovi članci:

V. Gortan. Dr Nikola Majnarić (1885—1966). Živa Antika, 16/1966, str. 7—13.

R. Katičić. Jedan đak o profesoru Majnariću. Živa Antika, 16/1966, str. 14—19.

V. Vratović. Dvije poruke profesora Majnarića. Živa Antika, 16/1966, str. 20.

¹⁵ Dokumenti Msgr. dra Janka Penića, br. 19—23. Nadbiskupski licej u Zagrebu. Izvještaji i godišnje svjedodžbe od VII. do VIII. razreda gimnazije:

Školska godina 1918/1919, VII. razred. Opći napredak: Učenik je izvršno sposoban prijeći u viši razred. Ravnatelj: (Milan) Strahinšćak; razredni nastojnik: Pavao Lončar.

Školska godina 1919/1920, VIII. razred. Opći napredak: Učenik je s izvršnim uspjehom svršio razred. Ravnatelj: (Milan) Strahinšćak; razredni nastojnik: Dr Pavao Lončar.

*

Kr. gornjogradska gimnazija u Zagrebu. Svjedodžba zrelosti. Dana 30. lipnja 1920. »Penić Janko... proglašen je jednoglasno zreлим za polaganje sveučilišnih nauka«. Predsjednik ispita povjerenstva: Đuro Körbler; ravnatelj: J(osp) Pasarić; nastojnik VIII. razreda: Miroslav Šimončić.

¹⁶ Factotum (čita se: faktotum), latinska riječ, označuje čovjeka koji sve vrši.

Dr Pavao Lončar
kanonik, arhiđakon kalnički.

v a o L o n č a r, prefekt Nadbiskupskog bogoslovskog sjemeništa¹⁷. Tipični koleriko-sangvinik¹⁸. Nije poznavao kompromisa. Ili — ili. Odrješit i odlučan. Ali u duši nježan i pun topline. Izvana tvrda orahova ljuska, a unutra ugodna jezgra. Šiju nije znao savijati. Da je bio elastičniji prema gore, mogao je postići puno više nego što je postigao.

Njegov jaki i neslomljivi karakter vidio se i u nastupu prema Paveliću. Podvrgao ga je kritici koja je bila negativna

vjeka, koji sve vrši. (Dr Bratoljub Klaić, Rječnik stranih riječi, izraza i kratica, Zagreb 1951, str. 212).

¹⁷ Dr theol. Pavao Lončar, zagrebački kanonik, kalnički arhiđakon, rodio se 11. I 1886. u Novakima kod Jastrebarskog; umro je 31. III 1956. u Zagrebu. Sniva vječni san u grobnici Prvostolnog kaptola zagrebačkog na Mirogoju u Zagrebu.

¹⁸ Kolerik (grčka riječ), energičan čovjek koji brzo plane, ali i brzo zaboravi.

Sangvinik (latinska riječ), čovjek koji se rado zanosi, koji je vatrene čudi.

(Dr Bratoljub Klaić, Rječnik stranih riječi, ..., str. 359, 600).

i zbog toga došao u kolovozu 1941. na prijeku sud i osuđen na smrt strijeljanjem! Nadbiskupovom je intervencijom pomilovan i otpremljen u kaznionu u Lepoglavu. Tamo je nosio kažnjeničko odijelo s robijaškim brojem kao onaj koji je 9 ljudi ubio i desetoga nakanio. U Lepoglavi smo ga jednom zgodom posjetili splitski biskup Bonefačić¹⁹ i ja. Bio je to mučan susret. Obojici — i biskupu i Pavlu Lončaru — potekle su krupne suze niz lice. Biskup se brzo snašao i rekao: »Pavle, budite miran, neće to dugo trajati. Vi ćete opet u našu sredinu!«

Upravitelj kaznionice dao nam je mali salon sa tapaciranim vratima pa smo se mogli s Pavlom Lončarom porazgovoriti do mile volje. Kad je razgovor svršio, upravitelj isprati biskupa do vratiju. Teška se željezna vrata zatvore; mi na dvorište i u auto, a Pavle Lončar u lopovskom kažnjeničkom odijelu ostao i dalje onkraj brave! Međutim, nakon godinu dana je sasvim pomilovan i vraćen u Zagreb, u svoju kuriju Kaptol 14. Dok je boravio u Lepoglavi, sve sam njegove dužnosti u katedrali vršio ja koji sam instaliran kao kanonik 27. II 1941.

Ispit zrelosti sam položio 30. VI 1920. na Kr. gornjogradskoj gimnaziji u Zagrebu. Ispitnoj je komisiji predsjedao sveuč. profesor dr Đuro Körbler.

I kao gimnazijalac u VII. i VIII. r. i kasnije kao bogoslov u Nadbiskupskom bogoslovskom sjemeništu na Kaptolu 29 proživljavao sam teške i bolne časove. Bila je to najteža duševna kriza u mom životu. Ni prije ni kasnije nisam takova što doživio i proživljavao. U istoj zgradi Kaptol 29 bili su bogoslovi i mi gimnazijalci VII. i VIII. razreda. Ja sam došao u VII. razred 1. X 1918, u jeseni kad je svršio prvi svjetski rat. Austrougarska se raspala i nastala nova država SHS²⁰. Od jeseni 1918. do Božića izašlo je iz sjemeništa 46 bogoslova. Strava! Ja sam došao u sjemenište da se učvrstim u zvanju, a eto bogoslovi listom bježe iz sjemeništa! Muke sam mučio kroz cijeli VII. i VIII. razred, a nakon mature pogotovo. Bili ostao u sjemeništu ili izašao poput tolikih drugih? Razum-

¹⁹ Dr Kvirin Klement Bonefačić, biskup splitsko-makarski jednoć solinski (1923—1954).

(Ko je ko u Jugoslaviji, Beograd — Zagreb, 1928, str. 18. Hrvatska Enciklopedija, svezak III, Zagreb 1942, str. 61).

²⁰ Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca.

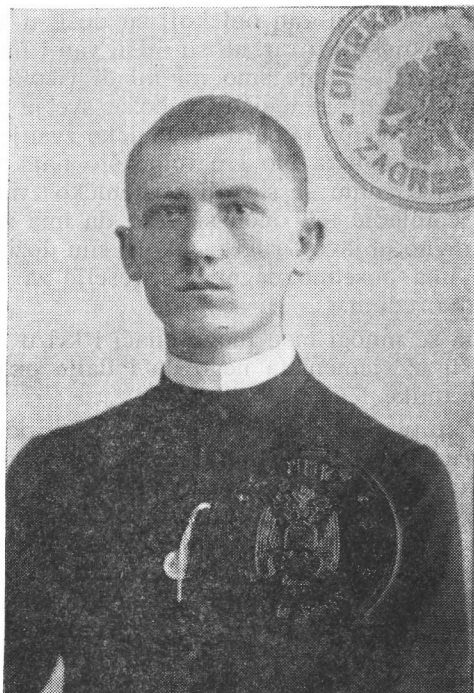
ljivo je bilo da su izašli van oni koji su došli u sjemenište da ne moraju u vojsku i u rat, ali su otišli van i mnogi drugi — vrijedni mladići — koje smo mi mlađi visoko cijenili i poštivali. Vladala je u sjemeništu psihoza: sve je propalo — i vjera će propasti, čemu onda u svećeničko zvanje. A razlog je bježanju iz sjemeništa bio i u tome što nam nitko nije znao pravo reći u čemu se sastoji svećeničko zvanje. Jedni su držali da je mladić tek onda siguran da ima zvanje ako mu Bog to izravno objavi. Drugi — ako u snu doživi viđenje. Treći — ako ima posebno nagnuće i veselje za sve što je duhovno. I tako redom.

Jasno je da se mnogi nisu mogli snaći i krizu riješiti, pa su radije izašli iz sjemeništa nego da i dalje proživljavaju teške duševne muke.

Kasnije je stupila na snagu Lahitonova teza, odobrena od Kongregacije u Rimu: Svećeničko zvanje ima svaki mladić koji ima pravu nakanu i sposobnost, *recta intentio et idoneitas*. Prava nakana: hoću propovijedanjem Evanđelja, dijeljenjem sakramenata i javnim pobožnostima privoditi ljude k Bogu. Sposobnost tjelesna i duševna. Tjelesna: da je zdrav. Duševna: da ima dovoljno znanja i kreposti. Ako k tome dođe još i objava ili viđenje ili posebna sklonost na sve duhovno — hvala Bogu; međutim — ti se darovi rijetko daju. Redovito je dosta za zvanje: *recta intentio et idoneitas* — prava nakana i sposobnost.

Uz ostale probleme kojima su se u to vrijeme mučili manje više svi klerici — mene je mučilo pitanje propovijedanja. Svaku nedjelju i svaki blagdan propovijedati! Odakle uzeti građu, kako tu građu predati, hoće li me ljudi razumjeti, hoće li biti zadovoljni? Na ovom sam se pitanju najviše lomio. Zanimljivo da su me u svećeničkom životu baš propovijedi najviše okupirale. Puno sam propovijedao: U katedrali, povrh kanoničkih redovitih, 20 godina u pola 12h; na Mariji Bistrici punih 11 godina; u provinciji vrlo često; kao spiritual u Bogoslovskom sjemeništu kroz 7 godina gotovo svake večeri.

Konačno sam se — nakon dugih i teških duševnih muka — odlučio da ostanem u sjemeništu, da studiram teologiju i postanem svećenik. U jeseni 1920. upisao se u I. tečaj bogoslovije na Rimokatoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Na fakultetu sam studirao 4 godine i svršio studij 1924. u ljetnom semestru. Studij na fakultetu je tekao svojim redovitim tokom. Predavanja pa ispiti kao svuda na fakultetima.

Janko Penić, bogoslov I. tečaja
(god. 1920).

Jedna su predavanja bila zanimljivija, druga manje zanimljiva. Jedan se profesor savjesnije spremao za predavanja, drugi je bio površan kako se to redovito događa na svim školama²¹.

²¹ Dokumenti Msgr. dra Janka Penića, ..., br. 24 (indeks), 25 (apsolutorij).

Janko Penić upisao se 5. studenog 1920. na Rimokatolički bogoslovni fakultet u Zagrebu.

Glavni su predmeti (god. 1920—1924) na spomenutom fakultetu: filozofija, biblijske nauke, dogmatika, moral, crkveno pravo, crkvena povijest, pastirsko bogoslovlje.

Iz svih spomenutih predmeta dobio je bogoslov Janko Penić ocjenu — odličan.

U sjemeništu smo studirali, pobožnosti obavljali i kućnu disciplinu vršili. Prve dvije godine nam je bio rektorom Mons. Milan Strahinšćak, apostolski protonotar i kanonik. Zvali smo ga »dušica«, jer je bio dobar i blag kao duša. Kad bi tko od klerika došao k njemu, običavao bi pitati: »No, dušo, što želite?« Bio je temeljito verziran u zadružnim pitanjima i kao takav nadaleko poznat²². Treće i četvrte godine imao sam za rektora Mons. dra Kamila Dočkala, kućnog prelata Sv. Oca i kanonika²³. Dobro je poznavao klasike, a iz teologije je doktorirao u Beču. Jednom je tražio od nas da prevodimo propovijedi Efrema Sirca²⁴. Puno smo se mučili s prijevodom, pa smo Dočkala iz đачке objesti prozvali Efrem Sirac. Dobro je svirao violinu. Samo je gudio, gudio i gudio... pa i na štetu rektorske službe.

Kroz svih 6 godina moga boravka u sjemeništu na Kapitolu 29 malo nas je bilo klerika. Zadnje moje godine — 1923/4.

Profesori Janku Peniću i njegovim suučenicima bijahu:

- iz filozofije: **dr Stjepan Zimmermann**;
 - iz biblijskih nauka: **dr Ante Sović, dr Rudolf Vimer i dr Franjo Zagoda**;
 - iz dogmatike: **dr Stjepan Bakšić, dr Fran Barac, dr Josip Marić i dr Ivan Bujanović**;
 - iz morala: **dr Josip Volović**;
 - iz crkvenog prava: **dr Ivan Angelo Ruspini**;
 - iz crkvene povijesti: **dr Julijan Jelenić**;
 - iz pastirskog bogoslovlja: **dr Dragutin Kniewald**.
- Bogoslov Janko Penić završio je bogoslovne nauke 15. srpnja 1924.

²² **Mons. Milan Strahinšćak**, zagrebački kanonik-kantor (pojac), apostolski protonotar ili prabilježnik ili naslovni dostojnik Papinskog Doma, svećenik jubilarac. Rodio se 26. III 1856. u Petakima, Draganići; umro je 25. III 1938. u Zagrebu. Sniva vječni san u grobnici Prvostolnog kaptola zagrebačkog na Mirogoju u Zagrebu.

²³ **Mons. dr Kamilo Dočkal**, zagrebački kanonik-kantor (pojac), kućni prelat ili naslovni dostojnik Papinskog Doma, ravnatelj Dijecezanskog muzeja u Zagrebu, pisac. Rodio se 30. XII 1879. u Brodeku, Čehoslovačka; umro je 7. VIII 1963. u Zagrebu. Čeka uskrsnuće mrtvih u grobnici Prvostolnog kaptola zagrebačkog na Mirogoju u Zagrebu.

²⁴ **Sv. Efrem Sirski**, najveći crkveni otac Katoličke crkve sirskog jezika, pisac, pjesnik. Rodio se 306. u Nisibinu u Siriji. Umro je oko godine 373.

(Dr Juraj Pavić, Patrologija (skripta), Zagreb 1946, str. 95).

bilo je svih zagrebačkih bogoslova u sva 4 tečaja samo 15. Otkada Sjemenište postoji, a postoji od 1569. — nikad tako malo bogoslova. Svršili smo — 1924. samo dvojica — moj dobri kolega od I. razreda gimnazije **Dragutin Kociper** i ja²⁵. Samo po dvojica su svršili još 1922. i 1926. Stanje je bilo gore nego jadno. Kako nas je bilo malo, bili smo stvarno kao jedna obitelj. Dobri među sobom a dobri i s poglavarima. Ređen sam za svećenika zajedno s kolegom Kociperom 27. VII 1924.²⁶ Redio nas je nadbiskup Bauer²⁷. Kociper je imao primicije 3. VIII, a ja 10. VIII 1924. Na ređenju i primicijama je bilo kako to već redovito biva prigodom ređenja i primicija^{27a}.

Javni rad i studij u Rimu

Kao mladomisnik imenovan sam 22. VIII 1924. kapelanom u Dubravi kod Čazme²⁸. Službu sam nastupio 3. IX 1924. Cijelo to ljeto bilo je kišovito i velike poplave, pa

²⁵ **Dragutin Kociper**, župnik crkve Krista Kralja u Zagrebu, začasni kanonik Prvostolnog kaptola zagrebačkog, rodio se 26. I 1902. u Varaždinu.

(Naši zlatomisnici. Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, 61/1974, br. 6, str. 162).

²⁶ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 26.

Zagreb, 27. VII 1924; br. 4792. Dr Dominik Premuš, generalni vikar — u ime dra Antuna Bauera, zagrebačkog nadbiskupa — dozvoljava Janku Peniću, mladomisniku, služiti prvu svetu misu kao i buduće mise. Latinski izvornik.

(Ređenje u prvostolnoj crkvi. Katolički list, 75/1924, br. 30, str. 361).

²⁷ **Dr theol. Antun Bauer**, zagrebački nadbiskup (1914—1937), rodio se 11. II 1856. u Breznici, u župi Breznički Hum. Umro je 7. XII 1937. u Zagrebu. Sahranjen je u grobnici u Prvostolnoj crkvi u Zagrebu.

(Dr Fran Barac. + Dr. Antun Bauer. Bogoslovska smotra, 26/1938, br. 1, str. 1—14).

^{27a} Prva sv. misa u Krašiću. Katolički list, 75/1924, br. 33, str. 403—404.

²⁸ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 27.

Zagreb, 22. VIII 1924; br. 5394. Dr Dominik Premuš, posvećeni biskup, generalni vikar, u ime nadbiskupa dra Antuna Bauera, imenuje mladomisnika Janka Penića kapelanom u Dubravi kod Čazme. Latinski izvornik.

*

Namješteni su mladomisnici. Katolički list, 75/1924, br. 41, str. 510.

je i ovaj dan kad sam putovao u Dubravu padala jaka kiša, a blato konjima do trbuha! Konji su išli korakom, a ja razmišljao: Da mi se vratiti natrag u sjemenište! Međutim, o povratku niti govora; treba već jednom stati na vlastite noge! Kad smo se dovezli na župni dvor, najprije pozdravim župnika — principala, a on će na pozdrav — aludirajući na ružno vrijeme: »Vidite tako vam izgleda praksa, ali to još nije ništa prema onom što će još biti«. U sebi pomislim: Na zdravlje, to mi je lijepa dobrodošlica! Zajedno pođemo u crkvu u posjete Isusu i razgledamo crkvu. Kad smo se iz crkve vraćali u župni dvor, djeca me radoznalo gledaju i jedno drugom tiho šapću u uho: »To je novi gospon katehet«.

Župnik se zvao **Ivan Nepomuk Malančec**. Čovjek vrlo nadaren. I načitan. Ispravnih vjerskih nazora. Radin i požrtvovan. U kući red. Opskrba prvorazredna. Ali u nastupu netaktičan do nemogućnosti. Kad bi svjesno i promišljeno htio vrijeđati i ponizivati ljude ne bih ih uspio toliko vrijeđati i ponizivati koliko je to stvarno činio! S vremenom sam doznao da je bio u obitelji šestnajsto i najmlađe dijete. Majka mu je umrla kad je bio još malo dijete pa su ga druga braća omalovažavala i zabacivala. Nikada ni od koga ljubavi i topline nije primio pa je ni drugima nije mogao dati. Držim da je tu bio izvor njegove netaktičnosti!

Župljani su me lijepo susretali, a naročito školska djeca. Ja sam katehizirao svu djecu u svim školama, a župnik je upravo pedantno vodio kancelariju²⁹.

U Dubravi sam djelovao pune dvije godine — od 3. IX 1924. do 15. IX 1926.³⁰ Premješten sam u Gornju Stubicu gdje sam ostao do konca listopada 1926. — dakle samo mjesec i po³¹. Iz Gornje Stubice sam pošao u Rim na

²⁹ **Ivan Nepomuk Malančec**, dekan i župnik u Dubravi kod Čazme, rodio se 16. V 1870. u Miholjancu. Zaređen je za svećenika 1894. Umro je 30. VII 1938. u Varaždinu.

(Bivši kapelan [tj. dr Janko Penić]. Ivanu Nepomuku Malančecu u spomen. Katolički list, 89/1938, br. 32, str. 384—385).

³⁰ Sačuvala se »Pristupnica. Hrv. književno društvo sv. Jeronima u Zagrebu pristaje, da bude doživotno njegovim članom g. Janko Penić, kapelan, Dubrava. Blag. stav. 31. XI. 1924. U Zagrebu, dne 5. studenoga 1924. Predsjednik: Ljudevit Knežić. Odbornik: Miroslav Galović.«

Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 28.

³¹ Dokumenti Msgra. Janka Penića, ..., br. 27.

Na poleđini dokumenta br. 27 (2^a) zapisao je Msgr. dr Janko

studij filozofije. Stanovao sam u našem — hrvatskom Zavodu sv. Jeronima, a predavanja sam posjećivao u Grgurovom sveučilištu — Pontificia Universitas Gregoriana. U sv. Jeronimu je bila dobra opskrba, a na Gregorijani predavanja i ispiti kao i na drugim crkvenim sveučilištima. Iz filozofije sam doktorirao 4. srpnja 1928.³²

Već 22. VIII 1928. imenovan sam prefektom u novonovom Dječaćkom sjemeništu u Zagrebu na Šalati, Voćarska 106³³. Kao prefekt sam imao na brizi VI.,

Penić ovo: »Nadbiskupski Duhovni Stol. Br. 6069 od 23. 8. 1926. premješten iz Dubrave za kapelana u Gor. Stubicu...«

³² Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 30. (Tessera admissionis in Universitatem).

Svećenik Janko Penić iz Zavoda sv. Jeronima upisan je 4. XI 1926. u knjigu (album) Papinskog sveučilišta Gregorijane.

*

Svećenik Janko Penić upisao se 10. XI 1926. među redovite slušače I. godine na Filozofskom fakultetu Papinskog sveučilišta Gregorijane.

U školskoj godini 1926/1927. slušao je logiku, opću metafiziku i moralnu filozofiju.

Ispit iz logike i opće metafizike položio je 5. VII 1927. i postigao bakalaureat.

U školskoj godini 1927/1928. upisao se među redovite slušače III. godine. Učio je teodiceju, kosmologiju, racionalnu i eksperimentalnu psihologiju, biologiju i povijest filozofije (grčke i skolastičke).

Ispit iz cjelokupne filozofije položio je 4. VII 1928. i proglašen doktorom filozofije.

Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 30 a.

Pontificia Universitas Gregoriana. Libellus Inscriptionis. Facultas Philosophica.

*

Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 30 b.

Doktorska diploma iz filozofije Janka Penića izdana je u Rimu 15. VII 1928. Latinski izvornik. Diploma počima ovim riječima: »Praepositus Generalis Societatis Jesu...«

Slika Janka Penića, doktora filozofije ili mudroslovlja, iz god. 1928. nalazi se na str. 414.

³³ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 31.

Zagreb, 22. VIII 1928; br. 163/Pr.

Dr Antun Bauer, zagrebački nadbiskup, imenuje dra Janka Penića prefektom Dječaćkog sjemeništa u Zagrebu. Izvornik.

*

Novo poglavarstvo dječaćkog nadbiskupskog sjemeništa u Zagrebu. Katolički list, 79/1928, br. 36, str. 464—465.

VII. i VIII. razred. Na gimnaziji sam predavao filozofsku propedeutiku i bio razrednik u VIII. razredu³⁴.

Dječaćko sjemenište su podigli zajedno zagrebački nadbiskup dr Antun Bauer i đakovački biskup dr Antun Akšamović za zagrebačku i đakovačku biskupiju³⁵. Poglavarstvo je bilo trostruko; sačinjavali su ga zagrebački i đakovački svećenici i 2 Isusovca. Rektor je bio Mons. dr Fran Barac, kanonik i sveučilišni profesor³⁶. Niti je bilo sloge i povjerenja među đacima, a još manje među poglavarima i nastavnicima. U Dječaćkom sjemeništu izgubio sam puno živaca!

1. XI 1930. polazim opet u Rim na studij teologije. Opskrbu sam imao u Zavodu sv. Jeronima, a na predavanja sam išao na Grgurovo sveučilište³⁷. Za vrijeme filozofije bio je rektor Zavoda sv. Jeronima Talijan Mons. Benia-

³⁴ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 32.

Ministarstvo Prosvjete Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Odeljenje za Srednju Nastavu. SNBr. 6146.

Beograd, 15. III 1929.

Načelnik spomenutog Odeljenja »daje pravo dru Janku Peniću da može poučavati filozofsku propedeutiku (pripravnu obuku iz mudroslovlja) u svima razredima Nadbiskupske gimnazije«. Izvornik.

*

Dr Janko Penić predavao je (1928—1930) u 7. i 8. razredu logiku (nauku o zakonima mišljenja) i psihologiju (nauku o duši).

(Osobnik Msgra. dra Janka Penića. Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu).

³⁵ Dr Antun Bauer, nadbiskup. Vidi bilješku br. 27.

Dr Antun Akšamović, biskup, rodio se 27. V 1875. u Garčinu, Slavonski Brod. Bio je đakovački biskup od 1920—1951. Umro je 1959.

(Emericus Gašić, Brevis conspectus historicus dioecesium Bosniensis-Diacovensis et Sirmiensis..., Mursae (Osijek) 1944, p. 87, 166).

³⁶ Mons. dr Fran Barac, kanonik i sveučilišni profesor, rodio se 26. VIII 1872. u Šemovcu kod Virja; umro je 20. IX 1940. u Zagrebu.

(Enciklopedija Jugoslavije, 1, Zagreb 1955, str. 362).

³⁷ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 35, 35 a i 35 b. Dr phil. Janko Penić upisao se 11. XI 1930. školske godine 1930/31. među redovite slušače I. godine na Bogoslovnom fakultetu Papinskog sveučilišta Gregorijane u Rimu.

Učio je osnovno bogoslovlje i uvod u Sveto Pismo. Ispit iz ovih predmeta položio je 26. VI 1931. Postigao je bakalaureat iz teologije.

mino Nardone, kanonik sv. Petra, a sada je rektor naš čovjek Hrvat Mons. dr Juraj Mađerec. Zavod sv. Jeronima sačinjavaju crkva i 11 kuća oko nje i 2 kuće malo dalje u gradu. Sve su kuće već stare i trošne. Nitko bolji već ne stanuje u njima. Stanarine su niske, a popravci golemi. Došla je u pitanje i sama egzistencija Zavoda.

Mons. Mađerec je bio tipični naš Podravec. Vrlo praktičan i ekonomičan čovjek. Priuštio nam je sve što nam je priuštiti mogao, ali je budno pazio da se nigdje ništa ne potroši uzalud. Kao i svi rektori — bez razlike — i on je doživljavao puno gorkih časova. Tada bi došao k meni u sobu i molio da pođemo zajedno na šetnju uz rijeku Tiber. U mene je imao više povjerenja nego u druge studente. Možda zato što smo bili iz iste nadbiskupije. Znao sam već iz iskustva da ga nešto žulja na duši, kad me zove na šetnju. I zbilja je bilo tako. I lakše mu je bilo kad mi se povjerio. Jednom mi je za vri-

Skolske godine 1931/1932. upisao se među redovite slušače III. godine.

Učio je dogmatiku, Sveto Pismo Starog i Novog zavjeta, grčko-biblijski jezik i povijest dogmi.

Ispit iz grčko-biblijskog jezika položio je 2. VI 1932.

Ispit iz dogmatike položio je 23. VI 1932. i postigao prolatat.

Ispit iz cjelokupne teologije položio je 13. VII 1932. i postigao doktorat iz teologije.

*

Pontificia Universitas Gregoriana.

Rim, 20. VII 1932.

J. Ruwet S. J., potprefekt nauka, potvrđuje da je Janko Penić položio propisane ispite iz bogoslovlja i polučio doktorat iz teologije. Latinski izvornik.

*

Pontificia Universitas Gregoriana. Facultas Theologica. Libellus inscriptionis Ioannis Penić e Collegio S. Hieronymi.

*

Doktorska diploma iz teologije Janka Penića izdana je 14. X 1932. u Rimu. Diploma počinje ovim riječima: »Praepositus Generalis Societatis Jesu...«. Latinski izvornik.

*

Svršili nauke u Rimu. Katolički list, 83/1932, br. 35, str. 417.

jeme šetnje uz Tiber rekao veliku misao: »Znate, studente, mene u životu puno spasava to što imam jaki želudac. Mnogo toga progutam, stisnem zube i šutim makar sve vrije u meni«. Često se u životu sjetim ove velike misli i apliciram je na sebe. Šuti i trpi; strpljiv, spašen!

Bio je rektorom Zavoda sv. Jeronima gotovo punih 30 godina — kao nijedan prije njega. Za njegova rektorovanja izašao je novi regulatorni plan Rima po kojem su se sve kuće našega Zavoda oko crkve imale porušiti. I srušene su, ali je Zavodu dana lijepa odšteta. Mađerec je s dobivenim novcem, a nešto je i posudio, išao brzo graditi novi Zavod i uspio ga dogotoviti tik pred drugi svjetski rat. Nastao je rat, cijene su brzo rasle, dug je lako isplatio i sad imamo novi velebni Zavod sv. Jeronima, komu je egzistencija osigurana opet za nekoliko vijekova! Novim si je Zavodom Mađerec podigao krasan spomenik i dok bude Zavoda sv. Jeronima uvijek će se s dužnim pijetetom, dubokim poštovanjem, spominjati ime Mons. Jurja Mađerca! Bio je velik i plemenit čovjek — Bog mu dušu pomilovao!³⁸

Iz teologije sam doktorirao 13. srpnja 1932. Nakon promocije pošao sam u Beč, ali sam već 1. IX 1932. bio u Zagrebu i stavio se na dispoziciju, raspoloženje Duhovnom stolu. Do polovice rujna 1932. bio sam u Zagrebu, a zatim 2 i pol mjeseca u Hrvatskom Leskovcu kod časnih sestara. 1. XII 1932. krenuo sam u Raven. Imenovan sam 30. XI 1932. upraviteljem in spiritualibus, u duhovnim stvarima, dviju župa: Raven i Dubovec³⁹. Josip Va-

³⁸ Mons. dr theol. Juraj Mađerec, apostolski protonotar i prelat Njegove Svetosti, začasni prisjednik, rektor hrvatskog Zavoda sv. Jeronima u Rimu, Via Ripetta 108. Rodio se 27. XII 1885. u Molvama, Đurđevac; zaređen je za svećenika 28. III 1909.

Dr Juraj Mađerec (Magjerec) napisao je knjigu: »Hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu (Collegium S. Hieronymi Illyricorum in Urbe), s dodatkom: Jubilejske proslave (1453—1953), Rim 1953.«

Danas se Zavod službeno zove »Papinski Hrvatski Zavod sv. Jeronima«, Piazza Augusto Imperatore 4, Roma.

Mons. dr Mađerca naslijedio je na rektorskoj službi Msgr. dr theol., lic. phil., iur. can., hist. eccl. Đuro Kokša, Prelato d'On. di S. S.

³⁹ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 37.

Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu; br. 8214. Zagreb, 30. XI 1932.

I ja k, župnik ovih dviju župa, imenovan je upraviteljem župe Križevci time da tamo sanira, sredi ekonomsko stanje, ali si je i dalje pridržao ove dvije župe. Ako ne uspije postati križevačkim župnikom on će se natrag vratiti u Raven i Dubovec⁴⁰. U Ravenu sam bio samo kratko vrijeme — od 1. XII 1932.—1. IX 1933. kad sam opet imenovan prefektom u Dječaćkom sjemeništu na Šalati, gdje sam i ovaj puta ostao samo 2 godine⁴¹.

Duhovnik u sjemeništu i propovjednik u katedrali

Od 7. VIII 1935. — 11. VII 1941. bio sam duhovnik Nadbiskupskog bogoslovskog sjemeništa na Kaptolu 29. Od svih služba koje sam u životu vršio, duhovnička je služba u Bogoslovskom sjemeništu najvažnija ali i najteža i najodgovornija. Nisam pitan nego sam samo dobio dekret⁴². Odgoj budućih

Dr Dominik Premuš, generalni vikar, imenuje dra Janka Penića upraviteljem župe Raven i Dubovec in spiritalibus. Izvornik.

*

Protest svećenstva križevačkog i crkvenog (! cirkvenskog) dekanata. Katolički list, 84/1933, br. 21, str. 259.

X. (Dr Janko Penić.) »Silno svećeničko blago«. Sacerdos Christi, 15/1936, br. 12, str. 156—158; 16/1937, br. 1, str. 11—13.

Dr. J(anko) P(enić). »Djevojački svijet«. Katolički list, 93/1942, br. 13, str. 152—153.

⁴⁰ Josip Valjak, župnik, plemić, rođen je 13. IV 1877. u Lemešu, Križevci. Zaređen je za svećenika 14. VII 1901. Umro je 25. IX 1970. u Zagrebu. Sahranjen je 28. IX 1970. na Mirogoju u Zagrebu. (Dragutin Kociper. In memoriam Josipa Valjak. Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, god. 1970, br. IX, str. 187—188).

⁴¹ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 39.

Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu; br. 230 Pr. Zagreb, 24. VIII 1933.

Dr Antun Bauer, nadbiskup, imenuje upravitelja župe u Ravenu dra Janka Penića prefektom u Dječaćkom sjemeništu u Zagrebu. Izvornik.

⁴² Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 42. Zagreb, 7. VIII 1935; br. 5638.

Dr Antun Bauer, nadbiskup, imenuje upravitelja župe u Ravenu dra Janka Penića »duhovnikom u nadbiskupskom bogoslovnom sjemeništu u Zagrebu...«. Izvornik.

*

Promjene u Nadbiskupskom bogoslovskom sjemeništu. Katolički list, 86/1935, br. 33, str. 414.

svećenika! Nikada na tu službu nisam ni pomišljao a kamoli da bi bio oduševljen za nju. Spiritual, duhovnik mora biti jaki teolog i asketa, asketa u poznavanju asketske literature ali i asketa u svakidašnjem životu. Sve to se rijetko nađe zajedno u jednom čovjeku na idealnoj visini kako si to zamisljaju i žele mladi bogoslovi. U dnu duše osjećao sam se nemoćnim pred tom teškom i delikatnom službom! Što sam mogao? Dekret je tu — zasuci rukave i na posao! Quantum potes, tantum aude! Koliko možeš, toliko smiješ!

Nastojao sam djelovati benigne et paterne, blago i očinski. Nastupao sam iskreno, otvoreno i jasno. Nikada ništa nisam skrivao pred bogoslovima, ništa uveličavao, ništa umanjivao. Gledao sam da budem realan i konkretan. Koliko sam uspio a koliko ne — teško je reći. Nemo iudex in propria causa, nitko ne može biti sudac u vlastitoj parnici, a pogotovo ne u ovako osjetljivim pitanjima kao što je pitanje savjesti.

Najteže mi je bilo kad sam trebao odlučiti kod bogoslova, da li da mu savjetujem da izađe iz sjemeništa, ili pak da ostane i bude svećenik. Sam bogoslov navodi razloge za i protiv. I moja su opažanja za i protiv. Koji će razlozi prevagnuti? Prema direktivama, smjernicama iz Rima čim se o bogoslovu sumnja, već mu se može mirne duše savjetovati da izađe, a ako sam ne izađe može ga se otpustiti. Ali sad dolaze razni obziri. Nadbiskupija treba svećenika — neka se pokuša, možda se ipak povoljno razvije. Dolaze razne intervencije — domaći župnik, drugi svećenici, pa ugledni laici. Tada su poglavari u sto muka! Ako ga otpuste, udara se po poglavarima. Mladež treba odgojiti, a ne otpuštati. Kad se pak takvoga pusti na ređenje, i kasnije kao svećenik nije onakav kakav bi trebao biti, opet se udara po poglavarima: Gdje su bili poglavari da su ovoga ili onoga pustili na ređenje!

Kao duhovnik bio sam urednik časopisa »Sacerdos Christi« (Kristov svećenik), god. 1936, br. 10—12 i god. 1937, br. 1—10.

Hrvatsko književno Društvo sv. Jeronima izabralo me je 21. VI 1940. za svoga odbornika⁴³.

Vidi i podnaslov: Kako su nastala »Soliloquia Mocricensia« — u ovoj knjizi, na str. 387—388.

⁴³ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 44. Hrvatsko književno Društvo sv. Jeronima, Zagreb, Trg kralja Tomislava br. 21.

Br. 18 425.

27. II 1941. instaliran sam za kanonika Prvostolnog kaptola zagrebačkog⁴⁴. U ono vrijeme je bilo još 19 kanonika u Kaptolu.

Prečasni gospodin Dr Janko Penić, duhovnik Nadbiskupskog sjemeništa, Zagreb, Kaptol 29.

Ugodna mi je dužnost javiti Vam, da Vas je Upravni odbor Hrvatskog književnog Društva sv. Jeronima, na svojoj sjednici 21. lipnja (1940) jednoglasno optirao (izabrao) za svoga odbornika uvjeren da će naša hrvatska i katolička pučko-prosvjetna ustanova u Vama imati vrlo saradnika.

U Zagrebu, 22. lipnja 1940. Dr Ferdo Rožić v. r., predsjednik. Izvornik.

*

Odbornikom je bio do svibnja 1945.

(Osobnik Msgra. dra Janka Penića. Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu).

Dr Josip Buturac, Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima ili sv. Ćirila i Metoda 1868—1968, Zagreb 1969, str. 40.

⁴⁴ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 46.

Rim, 23. XII 1940.

Papa Pijo XII. imenuje dra Janka Penića **kanonikom** Metropolitanske crkve zagrebačke na mjesto umrlog kanonika Stjepana Korenića. Latinski izvornik.

*

Imenovanje kanonika Prvostolnog Kaptola. Katolički list, 92/1941, br. 7, str. 82.

* *

*

Kanonik. Kanonik je viši svećenički čin u Katoličkoj crkvi. (Dr Bratoljub Klaić, Rječnik stranih riječi, izraza i kratica, Zagreb 1951, str. 333).

*

Kanonik (latinski: canonicus) je čovjek koji živi po kanonu ili pravilu. Taj izraz služi kao naziv za crkvene osobe kojima pripada kanoničko dostojanstvo. (O. Jeronim Šetka, Hrvatski kršćanski termini grčkoga porijekla, Šibenik 1940, str. 122—124).

*

Kanonik je član kaptola. Kaptol je skup kanonika bilo stolne bilo zborne crkve.

Kaptol je ustanovljen da se u crkvi obavlja svečanija služba Božja. Ako se radi o stolnom kaptolu, njegova je dužnost pomagati biskupa u upravi biskupije.

Kaptol je biskupov senat i vijeće. Kad se isprazni biskupska stolica, kaptol zamjenjuje biskupa u upravi biskupije.

(Vrlo lijepo, pregledno i poučno pišu o kaptolu između ostalih i dr Ante Crnica i dr Roko Rogošić.

Dr Ante Crnica, Kanonsko pravo katoličke Crkve, sv. 2., ul. 1. Hierarhija kat. Crkve, Šibenik 1941, str. 180—199.

Fra Roko Dr Rogošić, Priručnik crkvenog prava, Zagreb 1941, str. 286—297).

Kanonici su me lijepo primili u svoj gremij, zbor, i rado mi bili na ruku kad god sam što trebao.

23. X 1941. imenovan sam kanonikom teologom Prvostolne crkve⁴⁵, a stvarno sam propovijedao u katedrali u pola 12h već od 1. IX 1940. Neposredno prije II. svjetskog rata puno

Prvostolni kaptol zagrebački vuče svoju lozu od prvog zagrebačkog biskupa Duha, po narodnosti Čeha.

Biskup Duh doveo je sa sobom 32 svećenika iz šimeške (šimeške) i zaladske županije (de semigiensi et zalensi comitatu).

Ovi su svećenici bili najbliži biskupovi pomoćnici, katedralni kler, odnosno kanonici. Ne zovu se kanonici nego crkveni službenici («ecclesie officinarii»).

U Zagrebačkoj biskupiji spominju se »kanonici« godine 1181.

U početku je Prvostolni kaptol zagrebački imao 32 kanonika. Danas ima 20 kanonika ili kanoničkih mjesta.

Kanonici se dijele u 3 stepena:

1. kolumne (stupovi) ili dostojanstva, a to su: veliki prepošt, lektor (štioć, štilac), kantor (pjevač, pojac), kustos (čuvar);

2. arhiđakoni;

3. magistri (kanonici — učitelji).

Franjo Klobušički, biskup (1748—1751) osnovao je biskupsko konzistorijalno vijeće. Prvi članovi vijeća bijahu kanonici. Oni sastavljaju izvještaje i prisustvuju svaki tjedan sjednicama.

(Šematizam Zagrebačke nadbiskupije, Zagreb 1966, str. 49—50).

Zagrebački kanonik dr Ljudevit Ivančan napisao je raspravu »Zagrebački Kaptol (1093—1932)« i objelodanio ju je u arhivu za crkvenu povijest »Croatia Sacra« (Sveta Hrvatska), godina 2 (1932), knjiga 4, str. 161—275.

Postoji djelo »Podatci o zagrebačkim kanonicima od godine 1193. do 1924. Sabrao Dr Ljudevit Ivančan, zagr. kanonik i kustos«.

Djelo je napisano u 3 knjige. Postoje 4 tipkopisa (pisaćim strojem) i izvorni rukopis.

*

Poučna su 2 članka:

1. Kaptoli u Zagrebu i Čazmi;

2. Zagrebački kaptol i obrana od Turaka.

Članci se nalaze u knjizi: Dr Josip Buturac — Dr Antun Ivančija, Povijest Katoličke Crkve među Hrvatima, Zagreb 1973, str. 69—72; 177—179.

⁴⁵ Kanonik teolog ili kanonik bogoslov mora — u dane i vrijeme kad biskup saslušavši kaptol propiše — tumačiti javno u crkvi Sveto Pismo. Nadbiskup ili biskup može mu povjeriti da u crkvi tumači druge točke katoličke nauke.

se na Kaptolu raspravljalo o tome, da li da u pola 12 bude i dalje samo tiha sv. Misa bez propovijedi ili da se pod Misom reče bar kratka propovijed od 5—10 časaka. Isticalo se, da na Misu u pola 12 dolazi puno inteligencije, pa bi i tim ljudima trebalo nešto reći. Jedni su bili za propovijed, drugi protiv. Konačno je pobijedilo mišljenje, da se uvede kratka propovijed kroz 10 mjeseci. U srpnju i kolovozu bit će pauza, stanka — bez propovijedi, jer su vjernici na praznicima.

Sad je nastalo pitanje: Komu povjeriti tu važnu zadaću? Konačno je pala kocka na mene — tadašnjega spirituala u Bogoslovskom sjemeništu. Dužnost propovjednika u ½ 12 sati u katedrali vršio sam od 1. IX 1940. — 30. VI 1960. — punih 20 godina.

Prve sam godine obradio nedjeljna evanđelja, a iza toga sam obrađivao i obradio cijelu bogoslovnu nauku sustavno, na hrvatskom jeziku, na naučnoj visini, a lakim stilom, pristupačnim i onima s pučkom školom. Držao sam se načela: Sanam doctrinam Sanctae Matris Ecclesiae tradere fidei populo Dei, zdravu nauku svete Majke Crkve predati vjernom Božjem narodu. Nisu to propovijedi u stopototnom smislu nego je to izlaganje nauke Katoličke Crkve s kratkom primjenom na koncu. Trajale su od 5—10 časaka, a **kojom svečanom** zgodom možda i malo dulje. Koliko sam mogao opažati, vjernici su me rado slušali i dobro ocjenjivali moja izlaganja. Naročito im se sviđao laki način izlaganja i jasnoća. Ovo je prvi put da je u katedrali protumačena cijela bogoslovna nauka, sustavno, na hrvatskom jeziku i laganim načinom.

Bogoslovnu nauku obradio sam u 4 sveska.

U prvom su svesku obrađene apologetika i dogmatika pod naslovom: **Razum i Objava o Bogu**.

U drugom su svesku obrađena čudoredna načela i kreposti pod naslovom: **Putovi k Bogu**.

U trećem sam svesku obradio Božje i crkvene zapovijedi pod naslovom: **Što Bog traži od čovjeka?**

U četvrtom su svesku obrađeni sakramenti pod naslovom: **Kako će čovjek omiljeti Boga**.

Čini mi se da je ovo prviput u povijesti hrvatskoga naroda, otkada je primio kršćansku vjeru, a to je već punih 13

(O. Ante Crnica, Priručnik kanonskog prava kat. Crkve, Zagreb 1945, str. 85—86).

Dokumenti Msgr. dra Janka Penića, ..., br. 51.

vijekova, da je cijela teologija obrađena i izdana sustavno, na hrvatskom jeziku, na naučnoj visini i na najlakši način — znači za najšire narodne slojeve! Sva 4 sveska obuhvaćaju oko 1000 stranica.

Ne znam čime bi se bolje mogao odužiti hrvatskom narodu za sve što je omogućio meni tokom moga života? Ponovno kažem: htio sam predati hrvatskom narodu zdravu nauku katoličke Crkve ne ulazeći u sporna teološka pitanja.

Još 1942. izdao sam tiskom propovijedi o nedjeljnim evanđeljima pod naslovom: **Propovijedajte Evanđelje...** na 150 stranica.

»Katolički list« i Marija Bistrica

25. IX 1941. imenovan sam glavnim urednikom »Katoličkog lista«, službenog glasila Nadbiskupije zagrebačke. Moj je predšasnik dr Nikola Kolarek za svoga nasljednika predložio mene^{45a}. Ja nisam ni pitan, nego sam samo dobio dekret⁴⁶.

Ja sam mogao izbjeći uredništvo »Katoličkog lista«. Mogao sam reći: Umoran sam i izmučen nakon spiritualske službe, ali sam si mislio: Dekret je znak povjerenja s najviše duhovne strane, a povjerenje treba cijeniti makar i uz velike žrtve. Kao urednik pisao sam principijelno, načelno. Svuda i sva gdje zastupao sam interese katoličke Crkve i hrvatskoga naroda.

Moj je pomoćnik u uredništvu bio dr Josip Buturac. On je naš povjesničar i arhivista. Bio je namješten i nakon rata u Državnom arhivu. Tamo su ga cijenili i poštivali. U arhivu je i mirovinu stekao. U uredništvu smo se lijepo slagali. On je pročitao moje sastavke, a ja njegove, prije nego su išli u tisk. Pazili smo da budemo objektivni i pravedni^{46a}.

^{45a} Dr Nikola Kolarek, zagrebački kanonik, varaždinski arhidiakon, rodio se 6. XII 1898. u Zagrebu; umro je 26. V 1968. u Kopr. Bregima; sahranjen je 28. V 1968. u grobnici Prvostolnog kaptola na Mirogoju u Zagrebu.

(Dr Janko Oberški. + Dr Nikola Kolarek. Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, god. 1968, broj V, str. 74—75).

⁴⁶ Dokumenti Msgr. dra Janka Penića, ..., br. 52.

^{46a} Kratki životopis dra Josipa Buturca i popis njegovih objavljenih radova do god. 1968. nalaze se u knjizi: Dr Josip Buturac, Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima ili sv. Ćirila i Metoda 1868—1968, Zagreb 1969, str. 73—75.

Zadnji broj »Katoličkog lista« izašao je u svibnju 1945, a ja sam službeno razriješen dužnosti glavnog urednika 16. VI 1945.⁴⁷

Hoće li uskrsnuti »Katolički list«? Mnogi svećenici žale za njim, i kažu da se nakon rata još nije pojavio časopis, koji bi toliko i tako svestrano pretresao svećenička pitanja kako je to činio »Katolički list«.

10. XI 1941. imenovan sam inspektorom vjeronauka na građanskim i srednjim školama u zagrebačkoj nadbiskupiji⁴⁸, a početkom 1942. članom ispitnoga povjerenstva za profesorske ispite. U tom sam svojstvu ostao do 8. V 1945.⁴⁹

Od 1947. do uključivo 1957. — dakle punih 11 godina hodao sam na Mariju Bisticu i bio gotovo na svakom proštenju. Na Bisticu sam išao svojom slobodnom voljom. Tamo sam vršio službu ispovjednika, propovjednika, a neko sam vrijeme bio i izaslanik Nadbiskupskog duhovnog stola za nadzor nad čitavim poslovanjem — duhovnim i materijalnim. Na M. Bistrici puno sam propovijedao. Izrekao sam preko 340 propovijedi. Jedne godine — 1949. — izrekao sam sâm sve proštenjarske propovijedi — u svemu 111.

U početku je bilo vrlo teško propovijedati na Bistrici. Nije bilo razglasa pa sam se morao nadvikivati s proštenjarima koji su izvan crkve pjevali hodočasničke pjesme. Kasnije, kad je postavljen razglas bilo je mnogo lakše.

Jedne sam godine — uslijed napornog propovijedanja — dobio čak i polip u grlu. Nisam bio prehladen, a grlo mi je ipak neprestano hrapalo. Pošao sam na pregled grla dru Scherzeru, a on mi odmah reče: To je profesionalna bolest; sigurno puno predajete. A ja mu odgovorim: puno propovijedam. Polip je izvadio i ranicu dezinficirao. Polip je dao na analizu — međutim ništa opasna — sve je dobro svršilo⁵⁰.

Na Bistrici me silno dirala i dizala pobožnost naših hodočasnika, napose našega seljačkog svijeta. Nakon ispovijedanja popeo sam se na prvi kat u svećeničko prenočište i kroz prozor promatrao pobožnosti hodočasnika. Bilo je dirljivih

⁴⁷ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 61.

⁴⁸ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 53.

⁴⁹ Osobnik Msgra. dra Janka Penića. Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu.

⁵⁰ Polipi, tumori sluznica, koji rastu na peteljci, a sve se više proširuju i izbočuju u unutrašnjost šupljine organa. (Popularni medicinski leksikon, Zagreb 1954, str. 775).

prizora. I kameno srce bi se smekšalo! Svaki pohod na Bisticu bio mi je ugodna duhovna injekcija!

Arhiđakon Gušća i Svetačja

9. V 1947. imenovan sam arhiđakonom Gušća i Svetačja⁵¹. Ovaj arhiđakonat ima 4 dekanata: Pakrački, požeški, novogradiški i novokapelački. I 52 župe — zapravo osrednja bis-

⁵¹ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 62.

Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu.

Br. 43/47 Pr.

Zagreb, 9. V 1947.

Dr Franjo Salis, ordinarij sede impedita, imenuje kanonika dra Janka Penića, **gušćansko-svetačkim arhiđakonom**. Izvornik.

*

Arhiđakon. Grčka imenica »arhidiakonos« složena je od dvije riječi: arhi + diakonos.

Latinska imenica »archidiaconus« (arhiđakon) preuzeta je iz grčkog jezika.

Arhiđakon je nadslužitelj, nadđakon ili prvi između đakona, »biskupovo oko i ruka«.

Tkogod želi upoznati razvitak prava i dužnosti arhiđakona, od apostolskih vremena do 1914, neka posegne za člankom dra Ferde Belaja »Arhiđakon«. (Katolički list, 65/1914, br. 24, str. 279—281; br. 25, str. 291—292).

*

Zagrebačka je biskupija osnovana oko god. 1094. Njezino je područje veliko. Od najstarijih vremena bila je biskupija podijeljena na arhiđakonate (područja), arhiđakonati na dekanate (kotare), dekanati na župe.

Sačuvao se popis arhiđakonata, dekanata i župa iz god. 1334.

Zagrebačka je biskupija bila prvotno podijeljena na 12 arhiđakonata, a kasnije na 15:

1. Gora; 2. Zagorje; 3. Gušće; 4. Svetačje; 5. Katedrala; 6. Bekšin; 7. Komarnica; 8. Čazma; 9. Dubica; 10. Gorica; 11. Kalnik; 12. Turopolje; 13. Vrbovec; 14. Varaždin; 15. Vaška.

Zagrebačka nadbiskupija ima danas 20 kanoničkih mjesta. Od tih 20 mjesta 11 mjesta zauzimaju kanonici-arhiđakoni.

Glavna je dužnost arhiđakona da svake godine barem jedanput kanonski pohodi dekanatske župe svoga arhiđakonata. Druge župe svoga područja ima kanonski pohoditi barem jedanput u 5 godina.

O svom pohodu ima pismeno izvijestiti Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu.

kupija⁵². Jedan je od najvećih i najudaljenijih od Zagreba. Slavonija u svakom pogledu. Nikada prije nisam bio u Slavoniji da bi je pobliže razgledao i upoznao pa sam se — da pravom kažem — i bojao preuzeti arhiđakonat Gušća i Svetačja.

Zadnja je arhiđakonska vizitacija (obilazak) bila ovdje 1804. Međutim, ni tu vizitaciju nije obavio sam arhiđakon iz Zagreba, nego je zamolio novogradiškog župnika, da je on obavi i u Zagreb arhiđakonu pošalje izvještaj, koji će onda arhiđakon predati Duhovnom stolu. Razumljivo je da nekada arhiđakoni nisu baš često hodali po svojim arhiđakonatima. Ceste vrlo loše, putovi neprohodni, a saobraćajna sredstva slaba ili nikakva. Ako je k tome arhiđakon bio još i stariji i boležljiviji čovjek, arhiđakonska je vizitacija bila skopčana i sa životnom opasnošću. Ići u ona vremena u arhiđakonat Gušća i Svetačja bilo je tako kao da se putuje preko oceana!

Ja sam do sada obavio 2 arhiđakonske vizitacije u svom arhiđakonatu Gušća i Svetačja. Prvu u svibnju 1954. i u svibnju 1955., a drugu u svibnju 1964. i u svibnju 1965. Za svaku sam trebao 2 puna svibnja bez prekida. Ja sam — nakon 150 godina — prvi arhiđakon koji je obišao arhiđakonat Gušća i Svetačja.

Kad su župnici navijestili vjernicima da će doći arhiđakon i obavljati arhiđakonsku vizitaciju, župljani — vjernici su bili iznenađeni. Za pojam kanonika su znali. To je čovjek svećenik koji vrši službu u Zagrebu kod Duhovnog stola, ali pojam arhiđakona bio im je posve nepoznat. Nakon dugog objašnjavanja konačno su ipak shvatili o čemu se radi. Aha, to je vaša kontrola! Da — tako nekako — odgovoriše župnici.

(Dok sam radio na bilješci o arhiđakonu, bilješka je pre-rasla u članak. Članak ima 10 stranica. Odlučio sam ga objelodaniti u svojoj 7. knjizi »Žumberački kalendar 1977« pod naslovom: »Arhiđakoni u Zagrebačkoj nadbiskupiji i Križevačkoj biskupiji«).

*

Gušće i Svetačje. Arhiđakonat Gušće obuhvaća pakrački i požeški dekanat. Arhiđakonat Svetačje obuhvaća novogradiški i novokapelski dekanat.

⁵² Dekanat, crkveno okružje ili crkveni kotar, sastoji se od više župa.

Arhiđakonat, crkveno područje, sastoji se od više dekanata.

Zašto sam odabrao baš mjesec svibanj? U svibnju su svećenici redovito svaki kod kuće u svojoj župi radi obavljanja svibanjskih pobožnosti. U svibnju nije više zima, a ni vruće, premda je bilo u sobama više hladno nego toplo. A najvažniji je razlog bio da se mogu prigodom svibanjskih pobožnosti predstaviti i vjernicima, da i oni — bar jedanput u životu — vide arhiđakona. Zato sam gotovo u svakoj župnoj crkvi propovijedao bilo kod svibanjske pobožnosti ujutro bilo navečer, prema tome kada se u kojoj crkvi drži svibanjska pobožnost.

Ja kajkavac, Slavonci štokavci. Odmah su primijetili da sam kajkavac. Bilo je to baš u Novoj Gradiški 2. V 1954. Bila je nedjelja. Nakon Mise i propovijedi vjernici izlaze iz crkve i među sobom govore za mene: »Ovaj je gospodin sigurno iz gornjih krajeva — po govoru se pozna«.

Svuda sam po župama hodao sâm — bez pratnje dekana da mogu razgovarati sa svakim svećenikom u 4 oka — bez svjedoka. Sve sam pregledao, pa i gospodarstvo. Iskreno kažem, više sam našao nego očekivao. I crkve i župni uredi i katehizacija djece — sve me je ugodno iznenadilo. Crkve čiste i uredne, snabdjevene svim potrebnim inventarom. U župnim uredima sve knjige uredno vođene. A djeca oko svećenika baš kao oko oca. Odnosi svećenika prema vjernicima neposredni — upravo topli i srdačni. Slavonci su iskreni i otvoreni. Što kani to ti reče — nema kod njih pretvaranja ni namještenosti.

Na jednoj sam župi pitao vjernike: »Kako ste zadovoljni sa župnikom?« Rekoše mi: »Gospodine, već je star i nemoćan. Dajte mu kapelana; kapelan neka radi, a on neka počiva i miruje. Kod nas je ostavio mladost i muževnost pa neka se kod nas i doživi«. Lijepo i plemenito! Drugdje bi rekli: Star je i bolestan — neka ide u škart. Kolika razlika između župljana Slavonaca i drugdje!

Na drugoj župi pitam župljane: »Kako se slažete s mladim upraviteljem?« »Gospodine, dobar on nama ali i mi njemu!« »To rado čujem i to ću staviti u zapisnik i Duhovni stol izvijestiti; samo nastavite i dalje tako. Budite si dobri među sobom kako su si u dobroj obitelji dobri među sobom otac i djeca«.

U trećoj župi pitam: »Kako odnosi s mladim upraviteljem?« Jedan od nazočnih župljana — oko 60 godina — reče: »Ja promatram naše i strane župnike već 50 godina, ali ovako

dobroga još nije bilo!« Ja veselo prihvatim ovu lijepu izjavu i nadodam: »To će doći u zapisnik, to će rado čitati Duhovni stol. Za Duhovni stol nema većeg veselja nego kad čuje da se na kojoj župi lijepo slažu župnik i župljani!«

Samo sam u jednoj župi morao intervenirati i tražiti da se mladog upravitelja makne sa župe, jer nije dorastao svećeničkoj službi. Međutim, taj nije svršio u Zagrebačkom sjemeništu nego je preuzet iz druge biskupije.

Inače u arhiđakonatu ide sve mirno i glatko. Nema ni svađa ni spletki. Arhiđakon je sretan da ne mora u arhiđakonatu radi istraga ili mirenja. Ako i nastane kakvi spor, rješavaju ga među sobom sami svećenici. A arhiđakon, kad ide u arhiđakonatu, ide uvijek po svetom poslu: sv. Misa, propovijed, korona, sastanak svećenika, ili koji blagoslov. Zato i ide rado u arhiđakonatu i što je stariji sve radije ide u Slavoniju.

Nakon obiju arhiđakonskih vizitacija držao sam kao rektor Bogoslovske sjemeništa kroz nekoliko večeri bogoslovima puncta meditationis (točke razmatranja) o svemu što sam opazio i doživio na arhiđakonskim vizitacijama. Bilo je to iz prakse za praksu. Bilo je kojiput i veselo i živo i zorno da si bogoslovi lakše dočaraju kud je rektor kao arhiđakon hodao, što je zapazio i čime se svećenici bave!

Kler je mnogo prepatio za vrijeme drugog svjetskog rata. Ipak su svećenici ustrajali i izdržali. Svaka im čast! Svećenika je malo a dužnosti puno, pa su svećenici izmučeni i ispaćeni, a ipak su vedri i gledaju u bolju budućnost!

Kasnije kad sam promaknut na kolumnu (dostojanstvo) — kanonika kantora ili pojca^{52a}, zadržao sam i dalje svoj

arhiđakonatu ali s naslovom: Namjesni arhiđakon Gušća i Svetačja^{52b}.

Rektor Nadbiskupskog bogoslovske sjemeništa

Školske godine 1950/51. vršio sam opet službu spirituala u Bogoslovskom sjemeništu, sada već kao kanonik, mjesto spirituala dra Josipa Salača⁵³.

Kanonik-pojac ili kanonik-kantor u Prvostolnom kaptolu zagrebačkom treći je dostojanstvenik ili kolumna (stup).

Njegova je dužnost predlagati Kaptolu da bi Kaptol imenovao za Prvostolnu crkvu:

- organistu (orguljaša), koraliste (pjevače);
- nadzirati njihov rad, naročito rad ravnatelja kora ili zborara.

Kanonik-pojac vrši nadzor nad bogoslužjem u Prvostolnoj crkvi.

Njegova je dužnost instalirati ili svečano uvesti u crkvenu službu novoimenovane kolumne, čazmanskog prepozita (prepošta) te arhiđakone.

(Opširnije o kanoniku-kantoru može se čitati u ovim djelima:

Ivan Krst. Tkalčić, Povjestni spomenici zagrebačke biskupije, knjiga druga, Zagreb 1874, str. 80—83.

Statuta Capituli et Collegii Praebendariorum Zagrabiensium cum Decretis Ecclesiae Cathedralis Zagrabiensis anno 1852. recompacta, Zagrabiae 1912, p. 66—67.

Statut Prvostolnog Kaptola zagrebačkog (pisaćim strojem), str. 6—7 („Statut ...“ se nalazi u Prvostolnom Kaptolu, Kaptol 27, Zagreb. Fotokopije „Statuta ...“ nalaze se kod Milka Predovića, Ćirilometodska 1, Zagreb).

Dr Lovro Radičević, kapt. arhivar. Zašto kod nas instalaciju novoimenovanih kanonika obavlja kanonik pojac. Katolički list, 59/1908, br. 28, str. 336—337).

^{52b} **Namjesni arhiđakon** obično je kanonik. Imenuje ga Ordinarij (Oblasnik) za vrijeme nemoći kojeg arhiđakona ili kad je arhiđakonsko mjesto ispražnjeno dugo vremena. Može biti i treći slučaj. Kanonik-arhiđakon Msgr. dr Janko Penić promaknut je 6. VIII 1964. na čast ili dostojanstvo kanonika-pojca. Zadržao si je i dalje svoj arhiđakonatu, ali od 6. VIII 1964. s naslovom: namjesni arhiđakon Gušća i Svetačja.

⁵³ **Msgr. dr Josip Salač**, naslovni biskup Balijana, pomoćni biskup zagrebački, generalni vikar, biskupski vikar za sjemeništa, predsjednik liturgijske komisije, veliki penitencijar. Rodio se 22. I 1908. u Daruvaru. Umro je 19. XII 1975. u Zagrebu. Sahanjen je 22. XII 1975. u grobnici Prvostolnog kaptola zagrebačkog na Mirogoju u Zagrebu.

^{52a} Dokumenti Msgr. dra Janka Penića, ..., br. 74.

Castel Gandolfo, blizu Rima, 6. VIII 1964.

Papa Pavao VI. imenuje kućnog prelata dra Janka Penića **kanonikom-pojcem** Prvostolnog kaptola zagrebačkog. Latinski izvornik.

*

Imenovanja i premještaji. Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, god. 1965, br. 10, str. 142.

*

Na Petrovo, 29. VI 1951. bilo je po običaju ređenje za prezbitarat (svećeništvo), kod kojega sam i ja sudjelovao. Mislio sam, da je s ređenjem završila i moja služba u Sjemeništu. Međutim, cijelu je ovu godinu, a i godinu prije, bilo burno u Sjemeništu. Cijelo je poglavarstvo — osim ekonoma Rudolfa Pukljaka — moralo odstupiti⁵⁴. U sastav se novoga poglavarstva nitko od svećenika nije dao.

Nakon dugih konzultacija (vijećanja), novo je sjemenišno poglavarstvo sastavljeno ovako: Ja sam imenovan rektorom 25. VIII 1951;⁵⁵ dr Antun Grščić vicerektorom 31.

Umro je Mons. dr. Josip Salač, pomoćni biskup zagrebački i Generalni Vikar. Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, 63/1976, br. 1, str. 1—2.

Nagovor zagrebačkog nadbiskupa dra Franje Kuharića. Zadušnica u Katedrali za biskupa mons. Josipa Salača 22. prosinca 1975. Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, 63/1976, br. 1, str. 3—6.

Dr Antun Ivandija. In memoriam biskupu dru Josipu Salaču. Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, 63/1976, br. 1, str. 7—8.

Đuro Puček. In memoriam biskupu dr. Josipu Salaču. Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, 63/1976, br. 1, str. 8—10.

*

Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 64.

Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu; broj 21 — Pr — 1951. Zagreb, 26. I 1951.

Dr Franjo Salis, ordinarij sede impedita, imenuje kanonika dra Janka Penića duhovnikom Nadbiskupskog bogoslovskog sjemeništa u Zagrebu. Izvornik.

⁵⁴ Rudolf Pukljak, prebendar Prvostolne crkve zagrebačke, ekonom Nadbiskupskog dvora, rodio se 28. II 1912. u Tuhlju.

⁵⁵ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 65. Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu; br. 168 — Pr — 1951. Zagreb, 25. VIII 1951.

Dr Franjo Salis, ordinarij sede impedita, imenuje kanonika dra Janka Penića ravnateljem Nadbiskupskog bogoslovskog sjemeništa u Zagrebu. Izvornik.

*

Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 66. Zagreb, 12. I 1955.

Dr Franjo Šeper, zagrebački nadbiskup-koadjutor, na zahtjev Apostolske nunciature u Beogradu (od 25. XII 1952; br. 4320/52) imenuje:

VIII;⁵⁶ Dragutin Kociper spiritualom 31. VIII;⁵⁷ ekonomiju je i dalje vodio dosadašnji ekonom Rudolf Pukljak. Kad sam tadašnjem Ordinariju Sede Impedita barunu dru Franji Salis-Seewisu htio nešto reći, on me predusretne i reče: »Molim Vas, nemojte ništa govoriti, nego uzmite dekrete Vi i Vaši suradnici, dekrete stavite u džep, i na posao in nomine Domini!«⁵⁸

Nikada u životu nisam uzmaknuo, makar kako teško mi bilo, pa ni ovom zgodom. Sazvao sam odmah poglavarску sjednicu, upoznao supoglavare sa stvarnim stanjem i naglasio: »Imajmo potpuno povjerenje jedan u drugoga, budimo složni i jedinstveni!« Kasnije, kad je zatvoreno Splitsko sjemenište, primio sam sve splitske bogoslove u Zagrebačko sjemenište. Imali smo u Sjemeništu bogoslova iz svih biskupija na području hrvatskoga jezika. Vrijeme je odmicalo, prilike su se u Sjemeništu stišavale. I bogoslovi su se među sobom lijepo odnosili, živjeli su kao jedna obitelj. Bogoslovi iz dalmatinskih biskupija toliko su se bratski susretali i pazili sa zagrebačkima, da se nigdje nije ni opažala razlika.

Dr Grščić je budno pazio da se točno i savjesno vrši dnevni red. Budu li se mladići već kao bogoslovi privikli

1. dra Stjepana Bakšića, generalnog vikara Zagrebačke nadbiskupije,

2. dra Janka Penića, ravnatelja Nadbiskupskog bogoslovskog sjemeništa,

— da dr Bakšić, a poslije njega dr Penić upravljaju Zagrebačkom nadbiskupijom, ako bi prema kanonu 429. Crkvenog prava katoličke Crkve nastupilo onemogućenje biskupske vlasti. Latinski izvornik.

*

Dr Bonaventura Duda OFM. + Dr Stjepan Bakšić. Bogoslov-ska smotra, 33/1963, br. 2, str. 144—148.

⁵⁶ Dr Antun Grščić, profesor pri katedri crkvene povijesti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, župnik crkve sv. Ivana Krstitelja u Zagrebu. Rodio se 27. V 1913. u Križevcima.

⁵⁷ Dragutin Kociper, župnik. Vidi bilješku br. 25.

⁵⁸ Dr Franjo barun Salis-Seewis, prepozit Prvostolnog kaptola zagrebačkog, pomoćni biskup i generalni vikar zagrebački, ordinarij zagrebački sede impedita 1946—1954. Rodio se 15. I 1872. u Karlovcu. Umro je 27. X 1967. u Zagrebu. Sniva vječni san u grobnici Prvostolnog kaptola zagrebačkog na Mirogoju u Zagrebu.

savjesnom vršenju sjemenišne discipline, bit će i kasnije kao svećenici točni i savjesni, a to je lijepa odlika svakog svećenika — rezonirao je, umovao je dr Grščić. Sasvim opravdano. Sam je bio visoko obrazovan i discipliniran, u svom svećeničkom životu na visini, pa je s pravom mogao i od bogoslova tražiti red.

Kociper je prije spiritualske službe bio kapelan u Velikom Bukovcu, pa u Selnici, Varaždinskim Toplicama i kod sv. Marka u Zagrebu, a župnik u Trnju kod Krista Kralja. Stekao je golemo dušobrižničko iskustvo. Naobrazbu je imao vrlo veliku i puno je čitao. Po temperamentu kolerik s malom primjesom sangviničnosti. Nastupao je uvijek muževno, govorio je sadržajno i uvjerljivo — pa su i bogoslovi kao inteligentni mladići sve te lijepe njegove kvalitete brzo upoznali i cijenili.

Naš dobri ekonom Pukljak bio je tipični ekonom. Davao je bogoslovima u hrani i inače što je dati mogao, ali ne previše, jer obilje ne bi odgojno dobro djelovalo. Mnogi će kasnije kao svećenici živjeti skromno pak bi teško osjećali svoj skromni položaj kad bi već u sjemeništu navikli na obilje. A k tome nije bilo ni odakle davati bogoslovima nešto više i obilnije. Pukljak je često skočio u Austriju, Švicarsku, Njemačku, u Italiju i Rim pa je i svojim ličnim vezama mnogo privrijedio Sjemeništu.

Kociper napušta Sjemenište već 1954. i vraća se na župu Krista Kralja. Za nagradu za uspješno djelovanje u Sjemeništu dobiva naslov začasnoga kanonika.

Godinu kasnije — 1955. — ostavlja Sjemenište i dr Grščić i postaje župnikom Sv. Ivana u Novoj Vesi. Kao župnik sv. Ivana sagradio je vrlo lijepi župni dvor. To je zapravo ukusna i ljupka vila! Kod gradnje župnoga dvora došla je do izražaja njegova velika sposobnost, njegov profinjeni ukus i upravo željezna ustrajnost.

Na mjesto Kociperovo došao je opet za spirituala dr Josip Salač.

Msgr. Franjo Kuharić. In memoriam Preuzvišenom gospodinu dru Franji Salis-Seewisu. Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, god. 1967, prilog br. V, str. 104—107.

Dr Janko Penić. Nadgrobni govor biskupu dru Franji Salis-Seewisu. Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, god. 1967, prilog br. V, str. 107—109.

Na mjesto Grščićevo je došao dr Josip Kribl⁵⁹.

Dr Salač je bio duhovnik od 1948—1950. Ponovno je imenovan duhovnikom u listopadu 1954. i izdržao na tom važnom položaju do rujna 1969. On je bio kroz čitavu gimnaziju vanjski đak. Nakon mature je neko vrijeme bio i činovnik na pošti. Pozna ljude u svijetu vrlo dobro. Dobar je psiholog. Kao duhovnik je bio realan. Računao je s ljudima kakvi jesu. Kad je komu od bogoslova savjetovao da ostavi sjemenište, bogoslovi bi ga poslušali i nije bilo prigovora njegovim sudovima. U nagovorima je bio ozbiljan i dostojanstven, u saobraćaju fin i susretljiv, a u čitavom životu malo povučen i tih, što ga je u njegovoj službi još više činilo privlačivim. Posebno su ga veselili sveti obredi. Za rubrike, upute ili propise za obavljanje obreda, imao je naročitu volju i sposobnosti, pa je i na bogoslove djelovao da su pazili na rubrike. Za svećenike, koji svršavaju bogoslovski odgoj u Zagrebačkom sjemeništu, može se mirne duše reći da poznaju rubrike i da ih točno vrše.

Dr Kribl je postao vicerektorom vrlo mlad. Imao je tek 31 godinu života i 7 godina svećeničkih. Imenovan je 1955. i vršio službu vicrektora do rujna 1969. Služba vicrektora odnosno prefekta, kako su nekada prije zvali vicrektora, je vrlo nezahvalna. On ima preko sebe sjemenišnu disciplinu i kao takav mora se pojedinim bogoslovima i zamjeriti. Najveći postotak bogoslova su dobri, vrijedni i plemeniti mladići. Sami sebe nadziru u vršenju discipline. Zapravo i ne bi trebali vicrektora. Stanoviti postotak je takvih, koji vrše kućni red ali ih treba nadzirati i od vremena do vremena upozoravati na nedostatke. Priznaju nedostatke i ispravljaju ih — idu u odgojnom pogledu naprijed. Ali ima i takvih, iako ih je malo, koji svemu prigovaraju, s ničim nisu zadovoljni i stvaraju lošu atmosferu u zajednici. Takvi redovito uzmu na zub vicrektora, jer ih poziva na red radi kršenja kućnoga reda. Dr Kribl — kakogod je bio mlad — bio je smiren i staložen. Šutljiv i oprezan. Ni kod većih izgreda nije se dao izbaciti iz kolotečine. Znao se i mogao se svladati toliko da nikad nije došlo do eksplozije. Uz vicrektorsku službu još

⁵⁹ Dr Josip Kribl, svećenik, začasni prisjednik Nadbiskupskog duhovnog stola u Zagrebu, profesor pri katedri filozofije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Rodio se 12. I 1924. u Miklešu, župa Bukovica.

se spremao i za fakultet, pak ga je taj obostrani napor silno umarao i iscrpljivao.

Danijel Labaš je imenovan pomoćnim vicerektorom god. 1967. Vršio je ovu službu samo 2 godine — do rujna 1969. — kad je cijelo poglavarstvo izmijenjeno. Mladić je sposoban, duhovan i skroman. Nastojao se približiti bogoslovima što mu je i uspijevalo, jer je i sam tek nedavno izašao iz sjemeništa⁶⁰.

Odmah na početku rektorske službe opazio sam da si bogoslovi čak i kruh kupuju u gradu. Znak da im nije bilo dovoljno ono hrane što im je pružalo Sjemenište. To me je neobično boljelo. Jednako i moje supoglavare. Živjeli smo u poratno vrijeme s teškim ratnim posljedicama. Kolikogod se mučio Nadbiskupski duhovni stol da dade bogoslovima što najviše dati može, a trudili su se i strani biskupi koji su svojih bogoslova imali u našem Sjemeništu, ipak nije bilo dosta, pa su si bogoslovi — već prema mogućnostima — i sami kupovanjem hrane nastojali popuniti sjemenišni manjak u hrani. Mi smo poglavari puno i često vijećali o tom teškom i bolnom pitanju. Konačno je pala sretna misao. Pokušajmo s kolektom, sabiranjem živežnih namirnica kod našega seljačkog svijeta. Seljački svijet nema novaca, ali živeža ima. Ali je bilo pitanje da li će naš svijet razumjeti potrebe Sjemeništa; i još više: koliko će za Sjemenište osjećati? Iskreno kažem: bili smo vrlo skeptični.

Molili smo župnike neka razjasne vjernicima kako se Sjemenište nalazi u teškom stanju. Neka upozore ljude, da naši bogoslovi redovito potječu iz obitelji s brojnog djetom, gdje roditelji, uz najbolju volju, ne mogu djeci u školama pružiti sve što djeci treba. Da su bogoslovi njihovi budući kapelani i župnici — njihovi dušobrižnici. Da su bogoslovi najvećim dijelom baš seljački sinovi i kad svrše opet dolaze na selo i žrtvuju se za selo više nego ikoji školovani stalež. Župnici su se spremno i rado odazvali našem apelu, pozivu, i prikazali potrebe Sjemeništa u pravom svjetlu. Narod je odlično shvatio o čemu se radi i veselo nam izašao ususret. Već je prva kolekta bila obilna! Sjemenište je dobilo pšenice, kuku-ruza, krumpira i drugog povrća — preko očekivanja. Sve to iz zapadne Hrvatske, a iz istočne Hrvatske mesa i masti —

⁶⁰ Danijel Labaš, župnik crkve sv. Blaža u Zagrebu, rodio se 28. I 1936. u Golubovcu, župa Lohor.

upravo obilno! I slijedeće su kolekte jednako uspijevale. Kolekte se vrše svake godine. Vjernici su se već navikli na njih i rado pomažu Sjemenište. Naišli smo na veće razumijevanje nego što smo očekivali!

Ja sam kao rektor često zalazio u provinciju među svećenike, imao sv. Mise i propovijedi da se tako odužim i svećenicima i vjernicima za lijepe i plemenite usluge što ih čine Sjemeništu.

U samom Virju bio sam kroz 9 godina na blagdan sv. Martina i imao poldanju sv. Misu i obje propovijedi: kod rane i poldanje sv. Mise i kod svake se propovijedi u ime Sjemeništa zahvalio dobrim vjernicima župe Virje, jer smo iz Virja svake godine dobili 4—5 kamiona živežnih namirnica.

Da Sjemenište pokaže pažnju i zahvalnost svećenicima uredili smo u Sjemeništu svećeničko prenočište, u kom je mogao prenočiti svaki svećenik kad je došao u Zagreb, a puno i puno puta su se njime posluživali i strani svećenici. Povrh toga omogućili smo svećenicima da dobiju i hranu u Sjemeništu u profesorskoj blagovaoni. A bilo je i više slučajeva da je svećenik, kad je napustio bolnicu, ležao u sjemenišnoj bolnici dok se je oporavio i mogao na kućnu njegu u svom domu.

U sjemeništima sam vršio tri službe: U Dječaćkom sjemeništu na Šalati bio sam prefekt 4 godine, u Bogoslovskom sjemeništu na Kaptolu 29 bio sam spiritual 7 godina i kasnije rektor 18 godina. U svemu sam u sjemeništima bio 29 godina poglavar. Bogoslovsko sjemenište na Kaptolu postoji od 1569. — dakle punih 400 godina. Koliko znam, nitko nije bio rektorom 18 godina kao ja i nijedno cjelokupno poglavarstvo nije bilo na vodstvu Sjemeništa ovako dugo kao mi: Salač, Kribl, Pukljak i ja. Rektorom sam bio do 19. IX 1969. Nakon toga sam se povukao u svoju kuriju Kaptol 19.

Ovlast iz Rima za dijeljenje sakramenta sv. Potvrde imao sam o godinama: 1963., 1966., 1968., 1969. i 1970. Kroz sve to vrijeme dijelio sam sv. Potvrdu u 85 župa⁶¹.

⁶¹ Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 73. Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu. Br. 52/Pr. Zagreb, 12. VI 1963.

Dr Franjo Šeper, nadbiskup, javlja Monsu. dru Janku Peniću kako je Sveti Otac udovoljio nadbiskupovoj molbi te daje Monsu.

Kao kanonik držao sam korizmene propovijedi 1947. u katedrali; 1948. u Varaždinu u župnoj crkvi; 1949. u Zagrebu kod sv. Marije; 1950. u Zagrebu kod sv. Josipa; 1951. kod sv. Blaža u Zagrebu; 1952. kod sv. Marka u Zagrebu i 1961. opet u katedrali.

22. VII 1958. imenovan sam kućnim prelatom Sv. Oca Pape⁶².

dru Peniću ovlast podjeljivati sv. Potvrdu do kraja godine 1963. Za vrijeme podjeljivanja sv. Potvrde smije upotrebljavati mitru. Izvornik.

*

Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 80.
Zagreb, 2. VII 1966.
Br. 84 (Pr) 1966.

Dr Franjo Kardinal Šeper, zagrebački nadbiskup, delegira ovlast dru Janku Peniću da isti može dijeliti sv. Potvrdu za vrijeme dok traje dijeljenje iste u požeškom dekanatu. Izvornik.

*

Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 83.
Nadbiskupski duhovni stol, Zagreb.
Broj 57/Pr.
Zagreb, 17. VI 1968.

Msgr. Franjo Kuharić, generalni vikar, izvješćuje Msgra. dra Janka Penića da je — na zamolbu dra Franje Kardinala Šepera, zagrebačkog nadbiskupa — Sv. kongregacija za disciplinu sakramenata podijelila Msgru. dru Peniću ovlast dijeljenja sv. Potvrde tokom cijele 1968. godine na području zagrebačke nadbiskupije. Izvornik.

⁶² Dokumenti Msgra. dra Janka Penića, ..., br. 70.
Rim, 22. VII 1958.

Papa Pijo XII. imenuje dra Janka Penića kućnim prelatom, naslovnim dostojnikom Papinskog Doma. Latinski izvornik.

(Odlikovanja. Službeni vjesnik Nadbiskupije zagrebačke, god. 1958, br. 5, str. 24).

Kućni prelat ima pravo na grb.

*

Constitutiones Apostolicae Recentiores de Protonotariis Apostolicis, Praelatis Urbanis et aliis qui nonnullis privilegiis Praelatorum propriis fruuntur, Typis Polyglottis Vaticanis MCMLVI, p. 21.

Milko Predović,
urednik »Žumberačkog kalendara«.

Uvijek sam se pouzdavao u pomoć Božju, tako i sada. Početkom 1977. godine želio bih izdati svoju novu knjigu: *Sabrana djela, II.*« Htio bih i tom knjigom, kao i već izdanim, obradovati svoje drage i poštovane čitatelje.

Komentar ili bilješke uz »Autobiografiju ...« Msgra. dra Janka Penića, zagrebačkog kanonika i hrvatskog pisca.

Komentar ili bilješke (1—62) uz »Autobiografiju ...« Msgra. dra Janka Penića sastavio je **Milko Predović**, urednik »Žumberačkog kalendara«.

Pod mudrim rukovodstvom preuzvišenog gospodina biskupa **Msgra. dra Josipa Lacha** radio sam od 5. X 1970. do 14. VIII 1975. na povijesti:

- Zagrebačke nadbiskupije,
- Križevačke biskupije,
- područja Jaske, Samobora i Žumberka.

U tom vremenskom razdoblju često sam na Nadbiskupskom duhovnom stolu (Kaptol 31, Zagreb) razgovarao o raznim stvarima s presvijetlim gospodinom Msgrom, drom Jankom Penićem. Za mene su ti razgovori bili dragi i poučni.

Jednoć sam Presvijetlom predložio, da bi bilo dobro kada bi se njegovoj »Autobiografiji ...« dodao komentar ili bilješke. Presvijetli je to odobrio. Predao mi je svoje dokumente. Proučio sam ih i počeo slagati bilješke (1—62).

Čini mi se da bilješke (1—62) podupiru i rasvjetljuju tekst ove zanimljive »Autobiografije ...«.

*
*
*

- U knjizi »Dr Janko Penić, Sabrana djela, II.« nastavljaju se:
- autobiografija ili opis vlastitog života Msgra. dra Janka Penića;
- komentar ili bilješke istoj autobiografiji.

POPIS SLIKA

Msgr. dr Janko Penić, zagrebački kanonik-pojac, hrvatski pisac.

[Slika u boji na 2. stranici korica. Opis odjeće: crni talar (reverenda) do gležnja, ohrubljen crvenim vrpčama; pojas crvene boje; oko vrata pantlika na kojoj visi kanonička zvijezda].

Msgr. dr Janko Penić, zagrebački kanonik-pojac, hrvatski pisac.

[Slika u boji na 3. stranici korica. Opis odjeće: crni talar, obrubljen crvenim vrpčama; bijela roketa (košulja) do koljena; svileni mocet (manji ogrtač) ljubičaste boje sa crvenim dugmetima; oko vrata pantlika na kojoj visi kanonička zvijezda; na glavi biret (kapa) ljubičaste boje].

Kanonička kurija, Kaptol 19, Zagreb.

[Slika u boji na 4. stranici korica. U ovoj kuriji stanuje Msgr. dr Janko Penić].

Zagreb. Katedrala, propovjedaonica, Mihael Kussa g. 1696.	10
Pogled na baziliku Majke Božje Bistričke	105
Stara župna crkva u Krašiću (godine 1912)	132
Zagreb. Katedrala, propovjedaonica, detalj: anđeo-atlant (nosač), XVII. st.	225
Msgr. dr Janko Penić, kanonik-pojac, hrvatski pisac	228
Pozdrav iz Krašića. Nova župna crkva	259
Dio odbornika Društva sv. Jeronima (god. 1940): Msgr. dr Josip Lach, biskup; Mirko Kapić, kanonik; dr Velimir Deželić ml., književnik; dr Janko Penić, duhovnik; Martin Jandroković, učitelj	261
Mokrice, dvorac	266
Erdödy, Auersperg (grbovi)	269
Nikola grof Zrinski, sigetski junak	272
Petar II. grof Erdödy, ban Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	275
Vrč Matije Gupca	279

	Strana
Spomenik generala Ivana pl. Lenkovića u Novom Mestu i grbovi mokričke gospode u 15. i 16. stoljeću . . .	282
Matilda grofica Auersperg sjedi u krugu »Četiriju godišnjih doba«, pod lipama, u Mokricama . . .	288
Grobovi u »Tihoj dolini«, ispod kapelice sv. Ane, u mokričkom parku . . .	297
Poglavlarstvo i studenti IV. tečaja Bogoslovskog sjemeništa u Zagrebu (1936. god.) . . .	306
Herbart VIII. barun Auersperg, vrhovni zapovjednik Hrvatske Krajine . . .	316
Nikola III. grof Erdödy, vlasnik Mokrica, hrvatski ban . . .	333
Nikola barun Gagern i Petar Forni, stari prijatelj Mokrica . . .	343
Fridrik barun Gagern, pisac svjetskog glasa, i njegova supruga Ruta . . .	382
Matilda grofica Auersperg rođena barunica Zois . . .	394
Nikola Gustav grof Auersperg, vlasnik Mokrica . . .	395
Roditelji Fridrika baruna Gagera: Beatrica barunica Gagern rođena grofica Auersperg i Henrik barun Gagern . . .	400
Tilda barunica Gagern . . .	402
Ivan (Hans) barun Gagern, veleposjednik, slikar, natporučnik . . .	408
Dr phil. Janko Penić (godine 1928) . . .	414
Krašić oko godine 1900. . .	417
Zadružna kuća (plemička kurija) Velikih Penića u Krašiću . . .	420
Nadgrobnni spomenik Nikole, Barbare, Stjepana i Terezije Penić na groblju u Krašiću . . .	422
Zorka Demut, učiteljica u Krašiću . . .	424
Josip Horvat, ravnaajući učitelj u Krašiću . . .	426
Stjepan Huzek, župnik u Krašiću . . .	426
Dio odbornika Društva sv. Jeronima (god. 1940): Msgr. dr Ferdo Rožić, kanonik; Msgr. dr Josip Lach, biskup; Msgr. dr Josip Lončarić, prebendar; dr Velimir Deželić ml., književnik . . .	428
Dr Pavao Lončar, kanonik, arhiđakon kalnički . . .	431
Janko Penić, bogoslov I. tečaja (god. 1920) . . .	434
Milko Predović, urednik »Žumberačkog kalendara« . . .	461

S A D R Ž A J

	Strana
Predgovor	3

I. PROPOVIJETAJE EVANĐELJE

Predgovor	9
---------------------	---

A) NEDJELJE

NEDJELJA PRESV. IMENA ISUSOVA: Moć imena Isusova	11
NEDJELJE PO BOGOJAVLJENJU:	
1. Sveta Obitelj — uzor svima obiteljima	13
2. Ženidba ustanova Božja	14
3. Satnikova živa vjera	16
4. Oluja na moru	18
5. Sijači dobrog sjemena	19
6. Zrno gorušično i kvasac	21
NEDJELJE PRIJE KORIZME:	
Sedamdesetnica: Suradnja s milošću	23
Šezdesetnica: Plodovi dobrog sjemenja — zaslužna djela	24
Pedesetnica: Vjera se temelji na ugledu Božjem	26
NEDJELJE U KORIZMI:	
1. Post i nemrs	29
2. Sveta ispovijed	30
3. Grijesi jezikom	32
4. Čudesno umnažanje kruha	34
5. Boli Isusove	35
6. Isus svečano ulazi u Jeruzalem	37
USKRSNA NEDJELJA: Krist uskrsnuvši od mrtvih više ne umire	40
USKRSNI PONEĐELJAK: Ostani s nama, jer je blizu večer	41

	Strana
NEDJELJE PO USKRSU:	
1. Tomina nevjera	44
2. Dobri pastir	45
3. Borba je ljudski život na zemlji	47
4. Isus će poslati Duha Svetoga	48
5. Svojstva uspješne molitve	50
6. Duh je Sveti učitelj istine i tješitelj	51
DUHOVSKA NEDJELJA: Dolazak Duha Svetoga	53
DUHOVSKI PONEDJELJAK: Darovi Duha Svetoga	54
NEDJELJE PO DUHOVIMA:	
1. Veličina kršćanskoga milosrđa	56
Blagdan Presv. Trojstva: U Bogu su tri osobe	57
2. Zapreke spasenju	59
3. Izgubljena ovca	60
4. Odsada ćeš loviti ljude	62
5. Pravednost farizejska i evanđeoska	63
6. Žao mi je naroda	65
7. Po njihovim ćete ih rodovima upoznati	66
8. Nepravedni upravitelj	68
9. Isus proriče propast Jeruzalema	70
10. Molitva za žive i mrtve	71
11. Sluh i govor	73
12. Ljubav	75
13. Zahvalnost	77
14. Bogatstvo	79
15. Crkva oplakuje grešnike	81
16. Bolesne ambicije	82
17. Najveća zapovijed	83
18. Uzeti čovjek	84
19. Svadbeno ruho	86
20. Svrha čudesa	87
21. Milosrđe Božje	88
22. Vlast u društvu	90
23. Veličina uskrsnuća	92
24. Svršetak svijeta — sudnji dan	93

	Strana
NEDJELJE DOŠAŠĆA:	
1. Dođi da nas spasiš, Gospodine Bože naš	96
2. Ivanovi učenici kod Isusa	97
3. Značaj sv. Ivana Krstitelja	99
4. Putovi koji vode k Bogu	100
NEDJELJA U OSMINI BOŽICA: Ovaj je postavljen na propast i uskrsnuće mnogima	103
B) BLAGDANI	
OBREZANJE GOSPODINOVO: Nova godina — novo pre- garanje za Boga i bližnjega	106
BOGOJAVLJENJE: Značenje darova Sv. triju kralja	107
SVIJEČNICA: Brojna su djeca blagoslov Božji	109
BLAGDAN SV. JOSIPA: Djevičanstvo je nad ženidbom	111
BLAGOVIJEST: Marija — djeвица i majka	112
SPASOVO: Isus uzašao na nebo	114
TIJELOVO: Presveti oltarski sakrament	115
BLAGDAN SV. APOSTOLA PETRA I PAVLA: Petrova vr- hovna vlast u Crkvi	117
VELIKA GOSPA: Uznesenje Bl. Djev. Marije na nebo	119
MALA GOSPA: Od tebe je rođeno sunce pravde Krist Bog	120
BLAGDAN KRISTA KRALJA: Kraljevstvo Kristovo nije od ovoga svijeta	122
BLAGDAN SVIJU SVETIH: Poštujte Gospoda svi sveti njegovi	123
BEZGREŠNO ZAČEĆE: Sva si lijepa, o Marijo	125
BOŽIC: Slava Bogu i mir ljudima	127
BLAGDAN SV. STJEPANA: Ljubav prema neprijatelju	128
II. ČLANCI MSGRA. DRA JANKA PENIĆA	
PRVI DIO	
ČLANCI MSGRA. DRA JANKA PENIĆA OBJELODANJE- NI U ČASOPISU »SACERDOS CHRISTI« (KRISTOV SVEĆENIK), GOD. 1936—1937.	
Svima prijateljima »Sacerdos Christi« (Kristov svećenik)	133
»Mnogo je blaženije davati, nego li primati« (Dj Ap, 20, 35)	134

	Strana
Deputacije ili izaslanstva	138
»Pro rata temporis«, C. I. C., Can. 1480. (»Po razmjeru vremena«, Kod. kan. pr., kan. 1480.)	144
»Silno svećeničko blago«	150
Crkveni računi	157

DRUGI DIO

ČLANCI MSGRA. DRA JANKA PENIĆA OBJELODA- NJENI U »KATOLIČKOM LISTU«, GOD. 1940—1944.	
Sloga	167
Milosrđe Božje. »S neba siđe dolje radi grešnika, rodi se u štali radi čovjeka«	176
Svetohranište u jubilarnoj godini	183
»Krist uskrsnuvši od mrtvih više ne umire, smrt više ne vlada njime« (Rim 6, 9)	185
Prva kršćanska vremena	191
Papa mira (Pijo XII)	194
Jubilej Pape Pija XII. (God. 1942)	198
Čari Badnje noći	203
† Franjo Vojaković, kanonik-kustos (čuvar) Prvostol- noga kaptola zagrebačkoga	207
Peta obljetnica Papine krunidbe	209
Svećeničko jedinstvo	213
Majka i dijete	218
Na povratku s bistričkoga hodočašća u Zagrebu u stol- noj crkvi 10. VII 1944. održao je dr Janko Penić, ka- nonik, slijedeću propovijed:	222

III. PRIKAZI I OCJENE MSGRA. DRA JANKA PENIĆA

PRVI DIO

OCJENE MSGRA. DRA JANKA PENIĆA OBJELODA- NJENE U ČASOPISU »SACERDOS CHRISTI« (KRI- STOV SVEĆENIK), GOD. 1936—1937.	
Runolist, kalendar 1937.	229
»Kalendar sv. Ante« za prostu god. 1937.	230
»Konnersreuth u svijetlu psihologije religije«	230

	Strana
»Crkveni Himni«	231
Emil Fiedler: Gegen Ghetto und Götzen	232
Gröber Dr. Conrad, Erzbischof von Freiburg: Gott, die Ur-Tatsache, der Ur-Grund, das Ur-Geheimnis	233
Dr. Tihamér Tóth: Der grosse Gott, propovijedi.	234
Adam Dr Karl: Die geistige Entwicklung des heiligen Augustinus	234
Korvey Elisabeth, Wie ich mit der Kirche beten lernte	235
Baur, P. Benedikt, O. S. B., Werde Licht!	236
Kösters Ludwig, S. J., Unser Christusglaube.	237
Dr. Hans Eduard Hengstenberg, Christliche Ascese	237
Josef Edmons, Glaube und Symbol	238
Gredt Josephus, O. S. B., Elementa Philosophiae Aristo- telico-Thomisticae	239
Lebendige Seelsorge	240
Principes d' Action catholique, par Paul Dabin, S. J.	241

DRUGI DIO

OCJENE I PRIKAZI MSGRA. DRA JANKA PENIĆA OBJELODANJENI U »KATOLIČKOM LISTU«, GOD. 1940—1943.	
»Duhovna Obnova«	242
Presveto Trojstvo	245
Korizmene poslanice pojedinih hrvatskih biskupa (God. 1942)	249
»Djevojački Svijet«	252
»Božji Orači«	255
Korizmene poslanice pojedinih naših biskupa (God. 1943)	258

IV. DR JANKO PENIĆ, SOLILOQUIA MOCRICENSIA ILI RAZGOVORI SA SAMIM SOBOM U MOKRICAMA GOD. 1939. I 1940.

1. Nedokučiva tajna	268
2. Čast i poštenje	271
3. Sredovječne tamnice	278
4. Prva ponoćka	280

	Strana
5. Dvije lipe	284
6. Četiri godišnje dobe	287
7. Tajanstveni križevi u šumi	295
8. Sveti Josip na livadi	300
9. »Ptice nebeske niti siju niti žanju...«	309
10. Četvero djece — četiri smreke	313
11. Slomljena jabuka	321
12. Drozdovi i divlje guske	326
13. Život u prirodi	331
14. Neobični ribolov na jezeru	339

V. RECENZIJE I PRIKAZI O DJELIMA MSGRA. DRA JANKA PENIĆA TE BILJEŠKE UZ NJEGOVA »SOLILOQUIA MOCRICENSIA« ILI RAZGOVORE SA SAMIM SOBOM U MOKRICAMA GOD. 1939. I 1940.

(I. DIO)

Uvod	346
A. DJELA (7) MSGRA. DRA JANKA PENIĆA O KOJIMA SU NAPISANE ILI RECENZIJE ILI PRIKAZI ILI BILJEŠKE	347
B. ABECEDNI POPIS OSOBA ILI NAZIV USTANOVA KOJE SU NAPISALE ILI RECENZIJU ILI PRIKAZ ILI BILJEŠKE O DJELU ILI DJELIMA MSGRA. DRA JANKA PENIĆA	348
C. RECENZIJE I PRIKAZI O DJELIMA MSGRA. DRA JANKA PENIĆA TE BILJEŠKE UZ NJEGOVA »SOLILOQUIA MOCRICENSIA« ILI RAZGOVORE SA SAMIM SOBOM U MOKRICAMA GOD. 1939. I 1940. (I. DIO)	350

	Strana
VAŽNOST AUKTORITETA U ODGOJU NARODA	
1. Dr Josip Buturac. Dr Janko Penić, Važnost auktoriteta u odgoju naroda	350
2. »Katolički list«, Dr Janko Penić, Važnost auktoriteta u odgoju naroda	351

PROPOVIJEDAJTE EVANĐELJE

3. Dr Dragutin Hren. Propovijedajte Evanđelje	351
---	-----

RAZUM I OBJAVA O BOGU

4. »Vjesnik Đakovačke biskupije«. Dr Janko Penić, Razum i objava o Bogu	352
5. As. Dr Janko Penić, Razum i objava o Bogu	353

**RAZUM I OBJAVA O BOGU
PUTOVI K BOGU**

6. Dr Janko Penić. O mojim dvjema knjigama	354
7. Dr Severin Pernek, dubrovački biskup. Pomagala za katehizaciju	356
8. »Veritas«. Pristupačni sažetak bogoslovlja	357
9. »Zvona«. Dr Janko Penić, Putovi k Bogu	358

**ŠTO BOG TRAŽI OD ČOVJEKA? (O ZAPOVIJEDIMA)
KAKO ĆE ČOVJEK OMILJETI BOGU (O MILOSTI,
SAKRAMENTIMA I MOLITVI)**

10. Msgr. Pavao Žanić, pom. biskup koadutor mostarski, javlja Msgru. dru Janku Peniću da je primio njegove dvije knjige	358
---	-----

**RAZUM I OBJAVA O BOGU
PUTOVI K BOGU**

**ŠTO BOG TRAŽI OD ČOVJEKA? (O ZAPOVIJEDIMA)
KAKO ĆE ČOVJEK OMILJETI BOGU (O MILOSTI,
SAKRAMENTIMA I MOLITVI)**

11. Dr Janko Penić, O mojim četirma knjigama	359
12. Dr Smiljan Čekada, nadbiskup i metropolita: »Penićeve knjige mogle bi se upotrebljavati kao udžbenici u sva četiri razreda gimnazije i srednjih škola«	361

	Strana
13. Msgr. Josip Pavlišić, nadbiskup riječko-senjske nadbiskupije: »Zahvala na poslanim knjigama o kršćanskoj nauci i ćudoređu«	362
14. Msgr. Matija Zvekanović, subotički biskup, javlja Msgru. dru Janku Peniću da je primio njegove 4 knjige. Izriče svoj sud o njima.	363
15. Zagrebačka nadbiskupija preporučuje četiri knjige Msgra. dra Janka Penića	364
16. Splitsko-makarska nadbiskupija preporuča spomenute 4 knjige Msgra. dra Janka Penića	364
17. Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanjska nadbiskupija preporučuje svećenicima 4 knjige Msgra. dra Janka Penića	365
18. Msgr. dr Čedomil Čekada. Dr Janko Penić: Popularna katolička teologija za svjetovnjake	366
19. Dr Antun Ivandija. Dr J. Penić — Compendium teologije na hrvatskom jeziku	370
20. Josip Antolović, Dl. Dr. Janko Penić, Propovijedi	372
21. Petar Zdravko Blajić. O Msgru. dru Janku Peniću kao bogoslovnom piscu i o njegovim četirma knjigama	374
22. Msgr. Alojz Turk. Četiri teološke knjige Msgra. dra Janka Penića	377
23. »Zvona« o zaokruženom propovjedničkom djelu Msgra. dra Janka Penića	377
24. MILKO PREDOVIĆ. BILJEŠKE UZ »SOLILOQUIA MOCRICENSIA« ILI RAZGOVORE SA SAMIM SOBOM MSGRA. DRA JANKA PENIĆA U MOKRICAMA GOD. 1939. I 1940.	

Uvod	379
----------------	-----

I . D I O

1. »Soliloquia Mocricensia«	379
2. Kratica »Msgr.«	380
3. Razgovori sa samim sobom	380
4. Pisci o Mokricama	381

	Strana
Falk barun Gagern i dr Ivan Brlić	381
Fridrik barun Gagern i Msgr. dr Janko Penić	383
5. Kako su nastala »Soliloquia Mocricensia«	387

I I . D I O

»SOLILOQUIA MOCRICENSIA« ILI RAZGOVORI SA SAMIM SOBOM U MOKRICAMA GOD. 1939. I 1940.

(Uvod)	389
1. Nedokučiva tajna	389
2. Čast i poštenje	389
3. Sredovječne tamnice	390
4. Prva ponoćka	390
5. Dvije lipe	391
6. Četiri godišnje dobe	391
7. Tajanstveni križevi u šumi	392
I. Gustav grof Auersperg	393
II. Matilda grofica Auersperg rođena barunica Zois	397
III. Henrik barun Gagern	398
IV. Beatrica barunica Gagern rođena grofica Auersperg	399
V. Tilda barunica Gagern	403
VI. Roy barun Gagern	403
8. Sveti Josip na livadi	403
9. »Ptice nebeske niti siju niti žanju...«	405
10. Četvero djece — četiri smreke	405
I. Nikola (Niko) barun Gagern	406
II. Ivan (Hans) barun Gagern	407
III. Tilda barunica Gagern	409
IV. Fridrik (Fritz, Friedrich) barun Gagern	409
11. Slomljena jabuka	411
12. Drozdovi i divlje guske	412
13. Život u prirodi	412
14. Neobični ribolov na jezeru	412
Umjesto zaključka	413

VI. DR JANKO PENIĆ, AUTOBIOGRAFIJA ILI OPIS VLASTITOG ŽIVOTA (1900—1970)

	Strana
Najranija mladost	416
Gimnazija	427
Sjemenište	430
Javni rad i studij u Rimu	436
Duhovnik u sjemeništu i propovjednik u katedrali	442
»Katolički list« i Marija Bistrica	447
Arhiđakon Gušća i Svetačja	449
Rektor Nadbiskupskog bogoslovskog sjemeništa	453
POPIS SLIKA	463
SADRŽAJ	466

Msgr. dr Janko Penić
zagrebački kanonik-pojac, hrvatski pisac.

